B 86991

MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK
PÁRTTÖRTÉNETI INTÉZETE

EGYSÉGBE IFJÚSÁG!

VÁLOGATOTT IRATOK
A MAGYAR IFJÚSÁGI MOZGALOM TÖRTÉNETÉBŐL
1944 OKTÓBER–1948 MÁRCIUS

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ / 1973

SZERKESZTETTE
ÉS A BEVEZETŐ TANULMÁNYT ÍRTA:

GÁL LAJOS

SZTE Klebelsberg Könyvtár
J001203937

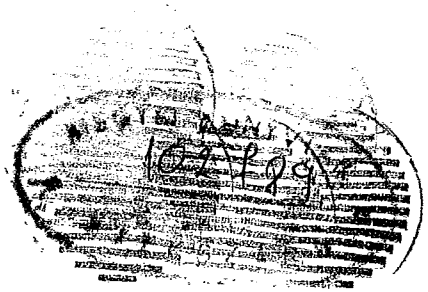

300 KP1
E 31
Ft 48.—

B 86991

„Nincs demokratikus Magyarország
az ifjúság demokratikus nevelése nélkül.
Nincs demokratikus nevelés
az ifjúság politikai szabadsága nélkül.
Nincs szabad nemzet
szabad ifjúság nélkül.”

SÁGVÁRI ENDRE
(Béke és Szabadság, 1944 március.)

AZ IFJÚSÁGI MOZGALOM TÖRTÉNETÉNEK FŐ VONÁSAI 1944—1948

A DEMOKRATIKUS IFJÚSÁGI MOZGALOM KIBONTAKOZÁSA A FELSZABADÍTOTT TERÜLETEKEN. A MADISZ MEGALAKULÁSA DEBRECENBEN

A Szovjetunió fegyveres erői 1944 szeptember végén léptek magyar területre. Megkezdődött az ország felszabadítása. Hazánk keleti részén az új, demokratikus élet sarjadt, a nyugati részen a német megszállók és az október közepén hatalomra jutott nyilasok féktelen terrorja tombolt. Mialatt a fővárosban az illegális KISZ partizángárdáiban és más ellenálló csoportokban a nemzeti ellenállás ifjú erői fegyveresen harcoltak a német fasiszták és a nyilasok ellen, a felszabadított területeken a kommunista fiatalok – szinte az ágyútüzek közepette – hozzáláttak az ifjúsági mozgalom szervezéséhez.

Az első ifjúsági szervezkedés Szegeden kezdődött. A város felszabadulása után négy nappal, 1944. október 15-én húsz fiatal megalakította a Kommunista Ifjúsági Szövetség szegedi szervezetét (1).[1] A város kommunista vezetői ösztönözték a fiatalokat a legális mozgalmi élet megindítására. A helyi kommunista napilap, a „Szegedi Népakarat" első száma felhívást közölt október 18-án a munkásifjúsághoz. A felhívás bejelentette, hogy a megalakuló kommunista pártszervezetben működni fog ifjúsági csoport, „...amelybe örömmel várunk minden társadalmi helyzetét, feladatait megismerni vágyó munkásifjút. A Kommunista Párt nemcsak segíteni akar sorsotokon, hanem meg is akarja változtatni azt" (1).

A szegedi fiatalok október 20-án, a pártházban nyilvános alakuló ülést tartottak (2). Az illegalitásban együtt küzdő kommunista, antifasiszta gondolkodású fiatalok összegyűltek, hogy megbeszéljék a politikai és szervezési tennivalókat. *Komócsin Zoltán*, a szervezet egyik megbízott vezetője, ismertette a KISZ munkatervét, nyolc pont-

[1] A zárójelben közölt számok azt jelzik, hogy a tanulmány megállapításai, adatai és idézetei a dokumentumgyűjteményben milyen számú iratra vonatkoznak.

SZEGED

ból álló programját, amelyet a résztvevők egyhangúlag elfogadtak. A program leszögezte, hogy az ifjúsági csoport a pártszervezet irányításával, célkitűzéseivel teljes összhangban végzi tevékenységét. Kimondta azt is, hogy a KISZ sajátos feladatának tekinti az ifjúság politikai szervezését, ideológiai nevelését, harcot hirdet a reakciós törekvésekkel szemben. Az ülésen szervező bizottságot választottak, amelynek tagjai – *Halász György* titkár, *ifj. Komócsin Mihály, Komócsin Zoltán, Laczkó István, Ladányi Benedek, Törköly Ferenc, Török István* – irányították az első időszakban a szervezet munkáját.

A szegedi kommunista fiatalok első munkatervüket a pártszervezet útmutatásai és saját elképzeléseik, illegális tapasztalataik alapján állították össze. Programjuk szűk körű program volt, lényegében csak a Kommunista Pártot támogatni akaró fiatalok szervezését szorgalmazták.

A programadó gyűlés után megkezdődött az agitációs és szervező munka Szegeden és környékén, november közepén a többi dél-alföldi városban és községben is: Hódmezővásárhelyen, Orosházán, Tótkomlóson, Békéscsabán, Szeghalmon, Gyomán, Szarvason, Endrődön, Makón.[2] A szegedi szervezetben külön vidéki osztály alakult, amely a közlekedési nehézségek miatt nehezen, de tartotta a kapcsolatot a megalakult helyi szervezetekkel. Tanfolyamot rendezett a falusi ifjúsági vezetők részére, ahol megbeszélték az aktuális feladatokat.

Szegeden élénk mozgalmi élet bontakozott ki. A KISZ-szervezethez, annak kerületi, üzemi csoportjaihoz november végén 200 fiatal tartozott, többségük munkásfiatal volt. A KISZ vezetőinek kezdeményezésére november közepén megalakult az Antifasiszta Diákszövetség, amely kommunista diákok irányításával a középiskolai fiatalok szervezését indította meg (1). A szegedi ifjúkommunisták szombatonként műsoros táncdélutánokat rendeztek, írógépen sokszorosított ifjúsági lapot terjesztettek, kultúrgárdát szerveztek, plakátokat ragasztottak, 40–50 fiatalt toboroztak a polgárőrségbe.

A mozgalmi élet élénkülése nyomán a KISZ szegedi vezetői előtt egyre világosabbá vált, hogy sokrétűbb, az egész ifjúság érdekeit szolgáló mozgalmi tevékenység szervezése vár a kommunista fiatalokra.

[2] Délmagyarország, 1964. szeptember 15–október 4. *Hollós Ervin*: Emlék és történelem. Cikksorozat.

Az ifjúsági csoportokban viták kezdődtek, amelyek két kérdésre összpontosultak:

1. Milyen lesz a felszabaduló ország társadalmi rendje?
2. A kommunista fiatalok milyen politikai és szervezeti feladatokat szabjanak meg, hogy kiterjesszék befolyásukat az egész ifjúságra?

Akadtak olyan kommunista fiatalok, akik úgy gondolták, hogy a felszabadulás után nyomban proletárdiktatúra lesz Magyarországon, ezért ragaszkodni kell a kommunista ifjúsági szövetség, az ifjúsági „élcsapat" fenntartásához. Többen vitatták ezt, és úgy vélték, hogy az időszerű feladatokhoz – a fasizmus elleni fegyveres harc, a háborús romok eltakarítása, az ifjúság átnevelése – nemcsak a kommunista fiatalokat és a velük szimpatizálókat kell mozgósítani, hanem szükség van az ifjúság minden rétegének felvilágosítására és szervezésére.

A kommunista fiatalok tisztánlátását segítette, hogy a Kommunista Párt Szegeden – november elején – működő ideiglenes központi vezetősége állást foglalt a nemzeti megújhodás legfontosabb kérdéseiben. *Gerő Ernő*, az Ideiglenes Központi Vezetőség tagja, 1944. november 9-én, a dél-magyarországi kommunista pártszervezetek titkárainak együttes ülésén kifejtette, hogy a párt közvetlen célja a magyar társadalmi fejlődés fő követelményei alapján az ország demokratikus átalakítása. Ennek megvalósítása érdekében széles társadalmi összefogásra van szükség. Kitért az ifjúság szervezésével kapcsolatos feladatokra, és kijelentette: „Nem kell nekünk egy külön ifjúmunkás-szervezetet létesíteni. Egy demokratikus ifjúsági szervezetre van szükség, amely egyesíti a munkás-, paraszt- és diákifjúságot demokratikus irányelvek szerint" (3).

A Magyar Kommunista Párt november végén nyilvánosságra hozta programjavaslatát az ország demokratikus átalakítására és újjáépítésére. A felszabadított területeken újjászerveződő demokratikus pártok – a Szociáldemokrata Párt, a Kisgazdapárt, a Nemzeti Parasztpárt – és a szakszervezetek a Magyar Kommunista Párt kezdeményezésére politikai szövetséget hoztak létre Magyar Nemzeti Függetlenségi Front néven. A pártok elfogadták a kommunisták programjavaslatát. A Függetlenségi Front célkitűzései így alkalmasak voltak arra, hogy a munkásosztály vezetésével kialakuljon egy széles nemzeti összefogás a német fasisztáknak az országból való kiűzése, a népi demokratikus forradalom feladatainak következetes végrehajtása érdekében.

Az MKP politikai irányvonalának megfelelően fontosnak tartotta az összefogás megteremtését az ifjúság között. Javasolta a Függetlenségi Front pártjainak, hogy mondjanak le arról, hogy külön-külön, egyenként alakítsanak pártifjúsági szervezeteket, támogassák egy demokratikus ifjúsági egységszervezet létrehozását. Hangoztatta, hogy az ifjúság átnevelése, minden rétegének mozgósítása a demokratikus átalakulás támogatására megköveteli, hogy a pártok együttműködjenek egy egységes ifjúsági mozgalomban. A Kommunista Párt azt a feladatot adta az ifjúkommunistáknak, hogy az önálló szervezkedés helyett politikai meggyőző munkával készítsék elő az ifjúsági egységszervezet megalakítását.

A Kommunista Párt felszabaduláskori ifjúságpolitikája a német fasizmus uralomra jutásának időszakában kidolgozott és meghirdetett alapelvekre épült. A Kommunista Ifjúsági Internacionálé VI. kongresszusa 1935-ben a Komintern VII. kongresszusának a népfrontot sürgető határozata alapján célul tűzte ki az ifjúság összefogását a fasizmus térhódítása, az ifjúság militarizálása ellen. A kongresszus határozata kimondta: „A dolgozó ifjúság ügye parancsolóan megköveteli az ifjúság pártonkívüli, igazi tömegszervezetben való egyesítését. E tömegszervezetnek egyesíteni kell nemcsak a kommunista, hanem a szocialista, valamint a pártonkívüli, nemzeti forradalmi, pacifista, vallásos és egyéb ifjúságot is... Ilyen igazi, új típusú ifjúsági tömegszervezet megteremtése megköveteli a Kommunista Ifjúmunkás Szövetségek alapvető átalakítását és a szektariánus túlzások teljes felszámolását."[3] Az 1930-as évek végén és a negyvenes évek elején az SZDP-hez tartozó legálisan működő Országos Ifjúsági Bizottságban a kommunista ifjúsági vezetők – *Kulich Gyula, Ságvári Endre* – megkísérelték az ifjúmunkások akcióegységének megvalósításával az antifasiszta ifjúsági blokk megteremtését. Az államhatalom terrorja 1942 áprilisától nagyarányú letartóztatásokkal megbénította az OIB munkáját. 1944 október közepén az újjászervezett, illegálisan működő Kommunista Ifjúsági Szövetség kezdeményezésére november 18-án a fővárosban létrejött a Magyar Ifjúság Szabadságfrontja. Az antifasiszta ifjúsági egységszervben részt vett a KISZ, a Magyar Diákok Szabadságfrontja, a Nemzeti Parasztpárt ifjúsági csoportja és az egyházi ifjúsági szervezetek néhány képviselője. A veszélyeztetettség óráiban a magyar ifjúság leghaladóbb erői megtalálták az egymáshoz vezető utat. Az egységszerv azonnal csatlakozott a Magyar Fronthoz, és külön képviseletet kapott a Bajcsy-Zsilinszky Endre vezette Magyar Nemzeti Felkelés Felszabadító Bizottságában. November 22-én megjelent kiáltványa a fegyveres ellenállásra szólította a magyar ifjúságot a független, demokratikus Magyarország megteremtéséért.

[3] Közli Előre, harcra ifjúmunkás. 1919–1945. Ifjúsági Könyvkiadó 1954. 453–454. old.

A Magyar Ifjúság Szabadságfrontjának sikerült-e nagyobb ifjúsági tömegeket mozgósítania a fegyveres ellenállásra? Közismert, hogy nem. A rendkívül rövid idő, a hallatlanul nehéz körülmények, a lebukások elkerülése céljából alkalmazott konspirációs szabályok betartása csak szűk körben mozgósíthatta a magyar fiatalokat fegyveres harcra. A KISZ akciógárdáiban és más partizánalakulatokban azonban a fiatalok hősi fegyvertények egész sorával vettek részt a nemzeti ellenállásban.

1944 végén a felszabadított területeken összehasonlíthatatlanul kedvezőbb társadalmi helyzet alakult ki az ifjúság antifasiszta és demokratikus erőinek a tömörítésére. A kommunista ifjúságpolitika, mint a szövetségi politika része, változatlanul feladatának tekintette az ifjúság összefogását. Új szervezeti formát ajánlott, az ifjúsági egységszerv helyett a demokratikus ifjúsági egységszervezetet, a MADISZ-t.

Ennek az ifjúságpolitikának a megvalósítására törekedtek a KISZ szegedi vezetői, amikor 1944 november végén elhatározták, hogy előkészítik a demokratikus ifjúsági egységszervezet létrehozását. Tárgyalásokat kezdtek az időközben megalakult többi ifjúsági szervezet – az Antifasiszta Diákszövetség, a Szociáldemokrata Párt és a Nemzeti Parasztpárt ifjúsági csoportja, a Tanonciskolai Leányegylet – vezetőivel az egységszervezethez való csatlakozásról. Az agitációs munkát segítette, hogy a koalíciós pártok december 3-án, Szegeden, nagygyűlésen ismertették közös programjukat, amely meghirdette Magyarország demokratikus újjáépítését. Az ifjúsági szervezetek együttesen részt vettek a lelkes hangulatú nagygyűlésen. Utána a KISZ szegedi szervezete röplapok útján felhívással fordult az ifjúsághoz, hogy egységesen támogassa a Függetlenségi Front programját. December 7-én ifjúsági gyűlésen, 80 fiatal részvételével vitatta meg: miért szükséges a demokratikus ifjúsági szövetséget létrehozni, miért kell, hogy a kommunista fiatalok kezdeményezői legyenek a szövetség megalakításának. A résztvevők nagy vita után végül is „...viharos

tapssal elfogadták a Demokratikus Ifjúsági Szövetséget".[4] Az első ifjúsági egységszervezet mégsem Szegeden alakult meg.

December elejétől a politikai élet központja Szegedről Debrecenbe helyeződött át. A koalíciós pártok ideiglenes vezetői is itt tartózkodtak. Az ifjúság szervezkedése Debrecenben a szegedihez hasonló módon indult. A városi kommunista pártszervezet megalakulásával egyidőben, október végétől a kommunista fiatalok – *Csatári Dániel, Gergely Viktor, Holló Erzsébet, Kukk György, Lakatos Imre, Lemhényi Jenő, Nagy Tibor, Németi József* és testvére *János, Ónodi Irma, Soós Levente* és még többen mások – ifjúsági csoportot szerveztek. Az első hetekben a pártszervezettől kapott feladatok végrehajtására mozgósították a fiatalokat: romeltakarításra, a rémhírterjesztők elleni agitációra, az első debreceni újság, a „Néplap" terjesztésére. December elején a kommunista pártvezetők tanácsára az ifjúsági csoport elhatározta, hogy megalakítja a demokratikus ifjúsági szervezetet. A „Néplap" december 7-én adta hírül, hogy megalakult a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség, amely egységes szervezetbe kívánja tömöríteni a város demokratikus érzelmű ifjúságát (4).

A MADISZ debreceni szervezete az ifjúság összefogásának jegyében született. A Kommunista Párt, a Kisgazdapárt, a Szociáldemokrata Párt és a Parasztpárt Debrecenben tartózkodó ideiglenes vezetői szóbelileg megállapodtak abban, hogy külön ifjúsági szervezetet nem hoznak létre.[5] Az ifjúsági szervezet nem tartott alakuló gyűlést decemberben, akcióprogramot nem készített. Megbízott ifjúsági vezetők kezdték el a szervező munkát. Tagjai a legsürgősebb feladatokat végezték, üzemek és iskolák helyreállításában vettek részt, és antifasiszta propagandát folytattak. Röplapok ezreit terjesztették a városban, amelyek felszólították az ifjúságot a németek elleni harcra, az új néphadseregbe való belépésre: „Ki bosszulja meg Budapestet? Fegyverbe, magyar fiatalság! Sorakozzatok a magyar néphadsereg zászlaja alá!"[6] – szövegű röplapokat terjesztettek. Az ifjúság demokratikus szervezkedésének elismerését jelentette, hogy a MADISZ nevében *Kis András,* Balmazújváros képviseletében részt vett az Ideiglenes

[4] MSZMP Csongrád megyei Bizottságának Archívuma. 39/2/II/137. A KISZ szegedi szervezetének jelentése. 1944. november 29–december 8.

[5] *Paál Jób–Radó Antal*: A debreceni feltámadás. Debrecen 1947. 275. old.

[6] PI Archívum. Rpgy. IV/41/7627–1.

Nemzetgyűlés 1944 decemberi történelmi jelentőségű ülésein.[7] A Debrecenben megalakult MADISZ így lett a névadója a később országosan szervezkedő ifjúsági szövetségnek.

A debreceni események hatására a KISZ szegedi szervezete is meggyorsította előkészületeit az ifjúsági egységszervezet létrehozására. December 31-én a „Délmagyarország" c. napilapban nyilvánosságra került – a Függetlenségi Front programja alapján készült – a KISZ javaslata a MADISZ megalakítására, mely tartalmazta a demokratikus ifjúsági szervezet feladatára vonatkozó elképzeléseket is (5). A felszabadult területeken a KISZ szegedi szervezete fogalmazta meg először a demokratikus ifjúsági szövetség célkitűzéseit és követeléseit. A javaslat bevezető része az ifjúság összefogásának szükségességét indokolta a fasizmus elleni harc és az ország újjáépítése érdekében. Kinyilvánította, hogy a MADISZ elfogadja és támogatja a Függetlenségi Front programját. A továbbiakban, az 1848-as forradalmi hagyományokhoz híven, 12 pontban foglalta össze a szövetség követeléseit. Az első, a második, a tizenegyedik és a tizenkettedik pont az egész ifjúságra vonatkozó követeléseket rögzítette: a választói korhatár 18. életévre való leszállítása, a tanulás szabadságának biztosítása, az új néphadseregbe való toborzás megindítása, a szomszéd népek ifjúságával a barátság megteremtése. A többi pont magába foglalta a különböző ifjúsági rétegek követeléseit. Szót emelt a tanoncok és a fiatalkorú mezőgazdasági munkások életkörülményeinek gyökeres javításáért, az üzemi fiatalok munkabérének rendezéséért és a 22. életéven aluliaknak a 40 órás munkahét bevezetéséért, a tanulóifjúság szervezkedési szabadságának, demokratikus szellemű oktatásának megvalósításáért. A javaslat két követelése – a választói korhatár leszállítása és a 40 órás munkahét – az ifjúság politikai beállítottsága, illetve az ország súlyos gazdasági helyzete miatt meggondolatlan, túlzott követelés volt. Maguk a szegediek sem tekintették azonban véglegesnek javaslatukat, elsősorban vitára szánták, hogy a többi ifjúsági szervezet és a város fiataljai megismerhessék a MADISZ célkitűzését, követeléseit.

A javaslat megjelenése után az ifjúsági szervezetek vezetői közös bizottságot hoztak létre a MADISZ alakuló ülésének előkészítésére. 30 000 mozgósító röpcédulát adtak ki, a tanyákról szekéren hozták

[7] *Paál Jób–Radó Antal*: A debreceni feltámadás. Debrecen 1947. 21. old.

be a parasztfiatalokat Szegedre. Ilyen jó szervezés után került sor a MADISZ szegedi szervezetének alakuló gyűlésére, 1945. január 7-én (6). A gyűlésen az ifjúsági szervezetek vezetői bejelentették, hogy csatlakoznak az egységszervezethez. A résztvevők megválasztották a MADISZ szegedi szervezetének vezetőségét, és kiáltványt fogadtak el a magyar ifjúsághoz: „Alakítsátok meg ti is a demokratikus szervezeteitek közös szövetségét, mind a felszabadított, mind a még fel nem szabadított területeken" (6).

1945 elején a demokratikus ifjúsági mozgalom Dél-Magyarországon és a Tiszántúlon volt a legerősebb. Az MKP vezetőinek javaslatára Debrecenben január 10-én megalakult a MADISZ ideiglenes országos vezetősége. Tagjai voltak: *Kiss József* titkár, a debreceni szervezet, *Hollós Ervin* és *ifj. Komócsin Mihály*, a szegedi szervezet vezetői (mindhárman az MKP tagjai), később *Sipos Gyula*, a Nemzeti Parasztpárt képviseletében.[8] Az ideiglenes országos vezetőség gyakorlatilag a MADISZ debreceni és szegedi szervezetének tevékenységét irányította. Tárgyalásokat folytatott a koalíciós pártok ideiglenes vezetőivel az egységszervezet támogatásáról. A Nemzeti Parasztpárt bekapcsolódott a MADISZ szervezésébe, az SZDP és a Kisgazdapárt halogatta a nyílt állásfoglalást a MADISZ-ról.

A MADISZ debreceni szervezete 1945. január 7-én tartotta első nyilvános gyűlését a Csokonai Színházban. *Kiss József* titkár ismertette a MADISZ célkitűzéseit és követeléseit. A gyűlésen elfogadott határozat felszólította az ifjúságot, hogy vegyen részt az újjáépítésben, üdvözölte az ideiglenes nemzeti kormánynak a náci Németországhoz intézett hadüzenetét, és hangsúlyozta, hogy a fiatalok készek fegyveresen harcolni a fasiszták ellen.[9]

A MADISZ szegedi szervezete a mozgalmi élet színesítésére törekedett. Az üzemi és a diákfiatalok számára ismeretterjesztő előadássorozatot indított aktuális politikai és kulturális kérdésekről. A szegedi ifjúsági vezetők érdeme, hogy megjelenhetett február 11-én az első nyomdai úton előállított ifjúsági hetilap, a „Szabad Ifjúság". Két szám után a lap elnevezését „Utunk"-ra változtatták, mivel a szerkesztők nem akarták, hogy a fiatalok összetévesszék az illegális

[8] PI Archívum. 274–2/8. Jkv. az MKP debreceni Ideiglenes Központi Vezetőségének üléséről.

[9] Néplap, 1945. január 10. A Demokratikus Ifjúsági Szövetség nagygyűlése.

KISZ lapjával. A lap február 18-i, második száma közölte a MADISZ új felhívását a munkás-, paraszt- és értelmiségi ifjúsághoz. Ez a felhívás a KISZ szegedi szervezetének decemberi programjavaslata alapján készült, de annak túlzott követeléseit elhagyta (5). Az ifjúsági szövetség célját világosabban határozta meg: „Teremtsük meg a munkás-, paraszt- és értelmiségi ifjúság egységét! Egyesült erővel kezdjünk a romok eltakarításához, és kezdjük meg az országépítést!"[10]

1945 elején a demokratikus ifjúsági szervezkedés elég nehezen haladt a felszabadult országrészeken a közlekedés, a hírközlés lassúsága vagy hiánya miatt. De Észak-Magyarországon és a Duna–Tisza közén, a fegyveres harcok befejeződése után pedig a legtöbb városban és néhány községben tíz-húsz fiatalból álló kommunista ifjúsági csoport öntevékenyen kezdett működni. Februárban, márciusban a vidéki pártszervezetekhez eljutott az információ arról, hogy demokratikus ifjúsági szervezetet, MADISZ-t kell alakítani. A legtöbb helyen ezt úgy hajtották végre, hogy a kommunista ifjúsági csoportok nyilvános gyűlés megtartásával vagy anélkül, átalakultak MADISZ-szervezetekké. Így csinálták ezt Miskolcon, Diósgyőrött, Ózdon, Borsodnádasdon, Baján, Kiskunhalason, Kiskunfélegyházán és Kecskeméten is. Ezekben a MADISZ-szervezetekben a kommunista vagy velük szimpatizáló fiatalok voltak többségben, akiket még meg kellett győzni arról, hogy az elzárkózás akadályozza a MADISZ tömegbefolyásának növekedését.

1945 elején kedvezőek voltak a társadalmi, mozgalmi körülmények az ifjúság antifasiszta, demokratikus erőinek tömörítésére. Ezt az időszakot Magyarországon a forradalmi fellendülés, a baloldali társadalmi erők kezdeményezőkészsége jellemezte. Az ellenforradalmi szellemű, fasiszta ifjúsági szervezetek széthullottak, a vallási ifjúsági egyesületek újjászervezésére csak szórványos kísérletek történtek. A MADISZ továbbfejlődése nagymértékben attól függött, milyen irányban halad a magyar ifjúság szervezkedése a felszabadult fővárosban.

[10] Szabad Ifjúság (Szeged), 1945. február 18. A MADISZ felhívása a munkás-, paraszt- és értelmiségi ifjúsághoz.

1944 december végén bezárult a gyűrű Budapest körül. A Vörös Hadsereg megkezdte a főváros ostromát. Budapest lakossága nem várta meg a városért folytatott harcok befejeződését, az élet folyamatosan megindult a felszabadult Pest környéki községekben és a pesti kerületekben.

Az újjáéledés első napjaiban, 1945. január 18-án a VI. kerületi Rózsa utca (ma Rózsa Ferenc utca) egyik házában összegyűlt az illegális KISZ néhány tagja – *Gyenes Antal, Hegedüs András, Koós Béla, Szikra Sándor, Tardos András, Vitéz Hédi* –, hogy megbeszéljék a legális ifjúsági mozgalom felélesztésének lehetőségét.[11] Ideiglenes ifjúsági bizottságot alakítottak, és elhatározták, hogy kapcsolatot keresnek a Kommunista Párt budapesti vezetőivel. A kapcsolat hamarosan létrejött. A kommunista fiatalok a párttól azt a feladatot kapták, hogy demokratikus ifjúsági szövetséget szervezzenek, szűk körű kommunista ifjúsági szervezkedés helyett széles bázisú tömegmozgalmat építsenek ki.

A felszabadult Pest környéki községekben és a pesti kerületekben a kommunista pártszervezetek újjászerveződésével egyidőben KISZ-csoportok alakultak. Az V., VI., VII., VIII., IX., XIII., XIV. kerületben, Felsőgödön, Rákospalotán, Újpesten, Kispesten és Pesterzsébeten kis létszámmal ifjúsági csoportok kezdték el a mozgalmi tevékenységet.[12] Az ideiglenes ifjúsági bizottság tagjai, előzetes tájékozódás után, közös megbeszélésre hívták a működő csoportok ideiglenes vezetőit.

Még folyt a harc Budán, amikor Pesten, 1945. január 22-én megtartották azt a közös megbeszélést, melyet a résztvevők a MADISZ alakuló ülésének tekintettek (7). Az ülést *Vitéz Hédi* nyitotta meg, és megemlékezett *Ságvári Endréről* s az illegális mozgalom többi mártírjáról. Utána három beszámoló hangzott el. *Hazai Jenő* a politikai helyzetet értékelve ismertette a Kommunista Párt álláspontját a demokratikus átalakulás, a nemzeti összefogás feladatairól, az újjáépítésről és a fasiszták elleni fegyveres harc megindításáról. *Szikra Sándor* az ifjúsági szövetség célját így határozta meg: „...Harc a független, demokratikus Magyarországért." *Koós Béla* beszámolójában a tennivalókról beszélt: „Tömegszervezet alakítása, tömegek mozgósítása a legelső feladatunk. A Demokratikus Ifjúsági Szövetség lépjen kapcsolatba a KIE és más ifjúsági egyesületekkel, a parasztifjakkal, és szervezkedjen Budapest életének helyreállítása érdekében, kerületenként és csoportonként. Helyiségfoglalással biztosítsuk munkánk zavartalanságát... Fogjunk hozzá a legszélesebb körű propagandához röpcédulákkal, plakátokkal, röpgyűlésekkel, és készítsük elő az ifjúsági nagygyűlést, amelyet előadásokkal, énekekkel tegyünk változatossá" (7).

Az alakuló ülés ideiglenes budapesti vezetőséget választott, amelynek tagjai voltak: *Vitéz Hédi* elnök, *Szikra Sándor* titkár, *Hazai Jenő* titkár, *Koós Béla* fővárosi titkár, *Tóth Dezső* Pest környéki titkár, *Hegedüs András* oktatási vezető, *Gyenes Antal* propagandavezető, *Szalai Béla,* a gazdasági ügyek intézője. Nemcsak a vezetőségi tagok, hanem az alakuló ülés valamennyi résztvevője kommunista fiatal volt. Valójában „... az illegalitásból legalitásba átment KISZ tartott MADISZ alakuló ülést, egyszerű névváltoztatással..." – írta egy későbbi jelentés (16).

A MADISZ megalakulása a fővárosban jelentős esemény volt. Az ifjúkommunisták az alakuló ülésen helyesen határozták meg az aktuális szervezési és agitációs feladatokat. A fiatalok mozgósítására helyes módszereket választottak. A Pest környéki és a pesti kerületekben a MADISZ volt az első, amely a fiatalok tettrekészségét felhasználva mozgósította őket a háborús romok eltakarítására. A szervezetekben munkacsoportok alakultak, amelyek áldozatkészen dolgoztak a pesti utcákon. Eltemették a halottakat, járhatóvá tették az utakat, takarították a középületeket és az iskolákat. A VII. kerületiek megbízták munkacsoportjaikat egy-egy kevésbé megrongált ház rendbehozatalával. A X. kerületiek a szakmunkásoknak segédkeztek a villany- és vízellátás helyreállításában. A szervezett munkások mellett az ifjúmunkások százai kezdték meg a lerombolt üzemekben a munkagépek javítását, segítették a termelés megindítását.[13] Sok MADISZ-fiatal belépett a demokratikus rendőrség soraiba, hogy biztosítsa a rendet, a közbiztonság helyreállítását. A MADISZ-fiatalok

[11] Ifjúság, 1946. január 21. Így kezdődött Budapesten...

[12] PI Archívum. 274–18/1. *Nonn György* jelentése a MADISZ budapesti munkájáról 1945. március 11-én.

[13] PI Archívum. 286–21. Jkv. a MADISZ február 1-i titkári üléséről.

tenni akarása számos más formában is megnyilvánult. Apró tettekkel, ha szerény mértékben is, hozzájárultak az új élet megindításához a fővárosban.

Ebben az időben a kommunista ifjúsági vezetők úgy vélték, hogy teljesen kommunista vezetés alatt álló ifjúsági tömegmozgalmat kell létrehozni. Az ifjúsági szervezkedés demokratikus jellegének tisztázatlansága okozta, hogy a kommunista ifjúsági vezetők többsége tömegbefolyásuk kialakítását a szervezetek nevének megváltoztatására egyszerűsítette. A KISZ átalakítása is azért szükséges, állapították meg január végén, mert „...eddigi mozgalmi tapasztalatainkból már jól ismertük, hogy a magyar ifjúság többsége a nyilas, a német és az azt megelőző reakciós propaganda és nevelés hatása alatt fél a kommunista névtől, úgyhogy most ez akadálya lehetne mozgalmunk céljainak."[14]

Nem értették meg, miért kell demokratikus ifjúsági szövetséget alakítani, amikor a felszabadulással megnyílt a lehetőség arra, hogy végre szabadon szervezzék a párt ifjúsági szövetségét, végre maguk is szabadon hirdethessék kommunista meggyőződésüket.

Az alakuló ülés után a kerületi ifjúsági csoportok január végéig sorra átalakultak MADISZ-szervezetekké. Az átalakítást a legtöbb helyen formálisan hajtották végre: „Február elején Budapest minden kerületében megalakultak a DISZ (a MADISZ betűösszevonás rövidebb alakja) kerületi csoportjai. Ahol már volt előzőleg KISZ-szervezet, ott a KISZ egyszerűen megváltoztatta nevét. Sok esetben továbbra is a kerületi kommunista pártszervezet helyiségében ülésezett a kerületi DISZ is. Ennek következtében a tagok többnyire a kommunista ifjakból kerültek ki. Igen kevés volt a pártonkívüli vagy a nem kommunista párthoz tartozó tagok száma."[15]

A MADISZ szűk körű, lényegében kommunista ifjúsági szervezet maradt volna a fővárosban, ha idejében nem történik meg a demokratikus szervezkedési célok tisztázása. Az elszigetelődés veszélyének felismerését elősegítette, hogy január végén létrejött a kapcsolat a pesti és debreceni ifjúsági vezetők között. *Hollós Ervin* Budapestre

[14] PI Archívum. 274–18/1. A MADISZ budapesti vezetőségének levele a vidéki központokhoz 1945. január 22-én.

[15] PI Archívum. 274–18/1. *Nonn György* jelentése a MADISZ budapesti munkájáról 1945. március 11-én.

érkezett, és tájékoztatta a MADISZ budapesti vezetőit a szegedi és a debreceni szervezkedésről (9). Elmondta, hogy a Kommunista Párt lemondott arról, hogy külön ifjúsági szövetséget alakítson. Ezt javasolta a többi pártnak is Debrecenben. A felszabadított területeken MADISZ-t szerveztek, a különböző pártállású ifjúsági vezetők bevonásával. Olyan tömegszervezet megteremtésére törekedtek, amely az ifjúság minden rétegét tömöríti az aktuális társadalmi feladatok, a demokratikus szellemű nevelés megvalósítására.

A közös tanácskozások után a MADISZ budapesti vezetői elhatározták, hogy a debreceni és a szegedi tapasztalatok alapján tárgyalásokat kezdenek a többi pártban, a szakszervezetben és más egyesületben tevékenykedő ifjúsági vezetőkkel a MADISZ támogatásáról. Ugyanakkor felhívással fordulnak a budapesti fiatalokhoz, hogy lépjenek be a MADISZ-ba.

Először a politikai pártokkal való tárgyalások kezdődtek meg. A MADISZ vezetői többször is megbeszéléseket folytattak az ifjúsági egységszervezet támogatásáról (8). Február elején már kirajzolódott a pártok álláspontjának képe. A Nemzeti Parasztpártban újból közölték, hogy egyetértenek a MADISZ törekvéseivel, nem állítanak fel külön ifjúsági szervezetet. A Független Kisgazdapártban kijelentették, nem zárkóznak el attól, hogy képviselőik részt vegyenek a MADISZ vezetésében, de nem hajlandók véglegesen nyilatkozni az ifjúsági egységszervezet elismeréséről. A Szociáldemokrata Pártban tudomására hozták a MADISZ vezetőinek, hogy ragaszkodnak önálló ifjúsági mozgalmuk megtartásához, amelynek szervezését *Ifjúszocialista Szövetség* elnevezéssel meg is kezdték (11).

A tárgyalásokkal egyidőben készült el a MADISZ felhívása a fiatalokhoz (12). Először a „Szabad Ifjúság" egyetlen, 1945. február 9-én, a fővárosban kiadott száma közölte, később röplap formájában terjesztették. A felhívás a KISZ szegedi szervezetének programjavaslata alapján készült. A programjavaslattal azonos bevezető szöveg után az ifjúsági rétegek követeléseit a felhívás konkrétabban megfogalmazta, és kiegészítette újabb követelésekkel: tanoncvédelmi törvény megalkotása, a tanoncok testi fenyítésének megtiltása, a parasztifjúságnak a földosztásban való részesedése, ingyenes iskolai tanítás és egységes 8 osztályos népiskola felállítása, az ifjúsági tömegsport állami támogatása, a diák- és tanoncjóléti intézmények „... az ifjúság önkormányzati szervei igazgatása, illetve ellenőrzése alatt álljanak" (12). Az ifjú-

sági rétegek érdekeit kifejező konkrét követelések azt tükrözték, hogy a demokratikus ifjúsági szövetség rétegpolitikát kíván folytatni. A követelések egy része az adott gazdasági, társadalmi viszonyok között nem volt megvalósítható. A felhívás mégis alkalmas volt arra, hogy a fiatalok megismerjék a MADISZ célkitűzéseit és követeléseit. Minden sorából érződött, hogy a MADISZ következetesen akar harcolni az ifjúság demokratikus szellemű neveléséért.

A felszabadulás idején a MADISZ szervezésében kiemelkedő szerep jutott a kommunista fiataloknak. Azoknak, akik részt vettek a Kommunista Párt illegális munkájában, akik az OIB-ban, az újjáalakult illegális KISZ-ben, majd a Magyar Ifjúság Szabadságfrontjában irányították az antifasiszta ifjúsági erők harcát. Létszámuk kicsi volt, mindössze pár százra becsülhető. A felszabadulás után a fiatal párttagok száma gyorsan emelkedett. Az MKP III. kongresszusa idején, 1946 októberében 97 995 huszonnégy évesnél fiatalabb párttag volt, az össztaglétszám 15%-a.[16] A kommunista fiatalok az első ifjúsági akciók kezdeményezői és irányítói voltak, a szó igazi értelmében élen jártak a cselekvésben.

A kommunista fiatalok a MADISZ szervezésében támaszkodni akartak azokra a fiatalokra, akik a háború idején haladó, demokratikus nézeteket vallottak, és különböző módon bekapcsolódtak az antifasiszta harcokba, többen a fegyveres ellenállásba. Elsősorban azokra a munkásfiatalokra számítottak, akik a Szociáldemokrata Párt ifjúsági csoportjaiban, kulturális és sportegyesületeiben a kommunista fiatalokkal együtt dolgoztak. Azokra a paraszt- és polgári származású egyetemi hallgatókra – a Győrffy István Kollégium, az Eötvös Kollégium, a református és evangélikus egyház főiskolai szervezeteinek, a KIE és a Soli Deo Gloria fiataljaira –, akik szembefordultak a fasiszta rendszerrel, és csatlakoztak az antifasiszta ifjúsági tömörüléshez. Ezeknek a fiataloknak egy része a felszabadulás után a Szociáldemokrata Párt vagy a Kisgazdapárt és a Parasztpárt politikáját támogatta, a pártok ifjúsági szervezeteinek szervezője és vezetője lett. Február elején a MADISZ budapesti vezetői megkeresték és közös megbeszélésre hívták őket.

Az első szűk körű összejövetelre február 7-én került sor. Az értekezleten a koalíciós pártok képviselői, a KIE, a Magyar Cserkészszövetség, a Győrffy Kollégium megbízott vezetői vettek részt (9). *Hollós Ervin* ismertette a MADISZ célkitűzéseit, a felszabadított területeken elért eredményeit, és kérte a megjelenteket, hogy vegyenek részt a szövetség munkájában. Javaslatára létrehoztak egy jelölő bizottságot, melynek feladata volt a MADISZ budapesti vezetőségének átalakítása. A résztvevők elhatározták, hogy másnapra egy szélesebb körű értekezletet hívnak össze, a különböző vélemények megvitatására.

A február 8-án tartott értekezleten közel ötvenen vettek részt, a legtöbben a MADISZ-t, illetve a KISZ-t képviselték, és jelen voltak a pártok, a szakszervezeti ifjúsági csoportok, a Győrffy Kollégium, a Cserkészszövetség, a KIE, a Soli Deo Gloria képviselői (9). Az értekezleten először a kommunista fiatalok fejtették ki álláspontjukat. Elmondták, hogy a felszabadított területeken MADISZ-t szerveznek, azzal a meggyőződéssel, hogy csak egy egységes demokratikus ifjúsági tömegszervezet képes arra, hogy a magyar fiatalságot kigyógyítsa a fasiszta fertőzésből, és hogy mozgósítsa az ifjúság minden rétegét az ország előtt álló feladatokra. Olyan ifjúsági szervezetet akarnak létrehozni, amelyik magában foglalja az összes politikai pártok ifjúsági csoportjait, az összes társadalmi ifjúsági egyesületeket, hogy az ifjúság ereje ne forgácsolódjon szét a különböző pártok és egyházak között. Az értekezleten az FKP, a Győrffy Kollégium, a Cserkészszövetség, a szakszervezeti ifjúsági csoportok képviselői kijelentették, hogy részt vesznek a MADISZ munkájában. Az SZDP és a protestáns egyházak megbízottai felszólalásukban egyetértettek azzal, hogy közös erőfeszítésekre van szükség az ifjúság átnevelésében, de a szociáldemokraták a pártpolitikai, a protestáns egyházak képviselői pedig a vallásos nevelés fontosságát hangsúlyozták. Ezeknek a biztosítása érdekében elhangzott az a javaslatuk, hogy a MADISZ ne legyen egyedüli ifjúsági szövetség, hanem csúcsszervezetként működjön, amely munkaközösségi kapcsolatot tart az önálló ifjúsági szervezetekkel.[17]

Az értekezleten tehát kiderült, hogy az ifjúsági vezetők között véleménykülönbség van a demokratikus nevelés feladatainak értelmezésében és abban, hogy milyen szervezeti formában valósuljon meg az ifjúság tömörítése. A MADISZ ifjúsági egységszervezet legyen-e vagy csúcsszervezet, amely a különböző ifjúsági szervezetek képviselőit

[16] Közli Legyőzhetetlen erő. A magyar kommunista mozgalom szervezeti fejlődésének 50 éve. Kossuth Könyvkiadó 1968. 175. old.

[17] PI Archívum. 274–18/1. Jkv. a MADISZ 1945. február 8-i értekezletéről.

magába foglalva csupán koordinálja az ifjúság mozgalmi akcióit. Az értekezlet a jelölő bizottság javaslata alapján megválasztotta, illetve kibővítette a MADISZ ideiglenes budapesti vezetőségét. Így a vezetőség tagjai lettek: *Koós Béla, Szikra Sándor, Hegedüs András, Hollós Ervin, Hazai Jenő, Szalai Béla* (MKP), *Kiss Sándor* elnök, *B. Rácz István, Nyeste Zoltán* (FKP), *Kardos László* (Győrffy Kollégium), *Cserhalmi László* (Cserkészszövetség), *Petrák Ferenc* (szakszervezeti ifjúsági titkár), *Székely Tamás* és *Nedeczky László* (pártonkívüliek).

Az értekezlet utáni első MADISZ vezetőségi ülésen a kommunista fiatalok azt javasolták, hogy a vezetőség tagjai ne pártokat és ifjúsági szervezeteket képviseljenek, hanem mint egyének vegyenek részt a szövetség munkájában (9). Ezzel azt akarták elérni, hogy a más pártokhoz tartozó ifjúsági vezetők a MADISZ-hoz való tartozást ne tudják kihasználni saját szervezeteik vonzerejének növelésére. A javaslatot azonban csak rövid ideig sikerült elfogadtatniuk a különböző párt-ifjúsági vezetőkkel.

Az FKP és a Cserkészszövetség ifjúsági vezetői eleinte ugyan részt vettek a MADISZ vezetőségi ülésein, de nem végeztek érdemleges munkát. Leginkább azon fáradoztak, hogy előmozdítsák önálló ifjúsági szervezetük létrehozását. *B. Rácz István* már február elején javaslatot dolgozott ki a kisgazda ifjúsági szervezet programjára és szervezeti felépítésére, amelyet *Tildy Zoltánhoz*, az FKP elnökéhez juttatott el. A javaslat kifejtette: „Magunk részéről az ifjúság egységének szempontjából előnyösnek tartanánk, ha a párt a MADISZ-t elismerné... Véleményünk szerint még ebben az esetben is fenn kell tartani a párt országos ifjúsági szervezetét, hogy a hozzánk tartozók egy szervezési és szellemi iskolán keresztül juthassanak ebbe a tágabb keretbe, ott is egy tábort képviselve" (10). 1945 tavaszán az FKP vezetősége kettős magatartást tanúsított. Nyíltan nem foglalt állást az ifjúsági egység ellen, de gyakorlatilag ösztönözte pártszervezeteit az önálló ifjúsági tagozatok megalakítására.

A Szociáldemokrata Párt vezetősége február 15-én határozatot hozott, hogy Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalom elnevezéssel ifjúsági szervezetét újjáalakítja, és javasolja, a MADISZ legyen csúcsszervezet. Az SZDP hivatalosan azzal indokolta döntését, hogy elsősorban a párt utánpótlásának biztosítása, valamint az ifjúság körében „...egy világos és félreérthetetlen szocialista politika" folytatása érdekében tartja szükségesnek pártifjúsági szervezet működését (14).

Az SZDP döntésénél valójában pártérdekeket vett figyelembe. A MADISZ-t a Kommunista Párt ifjúsági szervezeteének tekintette, és arra törekedett, hogy a SZIM létrehozásával csökkentse a kommunisták befolyásának növekedését az ifjúság soraiban.

1945 februárban az ifjúság szervezkedése a fővárosban a szervezeti széttagolódás irányába haladt. A MADISZ azonban nem adta fel a harcot az ifjúsági egység megteremtéséért.

A DEMOKRATIKUS IFJÚSÁGI MOZGALOM EGYSÉGÉNEK FELBOMLÁSA 1945 TAVASZÁN

A MADISZ 1945 elején a fasizmus elleni harc és a demokratikus átalakulással összefüggő feladatok végrehajtására mozgósított. A MADISZ-fiatalok az üzemi termelés megindítására szólító röplapokat terjesztettek. Toborzó gyűléseket tartottak, egyéni agitációt folytattak az új nemzeti hadseregbe való belépésre (9). A vidéki és a fővárosi szervezetekből több ezer fiatal jelentkezett katonának, hogy harcolhasson a fasiszták ellen. Az új hadsereg szervezése azonban vontatottan haladt. Az ország teljes felszabadulása után a toborzás lendülete csökkent, a jelentkezők töredéke lépett be a később felszerelt két magyar hadosztályba. A vidéki szervezetekben a fiatalok a Nemzeti Segély akciója nyomán élelmiszert gyűjtöttek a főváros éhező lakosságának.[18] A Budapestre küldött élelmiszerek kiosztásánál – a feketézés és az árdrágítás megakadályozásáért – a MADISZ-fiatalok vállalták, hogy az utcákra kitolatott vagonokból árusítják a burgonyát.[19]

A MADISZ-szervezetek, főként vidéken igyekeztek szórakozási lehetőséget teremteni a fiatalok számára. Vasárnaponként táncdélutánokat rendeztek, műsoros összejöveteleket tartottak. A MADISZ-vezetők közül sokan, főleg a fővárosi szervezetekben, nehezen értették meg, miért kell a szövetségnek, mint politikai szervezetnek táncdélutánokat is rendeznie. Ez a szektás magatartás áprilisban már akadályozta a tömegbefolyás növekedését (16).

1945 február elején megalakult a MADISZ Sportközpontja, amely a sportolni vágyó fiatalokhoz szóló felhívás után hozzákezdett az

[18] Szabad Ifjúság, 1945. február 11. A Nemzeti Segély és az ifjúság.
[19] Magyar Ifjúság, 1945. május 19. Harcol a MADISZ a feketepiac ellen.

egyesületi sportélet felélesztéséhez. Március 4-én a helyreállított Sportcsarnokban, Budapesten a Sportközpont megrendezte az első sportrendezvényt, a férfi csapatok kézilabda mérkőzéseit. Nem sokkal később az első labdarúgó tornát szervezte meg, húsz csapat részvételével a „Szabad Ifjú Serleg"-ért (41). A Sportközpont májusban már 30 ifjúsági sportegyesületet irányított, közel 3000 taggal. Vezetésében részt vett *Gallovich Tibor*.

A főváros felszabadulása után a MADISZ szervező tevékenysége is megélénkült. A kerületi szervezetek röplapok ezreit terjesztették, amelyek a szövetségbe való belépésre szólítottak fel. A jelentkező fiatalok elé kötöttségeket nem állítottak, csupán a volt fasiszta és nyilas szervezetek aktív tagjainak belépését akadályozták meg. A MADISZ-szervezetek gyorsabb ütemű fejlődésének egyik akadálya az volt, hogy hiányoztak a képzett ifjúsági vezetők. Sürgetővé vált egy vezetőképző tanfolyam megszervezése. Március 5-én 40 hallgatóval megkezdte működését az első központi bentlakásos iskola Budapesten, a Győrffy Kollégiumban (16). A három hétre tervezett tanfolyamot, élelmezési és egészségügyi nehézségek miatt korábban fejezték be. De a hallgatók későbbi eredményei bizonyították, hogy a tanfolyam így is hasznos volt, és felmerült az igény további vezetőképző tanfolyamok indítására.

A felszabadított különböző országrészeken ugyancsak erőteljesen folytatódott a MADISZ szervezése. A vidéki ifjúsági vezetők fáradhatatlan agitációs munkája nyomán sorra alakultak meg a községi szervezetek a Tiszántúlon, a Duna–Tisza közén, a Dunántúl felszabadított helységeiben. A községi szervezetekben elsősorban a szegényparasztság fiataljai tömörültek, akik szinte mindenütt követelték a földreform mielőbbi megvalósítását. A március 18-án megjelent földreform-törvény végrehajtásában több száz MADISZ-fiatal vett részt, elsősorban a földosztó bizottságok munkájában. Az MKP és a földmunkásmozgalom régi harcosai mellett harminc Győrffy-kollégista parasztfiatal irányította miniszteri biztosként a nagybirtokok felosztását.

1945 tavaszán fontos munka volt a bevetetlen földterületek megművelése. A községi nemzeti bizottságok a fiatalokat is mozgósították erre a munkára. Sok községben a MADISZ-fiatalok brigádokat alakítottak, és dolgoztak a hadiözvegyek és a sokgyerekes családok földjein.

A MADISZ-szervezetek társadalmi aktivitása nem járt együtt a taglétszám gyorsabb ütemű növekedésével, a tömegszervezetté alakulás a vártnál nehezebben ment. Komoly gondot okozott a fővárosban a munkásifjúság MADISZ-ba toborzása.

A kerületi MADISZ-szervezetek, főleg a munkáskerületekben igyekeztek a meginduló üzemekből és gyárakból toborozni tagságukat. Számos politikailag képzett ifjúmunkás lett a MADISZ tagja, akik tevékenyen segítették a kerületi szervezetek munkáját. A munkásfiatalok zöme azonban vonakodott a MADISZ kerületi csoportjaiba belépni. Nagyobb vonzerőt gyakoroltak rájuk az üzemekben szervezkedő, vagy a szakszervezeti központokban alakuló ifjúmunkáscsoportok (13). A MADISZ még január végén az újjászerveződő szakmai szakszervezetekben – vasas, nyomdász, bőrös – ifjúsági csoportok megalakulását segítette elő. A csoportok szervezését azok a kommunista fiatalok kezdeményezték, akik a felszabadulás előtt is ezekben a szakszervezetekben végeztek aktív mozgalmi munkát. A kialakult helyzetet bonyolította, hogy az újjáalakult Szakszervezeti Tanács, a szakszervezeti keretben történő munkásifjúsági szervezkedés hagyományára építve, 1945. február 7-én ifjúsági titkárságot állított fel (39). A Szakszervezeti Ifjúsági Titkárság (SZIT) néhány kommunista ifjúsági vezető – *Petrák Ferenc* ifjúsági titkár, *Dénes István, Lajtai Vera, Láng György* – irányításával kezdte meg működését. Önálló politikai programja nem volt, feladatának az érdekvédelmi tevékenységet tekintette, és harcolt a MADISZ ifjúmunkásokra vonatkozó követeléseinek megvalósításáért. A SZIT megalakulása, az önálló üzemi, szakmai szervezkedés megindulása azonban azzal a veszéllyel járt, hogy a MADISZ kerületi szervezetei elveszítik forradalmi bázisukat, a munkásifjúságot. Minél hamarabb tisztázni kellett tehát a SZIT és a MADISZ kapcsolatát és azt, hogy a munkásifjúság aktív erői milyen szerepet töltsenek be a demokratikus ifjúsági mozgalom fejlődésében.

Természetesen nem a munkásifjúsággal kapcsolatos problémák nehezítették elsősorban a MADISZ tömegszervezetté válását. Vizsgáljuk meg valójában milyen tényezők lassították a MADISZ fejlődését a felszabadulás idején. Mindenekelőtt az ifjúság szociális helyzete, társadalmi megosztottsága és ideológiai állapota. A háború és a nyilas terror borzalmait átélő, éhező fiatalokat nem volt könnyű feladat szervezni, köztük gyors agitációs sikereket elérni. A fiatalok a háború okozta rossz szociális körülmények között éltek, létfenntar-

tási és megélhetési gondjaik voltak, mindezek elvonták figyelmüket más irányú kérdésektől. Az ifjúság társadalmi megosztottsága az ellenforradalmi rendszer öröksége volt, amely társadalmi válaszfalakat állított az ifjúság közé, elzárta őket egymástól, és elzárta az utat a munkás- és parasztifjúság társadalmi és kulturális felemelkedése elől is. Ezek a társadalmi válaszfalak a felszabadulás idején repedeztek ugyan, hiszen megnyílt a lehetőség a munkás- és parasztifjúság előtt a társadalmi felemelkedésre, de alapvetően az osztályviszonyok gyökeres átalakulására volt szükség. A magyar ifjúság többsége még a valláserkölcsi nevelés hatása alatt állt. Emellett gondolkodásában még fennmaradtak az ellenforradalmi rezsim nacionalista, kommunista- és szovjetellenes, antiszemita szólamainak hatásai is, amelyek gátolták magatartásának megváltozását.

A MADISZ fejlődését hátráltatták a mozgalmi tevékenységben jelentkező hiányosságok. Elsősorban a szervező munkájában uralkodó szektás módszerek. Ugyanis rövid idő alatt kiderült, hogy a MADISZ-ban dolgozó ifjúkommunisták többsége a demokratikus mozgalmi módszerek alkalmazásában járatlan, tevékenységében erősen érvényesül az illegalitásból származó szűkkörűség, a nem kommunista fiatalokkal szembeni türelmetlenség. A MADISZ fejlődését gátolta a tervszerűtlenség, a megfelelő színvonalú központi irányítás hiánya, és nem utolsósorban a mozgalmi munka minimális anyagi és technikai feltételei.

A MADISZ-központban dolgozó kommunista fiatalok kezdeményezésére az MKP Központi Vezetősége és Titkársága 1945. március 28-án és április 4-én foglalkozott a demokratikus ifjúsági mozgalom fejlődésének problémáival (15). A Kommunista Párt ifjúsági politikájának fő vonásait május közepén irányelvekben rögzítette, amit megküldött a pártszervezetekhez a MADISZ támogatása érdekében (21).

A párthatározatok egyöntetűen hangsúlyozták, hogy az ifjúsági munka „középpontjában az ifjúsági egység megteremtése áll". A MADISZ ne legyen szűk körű, kommunista jellegű szervezet, hanem váljon demokratikus tömegszervezetté, és tömörítse az ifjúság minden rétegét. A MADISZ demokratikus szellemű nevelő munkát folytasson, szórakozást, sportolást, kulturális és tanulási lehetőséget biztosítson az ifjúság számára. Az ifjúsági szövetség a szektás módszerek felszámolásával egyidőben, minden mozgalmi eszköz felhasználásával harcoljon az ifjúság szervezeti egységéért. El kell érnie, hogy a többi ifjúsági szervezet feladja önállóságát, mert „...a különállás megnehezíti az egység megszilárdulását, és állandóan alkalmat nyújt a reakciónak, hogy a létrejött egységet megbontsa" (21). Ezt a politikai harcot „alulról", ifjúsági tömegek mozgósításával, elsősorban mozgalmi akciókkal kell támogatni. A MADISZ és a SZIT kapcsolatának rendezése érdekében az április 4-i határozat leszögezte: „...a szakszervezeti ifjúsági mozgalom kifejezetten az ifjúság szakmai képzésével, szakmai továbbképzésével és anyagi érdekeinek védelmével foglalkozzon. Az oktatást, kulturális munkát és szórakozást a DISZ adja meg a munkásifjúság számára... A szakszervezeti ifjakat azonban tömegével be kell vinni a DISZ-be, és ezzel feljavítani a DISZ színvonalát. A DISZ-ben nyílt és erélyes agitációt kell kifejteni a szakszervezetek mellett és irányt venni a DISZ-tagok kötelező beléptetésére a szakszervezetekbe" (15). A párthatározatok fontos feladatnak tartották, hogy a pártszervezetek támogassák a MADISZ tevékenységét, a fiatal párttagokat az ifjúsági szövetségbe küldjék politikai munkára. A kommunista fiatalok a MADISZ vezetésében ne számbeli fölényükkel, hanem rátermettségükkel, a példamutatás és a meggyőzés eszközével képviseljék a párt politikáját.

A párthatározat a MADISZ sokoldalú fejlesztéséhez hasznos útmutatásokat adott. Hiányossága, hogy nem kísérelte meg elemezni, hogy a koalíciós viszonyok milyen mértékben gátolják az ifjúsági egység megteremtését. Az egység ellen ható törekvéseket egysíkúan vizsgálta, sommásan csak a társadalmi fejlődést gátló burzsoá reakciós erők mesterkedésének tekintette. Az ifjúság politikai és szervezeti megosztására irányuló erőfeszítéseket lebecsülte, és úgy képzelte, hogy a MADISZ képes lesz ezeket tervszerű munkával, nyílt agitációval elszigetelni. A párthatározatok nehezen végrehajtható feladatokat jelöltek meg a MADISZ és a SZIT kapcsolatának rendezésére, a munkásifjúság egységes szervezésének megvalósítására.

1945 tavaszán a MADISZ igyekezett tervszerű, összehangolt munkát végezni. Az ideiglenes budapesti vezetőség két hónapos akciótervet készített. Ebben a legfontosabb feladatok közé sorolta az országos vezetőség megválasztását, a MADISZ alapszabályának elkészítését, a diákszervezkedés problémáinak tisztázását. Az egységcélkitűzést „alulról" ifjúsági tömegakciókkal és „felülről" politikai agitációval,

a pártokkal való tárgyalásokon, nyilvános ankéton és a sajtóban kívánta népszerűsíteni.[20]

A MADISZ vezetői április közepén újból kezdeményezték a Szociáldemokrata Párttal és a Kisgazdapárttal a tárgyalásokat. Ezeken a megbeszéléseken előrelépés nem történt a MADISZ elismerésében. A Kisgazdapárt vezetői lényegében az SZDP álláspontjára helyezkedtek a MADISZ szerepének megítélésében. A Kisgazdapárt székházában tartott április 21-i értekezleten *B. Rácz István* kijelentette: „Szükséges az, hogy az egyes pártok fenntartsák az ifjúsági mozgalmat pártjuk keretein belül. Fontosnak tartja, hogy az ifjúsági mozgalmak egymással tárgyalva dolgozzanak, egységes közvéleményt alakítsanak ki."[21]

A Kisgazdapárt ekkor még gyenge szervező munkájának hatására beleegyezett abba, hogy a pártjához tartozó fiatalok a MADISZ munkájában részt vegyenek, míg a Szociáldemokrata Párt megtiltotta a SZIM tagjainak a MADISZ-ba való belépést.

Az értekezleten elfogadott megállapodás alapján, 1945. április 23-án megalakult a MADISZ országos vezetősége. Tagjai voltak: *Szabó Zoltán* elnök, *Ravasz János* és *Kiss Sándor* (FKP) alelnökök, *Kiss József* (MKP) főtitkár, *Szikra Sándor* (MKP) titkár, *Dénes István* (MKP), *Gallovich Tibor, Hegedüs András* (MKP), *Lakos Sándor* (MKP), *Nyeste Zoltán* (FKP), *B. Rácz István* (FKP) és *Széchy András*.[22] A MADISZ debreceni ideiglenes országos vezetőségéből *Kiss Józsefet*, a Nemzeti Parasztpártból *Szabó Zoltánt* és *Széchy Andrást*, a pártonkívüli *Ravasz Jánost* és *Gallovich Tibort* vonták be a MADISZ országos vezetőségébe. A Kisgazdapárt ifjúsági vezetőit újból beválasztották, akik május végén lemondtak funkcióikról. Az országos vezetőség megalakulása után szükségessé vált az önálló budapesti vezetőséget létrehozni. A MADISZ nagy-budapesti vezetősége május 8-án jött létre, többségében kommunista fiatalokból. Ettől kezdve a budapesti vezetőség önálló hatáskörrel irányította a kerületi szervezetek munkáját.

[20] PI Archívum. 274–18/1. A MADISZ munkaterve 1945. április 2-án.

[21] PI Archívum. 253–1/20. Jkv. az ifjúsági szervezetek kiküldötteinek 1945. április 21-i üléséről.

[22] PI Archívum. 253–1/20. Jkv. a MADISZ országos vezetőségének alakuló üléséről 1945. április 23-án.

1945 tavaszán a demokratikus ifjúsági mozgalomban erősödtek a széttagolódási törekvések. Április végén a SZIM szervezetei Budapest szinte valamennyi kerületében és a nagyobb vidéki városokban öntevékenyen működtek. A Kisgazdapárt ifjúsági tagozatai először vidéken alakultak meg februárban, majd áprilistól a fővárosi kerületekben. Július elején *Tildy Zoltán*, az FKP elnöke hivatalosan is bejelentette, hogy a párt önálló ifjúsági szervezetet hoz létre *Független Ifjúsági Szövetség* néven. A FISZ gyors szervezkedési sikereket főként a Dunántúlon ért el a nyári hónapokban. A SZIM- és a FISZ-szervezetek túlnyomórészt a fiatal párttagok csoportjaiból alakultak, többnyire pártszervezeteik helyiségeiben működtek. Önálló ifjúsági megmozdulások szervezésén túl, pártjaik politikai akcióit támogatták. Ifjúsági politikájuk irányvonala kezdettől fogva függött a pártjaikban folyó politikai harc erőviszonyaitól. A SZIM befolyása kis részben a nagyüzemi, de főleg a kisüzemekben és a kisiparban dolgozó munkásfiatalokra, a kispolgári származású egyetemi és középiskolai diákokra terjedt ki. A FISZ-t nagyrészt a vallásos beállítottságú, jómódú polgári és parasztszármazású fiatalok támogatták.

Újjáéledt a *Magyar Cserkészszövetség*. Kezdetben demokratikus érzelmű cserkésztisztek irányították a szövetség tevékenységét, akik hajlandónak mutatkoztak a MADISZ-szal együttműködni. Júliustól a katolikus egyház támogatásával a régi vágású, de politikailag kevésbé kompromittált cserkésztisztek háttérbe tudták szorítani a demokratikus vezetőket. A Cserkészszövetség fokozatosan a jobboldali, klerikális erők befolyása alá került. A református és az evangélikus egyház ifjúsági szervezeteként működött, főleg vidéken és az egyetemisták között a KIE és a Soli Deo Gloria. Jelentős szervezkedési eredményt nem tudtak elérni a paraszt- és egyetemi ifjúság sorai közt. 1945 tavaszától, a katolikus egyház irányításával működni kezdtek a vallási ifjúsági egyesületek: a kisipari munkás- és tanoncfiatalok között a *Katolikus Iparosifjak Országos Egyesülete*, a KIOE, a parasztifjúság között az ellenforradalmi korszakban a fasiszta nevelést is kiszolgáló *Katolikus Agrárifjúsági Legényegyletek Országos Testülete*, a KALOT és a *Katolikus Agrárifjúsági Leányszövetség*, a KALÁSZ; a középiskolások között a *Szívgárda* és a *Mária kongregáció*, az egyetemisták között a *Katolikus Diákszövetség*, az *Emericana* és más elnevezésű diákegyesületek.

Az ifjúsági mozgalomban megindult széttagolódás megakadályo-

zására a MADISZ röplapokon, a sajtóban és a rádióban igyekezett felhívni a társadalmi közvélemény figyelmét az ifjúság demokratikus nevelésének, szervezeti egységének fontosságára. Május elején terjesztett röplapja három kérdés megvitatását javasolta: „1. Kívánatos-e az ifjúság széles tömegeit megszervezni, vagy elég-e ennek csak a szűk élgárdáját keretekbe vonni? 2. Ha az ifjúság nagy tömegeit akarjuk megszervezni, erre mi alkalmasabb: felaprózott pártkeretek vagy egységes tömegszervezet? 3. Összeegyeztethető-e a demokráciával, ha egy szervezet nem engedi be tagjait a MADISZ-ba?"[23] A MADISZ vezetői ezekről a kérdésekről sajtóvitát akartak indítani. Az MKP álláspontját *Kende István* fejtette ki a „Szabad Nép"-ben. A cikk az ellenforradalmi korszak káros nevelési hatásait elemezte, és hangsúlyozta, hogy az ifjúság átnevelésének és az újjáépítésbe való bekapcsolásának elengedhetetlen feltétele az ifjúsági egység megteremtése: „A reakció elleni harcot szabotálja, aki az ifjúság számára ma külön utakat hirdet."[24] A MADISZ vezetői több hasonló tartalmú cikkben javasolták egy ifjúsági ankét megtartását is az ifjúság nevelésének és szervezésének problémáiról. A Kommunista Párt és a MADISZ álláspontjáról azonban sajtóvita nem alakult ki, mert a többi párt és az egyházak elzárkóztak a nyilvános megnyilatkozástól.

A MADISZ célkitűzésének és követeléseinek propagálását szolgálta a május 1-én megjelent központi lapja, a „Magyar Ifjúság". Az ifjúság hetilapja első számában újból megjelent a szövetség februári felhívása (12) – a túlzott követeléseket elhagyva –, és több beszámolót közölt a fővárosi és a vidéki szervezetek mozgalmi tevékenységéről.

A MADISZ-szervezetek országszerte nagy lelkesedéssel készültek az első szabad május elseje megünneplésére. A MADISZ számára első ízben nyílt alkalom arra, hogy az egész ország előtt reprezentálhassa az ifjúsági tömegek mozgatására képes szervezeti erejét. A MADISZ- és a SZIT-fiatalok felvonulása május elsején fegyelmezett, ötletes és vidám volt. A fővárosban mintegy 15 000 fiatal vonult fel nemzetiszínű és vörös zászlók alatt, táblákon hirdetve a MADISZ jelszavait, követeléseit (19). A fiatalok mozgósítása azonban országszerte nem sikerült úgy, ahogyan a MADISZ előzetesen tervezte. Budapesten tíz-tizenötezerrel kevesebb fiatal vonult fel, nagyrészt a középiskolai és az egyetemi diákok távolmaradása miatt.

A középiskolai és egyetemi diákok szervezését a február elején alakult MADISZ Diákközpont irányította. A magyar ifjúságnak a fasizmustól legfertőzöttebb rétege a többségében polgári és kispolgári származású tanulóifjúság volt. Közöttük mutatkozott legerőteljesebben a kommunistaellenes, nacionalista, militarista szellemű nevelés hatása. A tanulóifjúság átnevelése, mozgalmi tevékenységének kibontakoztatása a MADISZ-tól felelősségteljes, tervszerű munkát igényelt. A Diákközpont áprilisban, a középiskolai oktatás megindulása után támogatta a legtöbb állami iskolában öntevékenyen létrejött diákbizottságokat. Tervezetet készített a diákbizottságok működésének egységes feladataira. A diákbizottságok, mint demokratikusan választott önkormányzati szervek irányították az iskolai önképzőkörök, sportkörök és szakkörök munkáját, felügyeltek az iskola belső rendjére, követelték a fasiszta és reakciós érzelmű tanárok azonnali elbocsátását. A diákbizottságok működésében avantgard vonások is jelentkeztek. Egyes diákvezetők olyan követeléseket hangoztattak – pl. az osztályzásba való beleszólási jog –, amely a pedagógusok között MADISZ-ellenes hangulatra adott lehetőséget. A MADISZ diákvezetőinek türelmetlen megnyilvánulásait az iskolai oktatás és nevelés demokratizálódásának lassú folyamata szülte. A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium hivatalosan nem ismerte el a diákbizottságokat, de nyíltan nem lépett fel működésük ellen. Április végén a minisztérium olyan rendeletet bocsátott ki, amely megtiltotta, hogy középiskolai diákok politikai pártok tagjai legyenek. A Diákközpont tiltakozott az intézkedés ellen, mert az valójában a MADISZ ellen irányult, megakadályozta, hogy a szövetség politikai nevelő munkát folytasson az iskola falain belül.[25] A VKM a „politikamentes" diákélet fenntartását kívánta elérni, ezért később – 1945 decemberben – a diákbizottságokat feloszlatta, ezzel lényegében hosszú időre az iskolán kívülre szorította a középiskolások mozgalmi tevékenységét.

Az egyetemi ifjúság szervezkedése először a debreceni, majd a szegedi egyetemen indult meg, mivel az oktatás itt december végén már

[23] PI Archívum. Rpgy. IV/41/1945/7616.
[24] Szabad Nép, 1945. április 24. *Kende István*: Új magyar ifjúságot.
[25] Szabadság, 1945. április 30. Ifjúsági egység és politikai vétó.

megkezdődött. A MADISZ vezetőinek mindkét városban nehezen sikerült kialakítani az együttműködést a diáksággal. A hallgatók egy része ugyanis hamar bekapcsolódott a koalíciós pártok munkájába, és igyekezett pártja politikai befolyását a többi diáktársra is kiterjeszteni. A parasztpárti és a kisgazdapárti diákvezetők Debrecenben az önálló diákegyesület létrehozása mellett kardoskodtak. Álláspontjukat erősítette, hogy az egyetem vezetői is az autonóm szervezkedést támogatták. 1945 március végén került sor a Debreceni Egyetemi Kör megalakítására, amelynek koalíciós összetételű vezetősége – a kommunista és a parasztpárti diákvezetők hatására – továbbra is szorgalmazta, hogy akcióegység formájában együttműködjön a MADISZ-szal. Az alakuló közgyűlés fontos határozatokat hozott az egyetemi oktatás demokratizálódásának elősegítésére. A haladó szellemű hallgatók követelték, hogy *gróf Tisza István* nevét töröljék az egyetem elnevezéséből, a rektor távolíttassa el szobrát az egyetemi épület elől. Sürgették az egyetemi igazolások megkezdését, az új, demokratikus szellemű professzorok kinevezését.[26] Az egyetem konzervatív vezetői vonakodtak elfogadni a diákság követeléseit. A bölcsészhallgatók április 24-i gyűlése elhatározta, hogy sztrájkot hirdet addig, amíg az egyetemi tanács nem teljesíti a DEK követeléseit (18). A hallgatók a gyűlés után a Tisza-szoborhoz vonultak, és ledöntötték talapzatáról. Az egyetem vezetői többször tárgyaltak a diákvezetőkkel a követelésekről, míg végül is a megbeszélések eredményre vezettek. A DEK április 27-re összehívott rendkívüli ülésén *Bodnár János* rektor bejelentette, hogy az egyetemi tanács a hatáskörébe tartozó követeléseket teljesítette, és felszólította a diákokat a tanulmányi fegyelem helyreállítására. A hallgatók örömmel fogadták a bejelentést, az elnöklő *Szabó Árpád* egyetemi tanár javaslatára kimondták, hogy „...demonstratív jellegü sztrájkjukat befejezettnek tekintik"[27].

A debreceni események a szegedi diákok haladó erőit is mozgósították. A MADISZ szegedi szervezetének egyetemi tagozata kezdettől fogva elszigetelt helyzetben működött. Az erősen vallásos beállítottságú, „arisztokratikus" magatartású szegedi egyetemi hallgatók többsége nem vett részt a MADISZ tevékenységében. Május elején a MADISZ egyetemi vezetői kapcsolatot kerestek a pártifjúsági diákvezetőkkel, akik készen álltak az együttműködésre. A megbeszéléseken megállapodtak abban, hogy először közös nyilatkozatban fogalmazzák meg a szegedi diákok követeléseit, majd előkészítik az önálló diákszervezet létrehozását. A szegediek hamarosan nyilvánosságra hozták kiáltványukat. Ebben követelték az egyetemi igazolások megkezdését, a tandíj- és vizsgadíj eltörlését, a demokratikus szellemű oktatást, a Horthy Miklós Tudományegyetem elnevezés megváltoztatását: „Az egyetem ezentúl az elmúlt rendszerben egyetemünkről igazságtalanul kiebrudalt nagy magyar költő, *József Attila* nevét viselje."[28]

1945 május közepén az egyetemi tanács elrendelte, hogy a szegedi tudományegyetem elnevezéséből *Horthy Miklós* nevét törölni kell. Arra azonban nem volt hajlandó, hogy az új elnevezési javaslatot teljesítse.[29] Május végén létrejött Szegeden is az önálló diákszervezet, Szegedi Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Szabadszervezete elnevezéssel.

Az egyetemi előadások a fővárosban május elején kezdődtek. Az egyetemi ifjúság szervezkedése a demokratikus ifjúsági mozgalom széttagolódása idején indult meg. Így már kezdettől fogva sokféle politikai irányzat érvényesült az egyetemi diákmozgalomban. Megtalálhatók voltak soraikban a szélsőségesen reakciós, kommunistaellenes nézeteket vallóktól a vallásos, egyházi befolyás alatt álló polgári szemléletűeken át a demokratikus, népies irányzatokhoz tartozókon keresztül a kommunistákig mindenki. A fővárosi diákszervezkedéseket az jellemezte, hogy demokratikus tömegbázis nem volt az egyetemeken.

A Diákközpont elgondolása kezdetben az volt, hogy a hallgatókat egységes kari szervezetekbe tömöríti (16). Az elgondolás később annyiban módosult, hogy a MADISZ elősegítette az érdekvédelmi feladatok ellátása érdekében az egyetemeken hagyományosan működő diákjóléti és segítő egyesületek újjászervezését is. A Diákközpont május elején felhívással fordult az egyetemi ifjúsághoz. Ebben követelte az egyetemi oktatók és hallgatók igazolásának megkezdését, az önálló érdekvédelmi segítő egyesületek szervezését, a hallgatók beleszólási jogát minden őket érdeklő egyetemi ügybe, konkrétan:

[26] Néplap, 1945. március 27.

[27] Néplap, 1945. április 28. Teljesítette az egyetemi tanács az ifjúság követeléseit.

[28] A kiáltvány szövegét közli *Oltvai Ferenc*: Szeged múltja írott emlékekben. 1222–1945. Szeged 1968. 323–324. old.

[29] A szegedi egyetem József Attila nevét 1963-ban vette fel.

„...legyen szava az egyetemi katedrák betöltésénél" (20). A MADISZ kari szervezeteit gyakorlatilag nem sikerült létrehozni az egyetemeken, több okból. Nem volt elég kommunista diákvezető a szervezkedés erőteljes megindításához. Gyakorlatilag a MADISZ nem végzett érdekvédelmi munkát. A csak politikai tartalmú agitáció az elszigetelődés veszélyét hordozta magában. A legnagyobb akadályt azonban a pártifjúsági szervezetek és a vallási egyesületek ellenállása jelentette. A SZIM-ben és a FISZ-ben egyetemi tagozatok működtek, amelyek intenzív propagandát fejtettek ki az egyetemi hallgatók közötti befolyás növeléséért. A Katolikus Diákszövetség, az Emericana hasonló tevékenységbe kezdett. A Diákközpont hosszas vitákban elemezte az egyetemi ifjúság szervezésének problémáit, és végül úgy határozott, hogy a demokratikus erők tömörítése érdekében kezdeményezni fogja egy önálló egyetemi és főiskolai diákszervezet megalakítását.

A MADISZ központ május végén ifjúsági ankétot rendezett (22). Az ankét célja az volt, hogy a meghívott pártok és ifjúsági szervezetek vezetői nyilvánosan kifejtsék véleményüket az ifjúsági egységről, a MADISZ-ról. Az ankéton az MKP és a MADISZ képviselői az ifjúság szervezeti összefogásának szükségességét hangoztatták. Az SZDP képviseletében megjelent *Szamay Lajos* elismerően szólt ugyan a MADISZ munkájáról, de nyomatékosan hangsúlyozta a SZIM önálló szervezkedésének létjogosultságát. A Kisgazdapárt szónokai általánosságban a MADISZ demokratikus törekvéseinek jelentőségéről beszéltek – a MADISZ „az ifjú demokrácia őre legyen", mondták –, de nem nyilatkoztak arról, hogyan kívánják támogatni az ifjúsági egységtörekvéseket. Így az ankét elsődleges célját nem érte el. Végeredményben kiderült, hogy a Szociáldemokrata és Kisgazdapárt továbbra sem hajlandó ifjúsági szervezeteit feloszlatni, sőt azoknak erősítésére törekszik.

A MADISZ június elején nagyszabású ifjúsági demonstrációra készült. Budapesten 40–50 000 fiatal mozgósításával akarta bizonyítani, hogy tömegeket tud felvonultatni az ifjúsági egység hangoztatására. A MADISZ-szervezetek június 10-én, a magyar ifjúság napján országszerte gyűléseket, vidám júniális keretében kultúrműsorokat, sportbemutatókat, táncünnepélyeket rendeztek. A legtöbb helyen a tervezettnél jóval kevesebb fiatal – a fővárosban 7–8 000 – vett részt a rendezvényeken. A mozgósítás sikertelensége azt is tükrözte, hogy a szervezetekben nagy a politikai bizonytalanság. Sok helyen a MADISZ-

fiatalok csak vörös zászlóval vonultak fel a gyűlésekre, csak kommunista párti szónokok beszéltek az ifjúsághoz. De előfordult az is, például Veszprémben, hogy a gyűlést tábori misével kezdték, a fiatalok a beszédek előtt a Himnuszt, befejezésül az Internacionálét énekelték (23). A magyar ifjúság napja a gyakorlatban bizonyította, hogy a MADISZ vezetői túlbecsülték szervezeteik tömegbefolyását.

Miért nem tudta a MADISZ az ifjúsági egységet megvalósítani? Az ország teljes felszabadulása után a MADISZ elismertetéséért folyó küzdelem a korábbi kedvező politikai helyzettől eltérő körülmények között zajlott. Az MKP mellett a többi párt szervezetileg kezdett megerősödni, önálló politikai irányvonal kialakítására törekedett. A Függetlenségi Frontba tömörült pártok között felszínre kerültek az ellentétek, amikor a népi demokratikus forradalom továbbfejlődésének feladatait kellett meghatározni. A társadalmi fejlődést gátolni igyekvő burzsoá erők, a katolikus egyház aktív támogatásával bázist teremtettek – elsősorban a Kisgazdapártban – saját céljaik elérésére. Erősödött a pártok között a politikai harc a tömegbefolyás, a hatalmi pozíciók biztosításáért. Az osztályharc éleződése, a pártok versengése elkerülhetetlenül hatással volt az ifjúsági szervezkedésekre, egyre inkább megosztotta az ifjúság sorait is. A koalíciós pártok – a Nemzeti Parasztpárt kivételével – és az egyházak befolyásukat akarták növelni az önálló ifjúsági szervezetek létrehozásával. Az FKP és az egyházak ifjúságpolitikai törekvéseinél figyelembe kell venni, hogy az ifjúság társadalmi megosztottsága és ideológiai állapota kedvezően hatott a burzsoá-klerikális nézetek érvényesítésére. A MADISZ az ifjúság egységes szervezését nem tudta, nem valósíthatta meg, mert a pártok közötti politikai küzdelem szükségszerűen polarizáló hatással volt az ifjúságra. A MADISZ is tulajdonképpen a Kommunista Párt ifjúsági szervezeteként működött, azzal a céllal, hogy kiterjessze a párt tömegbefolyását. Ezt a tényt a nyilvánosság előtt egyre kevésbé sikerült eltitkolni, így a „mindenfajta pártpolitikai agitáció" kizárásának a hirdetése a MADISZ szervezésében bizonytalanságot, mind nagyobb zavart okozott.

A Kommunista Párt és a MADISZ vezetői 1945 június közepén újból megvizsgálták az ifjúsági egységért folytatott harcnak, a szövetség munkájának eredményeit és hibáit. A MADISZ országos vezetősége az ifjúsági akciókat értékelve arra a megállapításra jutott, hogy a szervezetek tevékenységében megtorpanás, sőt a legtöbb helyen –

főleg Budapesten – erős hanyatlás mutatkozik. Ennek okát elsősorban abban látta, hogy „...nincs a tömeg által tisztán látott eszmény... politikai harcunk a nevelési szellemmel nincs összekapcsolva".[30]

A június 16–17-i első országos értekezleten a megyei székhelyeken levő MADISZ-szervezetek vezetőinek beszámolói megerősítették az országos vezetőség megállapítását. A következő napon az MKP székházába összehívott kommunista ifjúsági aktívaülésen *Kende István* referátuma és a hozzászólások feltárták a MADISZ szervezésében meglevő hibákat. Az aktívaülés megállapította, hogy a MADISZ-szervezetek politikai munkája szektás, vezetőiknek többsége olyan kommunista fiatal, akik a pártonkívülieket csak „tiszteletbeli" vezetőknek ismerik el, türelmetlenek és bizalmatlanok velük szemben. A MADISZ-vezetőségek nem törekednek a fiatalok tömegeinek megnyerésére a mozgalmi élet színesítésével, táncdélutánok, sport- és kulturális rendezvények rendszeres szervezésével. Az aktívaülés a MADISZ hibáinak megszüntetése érdekében a legfontosabb feladatnak jelölte meg a szektás politikai magatartás elleni harcot, a tömegszervezési módszerek fejlesztését, az agitációs munka erősítését. A referátum megállapította, hogy továbbra is hangoztatni kell az ifjúsági egység szükségességét, de annak megvalósítása érdekében „...először meg kell tölteni a kereteinket és akkor meg fogjuk találni az együttműködés útját a nem reakciós ifjúsági szervezetekkel. Feltétlenül meg kell különböztetnünk ugyanis a szociáldemokrata ifjúsági mozgalmat, sőt bizonyos fokig a cserkészetet is a reakciós ifjúsági szervezetektől. A reakciós egyletek ellen a legélesebben, egységesen fogunk fellépni. Ezeket el kell szigetelni a tömegektől, de nem így kell eljárnunk a demokratikus ifjúsági szervezetekkel szemben" (23).

A MADISZ ifjúsági politikájában jelentős változtatást hirdetett meg a júniusi értekezleten. A demokratikus ifjúsági mozgalomban kialakult erőviszonyok alapján szervezeteinek azt a feladatot adta, hogy a reakciós ifjúsági szervezetek elleni egységes fellépés érdekében törekedjenek arra, hogy jó együttműködést alakítsanak ki a demokratikus ifjúsági szervezetekkel. Az „egységbontás–reakció" jelszó módosítása lehetőséget nyújtott arra, hogy a MADISZ akcióegység formájában együttműködjön a demokratikus ifjúsági szervezetekkel.

[30] PI Archívum. 286–21. Jkv. a MADISZ országos vezetőségének 1945. június 13-i üléséről.

1945 nyarán a Kommunista Párt a demokratikus ifjúsági mozgalom fejlődése érdekében gyakorlatilag lemondott arról, hogy mint ifjúsági szervezetet, egyedül a MADISZ-t támogassa. Nem eléggé következetes koncepció alapján kezdeti lépéseket tett az ifjúság forradalmi és demokratikus erőinek rétegek szerinti szervezeti tömörítésére. A kommunista fiatalok a MADISZ támogatása mellett segítették a munkásifjúság önálló szervezkedésének megerősödését, kezdeményezték az egyetemi ifjúság egységes szervezetének létrehozását.

A MADISZ TÖREKVÉSE A DEMOKRATIKUS IFJÚSÁGI SZERVEZETEKKEL VALÓ EGYÜTTMŰKÖDÉSRE. A SZIT MEGERŐSÖDÉSE, AZ EGYETEMI IFJÚSÁG EGYSÉGES SZERVEZETÉNEK MEGALAKULÁSA

1945 nyarán az ifjúsági szervezetek erőteljes agitációt fejtettek ki taglétszámuk növeléséért, igyekeztek szervezeteik apparátusát országosan kiépíteni. Erősödött a versengés a pártifjúsági szervezetek között az ifjúság tömegeinek megnyeréséért. A versengésben a MADISZ érte el a legnagyobb sikert. Szervező munkájának eredményeképpen augusztus végére a MADISZ lett a legerősebb, a legnagyobb létszámú ifjúsági szervezet. Megerősödését annak köszönhette, hogy a kommunista pártszervezetek erőteljesebben támogatták a MADISZ munkáját, az ifjúsági vezetők a szektás magatartás helyett, egyre inkább a mozgalmi élet színesítésére törekedtek.

A MADISZ a nyári hónapokban nagy figyelmet fordított irányító szerveinek létrehozására, illetve megerősítésére. Július 1-re megalakult a nyolc területi titkárság, 4–5 függetlenített ifjúsági vezetővel. Ezután a területi titkárságok a MADISZ megyei vezetőségének megválasztását, illetve kiegészítését végezték. Kevés politikailag képzett, vezetésre alkalmas ifjúsági vezető volt, ezért a megyei vezetőségek sok helyen nem dolgozhattak eredményesen. A járásokban megalakult titkárságok azonban jól működtek. Sokkal szorosabb kapcsolatot tartottak fenn a községi szervezetekkel, mint a megyei vezetőségek. A járási titkárságok érdeme, hogy augusztus végén a községeknek közel 50%-ában működtek MADISZ-szervezetek.

Gyors ütemben növekedett a MADISZ taglétszáma. 1945 augusztus

végén készült összesítő jelentés szerint a szövetség közel 2000 szervezetéhez 238 500 fiatal tartozott (27). A taglétszám alakulása az ország egyes területein elég eltérő volt. A legerősebb MADISZ-szervezetek Észak- (40 000) és Kelet-Magyarországon (34 000), Pest–Komárom–Fejér–Nógrád megyék (38 000) területén működtek. Az arányokat tekintve a dunántúli megyékben volt a legkevesebb a MADISZ-tagok száma, itt összesen 34 000 fiatal tartozott a MADISZ-hoz. A MADISZ-szervezetek elsősorban azokon az országrészeken fejlődtek, ahol a Kommunista Párt befolyása erős volt. A MADISZ taglétszáma sokkal nagyobb volt a forradalmi múlttal rendelkező bánya- és iparvidékeken, és a földmunkásmozgalom harcainak területén, a Tiszántúlon, mint a hagyományosan klerikális hatás alatt álló dunántúli helységekben. A Dunántúlon a FISZ-szervezetek, sok helyen a KALOT-tal összefonódva, jelentős MADISZ-ellenes erőt képviseltek. A FISZ országos vezetősége szorgalmazta a KALOT-tal a szoros együttműködést. *Imre Lajos,* a FISZ főtitkára, az egyik vidéki KALOT-vezetőhöz írt levelében ezt így indokolta: „...pártifjúság célja egyezik a KALOT céljaival is. Mi is a parasztifjúság népi szellemben való nevelését, tanítását tűztük ki feladatul, az istenes demokrácia megvalósítása érdekében... Ismételten kérünk tehát – hogy mint az országban legnagyobbrészt történt –, csatlakozzék a KALOT a Független Kisgazda Párt Ifjúságának Országos Szövetségéhez..."[31]

A MADISZ-tagok száma a fővárosban, az MKP szervezeti erejéhez, a fiatalok számához viszonyítva, rendkívül alacsony volt, mintegy 30 000. A MADISZ budapesti vezetői úgy látták, hogy a mozgalmi munka hatékonysága azért elégtelen, mert kevés a megfelelő felkészültségű kerületi ifjúsági vezető, a munka tervszerűtlen, továbbra is tapasztalható a kommunista fiatalok szektás magatartása, ezenkívül a SZIM- és a FISZ-szervezetek egyre erősebbek Budapesten. Megállapították, hogy a munkásfiatalok még mindig vonakodnak belépni a MADISZ-ba, a tagok többsége középiskolai diák, akik a kispolgári és klerikális nézeteket terjesztik a szervezetekben.

Július végén a többségében kommunista fiatalokból álló budapesti vezetőséget átalakították, pártonkívülieket – köztük katolikus papokat – vontak az új vezetőségbe. A MADISZ budapesti vezetősége

[31] PI Archívum. 286–24. A FISZ főtitkárának levele a becsehelyi KALOT elnökéhez 1945. augusztus 14-én.

augusztus közepén háromhónapos akcióprogramot készített, és a kerületek között versenyt hirdetett ennek teljesítéséért. Az akcióprogram a tervszerű és színes mozgalmi élet, az aktívabb politikai és társadalmi tevékenységre ösztönzött. A MADISZ vezetői az ifjúsági akciók irányítására mozgósították a legaktívabb MADISZ-tagokat, mert úgy értékelték „...van egy gárda a budapesti mozgalomban, amellyel lehet mozgalmat szervezni és ez az eddigi munkánk egyik lényeges eredménye".[32]

A MADISZ-központ egyik legfontosabb politikai feladatának tekintette 1945 nyarán, hogy az MKP májusi országos értekezletén elfogadott újjáépítési program végrehajtására serkentse az ifjúságot. Július elején megjelent felhívásában ifjúsági munkabrigádok szervezésére, újjáépítési táborban való részvételre szólított fel (24). A MADISZ-szervezetek, főleg a fővárosban, elég nehezen tudtak bekapcsolódni az újjáépítési rohammunkákba, tevékenységük kisebb társadalmi munkaakciókra – üvegtörmelékek gyűjtése, iskolák és középületek takarítása stb. – korlátozódott. Az ipari üzemek, a közlekedés helyreállítását segítő rohammunka szervezését akadályozta az a körülmény, hogy a MADISZ területileg szervezkedett, így az üzemekben, a közlekedési vállalatoknál munkabrigádokat nem tudott létrehozni. Az ipar- és bányavidékeken működő MADISZ-szervezetek, amelyek közvetlenül az üzemi munkásfiatalokat tömörítették, már eredményesebben végeztek társadalmi munkaakciókat. Miskolcon például közel 300 MADISZ-tag 10 napon át segítette önkéntes munkával a MÁV-műhely rendbe hozását.[33] A bánszállási MADISZ-fiatalok rendszeresen dolgoztak a putnoki Sajó-híd és a királdi viadukt felépítésénél (24). A munkásifjúság zöme szervezetten a szakszervezetek, az üzemi bizottságok és a SZIT újjáépítési munkaakcióiban vett részt. Országszerte ifjúmunkások csapatai dolgoztak munkaidő után és vasárnapi szabad idejükben a vasúti pályák és műhelyek, pályaudvarok helyreállításán. Számtalan dokumentum tanúskodik arról, hogy a városi és vidéki munkásfiatalok nehéz körülményeik ellenére is támogatták pénz-, élelmiszer-adományokkal a vasutasokat.

A MADISZ-központ július végén, fővárosi diákokat toborozva,

[32] PI Archívum. 274–18/2. Jelentés a MADISZ budapesti szervezeteiről 1945. augusztus 1-én.

[33] Felvidéki Népszava, 1945. július 18.

újjáépítési tábort létesített Szeghalmon. A 100 fős tábor az elhelyezési, élelmezési nehézségek, a helybeli vezetők idegenkedése miatt nem tudott eredményes munkát végezni, ezért rövid idő múlva feloszlatták. A nyári mezőgazdasági munkák végzésére a MADISZ községi szervezetei sikeresen mozgósítottak. Kőröstarcsán, Enyingen, Boldog községben, Szentesen és még sok helyen a parasztfiatalok mellett a diákok ezrei vállalták, hogy segítenek az aratásnál és a betakarításnál (24).

Nem csak a MADISZ mozgósított az újjáépítésre. A SZIM- és a FISZ-szervezetek, a cserkészek is önkéntes brigádokat szerveztek a városokban és a községekben. Több helyen a MADISZ-fiatalok együtt dolgoztak a SZIM és a FISZ fiataljaival, együtt szervezték a brigádokat. Az együttműködés elsősorban ott alakult ki, ahol a MADISZ vezetőinek sikerült meggyőzni az összefogást ellenző pártifjúsági vezetőket a közös tevékenység hasznosságáról.

1945 nyarán a pártifjúsági szervezetekkel való együttműködés elég nehezen tudott kialakulni. A MADISZ vezetői számtalan formában tapasztalták, hogy a pártifjúsági szervezetek jobboldali vezetői a MADISZ tekintélyének lejáratására, politikai elszigetelésére törekednek. Eltorzítják a MADISZ meglevő hibáit, hol nyíltan, hol burkoltan a szövetség ellen agitálnak; a „MADISZ-tagok istentagadók", a „MADISZ nemzetellenes, magyarellenes", a „MADISZ-tagok csak táncolnak, erkölcstelenek, a szabad szerelmet hirdetik". A Dunántúlon és a fővárosban erőszakos cselekedetek, verekedések is előfordultak az ifjúsági szervezetek fiataljai között. A MADISZ-központ felelősségre vonta a magukról megfeledkezett MADISZ-fiatalokat, eltávolította őket a szervezeteiből. Ugyanakkor felszólította a SZIM és a FISZ országos vezetőségét, hogy hasonlóan szigorú intézkedéseket tegyen a demokráciaellenes tevékenységet folytató fiatalok eltávolítására. A MADISZ vezetői gyűléseken és újságcikkekben határozottan visszautasították a rosszindulatú vádakat, és kijelentették: „Vállaljuk a harcot azok ellen, akik alattomos működésükkel megpróbálják a MADISZ és a többi demokratikus ifjúsági szervezet munkáját hátráltatni."[34]

A pártifjúsági szervezetek jobboldali vezetői július közepén konkrétan megkísérelték a MADISZ elszigetelését. A hódmezővásárhelyi cserkészcsapatok megalakulásának 25 éves jubileuma alkalmából rendezett hódmezővásárhelyi ifjúsági találkozón, a FISZ kezdeményezésére, a részt vevő ifjúsági szervezetek – FISZ, Magyar Cserkészszövetség, KALOT, KIE és a SZIM – országos vezetői közös nyilatkozatot fogadtak el (25). A nyilatkozat értelmiségi ankét összehívását sürgette a „jövendő nevelés alapelveinek", a „különböző életformák között élő fiatalság emberideáljának" megvitatására. Az ifjúság politikai nevelésében szükségesnek tartotta a „fasizmus és a reakció elleni harcot" és „minden ifjúsági közösség belső revízióját". A nyilatkozat reális feladatokat vetett fel, megvitatásuk az ifjúsági szervezetek közötti együttműködés problémáinak tisztázását szolgálta volna. A nyilatkozat azonban különbséget tett a „küzdelmi egység" és a „lehető egység" között. Ez a megkülönböztetés valójában azt jelentette, hogy a FISZ megkísérelte maga köré tömöríteni mindazokat az ifjúsági szervezeteket, amelyek hajlandók „küzdelmet" folytatni a már javasolt ifjúsági csúcsszervben, a „lehető egységben", a MADISZ politikai elszigeteléséért a burzsoá-klerikális érdekek közös érvényesítésével. Természetesen a MADISZ országos vezetősége megtagadta a nyilatkozat aláírását, de nyomban hangsúlyozta, hogy kész tárgyalásokat folytatni a pártifjúsági szervezetekkel az együttműködés feltételeiről.[35] A MADISZ célja az volt, hogy a tárgyalások során leleplezze a jobboldali pártifjúsági vezetők törekvéseit. Az együttműködés elsődleges politikai feltételének szabta meg a KALOT elleni harcot. Augusztusban a „Szabad Nép"-ben és a „Magyar Ifjúság"-ban éles hangú cikkek bírálták a KALOT múltbeli működését, tényekkel bizonyították, hogy jelenlegi vezetőinek többsége demokráciaellenes, nacionalista szellemű nevelést folytat az ifjúság körében.

A SZIM és a FISZ országos vezetőségeinek képviselőivel július végén és augusztus elején megtartott megbeszélések konkrét eredményre nem vezettek. A kezdődő választási küzdelemnek tulajdonítható, hogy az „alulról" lassan kibontakozó együttműködést „felülről" az ifjúsági szervezetek országos vezetőségei nem tudták nyilvános megállapodások formájában realizálni. A tárgyalásokon mindkét pártifjúsági szervezet képviselői, pártvezetőségeik utasítására, meg-

[34] Ifjúság, 1945. augusztus 13. *Hollós Ervin*: Vállaljuk! Felelet a vádaskodóknak.

[35] PI Archívum. 286–21. Jkv. a MADISZ-központ szervezési osztályának 1945. július 26-i üléséről.

tagadták a többször megvitatott együttműködési nyilatkozatok elfogadását és nyilvánosságra hozatalát (23). Annyi hatása mégis volt a megbeszéléseknek, hogy ideiglenesen csökkentek az összeütközések mindhárom ifjúsági szervezet között, a SZIM vezetősége pedig visszavonta aláírását a hódmezővásárhelyi nyilatkozatról.

A MADISZ együttműködési törekvéseit a SZIT következetesen támogatta. A Szaktanács Ifjúsági Titkársága egyre inkább irányítója lett a szaporodó üzemi, szakszervezeti ifjúsági csoportok mozgalmi tevékenységének. A júliusban megalakult, kibővített ideiglenes vezetősége 18 szakszervezeti, 85 üzemi csoporttal tartotta a kapcsolatot.[36] Az egységes szakszervezetek mindkét munkáspárt tömegbefolyásának erős támaszai voltak, ezenkívül érdekvédelmi és politikai szerepük növekedése természetesen fokozta a munkásifjúság mozgalmi aktivitását is. A SZIT-csoportok igyekeztek a szakszervezeti keretekben történő szervezkedés egységének megtartása érdekében a szociáldemokrata fiatalokat is bevonni a mozgalmi munkába. A kezdetben csak kommunista ifjúsági vezetők irányítása alatt működő Szakszervezeti Ifjúsági Titkárságban és az üzemi, szakszervezeti SZIT-csoportok vezetőségeiben fokozatosan helyt kaptak a szociáldemokrata ifjúsági vezetők (29). A két munkáspárt SZIT-ben dolgozó ifjúsági vezetői között – a kezdeti súrlódások megszüntetése után – az együttműködés dominált, amely hozzájárult a szervezet tekintélyének növekedéséhez.

A SZIT, működésének első időszakában, érdekvédelmi tevékenységet folytatott. A Horthy-rendszerben a munkásifjúság kisemmizett, megalázott rétege a tanonc volt. Ez indokolta, hogy a felszabadulás után elsősorban az ő élet- és munkakörülményeik megjavításáért induljon meg a harc. Az 1945. április 22-i tanoncgyűlésen elfogadott, illetve módosított követeléseket a SZIT küldöttsége az Iparügyi Minisztériumhoz juttatta el, és kérte azok megvalósítását (17). 1945 őszére a követelések egy része, miniszteri rendeletek alapján végrehajtásra került. A többi követelésért – tanonctörvény, egységes tanoncbérek, tanoncoktatás fejlesztése – a SZIT-nek továbbra is küzdenie kellett. Az első rendelet még májusban megjelent, és a szégyenletes 1922-es XII. tc. 95.§-t hatálytalanította és kimondta: „A tanonccal szemben a munkaadó semmiféle testi fenyítést nem alkalmazhat..." (17).

[36] PI Archívum. 286–24. Jkv. a SZIT 1945. augusztus 4-i vezetőségi üléséről.

A további rendeletek a 28 nap fizetéses szabadságot, csak szakmunkával való foglalkoztatást, a tanoncotthonok szakszervezeti ellenőrzését, a tanoncidő rövidítését írták elő (39). A SZIT a rendeletek megjelenése után hosszú küzdelmet folytatott végrehajtásuk ellenőrzéséért, a meg-megismétlődő visszaélések megszüntetéséért.

1945 nyarán a SZIT az üzemi munkásfiatalok egységes ifjúsági szervezete lett. A MADISZ-szal való megállapodás értelmében csak a fővárosi gyárakban, szakmai központokban szervezkedett. A MADISZ és a SZIT kapcsolatának korábban rögzített alapelvei felülvizsgálásra kerültek. Az Ifjúsági Titkárság augusztustól mindinkább arra törekedett – a Szaktanácstól kapott instrukciók alapján –, hogy érdekvédelmi tevékenysége mellett foglalkozzon a munkásifjúság politikai nevelésével, kulturális és sporttevékenységének kibontakoztatásával. A SZIT vezetői ugyanakkor hangsúlyozták, hogy ilyen irányú munkájukat a MADISZ-szal szorosan együttműködve akarják végezni. A két ifjúsági szervezet politikai összefogása elengedhetetlenül szükséges volt ahhoz, hogy az ifjúság öntudatos, forradalmi erői sikeresen küzdjenek a jobboldali törekvések meghiúsításáért, az akcióegység kialakításáért „...a többi ifjúsági szövetség demokratikus szárnyával".[37]

A MADISZ országos vezetősége júliusban felülvizsgálta álláspontját az egyetemi diákság szervezésével kapcsolatban. Kimondta, hogy „...nem kell őket belekényszeríteni a MADISZ-ba, az akcióegységet kell megteremteni" (26). A Diákközpont azt a feladatot kapta, hogy kezdeményezze az egyetemi és főiskolai diákvezetők konferenciájának összehívását. A konferencia vitassa meg a diákság egységes szervezésének problémáit, és azt, hogy milyen politikai programmal akarja szolgálni a népi demokráciát.

A MADISZ, a pártifjúsági szervezetek, a vidéki és a fővárosi egyetemek, a katolikus és a református diákegyesületek 120 meghívott küldöttje 1945. augusztus 8-tól 12-ig Balatonlellén tartotta konferenciáját. A tanácskozáson képviselve volt az egyetemi ifjúság soraiban megtalálható mindenfajta eszmei-politikai irányzat. A konferencia nyílt légköre előmozdította, hogy a különböző politikai érdekeket képviselő csoportok a diákság demokratikus nevelésének alapvető feladataiban keressék az együttműködés módját (26).

[37] PI Archívum. 286–24. Jkv. a SZIT 1945. július 21-i vezetőségi üléséről.

A konferencia előadói a politikai pártok és ifjúsági szervezetek vezetői közül kerültek ki. Az előadók többsége – *Karácsony Sándor* professzor, *Szabó Zoltán*, *Gyenes Antal*, *Juhász Kálmán* – hozzájárult az aktuális politikai, diákmozgalmi kérdések tisztázásához. Nagy hatást ért el *Révai József*, *Erdei Ferenc* és *Darvas József* előadása. *Révai József* a demokratikus nemzeti erők összefogásának szükségességéről beszélt, elítélte az egyetemi diákság gondolkodását mérgező sovinizmus minden új megnyilvánulását, amely szembe akarja állítani a magyarságot a szomszéd népekkel. *Darvas József* az 1943-as balatonszárszói ifjúsági konferencia munkáját értékelte (26). Beszélt a népiesek „harmadik utas" nézeteinek arról a káros következményéről, amely az ifjúság antifasiszta fegyveres ellenállását is bénította. Vázolta, mit kell tennie az értelmiségi ifjúságnak. „Egyrészt pozitív alapon nézze, pozitív építő kritikával illesse és munkájával segítse a fiatal, kialakulóban levő magyar demokráciát. Másrészt számoljon le a középosztály és fiatalsága a »vezető« illúzióval. Nem is a »nép szolgálatát« kell vállalnia az értelmiségnek, hanem együtt kell dolgoznia a munkássággal és a parasztsággal."[38]

Az előadásokat követő szenvedélyes viták légkörében a MADISZ, a SZIM, a Győrffy István Kollégium küldötteinek együttes fellépése biztosította, hogy a konferencia résztvevői elfogadtak egy elvi programnyilatkozatot és egy határozatot, amely az egységes diákszövetség követeléseit és a szervezeti felépítésére vonatkozó rendelkezéseket tartalmazta.

Az elvi programnyilatkozat kimondta, hogy az egyetemi ifjúság dolgozni akar a demokratikus Magyarországért, a munkásság, a parasztság és a haladó értelmiség érdekeinek érvényre jutásáért. Küzd a sovinizmus megnyilvánulásai ellen. Végképp leszámol mindennel, ami a múltban az egyetemi ifjúságot a fasizmus eszközévé tette. És végül a nyilatkozat tartalmazta még a következőket: hogy „...feladatunkat megoldhassuk, szükségesnek tartjuk egységes egyetemi szervezet alakítását, mely az egész egyetemi ifjúság kulturális és gazdasági érdekeit felöleli és érvényre juttatja" (26).

A határozat részletesen felsorolta az érdekvédelmi feladatokat. Követelte a progresszív tandíjrendszer bevezetését, állami ösztöndíjak létesítését, új menzák és kollégiumok szervezését, a tankönyvuzsora

[38] Valóság, 1945. szeptember. *Szabó Gergely*: A balatonlellei diákkonferencia.

megszüntetését, valamennyi kar megnyitását a nők előtt. Az egyetemi ifjúság érdekében követelte az ellenforradalmi szellemű diákegyesületek – Hungária, Emericana, Szent István, Diákvédő Iroda – hivatalos feloszlatását, minden egyetemi hallgató igazolását, a felsőoktatás reformját. A határozat körvonalazta az egységes diákszövetség szervezeti felépítését. Ennek egyik sarkalatos pontja volt, hogy a főiskolákon és az egyetemeken karonként csak egy diákegyesület létesülhet. Az egyesületek küldöttei alkotják az egyetemi ifjúság parlamentjét, amely a diákszövetség legmagasabb fóruma. A diákparlament határozatainak végrehajtásáról a választott vezető szerv, a központi intéző bizottság gondoskodik.

A balatonlellei diákkonferencia mint a megalakuló egységes egyetemi és főiskolai diákszervezet első diákparlamentje megválasztotta ideiglenes vezetőségét, koalíciós összetételben. Az Ideiglenes Központi Intéző Bizottság (IKIB) tagjai lettek: *Jónás Pál* (MKP) elnök, *Sattler Tamás* (SZDP) és *Székely Beáta* (FKP) alelnökök, *Zoltánka Viktor* (Katolikus Diákszövetség) főtitkár.[39] A konferencia végül akcióprogramot fogadott el a legsürgősebb feladatok elvégzésére, mely a következőket tartalmazta: az IKIB gondoskodjék arról, hogy 1945 őszén az egységes egyetemi diákegyesületek létrejöjjenek. Készítse elő november közepére, a diákegyesületekben történő demokratikus választással, a II. diákparlament összehívását, amely fogadja el a diákszövetség alapszabályát és válasszon végleges vezetőséget (26).

A balatonlellei diákkonferencia sokat ígérő indulás volt. Megteremtette a politikai és szervezeti feltételeit az egységes, demokratikus egyetemi diákmozgalom kibontakozásának. Az IKIB eredményes működése elsősorban attól függött, hogyan tudja a vezetőség a koalíciós programot egységesen végrehajtani, mennyire sikerül a diákság demokratikus erőit mozgósítani a program megvalósításáért.

A MADISZ országos vezetősége 1945 augusztus elején úgy határozott, hogy szeptemberben összehívja a szövetség első kongresszusát. A fővárosi és a vidéki szervezetek egyaránt igényelték, hogy az országos vezetőség kidolgozza és nyilvánosságra hozza a szövetség programját. A kongresszus gyors előkészítésében közvetlen politikai ok is közrejátszott. Az MKP vezetői a MADISZ nagyszabású rendezvé-

[39] PI Archívum. 286–8. Jkv. az Ideiglenes Központi Intéző Bizottság 1945. augusztus 13-i alakuló üléséről.

nyét a választásokra való készülődés jegyében agitációnak szánták az ifjúság felvilágosítására és megnyerésére.

A MADISZ első kongresszusa szeptember 13-án nyílt meg Budapesten, a Zeneakadémia nagytermében, 500 küldött részvételével. A küldöttek 30%-a a 20 éven aluli, 60%-a a 20–24 év közötti, 10%-a a 24 éven felüli korosztályhoz tartozott, többsége diák-, és parasztfiatal volt.[40] A megnyitó ülésen *Erdei Ferenc* belügyminiszter a kormány nevében üdvözölte a kongresszust, és bejelentette, hogy teljesítették a MADISZ választójogi követelését (28). Minden magyar fiatal 20 éves kortól nagykorúnak számít, és nemre való tekintet nélkül választójogot kapott. Utána a megjelent külföldi delegátusok – az albán, a bolgár, a jugoszláv, az osztrák és a szovjet hadsereg Komszomol-szervezetének képviselője – köszöntötték a tanácskozást. A három napig tartó kongresszuson a küldöttek meghallgatták és megvitatták a szövetség tízhónapos működését értékelő, a további feladatokat meghatározó ifjúságpolitikai, szervezési, külügyi, nevelésügyi, sportbeszámolókat. Az utolsó napon jóváhagyták a beszámolók alapján elkészített határozatokat, amelyeket együttesen a szövetség programjának tekintettek (28). A kongresszus a működő országos vezetőséget megerősítette, illetve kiegészítette. A főtitkári tisztséget – *Kiss József* főtitkár korábban lemondott funkciójáról – betöltetlenül hagyta. A MADISZ országos vezetőségét a következők alkották: *Szabó Zoltán* (NPP) elnök, *Ravasz János* (pártonkívüli) alelnök, *Koós Béla* (MKP) országos titkár, *Balyó Mária* (MKP), *Faddy Otthmár* (katolikus pap), *Forgách István* (pártonkívüli), *Grósz (Orosz) Dezső* (MKP), *Hamvas István* (pártonkívüli), *Hegedüs András* (MKP), *Hollós Ervin* (MKP), *Kasza Teréz* (pártonkívüli), *Kende István* (MKP), *Keresztes Tibor* (MKP), *Király László* (pártonkívüli), *Kis András* (MKP), *ifj. Komócsin Mihály* (MKP), *Kurucz István* (MKP), *Makai Imre* (pártonkívüli), *Turcsányi Lajos* (MKP).

A kongresszus a MADISZ szervezeti megerősödését értékelve megállapította, hogy lezárult a szövetség fejlődésének első szakasza. Az előrelépés megköveteli az „új utak követését", legyen a MADISZ az ifjúság érdekeinek szószólója, és törekedjen az eddiginél tervszerűbb és színesebb mozgalmi tevékenységre. A programban kifejezésre jutott, hogy az ifjúsági szövetség fő feladatának tekinti, hogy minden

[40] PI Archívum. 286–22. Jkv. a MADISZ országos vezetőségi üléséről.

becsületes magyar fiatalt a népi demokratikus rendszer támogatására mozgósítson. Az ifjúság demokratikus szellemű nevelése érdekében küzd a fasiszta nevelés káros hatásai ellen, elítél minden soviniszta uszítást. A program felsorolta azokat a szociális, kulturális és egészségügyi követeléseket, amelyeknek a megvalósításában a MADISZ a demokratikus államtól támogatást várt. Egyik követelése, mely az érdekvédelmi munka hatékonyságának növelésére irányult, így hangzott: „Semmilyen fórum, hatóság vagy egyéb szerv ne intézkedjen az ifjúságot érintő ügyekben az ifjúság képviselőinek meghallgatása nélkül" (28). A kulturális követelések sürgették a középiskolai és az egyetemi oktatás demokratizálását. A szociális és egészségügyi követelések elsősorban a tanoncok és a többi ifjúsági réteg élet- és munkakörülményeinek javításával kapcsolatos tennivalókat összegezték. A MADISZ a követelések többségében reális igényekkel lépett fel, különösen a közoktatás demokratikus reformjának sürgetésében. A MADISZ programpontjai tartalmazták a SZIT és a MEFESZ érdekvédelmi követeléseit, ezzel a szándékával a három szervezet közötti együttműködést kívánta erősíteni.

A program fő célkitűzése az ifjúság szervezeti egységének megteremtése. Határozottan elvetette a „csúcsszerv" létrehozására irányuló törekvéseket, azzal az indokkal, hogy a MADISZ-ban „...minden demokratikus párt és minden szervezet ifjúságának, de az egész magyar ifjúságnak is meg kell találnia a helyét" (28). A MADISZ pártokon kívüli ifjúsági szervezet, ezért „...pártokon kívüli ifjúsági politikát" folytat. A MADISZ kérte a vallási ifjúsági egyesületeket, hogy tagjaikat ne vonják el az egységszervezettől. A program a szabad vallásgyakorlást hirdette. Világosan kinyilvánította, hogy valláserkölcsi nevelést nem nyújt, de tagjai szabadon gyakorolhatják vallásukat. A program a MADISZ-szervezetek mozgalmi tevékenységének fejlődése érdekében megszabta a politikai oktatás, a kulturális és sportmunka feladatait, felhívta a figyelmet a helyi vezetőképzés fontosságára.

A MADISZ első kongresszusa számottevő előrelépést jelentett a szövetség közel egyéves működésében. Demokratikus szellemű programot adott. Politikailag egyértelműen elkötelezettséget vállalt a népi demokrácia támogatására. Jól összegezte az ifjúság érdekvédelmi követeléseit. Ráirányította a társadalmi közvélemény figyelmét a szövetség tagjainak áldozatkész munkájára.

SZTE

A kongresszust értékelve szólni kell azokról a hibákról, amelyek később zavarták a szövetség eredményes fejlődését. Az elhangzott beszámolók nem nyújtottak reális képet a MADISZ helyzetéről. A kongresszuson bejelentett taglétszám – 300 000 fő – nem felelt meg a valóságnak. A szervezési osztály augusztus végi kimutatása szerint 240 000 fő – elfogadhatóbb taglétszám volt, de a MADISZ-ban aktívan dolgozó tagok számát ennél jóval kevesebbre kell becsülnünk (27). A kongresszuson kevés szó esett a MADISZ hibáiról, működésében jelentkezett eszmei, politikai problémákról. A programban helyes volt az ifjúsági egységet mint célkitűzést fenntartani, de megvalósítására pontosan meg kellett volna határozni a taktikai feladatokat, figyelembe véve a népi demokratikus fejlődésben és az ifjúsági mozgalomban kialakult helyzetet. Ennek elhanyagolása okozta, hogy az akcióegység kialakítása a demokratikus ifjúsági szervezetekkel a programban nem kapott megfelelő hangsúlyt. A MADISZ vezetői úgy gondolták, hogy az ifjúsági rétegek érdekeinek hangoztatásával megfelelő utat nyitottak az akcióegység megteremtéséhez. A MADISZ pártokon kívüli ifjúsági szövetségként való feltüntetése helytelen koncepció volt, ellentmondott a gyakorlatnak. A MADISZ 1945 őszén ténylegesen a Kommunista Párt önálló, demokratikus – nem kommunista – ifjúsági tömegszervezete volt, amelybe a kommunista és a pártokon kívüli fiatalok tartoztak. Miért keletkezett ellentmondás a Kommunista Párt júniusban körvonalazott ifjúságpolitikai törekvése és a kongresszus programja között? A Kommunista Párt az újjáépítés kezdeti sikerei alapján túlzott politikai reményeket fűzött a koalíció balszárnyának választási győzelméhez. Ez az optimizmus érvényesült az ifjúság és a MADISZ szerepének megítélésében is. Újból közvetlen cél lett az ifjúsági egység megteremtése. Felerősödött az az elképzelés, hogy a MADISZ képes az ifjúság nagy részét szervezeteibe tömöríteni, illetve a többi pártifjúsági szervezettől a fiatalokat elhódítani. *Rákosi Mátyás*, az MKP főtitkára kongresszusi felszólalásában kijelentette: „...meg vagyok győződve arról, hogy a legközelebbi kongresszus már az ifjúság egységének óriási győzelmét fogja jelenteni".[41]

[41] PI Archívum. 286–22. Rákosi Mátyás hozzászólása a MADISZ első kongresszusán.

AZ 1945. ÉVI ŐSZI VÁLASZTÁSOK HATÁSA AZ IFJÚSÁGI MOZGALOMRA. A MADISZ ÉS A SZIT KÜZDELME A DEMOKRATIKUS IFJÚSÁGI ERŐK ÖSSZEFOGÁSÁÉRT

1945 őszén a legfontosabb politikai esemény az október elején megtartott budapesti törvényhatósági és a november elején lezajlott országgyűlési választás volt. A választásokat megelőző politikai küzdelemben az ifjúsági szervezetek is tevékenyen részt vettek. Ennek hatására a demokratikus ifjúsági mozgalomban meggyorsult a politikai konfrontáció.

Az ifjúsági szervezeteknek ebben az időszakban három típusa létezett: A koalíciós pártok irányítása alatt működő *pártifjúsági szervezetek:* MADISZ, SZIM, FISZ, PDI és a NISZ. (A választások után a Nemzeti Parasztpárt is életre hívta ifjúsági szervezetét, Népi Ifjúsági Szövetség néven.) Az *ifjúsági rétegszervezetek:* SZIT, MEFESZ, Magyar Cserkészszövetség. A *vallási ifjúsági egyesületek:* KALOT, KALÁSZ, KLOSZ, KIOE, KDSZ, Mária kongregáció, KIE, Soli Deo Gloria és más elnevezésű egyesületek. Az ifjúsági szervezetek 1945 őszi országos taglétszámáról megbízható adataink nincsenek. A korabeli – főleg levéltári – dokumentumok összevetése valószínűsíti, hogy a 15–24 éves fiatalok mintegy egyharmada, szám szerint 460–500 000 tartozott ifjúsági szervezethez. A létszám a MADISZ-ban 240 000, a SZIM-ben 110 000, a FISZ-ben 130 000, a SZIT-ben 10 000, a MEFESZ-ben 5000.[42] Az egyházi ifjúsági egyesületekről taglétszámkimutatás nem készült. A felszabadulás után az egyházak – főleg a katolikus egyház – sajátos politikai erőt képviseltek. Az ifjúság túlnyomó többségére gyakorolt vallási befolyásuk politikai befolyással is párosult, az egyházközségek „hitbuzgalmi" tevékenysége, az ifjúsági egyesületek, az egyházi iskolák és a katolikus sajtó révén.

A politikai programokat tekintve forradalmi és demokratikus, illetve burzsoá-klerikális jellegű ifjúsági szervezetekről beszélhetünk. A forradalmi ifjúsági szervezetek – a MADISZ, a SZIT – és a demokratikus ifjúsági szervezetek – a SZIM, a MEFESZ, a PDI és később a NISZ – mozgalmi tevékenységükkel bizonyították, hogy a népi

[42] Az 1949-es népszámlálás adatai alapján hazánkban 1 550 000 15–24 éves életkorú fiatal élt – 806 000 nő és 749 000 férfi –, amely az összlakosság 17%-a volt. Az 1945. évről pontos adatok nem állnak rendelkezésre.

demokratikus rendszer erősítéséért, az ifjúság demokratikus szellemű neveléséért harcolnak. A jobboldali ifjúsági szervezetek – a FISZ, a vallási ifjúsági egyesületek – demokratikus jelszavak mögött valójában a burzsoá restaurációs törekvéseket szolgálták, támaszkodtak az ellenforradalmi rendszer ideológiájának számtalan módon érvényesülő hatására.

Az MKP Központi Vezetősége a MADISZ, a SZIT és a megnövekedett létszámú fiatal párttagok mozgalmi munkájának irányítására 1945 szeptember végén létrehozta az *Ifjúsági Titkárságot* (30). A titkárság első vezetője *Hazai Jenő* volt, 1946 márciusától pedig *Hollós Ervin*. Az Ifjúsági Titkárság legsürgősebb feladatának a választási propaganda megszervezését tekintette.

A pártifjúsági szervezetek az életükben először szavazó, politikai kérdésekben tájékozatlan fiatalok között fejtettek ki agitációt. A MADISZ általános jelszavakat hangoztató propagandája nem tudott tömeghatást elérni, választási munkája bizonytalan és erőtlen volt. A MADISZ-szervezetek a „pártokon kívüli politika" fenntartása miatt nem foglalhattak állást az MKP mellett, de a községekben igyekeztek a reakciós hírverést tompítani. A kommunista fiatalok többsége nem a MADISZ-ban, hanem az MKP agitációs brigádjaiban végzett választási munkát, vidéken a párt ifjúsági gyűléseit szervezte. A SZIT nyíltan és következetesen arra szólította fel a munkásfiatalokat az üzemi, szakszervezeti összejöveteleken, hogy szavazzanak a munkáspártok listájára (30).

A választási küzdelemben a jobboldali ifjúsági szervezetek egységesen az FKP politikai agitációját támogatták. Vezetőik nyíltan kommunistaellenes, nacionalista és antiszemita jelszavakat hangoztattak, újból feleleventették a MADISZ elleni rágalmakat. „A rend, a magántulajdon, a vallás" védelmében léptek fel „az ifjúság bolsevizálására" törekvők ellen. A katolikus egyház minden eszközzel segítette a Kisgazdapártot. *Mindszenty József* hercegprímás október végén a budapesti Bazilika előtt rendezett ifjúsági nagygyűlésen a „vallástalan világ" ellen prédikált.[43]

Az ellenforradalmi rendszer „szellemi örökségét" kihasználó propaganda elérte célját. A szavazásra jogosult fiatalok többségében

[43] Új Ember, 1945. október 21. A hercegprímás szózatot intézett a magyar fiatalsághoz.

erősítette az antikommunista előítéleteket, bizalmatlanságot keltett a munkáspártok politikai jelszavai iránt. Ennek tulajdonítható, hogy az országos választásokon sok megtévesztett fiatal is a Kisgazdapártra szavazott.[44] A választási eredmények alapján megállapítható, hogy azokon a helyeken, ahol a két munkáspárt politikai befolyása erős volt, ott a fiatalok is a baloldali pártokat támogatták.

Az 1945. évi őszi választás erőpróba volt az ifjúsági mozgalomban is. Teljesen világossá tette a jobboldali ifjúsági szervezetek politikai irányvonalát, felmérhető lett eszmei befolyásuk ereje a vallásos beállítottságú ifjúságra. Ugyanakkor felszínre hozta a MADISZ, a SZIT és a SZIM politikai munkájának hibáit, amelyeknek a megszüntetése elodázhatatlan feladat lett.

A választások idején a FISZ, mint a jobboldali ifjúsági erők vezető szervezete újból kísérletet tett a jobboldali egységfront megteremtésére. Vezetői tárgyalásokat folytattak az Actio Catholicával, a Cserkészszövetséggel, az IKIB jobboldali vezetőivel az állandó kapcsolatok kialakításáról.[45] 1945 novemberben összehangolt jobboldali akciók kezdődtek. A katolikus egyház kivonta a papokat a MADISZ-szervezetek vezetőségeiből, és ifjúsági egyesületeit kommunistaellenes propagandára buzdította. Előretört a jobboldal az egyetemeken, ahol a választások előtt éles politikai viták folytak, és több helyen a fasiszta érzelmű hallgatók verekedéseket provokáltak. A FISZ a Katolikus Diákszövetséggel összefogott, és az IKIB vezetőinek külföldi távollétében puccsszerűen összehívta november végére a II. diákparlamentet. (Az IKIB vezetői, jórészt baloldaliak – *Győrffy Sándor, Jónás Pál, Medve Zsigmond, Sattler Tamás, Szalai Béla, Székely Beáta* – a prágai nemzetközi diákkonferencián tartózkodtak, amely előkészítette az új nemzetközi diákszövetség megalakítását.) A jobboldali manővert a kisgazdapárti *Vatai László*, a VKM diákszociális ügyosztályának vezetője irányította. Az IKIB-hez intézett levelében azzal zsarolt, hogy a VKM a diákság szociális támogatását csak akkor tudja biztosítani, ha az ideiglenes vezetőséget végleges tisztikar váltja fel, amely képviselheti az egyetemi diákszervezeteket a hivatalos fórumok előtt (34).

A forradalmi ifjúsági szervezetek nem nézték tétlenül a burzsoá-

[44] Az 1945. évi országgyűlési választásokon a Kisgazdapárt a szavazatok 57%-át, az MKP és az SZDP 17–17%-át, az NPP 7%-át kapta.

[45] PI Archívum. 286–18. Ifjúságpolitikai analízis, 1945 október.

klerikális erőösszpontosítási kísérleteket. Olyan ifjúsági akciókat kezdeményeztek, amelyek újból előtérbe állították az együttműködést a többi ifjúsági szervezet demokratikus érzelmű fiataljaival. A MADISZ még szeptember elején javasolta, hogy tagjai a SZIT-, a SZIM- és a FISZ-fiatalokkal közösen vegyenek részt a fasiszta szellemű könyvek összegyűjtésében. Az ifjúsági szervezetek közötti megállapodást[46] a SZIM és a FISZ vezetői szabotálták. Végül is a sok kellemetlenséggel járó akció kevésbé volt alkalmas az együttműködés kialakítására.

A sikertelenség nem keserítette el a MADISZ és a SZIT vezetőit. Ellenkezőleg arra figyelmeztette őket, hogy az ifjúság érdekeit szolgáló akciókat szorgalmazzanak, olyanokat, amelyeknek közös támogatását nem lehet meggátolni. Volt ilyenre lehetőség, pl. a budapesti ifjúság segítése. A fiatalok szociális helyzete az üzemekben, a középiskolákban, az egyetemeken egyre érezhetőbben rosszabbodott. A MADISZ, a SZIT-tel együtt, októberben felmérte a munkás- és diákfiatalok legsürgősebben megoldásra váró szociális, kulturális sérelmeit, és gyors intézkedést követelt a kormány és a pártok vezetőitől (31). Október 20-án az akciót elindító gyűlésen *Hollós Ervin*, a MADISZ budapesti titkára a közös ügy érdekében együttműködésre szólított fel: „...Számítunk a többi ifjúsági egyesület csatlakozására is, akikkel a harcban együtt akarunk haladni."[47] A támogatást nem lehetett megtagadni a forradalmi ifjúsági szervezetektől, ha a többi szervezet nem akart saját fiataljainak hasonló követeléseivel szembekerülni. A budapesti ifjúsági szervezetek vezetői október 30-án nyilatkozatot adtak ki az akció egységes támogatásáról és közös vezetéséről (31). A közös bizottságban reális lehetőség nyílt arra, hogy a MADISZ és a SZIT a választások után az akcióegységet szélesítse, ezáltal az elszigetelődés veszélyét elhárítsa.

Október közepén a Demokratikus Ifjúsági Világszövetség londoni alakuló kongresszusának magyar küldöttségébe a FISZ vezetői, indokolatlanul, egynél több helyet követeltek. Miután a forradalmi ifjúsági szervezetek határozottan visszautasították a követelést, a FISZ zavarkeltés céljából bejelentette, hogy egy képviselője sem utazik el a

[46] A megállapodást 1945. szeptember 6-án aláírta *Koós Béla* a MADISZ, *Lajtai Vera* a SZIT, *Lányi Béla* a SZIM, *Hám Jenő* a FISZ nevében. (PI Archivum. 274–18/13.)

[47] Ifjúság, 1945. október 23. Veszélyben az ifjúság!

kongresszusra. Az öttagú hivatalos magyar delegáció – *Gyarmati Kató* (SZIT), *Lányi Béla* (SZIM), *Kende István* (MKP), *Nagy András* (MADISZ), *Szabó Zoltán* (NPP) – eredményes munkát végzett a nemzetközi kongresszuson. A MADISZ-nak jó nemzetközi kapcsolatai voltak, és ez segítette a delegáció munkáját. 1945 nyarán a MADISZ elsőnek lépett érintkezésbe a jugoszláv, a román, az osztrák és a lengyel ifjúsági szervezetekkel, megelőzte ezzel a hivatalos diplomáciai kapcsolatok kialakítását. A magyar delegáció Londonban hasznos eszmecseréket folytatott több ország demokratikus és haladó ifjúsági szervezetével (32). Sokévi elzárkózás után egyenrangú partnerként tárgyalt az ifjú nemzedék háború utáni feladatairól. A magyar küldöttség a kongresszuson bejelentette, hogy csatlakozik a világ haladó ifjúságának nemzetközi szervezetéhez, elfogadja annak tartós békét követelő, demokratikus célkitűzéseit (32).

Heves politikai összecsapásokra került sor novemberben a fővárosi és a vidéki egyetemeken, főiskolákon a diákparlamenti küldöttek megválasztásánál. A választásokat kétféle módon bonyolították le. A műegyetemen, a debreceni és a szegedi egyetemen a küldötteket évfolyamonként választották meg, a koalíciós összetételű vezetőségek jelölőlistája alapján. Így a különböző politikai érdekeket képviselő csoportok egy küldöttet választhattak. A budapesti bölcsészkaron a hallgatók a lajstromos képviselő-választás mintája szerint szavaztak. A lajstromokat indító politikai csoportok a leadott szavazatok arányában jutottak mandátumokhoz, és ezek számától függően jelölték küldötteiket a diákparlamentre. A bölcsészkari választáson öt csoport indult, közöttük a mandátumok száma a következőképpen oszlott meg: „Pázmány-lista" (Katolikus Diákszövetség) nyolc mandátum, „Szabadszellemű ifjúság" (kommunista, szociáldemokrata és parasztpárti koalíció) négy mandátum, „Népi származású hallgatók" (Eötvös-, Győrffy-, és Petőfi-kollégisták) egy mandátum, „Bölcsészsegítő Egyesület" (jobboldali kisgazdák) egy mandátum, a „Haladó Ifjúság" (baloldali kisgazdák) nem kapott mandátumot.[48]

A diákparlamenti választások jelezték, hogy a baloldali csoportok felvilágosító munkája nyomán egy pozitív irányú politikai elkülönülés is megindult az egyetemeken. De a differenciálódás szembetűnően

[48] PI Archívum. 286–26. Bod Péter jelentése a november 21-i bölcsészkari választásokról.

mutatta azt is, hogy a Kisgazdapárt – főként a közgazdasági, állatorvosi és mezőgazdasági fakultásokon – és a klerikális reakció az egyetemi fiatalok között erősebb befolyással rendelkezik.

A II. diákparlament küldötteinek 60%-a jobboldali beállítottságú volt. A november 22-re összehívott diákparlament a baloldali küldöttek egységes fellépésének hatására változatlan formában elfogadta a korábban elkészített alapszabályt. Ezzel a szövetség ideiglenessége megszűnt, az alapszabály értelmében felvette a Magyar Egyetemi és Főiskolai Egyesületek Szövetsége (MEFESZ) nevet. A FISZ és a KDSZ diákvezetői a megválasztott – az egyetemi és főiskolai egyesületek képviselőiből álló – központi intéző bizottságban többségben voltak. A baloldaliak viszont elérték, hogy a MEFESZ tisztikarának megválasztását pártközi tárgyalás előzze meg, és a tisztújítás a diákparlament után történjen.

A prágai delegáció hazaérkezése után megkezdődtek a pártközi tárgyalások az új tisztikar összetételéről. A FISZ és a KDSZ vezetői belátták, hogy a koalíció fenntartása nélkül a MEFESZ irányítását nem tudják kezükbe venni. Heves szócsaták után elfogadták a koalíciós jelölőlistát. A központi intéző bizottság december 17-i ülése megválasztotta a MEFESZ új tisztikarát: *Jónás Pál* (MKP) elnök, *Vigh Péter* (FKP) és *Mező Zsuzsa* (SZDP) alelnökök, *Zoltánka Viktor* (KDSZ) főtitkár, *K. Nagy Magda* (NPP) titkár, *Peredi Mária* (KDSZ), *Sárkány István* (KDSZ), *Németh László* (KDSZ), *Sattler Tamás* (SZDP), *Lányi Ákos* (FKP), *Hetényi Géza* (pártonkívüli), *Lőrincz Tamás* (MKP) és *Bod Péter* (MKP).[49] 1945 végétől az egyetemi és főiskolai diákmozgalomban fokozódott a küzdelem a különböző politikai érdekeket képviselő csoportok között a balatonlellei program végrehajtásáért.

1945–1946 telén az ifjúság szociális helyzete rohamosan romlott. Az infláció nyomort, nélkülözést hozott. A munkásfiatalok a magántulajdonban levő üzemekben kevés természetbeni juttatást kaptak, keresetük fokozatosan elértéktelenedett. A munkanélküliek között a legnagyobb számban fiatalok voltak, akik alkalmi munkát is nehezen kaptak. A diákfiatalok fűtetlen iskolákban tanultak, az egyetemisták nagy részének ruha, cipő gondjai voltak. A városokban akadozott az

[49] PI Archívum. 274–18/3. Jkv. az MKP Ifjúsági Titkárság 1945. december 19-i üléséről.

élelmiszer-ellátás, a tanoncotthonokban, a kollégiumokban és a menzákon alig tudtak egy tál ételt biztosítani. Különösen a budapesti ifjúság helyzete fordult válságosra.

Az ifjúsági szervezetek tevékenysége is hanyatlott. Soraik megritkultak, vidéki szervezeteik, főleg a községekben, felbomlottak. A korabeli dokumentumok alapján megállapítható, hogy az ifjúsági szervezetek taglétszáma a téli hónapokban 40–60%-kal csökkent. Az infláció következtében az ifjúsági szervezetek pénzügyi nehézségekkel küszködtek, ezért központi és területi apparátusuk létszámát, helyi szervezeteik anyagi ellátását jelentősen csökkentették. A MADISZ vidéki szervezeteinek nagy része feloszlott, vezető gárdája megcsappant.

1945 végén a demokratikus ifjúsági mozgalomban kialakult körülmények szükségessé tették, hogy a Kommunista Párt elemezze ifjúsági politikáját. A párt vezetői november végén utasították az Ifjúsági Titkárságot, hogy készítsen jelentést az ifjúsági mozgalom helyzetéről, és foglaljon állást abban a kérdésben, mi legyen a MADISZ-szal. Az Ifjúsági Titkárság december elején elkészítette jelentését. A választások után a párttagság, főleg a fiatal párttagok egy része felvetette, hogy nem lenne-e célszerű az adott helyzetben, amikor minden párt létrehozta önálló ifjúsági szervezetét, a MADISZ helyett Kommunista Ifjúsági Szövetséget szervezni. A jelentés „baloldali frakciósoknak" nevezte a KISZ szószólóit. Azzal érvelt, hogy a KISZ szükségszerűen élcsapattá válna, amely „...nem lenne képes magával rántani az ifjúság széles tömegeit" (34). A KISZ elleni érvelés gyenge pontja az volt, hogy a MADISZ működése sem bizonyította ennek az ellenkezőjét. Az Ifjúsági Titkárság a MADISZ fenntartását javasolta, de megállapította, hogy a KISZ ellenzése „...nem jelenti azt, hogy a MADISZ-ról 1945 elején elfoglalt álláspontunkat változatlanul fenn kell tartani" (34). Valójában 1945 végén nem az volt az elsődleges kérdés, hogy MADISZ vagy KISZ legyen-e, hanem az, hogyan biztosítsa a Kommunista Párt a munkás- és parasztifjúság forradalmi és demokratikus erőinek összefogását.

Az MKP KV Titkársága 1946. január 21-i ülése foglalkozott az ifjúsági kérdésekkel. Határozatában megerősítette az 1945 nyarán kialakított ifjúságpolitikai irányvonalát, és megfogalmazta az új feladatokat:

– a népi demokrácia támogatása érdekében törekedni kell a magyar

ifjúság demokratikus egységfrontjának a kialakítására. A MADISZ és a SZIT kezdeményezze egy ifjúsági tanács felállítását, amely demokratikus programja alapján biztosítsa minden ifjúsági szervezet számára az együttműködés feltételeit. Az ifjúsági tanácsban fejleszteni és erősíteni kell a forradalmi és a demokratikus ifjúsági szervezetek cselekvési egységét;

– a MADISZ harcos ifjúsági szövetség legyen, és nyíltan hangoztassa a Kommunista Párt és a vele együttműködő pártok politikai követeléseit;

– a SZIT váljon erős politikai szervezetté, amely széles körű agitációt fejt ki a munkásegység, ezen belül az ifjúmunkás-egység megőrzéséért és továbbfejlesztéséért;

– az Ifjúsági Titkárság közvetlenül irányítsa a kommunista ifjúsági vezetők munkáját a forradalmi és a demokratikus ifjúsági szervezetekben.[50]

1946 elején a MADISZ és a SZIT vezetői nehéz körülmények között, de kettőzött energiával fogtak a mozgalmi feladatok megvalósításához. Először arra törekedtek, hogy saját szervezeteik sorait rendezzék, aktuális érdekvédelmi és politikai állásfoglalásaik nyilvánosságra kerüljenek, részt vegyenek a sürgős gazdasági feladatok megoldásában. A forradalmi ifjúsági erők harckészségét fokozta, hogy a Kommunista Párt irányításával kibontakozott a baloldali politikai erők támadása a burzsoá restaurációs törekvések ellen. A küzdelmet január végétől a munkásosztály és a szegényparasztság – köztük a fiatalság – tömegmozgalma támogatta a földreform megvédése, a közigazgatás megtisztítása érdekében.

A MADISZ a budapesti és megyei vezetők előtt január 6–7-én ismertette az aktuális politikai és szervezési feladatokat (36). Az értekezleten *Nonn György*, a decemberben kinevezett új főtitkár tartott referátumot. Az értekezlet határozata támogatásáról biztosította a budapesti ifjúság megsegítéséért indított akciót, követelte a demokratikus iskolareform gyorsabb ütemű megvalósítását, állást foglalt a DIVSZ programja és a köztársasági államforma elfogadása mellett. Optimizmussal hirdette: „Hazánk ellenségeinek, a régi rendszer híveinek támadásai, rágalmai nem fogják sorainkat megbontani. A küzdelmet győztesen, harcedzetten fogjuk befejezni" (36).

[50] PI Archívum. 274–3/110. Jkv. az MKP 1946. január 21-i titkársági üléséről.

1945–1946 telén a súlyos gazdasági helyzet enyhítésének egyik kulcskérdése a széntermelés fokozása volt. Szén kellett az iparnak, hogy termeljen, szén kellett a vasútnak, hogy szállítson, szén kellett a kórházakba, az iskolákba, a családi otthonokba. Az MKP kezdeményezésére megindult a „széncsata". A munkások ezrei jelentkeztek bányamunkára, köztük sok fiatal. A MADISZ és a SZIT közös felhívással fordult budapesti szervezeteihez, hogy küldjenek önkéntes ifjúsági brigádokat a bányákba (35). Az első felhívásra több százan jelentkeztek, és közülük választották ki azt a 100 tagú brigádot, amely elsőnek indult el Tatabányára. A kemény, szokatlan munka próbára tette a fiatalok fizikai erejét, a MADISZ-brigád azonban becsülettel helytállt a bányában. Az első százat – az ismételt felhívásokra – újabb brigádok követték Budapestről, Szegedről, Békéscsabáról, Szentesről. A bányavidékeken működő MADISZ-szervezetek több ezer óra társadalmi munkát végeztek a pécsi, a dorogi, a nógrádi bányákban. 1946 nyaráig a „széncsatában" kétezer fiatal vett részt, akik személyes példamutatásukkal bizonyították, hogy áldozatra, tettekre készek az ország újjáépítéséért.

A tanoncok, ifjúmunkások rossz életkörülményei indokolták, hogy a SZIT fokozottabban törődött az érdekvédelemmel. Üzemi csoportjai küzdöttek azért, hogy az új kollektív szerződésekben a tanoncok és fiatal segédek megfelelő munkabért és természetbeni juttatást kapjanak. A SZIT sorozatosan tiltakozott az illetékes állami szerveknél, mert a gyárosok és a kisiparosok szabályellenesen felbontották a tanoncszerződéseket, azzal az indoklással, hogy számukra a fiatalok díjazása nem kifizetődő. Állandóan követelte a munkanélküliség felszámolását, és hogy a tőkéseket kötelezzék a fiatalok foglalkoztatására (39).

A SZIM jobboldali vezetői 1945 végén megkísérelték az ifjúmunkások üzemi egységének megbontását. Önálló üzemi SZIM-szervezetek felállításával próbálkoztak. A SZIT Központi Vezetősége azonnal tiltakozott az egységbontás ellen, és követelte, hogy az üzemekben kizárólag csak SZIT-csoportok működjenek. A SZIM jobboldali vezetői, válaszként, december elején utasították a SZIT-központban dolgozó szociáldemokrata ifjúsági vezetőket, hogy ne vegyenek részt a vezetés munkájában. Végül is a két munkáspárt összekötő bizottsága foglalkozott az üzemi ifjúság szervezésének ügyével. Január 14-én megállapodás született arról, hogy a SZIT továbbra is egyedüli szer-

vezetként fog működni az üzemekben, és a SZIT vezetésében a két munkáspárt fiataljai egyenlő létszámban vesznek részt. A megállapodás végrehajtása meg-megújuló politikai harcot váltott ki a két munkáspárt fiataljai között. Az üzemi bizottságok és a szakszervezetekben dolgozó kommunista funkcionáriusok erőteljesen támogatták a SZIT egységének megőrzését (37).

A SZIT 1946. március 1–2-re összehívta első kongresszusát. 850 küldött vett részt a kongresszuson, akiknek 35%-a az MKP tagja, 30%-a az SZDP tagja és 35%-a pártonkívüli volt.[51] *Dénes István* titkári beszámolójában értékelte a SZIT egyéves tevékenységét. Megállapította, hogy a kezdetben kis létszámú üzemi és szakszervezeti ifjúmunkáscsoportok helyébe egységes, központilag irányított ifjúmunkás-tömegmozgalom lépett, amely a munkásegység és a népi demokrácia biztos támasza (39). A kongresszus ezért úgy határozott, hogy az ifjúmunkásszervezet működését politikai mozgalommá szélesíti, és utasította a Szakszervezeti Ifjúsági Tanácsot, hogy „...az ifjúmunkás-egységet őrizze meg, és fejlessze tovább, s folytasson kíméletlen harcot mindazok ellen, akik ezt az egységet megbontani igyekeznek... A kongresszus határozottan állást foglal amellett, hogy az üzemekben csak a SZIT csoportjai működjenek" (39). A kongresszus kéréssel fordult a Szakszervezeti Tanácshoz, hogy a SZIT képviselői részt vehessenek az üzemi bizottságok tevékenységében a munkásfiatalok érdekeinek védelmében.[52] A program érdekvédelmi követelései sürgették a tanonctörvény mielőbbi megjelenését, a szakmunkás-utánpótlás oktatási és technikai színvonalának gyorsabb ütemű fejlesztését, az ifjúmunkások szociális, anyagi, kulturális és sportolási igényeinek kielégítését (39). A kongresszus a tervszerű mozgalmi élet kialakítása érdekében öthónapos munkaterv kidolgozását javasolta. A kongresszuson megválasztották a SZIT vezető szerveit, a 35 tagú Szakszervezeti Ifjúsági Tanácsot, élén az elnökséggel: *Tóth Géza* (SZDP) elnök, *Dénes István* (MKP) titkár, *Baranyai Tibor* (SZDP) és *Lajtai Vera* (MKP) titkárhelyettesek, *Bérces Jenő* (MKP), *Jelinek Ferenc* (SZDP), *Láng György* (MKP), *Lőkös Gyula* (SZDP).

51 PI Archívum. 283–1/84. Beszámoló a SZIT működéséről 1946. június 11-én.

52 A Szakszervezeti Tanács 1946 májusában utasította az üzemi bizottságokat, hogy a SZIT-csoportok titkárait állandó tagként tárgyalási joggal hívják meg az ülésekre.

1946 elején a MADISZ és a SZIT vezetői felvetették az ifjúság megsegítéséért folytatott akció közös bizottságában, hogy szükséges lenne az érdekvédelmi együttműködést politikai téren továbbfejleszteni egy közös, demokratikus platform kidolgozásával. Javasolták, hogy a közös programot valló ifjúsági szervezetek hozzanak létre egy ifjúsági tanácsot az együttműködés szervezeti biztosítására. Az akcióbizottságban a SZIM, a NISZ és a MEFESZ vezetői támogatták a forradalmi ifjúsági szervezetek javaslatát. A FISZ vezetői különböző aggályokat emlegettek, hogy időt nyerjenek. Az időhúzás célja hamarosan kiderült. A FISZ vezetői a Kisgazdapárt jobboldali vezetőinek ösztönzésére többször próbálkoztak ifjúsági értekezletet összehívni, hogy saját vezetésük alatt tömörítsék az ifjúsági szervezeteket.[53] De az ifjúsági szervezetek vezetőinek többsége nem ment az értekezletre. A MADISZ, a SZIT és a SZIM hatásosabb eszközökhöz is folyamodott, hogy bizonyítsa a FISZ mennyire nem alkalmas az ifjúsági szervezetek többségének politikai tömörítésére. Közös levélben tiltakoztak a FISZ országos vezetőségénél az ellen, hogy egyik budapesti kerületi csoportjuk ülésén a központi előadó *Bárdossy Lászlót,* a népbíróság által halálra ítélt és kivégzett háborús bűnöst védelmébe vette, azt állítva, hogy az ítéletet és annak végrehajtását egy kisebbség erőszakolta ki. A levél feltételezte, hogy a FISZ vezetősége nem osztja az előadó véleményét, őt kizárja tagjai sorából, és „...a saját érdekében is megtesz mindent, hogy a jövőben ne kompromittálják ilyen elemek a magyar és a külföldi közvélemény előtt".[54] A FISZ-t az elszigetelődés veszélye fenyegette, ezért februárban kénytelenek voltak abbahagyni próbálkozásaikat az elkülönülésre.

53 PI Archívum. 286–22. MKP KV Ifjúsági Titkárság összefoglaló jelentése az ifjúsági frontról.

54 PI Archívum. 284–4. Levél a FISZ vezetőségéhez 1946. január 19-én. *Nonn György* (MADISZ), *Pécsi János* (SZIT), *Szepánszky Gábor* (SZIM) aláírásával. A FISZ vezetősége ténymegállapító vizsgálat után január végén az előadót kizárta tagjai sorából.

A MIOT MEGALAKULÁSA ÉS TEVÉKENYSÉGE. A DEMOKRÁCIAELLENES TEVÉKENYSÉGET FOLYTATÓ IFJÚSÁGI SZERVEZETEK FELOSZLATÁSA. A NÉPI KOLLÉGIUMI ÉS A TANONCOTTHONOKAT ÉPÍTŐ MOZGALOM MEGINDULÁSA

A MADISZ-központ székháza fontos esemény színhelye volt 1946. február 5-én. Az ifjúsági szervezetek vezetői – köztük a KALOT és a KIE meghívott képviselői – közös intéző bizottságot választottak, és elfogadták azokat az együttműködési programpontokat, amelynek „...szellemében kívánnak együtt dolgozni" (38). Az intéző bizottság megbízta a MADISZ, a NISZ és a FISZ vezetőit, hogy a közös program alapján felhívást készítsenek a magyar ifjúsághoz.

Az ifjúsági szervezetek 1946. március 4-én megjelent felhívása hivatalosan bejelentette a *Magyar Ifjúság Országos Tanácsa* (MIOT) megalakulását, ismertette programját (40). Követelte a fasizmus „szellemi és politikai maradványai" elleni harcot, a népi demokratikus vívmányok – elsősorban a földreform – megvédését és továbbfejlesztését – a közigazgatás megtisztítását, a bányák államosítását, a köztársasági államforma megszilárdítását –, az ifjúság demokratikus szellemű nevelését és az újjáépítésbe való fokozottabb bevonását, a közoktatás reformját, a DIVSZ londoni határozatainak elfogadását (40). A MIOT programját tíz ifjúsági szervezet: MADISZ, SZIT, SZIM, NISZ, FISZ, PDI, MEFESZ, Magyar Cserkészszövetség, KALOT, KIE vezetői írták alá. A PDI képviselője később kilépett a tanácsból, mert a szervezet igen alacsony taglétszáma nem indokolta a részvételét. Mindszenty hercegprímás utasítására a KALOT vezetője is hamarosan bejelentette, hogy csak mint megfigyelő vesz részt az üléseken.

A MIOT az ifjúsági szervezetek akcióegységét koordináló szerv volt. Az egyes ifjúsági szervezetek továbbra is megtartották szervezeti és politikai önállóságukat. Júliusban elfogadott alapszabálya kimondta, hogy a tanács határozatait „...minden szervezet saját hatáskörén belül hajtja végre" (47). Apparátusa az elnökségből és az egyes munkacsoportokból állt. 1946. március 27-én a tanács tagjai megválasztották *B. Rácz Istvánt* (a FISZ elnöke) a MIOT elnökének, *Lányi Bélát* (a SZIM főtitkára) alelnöknek, *Nonn Györgyöt* főtitkárnak.[55] A MIOT

[55] PI Archívum. 274–18/24. Jkv. a MIOT 1946. március 27-i üléséről.

munkájának irányításával a főtitkárt bízták meg, aki az alapszabály értelmében nagy hatáskörrel rendelkezett (47).

A MIOT megalakulásával új szakasz kezdődött a demokratikus ifjúsági mozgalom történetében. A forradalmi ifjúsági szervezetek vezetésével létrejött az ifjúság demokratikus egységfrontja, megindulhattak az ifjúság érdekeit szolgáló közös akciók. A MIOT-on belül azonban kezdettől fogva harc folyt, elsősorban a jobboldali ifjúsági szervezetek ellen.

A forradalmi ifjúsági erők a MIOT létrehozásával szorosan kapcsolódtak ahhoz a küzdelemhez, amelyet a Függetlenségi Front balszárnya együttesen vívott a burzsoá reakció ellen, a népi demokratikus forradalom továbbfejlesztéséért. A MIOT programja a március 5-én megalakult Baloldali Blokk követeléseinek támogatására mozgósította az ifjúság demokratikus erőit. A Baloldali Blokk március 7-én a Hősök terén rendezett több tízezres tömeggyűlésén a fiatalok is nagy számban vettek részt, ezzel is demonstrálták egyetértésüket a soron következő politikai feladattal, mely a „Ki a nép ellenségeivel a koalícióból!" jelszóban fejeződött ki.

A Baloldali Blokk nyílt fellépése előmozdította, hogy a MIOT-on belül a MADISZ és a SZIT a SZIM-mel és a NISZ-szel összefogva együttesen lépjen fel a FISZ ellen, követelje szervezeteinek a reakciótól való megtisztítását. A MIOT március 15-én, az országszerte megtartott ünnepségeken demonstrálta, hogy az 1848-as forradalmi ifjúság szellemében harcol a társadalmi haladásért, a Baloldali Blokk követeléseinek megvalósításáért.[56] A FISZ-szervezetek nem vettek részt a MIOT március 15-i gyűlésein. Önálló ünnepségeket rendeztek, azzal az indokkal, hogy biztosítani akarják gyűléseiken a „zavartalan megemlékezést" (38). Valójában a FISZ vezetői nem értettek egyet a MIOT-nak a Baloldali Blokkot támogató állásfoglalásával. A „Szabad Nép" bírálta a FISZ tevékenységét, több eset felsorolásával bizonyította, a „...Független Ifjúság a fasiszta ifjak gyűjtőhelye lett".[57]

A Belügyminisztérium 1946 tavaszán több illegális szervezkedésre derített fényt a fővárosban és vidéken. Ezekben a szervezkedésekben, a népi demokratikus rendszert gyűlölő katolikus papok, tanárok irá-

[56] Ifjúság, 1946. március 24. Márciusi tanulságok.

[57] Szabad Nép, 1946. március 10. Gyilkos keretlegények, fasiszta kakukkfiókák demokráciaellenes aknamunkája a Független Ifjúságban.

nyításával, többnyire a FISZ és a vallási ifjúsági egyesületek fiataljai vettek részt. Több községben a felbujtott fiatalok kommunistákat támadtak meg, MKP- és MADISZ-helyiségeket romboltak szét. A mosonmagyaróvári, a váci piarista és a keszthelyi premontrei gimnázium diákjai fasiszta szövegű röplapokat készítettek és terjesztettek. A budapesti piarista konviktusban egy öttagú diákcsoport robbanóanyagokat gyűjtött, fegyveres provokációk végrehajtását tervezte. Páter *Kis Szaléz*[58] gyöngyösi katolikus pap reakciós szervezkedése nagy felháborodást keltett. A közel harminctagú ifjúsági csoport terrorcselekmények sorozatát követte el, szovjet katonákat gyilkolt meg. A demokratikus rendőrség páter *Kis Szalézt* és csoportjának tagjait április végén letartóztatta.

A gyöngyösi szervezkedés lelepleződése után széles körű tiltakozás indult. A MADISZ, a SZIT és a SZIM vezetői a MIOT április 30-i ülésén bizalmatlanságukat fejezték ki a FISZ vezetőivel szemben. Kijelentették, hogy a további együttműködést csak akkor látják biztosítva, ha a FISZ vezetői felszólítják szervezeteiket a MIOT márciusi programjának megvalósítására, állást foglalnak a demokráciaellenes megnyilvánulások ellen.[59] Az Athenaeum nyomda SZIT-es nyomdászfiataljai megtagadták a FISZ lapjának kinyomtatását.

Az események hatására a FISZ vezetői országos értekezletet hívtak össze. *Imre Lajos* főtitkár referátumában kénytelen volt elismerni, hogy a szövetség elleni támadások „...nem alaptalanok, szervezeteinkben ma már van egy tekintélyes réteg, amely a demokráciával szemben ellenzéki magatartást tanúsít".[60] A MIOT május 8-án a Múzeumkertben, közel tízezer fiatal részvételével tiltakozó gyűlést rendezett. *Nonn György* főtitkár beszédében a jobboldali ifjúsági szervezeteket tette felelőssé az ifjúság eltévelyedéséért, kijelentette: „...Mi továbbra is együtt akarunk működni a Kisgazdapárt ifjúságával, de csak úgy fogjuk tudni ezt megtenni, ha a mostani vezetőség helyébe egy őszintén demokratikus vezetőség lép. Követeljük, hogy tisztítsák meg a Független Ifjúságot a reakciós vezetőségtől.[61] A gyűlésen elfogadott határozat

[58] Páter Kis Szaléz az 1945 közepén a Gyöngyösön alakult Keresztény Demokratikus Ifjúsági Munkaközösség (KEDIM) vezetője, a FISZ országos nagyválasztmányának tagja volt.

[59] PI Archívum. 286–3. Jkv. a MIOT 1946. április 30-i üléséről.

[60] PI Archívum 286–4. Jkv. a FISZ megyei vezetők 1946. május 2-i üléséről.

[61] Ifjúság, 1946. május 17. Megmutattuk erőnket!

követelte a gyöngyösi szervezkedők szigorú megbüntetését, a demokráciaellenes tevékenységet folytató ifjúsági vezetők eltávolítását a jobboldali ifjúsági szervezetekből, a közoktatás demokratizálását, az ifjúság jogos szociális és kulturális sérelmeinek orvoslását (42). A határozatot a MADISZ, a SZIT, a SZIM, a NISZ, a MEFESZ vezetői egységesen támogatták.

A FISZ országos vezetősége május közepén hivatalos nyilatkozatot adott ki. Ebben ígéretet tett, hogy tisztogatást hajt végre szervezeteiben. A nyilatkozat ugyanakkor nyomatékosan hangsúlyozta: „a kritika jogát természetesen fenntartjuk, de mindenkor a koalíció lehetőségén belül".[62] A Kisgazdapárt utasítására a vidéki FISZ-szervezetekben és az országos vezetőségben személycseréket hajtottak végre, de *B. Rácz István* elnök és *Imre Lajos* főtitkár, akik *Nagy Ferenc* és *Varga Béla* jobboldali pártvezetők hívei voltak, megmaradtak funkcióikban. Ennek következtében az „ellenzéki" hangnem továbbra is fémjelezte a FISZ politikáját.

A jobboldali ifjúsági szervezetek elleni küzdelem az infláció tombolása idején zajlott. A fiatalok szociális helyzete szinte a mélypontra süllyedt, soraikban jogos volt az elégedetlenség. A MIOT vezetői jól tudták, hogy a fiatalok érdekvédelmét szolgáló feladatok gazdasági végrehajtásának követelésére kell az agitációt összpontosítani.

A MADISZ országos vezetősége vállalta a kezdeményező szerepet. Május végén felhívást intézett szervezeteihez, hogy ifjúsági munkaverseny megindításával támogassák az értékálló pénz, a forint megteremtését (43). Június 2-án a másodszor megrendezett Magyar Ifjúság Napján, a MIOT-hoz tartozó ifjúsági szervezetek közös gyűlésein a szónokok arról beszéltek, hogy a stabilizáció sikerétől függ a fiatalok helyzetének javulása, ezért tegyenek meg mindent az ipari termelés fokozásáért, a nyári mezőgazdasági munkák meggyorsításáért (44).

A MADISZ mellett elsősorban a SZIT-, a SZIM- és a NISZ-szervezetek mozgósítottak az építőmunkára. Országszerte munkabrigádok alakultak a szervezetekben, a fiatalok végső erejük megfeszítésével dolgoztak a gazdasági összeomlás megakadályozásáért.

A MADISZ és a SZIT július közepén újabb mozgósító jelszót adott ki: „Fiatalok a hídra!" A közlekedés, az áruszállítás meggyorsítása

[62] Magyar Vezetők, 1946. május 15. Központi Vezetőségünk fontos nyilatkozata.

szükségessé tette a legfontosabb hidak helyreállítását, a fővárosban a déli összekötő vasúti híd megépítését. Budapesten július végén 3 brigád – 150 fiatal – végzett rohammunkát, rövid idő múlva még 450 fiatal dolgozott a hídépítőkkel. Hogyan végezték munkájukat? „Új életet hoztak ide a fiúk, lelkesedést és kitartást öntenek a munkásokba. Jól, nagyon jól dolgoznak... Köszönet a MADISZ-nak" – mondta a hídépítők egyik vezetője.[63] A fiatalok nemcsak a fővárosban, hanem vidéken is vállalták a fárasztó munkát. Hatvan Vas megyei fiatal az egyházaskeszői hidat 4000 órai munkával, a mátészalkaiak 25 tagú brigádja a Kraszna-hidat 6000 órai munkával segítette újjáépíteni.

A parasztfiatalok is részt vettek az országos versenyben. A dombegyházi MADISZ-ifik aratóversenyre hívták ki a vidéki szervezeteket. Sorban alakultak az ifjúsági arató- és cséplőbrigádok Rákóczifalván, Túrkevén, Kunhegyesen, Makón, Orosházán és másutt. Sok helyen a fiatalok társadalmi munkában a hadiözvegyek földjein is elvégezték a betakarítást (51).

A magyar fiatalok külföldön is elismerést vívtak ki maguknak. Az 50 tagú Dózsa György-brigád a jugoszláv ifjúsági szövetség meghívására július elejétől augusztus végéig a Brčko–Banovići közötti vasútvonal építésén dolgozott. A MIOT jutalomban részesítette a magyar brigádot a jó munkájáért, a jugoszláv–magyar fiatalok közti barátság erősítéséért.[64]

A MADISZ a jó pénz megteremtéséért indított társadalmi munkaakciókba a fiatalok ezreit tudta bevonni. A fővárosi és vidéki szervezeteinek az újjászervezése, az infláció okozta súlyos gazdasági körülmények között, megfelelő ütemben folyt. A MADISZ országos taglétszáma 1946-ban a következőképpen alakult: februárban 750 szervezet 85 000 fiatal, május végén 1200 szervezet 100 000 fiatal.[65] A MADISZ-fiatalok önzetlen, példamutató társadalmi munkájukkal hozzájárultak az ország gazdasági talpraállításához. A szervezetek közötti versenymozgalom eredményét a MADISZ második kongresszusán ismertették (51).

A SZIT az első kongresszus után az egységes ifjúmunkás-mozgalom

[63] Ifjúság, 1946. augusztus 2. A hídépítő brigád munkában.
[64] Ifjúság, 1946. szeptember 20. 50 magyar rohammunkás ifjú példája.
[65] PI Archívum. 286–21. A MADISZ-központ szervezési osztály jelentése 1945. május 21-én.

szervezeti és politikai erősítésére törekedett. *Dénes István* főtitkár április 6-án összvezetőségi ülésen ismertette a kongresszusi program alapján összeállított öthónapos munkaterv első részét. Ezután kilenc szakszervezet SZIT vezetősége (vasas, textiles, nyomdász, bőrös stb.) küldöttközgyűlésen vitatta meg a szakmai sajátosságoknak megfelelő mozgalmi feladatokat. Az üzemi és a szakszervezeti SZIT-csoportok a munkatervekben rögzített sokrétű tennivalókat a súlyos gazdasági helyzet miatt csak töredékesen tudták végrehajtani. Az üzemi csoportok tevékenysége főleg a termelőmunka segítésére összpontosult. Az érdekvédelmi tevékenység a sürgősen orvoslást kívánó bajok elintézésére korlátozódott. Az egykori kimutatás szerint a SZIT januártól júniusig 250 rászoruló tanoncot helyezett el otthonokba, 500 fiatal bérkérdési és 400 tanonc szabadulási ügyében járt el, 1000 szegény sorsú munkásfiatal nyaraltatását biztosította.[66] A SZIT változatlanul küzdött a tanoncok életkörülményeinek javításáért. Tanoncszervező bizottság alakult, amely július 4-én a Vasas Székházban tartott gyűlésen, határozatban követelte a tanonctörvény mielőbbi megjelenését, a tanoncbérek rendezését, tanműhelyek és otthonok létesítését.[67]

A SZIT sikeresen harcolt az ifjúmunkás-egység megőrzéséért. Az üzemi, szakszervezeti csoportokban a két munkáspárt fiataljai az érdekvédelmi tevékenységben, a társadalmi munkaakciók szervezésében szorosan együttműködtek. Az ifjúmunkások között nőtt a bizalom az egységes szervezet iránt. Ez a fokozódó bizalom lehetővé tette, hogy a SZIT vezetői erélyesen fellépjenek az egységbontók ellen. A SZIM jobboldali vezetői 1946 tavaszán, a fővárosi munkásfiatalok között gyenge szervezeti befolyásuk erősítése érdekében, újból és újból megpróbálták a kevés számú üzemi szociáldemokrata ifjúsági csoportokat növelni. A SZIT elnöksége tiltakozott az egységbontás ellen, és követelte a két munkáspárt megállapodásának végrehajtását. A SZIT harcolt az üzemi és a szakszervezeti csoportok vezetőségeiben való egyenlő képviseleti jogért. Ez több helyen súrlódásokat idézett elő. A kommunista fiatalok igyekeztek enyhíteni a paritásvitákat. A vezetőségválasztó gyűléseken azokat a SZIM-vezetőket támogatták, akik az ifjúmunkás-egység hívei voltak. A kommunista fiatalok irányító szerepe érvényesült a vezető szervekben. 1946 júniusban a SZIT apparátusában 20

[66] PI Archívum. 283–84. Beszámoló a SZIT működéséről 1946. június 11-én.
[67] PI Archívum. 286–25. A SZIT levele az Iparügyi Minisztériumhoz.

kommunista és 12 szociáldemokrata függetlenített funkcionárius dolgozott.[68]

1946 nyarán az ifjúsági mozgalom kiemelkedő eseménye volt a Szovjet Antifasiszta Ifjúsági Bizottság hattagú küldöttségének látogatása. Az első szovjet ifjúsági delegáció a MADISZ meghívására a MIOT vendégeként június 5-től három hétig tartózkodott Magyarországon (45). Tájékozódtak a magyar ifjúsági mozgalom helyzetéről, meglátogattak csepeli és angyalföldi üzemeket, jártak középiskolákban, tanoncotthonokban és a Győrffy Kollégiumban. Szegeden, Miskolcon és több környező községben lelkes hangulatú gyűléseken vettek részt. Tárgyaltak a MIOT és külön-külön a demokratikus ifjúsági szervezetek vezetőivel. A magyar fiatalok a személyes találkozókon érdeklődéssel hallgatták a Komszomol mozgalmi munkájáról, a fasizmus elleni hősi harcáról szóló beszámolókat, megismerhették a szocializmust építő szovjet ifjúság életét. A látogatás során született a MIOT nemzetközi tevékenységének alapvető irányát meghatározó jelszó: „Szovjet–magyar barátság – harcolj érte ifjúság!"

A Szovjet Antifasiszta Ifjúsági Bizottság meghívására július végén *Nonn Györgynek*, a MIOT főtitkárának vezetésével elutazott a Szovjetunióba a moszkvai összoroszországi sportünnepségekre az első magyar ifjúsági küldöttség. Két hetet töltöttek az országban. A budapesti és a moszkvai találkozón sok szó esett a szovjet–magyar ifjúsági kapcsolatok bővítéséről, kulturális és sportküldöttségek cseréjéről.

A MIOT a nemzetközi kapcsolatok ápolásával a szomszéd országok ifjúságával való barátság elmélyítését szolgálta. A magyar békeszerződés előkészítése idején számos politikai kérdés merült fel.[69] A MIOT határozott állásfoglalásával igyekezett eloszlatni a zavart keltő nézeteket. A MIOT július 13-i ülésén a nacionalista, revizionista hangulatkeltéssel szemben leszögezte, hogy a magyar ifjúságnak is látnia kell, a német imperializmus kiszolgálása, a szovjetellenes rablóháború miatt a magyar nép nem ringathatja magát illúziókban az országhatárok módosítását illetően: „A magyar ifjúság nem akar a jövőben egy vak,

[68] PI Archívum. 283–24. Beszámoló a SZIT működéséről 1946. június 11-én.

[69] A szövetséges hatalmak külügyminiszterei 1946 nyarától békeelőkészítő tárgyalásokat folytattak, hogy a fasiszta Németország volt szövetségeseivel, köztük Magyarországgal, megkössék a békeszerződést. A magyar kormány képviselői 1947 februárban, Párizsban aláírták az országgal kötött békeszerződést, amely az 1920 utáni határok visszaállítását írta elő.

a magyar nemzetet katasztrófába vivő, revizionista politikát követni" (47). Ez a határozott magatartás lehetővé tette, hogy a MIOT a baráti kapcsolatokat fejlessze elsősorban a jugoszláv és a román, majd a bolgár, az albán és az osztrák demokratikus ifjúsági szervezetekkel, tevékenyen részt vegyen a DIVSZ nemzetközi akcióinak végrehajtásában. A magyar–csehszlovák ifjúsági kapcsolatok kialakulását akadályozta, hogy a két ország között feszült viszony volt a magyar–szlovák lakosságcsere miatt.

1946 júniusában a Kisgazdapárt politikai válságot igyekezett előidézni, kihasználva az infláció okozta gazdasági nehézségek és a párizsi béketárgyalások kedvezőtlen hatását. Az antidemokratikus ifjúsági erők aktivizálódtak a FISZ-szervezetekben és főként a katolikus ifjúsági egyesületekben. Az újságok naponta közöltek híreket a fegyverrejtegetésekről, illegális szervezkedések leleplezéséről, soviniszta jelszavakat tartalmazó röplapok terjesztéséről, fegyveres provokációkról. A szovjet ifjúsági küldöttség látogatása idején Budapesten, a Nagykörúton, fényes nappal fasiszta orvgyilkosok lesből agyonlőttek két szovjet tisztet és egy arra haladó munkáslányt. A gyilkosság felháborodást váltott ki a társadalmi közvéleményben. A hazainduló szovjet küldöttség sportcsarnoki búcsúztatásakor *Nonn György*, a népi demokráciát szolgáló ifjúság többségének nevében elítélte a szovjetellenes provokációt: „Követeljük, hogy azokat az ifjúsági szervezeteket, amelyek nem képesek soraikat megtisztítani a fasisztáktól, oszlassák fel..." (45). A Baloldali Blokk vezetői egyetértettek *Rajk László* belügyminiszter helyzetjelentésével, hogy „...a fasiszta mozgalom nem is földalatti, hanem nyíltan dolgozik. A KALOT és a Magyar Cserkészszövetség működéséről adatok állanak rendelkezésre, amelyek demokráciaellenes magatartásukról tanúskodnak. Fel kell őket oszlatni, mert a veszedelmek nem lebecsülendők..."[70]

A kommunista *Rajk László* nem habozott. Adminisztratív eszközhöz nyúlt, hogy megakadályozza a szélsőségesen antidemokratikus ifjúsági erők térhódítását a politikailag tájékozatlan fiatalok között. Július 5–20 között rendeletileg feloszlatta a KALOT, a KALÁSZ, az Emericana, a Magyar Cserkészszövetség fővárosi és vidéki csoportjait, több hivatalosan még nem betiltott reakciós ifjúsági szervezetet. A rende-

[70] Közli *Kis András*: A Magyar Közösségtől a Földalatti Fővezérségig. Zrínyi Katonai Kiadó 1969. 104. old.

letek megjelenése idején a MIOT közel 70 ifjúsági gyűlést rendezett a feloszlatás következetes végrehajtásának sürgetésére. Június 24-én nyilatkozatban fejezte ki egyetértését a belügyminisztériumi intézkedésekkel (48).

A reakciós ifjúsági szervezetek feloszlatása gyengítette a jobboldali politikai erők, elsősorban a katolikus egyház hadállásait az ifjúsági mozgalomban. Jelentősen csökkentette azokat a szervezeti kereteket, amelyeken keresztül demokráciaellenes fellépésüket biztosíthatták. Ezek után új körülmények közé került az ifjúsági mozgalom. A forradalmi és demokratikus ifjúsági szervezeteknek megnyílt a lehetőségük arra, hogy növeljék befolyásukat a fiatalokra.

1946 augusztus elsején kibocsátották az értékálló pénzt, a forintot. A gazdasági stabilizáció kedvezőbb feltételeket biztosított az ifjúság szociális, kulturális helyzetének javítására. Szigorú állami rendeletek védték az új pénzt az infláció idején elburjánzott feketézés, árurejtegetés ellen. A MADISZ és a SZIT a rendeletek betartásának társadalmi ellenőrzésére kezdeményezte az „Acélfedezet mozgalom" megindítását. A szervezetekben augusztus elején alakult „Acélfedezet-csapatok" fiatalos leleményességgel leplezték le az árdrágítókat, a csempészeket, az árurejtegetőket.

Az MKP KV Ifjúsági Titkársága augusztus közepén arra a megállapításra jutott, hogy ki kell használni a feloszlatás után a FISZ soraiban bekövetkezett zavart, erőteljes szervezési, agitációs kampányt kell indítani a MADISZ és a SZIT népszerűsítésére (48). A MADISZ vezetősége már július elején megyei titkári értekezleten sürgette, hogy az agitációs és szervező munkát ki kell terjeszteni, új szervezési formákat és módszereket kell kialakítani. Olyan változtatásokat javasolt, hogy a MADISZ-szervezetekben kisebb csoportok jöjjenek létre a különböző ifjúsági rétegek foglalkoztatására, a középiskolásoknak diákkörök, az ifjúmunkásoknak, lányoknak és fiatal asszonyoknak különböző szakkörök. A MADISZ így akarta elérni, hogy a szervezetekben minden fiatal igényeinek megfelelő mozgalmi munkát végezzen. Az országos vezetőség az értekezleten bejelentette, hogy októberben összehívja a szövetség második kongresszusát.[71]

A MADISZ-központ kezdeményezésére még május 4-én megalakult

[71] Ifjúság, 1946. július 12. Nem tűrjük, hogy bármelyik ifjúsági szervezet a fasizmus és a reakció búvóhelye legyen!

a Petőfi Sándor-diákkör, mely a politikailag aktív középiskolás fiatalokat tömörítette. Az iskolán kívül működő Petőfi-diákkör ismeretterjesztő előadásokat, aktuális politikai kérdésekről vitákat rendezett. Június elején tartott ankétján bírálta a Vallás- és Közoktatási Minisztériumnak az iskolai oktatás demokratizálását fékező munkáját. Követelte, hogy a nevelés leghivatottabb fóruma, az iskola, demokratikus szellemben nevelje a diákokat, a reakciós tanerőket távolítsák el az iskolákból, a diákönkormányzati szervek minél előbb újból működhessenek.[72] A Petőfi-diákkör befolyása az állami középiskolák diákjaira terjedt ki. A befolyás növekedését akadályozta, hogy 1946 őszén a pártifjúsági szervezetek is létrehozták saját diákegyesületüket, először a FISZ, majd a NISZ, végül a SZIM. A FISZ Kossuth Lajos-, a NISZ Móricz Zsigmond- és a SZIM Ady Endre-diákkör néven működtette diákszervezeteit. A diákok politikai, szervezeti megosztása, a közoktatás demokratizálódásának lassú folyamata nagymértékben hátráltatta az egységes középiskolai diákmozgalom kialakulását.

1946 nyarán a kommunista ifjúsági vezetők tevékeny szerepet vállaltak olyan új mozgalmak megindításában, amelyek a fiatalok öntevékenységére építve segítették a szegény sorsú munkás- és parasztifjak tanulási, művelődési igényeinek kielégítését. A népi kollégiumi mozgalom, a tanoncotthonokat építő mozgalom új tartalmi és formai vonásokkal gazdagította a demokratikus ifjúsági erők pozícióját. Erre az időszakra esik az úttörő mozgalom kibontakozása is.

A gyermekmozgalom szervezése már 1945-ben megkezdődött a két munkáspárt támogatásával működő Gyermekbarátok Országos Egyesülete keretei között. A GYOE, a felszabadulás előtti hagyományokhoz híven elsősorban a szegény sorsú gyermekek szociális gondozásával törődött, gyerektagozatának mozgalmi tevékenységét elhanyagolta. Az MKP KV Ifjúsági Titkársága 1945 október végén foglalkozott a gyermekmozgalom helyzetével, és határozatot hozott az úttörőmozgalom megalakítására.[73] A VKM az iskolai úttörőcsapatok szervezését megtiltotta, így a mozgalom működési területe korlátozott volt. Ugyanakkor a katolikus egyház az iskolákban akadálytalanul fejtette ki

[72] Szabad Nép, 1946. június 14. A diákifjúságnak vállalnia kell a demokráciát.

[73] PI Archívum. 274–18/3. Jkv. az MKP KV Ifjúsági Titkárság 1945. október 24-i üléséről.

„hitbuzgalmi" munkáját a Szívgárda és a cserkészcsapatok révén. Az úttörőmozgalom befolyása 1946 tavaszán a kommunista és haladó szellemű szülők segítségével egyre nőtt. Az első nyilvános úttörőavatásra 1946. június 2-án került sor. A Magyar Ifjúság Napján vonultak fel először az úttörők egyenruhában Budapest utcáin. A magyar úttörőmozgalom születésnapjának tekinti ezt a napot. A MADISZ, a SZIT és a SZIM erőteljesen támogatta a demokratikus szellemű gyermekmozgalmat, ifjúsági vezetőket küldött az úttörőcsapatok vezetésére (44).

1946 nyarán a Győrffy István főiskolai kollégium fiataljaiban érlelődött meg az a gondolat, hogy társadalmi támogatás megszervezésével a magukéhoz hasonló kollégiumok sokaságát kell létrehozni. A július 10-i évzáró közgyűlésen *Kardos László* igazgató elmondta, hogy a szegényparaszt- és munkásszármazású fiatalok zöme nem mehet közép- és felsőfokú iskolába, mert nem bírja vállalni a tanulással járó költségeket. Az oktatásügyi kormányzat csak kis összeget tud fordítani a diákok szociális helyzetének javítására. A felszabadulás után 30%-kal csökkent a főiskolai kollégiumok száma, 1945 őszén az egyetemeken egy százalékkal kevesebb munkás- és szegényparaszt fiatal tanult, mint az ellenforradalmi rendszerben.[74]

A Győrffy Kollégium ifjúsága a közgyűlésen elfogadott és a sajtóban közzétett kiáltványban az ország közvéleménye elé tárta a szegénysorsú diákság égető problémáit. Bejelentették: „...országos mozgalom megindítására szántuk el magunkat, amely céljául tűzi ki, hogy diákotthonokat és kollégiumokat szervez, hoz létre és épít fel a középiskolák és főiskolák mellett, amelyekben a szegényparasztoknak és munkásoknak fiai – tömegesen – anyagi gondoktól mentesen, demokratikus szellemben nevelődhetnek népünk értelmiségévé..." (46). A felhívás kérte az állami szerveket, a politikai pártokat, a szakszervezeteket és a tömegszervezeteket, hogy anyagi erejükhöz mérten nyújtsanak segítséget a kollégiumok felállításához, a szükséges fölszerelésekkel való ellátásában.

A népi kollégiumok szervezésére és irányítására július 16-án megalakult a Népi Kollégiumok Országos Szövetsége, a NÉKOSZ. Vezetésében kommunista és baloldali gondolkodású parasztpárti fiatalok vettek részt: *Gyenes Antal* (MKP) ifjúsági elnök, *Szabó Gergely* (MKP) főtitkár, *Kerek Gábor* (NPP) szervezési, *Kardos László* (MKP) nevelési, *Tóth Benedek* (NPP) propaganda- és sajtó-, *Nagy Lajos* (NPP) gazdasági osztályvezetők. A szövetség tanácsának első elnöke *Darvas József* író volt (48).

A népi kollégiumi mozgalmat a Kommunista Párt és a Nemzeti Parasztpárt erőteljesen támogatta. Mindkét párt fontos feladatának tekintette, hogy az új magyar értelmiség többsége a dolgozó osztályok gyerekeiből kerüljön ki. *Rajk László* belügyminiszter körrendeletben utasította a törvényhatóságok vezetőit, hogy tegyék lehetővé minden megyében egy népi kollégium felállítását. *Erdei Ferenc*, a NPP alelnöke, a Földművesszövetkezetek Országos Központja nevében 100 kollégista ellátását vállalta. *Tildy Zoltán*, köztársasági elnök, a mozgalom fővédnöke augusztus közepén rádiófelhívással fordult a társadalom minden tagjához, hogy pénzzel, és egyéb adománnyal segítse a népi kollégiumok megnyitását.[75] A forradalmi ifjúsági szervezetek politikai és anyagi támogatásukról biztosították a NÉKOSZ akcióját (46). A legtöbbet, a legfáradságosabb munkát a kollégisták – élükön a győrffysták – vállalták. Hetven 18–20 éves leány és fiú teljes nyarát a szervező munkára áldozta. Bejárta az egész országot, pártvezetőkkel és állami funkcionáriusokkal tárgyalt, volt földesúri kastélyokat és villákat sajátított ki, berendezési tárgyakat gyűjtött, toborozta és válogatta a kollégiumokba jelentkező diákokat.

A társadalmi segítség és a fiatalok öntevékeny munkája meghozta gyümölcsét. Szeptember 19-én, a népi kollégiumok első ünnepélyes tanévnyitóján *Darvas József* beszédében elmondta, hogy a tervezett 35 kollégium helyett 44 kollégium biztosítja a népi származású diákok tanulását.[76]

A sikeres indulással természetesen még nem hárult el minden nehézség a mozgalom útjából. 1946 őszén a FISZ vezetői, hogy akadályozzák a NÉKOSZ fejlődését, kijelentették, hogy érvényesíteni szeretnék pártérdekeiket a NÉKOSZ vezetésében. A FISZ követelését a NÉKOSZ vezetői visszautasították, megőrizték a mozgalom politikai egységét.

[74] 1937/38-ban az egyetemi hallgatóknak mindössze 2,7%-a volt munkásszármazású és a 0,8%-a szegényparaszt-származású. Lásd Magyar Statisztikai Zsebkönyv. 1960. 166. old.

[75] Ifjúság, 1946. augusztus 16. Tildy Zoltán köztársasági elnök rádiófelhívása a magyar társadalomhoz a népi kollégiumok érdekében.

[76] Szabad Nép, 1946. szeptember 21. Ünnepélyesen megnyitották a NÉKOSZ első tanévét.

A Kisgazdapárt válaszképpen október 8-án bejelentette a Magyar Kollégiumi Egyesület megalakítását.[77] A MAKE-nak a későbbi időkben nem volt jelentős szerepe a kollégiumi mozgalomban.

A NÉKOSZ kevés anyagi dotációt kapott, ezért októberben – a tél beállta előtt – társadalmi gyűjtést szervezett a hiányosan felszerelt kollégiumok ellátására. Közel félmillió ember pénzzel és más adományokkal segítette a kollégiumokat. A NÉKOSZ 1946 telén, ha rendkívül szűkös körülmények között is, de biztosítani tudta a népi kollégiumok fenntartását.

A népi kollégiumi mozgalom, kezdettől fogva, a szocialista szellemű nevelés előfutára volt. A NÉKOSZ kollégiumaiban – a Győrffy kollégiumi tapasztalatok alapján – fokozatosan kialakult a nevelésnek egy sajátos rendszere, amely a kollégiumok önkormányzatára, a diákönтevékenység legteljesebb kifejlesztésére, a közösségi élet demokratizmusára épült. A kollégisták középiskolai, egyetemi tanulmányaikat kiegészítő tudományos előadásokat hallgattak; szemináriumaikon izgalmas vitákat folytattak világnézeti, politikai kérdésekről. Igyekeztek gondolkodásukban meggyökereztetni a dialektikus és történelmi materialista világszemléletet. A szenvedélyes vitakészség, a kritikus és önkritikus légkör, az intenzív közéleti tevékenység, az önként vállalt közösségi fegyelem, a felelősségtudat formálta a „népi kollégista öntudatot". Ez a kollégista öntudat a legtöbb fiatalnál nem volt öncél, a közösségben való nevelődés segítette, hogy megszabaduljon helytelen vagy bizonytalan ideológiai, politikai nézeteitől, közéleti tevékenységével aktívan támogassa a baloldali társadalmi erők harcát a népi demokratikus forradalom továbbfejlesztéséért. A népi kollégiumokban művelt, haladó gondolkodású, osztályhű fiatalokat neveltek. A kollégisták társadalmi megbecsülést vívtak ki maguknak, friss erőt és lendületet vittek a középiskolai és az egyetemi diákmozgalomba.

A NÉKOSZ kezdeti sikerei a SZIT-et arra ösztönözték, hogy a MIOT-ban felvesse augusztus végén a *Tanonc- és Ifjúmunkásotthonokat Építő Mozgalom* (TIÉM) szervezésének ügyét. A SZIT állandóan követelte, a kormányzat tegye lehetővé, hogy a szegény sorsú munkás- és parasztszülők lányai és fiai minél nagyobb számban szakmát tanuljanak, művelődjenek. Az Iparügyi Minisztérium azonban a szűkös

[77] PI Archívum. 286–4. A MAKE főtitkárának levele a makói szervezethez 1946. október 17-én.

pénzügyi keretekre hivatkozva nem sokat tett az ipar szakmunkásutánpótlásának biztosításáért, az üzemi tanoncok életkörülményeinek javításáért. A MIOT vezetői azért karolták fel a mozgalmat, mert világosan látták, hogy az adott viszonyok között maguknak az érdekelteknek – a tanoncoknak és az ifjúmunkásoknak – kell kézbe venniük a társadalmi segítőkészség megszervezését. A fiatalok ezrei akartak szakmát tanulni, de főként a vidékiek nem tudtak a meglevő kevés állami tanoncotthonban elhelyezkedni, így kénytelenek voltak lemondani tanulási szándékukról.

1946. szeptember 16-án a budapesti városháza dísztermében a MIOT ankétot rendezett a tanoncotthonok építése ügyében. „Veszélyben a magyar ipar szakmunkás utánpótlása!" – ez volt az ankét mottója. *Nonn György*, a MIOT főtitkára és *Dénes István*, a SZIT főtitkára vázolta a tanoncoktatás helyzetét, a vidékről felkerült, ipari szakmát tanuló fiatalok rossz életkörülményeit. Mindketten kérték a kormányt, a munkáspártokat, a szakszervezeteket, hogy tegyenek meg mindent az otthonok számának növeléséért (50).

Az ankét után a SZIT vezetői és üzemi csoportjai hozzáláttak a szervező munkához. Széles körű agitációt folytattak a mozgalom népszerűsítése érdekében. A mozgalom központi szervezetének a létrehozása hosszan elhúzódott, mivel a szociáldemokraták a vezetőség összetétele kérdésében különböző kifogásokat emeltek (65). Az új otthonok szervezése vontatottan haladt. A szakszervezetek és az üzemi bizottságok – a TIÉM fő patrónusai – dotációja kevésnek bizonyult, jóformán csak a meglevő állami tanoncotthonok ellátására volt elegendő. A november végén rendezett társadalmi gyűjtés sovány eredménnyel zárult (52). A sikertelenség nem csüggesztette el a SZIT vezetőit, új anyagi lehetőségek után kutattak.

A TIÉM kezdeti fejlődése elmaradt a népi kollégiumi mozgalom fejlődésétől. Ennek oka elsősorban az, hogy kevesebb állami és társadalmi támogatást kapott. A TIÉM a szervezésnél nem rendelkezett olyan fegyelmezett és képzett ifjúsági gárdával, mint a győrffysták. A mozgalomnak nem voltak kialakult nevelési hagyományai, amely az indulásnál tekintélyt biztosított volna. Így aztán a szervező munka irányítása közben igyekeztek kialakítani az otthonokban az ifjúmunkások életkörülményeinek megfelelő nevelési feladatokat és módszereket.

A FORRADALMI ÉS A DEMOKRATIKUS IFJÚSÁGI SZERVEZETEK KÖVETELÉSEI AZ IFJÚSÁG SZOCIÁLIS ÉS MŰVELŐDÉSI HELYZETÉNEK JAVÍTÁSÁÉRT

A Baloldali Blokk tavaszi győzelme és a stabilizáció sikere kedvező kiindulási alapot adott a népi hatalom erősítéséhez. 1946 őszén a koalícióban lappangó válság volt, növekedtek az ellentétek a továbbfejlődést támogató munkáspártok és a kapitalizmus fenntartására törekvő burzsoá erők között. Minden eddiginél élesebben vetődött fel a kérdés: hogyan tovább?

A választ: az MKP III. kongresszusán (1946. szeptember 28–október 1.) a kommunisták a következőképpen fogalmazták meg: „a népi demokrácia útján, békés úton, a dolgozó nép széles szövetségére támaszkodva előre a szocializmushoz".[78] A Kommunista Párt világosan látta, hogy a további előrehaladás fő feltételeként a hatalom népi jellegét, a népi demokráciát kell erősíteni, a burzsoázia kiszorításával a kormányzásból. A kongresszus határozottan kimondta: „Nem a nagytőkének, a népnek építjük az országot." Követelte a demokratikus pártok államosítási programjának végrehajtását, a hároméves gazdasági terv kidolgozását, az alacsony fizetésű munkások keresetének emelését, a munkanélküliség leküzdését, a közoktatás demokratikus reformját. *Rákosi Mátyás* főtitkár beszámolójában kijelentette: „...pártunknak az eddiginél sokkal többet kell foglalkoznia a közoktatással általában és a népi kultúra fejlesztésével és támogatásával különösen. A népi kollégiumok révén mindenütt lehetővé kell tenni, hogy valóban a dolgozó nép, a munkások és parasztok fiai kerüljenek az iskolákba..."[79] A Kommunista Párt tudatában volt annak, hogy a kongresszus által megjelölt feladatoknak az elvégzéséhez még nagyobb erőt kell kifejteni a tömegek, az ifjúság megnyeréséért: „Le kell küzdeni a pártban még gyakran észlelhető közömbösséget a női és az ifjúsági demokratikus tömegszervezetekben, valamint a többi tömegszervezetekben, a sport- és kultúregyesületekben végzendő munkával szemben... Gondoskodni kell arról, hogy minden ifjúkommunista

[78] A magyar forradalmi munkásmozgalom története. 3. köt. Kossuth Könyvkiadó 1970. 123. old.

[79] A népi demokrácia útja. Az MKP III. kongresszusának jegyzőkönyve. Szikra 1946. 74. old.

dolgozzon valamely tömegszervezetben, a MADISZ-ban vagy egyebütt..."[80] A kongresszuson felszólalt *Nonn György*, a MIOT főtitkára, aki az ifjúságért folytatott harc eredményeiről, problémáiról beszélt és mindazokról az érdekvédelmi, politikai követelésekről, amelyeknek a megoldásáért a forradalmi és demokratikus ifjúsági szervezeteknek egységesen küzdeni kell. Felszólalását a következő szavakkal fejezte be: „Az ifjúságért folyó harc még nem dőlt el. A Kommunista Párt nevelő munkája segítsége, harca ezen a fronton is a demokrácia javára dönti majd el a küzdelmet, mert a »jövő az ifjúságé«, »a jövő a Magyar Kommunista Párté!«"[81]

Az MKP KV Ifjúsági Titkársága a kongresszus után azonnal hozzálátott az új ifjúságpolitikai feladatok kidolgozásához. Az október közepén elkészült munkaterve fő vonásokban meghatározta a tennivalókat.

- A kommunista fiatalok változatlanul ifjúságpolitikai célkitűzésnek tekintsék az ifjúság demokratikus egységfrontjának erősítését, hogy a fiatalok tömegeit megnyerjék a népi demokrácia továbbfejlődésének aktív támogatására.
- A kommunista fiatalok az ifjúság soraiban végzett felvilágosító munkát szorosan kapcsolják össze az érdekvédelmi követelések felvetésével, az eszmei-politikai nevelési célok hirdetésével. Konkrétabban tárják fel az ifjúság minden rétegének szociális és művelődési problémáit, dolgozzanak ki javaslatokat azoknak megoldására. Fokozzák a munkásfiatalok között – főként a nagyüzemekben – a kommunista agitációt. Igényes programmal lépjenek fel a középiskolai és az egyetemi diákmozgalom előrelendítéséért. Erőteljesebb eszmei-politikai nevelő munkát végezzenek a népi demokrácia eredményeinek, a társadalmi fejlődés szocialista vonásainak ismertetése érdekében.
- A kommunista fiatalok erősítsék a forradalmi és a demokratikus ifjúsági szervezetek akcióegységét, érjék el, hogy a MIOT tanácskozási jogú szervből váljon fokozatosan az ifjúsági szervezeteket irányító szervvé. Kezdeményezzenek és szervezzenek országos ifjúsági akciót.

[80] Ugyanott, 85. old.

[81] Ugyanott, 150. old.

– Az Ifjúsági Titkárság tervszerűbben irányítsa az ifjúsági szervezetekben dolgozó ifjúkommunisták munkáját, biztosítsa ideológiai és vezetési továbbképzésük feltételeit.[82]

1946 őszétől az MKP KV Ifjúsági Titkárság tevékenysége dinamikusabbá vált. Rendszeresen tartott heti ülésein a MIOT-ban dolgozó kommunista ifjúsági vezetők beszámoltak a végzett munkáról, megvitatták az aktuális ifjúságpolitikai feladatokat, azoknak végrehajtási módját. Az Ifjúsági Titkárság irányításával a párt apparátusában – a fővárosi és kerületi, megyei bizottságokban – függetlenített ifjúsági felelősök foglalkoztak a kommunista fiatalokkal. Ifjúsági pártaktíva üléseket tartottak a budapesti kerületekben, a megyeszékhelyeken, a nagyüzemekben, később az egyetemeken is. A kommunista fiatalok ezeken az üléseken információt kaptak az időszerű politikai kérdésekről, megbeszélték az egyes mozgalmi feladatokat. Az Ifjúsági Titkárság folyamatosan tájékoztatta – körlevelekben, értekezleteken – az ifjúsági felelősöket, és jelentést kért tőlük a végzett munkáról (44). Egy-egy községben, városban a kommunista ifjúsági vezetők „szűk körű aktívákon" beszélték meg az ifjúsági szervezetekben folytatott mozgalmi tevékenység problémáit. Időnként „széles körű aktívákat" is tartottak az aktívan dolgozó pártonkívüli és a kommunista fiatalok tájékoztatására, az egységes irányú mozgalmi munka előmozdítására (44). Az Ifjúsági Titkárság vezetőképző szemináriumokat indított, hogy minél több fiatalt készítsen fel a szervezetek irányítására. A Kommunista Párt egyre hatékonyabban tudta biztosítani, hogy a kommunista fiatalok a MADISZ, a SZIT, a MEFESZ, a NÉKOSZ és a TIOSZ központi vezetőségeiben végrehajtsák az ifjúságpolitikai feladatokat.

A kommunista fiatalok a MADISZ második kongresszusán (1946. október 9–12) ismertették a nyilvánosság előtt ifjúságpolitikai állásfoglalásukat és a gyakorlati tennivalókat. A kongresszus jelszava – „Egységes magyar ifjúsággal a népi demokráciáért!" – a MADISZ politikai célkitűzését fejezte ki. A budapesti Sportcsarnokban közel 2000 küldött gyűlt össze, akiknek 80%-a községi szervezetekből jött. A küldöttek 50%-a szegényparaszti származású volt. A kongresszuson bejelentett szervezési adatok alapján – a 170 000-es taglétszám 65%-a

[82] PI Arhívum. 274–18 6. Az MKP Ifjúsági Titkárság háromhónapos munkaterve 1946. október 16-án.

paraszt-, 25%-a munkás- és 10%-a diákfiatal – megállapítható, hogy a MADISZ osztályösszetételét tekintve elsősorban a szegényparasztfiatalok szervezete lett (51).

A MADISZ iránti megbecsülés növekedését mutatta, hogy a megnyitó ülésen megjelentek és felszólaltak a pártok, az állami és társadalmi élet vezető személyiségei; *Rákosi Mátyás*, az MKP főtitkára, *Tildy Zoltán* köztársasági elnök, *Ries István*, az SZDP vezetőségének tagja, *Veres Péter*, az NPP elnöke, *Kossa István*, a Szakszervezeti Tanács főtitkára, *Pálffy György* vezérőrnagy és *Karácsony Sándor* egyetemi tanár. A kongresszust köszöntötte a DIVSZ, a jugoszláv és az osztrák ifjúsági szervezet képviselője.

A tanácskozáson három referátum hangzott el (51). Az egyes referátumokat élénk viták követték. A küldöttek beszéltek a dolgozó fiatalok – főként a parasztfiatalok – súlyos szociális, kulturális körülményeiről, felsorolták az ifjúság sérelmeit. A felszólalók a kormánytól több konkrét intézkedést és pénzügyi támogatást kértek az ifjúság helyzetének javítására. A tanácskozás utolsó napján a küldöttek elfogadták a MADISZ új programját és szervezeti szabályzatát. Megválasztották az országos vezetőséget: *Karácsony Sándor* (pártonkívüli) elnök, *Kállai Gyula* (MKP) és *Szabó Zoltán* (NPP) alelnökök, *Nonn György* (MKP) főtitkár, *Hollós Ervin* (MKP) főtitkárh., *Koós Béla* (MKP) országos titkár, *Béres Tibor* (MKP), *Dénes István* (MKP), *Dósai István* (MKP), *Győrffy Sándor* (NPP), *Hegedüs András* (MKP), *Hegedüs Erzsébet* (pártonkívüli), *Kerekes Pál* (MKP), *Keresztes Tibor* (MKP), *Kiss József* (MKP), *Kurucz István* (MKP), *Kovács Magda* (pártonkívüli), *László Lenke* (MKP), *Molnár László* (MKP), *Turcsányi Lajos* (MKP), *Vértes Márton* (MKP).

A kongresszus a legnagyobb figyelmet a parasztifjúság problémáinak megoldására fordította. *Nonn György* főtitkár referátumában hangsúlyozta: „A MADISZ egyik legfontosabb feladata a parasztifjúságnak, a magyar ifjúság többségének felkarolása..." (51). Az új program követelte, hogy a mezőgazdasági üzemekben is tartsák be a munkaidőre és a munkabérre vonatkozó rendeleteket, a házasodni akarók földet és házhelyet kapjanak, minden parasztfiatal tanulhasson mezőgazdasági vagy ipari szakmát, a tehetségesek állami támogatással középiskolai, egyetemi tanulmányokat folytathassanak. A kormány és a társadalmi szervezetek nyújtsanak segítséget a magyar falu kulturális elmaradottságának felszámolására falusi kultúrházak létesítésé-

vel, a vándorkönyvtár-mozgalom megindításával, olcsó ismeretterjesztő és szépirodalmi könyvek és színdarabok kiadásával (51).

A kongresszuson szóba kerültek a munkás- és a diákifjúsággal kapcsolatos követelések is, az új program részletesen felsorolta azokat. Gyakorlatilag azonban a SZIT és a MEFESZ törekedett arra, hogy harcoljon ezeknek a követeléseknek a megvalósításáért.

A kongresszus külön napirenden tárgyalta az eszmei-politikai nevelő munka kérdéseit. Bírálta a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumot a közoktatás demokratikus reformjának elodázásáért. Határozatban követelte – a két munkáspárttal egyetértésben – *Keresztúry Dezső* miniszter lemondását. *Hegedüs András* titkár referátuma választ adott arra a kérdésre: milyen ifjúságot akar a MADISZ nevelni. Az új program tömören így fogalmazta meg: „A MADISZ legfontosabb feladatának tekinti, hogy demokratikus szellemű, szabadságszerető, művelt, tiszta erkölcsű, testben és lélekben egészséges ifjúságot neveljen a nemzet számára... A MADISZ hazánk ismeretére, a dolgozó nép iránti szeretetre, a haladó törekvések szolgálatára, igaz hazafiságra neveli az ifjúságot... A MADISZ tiszteletben tartja minden ember vallási meggyőződését, hitet tesz a vallásszabadság mellett" (51).

A tanácskozáson bőven esett szó a MADISZ gazdasági építőmunkájának eredményeiről. *Turcsányi Lajos* országos titkár, referátumában elmondta, hogy a felszabadulás óta 150 000 MADISZ-tag kétmillió társadalmi munkaórát áldozott az ország újjáépítésére. *Koós Béla* átnyújtotta a jutalmakat a tavasszal meghirdetett ifjúsági munkaverseny győzteseinek (51).

A kongresszus támogatásáról biztosította a MIOT munkáját. Síkraszállt a MADISZ-, a SZIT-, a SZIM- és a NISZ-szervezetek együttműködésének bővítéséért. Örömmel üdvözölte a NÉKOSZ, a TIÉM, az úttörők kibontakozó mozgalmát, a Magyar Cserkészfiúk Szövetsége demokratikus irányú törekvéseit.[83] A FISZ-ről megállapította, hogy ifjúsági politikája nem nyújt biztosítékot arra, hogy a MADISZ maradéktalanul együtt tudjon működni a MIOT-ban a szövetség vezetőivel. A kongresszus bizalmatlanságát fejezte ki a katolikus egyház próbálkozásaival szemben, figyelmeztetett, hogy új néven, de a régi szellemben és a régi vezetőkkel új egyházi ifjúsági egyesületek létrehozását készítik elő (48). Külön határozatban követelte a Katolikus Diákszövetség feloszlatását demokráciaellenes tevékenysége miatt.[84]

A kongresszus pozitívan értékelte a MADISZ szervezeti fejlődését. Serkentette az ifjúsági vezetőket, hogy folytassanak széles körű agitációs munkát. Minden falusi, városi és kerületi MADISZ-szervezet számára feladatul jelölte meg, hogy dolgozzon ki konkrét munkatervet, és az új programból valósítson meg minél többet. Igyekezzenek tagjaikat megbizatásokkal ellátni, különböző köröket – ifjúmunkás-, diákkör, sportkör, művelődési szakköröket – szervezzenek és működtessenek. Felhívta az ifjúsági vezetők figyelmét, hogy intenzívebben tartsák a kapcsolatot az irányító szervekkel, számolják fel a tagsági díjak fizetésében tapasztalható lazaságokat.

A második kongresszus méreteiben, jelentőségében felülmúlt minden eddigi ifjúsági tanácskozást. A MADISZ egyértelműen állást foglalt a Baloldali Blokk politikája mellett (51). Kiemelten foglalkozott a parasztfiatalok nevelésének és szervezésének kérdéseivel. Érdekvédelmi követelései reális igényeket fejeztek ki. A MADISZ vezetői is jól tudták azonban, hogy követeléseik megvalósításáért hosszú ideig kitartó küzdelmet kell folytatni. A MADISZ érdeme az volt, hogy felvetette és ébren tartotta a dolgozó fiatalok problémáit, és lépésről lépésre igyekezett eredményeket elérni.

A kongresszus után a MADISZ hozzáfogott programjának végrehajtásához. Az országos központból és a megyei bizottságokból szervezők mentek a járásokba és a községekbe, hogy tájékoztassák a helyi vezetőségeket az új feladatokról, ösztönözzenek az ifjúsági sérelmek felderítésére és orvoslására. A MADISZ községi szervezetei ott értek el sikereket a parasztfiatalok egyéni sérelmeinek intézésében, ahol a kommunista pártszervezetek is megfelelően támogatták a szervezeteket. A téli időszakban közel 100 helyen mezőgazdasági szaktanfolyamok indultak. Sok szervezetben élénk kulturális élet bontakozott ki, olvasókörök és népitánc-csoportok alakultak, a lányoknak főző-, szabó- és varrótanfolyamokat rendeztek (54).

A MADISZ mozgalmi életének élénkülése nem járt együtt a szervezeti megerősödéssel. Főleg a Dunántúlon a gyengén működő szervezetek a téli időszakban újból felbomlottak. 1947 januári adat szerint

[83] A Magyar Cserkészszövetség feloszlatása után demokratikus gondolkodású cserkésztisztek belügyminiszteri engedéllyel 1946. augusztus 22-én megalakították a Magyar Cserkészfiúk Szövetségét.

[84] 1946 őszén Rajk László belügyminiszter rendeletileg feloszlatta a KDSZ-t.

1380 MADISZ-szervezethez 120 000 fiatal tartozott (54). A szervezetek 80%-a községi szervezet volt. A 3236 község közül tehát 2132-ben nem működött MADISZ-szervezet. A falusi szervező munkát több tényező gátolta. Hiányoztak a képzett falusi ifjúsági vezetők. Nem sikerült a községekben a katolikus egyház valláserkölcsi hatását, MADISZ-ellenes propagandáját elszigetelni. A Parasztpárt ifjúsági szervezete, a NISZ a parasztfiatalok aktív erőit vonta el a MADISZ-tól. 1946 november közepén a közel 400 NISZ-szervezetben 38–40 000 fiatal végzett mozgalmi munkát.[85]

A MADISZ szervezetei a fővárosban és a vidéki városokban kicsi létszámmal működtek (54). A diák- és ifjúmunkás-körök létrehozása vontatottan haladt. A kerületi szervezetek MADISZ-vezetőségei közvetlenül nem érzékelték az ifjúmunkások, a tanoncok üzemi és a diákok iskolai munkájának problémáit, ezért a sajátos mozgalmi programok összeállításában bizonytalanok voltak. A Petőfi Sándor-diákkör a fővárosban aktívabb volt. Decemberben 200 önképzőköri diákvezetőnek konferenciát rendezett, és megvitatta az önképzőköri munka fejlesztésének kérdéseit.

A MADISZ országos vezetősége a téli időszakot átmenetnek, felkészülésnek tekintette. Felismerte, az ifjúság tömeges mozgósítása nemcsak a szövetség egyedüli feladata, hanem közös ügy. November végén javaslattal fordult a MIOT-hoz, hogy „...tagszervezeteinek és a magyar ifjúság minden demokratikus rétegének, szervezetének, csoportjának bevonásával a szabadságharc századik évfordulójának előkészítésére indítson országos ifjúsági mozgalmat 1848 szellemében, a jobb magyar jövőért."[86] A MIOT rövidesen megtárgyalta a MADISZ javaslatát, és elhatározta, hogy a koalíciós pártok vezetőivel ismerteti az országos mozgalom tervét, majd elkészíti annak egységes programját. A koalíciós pártok vezetői decemberben fogadták a MIOT küldöttségét, és mindannyian kijelentették, hogy támogatják a mozgalom szervezését.

1946 őszén a SZIT újabb lendülettel látott hozzá az ifjúmunkás-mozgalom tervszerű fejlesztéséhez. A Szakszervezeti Ifjúsági Tanács október 16-i ülése elfogadta a SZIT harmadik háromhónapos munkatervét, amely az üzemi és szakszervezeti ifjúmunkás-csoportok tevékenységének politikai akcióprogramjául szolgált. A tanácsülést a budapesti üzemekben a munkásifjúság helyzetét felmérő munka előzte meg, így sok üzemi, szakszervezeti SZIT-vezető részt vett az új feladatok kidolgozásában. A Szakszervezeti Ifjúsági Tanács értékelte a SZIT korábbi két munkatervét: „Első háromhónapos tervünket egy évvel ezelőtt adtuk ki. Feladatunk akkor abban állt, hogy kiszélesedett tömegmozgalmunknak megfelelő szervezetet építsünk fel. A terv fő hibája az volt, hogy nem széles tömegeink bevonásával készült, és ennek következtében túl öncélúan csak a szervezeti felépítéssel foglalkozott... A második munkatervet márciusi kongresszusunk utáni fellendülés idején bocsátottuk közre. Az első terv hibáin okulva ezúttal politikai célokat is tűztünk ki: munkásegység, ifjúsági egység, reakció elleni harc, újjáépítés. A tervből azonban még hiányzott a leglényegesebb politikai tartalom: a munkásifjúság követelései és megvalósításuk útja..."[87]

A SZIT akcióprogramja az ifjúmunkás-mozgalom politikai célkitűzését az új társadalmi követelményekkel összhangban határozta meg: „Az egységes munkásifjúság van hivatva arra, hogy élen járjon az egész magyar ifjúság harcában, mely a reakció ellen, a népi demokráciáért, az ifjúság átneveléséért, a jobb életért folyik."[88] Az akcióprogram új követeléseket fogalmazott meg az ifjúmunkások sérelmeinek orvoslására. Követelte, hogy a munkásfiatalokat és a tanoncokat védő rendeletek megszegőivel szemben az állami szervek törvényes eljárásokat foganatosítsanak. A gyárakban és a kisiparban kötelező legyen a tanonctartás, minden 500 munkásnál többet foglalkoztató üzem létesítsen tanműhelyt és tanoncotthont. A tanonciskolai oktatást reformálják meg, és heti egy órát biztosítsanak a szakszervezeti ismeretek tanítására. A TIÉM nagyobb összegű állami támogatást kapjon, a munkáslányok minden szakmát tanulhassanak. Tiltsák meg az ifjúmunkások elbocsátását a gyárakból, szervezzenek szakmunkás átképző tanfolyamokat a fiatal betanított munkások részére. Kötelező legyen a 18 éven aluliak félévenkénti orvosi vizsgálata, emeljék fel a segédmunkásbéreket 10–20%-kal. Az üzemek nagyobb összegeket áldozzanak a munkásifjúság kulturális és sport igényeinek kielégítésére. Az akció-

[85] PI Archívum 288–11/11. Jkv. a NISZ országos vezetőségének 1946. november 13-i üléséről.
[86] Ifjúság, 1946. november 22. A MADISZ javaslata a MIOT-hoz.
[87] PI Archívum. 286–25. A SZIT háromhónapos munkaterve.
[88] Ugyanott.

program az agitációs és szervező munka konkrét feladatait is rögzítette, mert „...csak erős üzemi SZIT-szervezet képes élenjárni a munkásifjúság érdekeiért folytatott harcban."[89]

A SZIT versenyt hirdetett az üzemi, a szakszervezeti csoportok között az akcióprogram minél eredményesebb megvalósításáért. Egymás után készültek a SZIT-csoportok munkaprogramjai a sajátos helyi problémák számbavételével. Élénkült a mozgalmi élet az üzemekben, a nagy létszámú szakszervezeti csoportokban. A SZIT számos sikeres akciót hajtott végre. 150 gyárban panasznapot tartott az ifjúmunkások sérelmeinek felderítésére, s azután biztosította az intézkedést azoknak teljes vagy részleges orvoslására. Az új tanonctörvény megjelenésének sürgetésére aláírásokat gyűjtöttek a tanoncok között. A több ezer aláírást tartalmazó íveket tanoncküldöttségek vitték el az Iparügyi Minisztériumba, és követelték a tanonctörvény mielőbbi elkészítését (52). A SZIT a vezetőképzés meggyorsítása érdekében 3–4 hetes bentlakásos iskolát szervezett. Az üzemi csoportok hetenként tartottak politikai szemináriumokat, amikor a legkülönbözőbb témájú előadások hangzottak el; az üzemi bizottságok szerepéről, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom jelentőségéről, *József Attila* költészetéről stb. Kulturális verseny folyt a téli időszakban 40 műkedvelő csoport részvételével. A SZIT hozzákezdett az önálló sporttevékenység fejlesztéséhez. A november 21-i összvezetőségi ülésen elsőnek jelentette be, hogy támogatja az országos centenáriumi mozgalom megindítását (52).

A tervszerűbb mozgalmi élet erősítette a SZIT-csoportok politikai egységét, a kommunista fiatalok irányító szerepe növekedett. A SZIT szervezeti ereje megfelelően fejlődött, a taglétszám a budapesti nagyüzemekben emelkedett. 1947 januárban a SZIT-nek 256 csoportja működött, ebből 212 Budapesten, a többi a vidéki városokban. A taglétszám 20–22 ezer között mozgott. A SZIT-tagok 30%-a párttag volt, 13,5%-a az MKP-hoz tartozott (54).

1946 őszén a MEFESZ-ben érlelődtek a demokratikus fordulat feltételei. Az egyetemeken a haladó erők követelése augusztusban teljesült, amikor a VKM progresszív tandíjrendeletet jelentetett meg. A rendelet azonban továbbra is magas pénzösszeget szabott ki a laboratóriumi és a vizsgadíjakra. A MEFESZ tiltakozásul felszólította

[89] Ugyanott.

a hallgatókat, hogy tagadják meg a beiratkozást az 1946/47-es tanévre. A beiratkozási sztrájk meghirdetése eredményesnek bizonyult, a VKM augusztus végén csökkentette a laboratóriumi és a vizsgadíjakat.[90] A tanév megkezdése után megválasztották az új diákegyesületi vezetőségeket és a III. diákparlament küldötteit. A közgyűléseken heves politikai összeütközések zajlottak le a haladó diákok tábora és a katolikus-kisgazda tömörülés között. A legtöbb diákegyesületben a „haladó blokknak" nem sikerült szám szerinti többséget elérni a választásokon. Így a III. diákparlamentre a „haladó blokk" 46, a „katolikus blokk" szintén 46, a FISZ 36 küldöttje készülődött.[91]

A kialakult helyzet szükségessé tette, hogy a „haladó blokk" egységes platformmal lépjen fel a III. diákparlamenten. A MADISZ, a NÉKOSZ, a SZIM és a NISZ kommunista és demokratikus gondolkodású diákvezetői, a „haladó egyetemisták csoportja" november 9–10-re konferenciát hívott össze. A konferencia első napján *Aba Iván*, a SZIM és *K. Nagy Magda*, a Győrffy Kollégium képviseletében a diákok szociális és kulturális követeléseit ismertette. A második napon *Gosztonyi János*, a NISZ diáktagozatának vezetője a MEFESZ hibáiról beszélt, és a paraszt- és munkásszármazású hallgatók összefogásának szükségességét hangsúlyozta. Megállapította, hogy a MEFESZ jobboldali vezetői letértek a balatonlellei program megvalósításának útjáról, nem gátolták meg a reakciós erők újjáéledését az egyetemeken. A konferencián elfogadott kiáltvány követelte a szegény sorsú diákok tanulásának biztosítását, a laboratóriumi és vizsgadíjak további mérséklését, a szociális ösztöndíjak felemelését, több menza létesítését, a népi kollégiumok és a jegyzetkiadás állami dotációját (53). A „haladó blokk" az egyetemi és főiskolai diákmozgalom demokratikus irányú fejlődése érdekében leszögezte: „El kell távolítanunk az egyetemekről azokat, akik felelősek az ifjúság félrevezetéséért, valamint azokat, akik még ma is tudatosan a reakciót támogatják... Össze kell fognunk minden demokratikus gondolkodású fiatalt megbonthatatlan szövetségbe" (53). A konferencia úgy határozott, hogy a kiáltványt a rövidesen sorra kerülő diákparlament elé terjeszti megvitatás céljából.

A MEFESZ III. diákparlamentje november közepén ült össze.

[90] Beszámoló a MEFESZ 1945–1946. évi munkájáról. Budapest 1946. 12. old.

[91] Negyvennyolctól negyvennyolcig. A magyar ifjúság könyve. MINSZ kiadása. Budapest 1948. 205. old.

A „haladó blokk" vezetőinek határozott fellépése, a beterjesztett közös platform azt eredményezte, hogy sikerült a tanácskozáson a kezdeményezést kézben tartani. A küldöttek rövid vita után elfogadták és a MEFESZ hivatalos programjának ismerték el a haladó egyetemisták konferenciájának kiáltványát. Megválasztották az új tisztikart; a MEFESZ elnöke újból *Jónás Pál* (MKP) lett, főtitkára *Hám Jenő* (FKP). A központi intéző bizottságban a kommunista és a demokratikus gondolkodású diákvezetők többségben voltak. Kiszorultak a vezetésből a Katolikus Diákszövetség volt vezetői, *Zoltánka Viktor* és *Peredi Mária.*[92] A „haladó blokk" pozíciója növekedett ugyan a MEFESZ központi vezetésében, de jelentős erőt képviselt még a katolikus-kisgazda tábor is, főként a különböző elnevezésű egyetemi diákegyesületekben. A két tábor között a politikai harc előrevetítette árnyékát.

A forradalmi ifjúsági szervezetek 1946 végén politikai programjukat összhangba tudták hozni a társadalmi fejlődés szükségleteivel. Érdekvédelmi, kulturális követeléseik nagy része reális volt, megvalósításuk azonban az adott időszakban számtalan gazdasági és társadalmi akadályba ütközött. A programok elkészítésére, azok ismertetésére összpontosított erőfeszítések azonban háttérbe szorították a kapcsolatok erősítését az ifjúság tömegeivel. A forradalmi és a demokratikus ifjúsági szervezetek helyes irányú ifjúságpolitikája még nem tudott tömegeket befolyásolni. „A magyar ifjúság nagy többsége szervezetileg nem tartozik egy szervezethez sem. A jobboldali szervezetek feloszlatása ellenére a reakció befolyása a szervezetlen ifjúságra a miénknél erősebb" – állapította meg az MKP KV Ifjúsági Titkársága 1947 elején (54).

A katolikus egyház 1946 őszén a kezdeti próbálkozások után lemondott egy katolikus ifjúsági szövetség létrehozásáról, helyette az Actio Catholica irányításával az egyházközségekben kezdett hozzá az ifjúság szervezéséhez. Különböző elnevezésű ifjúsági csoportok alakultak – Munkásifjúsági csoport, Szent József Legényegylet, Nagyasszony Lánycsoport, Credo Junior, Ministráns gárda stb. – a gyermekek, a diák-, az ifjúmunkás-, a paraszt- és az értelmiségi fiatalok részére, külön a fiúknak, külön a lányoknak. Az Actio Catholica arra törekedett, hogy papok vezetése alatt sok kis csoportban azonos életkorú, kevés számú fiatalt tömörítsen, akiket rendszeres összejöveteleken nagyobb ifjúsági tömeg mozgatására képezett ki. Ennek a szervezkedési formának és vallási oktatásnak volt tulajdonítható, hogy a katolikus egyház meg tudta tartani befolyását a falusi és diákifjúság között.

92 Fórum, 1946 december. *Győrffy Sándor:* A magyar főiskolás ifjúság.

AZ „1848 SZELLEMÉBEN A JOBB MAGYAR JÖVŐÉRT" ORSZÁGOS MOZGALOM MEGHIRDETÉSE AZ IFJÚSÁG DEMOKRATIKUS EGYSÉGFRONTJÁNAK ERŐSÍTÉSÉÉRT

A társadalmi és az ifjúságpolitikai érdekek egyaránt megkövetelték egy olyan tömegmozgalom meghirdetését, amely az ifjúság valamennyi rétegét sajátos, önálló feladatok kialakításával mozgósítani tudja a népi demokrácia aktív támogatására. A kommunista fiatalok 1947 elején hozzáláttak a centenáriumi mozgalom előkészítéséhez. Ők irányították a MIOT-ban azokat az albizottságokat, amelyek kidolgozták a mozgalom programtervezetét. Javasolták, hogy a széles körű mozgalom irányítására az ifjúsági szervezetek, az állami és társadalmi intézmények képviselőiből 48-as ifjúsági bizottságok jöjjenek létre megyei, városi, községi szinten, az üzemekben, a vállalatoknál, az iskolákban. A MIOT kezdeményezésére 1947. január 30-án megalakult az Országos 48-as Ifjúsági Bizottság, a centenáriumi mozgalom irányító szerve.[93] Az alakuló ülés elfogadott egy kiáltványt a magyar ifjúsághoz (57). A kiáltvány vázolta a centenáriumi mozgalom célkitűzéseit, jelentősebb akcióit és a szervezési feladatokat. Az Országos 48-as Ifjúsági Bizottság ezután 40 000 példányban megjelentette a mozgalom központi munkatervét, amelynek alapján a 48-as ifjúsági bizottságok helyi munkaterveket készítettek. A MIOT a centenáriumi mozgalomban célul tűzte ki:

– Az 1848-as történelmi hagyományok ápolásával, a márciusi fiatalok forradalmi eszméinek népszerűsítésével hozzájáruljon az ifjúság demokratikus szellemű nevelésének meggyorsításához;

– erősítse az ifjúság demokratikus egységfrontját;

– a magyar fiatalok tömegeit bekapcsolja a gazdasági építőmunkába, a 3 éves terv végrehajtásába;

– fokozza az ifjúság sérelmeiért, jogos követeléseiért folytatott harcot.

93 Munkájában részt vett: 15 ifjúsági szervezet, 7 minisztérium, 6 állami és 6 társadalmi intézmény, a pedagógus-szakszervezet képviselője.

Az Országos 48-as Ifjúsági Bizottságban létrejött ifjúsági együttműködés, bár elég volt a mozgalom megindításához, távolról sem volt elég a célkitűzések következetes megvalósításához. Ehhez többre volt szükség; a forradalmi ifjúsági erők irányító szerepének növekedésére, a demokratikus ifjúsági szervezetekben a baloldali csoportok tevékenységének erősödésére, a tömegkapcsolatok új formáinak és módszereinek keresésére. A centenáriumi ifjúsági mozgalom szándéka a népi demokrácia szocialista irányú gazdasági és társadalmi feladatainak támogatása. Ez a támogatás a MIOT-ban és főként a pártifjúsági szervezetekben elkerülhetetlenné tette az összeütközést mindazon ifjúsági erőkkel, amelyek ezt akadályozni akarták. Ez az összeütközés 1947 elejétől szorosan összefüggött azzal a küzdelemmel, amely a Baloldali Blokk és a Kisgazdapárt között folyt a retrográd burzsoá erők kiszorításáért a koalícióból, a politikai hatalomból. Összefüggött azzal a harccal, amely a Kisgazdapártban, a Szociáldemokrata Pártban és a Parasztpártban zajlott a baloldali és a jobboldali erők között a társadalmi fejlődés perspektívájának megítélésében, a kommunistákkal való együttműködés fenntartásában.

A MIOT ülésein a kommunista fiatalok heves viták után megnyerték a SZIM és a NISZ vezetőit a centenáriumi mozgalom támogatására. Közösen léptek fel a FISZ képviselőinek 1848 forradalmi eszméit torzító nézetei ellen. Az egységes fellépést elősegítette, hogy a SZIM-ben és a NISZ-ben aktivizálódtak azok az ifjúsági erők, amelyek pártjaik baloldali politikusainak támogatásával egyre hatékonyabban léphettek fel a jobboldali ifjúsági vezetők politikája ellen.

A FISZ politikai befolyását mérhetetlenül gyengítette, hogy több vezetőjéről kiderült, kapcsolatban állt a „Magyar Közösség" elnevezésű földalatti, ellenforradalmi szervezettel. A Belügyminisztérium 1946 decemberében fedte fel a földalatti szervezkedést. Az összeesküvők – horthysta tisztek, reakciós burzsoá politikusok – a demokratikus rendszer megdöntését, a királyság visszaállítását, a tőkés rendszer restaurálását akarták. A Kisgazdapárt több vezetője tudott az összeesküvésről, és fedezte azt. A Magyar Kommunista Párt az összeesküvés leleplezését felhasználta arra, hogy tömeggyűléseken erélyesen követelje a Kisgazdapárt megtisztítását az összeesküvők támogatóitól. A Baloldali Blokk felszólítására a Kisgazdapárt eltávolította soraiból az összeesküvésben kompromittált politikusokat, ifjúsági vezetőket, akik közül a rendőrség letartóztatta *B. Rácz Istvánt*, a FISZ elnökét,

Imre Lajos főtitkárt, *Lendvai Csaba* titkárt. Újjáválasztották a FISZ központi vezetőségét, többségben demokratikus gondolkodású fiatalokból. Az új vezetőség tisztogatást rendelt el a fővárosi és vidéki szervezetekben (58). A MIOT március 1-én a Sportcsarnokban rendezett ifjúsági nagygyűlést, amely elítélte az összeesküvést, egyhangúlag elfogadott határozata megállapította: „Örömmel üdvözöljük a Független Ifjúság megtisztítására irányuló kezdeményezéseket, e kezdeményezések csak akkor vezethetnek eredményre, ha a vidéki szervezetekből is kizárják mindazokat, akik az összeesküvőkkel egy húron pendültek" (59). A FISZ-szervezetekben megindult tisztogatás során a kisgazdapárti ifjúsági csoportok sok helyen – főleg vidéken – feloszlottak. A FISZ vezetői 1947 tavaszán igyekeztek a szervezeti bomlást megakadályozni, kevés eredménnyel.

1947 elején a SZIM országos vezetőségére az SZDP jobboldali vezetőinek a befolyása érvényesült. A SZIM vezetői kettős politikát folytattak. Együttműködtek a kommunista, haladó gondolkodású fiatalokkal az ifjúság alapvető érdekeinek a védelméért, demokratikus egységfrontjának erősítéséért. Ugyanakkor igyekeztek rivalizálni a kommunista fiatalokkal a tömegbefolyás, a MIOT-ban a hatalmi pozíciók megszerzése érdekében. A SZIM jobboldali vezetői újból erősen hangoztatták, hogy az üzemi munkásifjúságot, a SZIT-ben dolgozó szociáldemokrata fiatalokat önálló üzemi SZIT-szervezetekbe kell tömöríteni. Néhány üzemben sikerült SZIM-szervezeteket létrehozni februárban és márciusban. A SZIT kommunista és baloldali szociáldemokrata vezetői és az üzemek SZIT-fiataljai tiltakoztak az egységbontás ellen (60). A tömeges tiltakozás hatására a legtöbb üzemben a szociáldemokrata pártszervezetek lemondtak a SZIM-csoportok megalakításáról.

1947 elején Budapesten néhány kerületi SZIM-szervezet és szakszervezeti ifjúsági csoport vezetője baloldali csoportot hozott létre. A csoport tagjai a kommunista fiatalokkal szembeni sérelmi politika helyett elsődlegesnek tekintették az együttműködés erősítését, az ifjúmunkás-egység védelmét. Első nyílt fellépésük a Peyer-memorandum elítélése volt.[94] Az SZDP vezetőségéhez intézett levélben meg-

[94] *Peyer Károly* és néhány társa 1946. december 8-án memorandumot küldött az SZDP vezetőségéhez, amelyben a párt politikai irányvonalának megváltoztatását, a kommunistákkal való együttműködés lazítását követelték.

írták, sajnálattal tapasztalták, hogy a SZIM országos vezetősége nem foglalt állást a memorandum ellen. Kérték, a pártkongresszuson vegyék figyelembe a „szocialista ifjúság" véleményét: „Töretlen, osztályharcos és az eddiginél is keményebb szocialista politikát, a munkásegység kimélyítését, a párt munkájának az eddigi vonalon való folytatását, Peyer és társai kizárását követeljük" (55). A baloldali csoport hosszú hónapokig nem kapott megfelelő támogatást a baloldali pártvezetőktől. Ennek következtében nyílt harcot nem kezdhetett a SZIM jobboldali vezetése ellen. Elsősorban arra törekedett, hogy befolyását növelje a fővárosi és a vidéki szervezetekben, elősegítse az elszigetelten működő baloldali szociáldemokrata fiatalok összefogását.

1947 tavaszán a NISZ ifjúságpolitikája határozottan baloldali irányba fordult. A jobboldali erők a Parasztpártban elszigetelődtek, vezetőjük *Kovács Imre* kilépett a pártból. Ebben az időben a NISZ vezetéséből is sikerült kiszorítani azokat az ifjúsági vezetőket – Borsos Sándor főtitkárt kivéve –, akik a Parasztpárt jobboldali vezetőinek politikáját képviselték. A NISZ baloldali vezetősége világosan leszögezte: „...politikájában határozottan és szilárdan az agrárszocialista fiatalok, a Márciusi Front és az öntudatos parasztifjúság által megszabott úton halad. A haladó ifjúsági mozgalmakkal szoros szövetségben következetesen harcol a népi demokrácia megteremtéséért."[95] A NISZ első kongresszusa (1947. március 15–16.) megerősítette ezt az ifjúságpolitikai irányvonalat, felszólította szervezeteit, hogy egységesen kapcsolódjanak be a centenáriumi ifjúsági mozgalomba.

1947. februárban a MEFESZ vezetésében a haladó és a reakciós tábor közötti küzdelem fordulópontjához érkezett. A „katolikus blokk" hangadó vezetői – *Hám Jenő* (FKP) főtitkár, *Németh László*, a KESZI titkára – kénytelenek voltak lemondani funkciójukról, mert kapcsolatban álltak a „Magyar Közösség" által vezetett összeesküvés támogatóival.[96] A MEFESZ központi intéző bizottságának február 10-i ülésén új tisztikart választottak, többségében kommunista és demokratikus gondolkodású diákvezetőkből. A MEFESZ elnöke

[95] PI Archívum. 288–XI/11. Ifjúsági Tájékoztató. NISZ Agitációs Propaganda Osztály kiadványa. 1947 március.

[96] *Hám Jenő* a letartóztatott *Hám Tibor* kisgazda képviselő testvére volt. *Vatai László*, akit ugyancsak letartóztattak, mint a VKM diákszociális osztályának vezetője közvetlen kapcsolatban állt a KESZI irányítóival.

Szalai Béla (MKP) lett, főtitkára *Ozvári György* (FKP), titkára *Szabó Kálmán* (MKP), a szociális iroda vezetője *Dersi Gyula* (SZDP).[97] A MEFESZ rövidesen új munkaprogramot és alapszabályt dolgozott ki. A programot az egyetemi, főiskolai diákegyesületeknek kellett megvalósítani. Ezekben az egyesületekben azonban még a burzsoáklerikális befolyás erősen érvényesült. Jobboldali vezetőik számos „ellenzéki" akciót szerveztek. A Belügyminisztérium 1947 januárban betiltotta a Szegedi Egyetemi és Főiskolai Ifjúság (SZEFI), valamint a Pécsi Egyetemi Ifjúság Szervezete (PETISZ) működését, a sorozatos nacionalista, antiszemita megnyilvánulások, vezetőinek demokráciaellenes magatartása miatt.[98] Márciusban Szegeden újabb provokációra került sor. A katolikus egyház a Kisgazdapártból kizárt *Sulyok Dezső* pártjával, a Szabadságpárttal együttműködve, a hitoktatás tervezett fakultatívvá tétele ellen országszerte tiltakozásokat szervezett. Szegeden, március 19–21 között mintegy ezer középiskolai – főként felekezeti gimnáziumokból – és egyetemi diák vonult ki az utcára. A zavargásokat a Szabadságpárt szegedi vezetői és a Nyugatról hazatért turulista hallgatók irányították. A vallást védő jelszavak ürügyén valójában a népi demokrácia ellen hangolták a tüntetőket. A rendőrség feloszlatta a tüntetést, és az értelmi szerzőket letartóztatták.[99] Az újjáalakult szegedi egyetemi diákegyesület vezetői és demokratikus érzelmű tagjai elhatárolták magukat a nyílt provokációtól. A sajtóban megjelent nyilatkozatukban kijelentették, hogy elítélik az eseményeket és azokat, akik a demokrácia ellen lázítottak (61). A MEFESZ vezetésében végrehajtott fordulat, a reakciós egyetemi erők lelepleződése előmozdította, hogy a demokratikus gondolkodású diákvezetők befolyása fokozatosan erősödjön a fővárosi és a vidéki diákegyesületekben.

A forradalmi és a demokratikus ifjúsági erők tevékenységének élénkülése kedvezően hatott a centenáriumi mozgalom szervezésére. 1947. március 15-én országszerte ifjúsági gyűléseken ismertették a mozgalom munkatervét. A fővárosban a Nemzeti Múzeum kertjében

[97] Világosság, 1947. február 14. Újjáalakult a MEFESZ vezetősége.

[98] Világosság, 1947. január 10. A pécsi egyetemen ki akarták kapcsolni a villanyt, vizet és gázt.

[99] Ifjúság, 1947. március 30. Ki a felelős a háromnapos szegedi fasiszta diáktüntetésért?

rendezett központi ünnepségen 20 000 fiatal megfogadta: „Tettekkel bizonyítjuk: méltóak vagyunk a nagy március ifjúságához."[100] A mozgalom meghirdetése után a községi, városi, iskolai 48-as ifjúsági bizottságok – az üzemekben a SZIT-vezetőségek – helyi akcióprogramokat készítettek. A legtöbb bizottságban a különböző pártállású ifjúsági vezetők együttesen, eredményesen dolgoztak a közös akciók előkészítésén és végrehajtásán.

„1848 szellemében a jobb magyar jövőért" – felhívás nyomában a fiatalok tízezrei a fővárostól a legkisebb faluig hozzáláttak a feladatok megoldásához. A helyi 48-as ifjúsági bizottságok tevékenységét szemléltesse néhány kiragadott példa. A budapesti *MÁVAG-gyári* fiatalok rohammunkával rendbe hozták tanoncotthonukat. Előadássorozatban ismertették a szabadságharc történelmi eseményeit, az üzemi faliújságokon állandóan közölték az ifjúmunkások termelési eredményeit. Énekkart alakítottak. A *hatvani* állami gimnázium diákjai iskolai újságot indítottak, részt vettek az analfabéta-tanfolyam szervezésében. Hagyománygyűjtő csoportjuk régi népdalokat jegyzett fel, színjátszó csoportjuk több előadást tartott a városban. Ifjúsági könyvtárat létesítettek, és iskolai sportpályát építettek. A kiskundorozsmai fiatalok a faluban facsemetéket ültettek, utak javítását végezték. A napközi otthonban felügyeletet vállaltak, a főtéren szabadságzászlót állítottak fel. Színjátszó csoportjuk többször szerepelt, az előadások jövedelmét jótékony célra és a parasztdolgozók esti iskolájának támogatására fordították. Helyreállították a falu sportpályáját, hogy csapatuk játszani tudjon a mezítlábas labdarúgó-bajnokság körmérkőzésein. A Vas megyei *Kemenesmihályfa* fiataljai a hadifoglyok és a hadiözvegyek földjeit művelték meg társadalmi munkában. Napközi otthont létesítettek, szabó-, varró- és főzőtanfolyamokat és a parasztdolgozók esti iskoláját szervezték.[101]

A centenáriumi mozgalom során a magyar ifjúság a legnagyobb sikert a gazdasági építőmunkában érte el. A 48-as ifjúsági bizottságok irányításával összesen 10 millió munkaórát áldozott az ország újjá-

[100] Március Tizenötödike, 1947. március 19. Legyen béke, szabadság és egyetértés.

[101] A centenáriumi mozgalomról közölt adatok megtalálhatók: „Negyvennyolctól negyvennyolcig. A magyar ifjúság könyve." című 1948-ban megjelent kiadványban és a 64. dokumentumban.

építésére. A fiatalok 1340 helyen segítettek iskolák, templomok, középületek, utak és hidak helyreállításában. 380 községben önkéntes aratási rohammunkát végeztek, a fásítási akcióban 400 000 facsemetét ültettek el, 310 játszóteret építettek. A 48-as tervben szereplő nagyszabású vállalkozás, a Duna–Tisza-csatorna építése nem valósult meg. Dunaharasztinál pár száz fiatal megkezdte ugyan a csatorna kiásását 1947 nyarán, de a hibás műszaki tervezés miatt a munkát abba kellett hagyni.

A 48-as ifjúsági bizottságok igyekeztek megismertetni a fiatalokkal a 1848-as polgári forradalom és szabadságharc történetét. Az országban mintegy 86 000 előadást tartottak 1848 jelentőségéről. Közel 2000 ifjúsági hagyománygyűjtő csoport kutatta fel a helyi 48-as emlékeket, sok helyen kiállításokat rendeztek az összegyűjtött anyagokból. A fiatalok 2000 helységben szabadságzászlót állítottak fel.

Az Országos 48-as Ifjúsági Bizottság a társadalmi szervezetekkel karöltve nagyszabású kulturális versenyt rendezett, amely három részből állt: ének-zene, tánc és színjátszó-szavaló verseny. Ez a verseny volt a felszabadult Magyarországon az első, tömegeket mozgató, öntevékeny kulturális megmozdulás. 65 000 fiatal vett részt a körzeti, megyei, területi és országos bemutatókon. A versenyeken előadott műsorszámok többsége a magyar művészet forradalmi alkotásait, a népi kultúra értékes irodalmi és zenei műveit elevenítette fel. Az énekversenyen szereplők 51%-a népdallal indult, a táncversenyen 84%-ban népi táncot mutattak be, a szavalók 62%-a *Petőfi, Ady, József Attila* verseit mondta el. A 48-as kulturális verseny az öntevékenység fellendítése mellett a fiatalok tömegeinek adott ösztönzést a forradalmi, népi művészet igényesebb megismerésére.

Számos akció szolgálta a fiatalok szociális, művelődési helyzetének javítását. A SZIT és a NÉKOSZ vállalta, hogy száz-száz érettségivel nem rendelkező, tehetséges munkás- és parasztfiatalt tanfolyamokon előkészít egyetemi tanulmányok folytatására. A fiatalok 1947 őszén sikeres felvételi vizsgát tettek a műegyetemen, illetve a mezőgazdasági főiskolákon.

A tanoncotthon építő mozgalom tervszerű irányítására megalakult 1947. március 21-én a Tanonc- és Ifjúmunkásotthonok Országos Szövetsége. A megválasztott vezetőségben a kommunista fiatalok, *Kádár Jenő* titkár és *Zalai Emil* irányításával eredményes szervező munkát végeztek (65). A TIOSZ május elején megrendezte a főváros-

ban a Magyar Ifjúság Ipari és Kereskedelmi Vásárát. Az eladásra kínált áruk nagy részét 23 000 ifjúmunkás társadalmi munkában készítette el. A TIOSZ a vásár teljes bevételét – mintegy 700 000 forintot – a tanoncotthonok létesítésére fordította. A tanoncotthon építő mozgalmat a Kommunista Párt, a szakszervezetek s az üzemi bizottságok erőteljesen támogatták. A TIOSZ megőrizte a mozgalom egységét, a Szociáldemokrata Párttal megegyezésre jutott az egységes irányítás fenntartásában. 1947 tavaszán sorban alakultak a fővárosban és a vidéken az új otthonok. Nem egy otthon úgy jött létre, hogy a TIOSZ hozzájárulásával a munkásfiatalok kiigényeltek elhagyott villákat vagy romépületeket, azokat az üzemi bizottságok segítségével rohammunkával kitatarozták, és berendezték a legszükségesebb felszerelésekkel. A TIOSZ 1947-ben 30 otthonba 1200 tanoncot tudott elhelyezni (65). Augusztusban megkezdődött a Timót utcai nagy létszámú tanoncotthon építése. A fővárosi fiatalok ezrei dolgoztak társadalmi munkában a régi kaszárnyaépület rendbe hozásán. A tanoncotthonok felszerelése és ellátása a kezdeti időben sok kívánnivalót hagyott maga után. Csak 1948 tavaszától kaptak az otthonok nagyobb összegű állami támogatást, ettől kezdve a bentlakók kulturáltabb körülmények között élhettek és tanulhattak.

A TIOSZ otthonai nemcsak hajlékot és ellátást, hanem nevelést is nyújtottak a bentlakóknak. Az otthonokban létrejött ifjúsági önkormányzatok és a pedagógusok segítségével nagy gondot fordítottak a munkásfiatalok szakmai továbbképzésére, kulturális és politikai nevelésére, az általános műveltségük gyarapítására. Arra ösztönözték a négy vagy hat osztályt járt fiatalokat, hogy a dolgozók esti iskoláján elvégezzék a nyolc általánost. Az otthonokban élénk mozgalmi élet folyt; előadásokat, vitaesteket rendeztek aktuális társadalmi kérdésekről, a tudományos szocializmus alapkérdéseiről. Az otthonokban lakó ifjúmunkások tevékenyen részt vettek az üzemi SZIT-csoportok munkájában, jó kapcsolatokat tartottak a népi kollégiumok fiataljaival. A TIOSZ a szocialista szellemű szakmunkásnevelés elindítója volt hazánkban. Öntudatos, a szocialista eszmék befogadására kész munkásfiatalokat nevelt.

A centenáriumi mozgalom során a NÉKOSZ nagyszerű eredményt ért el a népi kollégiumok szervezésében. A lendületes fejlődést bizonyítják a következő adatok: 1946 szeptemberben 44 kollégium működött 1627 középiskolai és egyetemi diákkal, 1947 júniusban 71 kollégium 2870 diákkal, 1947 szeptemberben 124 kollégium 6067 diákkal, 1948 márciusban 158 kollégium 8298 diákkal.[102] A NÉKOSZ vezetői sokat foglalkoztak azzal, hogyan segítsék a diákok, elsősorban a főiskolai hallgatók tanulmányi eredményeinek javítását. 1947 nyarán felvetődött a főiskolai kollégiumok szakosításának a terve, az egyetemi fakultásoknak megfelelően. Javaslat készült egy politikai főiskola, a Vasvári Pál Akadémia felállítására, amely a fokozódó társadalmi igény kielégítésére marxista szellemű vezetők képzését irányozta elő.

A centenáriumi mozgalom hatására felpezsdült a szervezeti élet a középiskolai fiatalok között is. Az iskolai 48-as ifjúsági bizottságok, a demokratikus gondolkodású tanárok, a népi kollégisták, a diákkörök segítségével színes programokat készítettek. Munkájuk eredményeként megbecsülést vívtak ki az iskola falain belül, bizonyos fokig szervezeti keretet is nyújtottak a diákönkormányzati törekvések megvalósítására. A középiskolákban megélénkült a kulturális és a sporttevékenység, a diákok nagyobb számban vettek részt a társadalmi munkaakciókban. Ezzel együtt javult a tanulási fegyelem is. A 48-as bizottságok küldötteinek országos tanácskozásán, 1947 május végén, a felszólalók elmondták, hogy az eredményeket még nem a tanuló-ifjúság többsége érte el, főként az állami középiskolákban aktívak a fiatalok, az egyházi iskolák diákjai távol maradnak a mozgalomtól (61). A küldöttek sürgették a különböző érdekeket képviselő diákegyesületek szoros együttműködését. Ennek biztosítására a tanácskozáson megalakították az *Országos 48-as Diákbizottságot*. A következő hónapokban a haladó diákvezetők szívós küzdelmet folytattak az önálló diákszövetség, az egységes irányítású diákmozgalom megteremtéséért.

A centenáriumi mozgalom keretében a MIOT szociális bizottsága társadalmi segítséggel megszervezte a legjobban rászoruló fiatalok nyári üdültetését. 1947-ben mintegy kétezren élvezték a pihenés örömeit a balatonaligai MIOT-táborban. A SZIT kérésére az OTI és a MABI több ezer ifjúmunkást kedvezményesen üdültetett az ország különböző helyein.

A centenáriumi mozgalom előmozdította a tömegsport, a falusi sportélet kibontakozását. A Nemzeti Sport Bizottság a 48-as ifjúsági

[102] PI Archívum. 274-18/20. A NÉKOSZ kommunista bizottságának jelentése az MKP Ifjúsági Bizottságához 1948. április 7-én.

bizottságokkal karöltve 1947 tavaszán meghirdette a „mezítlábas labdarúgó-bajnokságot", amely a falusi és a városi „grund-csapatok" számára nyújtott rendszeres versenyzési alkalmat.[103] Az átütő sikert bizonyította, hogy a tavaszi egyfordulós megyei bajnokságra benevezett 800 csapat, az őszi kétfordulós országos bajnokságra pedig 1400 csapat. A labdarúgás mellett az atlétikai és tornaversenyek voltak népszerűek. Március 30-án a felszabadulási váltófutáson 300 csapat 4500 résztvevővel indult. Június elején a magyar ifjúság napja ünnepségsorozatait a fővárosban és a vidéken gazdag sportprogram tette változatossá. Augusztusban 4000 sportoló vett részt a SZIT Ságvári Endre-emlékversenyén. A 48-as ifjúsági bizottságok ősszel több mint 100 községben tehetségkutató atlétikai versenyeket rendeztek. A hazai és nemzetközi sportrendezvényeken egyre jobb eredményeket elérő minőségi sportolók közül a legbravúrosabb teljesítményt a főiskolások produkálták. A IX. főiskolai világbajnokságon Franciaországban 17 aranyérmet nyertek, és ezzel a nemzetek közötti versenyben is elsők lettek.

A magyar ifjúság nemzetközi kapcsolatai erősödtek. A MIOT meghívására 1947 tavaszán Budapesten járt *Guy de Boysson*, a DIVSZ elnöke, aki elismerően nyilatkozott a centenáriumi mozgalomról: „Nagyszerű ez a terv, méltó 1848 márciusának fiataljaihoz... Az egész világon azt tapasztaljuk, hogy ott ér el az ifjúság jó eredményeket, ott tudja legjobban szolgálni hazája és népe felemelkedését, ahol egységes."[104] A magyar ifjúsági szervezetek delegációi Európa majdnem minden országában jártak 1947-ben, és sok ország küldötteit fogadták. A kölcsönös diákcserék, kulturális és sporttalálkozók egészítették ki a szomszédos országok ifjúsági szervezeteivel a kapcsolatok bővülését. A prágai első Világifjúsági Találkozón, augusztusban 264 tagú küldöttség képviselte hazánkat. A magyar fiatalok a nemzetek kiállításán a centenáriumi mozgalom eredményeit ismertették nagy sikerrel, 50 nemzet között a harmadik helyet szerezték meg. A fesztivál művészeti és sport versenyein értékes díjakat nyertek. A küldöttség 40 tagú brigádja egy hétig dolgozott a fasiszták által lerombolt

[103] A szabályok kimondták, hogy ha az egyik csapat játékosainak nincs labdarúgócipője – ez volt a többség –, akkor a másik is köteles mezítláb játszani a mérkőzést.

[104] Ifjúság, 1947. március 30. Néhány szó a magyar ifjúsághoz.

Lidice város újjáépítésén. A fesztiválon a magyar küldöttség fegyelmezett magatartásával hozzájárult ahhoz, hogy javult a kapcsolat a csehszlovák fiatalokkal. 1947 nyarán mintegy 250 magyar fiatal újból részt vett nemzetközi táborozáson Jugoszláviában, hogy munkájával segítse a Šamac és Szarajevo között épülő vasútvonal építését. A MIOT Petőfi Sándor- és a MEFESZ Vasvári Pál-brigádja kiváló teljesítményt ért el, mindkettőjük elnyerte az „élmunkás brigád" kitüntető címet. A Bulgáriában útépítésen dolgozó 50 tagú magyar brigád hasonló elismerésben részesült (63).

A magyar ifjúság demokratikus szellemű átnevelését, széles tömegeinek aktivizálását a centenáriumi mozgalom sikeresen előmozdította. A munkás-, paraszt- és a diákfiatalok ezrei dolgoztak együtt a társadalmi munkaakciókban, versenyeztek együtt a kulturális és sportrendezvényeken. A közös élmény, ugyanazon célért végzett erőfeszítés segítette legjobban, hogy leomoljanak a társadalmi válaszfalak az ifjúság között. Erősödött az ifjúság demokratikus egységfrontja a produktív együttműködés hatására. Fokozódott a forradalmi ifjúsági erők vezető szerepe, növekedett a politikailag elkötelezett, a szocializmusért harcoló fiatalok száma. A fiatalok társadalmi aktivitása azonban sok ösztönös vonást hordozott, többségük még tudatosan nem vállalta az új társadalmi célkitűzésekért folytatott politikai harcot.

1947 nyarán a népi demokratikus továbbfejlődésért folytatott politikai küzdelem döntő szakaszba érkezett. A Baloldali Blokk határozott fellépésének hatására a Kisgazdapárt nagyrészt megszabadult jobboldali vezetőitől, a párt vezetése a baloldali politikusok kezébe került. A Kisgazdapártban végbement fordulat következtében a burzsoázia retrográd erői kiszorultak a Függetlenségi Frontból és a kormányból. Az új kormány törvényerőre emelte a hároméves tervet, kiírta az országgyűlési választásokat. A koalíció négy pártja – MKP, SZDP, FKP és az NPP – választási szövetséget kötött, külön listával, de közös programmal indult az országos választásokon. 1947 nyarán az ifjúsági szervezetek tevékenységét lekötötte a pártjaik érdekében kifejtett agitáció. Az MKP KV Ifjúsági Titkársága tervszerűen irányította a kommunista fiatalok választási munkáját. A MIOT a koalíciós pártok programjának támogatására szólította fel a fiatalokat. Ifjúsági nagygyűléseket rendezett, a fiatal képviselőjelölteket népszerűsítette. A választási küzdelem nagyobb versengést nem idézett elő a pártifjúsági szervezetek között. Az ifjúsági szervezetek egységesen

léptek fel a szélsőségesen reakciós programot, antikommunista jelszavakat hirdető pártok – a Barankovics- és a Pfeiffer-párt – propagandája ellen.

Az 1947. augusztus 31-i választások a forradalmi és demokratikus társadalmi erők győzelmével végződtek. A választásokon a négy koalíciós párt megkapta a szavazatok 60,8%-át. Az MKP a szavazatok 22,2 százalékával a koalíció, az ország vezető pártja lett. A választási eredmények a társadalmi fejlődés új távlatait nyitották meg.

AZ IFJÚSÁGI EGYSÉG MEGVALÓSÍTÁSA, A MINSZ MEGALAKULÁSA

1947. második felében és 1948 elején mélyreható gazdasági és társadalmi változások történtek hazánkban. A választások után megalakult új kormány „a szocialista átalakulás meggyorsításának népfront jellegű koalíciója, a proletárdiktatúrára való közvetlen átmenet kormánya"[105] volt. Intézkedéseivel megkezdődött az ipari burzsoázia kisajátítása. A kormány november elején államosította a nagybankokat és a hozzájuk tartozó ipari és kereskedelmi vállalatokat, 1948. március 25-én a 100 munkásnál többet foglalkoztató üzemeket. Eldőlt a hatalomért folytatott harc a munkásosztály és a burzsoázia között, a népi demokratikus hatalom proletárdiktatúrává fejlődött.

A Kommunista Párt 1947 őszén ifjúságpolitikájában a megváltozott társadalmi körülményeknek megfelelő feladatok kidolgozására fordította a figyelmet, elemezte az ifjúsági mozgalom helyzetét. Milyen helyzetben voltak az ifjúsági szervezetek 1947 őszén? A magyar ifjúság zöme, mintegy 85–88%-a nem tartozott ifjúsági szervezethez. A MIOT-hoz tartozó ifjúsági szervezetek taglétszáma – az MKP KV Ifjúsági Bizottságának adatai alapján – a következő volt: MADISZ 100–130 000, SZIT 30 000, SZIM 10–20 000, NISZ 20–25 000, FISZ 10–20 000, MEFESZ 10 000. A MIOT tagszervezeteihez összesen 180–235 000 fiatal tartozott (70). A 14–24 éves korosztály szervezettsége tehát 12–15% között mozgott. A MIOT-hoz tartozó két gyermekszervezet – a Magyar Cserkészfiúk Szövetsége (20 000), az úttörőmozgalom (30–40 000) – többnyire a 14 éven aluli korosztályt

[105] A magyar forradalmi munkásmozgalom története. 3. köt. Kossuth Könyvkiadó 1970. 153. old.

tömörítette (70). Kétségtelen tény, hogy az ifjúsági szervezetek politikai befolyása, elsősorban a centenáriumi ifjúsági mozgalom nyomán jóval nagyobb számú fiatalra terjedt ki. Ugyanez vonatkozott az Actio Catholica Ifjúsági Bizottsága irányításával működő egyház ifjúsági egyesületekre. A katolikus egyház egységes ifjúsági szervezettel nem rendelkezett ugyan, de az egyházközségekben, a középiskolákban és az egyetemeken meglevő egyesületeket felhasználta arra, hogy a vallási nevelésen túl reakciós politikai nézeteket terjesszen a fiatalok soraiban.

Miért csökkent – az 1945-ös állapothoz viszonyítva 50%-kal – az ifjúság szervezettsége? A katolikus klérus, annak érdekeit hangoztató jobboldali, reakciós pártok a valláserkölcsi nevelés védelmének az ürügyével a „vallástalan" ifjúsági szervezetekbe való belépés ellen agitáltak. A jobboldali ifjúsági erők – a katolikus ifjúsági szervezetek feloszlatása és a FISZ-ben végbement demokratikus fordulat után – elvesztették szervezeti hadállásaikat. A koalíciós pártok közötti küzdelem bizonyos fokig növelte a politikailag képzetlen fiatalok közömbösségét és bizalmatlanságát az ifjúsági szervezetekkel szemben. A csökkenést előidézte az is, hogy a centenáriumi mozgalom akcióinak, a szervezeteken kívüli fiatalok mozgósításának sikere érdekében az ifjúsági szervezetek önálló mozgalmi szerepe feloldódott a 48-as ifjúsági bizottságok tevékenységében. Különösen vonatkozik ez a MADISZ-ra, amelynek vezetői a 48-as ifjúsági bizottságokban irányító munkát végeztek. Elfogadhatatlan az az értékelés, amit az Ifjúsági Titkárság *Farkas Mihály* megállapítása alapján a MADISZ-ról 1947 őszén kialakított: „A MADISZ-t az ellenségnek sikerült súlyosan kompromittálnia, erkölcsi válságba taszítania, ebből kilábalni nem tudott, és ez örök időkre megbélyegezte a MADISZ-t" (70). A MADISZ-ról terjesztett rágalmak jó része egy rövidebb periódusban – 1945 őszétől 1946 elejéig – kétségtelenül hozzájárult ahhoz, hogy népszerűsége csökkent, de ez nem kompromittálta, ellenkezőleg új feladatok kidolgozására ösztönözte a MADISZ-t, és képessé tette az ifjúság forradalmi és haladó erőinek tömörítésére. A MADISZ legfőbb érdeme, meg tudta akadályozni a demokratikus ifjúsági szervezetekkel összefogva, hogy a fiatalok jelentős része a demokráciaellenes erők befolyása alá kerüljön. A MADISZ-nak később azért csökkent a vonzereje az ifjúságra, mert eredeti programját nem tudta megvalósítani.

Az MKP KV Ifjúsági Titkársága 1947 őszén a Kommunista Párt vezetőivel való konzultáció után elkészítette javaslatát az új ifjúságpolitikai feladatokról. Az MKP Politikai Bizottsága november 13-án megtárgyalta az ifjúság közötti munka eredményeit, hiányosságait, és a beterjesztett javaslatokat mint irányelveket elfogadta (70). Az irányelvek világosan megszabták az új ifjúságpolitikai feladatokat.

- A szocialista irányú társadalmi fejlődés, az ifjúság demokratikus egységfrontjának megerősödése lehetővé tette, hogy az ifjúsági egység megvalósítása újra napirendre kerüljön új módon, új szervezeti struktúra kialakításával.
- Szakítani kell az egyedüli ifjúsági szervezet megteremtésének gondolatával, a MADISZ helyett az önálló rétegszervezetekre épülő ifjúsági egységszervezetet kell létrehozni.
- Az osztály-erőviszonyoknak megfelelően a demokratikus ifjúsági mozgalomban fokozni kell a munkásifjúság vezető szerepét, biztosítani kell a SZIT országos szervezését.
- A MIOT tekintélyének és a pártifjúsági szervezetekben működő baloldali csoportok tevékenységének erősítésével a jobboldali ifjúsági erők teljes elszigetelésére kell törekedni.
- A kommunista fiatalokat erőteljesebben kell mozgósítani az új ifjúságpolitikai feladatok végrehajtására.

A demokratikus ifjúsági mozgalomban az egység lépésről lépésre valósult meg. Olyan ütemben, amilyen ütemben sikerült az ellene ható szervezeti és politikai hadállásokat felbomlasztani. A jobboldali ifjúsági erők, a választások után közvetlenül, elkeseredettségükben revanshangulatot igyekeztek előidézni. Számos akciót kezdeményeztek befolyásuk fenntartásáért.

Az Actio Catholica Ifjúsági Bizottsága a koalíción kívüli ellenzéki pártokra támaszkodva 1947 őszén újból megkísérelte az egységes katolikus ifjúsági szervezet létrehozását (70). A Pfeiffer-párt parlamenti feloszlatása azonban meghiúsította a próbálkozást.

A SZIM jobboldali vezetői is aktivizálódtak. Az Ady Endre-diákkörökön keresztül akadályozták az egységes diákszövetség megalakítását. Szeptember 12-én önálló szociáldemokrata kollégiumi mozgalmat szerveztek, életre hívták a DOKOSZ-t. Szinte valamennyi újság hírt adott szeptember végén a „NÉKOSZ–DOKOSZ háború"-ról, amely a népi kollégistáknak kiutalt Szent László-laktanya birtoklásáért folyt. A DOKOSZ-hoz tartozó Ady-kollégium diákjai, akik az

épület egyik részében laktak, el akarták foglalni az egész épületet. Megtévesztett csepeli szociáldemokrata munkásokat is mozgósítottak, hogy megakadályozzák a népi kollégisták beköltözését. A verekedéssé fajult összeütközéseknek a rendőrség beavatkozása vetett véget. A népi kollégisták megkapták jogos tulajdonukat.[106] A SZIM jobboldali vezetői egységbontásra törekedtek a SZIT-ben is. Kijelentették, hogy a SZIT vezetői csak a Kommunista Párt utasításait hajtják végre, a Központi Vezetőségben dolgozó SZIM-vezetőket gátolják tevékenységükben, ezért visszavonják képviselőiket a vezető szervekből. A Szakszervezeti Ifjúsági Tanács szeptember 29-i ülése elítélte a beavatkozási kísérletet, és nyilatkozatot adott ki: „...mi minden erőnkkel megvédjük a magyar munkásifjúság táborának egységét... Tapasztalatunk szerint a munkásifjúságra semmi sem hat demoralizálóbban, mint amikor azt látja, hogy az egységes ifjúmunkás-mozgalom kérdésében a két munkáspárt szervezetei helyenként viszálykodnak, és ezáltal a gyakorlati munka háttérbe szorul."[107]

A SZIM jobboldali vezetőinek fokozódó tevékenysége egységes fellépésre késztette a SZIM-en belüli baloldali erőket. Szeptember elején a SZIT baloldali szociáldemokrata vezetői, a budapesti kerületi és a Pest környéki szervezetek, néhány megye SZIM-vezetői létrehozták a VIII. kerületi szociáldemokrata szervezetben a SZIM ellenközpontját.[108] Megkezdődött a nyílt harc a jobboldali SZIM-vezetők ifjúmunkásegység-ellenes politikája ellen. Az ellenközpont szociáldemokrata fiatalok felvilágosítására október 18-án önálló lapot jelentetett meg „Szocialista Fiatalok" címmel. A lap első száma „Mit akarunk..." címmel közölte a baloldaliak programját, amely a SZIM politikai fejlődése érdekében alapvető célkitűzésnek tekintette, hogy harcot folytat „...a szocializmus előfeltételeinek megteremtéséért, a demokrácia megszilárdításáért, a magyar ifjúság és ennek keretén belül elsősorban a munkásifjúság életszínvonalának felemeléséért, meg kell teremteni a két munkáspárti ifjúság között a zavartalan együttműködés feltételeit" (66). A MIOT támogatta az ellenközpont tevékenységét.

[106] Ifjúság, 1947. október 4. A NÉKOSZ–DOKOSZ háború.

[107] Szakszervezeti Közlöny, 1947. október 11. A Szakszervezeti Ifjúsági Tanács határozata.

[108] Eleven erő. Kossuth Könyvkiadó 1969. Péteri István előadása a SZIM történetének néhány vonásáról. 154. old.

Október 22-én többségi döntés alapján kizárta tagjai sorából *Bölcsföldi Andort*, a SZIM szélsőségesen jobboldali beállítottságú főtitkárát, aki egy korábbi ülésen szovjetellenes kijelentéseket tett. Egyben felkérte az SZDP vezetőségét, hogy olyan ifjúsági vezetőt küldjön a MIOT-ba, akivel az együttműködést biztosítani lehet (68). A SZIM ellenközpontjának növekvő befolyása megmutatkozott a november elejére összehívott második szociáldemokrata ifjúsági kongresszuson. A baloldali küldöttek megakadályozták a jobboldal irányvonalának elfogadását. A kongresszuson történt rendzavarások alkalmat adtak a SZDP vezetőségének arra, hogy a tanácskozást felfüggessze és egy később kiadott közlemény szerint „... a SZIM megfelelő vezetéséről saját hatáskörében gondoskodjék".[109] A kongresszus után kétszáz baloldali szociáldemokrata fiatal november 19-én fegyelmezett tüntetést rendezett az SZDP pártközpont előtt. Küldötteik memorandumot nyújtottak át *Szakasits Árpád* főtitkárnak.[110] A memorandum követelte a jobboldali SZIM-vezetők eltávolítását, a párttagságuktól felfüggesztett baloldali, budapesti SZIM-vezetők visszahelyezését funkciójukba, ideiglenes „igazi szocialistákból" álló SZIM-vezetőség kijelölését, amely „... minden bizonnyal rövid idő alatt kiküszöböli a ma fennálló nehézségeket..." (69). Az SZDP vezetősége ebben az időben nem tudott érdemben foglalkozni az ifjúsági szervezetében keletkezett politikai és vezetési problémák megoldásával. A párt vezetőinek erejét lekötötte a jobboldali szociáldemokraták elleni harc, akik a munkásegység politikát tették felelőssé az 1947-es választási kudarcért. A párt baloldali vezetői korainak tartották az ellenközpont nyílt fellépését, vezetőit türelemre intették. Ugyanakkor segítették őket abban, hogy a fővárosi és vidéki SZIM-szervezetekben minél eredményesebben agitáljanak a tagság megnyerése érdekében.[111]

1947 őszén a NISZ-ben és a FISZ-ben növekedett a demokratikus ifjúsági erők befolyása. A baloldali és haladó szellemű ifjúsági vezetőik – *Gosztonyi János, S. Hegedüs László, Morva Zsuzsa* a NISZ és *Ozvári György, Tóth János* a FISZ vezetői politikai érettségükkel, harcos magatartásukkal népszerűséget, bizalmat vívtak ki maguknak.

109 Népszava, 1947. november 11. Az ifjúságnak balfelé kell haladnia.

110 Szocialista Fiatalok, 1947. november 22. Némán.

111 PI Archívum. 274–18. MKP KV Ifjúsági Titkárság jelentése a SZIM kongresszusáról és az utána kialakult helyzetről.

Tevékenységük nem járhatott volna sikerrel, ha a szervezeteikben a fiatalok egyre nagyobb számban nem lettek volna készek elfogadni a forradalmi ifjúsági szervezetekkel való szorosabb együttműködést, támogatni a jobboldali ifjúsági vezetők elszigetelésére irányuló törekvéseket. Fellépésük sikerét elősegítette az is, hogy pártjaikon belül hatalomra jutottak azok a pártvezetők, akik a népi demokrácia továbbfejlesztéséért küzdöttek.

Az új tanév elején az Országos 48-as Diákbizottság kezdeményezte a középiskolai diákok egységszervezetének megteremtését. A MIOT diákbizottságának segítségével ideiglenes programot állított össze, azt vitaüléseken ismertette a pártifjúsági és az egyházi diákkörök vezetőivel. A tárgyalások sikeresen végződtek. A diákkörök és a különböző elnevezésű diákegyesületek küldötteinek együttes ülése október 21-én kimondta a *Magyar Diákok Nemzeti Szövetsége* megalakulását (67). Az alakuló ülés elfogadta a szövetség programját, és megválasztotta a diákegyesületek képviselőiből álló központi vezetőségét: *Kerek Gábor* (NPP) elnök, *Vág Ottó* (SZDP) ügyvezető társelnök, *Dibó Arisztid* (FKP) társelnök, *Várhegyi György* (MKP) főtitkár. A Diákszövetség első programja célul tűzte ki a munkás- és parasztfiatalokkal való összefogás megteremtését, a diákönkormányzat megvalósítását, a demokratikus szellemű iskolai oktató- és nevelőmunka segítését, követelte a diákok szociális helyzetének javítását, az iskolai önképzőkörök és sportkörök anyagi támogatását. A Diákszövetség olyan diákfiatalokat akart nevelni, akik műveltek, széleslátókörűek, szakképzettek, egészségesek, tiszta erkölcsűek, áldozatkészek, példamutatóan teljesítik kötelességüket az „Istennel és hazánkkal szemben" (67). A Diákszövetség programját, tevékenységének első szakaszát – az iskolák államosítása előtt – még szükségszerűen a demokratikus nevelési célok és feladatok határozták meg.

Az alakuló ülés után a Diákszövetség nagy gondot fordított arra, hogy az egységes diákszervezet célkitűzéseit megismertesse a pedagógusokkal és a diákokkal. December elején erélyesen tiltakozott az ellen, hogy az Actio Catholica irányításával önálló 48-as ifjúsági bizottságok alakuljanak az egyházi iskolákban. Kérte a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumot, hogy akadályozza meg az egységbontást, mert az „előttünk álló feladatokat csak úgy tudjuk elvégezni, ha nem forgácsoljuk szét erőinket, hanem egységesen látunk hozzá a

munkához."[112] A Diákszövetség november végén centenáriumi tanulmányi versenyt hirdetett. A verseny arra ösztönözte a diákokat, hogy többet és jobban tanuljanak. A pozitív célokat kitűző versenyt már csírájában sok formális vonás és bürokratizmus terhelte, mégis a versenyhangulat megteremtése növelte a diákok felelősségérzetét, a létrehozott tanulókörök segítették azokat a diákokat, akik nehezebben sajátították el a tananyagot. A Diákszövetség a téli szünetet felhasználta arra, hogy tanfolyamokon megfelelő létszámú diákvezetőt képezzen ki az iskolai önkormányzatok irányítására (72).

A Diákszövetség működésének első szakaszában kevés iskolai szervezetet tudott létrehozni, mert késett a VKM hivatalos elismerése. 1948 márciusában jelent meg a VKM rendelete, amely a Diákszövetséget a középiskolai tanulók egyedüli szervezetének nyilvánította, és engedélyezte megalakítását az állami középiskolákban. Ettől kezdve a Diákszövetség fejlődése meggyorsult, hamarosan a középiskolai tanulók tömegszervezete lett.

1947 őszén a MEFESZ új vezetősége tervszerűbben törekedett az egyetemi, főiskolai diákegyesületek egységes irányítására. A központi intéző bizottság szeptember 29-i ülésén a következő hangzott el: „...elődeink próbálkozásainak eredménytelensége legnagyobb részt azzal magyarázható, hogy építőmunka helyett egyéni érdekektől irányított pártpolitikai vitatkozások voltak a MEFESZ-ben. Mi szeretnénk mindennemű pártpolitikai villongást kiszorítani a MEFESZ-ből."[113] A szövetség októberben elkészítette centenáriumi munkatervét az 1947/48-as tanévre. A munkaterv az első kísérlet volt arra, hogy a MEFESZ átfogó akcióprogramot adjon a kari egyesületek egységes irányításához. Az egyetemi hallgatók politikai, szociális, művelődési érdekeit kifejező akcióprogram kedvező visszhangot váltott ki a főiskolai és a kari egyesületekben. A hallgatók többsége valójában most kezdte felismerni, hogy a MEFESZ az ő érdekeikért harcol, és bizalommal támogatta működését. Ez a támogatás megnyilvánult a főiskolai és az egyetemi diákegyesületek szokásos őszi vezetőségválasztó közgyűlésein. A legtöbb felsőfokú intézményben a „haladó blokk" jelöltjei győztek a választásokon, a katolikus tábor jelöltjeivel szemben. A legviharosabb választás a budapesti bölcsészkaron volt. A katolikus egyetemi ifjúsági csoportok egységesen akartak fellépni a demokratikus jelöltekkel szemben, ki akarták szorítani mindazokat a vezetésből, akik a népi demokrácia híveinek vallották magukat. A demokratikus tábor is összefogott, egységesen támogatta jelöltjeit, sőt ügyes taktikai eszközökhöz is folyamodott. A demokratikus tábor hívei nagy számban korábban foglaltak helyet a választásra kijelölt teremben, így a jobboldali blokkhoz tartozó diákok többsége kintrekedt. A választáson a demokratikus vezetők 80%-os szavazattöbbséget kaptak.[114]

A főiskolai és a kari egyesületekben történt demokratikus fordulat után ülésezett a MEFESZ IV. diákparlamentje 1947. december közepén. A diákparlament nyugodt légkörben elemezte a szövetség kétéves működésének eredményeit és hibáit, részletesen megvitatta és kibővítette a centenáriumi akcióprogramot (73). Az egyetemi diákmozgalom fejlődését az egyik felszólaló így jellemezte: „...45 óta soha ilyen egységes kiállású diákparlament nem volt! Ezen a diákparlamenten is a népi demokrácia diadalát kell elkönyvelnünk az egyetemi és főiskolai ifjúsági szervezetek kebelén belül" (73). A IV. diákparlament kommunista és haladó szellemű fiatalokból új tisztikart választott, amely lendületesen hozzáfogott – a téli vizsgaidőszak után – az akcióprogram megvalósításához.

A középiskolai és az egyetemi diákmozgalom demokratikus szellemű fejlődésének motorjai a népi kollégiumok voltak. 1947 őszén a kollégistáknak sok meg nem értéssel, lebecsüléssel kellett megküzdeniük. A katolikus paptanárok, őket támogató pedagógusok a társadalmi közvélemény előtt igyekeztek lejáratni a NÉKOSZ tekintélyét. *Kardos László*, a NÉKOSZ főtitkára az országgyűlés november 12-i ülésén interpellált a kollégiumokat ért jogtalan sérelmek ügyében. Konkrét esetek említésével bizonyította, hogy nem múlik el hét anélkül, hogy valótlan rágalmakkal – a népi kollégiumok gyermekkolhozok, agitátorképzők stb. –, megfélemlítéssel ne fenyegetnék a népi kollégiumok ifjúságát. A képviselő visszautasította az alaptalan vádakat, és kérte *Ortutay Gyula* vallás- és közoktatásügyi minisztert, intézkedjen, hogy a népi kollégistáknak a „fenyegettetése megszűnjék",

[112] PI Archívum. 286–10. A diákszövetség tiltakozó nyilatkozata *Ortutay Gyula* miniszterhez.

[113] PI Archívum. 286–8. Jkv. a MEFESZ központi intézőbizottságának 1947. szeptember 29-i üléséről.

[114] Szabad Nép, 1947. október 19. Sikertelen pfeifferista puccskísérlet az egyetemi választásokon.

a népi kollégiumok védelmet és tiszteletet élvezhessenek.[115] A népi kollégisták zöme egészséges osztályöntudattal védte a NÉKOSZ tekintélyét, és sokszor előfordult, hogy egy-egy kollégium egységesen lépett fel a társaikat ért jogtalan bánásmód orvoslásáért.

A NÉKOSZ fiatalságát a forradalmi hév, az erős tettvágy lelkesítette. A népi kollégiumok sok vonatkozásban újat hoztak a tanulóifjúság nevelésében. Nem szabad azonban elhallgatni, hogy pedagógiai, politikai nevelő munkájukban tévedések és hibák is előfordultak. A pedagógus–növendék viszony kialakításában túlzott hangsúlyt helyeztek az önkormányzat erősítésére. Ez több kollégiumban avantgard törekvésekre, a pedagógusok munkájának lebecsülésére vezetett. A kollégiumok fiatal vezetőinek egy része a NÉKOSZ-t politikai „élcsapatnak" tekintette, mint amely elsősorban hivatott az ifjúság forradalmi nevelésére. Ez a nézet károsan befolyásolta a „népi kollégista öntudatot", nehezítette a munkás- és parasztifjúság forradalmi szervezeteivel való együttműködést. Egyes kollégiumokban ideológiai bizonytalanság volt tapasztalható. Nem folyt elég következetes eszmei harc a népi írók egyes csoportjainak romantikus paraszti szemlélete, a parasztság társadalmi vezető szerepének hirdetése ellen.

1947 őszén az ideológiai és nevelési hibák azonban még nem hatalmasodtak el annyira a népi kollégiumi mozgalomban, hogy általánossá és valóban veszélyessé válhattak volna. A NÉKOSZ alapvető pozitív irányú tevékenységének gyermekbetegségei voltak, amelyeknek megszüntetésére, a Kommunista Párt vezetőinek, *Révai Józsefnek* és *Rajk Lászlónak* tanácsára, a NÉKOSZ vezetői 1948 elejétől fokozott figyelmet fordítottak.[116]

1947 végén a Szociáldemokrata Pártban nyílt harc kezdődött a munkásegységet támadó jobboldali vezetők ellen. Az SZDP fővárosi szervezeteinek végrehajtó bizottsága, a pártvezetőség baloldali politikusainak egyetértésével, december végén állást foglalt a két munkáspárt egyesülése mellett, és kifejezte bizalmatlanságát a jobboldali frakcióval szemben. A SZIM budapesti elnökeinek és titkárainak 1948. január 7-i értekezlete megtárgyalta és elfogadta a fővárosi végrehajtó bizottság határozatát. Kérte a budapesti pártvezetőséget, hogy a szociáldemokrata ifjúsági mozgalom „...kérdéseit a szocialista fiatalok tömegeinek akarata szerint, híven a marxi eszmékhez, mielőbb intézze el" (74). A SZIM baloldali vezetői, az országos pártvezetőség jóváhagyásával, január közepén összehívták a szervezet össztitkári értekezletét, amelyen már többségben voltak a munkásegységet támogató ifjúsági vezetők. A Lillafüreden megtartott háromnapos értekezlet jóváhagyta a SZIM ellenközpontjának baloldali programját, és annak vezetőit – *Péteri Istvánt, Dobó Józsefet, Schultheisz (Somogyi) Sándort* – bízta meg a SZIM irányításával. A lillafüredi határozat megállapította, hogy az „...értekezlet megteremtette a SZIM elvi alapokon nyugvó egységét, mely egyedüli biztosítéka a további munkának" (75). A SZIM új vezetősége a SZIT kommunista vezetőivel együttműködve a következő hetekben kizárta a SZIT-csoportokból és a SZIM-szervezetekből a jobboldali ifjúsági vezetőket. Ezzel mindkét szervezet eltávolította az utolsó akadályt a kommunista és a szociáldemokrata fiatalok szoros együttműködésének útjából.

Az ifjúmunkás-mozgalom fejlődésének eredményeit a SZIT első országos konferenciája összegezte 1948. január 17-én. A 700 fővárosi és vidéki küldött előtt *Dénes István* részletesen beszámolt az első kongresszus óta eltelt időszak mozgalmi tevékenységéről. „Mozgalmunk a dolgozó ifjúság érdekében vívott állandó érdekvédelmi és politikai harcok közepette erősödött... – mondotta. – A SZIT országos szervezet lett, megvalósítja a munkásifjúság érdekvédelmi, szervezeti, politikai és ideológiai egységét" (76). A konferencia megállapította, hogy a SZIT a marxizmus–leninizmus ideológiája alapján áll, ennek megfelelően marxista szellemű nevelést folytat a munkásifjúság körében: „...osztályöntudatos, harcos ifjúságot kell nevelnünk, mert csak így tudjuk munkánkat és az üzemi termelést a nagy nemzeti feladatok és a szocializmus építésének perspektívájába állítani" (76). A konferencia megvitatta és elfogadta a SZIT háromhónapos centenáriumi munkatervét, amely megjelölte az érdekvédelmi, a szervezési, a kulturális és sportélet fejlesztésének feladatait (76). A konferencia különösen két feladat végrehajtására hívta fel a munkásifjúság figyelmét. A SZIT-nek, mint a munkásifjúság egységes szervezetének élen kell járnia a magyar ifjúság egységének megteremtésében, és mozgósítania kell a munkásifjúság tömegeit az ipari termelés növelésére, ifjúsági munkaverseny szervezésével.

115 Valóság, 1947 december. A népi kollégisták szabad életéért.

116 Az MDP határozata a NÉKOSZ-ról 1948 őszén jelent meg. A határozatot részletesen elemzi *dr. Bernáth József* „Fényes szellők" (Tankönyvkiadó 1970.) c. könyvében.

A SZIT nagy igyekezettel látott munkatervének megvalósításához. A konferencia után a szakszervezeti, üzemi SZIT-vezetők szakmánként össztitkári értekezleteken beszélték meg az új tennivalókat. Februárban tájegységenként, hét városban: Pécsett, Szombathelyen, Szolnokon, Miskolcon, Debrecenben, Szegeden és Győrött, a vidéki SZIT-csoportok vezetői tartottak tanácskozásokat. Ezek után nagyobb gondot fordítottak a vidéki szervező munkára. A SZIT taglétszáma gyors ütemben növekedett. A SZIT-nek 1948. januárban 40 000, márciusban 50 000 tagja volt. Januárban megkezdődött az ifjúsági munkabrigádok szervezése, először a nagyüzemekben. Az üzemi ifjúsági versenynek lendületet adott a csepeli dolgozók márciusi országos munkaverseny felhívása, amelyhez az ifjúmunkások is csatlakoztak. A SZIT február elején felhívással fordult a parasztfiatalokhoz: „Mi, munkásifjak harcaink legfőbb tanulságait tolmácsoljuk nektek, midőn felhívunk benneteket, fogjatok össze minden erőt, alkossátok meg minden községben az egész község ifjúságának egységes, harcos, demokratikus szervezetét" (77).

1948 elején a parasztifjúság szociális körülményeit és szervezeti helyzetét tekintve hátrányban volt a többi ifjúsági réteggel szemben. Szervezeti egységének kialakítását lassította, hogy a FISZ, a NISZ és a SZIM vezetőit nehezen lehetett meggyőzni arról, hogy a parasztfiatalok problémáinak megoldását csak az ifjúsági szervezetek szoros együttműködésével és a kormány hathatós anyagi támogatásával lehet elérni. A MADISZ 1947 októberben kezdeményezte, hogy a SZIM, a FISZ és a NISZ vezetőivel tárgyalások induljanak a közös tennivalók megállapítására. A tárgyalások eredményeként a négy ifjúsági szervezet elhatározta, hogy állandó jellegű összekötő bizottságot állít fel az együttműködés biztosítására.[117]

Az összekötő bizottság december elején Dobogókőn háromnapos tanácskozáson kidolgozott egy közös parasztifjúsági programot (71). A dobogókői program elkötelezettséget hirdetett a népi demokratikus fejlődés, a munkás-paraszt szövetség, a szövetkezeti mozgalom mellett. Részletesen felsorolta a parasztifjúság érdekvédelmének, szakképzésének, kulturális és sporttevékenységének időszerű, közös tennivalóit. Világosan megfogalmazta: mit tehet a parasztifjúság saját erejéből, és mit kívánhat az államtól helyzetének javításáért.

[117] Ifjúság, 1947. október 25. Együtt a magyar parasztfiatalságért.

A dobogókői program tartalmas akcióprogramot nyújtott a szervezeteken kívüli parasztfiatalok felvilágosítására, és előmozdította, hogy a községekben együttműködő pártifjúsági vezetők „alulról" kezdeményezzék az egységszervezet megalakítását. A program ismertetésében munkásfiatalok és népi kollégisták is részt vettek, lelkes agitációjuk nyomán több községben a parasztfiatalok közös szervezeteket kezdtek létrehozni. Az „alulról" jövő egységtörekvéseknek adott biztatást a SZIT februári felhívása, amely kedvező visszhangot váltott ki a parasztfiatalok soraiban. A NISZ országos vezetősége is örömmel üdvözölte a munkásifjúság segítőkészségét. A SZIT felhívása után a „Szabad Szó"-ban megjelent nyilatkozatában bejelentette „...felhívással fordulunk a többi demokratikus ifjúsági szervezetben dolgozó parasztfiatalokhoz, hogy velünk együtt induljanak harcba a parasztfiatalság nagy, egységes szervezetének megteremtéséért."[118] A MADISZ- és a NISZ-szervezetek sok helyen egyesültek, hogy mint a sirokiak írták a MIOT falusi irodájához írt levelükben: „...március 15-ét már az egész falu ifjúsága egységesen ünnepelje".[119] Február végén az ország minden megyéjében parasztifjúsági értekezleteket tartottak. Ezeken az értekezleteken a falusi ifjúsági vezetők többsége sürgette az egységszervezet mielőbbi megalakítását.

Az MKP Politikai Bizottsága február 19-én foglalkozott az ifjúsági mozgalom helyzetével. Határozatában megállapította, hogy a meglevő rétegszervezetekben sikerült a kommunista és a haladó szellemű fiatalok vezető szerepét biztosítani, az akadályok elhárultak a parasztifjúság egységszervezetének megalakítása elől. A határozat kimondta, hogy a Kommunista Párt időszerűnek tartja az egységes, demokratikus ifjúsági szervezet létrehozását (78).

1948 márciusa az ifjúsági egység megvalósításának diadalmas hónapja volt. Egymást érték a nagy jelentőségű ifjúsági értekezletek, megmozdulások. Március 1-én az MKP és az SZDP ifjúsági bizottságai együttes ülést tartottak. Határozatot hoztak, hogy a két munkáspárt egyesülési szándékát követve mindkét párt marxista gondolkodású fiataljai élen fognak járni az egységes ifjúsági szervezet létrehozásában, és azt a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front szilárd

[118] Szabad Szó, 1947. február 10. A NISZ politikai bizottsága üdvözli a SZIT felhívását a parasztfiatalsághoz.

[119] Szabad Nép, 1948. március 4. *Patkó Imre*: Élj márciusi ifjúság!

ifjúsági bázisává teszik. Feladatuknak tekintik, hogy tevékenyen elősegítsék a falusi fiatalok, a serdülő ifjúság és a népi kollégiumi mozgalom egységének megvalósítását. Leszögezték, hogy a munkásifjúság egységes szervezetében „...a tudományos szocializmus, a marxizmus–leninizmus szellemében neveljük a fiatalokat a munkásosztály öntudatos tagjaivá, az egységes munkáspárt következetes harcosaivá" (79).

Március 3-án a MIOT ankétot rendezett az ifjúsági egység kérdéséről, hogy a pártok és az ifjúsági szervezetek vezetői a nyilvánosság előtt fejtsék ki véleményüket. A pártok vezetői – *Rákosi Mátyás, Tildy Zoltán* és *Veres Péter* – állást foglaltak az ifjúsági egység, a parasztfiatalok egységes szervezésének szükségessége mellett.

Az ankét után a FISZ és a NISZ országos vezetősége nyilvánosságra hozta döntését, miszerint feloszlatják önálló szervezeteiket, és csatlakoznak az egységes parasztifjúsági szervezethez (81, 83).

Március 9-én a három kollégiumi szervezet egységokmányt írt alá. Kimondták, hogy a MAKE és a DOKOSZ „...megszünteti működését, és bejelenti helyi kollégiumainak csatlakozását a Népi Kollégiumok Országos Szövetségéhez" (80).

Március 11-én a MADISZ országos vezetősége tartott ülést. Határozatában felszólította falusi és városi szervezeteinek tagjait, hogy a pártifjúsági szervezetek fiataljaival közösen alakítsák meg a parasztifjúság egységes szervezetét, illetve lépjenek be a munkásifjúság egységes szervezetébe (82).

A gyorsan zajló események közepette az ifjúsági szervezetek a fővárosban és a vidéken lelkesen készültek 1848. március 15-e századik évfordulójának megünneplésére. A fiatalok a centenáriumi nap előestéjén a városokban és a községekben fáklyás felvonulásokat rendeztek. Március 15-e reggelét mindenütt vidám zeneszó köszöntötte. A magyar ifjúság százezrei az egység jegyében, felvonulással, színes ifjúsági programmal ünnepelték a történelmi évfordulót (84).

Március 16-án összeült a parasztifjúság kongresszusa a Sportcsarnokban. A kétezer küldött egyhangú lelkesedéssel megalakultnak nyilvánította az új falusi egységszervezetet, az *Egységes Parasztifjúság Országos Szövetségét,* az EPOSZ-t. Az alakuló kongresszus elfogadta a szövetség programját, és megválasztotta a 81 tagú nagyválasztmányt és az ideiglenes elnökséget: *Nonn György* (MKP) elnök, *S. Nagy Zsigmond* (FKP) és *Dobó József* (SZDP) alelnökök, *Gosztonyi János*

(NPP) főtitkár. A kongresszus felhívással fordult a parasztfiatalokhoz, hogy minden községben hozzák létre az EPOSZ helyi szervezeteit (85).

A SZIT ugyanerre a napra országos termelési konferenciát hívott össze a Vasas Székházba. A konferencia megtárgyalta a szocialista ifjúsági munkaverseny, a „Harc a másodpercekért" mozgalom megindításának feladatait.

A NÉKOSZ ezen a napon ünnepi közgyűlést tartott a Városi Színházban. A szövetség vezetősége beszámolt a népi kollégiumok küldötteinek a mozgalom egységének helyreállításáról. Bejelentette a Győrffy István Kollégium megszűnését, és helyette a Vasvári Pál Akadémia felállítását.[120]

Mindhárom tanácskozáson a fiatalok sürgették az ifjúsági egységszervezet megteremtését. Erre hamarosan sor is került. A MIOT 1948. március 22-i ülésén *Nonn György* főtitkár, a két munkáspárt ifjúsági bizottságainak határozata alapján javaslatot tett az ifjúsági rétegszervezetek képviselőinek az új egységszervezet létrehozására, szervezeti felépítésére, ideiglenes vezetőségére. Az ülés résztvevői egyhangúlag elfogadták a javaslatot. Kinyilvánították, hogy megalakultnak tekintik a *Magyar Ifjúság Népi Szövetségét* (86).

A MINSZ megalakulásával véget értek a pártharcok az ifjúságért, létrejött a magyar ifjúság rétegszervezetekre épülő, demokratikus egységszervezete. 1948 tavaszán a MINSZ tagszervezetei voltak:

– SZIT: ide csatlakoztak a MADISZ és a SZIM munkásfiataljai.
– EPOSZ: egyesítette a MADISZ, a NISZ és FISZ parasztfiataljait.
– MEFESZ: az egyetemi és főiskolai diákegyesületek egységszervezete volt.
– MDNSZ: a középiskolai fiatalok szervezete volt.
– Úttörő Szövetség: a Magyar Cserkészfiúk Szövetségének csatlakozása után az általános iskolások gyermekszervezete lett.[121]

A MINSZ az önálló rétegszervezetek tevékenységének egységes irányítását végezte. A proletárdiktatúra győzelmének évében a kommunista fiatalok vezetésével működő egységszervezetre új célok, új feladatok megoldása várt.

A felszabadulás utáni ifjúsági mozgalom története az ifjúság meg-

[120] A Vasvári Pál Akadémia rövid ideig működött, 1948 telén megszüntették.
[121] A NÉKOSZ és a TIOSZ nem tartozott a MINSZ-hez.

nyeréséért folytatott nehéz küzdelemnek, az ifjúság eszmélésének, politikai fejlődésének és országépítő tevékenységének története. Hiszen az ifjú nemzedék nemcsak befogadója volt az új társadalmi hatásoknak, hanem évről évre nagyobb számban sajátos módon társalkotója a proletárdiktatúra megteremtésének hazánkban.

SZERKESZTŐI TÁJÉKOZTATÓ

A kötet iratokat tartalmaz a felszabadulás utáni ifjúsági mozgalom történetéből a felszabadított területeken megindult ifjúsági szervezkedésektől a Magyar Ifjúság Népi Szövetségének megalakulásáig, 1944 októbertől 1948 márciusig terjedő időszakról. A válogatás fő irányelve az volt, hogy a közölt iratok mutassák be a Magyar Kommunista Párt ifjúsági politikáját a párthoz közelálló, a párt befolyását tükröző ifjúsági szervezetek és szervek tevékenységében.

A kötet túlnyomó részben a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetségre, a Szakszervezeti Ifjúmunkás- és Tanoncmozgalomra, az MKP KV Ifjúsági Titkárságára, ezen kívül a MIOT, az Országos 48-as Ifjúsági Bizottságra vonatkozó alapvető forrásanyagokat közli. Találhatók benne olyan dokumentumok, amelyek a MEFESZ, a NÉKOSZ, a Diákszövetség, a TIOSZ tevékenységéről tájékoztatnak. A NÉKOSZ-ról és az úttörőmozgalomról azért közlünk kevés iratot, mert működésükről önálló dokumentumgyűjtemények nyújtanak bővebb ismereteket. A NÉKOSZ iratanyaga megjelenik az Akadémiai Kiadó gondozásában. A Magyar Úttörők Szövetsége az úttörőmozgalom történetéről 1971-ben két gyűjteményt adott ki (A Magyar Úttörők Szövetsége eseménytörténete, 25 év a budapesti úttörők életéből).

A szociáldemokrata, a kisgazda- és parasztpárti ifjúsági szervezetek, az egyházi ifjúsági egyesületek tevékenységének bemutatására nem törekedtünk. Az iratok közvetve, fő vonásokban azonban tükrözik politikai, nevelési célkitűzéseiket, a szervezeteikben folyó harcot a haladó és a reakciós ifjúsági erők között. Az iratok válogatási irányelve alapján elsősorban a SZIM baloldali ellenközpontjának legfontosabb megnyilvánulásait dokumentáltuk.

A kötet terjedelme, természetesen, nem tette lehetővé, hogy a fel-

szabadulás utáni ifjúsági mozgalom történetéről, főként a vidéki vonatkozású eseményekről is teljes képet adjunk. Az iratanyag kiválogatásánál mindenekelőtt az ifjúságpolitikai helyzetet feltáró, összefoglaló jellegű forrásanyagok közlésére törekedtünk.

A kötetben összesen 113 irat található, ebből 60 levéltári irat, és 53 sajtóanyag vagy más nyomtatott kiadvány. (Ezekben a számadatokban az összes jelzettel ellátott irat szerepel.) Az összterjedelemből a kötet kétharmada archív anyag.

A legtöbb ifjúsági vonatkozású levéltári irat az MSZMP KB Párttörténeti Intézet Archívumában található. A kutatás elsősorban az itt őrzött anyagokra irányult, de kiterjedt más központi – Új Magyar Központi Levéltár, SZOT Levéltár – és helyi – szegedi, debreceni pártarchívum – levéltárra is, a téma szempontjából fontos iratokra. Az ifjúsági mozgalom levéltári anyaga rendkívül hézagos és szétszórt. Fontos felhívások, határozatok, jelentések és jegyzőkönyvek stb. irattári anyagai hiányoznak, illetve még nem kerültek elő. A kutatómunkát nehezíti, hogy a legtöbb levéltárban az ifjúsági iratok rendezetlenek.

Az ifjúsági mozgalomról sokszínű és viszonylag bő sajtóanyag és kevés kiadvány maradt fenn. A kötethez átnéztük a korabeli legfontosabb ifjúsági lapokat és a pártok napilapjainak ifjúsági híranyagát, a megjelent korabeli ifjúsági kiadványokat.

Az iratokat időrendben csoportosítva, évekre osztottuk. Az egyes iratokat időrend szerint haladó sorszámmal – az azonos témájúakat *a), b)* stb. jelzéssel – láttuk el. A sorszám alatt a dátum a legtöbb esetben az irat eseményét jelöli, néhány iratnál az irat létrejöttének időpontját tüntettük fel. Az azonos témájú iratoknál a sorszám alatt gyűjtőcímet adtunk, amely fölött a dátum, az esemény időtartamát jelöli. A cím alatt zárójelbe tettük a dátumot, ha az irat keletkezésének időpontja egybeesett az esemény dátumával, s szögletes zárójelbe, ha eltért tőle. Mind a levéltári, mind a sajtóanyagoknál szerkesztett címet alkalmaztunk.

Az iratok többségét teljes egészében, kisebb részét a hosszadalmas és kevésbé lényeges szövegrészek elhagyásával, rövidítve közöltük. Az utóbbi esetben a kihagyott szövegrész tartalmára (számozott) jegyzetben utaltunk. Vannak olyan dokumentumok, amelyekből csak a szorosan a címben megjelölt témához tartozó részeket adtuk közre. Ilyenkor elhagytuk a tartalmi ismertetést. Minden esetben jelöltük a kihagyásokat a szövegben, három ponttal. A sajtóban megjelent ifjúsági dokumentumokat az újságszöveg alapján közöltük, akkor is, ha azoknak levéltári anyagát azonos szöveggel megtaláltuk. Néhány esetben a levéltári iratot adtuk közre, mert a sajtóanyagtól eltérően fontos tudnivalók (pontos dátum, kik az aláírók stb.) voltak rajta feltüntetve.

Az iratokban előforduló nyilvánvaló elírásokat, gépelési és sajtóhibákat a szöveg között szögletes zárójelben javítottuk, vagy amikor ez nem volt lehetséges, csillaggal megjelölt jegyzetben mutattunk rá az eredeti szöveg valószínű hibájára. A tagolatlan dokumentumokat bekezdésekre bontottuk, erre az egyes iratoknál nem utaltunk. Az újságtudósításoknál az eredeti szöveg alcímeit elhagytuk. Az iratokhoz – ahol erre szükség volt – kommentárokat és számmal jelölt magyarázó jegyzeteket fűztünk. Az iratokat a helyesírás ma érvényben levő szabályai szerint közöltük. A szöveghűség érdekében nem javítottuk a nyelvhelyességi hibákat, pl. a magyartalan mondatszerkesztéseket, a helytelen kifejezéseket, a mozgalmi zsargont.

Az iratok szövege után a záradék következik. Levéltári iratoknál először a dokumentum jellegét, majd őrzési helyét és jelzetét tüntettük fel. Mivel az iratok eredetije gépírásos, ezért ezt külön nem jeleztük. Sajtóanyagnál a záradékban a lap nevét, a cikk megjelenésének dátumát, címét közöltük.

A felszabadulás utáni ifjúsági mozgalom történetének fő vonásait ismertető bevezető tanulmány feladata, hogy teljesebbé és érthetőbbé tegye a kötetben található iratok mondanivalóját.

A kötet használhatóságát szolgálja a függelékben található időrendi áttekintés, névmutató, magyarázatok az iratokban előforduló pártokról, ifjúsági és egyéb szervezetekről, és a rövidítések jegyzéke.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik a kötet összeállításához észrevételeikkel és javaslataikkal értékes segítséget nyújtottak.

IRATOK

1944

1

1944 október

A KOMMUNISTA IFJÚSÁGI SZÖVETSÉG SZEGEDI SZERVEZETÉNEK JELENTÉSE A VÁROSI PÁRTVEZETŐSÉGHEZ MEGALAKULÁSÁRÓL ÉS MŰKÖDÉSÉRŐL

Október 15-én mondtuk ki 20 ifi jelenlétében a KISZ szegedi szervezetének megalakulását. A mai napig 200 tag jelentkezett felvételre.

Vezetőségünk 13 tagból áll. Hat munkacsoportunk működik. Minden csütörtökön ifjúsági délutánt tartunk. Eddig kettő volt, az elsőn 50, a másodikon 70–80 résztvevővel. Az első előadáson a függetlenségi mozgalomról és ezen belül a KISZ feladatairól volt szó, a másodikon [a] szervezés[ről], [a] propagand[áról] és az agitációról.

Táncdélutánt rendeztünk két alkalommal. Először hanglemezzel, 40–50 résztvevővel. Másodszor jazz-zenekar közreműködésével, 250–300 résztvevővel. Tánc közben műsort adtunk, de egészen gyenge színvonalon.

„Szabad Ifjúság" címen házi lapot adunk ki, melynek célja az ifjúsági problémák megvitatása, valamint a párt és az ifjúsági szövetség politikai vonalának ismertetése. A lap még nem áll azon [a] színvonalon, amit szeretnénk. Eddig kétszer jelent meg. Még nem elég színes és érdekes.

Most van szervezés alatt a kultúrgárdánk, melynek célja lesz a táncdélutánokon megfelelő szocialista műsort adni. Azonkívül a környéki szervezetekben közreműködni, hogy ezzel is elősegítsük a környéki ifjúsági csoportok szervezését.

Létrehoztuk az Antifasiszta Diákszövetséget.[1] Állandóan segítjük és támogatjuk őket. A munka nehezen megy, mert nincs a diákok között egy sem, aki tudná, hogy mit kell tenni.

A munkacsoportokban azok az ifik vannak, akik különösen érdeklődnek a mozgalom iránt. Ez képezi a mozgalom gerincét. A munkacsoportokon keresztül építjük ki a kerületi csoportokat. Somogyitelepen 60 taggal, Fodortelepen 20 taggal működik a kerületi csoport. Megindítottuk a többi kerületekben is a csoportok megszervezését.

Megkezdtük a Szeged környéki kisebb-nagyobb helyeken is a szervezést. Csoportunk van Kiskundorozsmán 60 taggal, Királyhalmán 10–15 taggal. Összeköttetésünk van Alsóközponttal, Szentmihálytelekkel, Tápéval, Sándorfalvával, Nagyszéksóssal. A közlekedési nehézségek nagymértékben nehezítik a szervezési munkát. Így is szükségessé vált egy kerületi és egy környéki osztály felállítása, amelyeknek az a feladat[uk], hogy kez[ük]ben tarts[ák] ezeknek a csoportoknak a szervezését.

Felállítottuk a könyvtárat 400 kötettel, kevés jó marxista és jó szépirodalmi irányregénnyel.

A KISZ egész munkája két részre, belső és külső munkára oszlik. A belső munka a munkacsoportok működése, kultúrgárda felállítása, könyvtár, agitációs gárda, sajtó, szemináriumok, tanulás.

Külső munka: propaganda, agitáció, szervezés, a Demokratikus Ifjúsági Szövetség előkészítése. Tárgyaltunk *Majthényi Béla* főtisztelendővel, *Szabó Lóránt* hittanárral, *Erdei Ferenc* szerkesztővel.

A legközelebbi napokban az egész várost elárasztjuk falragaszokkal és falírással.

Jövőbeni terveink: Felsőváros[ban], Rókus[on], Alsóváros[ban], Kecskéstelep[en], Klebelsbergtelepen ifjúsági csoportokat létrehozni, az ifjúsági szövetség tagjait és mindenkit, akit lehet a rémhírterjesztők és a nyilas agitációval szemben megmozgatni. Szeged közéletébe bekapcsolódni. Minden Szeged környéki helységben csoport megszervezése és a legszorosabb kapcsolat megteremtése.

Elvtársi üdvözlettel

Kommunista Ifjúsági Szövetség
szegedi szervezete

Eredeti tisztázat. – MSZMP Csongrád megyei Bizottságának Archívuma. 39–2–II–132.

A jelentés elkészítésének pontos időpontja az iraton nincs feltüntetve. A jelentésben közölt megalakulási dátum tette indokolttá, hogy első iratként közöljük.

[1] A „Délmagyarország" 1944. november 23-i száma *Hódi Sándor* aláírásával közölte az Antifasiszta Diákszövetség felhívását a középiskolai fiatalokhoz. A felhívásból idézzük:

„Célunkat meghatározza a szövetség neve. Össze akarjuk gyűjteni (a középiskolások felsőbb osztályait is beleértve) azokat a diákokat, akiket nem tévesztett meg a fasiszta propaganda, s ma is, józan ítéletekkel készen állnak arrra, hogy részt vegyenek a demokratikus, szabad Magyarország felépítésében...

A szövetség keretein belül megvitatásra kerülnek az összes diákproblémák. Foglalkozni fogunk a legapróbb füzetbeszerzési lehetőségektől az iskolarendszerig mindennel. – Teljes együttműködésben akarunk haladni a tanárok szakszervezetével, egészen addig, ameddig azok valóban képviselik a diákság érdekeit...

Végül pedig a legteljesebb együttműködést kívánjuk az összes demokratikus pártokkal (noha mi nem vagyunk politikai párt), azért, hogy egységben sikerhez tudjuk vinni akaratunkat.

Segédkeznünk kell a demokratikus, szabad Magyarország felépítésében. Ha most elhibázzuk a lépést, nem hozhatjuk már helyre többé soha."

2

1944. október 20

A KISZ SZEGEDI SZERVEZETÉNEK BESZÁMOLÓJA ELSŐ NYILVÁNOS GYŰLÉSÉRŐL

Pénteken délután az ifjú kommunisták gyűltek össze a pártházban, hogy megbeszéljék legszükségesebb teendőiket.

Komócsin Zoltán elvtárs nyitotta meg az ülést, néhány szóval rámutatott arra a sok nehézségre és akadályra, amely eddig a szervezési munkát gátolta és föld alá szorította. Elsősorban nekünk, fiataloknak kell minden erőnkkel azon dolgoznunk – mondotta többek között –, hogy a régi rend minden hibáját és a jelen visszásságait kiküszöböljük. Részletesen kitért a múlt hibáira és a jelen problémáira, majd így folytatta: „Most annak az ideje van, hogy a körülöttünk tornyosuló akadályokat legyűrve, célkitűzéseinket a megoldás felé vigyük. A szervezési munkába mindenkit bevonunk, aki nyílt szívvel, jóindulattal közeledik felénk, de mindenkit kizárunk, akit csak az egyéni érvényesülés vágya hajt hozzánk. Mi egynéhányan, akik évek óta dolgozunk a szervezet keretein belül, egy programot dolgoztunk ki, amelyet itt előterjesztünk. Javasoljuk ifjúsági párttitkárság és egy szervező és sajtóbizottság felállítását." Ezután a munkatervet olvasta fel, amely szó szerint így hangzik: „A történelmi fejlődés olyan szakaszába értünk, amikor a munkásság nemcsak nézője, de irányítója is kell hogy legyen saját sorsának. A Vörös Hadsereg előretörése egy felbomlott társadalmi formát, idejétmúlt, különösen a munkásság részére szolgaságot

jelentő politikai rendszert számolt fel. A felszámolás harccal történt. A harc, a háború minden előnye, de hátránya is ránk szakadt. Előnye a felszabadulás a fasiszta rabbilincsek alól. Hátránya, hogy a háborúban minden borzalmat, anyagi és erkölcsi károkat egyaránt a bőrünkön éreztünk, közvetlenebbül, mint bármikor. Egy felbomlott, idejétmúlt társadalmi rend végvonaglása megy végbe szemeink előtt. A régi rend romjaira egy új, egészségesebb, anyagi és erkölcsi szempontból egyaránt magasabb rendű társadalmi formát kell építeni. A kezdeményezésnek feltétlenül a céltudatos munkásság politikai és gazdasági szervezeteiből kell kiindulnia.

A hatalmas munkából, küzdelemből elsősorban az ifjúságnak kell kivenni részét. A Kommunista Párt ifjúmunkás-bizottságára óriási feladatok várnak. A problémák hatalmas árjából az ifjúság sajátos munkakedvével, lelkesedésével, amennyiben a lehetőségek megengedik, a megoldás szilárd talaját kell megközelíteni. Az elmúlt évek szenvedéseiért mindenki megváltást vár. A megváltást csak harccal és munkával érjük el. Harcolnunk kell a megmételyezett, szolgaláncon tartott ifjúság teljes szellemi felszabadításáért. Dolgozzunk, hogy a romokon új élet épüljön, hogy a munkának teljes fokú értéke legyen. Az ifjúságnak legyen ifjúsága. A könnyek örömtől fakadjanak. A szabad gondolatokat, vágyakat ne korlátozza előítéletek idejétmúlt, álerkölcsös felfogása. Hosszú, göröngyös út vezet ide. Harc vár ránk. Kifelé és befelé egyaránt. A fasizmus hazugságaival megfertőzött elemek csökevényei és konjunktúralovagok hada fog ellepni bennünket. A mindig egyéni érdekeket nézők tömege les szarka módon, koncra éhesen. A kommunista ifjúság igazságos, erkölcsi szempontból magasabb rendű világrend harcosa. Elvi célkitűzéseink megvalósulásához hosszú, küzdelmes út vezet. Minden ifjúnak, aki élni és jobban élni akar, mellettünk a helye. Egyesített erővel kell dolgozni és harcolni.

Harcot hirdetünk szóban és írásban:

1. Mindkét nembeli ifjúság politikai szervezetbe való tömörítése [érdekében].
2. A szervezett ifjúság politikai és társadalmi nevelésé[ért].
3. A pártifjúság kultúrszerveinek kiépítésé[ért].
4. Az ifjúsági lap megindításá[ért].
5. Az ifjúság politikai életbe való bekapcsolása [érdekében].
6. A kommunista ifjúság fellépésé[ért] a reakciós törekvésekkel szemben.

7. A pártifjúság együttműködésé[ért] a munkásság gazdasági szerveivel.
8. A pártifjúság és a Kommunista Párt munkájának mindenkori párhuzamba való vonásá[ért]."

A programpontok elhangzása után *Komócsin* elvtárs véleménynyilvánításra kérte fel az ülést. Az elvtársak egyhangú lelkesedéssel elfogadták [a programot]. Ezután *Komócsin* elvtárs bejelentette, hogy a most megjelent „Szegedi Népakarat" című újságban ifjúsági rovatot kapunk. Ide ezután minden ifjúmunkás küldhet be cikkeket. Ezeknek elbírálására sajtóbizottság alakul. Az indítványozott tagokat a bizottság egyhangúlag elfogadta. A szervezés ütemének biztosítására szervező bizottság létesült. Tagjainak megválasztása után élénk vita keletkezett a szervezés gyakorlati lefolytatásáról és mielőbbi sürgős megkezdéséről.

Most *Halász György* titkár elvtárs veszi át a szót. Megköszöni a bizalmat, és megígéri, hogy méltónak is fog rá bizonyulni. Minden erőmmel azon leszek – mondja többek között –, hogy nemes célkitűzéseinket minél előbb megvalósíthassuk. Ehhez kérem az elvtársak lelkes munkáját. Ha mindannyian megértően egész erőnkkel dolgozunk, hiszem, hogy rövid idő múlva felépítjük a szebb, jobb, szabadabb „új világot".

A titkár beszédét heves lelkesedéssel fogadták az elvtársak, majd *Komócsin* elvtárs az ülést bezárta.

Eredeti tisztázat. – MSZP Csongrád megyei Bizottságának Archívuma. 39–2–II–133.

A beszámoló rövidített szöveggel megjelent az MKP szegedi szervezetének lapjában a „Szegedi Népakarat" 1944. október 21-i számában.

3

1944. november 9

JEGYZŐKÖNYV A MAGYAR KOMMUNISTA PÁRT SZEGEDI, OROSHÁZI, HÓDMEZŐVÁSÁRHELYI ÉS MAKÓI SZERVEZETEINEK EGYÜTTES ÜLÉSÉRŐL: JAVASLAT A DEMOKRATIKUS IFJÚSÁGI SZÖVETSÉG LÉTESÍTÉSÉRE

RÉSZLET GERŐ ERNŐ ÖSSZEFOGLALÓJÁBÓL

...Az elvtársak egyike sem emlékezett meg csodálatosképpen arról, hogy mi van az ifjúsággal. Szeretné az elvtársakkal közölni és megértetni azt, hogy megállapodás szerint az irány: az ifjúság szervezésének iránya. *Horthy* és a reakciós elemek megfertőzték az ifjúságot, hogy mi lesz az ifjúsággal, nem lehet számunkra közömbös. Mi már nem vagyunk fiatalok, akik itt vagyunk és ez nem véletlen jelenség, mert hiszen elsősorban a régibb generáció fordult szembe a *Horthy*-rendszerrel és a fasizmussal. Az ifjúságról nem mondhatunk le, és annak megszervezésére sokkal nagyobb lehetőség nyílik, mint azelőtt. Sokat nem tudunk nyújtani, de egy bizonyos dolgot adhatunk, ami azelőtt nem állt módunkban, nevelést és anyagi lehetőséget. A nők is otthon maradtak, velük mindenesetre lehet és kell foglalkozni. A termelésben nekik is szerepük van. Nem kell nekünk egy külön ifjúmunkásszervezetet létesíteni. Egy demokra[tikus] ifjúsági szervezetre van szükség, amely egyesíti a munkás-, paraszt- és diákifjúságot demokratikus irányelvek szerint...

Eredeti tisztázat. – PI Archívum. 274–8/1.

4

1944. december 7

A DEBRECENI „NÉPLAP" CIKKE A MAGYAR DEMOKRATIKUS IFJÚSÁGI SZÖVETSÉG MEGALAKULÁSÁRÓL

Az egyre jobban kibontakozó belpolitikai életben az ifjúság is hallatja szavát. Az Arany János utca 1/b. szám alatt megalakult és máris erős szervezési munkához látott a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség.

Eljött az idő, amikor a magyar ifjúság letépi magáról azokat a bilincseket, melyeket a német fasiszta mintára életre rángatott leventeintézmény rakott reá. Az erőszakkal leventefoglalkozásra kényszerített ifjúság most végre intenzív erővel lát hozzá égető problémáinak megoldásához. A szövetség erőteljesen síkraszáll az ifjúság politikai s gazdasági érdekeiért. Elég volt az ifjúságot ért fölényes vállveregetésből és elég volt abból, hogy az ifjúság tehetetlen báb legyen. Az ifjúság önmaga akarja sorsát irányítani, és nem kér többet a reakciós kor dróton rángatott, kivénhedett „ifjúsági vezéreiből". A Demokratikus Ifjúsági Szövetség részt akar vállalni a demokratikus Magyarország megteremtésének nagy munkájából és felelősséget jelentő harcából.

A szövetség a munkás- és parasztifjúság széles rétegeire épül, s e kettőhöz szorosan csatlakozik az értelmiségi ifjúság, mely haladó szelleméről fényes bizonyságot tett akkor, amidőn a reakciós kor legsötétebb hónapjaiban megteremtette az emlékezetes Márciusi Frontot.[1]

Hisszük, hogy a Demokratikus Ifjúsági Szövetség megtalálja az utat és módot arra, hogy a közös munkára, a közös problémák együttes megoldására egybefogja az eddig önhibáján kívül százfelé húzó magyar ifjúságot. A munkás- és parasztifjúság az értelmiségi ifjakkal karöltve akar küzdeni közös céljaiért; erre a munkára hívja sorai közé a most megalakult szövetség Debrecen demokrata érzelmű ifjúságát.

Néplap, 1944. december 7. Megalakult Debrecenben a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség.

[1] Az iratokban előforduló fontosabb pártokról, szervezetekről, szervekről és intézményekről rövid tájékoztató található a Függelékben.

5

1944. december 31

A KISZ SZEGEDI SZERVEZETÉNEK JAVASLATA A MADISZ LÉTREHOZÁSÁRA ÉS CÉLKITŰZÉSEIRE

A KISZ szükségesnek tart minden demokratikus ifjúsági szervezetet, amely hajlandó a független, szabad, demokratikus Magyarországért harcolni a németek és hazaáruló csatlósaik ellen, minden szervezetet, amely hajlandó részt venni az ifjúság szabadságszerető, demokratikus szellemben való nevelésében és egyetlen ifjúsági szövetségbe tömörítésében.

Hazánkra szakadt történelmi katasztrófának egyik fő oka az ifjúság politikai tájékozatlansága és passzív magatartása. Elérkezettnek látjuk az idejét annak, *amikor az ifjúság kezébe veheti saját sorsának kialakítását és komoly tényezőjévé válhat a magyar közéletnek.* A múlt egyik bűnös hibája volt a helytelen nevelés és az ifjúság erejének szétforgácsolása. *A fasizmus elleni harcban és az ország újjáépítésének érdekében széles körű összefogásra és az ifjúság erejének egyesítésére van szükség.*

Csakis így láthatjuk biztosítva a múlt hibáinak jóvátételét és a jövő feladatainak megoldását. *A Demokratikus Ifjúsági Szövetség fölsorakozik a Magyar Függetlenségi Front* Nemzeti Bizottsága mögé, elfogadja és támogatja annak programját.* Ezen túlmenően szükségesnek látjuk a következő célkitűzésekért való harcot:

1. A választói korhatár leszállítását, nemre való tekintet nélkül a 18. életévre.

2. Lehetővé tenni minden társadalmi réteg részére a legmagasabb iskoláztatást.

3. A tanoncifjúság helyzetének gyökeres megváltoztatásá[t].

4. Ha egy fiatalkorú munkás ugyanolyan munkafeltételek mellett dolgozik, mint felnőtt munkatársa, ugyanolyan munkabért kapjon. Ugyanez vonatkozik a női (leány) munkaerőkre.

5. 22 éven aluli ipari munkások részére 40 órás munkahetet.

6. A fiatalkorú mezőgazdasági munkások (cselédek, béresek stb.) életkörülményeinek megváltoztatásá[t]. Az érdekeltekből bizottságot alakítani és ezek javaslata alapján, a mai követelményeknek megfelelő bér-, munkaidő-rendezést.

7. A parasztifjúság bekapcsolásá[t] a politikai és kulturális élet vérkeringésébe. Könyvtárak, kultúrcsoportok, politikai szemináriumok megszervezésé[t].

8. Törvényben biztosítani kell a tanulóifjúság részére a szabad szervezkedés lehetőségét.

9. Az új tankönyvek és új tanítási módszerek kidolgozásába a tanulóifjúságot is bevonni.

10. Az ifjúság neveléséből kizárni mind a fasiszta, mind a reakciós elemeket.

11. A magyar ifjúság egészét felsorakoztatjuk az alakuló magyar nemzeti hadsereg keretébe.

12. Barátságot akarunk a szomszéd népek ifjúságával, megismertetjük a magyar ifjúsággal az orosz nép fiataljainak kultúráját, a szabadságért vívott hősi harcát.

Szükségesnek tartjuk a Demokratikus Ifjúsági Szövetség megteremtését, ahol az ifjúság demokratikus szellemű politikai és kulturális nevelést kap.

Javaslatunkat azzal a határozott kívánsággal tesszük közzé, hogy az érdekeltek (munkás, paraszt, értelmiségi ifjúság) képviselői tegyék vita tárgyává, hogy egy előkészítő bizottságot hozzanak létre.

Az idő sürgeti a magyar ifjúság nemzeti egységének megvalósítását. Alakítsuk meg a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetséget.

Délmagyarország, 1944. december 31. A Kommunista Ifjúsági Szövetség javaslata.

* Helyesen: Magyar Nemzeti Függetlenségi Front.

1945

6a

1945. január 7–14

A MADISZ SZEGEDI SZERVEZETÉNEK JELENTÉSE ALAKULÓ GYŰLÉSÉRŐL ÉS SZERVEZŐ MUNKÁJÁRÓL

Január 7-én, vasárnap délelőtt a Belvárosi moziban mondtuk ki a DISZ* megalakulását. A mozi helyiségében megtartott nagygyűlésen, a földszinten minden hely foglalt volt, míg a karzaton csak szórványosan ültek. *Rózsa József* orvostanhallgató elnöki megnyitójában meglepően jól beszélt. A parasztifjúság nevében *Tildi István* igen jó előadás keretében jelentette be a parasztifjúság csatlakozását. Az értelmiségi ifjak nevében *Forgách István* tanár beszélt. Előadását mindvégig helyeslések szakították félbe. Ezután *Komócsin Zoltán* a munkásifjúság nevében beszélt. Előadásában kitért a nemzeti hadsereg felállításának szükségességére és a Németország elleni hadüzenet jelentőségére. A gyűlés résztvevői lelkes ünneplésben törtek ki, amikor a Magyar Kommunista Párt, a nemzeti hadsereg és a kommunista ifjúságról volt szó. Percekig tartó tapsorkánnal és éljenzéssel fogadták a DISZ megalakulását.

Január 9-én, kedden délután volt a DISZ Központi Vezetőségének első ülése. A vezetőség a következő határozatokat hozta: versenyt hirdet az összes kerületek között, ki ad el több Szikra kiadású könyvet, és 1000 új tag közül melyik csoport szerzi a legtöbbet. A legrövidebb időn belül [előkészítjük] a „Szabad Ifjúság" nyomdai úton való előállítását és az egész Délvidéken való terjesztését.[1]

Január 10-én, szerdán délelőtt *Halász György* folytatta a tárgyalásait egy tánciskola fölállításáról, melyben a DISZ anyagilag érdekelve lenne. Ugyanakkor *Komócsin Zoltán* egy létesítendő kamaraszínházról tárgyalt.

Január 11-én, csütörtökön délután *Sipos Gyula* tartott előadást, „A parasztság helyzete" címen. Utána a Nemzeti Parasztpárt földreformjavaslatát ismertette. Élénk vita alakult ki 8–10 résztvevővel.

Január 12-én, pénteken *Komócsin Zoltán* és *Rózsa József* a szegedi

Kenderfonógyárban** tartottak üzemi ifjúsági értekezletet. Mintegy 18–20 fiú és lány volt jelen. *Komócsin Z.* a DISZ célkitűzését ismertette, a nemzeti hadsereg és a földreform kérdéséről beszélt. Megalakítottunk egy 6 tagú bizottságot, akik az üzem megszervezését magukra vállalták. Elhatároztuk, hogy minden péntek délután üzemi értekezletet tartunk, a DISZ központjából kiküldött részvételével.

Január 13-án, szombaton diákértekezletet hívtunk össze, mintegy 20 résztvevővel. A kis létszámot annak tulajdonítjuk, hogy pénteken minden 18 éven felüli diákot behívtak közmunkára. Az értekezleten *Komócsin Z.* beszélt. Egy politikai beszámoló keretében a nemzeti hadseregről, a földreformról, a diákproblémákról és a szervezkedés szükségességéről szólott. Az értekezlet után rövid megbeszélés volt, a vezetőség néhány tagjának részvételével. *Forgách* tanár bejelentette, hogy rövidesen megalakul egy bizottság, amely az új tankönyvek[kel] és az iskolákkal összefüggő problémákat tárgyalja. Ebben a bizottságban szövetségünk diákképviselői is részt vesznek. Azonkívül a Demokrata Polgári Párt*** képviselője bejelentette ifjúsági tagozatuknak csatlakozását.

Január 14. Vasárnap. Befejeződtek a hét minden napján megtartott megbeszélések a tánciskola ügyében. Előreláthatólag január 20-án a tánciskola megnyílik. Kamaraszínházunk részére megszereztük az engedélyt a politikai osztálytól, a polgármestertől és a Városi Zeneiskola igazgatóságától. A színjátszó csoport szervezése a DISZ tagjaiból megkezdődött.

Komócsin Zoltán

Eredeti tisztázat. Komócsin Zoltán saját kezű aláírásával. – PI Archívum. 286–21.

A jelentés elkészítésének pontos időpontja az iraton nincs feltüntetve.

* A MADISZ-t abban az időben gyakran röviden DISZ-nek, azaz Demokratikus Ifjúsági Szövetségnek nevezték.
** Ma: Kenderfonó és Szövőipari Vállalat szegedi kenderfonó gyára.
*** Helyesen: Polgári Demokrata Párt.

1 Az első szám 1945. február 11-én jelent meg. Két szám után a lap címét „Utunk"-ra változtatták, mivel a szerkesztők tudomására jutott, hogy Budapesten az illegális KISZ lapja ugyancsak „Szabad Ifjúság" címen jelent meg.

6b

1945. január 7

A MADISZ SZEGEDI SZERVEZETÉNEK KIÁLTVÁNYA MAGYARORSZÁG IFJÚSÁGÁHOZ

A német rablók és *Szálasi* németbérenc bandája elleni küzdelemben és az új, szabad, demokratikus Magyarországért folytatott harcban egymásra talált Szeged város és környékének ifjúsága. Az Antifasiszta Diákszövetség, a Nemzeti Parasztpárt ifjúsági tagozata, a Szociáldemokrata Párt ifjúsági szervezete, a Tanonciskolai Leányegylet, a Kommunista Ifjúsági Szövetség egy nagy közös táborba, a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetségbe egyesültek. Párt- és társadalmi különbségekre való tekintet nélkül együtt harcolnak a magyar nép, a magyar ifjúság politikai, gazdasági és kulturális színvonalának emeléséért.

Fiatalok! Csatlakozzatok harcunkhoz. Alakítsátok meg ti is demokratikus szerve[zete]itek közös szövetségét, mind a felszabadított, mind a még fel nem szabadított területeken. Minden erőnket egyesíteni kell, hogy harcunk eredményes és győzelmes legyen.

Az új év kezdetén, a háború hatodik évében hazánk nehéz és küzdelmes napjaiban fordulunk hozzátok. A németek Szálasiék segítségével meghosszabbították népünk szenvedését. Kifosztják és elpusztítják városainkat, halálra ítélték Budapestet. A németek ellen folytatott évszázados szabadságharcban ütött a végső leszámolás órája. *Az Ideiglenes Nemzeti Kormány hadat üzent Németországnak. Mi fiatalok szívvel és lélekkel csatlakozunk a hadüzenethez.*

Magyarország Ifjúsága!

Fel az új szabadságharcra!

Tömörüljünk az új nemzeti hadsereg, a magyar nép hadseregének keretébe.

Halál a fasisztákra!

Bosszút Budapestért!

Éljen a független szabad demokratikus Magyarország!

Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség
szegedi szervezete

Nyomtatott röplap. – PI Archívum. Rpgy. IV/41/1944/7608.

A felhívás azonos szöveggel megjelent a „Délmagyarország" 1945. január 9-i számában. A felhívást a MADISZ szegedi szervezetének alakuló gyűlésén fogadták el. A résztvevők táviratot küldtek az Ideiglenes Nemzeti Kormánynak, amelyben azt írták, hogy „...a szegedi ifjúság egységesen fog felsorakozni a nemzeti hadsereg zászlója alá, részt vállal a boldogabb jövő felépítésében, támogatja a kormányt országépítő nehéz munkájában". (Délmagyarország, 1945. január 9.)

7

1945. január 22

JEGYZŐKÖNYV A MADISZ BUDAPESTI ALAKULÓ ÜLÉSÉRŐL

Jelen vannak: az ülés levezetésére megbízott elnök: *Vitéz Hédi,* az ideiglenes ifjúsági bizottság tagjai: *Szikra Sándor, Hazai Jenő, Koós Béla, Tóth Dezső, Hegedüs András, Gyenes Antal, Szalai Béla.* Az ifjúsági kerületekből és csoportokból kiküldött ideiglenes megbízottak: II. ker. *Soós András* és *Soós Andrásné* – III. ker. *Pőcze Tibor, Weinberger Gréti* – V. ker. *Jamrich József, Várnai Ferenc, Keszelice Lajos* – VI. ker. *Molnár Zoltán, Fehér Miklós, Farkas Ilona, Weisz Henrik, Weisz Frida, Németh Kató, Jánosi Ferenc* – VII. ker. *Leitner Sándor, Scheer Magda, Schussbaum József* – VIII. ker. *Domonyik Mária, Friedenstein Éva, Biró Lívia* – IX. ker. *Horváth Károly* – X. ker. *Kovács László, Markotány István* – XIII. ker. *Sárközi Sándor, Gyulai Éva, Kutas István* – XIV. ker. *Neruzsil István* – Rákospalota: *Barabás József, Kovács Rudolf* – Felsőgöd: *Szabó Béla* – Kispest: *Borsos János, Szakál Géza, Horváth Katalin* – Diák csoport: *Szűcs Ferenc, Gyenge Zoltán* – Vasas csoport: *Szendi György* – Bőrös csoport: *Fehér István.*

1. *Elnök* üdvözli a megjelenteket és az ülést megnyitja. Keresetlen szavakkal emlékezik meg *Ságvári Endréről,* mozgalmunk áldozatáról, aki mindig az élen járt, és buzdítja a jelenlevőket, hogy az ő szellemében, ugyanolyan lendülettel vigyék tovább a munkát. Megemlékezik még mozgalmunk többi halottjáról is, akiket a Gestapo elhurcolt és megkínzott, elvtársakról, akik szintén a Gestapo süllyesztőjében tűntek el. Azután a napirend pontjait ismerteti:

2. Politikai helyzet értékelése *(Hazai Jenő)*
3. Az Ifjúsági Szövetség célkitűzései *(Szikra Sándor)*

4. Szervezési program *(Koós Béla)*
5. Ideiglenes vezetőség megválasztása
6. Ifjúsági nagygyűlés megszervezése január 28-ra
7. Csoportok beszámolója

2. *Hazai Jenő:* Az a tény, hogy a Vörös Hadsereg diadalmas előrenyomulása rövidesen felszabadítja Budapestet a fasiszta seregektől – egyet jelent nemcsak Budapest, hanem az egész Magyarország felszabadításával. Nemcsak mi vagyunk tisztában, hanem a nyilasok is tisztában vannak azzal, hogy a most már egyes háztömbökért folyó harcok nem jelentenek komoly ellenállást, és az ő részükre csak a merénylet befejező aktusa. Tisztában vannak azzal, hogy *Szálasi* és kormánya nem azért ment el Budapestről, hogy a fasiszta ellenállást irányítsa, ezt már a fasiszták maguk sem remélik. De az a tény, hogy Budapestet a Vörös Hadsereg elfoglalta, mégsem jelenti a fasizmus végleges megdöntését, mert a fasizmus gyökerei a magyar ifjúság köreibe ereszkedtek, és nincsenek véglegesen megsemmisítve. Tisztában vagyunk azzal, hogy a Turul és egyes nyilas csoportok különböző álnevek alatt újból jelentkezni fognak, különböző álarcokat öltenek, és a mi politikai irányzatunkkal szemben, függetlenségi harcunkkal szemben elégedetlenséget és bizalmatlanságot iparkodnak kelteni. A vízszolgáltatás, világítás, élelmiszer-elosztás ellen destruálnak stb.

A fasiszták végleges megsemmisítése nem fejeződött be, ez csak akkor történik meg, ha először a Vörös Hadsereggel együtt fegyveres erővel kiűzzük őket országunkból, másodszor, ha a belső tisztogatási munkát elvégezzük. Ebben a helyzetben a függetlenségi harcot hirdetve együtt kell működni a burzsoá réteggel, nem a munkások kizárólagos uralmára kell törekedni; a mozgalomnak ez a periódusa befejeződött. A függetlenségi harc, a fasizmus elleni harc! Jól tudjuk, hogy a fasizmus Magyarországon teljesen megsemmisítette a gazdasági életet, ezt csakis a magyar demokratikus réteg tudja újraépíteni. A magyar munkás létérdeke, hogy az egész magyar népet be tudja állítani a helyreállító munkába és szembeszálljon a szabotálókkal. Magyarországon 25 éves reakciós rendszer uralkodott, amelyet megelőzött a feudális uralkodás, a nagybirtok-rendszer – a demokratikus Magyarország a föld népét is beállítja az új építéshez. Legsúlyosabb problémánk az élelmiszer-ellátás, éppen ezért legégetőbb kérdés a földreform megoldása. Közérdekű vállalkozások azért nem lettek megoldva, mert a vállalkozók magánérdeke volt – éppen ezért óriási szükség van arra,

hogy a magánkezekből kivegyük és az állam kezeibe helyezzük. Feltétlenül szükséges, hogy maga a nép megfelelő beleszólást nyerjen a közügyek intézésébe, nem úgy mint 25 éven keresztül. Éppen ezért fontos a reakciós törvények, az álparlamentáris rendszer megsemmisítése – a községi autonóm rendszer megvalósítása, gyülekezési, sajtó- és szólásszabadság stb. – Ha figyeljük a háborús eseményeket, láthatjuk, hogy Magyarország súlyos vereséget szenved, láthatjuk, hogy most már Magyarország nem jelent komoly ellenállást, kifejezetten és tisztán csak azt, hogy késleltesse a Vörös Hadsereg és szövetségesei előrenyomulását a birodalom határa előtt. Láthatjuk, hogy Magyarország, Szlovákián kívül az egyetlen megmaradt szövetséges, nem jelent különösebb erőt, csak néhány magyar fasiszta képviseli a magyar népet. De azért ne értékeljük kevésre a német haderőt. Igenis a német hadsereg még mindig erős, éppen ezért résen kell lennünk és a Vörös Hadsereg segítségével fegyveresen kell hazánkban és határainkon túl is megsemmisíteni.

3. *Szikra Sándor:* Az Ifjúsági Szövetség célkitűzéseit egy mondatban lehetne sűríteni: Harc a független, demokratikus Magyarországért! Külön foglalkozzunk azzal, hogy mit jelent egy országnak, ha független és demokratikus? Polgári államban, polgári Európában élünk, és ennek társadalmi megkötöttségei alá tartozunk. Minden ország egyik biztosítéka egy önálló és független, az ország határait megvédeni képes haderő, amelyik mögött feltétlenül ott kell álljon egy fejlődő ipar, amely képes azt felfegyverezni és egy olyan gépesített mezőgazdaság, amely nemcsak békében, de a hadsereg hadba állítása idején is élelmezni tudja. Magyarország el van maradva a fejlődés útján. Magyarország most jut el oda, ahol 97 évvel ezelőtt elmaradt, s amit 1848 nem tudott megoldani, azt nekünk kell megteremtenünk. Mik azok az okok, amelyek most, 97 év után teszik csak lehetővé ezeknek a követeléseknek a megoldását?

Nem rendelkezett Magyarország az 1840-es években olyan fejlett iparral, kereskedelemmel és ennek megfelelő ipari és kereskedelmi burzsoáziával, amelyek megfelelő forradalmi lendülettel és bátorsággal (mint Angliában és Franciaországban) megteremtették volna a polgárságot. Nálunk döntő szerepet a gazdasági és politikai élet irányításában a magyar földesúri réteg, méghozzá a hatalmas nagybirtokok tulajdonosai játszottak. A demokratikus Magyarország megteremtése csakis a földosztással lehetséges. A magyar földbirtokos osztály félve

attól, hogy ha agrárpolitikát folytat, ez okvetlenül földosztással jár, inkább hajlandó volt kiszolgálni az osztrák kamarillát, amelyiknek politikája az volt, hogy Magyarország élelmiszerraktár maradjon Ausztria számára. Az uralkodó földbirtokos osztály így el is érte, hogy Magyarország elvesztette gazdasági függetlenségét, mert az osztrák nagyipar és a tőkések szabályozták a magyar termény árát. Természetesen így a magyar ipar visszafejlődött, és a magyar dolgozó réteg nemcsak a saját uralkodó osztályát kellett, hogy eltartsa, hanem az osztrákét is. 1848 bukásának azonban nemcsak ipari gyengeségünk volt az oka, hanem a földbirtokos osztály áruló, önző politikája, amelynek a nemzetiségeket (horvát, tót, román stb.) sikerült a magyar forradalom ellen uszítania, mintha ez ő ellenük történt volna. A magyar ifjúságnak Petőfi, Kossuth tradícióin kell haladnia, hogy megvalósítsa a demokratikus Magyarországot.

A Vörös Hadsereg valahol Sopron tájékán jár, de vajon ezzel megvalósul-e Magyarország függetlensége? – Az ország függetlensége akkor lesz biztosítva, ha idebent az országban a magyar nép egyöntetűen értékelni fogja és küzd függetlenségéért és tudja, hogy soha többé a német imperializmussal szövetséget nem szabad kötnie, igazi barátunk csak a Szovjetunió lehet.

A magyar ifjúság helyzete a körülzárt Budapesten éppen olyan volt, mint a szerb, francia, horvát társaié, de mivel sem bátor, sem harcias szellemben nem volt nevelve – 70 000 német katona ellen kb. 200 000 magyar katona nem sietett a Vörös Hadsereg segítségére. Ezzel a demokratikus ifjúság és a népek szemében sokat veszített becsületéből. Igaz, hogy a magyar ifjúság reakciós, kiegyezéses ideológiában nőtt fel és így a partizánhadsereg létesítéséhez hiányzott a harci lendülete. Miből álltak a szerb és a többi partizánegységek? Két-három ifjúból, akik később csatlakoztak a kommunista harci csoportokhoz. Meg kell tanulnunk, hogy nemcsak szobában, hanem a fegyveres harcban is forradalmárok vagyunk.

Az ifjúság ideológiai megalapozásán keresztül konkrét célunk Magyarország újraépítése, mert egy szocialista, demokratikus állam élni csak akkor tud, ha a termelése zavartalan, ipara és kereskedelme folyamatos. Magyarország jelenleg nincs ebben a helyzetben, de ezeket a feltételeket meg kell teremtenünk! Az anarchiából termelő és virágzó országot kell felépítenünk, ha kell a burzsoáziával, *Dálnokiak*kal és *Vörösök*kel. A magyar nép csak a földosztást fogja könyörtelenül és

megalkuvás nélkül végrehajtani; a dolgozó osztály kizsákmányolása nem lesz egyszerre és véglegesen megszüntetve, de az uralkodó osztály lehetőségei sokkal kisebbek lesznek. – Ebben a helyzetben a kommunista tanácsköztársaság kihirdetése helytelen lett volna, mert közvetlen célkitűzéseink lettek volna elgáncsolva. *Lenin* írja, hogy a polgárság, a forradalom győzelme után is nagyon erős volt még egy évtized múlva is. Egyezményt kötünk a burzsoáziával a demokratikus és független Magyarország felépítése érdekében!

Többen felteszik a kérdést, hogy hogyan küzdjünk meg a polgársággal akkor, amikor már nem lesz itt a Vörös Hadsereg?

Szikra Sándor felvilágosítja a jelenlevőket, hogy a földbirtokos osztály a földosztás által, az ipari burzsoázia pedig a profit lényeges csökkenésével erősen gyengülni fog, azonkívül a szervezett munkások ellenőrzése alatt állnak, az osztályharc minden fegyverével lehet harcolni a polgárság ellen. Ezért fontos az üzemi tanácsok megszervezése, hogy a munkásság ne csak a termelés vezetésére legyen képes, hanem politikai vezetésre is alkalmassá váljék. Természetes, hogy nem a Vörös Hadsereg, hanem az öntudatos munkásság erejére van szükségünk demokratikus országunk megteremtéséhez. – Ismerteti az ifjúság gyakorlati célkitűzéseit, a diákság, a tanoncok érdekében történő politikai, gazdasági és egészségügyi javaslatokat, melyekről részletes ismertetést fog közölni azok teljes kidolgozása után.

4. *Koós Béla:* Kapcsolódom az előbb elmondottakhoz és feltárom azokat a hibákat, amelyek miatt az ifjúság ebben az időben szabad népek fiaihoz nem méltóan viselkedett. – Először is a 25 éves reakció megbénította az ifjúság demokratikus fejlődését. Az Országos Ifjúsági Bizottság (OIB) több-kevesebb sikerrel dolgozott a burzsoá, illetve reakciós éra alatt, de az egyre nyomasztóbb politikai helyzet következtében mind sűrűbben történtek lebukások, és mind jobban érződött a reakció ereje. 1944. március 19-e után az ifjúság illegalitásba kényszerült, ettől az időtől kezdve együtt dolgozott a Kommunista Párttal, a Magyar Fronttal, illetve a felnőttekkel, míg 1944 októberében megalakult a Kommunista Ifjúsági Szövetség. Az ifjúság sorai megritkultak, amikor a német[ek] és *Szálasi* bandája harcba vitte az ifjakat. Hogy ez megtörténhetett, nagy hibája a[z] [il]legális mozgalomnak, hogy a legális életben nem építette ki azokat a káderet, amelyek az [il]legális mozgalomba való átvitelt jelentették volna. Ez volt a második

oka annak, hogy az ifjúsági mozgalom meglehetősen szektariánus jelleget öltött, és nem tudott tömegeket mozgósítani.

Ezen hibák felismerése után mik a céljaink? Tömegszervezet alakítása, tömegek mozgósítása [a] legelső feladatunk. A Demokratikus Ifjúsági Szövetség lépjen kapcsolatba a KIE és más ifjúsági egyesületekkel, a parasztifjakkal, és szervezkedjen Budapest életének helyreállítása érdekében, kerületenként és csoportonként. Helyiségfoglalással biztosítsuk munkánk zavartalanságát, azonnal vegyünk fel pontos leltárt a tárgyakról, fogjunk hozzá a legszélesebb körű propagandához, röpcédulákkal, plakátokkal, röpgyűlésekkel, és készítsük elő az ifjúsági nagygyűlést, amelyet előadásokkal, énekekkel együtt tegyünk változatossá.

5. *Elnök* javaslatot terjeszt elő az ifjúsági bizottság ideiglenes vezetősége megválasztása tárgyában. Ezek szerint javasolja

*Szabó Hédi,** elnökké,

Szikra Sándor, adminisztratív titkárrá,

Hazai Jenő, politikai titkárrá,

Koós Béla, fővárosi titkárrá,

Tóth Dezső, környéki titkárrá,

Hegedüs András, vidéki titkárrá, ideiglenesen az oktatási ügyekkel megbízva,

Gyenes Antal, propaganda vezetővé és

Szalai Béla, gazdasági ügyek intézőjévé való megválasztását.

Az ülés a javaslatot egyhangúlag elfogadja.

6. A napirend hatodik pontjaként szereplő nagygyűlés megtartását az ülés egyhangúlag január 28-ra tervezi.[1]

7. Egyes kerületi csoportok beszámolnak az eddig végzett munkájukról.

Pesterzsébet: az erzsébeti és soroksári vasúti átjáró híd rendbehozatala, a csepeli híd felépítése körüli munkánál az ifjúság részéről egységes, szervezett részvétel, ifjúsági gyűlés 500–600 emberrel.

VI. ker.: 300 ifjúval gyűlést tartott, ahol elhatározták és végrehajtották a Mussolini és Hitler tér** névtábláinak levételét, azonkívül szétromboltak egy barikádot. Ugyanilyen bejelentések hangzottak el a többi kerületekből és csoportokból is.

Elnök mielőtt az ülést bezárja, felszólítja az elnököket és titkárokat a kerületekből, hogy Budapest felépítése érdekében mielőbb szervezzenek munkáscsoportokat, amelyek a barikádok szétrombolását, a hul-

lák és romok eltakarítását központi irányítása mellett elvégezzék. Ilyen munka többek között a fasiszta plakátok eltávolítása és demokratikus irányzatú nyomdai termékek felragasztása. – A kerületek felajánlják, hogy mindegyik csoport egy emberrel képviseli magát ebben a munkában.

Elnök felszólítja a jelenlevőket, hogy munkájukat pontosan, lelkiismeretesen és szövetségünk szellemében, fegyelmezetten végezzék el.

Más tárgy nem lévén, elnök a békeinduló és a partizáninduló eléneklése után az ülést bezárja.

Az ülés megnyitása után érkeztek Rákospalotáról: *Hahnel József*[2], Újpestről: *Abonyi József, Borsos Rózsi, Kutsera Pál, Taller György,* Pestszenterzsébetről: *Hemela Sándor.*

Eredeti tisztázat. – PI Archívum. 274–18/1.

* Helyesen: Vitéz Hédi.
** Ma: November 7 tér és Kodály körönd.

[1] A nagygyűlést 1945. február 9-én tartották meg. Lásd 9. irat.
[2] Feltehetően Hahner (Galambos) József Pesterzsébetről.

8

1945. január 27

JEGYZŐKÖNYV A MADISZ IDEIGLENES BUDAPESTI VEZETŐSÉGÉNEK ÜLÉSÉRŐL

Jelen voltak: *Vitéz Hédi*, a szövetség elnöke, *Szikra Sándor* adminisztratív titkár, *Hazai Jenő* politikai titkár, *Hegedüs András* kulturális és vidéki titkár és *Szalai Béla* gazdasági ügyek vezetője.

Vitéz Hédi a szövetség [elnöki] tisztjéről lemondott, lemondását a jelenlevők elfogadták. *Hazai Jenő* politikai titkár beszámolójával kezdődött a megbeszélés, amelyben ismertette az ifjúság szervezésével kapcsolatban a politikai pártokkal folytatott tárgyalás eredményeit. Sajnálattal állapította meg, hogy bár a Kommunista Párt és a Nemzeti Parasztpárt ifjúsági szervezeteket nem állít fel, teljes mértékben mégsem sikerült azt a tervünket végrehajtani, hogy az egész magyar ifjúságot egyetlen demokratikus ifjúsági szövetségbe tömörítsük. A szabad, független és demokratikus Magyarországnak minél gyorsabb ütemben való felépítése érdekében egyetlen demokratikus ifjúsági szövetségbe akartuk tömöríteni az egész magyar ifjúságot. Ebben a munkánkban először a Szociáldemokrata Párt támasztott akadályokat, amikor munkánkban bennünket nem támogatott, hanem valószínűleg már meg is kezdte ifjúsági kádereinek kiépítését.[1] A Független Kisgazda Párt előreláthatólag hasonlóképpen cselekszik.[2] A fentiek alapján *Hazai Jenő* felvetette azt a gondolatot, hogy vajon nem cselekedtünk volna-e helyesebben és eredményesebben, ha a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség helyett szűkebb körben Ifjúkommunisták Szövetségében szerveztük volna a haladó ifjúságot.

Fenti beszámolóhoz *Hegedüs András* szólt hozzá, s kifejezte azon véleményét, hogy az egyházak már kész ifjúsági szervezetein kívül valószínűleg sikerül a magyar ifjúság haladó szellemű részét körénk tömöríteni.

A következő hozzászóló *Szikra Sándor* volt, aki pesszimistának látta a politikai titkár beszámolóját, és hangoztatta, hogy a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetségnek az ország mai politikai struktúrájában feltétlen létjogosultsága van, és a szövetséget szinte szükség szülte. A szövetség elnökének lemondása után, tekintve, hogy a vezető értekezleten *Szikra Sándor* elnökölt, javaslatot kért a vezetői értekezlet résztvevőitől arra vonatkozólag, hogy a vezetőség kit ajánl elnöki tisztségre.

Hegedüs András Kiss Sándor nevét említette meg, akit szerinte mint jó szervezőt és vezetőképes fiatalt ideiglenesen feltétlen be kell vonni a vezetésbe, annál is inkább, mivel *Kiss* nagy ismeretséggel rendelkezik. Javaslatát a vezetői értekezlet résztvevői elfogadták. *Kiss Sándoron* kívül még a következő nevek vetődtek fel. *Hiripi József*,[3] aki *Bajcsy-Zsilinszky Endre* személyi titkára volt, herceg *Odesscali*,[4] állítólag partizánvezető volt a közelmúltban, *Száll József*, nagy ismeretséggel rendelkezik fiatal belügyminiszteri tisztviselők és cserkészek körében.

Tekintettel arra, hogy *Koós Béla*, a főváros és környéke titkára a megbeszélésen nem volt jelen, a szervezésre vonatkozó beszámolót helyette *Vitéz Hédi* mondotta el, amiből a következőket jegyeztük:

Az I., II. és III. kerületi szervezet még nem működik.

A IV. kerületi szervezet most alakult, főként diákokból.

Az V. kerületben nagyon jó alakuló gyűlés volt a múlt napok egyikén, *Koós Béla* jelentése szerint. Bent járt viszont nálunk egy elvtárs a kerületből, és nem tartotta kielégítőnek a megindult munka ütemét.

A VI. kerületben mennek aránylag a legnagyobb rendben a szervezési munkálatok. A vezetők ugyan új emberek, de tanácsainkat elfogadják, s ügyesen végrehajtják.

A VII. kerületben ma volt alakuló gyűlés, hatvanan jelentek meg.

A VIII. kerületben meglehetősen kapkodnak a vezetők, tekintve, hogy eddig mást sem csináltak, mint két helyiséget lefoglaltak és kitakarítottak és a kettő közül a végén egyiket se tartják megfelelőnek.

A IX. kerületi szervezet két vezetőjét *Palotást* és *Császárt*[5] elvesztette, emiatt a munka nehezen indul.

X. kerületben e héten nagygyűlést hirdettek. 40–50 ember gyűlt össze. A gyűlést nem tartották meg. Háromtagú vezetőség irányítja a szervezetet. *Móró István* az egyikük, akiből ugyanúgy, mint a másik kettőből hiányzik a lendület, amely egyedül teszi életképessé az induló ifjúsági szervezetet.

A XI., XII., XIII. és XIV. kerületi szervezetek munkájáról a beszámoló semmit sem mondott.

A vasasok ma tartották alakuló gyűlésüket, 20–24-en jelentek meg.

A nyomdászcsoport négy taggal alakult egy hete, ma már öten vannak.

A szabók most akarják szakmai csoportjukat megalakítani.

Az újpesti szervezet tagjai közül hatvanan kivonultak az újpesti híd építéséhez. A „Szabad Újpest"-ben állandóan közlik a szervezet híreit. A szervezet vezetői felvették a kapcsolatot a cserkészmozgalommal, amely már beolvadt, a szociáldemokratákkal és a KIE-vel a tárgyalások még folynak. Alakuló gyűlésüket szerdán, 3 órakor tartják, amelyre *Szikra Sándor* adminisztratív titkárt hívták meg a központból.

Rákospalotán 9 tagú vezetőség irányítja a szervezetet ideiglenesen. A taglétszám 80–90, nagyrészt parasztifjakból. Jövő héten lesz az alakuló gyűlés.

Felsőgödön 8 tagú szervező bizottság alakult. A munka szépen folyik, bár a vezető nem a legalkalmasabb. Értelmes ember ugyan, csak nem ifjú[sági] vonalra való. Fedőszervnek gondolja a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetséget. Szépen folyik a munka, vasutat javítanak, és az orosz katonai parancsnokkal egyetértőleg favágó munkát végeznek. Sződ, Dunakeszi és Alsógöd községek ifjúságával próbálják a kapcsolatot felvenni.

Pestszenterzsébet egyike a legjobban dolgozó csoportnak. Hidat

építenek, utat javítanak. A „Szabadság" mai számában is jelent meg egy cikk munkájukról.[6]

A megbeszélés elnöke megkérdezi, hogy mennyi a Budapest és környékén részünkről mozgatható ifjak száma...[7]

Eredeti tisztázat. – PI Archívum. 286–21.

[1] A Szociáldemokrata Párt január végén „Ifjúszocialista Szövetség" elnevezéssel megkezdte az önálló pártifjúsági szervezetek megalakítását. A „Szabadság" rövid hírt közölt: „...Az Ifjúszocialista Szövetség Országos Ifjúsági Bizottsága kéri a kerületi pártszervezeteket, hogy 28-án, vasárnap déli 12 órakor a párt központjában tartandó megbeszélésen két–két ifjúsági megbízottjukkal feltétlenül képviseltessék magukat..." (Szabadság, 1945. január 28.)

[2] A Független Kisgazda Párt ifjúsági szervezkedése a fővárosban később indult meg. Lásd bevezető tanulmány 31. old.

[3] Téves információ. Hiripi nem volt Bajcsy-Zsilinszky Endrének a személyi titkára, barátai és ismerősei közé sem tartozott.

[4] Helyesen *Odescalchi Lajos*. Partizánvezető nem volt, az antifasiszta ellenállási mozgalom polgári szárnyához tartozott. A nyilasok letartóztatták és Sopronkőhidára vitték.

[5] A két ifjúsági vezető később előkerült, bekapcsolódott a MADISZ szervezésébe.

[6] Szabadság, 1945. január 27. Pestcrzsébet ifjúsága az újjáépítés munkájában.

[7] A jegyzőkönyv további része hiányzik.

9

1945. január–február

HOLLÓS ERVIN JELENTÉSE A BUDAPESTI IFJÚSÁGI SZERVEZKEDÉS HELYZETÉRŐL, A MADISZ IDEIGLENES ORSZÁGOS VEZETŐSÉGE MEGVÁLASZTÁSÁRÓL

RÉSZLET A JELENTÉSBŐL

Január közepén mentem el Debrecenből Szegedre, hogy ott autót kapok és onnan megyek a Duna–Tisza közére vagy Kecskemétre. Az autó, amit adtak nem volt jó, javítás alatt állt. Addig, ameddig javították, ott dolgoztam Szegeden. Részt vettem a vezetőségi üléseken. Külön-külön foglalkoztam a vezető funkcionáriusokkal. Akkor szerveztük át a kerületi és a területi osztályt. Részt vettem minden osztály

ülésén, és megfelelő irányban igyekeztem az osztályok munkáját vinni. Megszerveztünk egy gazdasági osztályt, amely a gyakorlatban jól bevált. Ekkor összesen egy hetet voltam Szegeden. És mivel az autó nem lett kész, nem tudtam eredeti utamra indulni, azonban adódott egy alkalom, hogy felmehessek Pestre. Január vége felé fel is mentem. Mikor Pestre mentem rögtön felvettem a kapcsolatot a DISZ-szel és az ott dolgozó elvtársakkal. A velük való beszélgetés *(Koós Béla, Szikra Sándor, Hazai Jenő)* és egy ifjúsági titkárin[1] való részvétel világossá tették előttem, hogy nem értik az új politikát s az új módszereket, amellyel az ifjúságot szervezik. Első dolgom volt, hogy átbeszéljem velük ezeket a kérdéseket, s elmondtam a párt álláspontját arról, miért nem szervezünk KISZ-t, hanem DISZ-t, s hogy hogyan szerveztük azt Szegeden és Debrecenben. És mivel akkor a pesti DISZ ténylegesen kommunista szervezet volt, első dolgunk volt, hogy ezen változtassunk, s kijavítsuk azt a politikai hibát, melyet elkövettek azzal, hogy a KISZ-t átalakították DISZ-szé anélkül, hogy előbb egy bizonyos erejű tömegmozgalmat építettek volna ki és megfelelően előkészítették volna a különböző pártoknál és egyesületeknél, személyeknél a DISZ létrehozását. Mikor felismertük ezt a politikai hibát, rögtön hozzáfogtunk a kijavításához, mégpedig úgy, hogy az ottlevő országos vezetőséget átszervezzük, vagyis bekapcsoljunk másokat is a munkába, s a DISZ-t ténylegesen DISZ-szé tegyük. A meglevő kapcsolatokon keresztül összehívtunk egy szűkebb körű értekezletet a Kisgazdapárt, a Szociáldemokrata Párt, a KIE, a diákmozgalmak és a Cserkészszövetség vezetőiből.[2] Ezen az értekezleten én tartottam előadást a DISZ-ről, a DISZ eddigi munkájáról, s elmondtam, hogy Debrecenben is van egy országos központ[3], s hogy a két központnak a munkáját össze kell hangolnunk. Itt beszélt[em] a DISZ szervezeti felépítéséről, azonkívül egy jelölő bizottságot állítottunk össze, amelyik ott az ideiglenes, Pesten levő, országos vezetőséget jelölte ki. Másnapra összehívtunk egy szélesebb körű értekezletet szintén a különböző pártok és az egyesületek ifjúsági vezetőiből, körülbelül 60–70-en voltak, itt hasonlóan a DISZ-ről és a szervezeti felépítésről volt szó. Egy vita alakult ki, ahol többen a DISZ-t csúcsszervezetnek képzelték el, ellentétben a mi felfogásunkkal. Itt el lett fogadva a vezetőség, mely most már nemcsak kommunistákból, hanem a kisgazdákból, a KIE-ből, a diákmozgalmakból, a szociáldemokrata, a Cserkészszövetség ifjúsági vezetőiből tevődött össze.[4] Azonkívül egy kiáltvány

kiadását határoztuk el, amit akkor ott rögtön meg is szövegeztek.[5] Még aznap beszámoltam *Gerő* elvtársnak, aki rávilágított arra, a kiáltvány s a vezetőség összetételéből úgy néz ki a DISZ, mintha egy csúcsszervezet lenne, melyet úgy kell kijavítani, hogy a vezetőségben részt vevők ne szervezeteket, egyesületeket képviseljenek, hanem mint egyének vegyenek részt a munkában. Másnap volt az első vezetőségi gyűlésünk, ahol kiderült, hogy sokan valóban csúcsszervezetnek képzelték el a DISZ-t. Ezen a vezetőségi ülésen sikerült keresztülvinni s megértetni az ottlevőkkel, hogy a DISZ nem csúcsszervezet, hanem egy egységes ifjúsági szövetség, s a vezetőségi tagok nem szervezeteket képviselnek, hanem mint egyének vesznek részt a munkában. [A] következő vezetőségi ülésen részletesen megbeszéltük az egyes vezetőségi tagok munkáját, hogy ki milyen konkrét munkaterületen fog dolgozni. Azonkívül minden vezetőségi tag szervez a munkájának megfelelően egy osztályt. Részt vettem ezeknek az osztályoknak a megszervezésében, s ott voltam egy-egy osztálynak az ülésén. Átbeszéltem minden osztályvezetővel, vagyis vezetőségi taggal a feladatait.

Rendeztünk egy ifjúsági nagygyűlést, ahová csoportok egységesen táblákkal jöttek be[6]. A gyűlésen beszéltem én is. A gyűlés hangulata jó volt, de politikailag nem volt eléggé megfelelő, mert nem volt eléggé toborzásra beállítva. Kinn voltam Kispesten vezetőségi ülésen, ahol gyakorlati s elméleti kérdésekről beszéltem.

Mielőtt elmentem volna Pestről, részletesen megbeszéltem az elvtársakkal a tennivalókat, melyek a következők voltak: kerületi csoportok megerősítése s tömegmozgalommá való kiszélesítése. Beosztottuk ki melyik kerületet fogja tartani. Azonkívül egy széles körű kultur[ális] és sportmozgalom megszervezését, mozi lefoglalását, vezetőképző szeminárium létrehozását. Ezeket már azóta részben meg is valósították...[7]

Debrecen, 1945. III. 9.

Hollós Ervin

Eredeti tisztázat, Hollós Ervin saját kezű aláírásával. – PI Archívum. 274–18/1.

[1] A főváros és környéke MADISZ-szervezeteinek titkári értekezlete 1945. február 1-én volt.

[2] Az értekezletet 1945. február 7-én tartották.

[3–4] Lásd bevezető tanulmány 20–21. és 22–25. oldalait.

[5] Lásd 12. irat.

[6] A Magyar Színházban – mai Nemzeti Színház – 1945. február 9-én tartott ifjúsági toborzó gyűlésről van szó. A „Szabadság" 1945. február 11-i száma rövid tudósítást közölt a gyűlésről.

[7] A jelentés további része a kecskeméti, nagykátai, kiskunfélegyházi, kiskunhalasi és szegedi ifjúsági szervezkedés helyzetéről ad tájékoztatást.

10

1945 február

A FÜGGETLEN KISGAZDA PÁRT IDEIGLENES IFJÚSÁGI VEZETŐJÉNEK TERVEZETE A PÁRTVEZETŐSÉGHEZ AZ ÖNÁLLÓ IFJÚSÁGI SZERVEZET LÉTREHOZÁSÁRÓL

I. Általános rész

1. Az ifjúsági szervezet a párt vezetőségével egyetért[ésben] önálló szervezetként építendő fel.

2. Az ifjúsági szervezet célja: *a)* a fiatalságot munkaközösségekbe tömörítve megteremteni a szabad tájékozódás lehetőségét, a pártprogram szellemében politikai, társadalmi, gazdasági és szellemi (kulturális) nevelés. *b)* Tekintve, hogy minden egészséges tömörülésben az ifjúság képviseli a radikalizmust: megadni a szabad kritika jogát, s lehetőséget biztosítani arra, hogy ezt a jogot érvényesíthesse is mind a magyar élet, mind pedig szűkebben a párt kérdéseiben is.

3. Az ifjúsági szervezet céljainak elérésére országos autonóm organizáció építendő fel, amely a célszerűség határain belül alkalmazkodni kíván a párt szervezetéhez.

4. Az ifjúsági szervezet ideiglenes vezetősége már most kijelenti, hogy szociális és demokratikus életünk három fő pillérjének *a)* a görög-római kultúrát, *b)* a mély népi műveltséget és *c)* a keresztény világnézetet tartja. Történelmi szükségszerűségnek látja a nagyipar teljes szocializálását, a munkásság jogainak és emberi méltóságának maradéktalan biztosítását. Vallja a földbirtokreform sürgető voltát és elodázhatatlanságát. Parasztbirtokoknál 200, egyéb nagybirtoknál pedig 100 holdban látja a normális felső határt. A termelés produktivitásának biztosítására útnak a szövetkezeti szocializmus megvalósítását látja. Különösen közösségi (népfőiskolás stb.) nevelésen átment fiatalságot tartja alkalmasnak a tájegységi, illetve a faluszövetkezetek felépítésére és vezetésére. Fontosnak ítéli a földreform után föld nélkül maradt „földmunkás"-réteg szociális, gazdasági, társadalmi és kulturális helyzetének rendezését is. Az értelmiség hivatását a tanításban, nevelésben látja. Középosztályunknak, polgári rétegünknek csak abban az esetben van létjogosultsága, ha közösséget tud és akar vállalni maradéktalanul és őszintén a parasztsággal és a munkássággal. A párt ifjúsági szervezete az ide tömörült értelmiségi csoport ilyen irányú nevelését különlegesen fontosnak tartja.

5. Az ifjúsági szervezet vezetését országos bizottság látja el, amely magából elnököt választ, aki, mint a Független Kisgazda-, Földmunkás- és Polgári Párt Ifjúsági Szervezet elnöke tagja a párt Központi Vezetőségének.

6. Külön kell szólni a Demokratikus Ifjúsági Szövetségről (továbbiakban: DISZ), illetve az ahhoz való viszonyulásról. A DISZ tudvalevőleg a Nemzeti Ellenállás Diákmozgalom (Győrffy Kollégium) és a Kommunista Ifjúmunkás Szövetség egyesüléséből keletkezett. Kommunista Ifjúsági Szövetség által létrehozott pártokon felül álló, az egész ifjúságot átfogó intézmény. Jelentősége – abban az esetben, ha minden párt egységesen elismeri – óriási. Ilyen körülmények között egyedül képes az egész ifjúság megszervezésére és nevelésére, a szocializmusra. Benne megvalósulhat a régi álom: megnyitni munkaközösségekben, autonóm kollégiumokban a szabad tájékozódás lehetőségét; a napi pártpolitikán felülemelkedve egészséges politikai, társadalmi, közgazdasági, szellemi (kulturális) nevelést adni az ifjúságnak. Kétségtelen, hogy a Kommunista Ifjúsági Szövetség a DISZ vezetőségében többségben van, valamint – bár a kommunisták feladták ifjúságukat – a DISZ keretében éppen konspirációs felépítettségüknél fogva ez az ifjúság egységes. Számukra ez nagy erőt jelent, s esetleg „demokratikus" cím alatt szerezhetnek újabb híveket a dialektikus materializmusnak. Mellettük a Kisgazda és a Szociáldemokrata Párt csak abban az esetben képviselhet komoly erőt, ha ifjúságát konspirációs alapon megszervezve tagolódik be a DISZ-be. A DISZ-t hivatalosan elismerte még – tudomásunk szerint – a Nemzeti Parasztpárt is. A Szociáldemokrata Párt éppen a napokban indította meg ifjúsági szervezését, az Ifjúszocialista Szövetség megalakításával. Tudomásunk van arról is, hogy a DISZ vezetősége az egyházak ifjúsága felé is tájékozódik, valamint – mivel éppen a Kommunista Párton keresztül kapcsolatban

állnak a Vörös Hadsereg parancsnokságával – a szervezést vidéken is megindították. A DISZ – éppen taktikai okokból is – valóban demokratikus programja kiválóan alkalmas arra, hogy az egyébként a Kisgazdapárt felé orientálódó fiatalságot is felszívja. Éppen ezért halaszthatatlan feladatnak látjuk, hogy a párt

a) hivatalosan (sajtóban, röpcédulákon) hozza nyilvánosságra abbeli álláspontját, hogy a felénk tájékozódó elemek – míg szervezőink vidékre nem érkezhetnek – legalább tartózkodó álláspontra helyezkedjenek a DISZ-szel szemben. (Tudomásunk van arról, hogy a DISZ vezetősége keresi a kooperáció lehetőségét pártunk ifjúságával.)

b) Keressen kapcsolatot a Vörös Hadsereg parancsnokságával, hogy vidéki szervezőink a kidolgozandó szervezési utasítás szerint mielőbb elindulhassanak a párt súlyát képező falu felé.

Magunk részéről az ifjúság egységének szempontjából előnyösnek tartanánk, ha a párt a DISZ-t elismerné, természetesen, ha annak vezetősége az erőviszonyok szerint tényleg demokratikus alapon épülhetne fel. Véleményünk szerint még ebben az esetben is fenn kell tartani a párt országos ifjúsági szervezetét, hogy a hozzánk tartozók egy szervezési és szellemi iskolán keresztül juthassanak ebbe a tágabb keretbe, ott is egy tábort képviselve. Mivel ez kifelé nem hangsúlyozható, annál fontosabbnak látszik egy állandó és minél állandóbb organizáció kiépítése, s feltétlenül szükséges, hogy nyilvánosságra kerüljön az eszmei kapocsként szereplő radikális pártprogram.

7. Tisztában vagyunk azzal, hogy minden politikai párt vitalitását és jövendőbeli súlyát (vagy a meglevő biztosítását) mindig az ifjúság jelenti. Éppen ezért az ifjúsági szervezet ügye a párt központi kérdéseként kezelendő...[1]

Eredeti tisztázat. – PI Archívum. 285/2–11.

A tervezet elkészítőjének neve, megírásának pontos időpontja az iraton nincs feltüntetve. Egy később keletkezett irat alapján azonban megállapítható, hogy a tervezetet *B. Rácz István* – a FISZ elnöke – készítette február elején, a pártvezetőség megbízásából. (PI Archívum. 285/2–11. *B. Rácz István* levele *Tildy Zoltánhoz* 1945. február 24-én.)

[1] A tervezet további része – II. Szervezeti rész – az országos, a főkerületi és a helyi szervezetek felépítésének tervét tartalmazza. Az irat végén a következő gépelt szöveg található: „Ez a javaslat nem teljes és nem részletes, minthogy nem is lehet az. Összeállításánál nem ismertük a pártszervezet felépítését, tehát nem dolgozhattunk ki részletes szervezési utasítást. Egyéb téren is inkább a nagyvonalú felrajzolásra törekedtünk, hogy a beérkező kívánságokat és tanácsokat figyelembe véve építhessük ki az ifjúsági szervezetet."

11

1945. február 5

AZ IFJÚSZOCIALISTA SZÖVETSÉG JELENTÉSE BÁN ANTALHOZ A SZOCIÁLDEMOKRATA IFJÚSÁGI SZERVEZKEDÉS HELYZETÉRŐL

1. *Szervezés.* Röpirat megjelent[1], plakátszerűen felhasználandó. 9000 készült, ebből hetenként szétosztunk 2–2 ezret. További nyomtatványok, esetleg 4 oldalas ifjúsági röpirat előkészületben. [A] VII. ker. ifj. csoporttal tárgyalások folynak egy állandó ifjúsági nyomda beállítására.

Heti vezetői összejövetelek most már rendszeresen szombat déli 12 órakor tartatnak, kijárás kerületekbe közlekedési viszonyok miatt egyelőre nehézkes.

2. *Oktatás.* A tanárcsoport ígért tanerőket, e héten ez valószínűleg kialakul. [A] VIII. kerületben heti előadások megindultak, ugyanitt *Wiener*[2] ifjúsági vezetők részére gyors tanfolyamot rendez a Mónus-anyag alapján. [A] X. [ker.]-ben *Komlós* elvtárs, mint ideiglenes szervező, megfelelő képzettségénél fogva ellátja az oktatást is.

3. *Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség.* Kerületeinket arra szólította fel, hogy az ifjúsági szervezkedést szüntessék be. Két okból nehezményezendő, *a)* központi elintézést igényel, miután állandóan pártközi megállapodásra hivatkoznak, melyről nekünk nincs tudomásunk, *b)* kerületi pártszervezeteink utasítandók, hogy ilyen tárgyalásokat ne folytassanak és javaslataikat ne tárgyalják, mint pl. a VIII. ker.-ben, ahol ez a szervezésbeszüntetés majdnem keresztül is ment, hanem véleményeket e tárgyban jelentsék a központban.

4. *Koppány partizáncsoport.* Jelentését mellékelem, vezetője *Baranyai Tibor* előadta[3], hogy elgondolása szerint a meglevő ifjúsági egyesületeket (KIE, KALOT, Soli deo Gloria, tehát elsősorban egyházi szervezeteket) föderatív alapon akarja az Ifjúszocialista Szövetségbe beszervezni. Következő szempontjai vannak: *a)* Kényszermentesen kell egyesíteni a szervezeteket (ellentétben a Magyar Dem[okratikus]

Ifj[úsági] Szöv[etséggel]). *b)* Központi bizottságot akar alakítani, melyben a vezető szerepet a Szociáldemokrata Párt játszaná, mintegy felügyeleti jelleggel a szociáldemokrata elvek tiszta alkalmazása érdekében. *c)* A tagok s vezetők 24 éves korhatára. *d)* A meglevő egyesületekből a Szocdem Párt ifj. csoportjaiba mindenki beléphet, és akkor nem kell az egyesületi tagságát fenntartania. Megjegyzendő, hogy *Baranyai* a KIE-vel tapogatódzó tárgyalásokat folytatott, akik elvi beleegyezésüket adták, különösen azért, mert ezen a módon akarják elkerülni a Magy. Dem. Ifj. Szöv.-be való beolvasztásukat, melynek általunk is ismert elvi alapjai nekik nem felelnek meg. Felhatalmazást kérünk, hogy *Varga Elek* és *Baranyai Tibor* az előkészítő tárgyalásokat lefolytassa. Ehhez a ponthoz mellékelek 3 *Baranyai* által benyújtott írást[4], melyet kérünk vissza.

5. *Ebédakció.* A nőbizottság által szervezett ebédeltetési akciónál eljártunk, hogy minden kerületben a 14–18 éves ifjak legyenek az ebédek kihordásánál segítségre és ezek – mint növésben levő és betegségnek legjobban kitett korosztály tagjai – 20%-ban részesüljenek az ebédeltetésből.

6. *Vidéki gyermekelhelyezési akció.* Dr. *Váró György* elvtársunk vidéki gyermekelhelyezési akció céljából a napokban elutazik, és remény van, ismerve nevezett elvtárs ilyen irányú tapasztalatait és képességeit, hogy ezen akciót széles körre kiterjeszthetjük és későbbi időpontban a fent említett kamaszkorúakra, ami a mi ifjúsági mozgalmunkat elsősorban érdekli, szintén alkalmazhatjuk.

Budapest, 1945. február 5.

Eredeti tisztázat. – PI Archívum. 253/1–20.

Az iratra tintával ráírták: 1. sz. jelentés *Rozmayer* (Bán) elvtársnak.

[1] A röplap bejelentette, hogy az SZDP ifjúsági szervezete a fővárosi kerületekben megkezdte működését. Felszólított minden dolgozó fiatalt és diákot, hogy a szervezetekben jelentkezzen és „vegye ki részét a szabad, demokratikus és szocialista Magyarország felépítésében". (PI Archívum. Rpgy. V/11/1945/8289.)

[2] Vágvölgyi Tibor

[3] Az SZDP vezetőségének az álláspontját a *Baranyai*-javaslatról lásd bevezető tanulmány 23. old.

[4] A mellékletek hiányoznak.

12

1945. február 9

A „SZABAD IFJÚSÁG" KÖZLI A MADISZ FELHÍVÁSÁT A MAGYAR IFJÚSÁGHOZ

...[1] A MADISZ felsorakozik a Magyar Függetlenségi Front Nemzeti Bizottsága mögé, elfogadja és támogatja annak programját. Ezen túlmenően szükségesnek látja a következő célkitűzésekért való harcot:

1. A teljes szervezkedési, gyülekezési, sajtó-, szólás- és vallásszabadságot.

2. A választói korhatár leszállítását a 18. életévre, nemre és foglalkozási ágra való tekintet nélkül.

3. Lehetővé tenni minden társadalmi réteg részére a legmagasabb iskoláztatást ingyenes tanítással és a tanszerek közpénzen való beszerzése és a jó tanulók megélhetését biztosító ösztöndíjak által. Az egységes nyolcosztályos népiskolát. Szaktanítók alkalmazását. Tanyai internátusok létesítését. Mezőgazdasági és ipari középiskolák számának szaporítását.

4. Ha egy fiatalkorú munkás ugyanolyan munkafeltételek mellett dolgozik, mint felnőtt munkatársa, ugyanolyan bért kapjon. Ugyanez vonatkozik a női munkaerőre is.

5. A megélhetési költségek hullámzása miatt mozgóbérskála bevezetését az 1929. évi béreket és árakat véve alapul.

6. A 22. éven aluli ipari és mezőgazdasági munkások részére 40 órás munkahetet. A gyermekmunka szigorú eltiltását 14 éves korig.

7. A tanoncifjúság helyzetének gyökeres megváltoztatására egységes tanoncvédelmi törvény mielőbbi megalkotását. A tanoncidő leszállítását 2 évre. A tanonc csak szakmájába vágó munkát végezzen. A tanoncok minimális kezdő fizetése a szakmájukban dolgozó segédmunkásokéval legyen egyenlő, majd félévenként emelkedjen. A tanonciskolában eltöltött idő a munkaidőbe legyen beleszámítva.

8. A fiatalkorú mezőgazdasági munkások (cselédek, béresek, napszámosok stb.) életkörülményeinek megjavítását. Az érdekeltekből bizottság alakítását, és ezek javaslata alapján a mai követelményeknek megfelelő bérrendezést. A parasztifjúság bekapcsolását a politikai és kulturális élet vérkeringésébe, könyvtárak, kultúrcsoportok, politikai

szemináriumok megszervezése által. A biztosítás kiterjesztését a parasztifjúságra. A községi autonómiákban való részvétel lehetőségét. A parasztifjúság részére új, egészséges lakások építését, a földosztásban való részesedést.

9. Az ifjúság neveléséből kizárni mind a fasiszta, mind a reakciós elemeket. Az új, szabadságszeretetre és önálló kutatásra buzdító tankönyvek és tanítási módszerek kidolgozásába a tanulóifjúságot is bevonni. Ingyenes tanácsadó és képességvizsgáló intézetek felállítását. Nép- és középiskolákban az orosz és angol nyelv tanítását.

10. Mindazoknak az intézkedéseknek a megtételét, amelyek testben erős, egészséges fiatalság felnevelését biztosítják. Egészséges, tiszta munkahelyeket, lakásokat és iskolákat. Üzemekben, iskolákban, mezőgazdasági munkáknál, ahol nagyobb számú munkás dolgozik együtt, higiénikus tisztálkodási lehetőségek, mosdók, fürdők létesítését. Kéthavonként lelkiismeretes orvosi vizsgálatot. Egészséges, ifjú tömegsport kifejlesztését, sportpályák, úszócsarnokok létesítését. Az ifjúság élelmezésének különös biztosítását. A nehéz testi munka tilalmat 20 éves korig. Veszélyes gépek mellett, ahol ifjúmunkások is dolgoznak, a munkásvédelmi berendezések különös elővigyázatossággal való kiépítését. A tanoncok testi fenyítését szigorúan torolják meg.

11. Önrendelkezést az ifjúságnak minden egyesülete fölött. A tanoncotthonok, internátusok, menzák, a kollégiumok, a diák és tanonc jóléti intézmények az ifjúság önkormányzati szervei igazgatása, illetve ellenőrzése alatt álljanak.

12. Barátságot akarunk a szomszéd népek ifjúságával, és megismertetjük a magyar ifjúsággal a nyugati demokratikus hatalmak és az orosz nép fiataljainak kultúráját és a szabadságért vívott hősi harcát.

13. A magyar ifjúság egészét felsorakoztatjuk az alakuló új nemzeti hadsereg keretébe.

14. Szükségesnek tartjuk az egész magyar demokratikus ifjúság csatlakozását a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetséghez, ahol az ifjúság demokratikus szellemi, politikai és kulturális nevelést kap.

Szabad Ifjúság (Bpest), 1945. február 9. Mit akar a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség?

A felhívás 1945. február 9-én Budapesten a „Szabad Ifjúság" című lapban jelent meg. A szegedi „Szabad Ifjúság" 1945. február 18-i száma és a MADISZ központi lapja, a „Magyar Ifjúság" 1945. május 1-i első száma közölt módosított

szövegű felhívást. Az utóbbiak pontjai azonos tartalmúak, a szegedi felhívást terjedelmes bevezető szöveg egészíti ki. A május 1-i felhívás teljes szövege a következő:

„1. A hazafias érzésű magyar ifjúság összefogását az új demokratikus Magyarország felépítésére, nemre, vallásra, társadalmi különbségre való tekintet nélkül.

2. A közéletnek és a termelésnek a fasiszta elemektől való megtisztítását. Harcot minden olyan intézmény ellen, amely a fiatalságot kiszolgáltatta az imperialista háborúnak, tudatlanságnak, nyomornak és gyűlölködésnek.

3. Baráti kapcsolatok létesítését a szomszéd népek demokratikus ifjúságával.

4. Az ifjúság tevőleges bekapcsolását a magyar politikai életbe: a választójog kiterjesztését, demokratikus irányú politikai nevelésének megszervezését. Szabad szervezkedési és véleménynyilvánítási jogának biztosítását.

5. Az ifjúság bekapcsolását a fasizmus elleni aktív harcba, és felsorakoztatását az új nemzeti hadseregben.

6. A fiatal dolgozók munkabérének, munkaidejének és munkaviszonyainak rendezését. Egyenlő munkáért egyenlő bért.

7. A tanoncifjúság helyzetének rendezését. (Szakmán kívüli foglalkoztatás megtiltása, tanoncotthonok létesítése, tanonciskolák átszervezése stb.)

8. A házasulandó szegény- és kisparaszti fiatalság földigényének legteljesebb kielégítését.

9. A mezőgazdaságban és a háztartásokban foglalkoztatott mindkét nembeli ifjúság (uradalmi cseléd, béres, háztartási alkalmazott stb.) számára emberhez méltó munkafeltételek biztosítását.

10. A szellemi munkának fokozottabb értékelését; az értelmiségi ifjúság munkájának arányos díjazását.

11. Ifjúsági kultúr- és sportegyesületek létesítését, olcsó ifjúsági tömegsport és tömegszórakozás lehetővé tételét. Olyan sport- és kulturális életet akarunk, amely az ország egész ifjúságának testi és lelki fejlődését és szórakozási lehetőségét biztosítja.

12. Demokratikus ifjúsági politikát.

Teljes tanulási lehetőség biztosítását a parasztság és ipari munkásság gyermekei számára.

Mezőgazdasági és ipari szakképzés fejlesztését új szakiskolák létesítésével.

Ifjúságunknak nemzeti demokratikus hagyományaink szellemében való nevelését. Az iskolákból a nép- és nemzetárulók eltávolítását és megbüntetését. Demokratikus szellemű tankönyvek és tanítási módszerek kidolgozását."

[1] A bevezető részt elhagytuk, mert szó szerint megegyezik a KISZ szegedi szervezetének decemberi tervezetével. (5. irat.)

13

1945. március 8

A SZAKSZERVEZETI TANÁCS KÖRLEVELE A SZAKSZERVEZETEKHEZ IFJÚSÁGI CSOPORTOK LÉTREHOZÁSÁRÓL

Budapest, 1945. március 8

...A Szakszervezeti Tanács legutóbbi ülésén állást foglalt amellett, hogy a szakszervezetek keretében mindenütt és minél hamarabb ifjúsági csoportok alakuljanak, de szükségesnek tartja azt is, hogy a csoportok élén megbízható, régi vezetők álljanak. A szakszervezetek vezetőinek kell erről gondoskodni. Amint a jelölés megtörtént – és ezt minél hamarabb vigyék véghez –, jelentse be minden szakma a Tanácsnak, hogy név szerint kik foglalkoznak az ifjúsággal. Biztosak vagyunk abban, hogy a kérdés nagy fontossága fokozott tevékenységre ösztönzi a szakmák vezetőit.[1]

Piros [László]

Sokszorosított körlevél. – SZOT KL 1945. Bőrös Szakszervezet 2. d.

[1] A szakszervezeti ifjúsági mozgalom kibontakozásáról és fejlődéséről lásd a 29. iratot.

14

1945. március 27

BÁN ANTAL LEVELE AZ SZDP PÉCSI VEZETŐSÉGÉHEZ A PÁRTIFJÚSÁGI SZERVEZET MEGALAKÍTÁSÁRÓL

Tisztelt Elvtársak!

Az ifjúsági, illetőleg nőmozgalomra vonatkozó levelüket megkaptuk, és az alábbiakban tájékoztatjuk Önöket az abban foglalt kérdésekről.[1]

A szóban forgó pártközi megállapodást a Magyar Kommunista

Párt kezdeményezte, de a Szociáldemokrata Párt vezetősége nem járult hozzá. Tette ezt elsősorban a párt utánpótlásának biztosítása érdekében, valamint elvi okokból. Nem tartotta ugyanis helyesnek a pártvezetőség, hogy az említett mozgalmak, mintegy eltagadva szocialista lényegüket, igyekezzenek az ifjúsági, illetőleg nőtömegek megnyerésére. A szocialista eszme hódító képességében bízva, különösen a mai időkben szükségesnek tartjuk egy világos és félreérthetetlen szocialista politika folytatását.

Ilyenformán az ifjúsági és nőmozgalmainkat mint tömegmozgalmakat politikai pártszervezeteinkben fenntartjuk. Az ifjúsági mozgalom „Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalom[2] Pécsi Szervezete" néven megalakítandó, míg a nőmozgalom a nőbizottság útján szervezendő.

Megjegyezzük, hogy ezeket a kérdéseket nem szabad kiélezni, sem a Kommunista Párt, sem a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség, sem a Demokratikus Nők Szövetsége* irányában, és a velük való barátságos viszonyt fenn kell tartanunk, állandóan ragaszkodva a pártvezetőség fentebb körvonalazott álláspontjához.

Elvtársi üdvözlettel

R.

főtitkár h.

Eredeti tisztázat, Rozmayer (Bán) Antal kézjegyével. – PI Archívum. 283–20.

* Helyesen: Magyar Nők Demokratikus Szövetsége.

[1] A pécsi szociáldemokrata szervezet levélben fordult az SZDP országos vezetőségéhez. Tájékoztatást kért arról, hogy milyen álláspontot foglaljon el a Kommunista Párt javaslatával kapcsolatban az egységes ifjúsági és nőmozgalom létrehozásának kérdésében.

[2] Az SZDP vezetőségének határozata alapján az Ifjúszocialista Szövetség 1945. február 15-től Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalom (SZIM) néven működött. (A Szociáldemokrata Párt kongresszusi jelentése 1945–1946. évekről. Világosság Könyvnyomda Rt., Budapest é. n. 45. old.)

15a

1945. március 28

A MAGYAR KOMMUNISTA PÁRT KÖZPONTI VEZETŐSÉGÉNEK HATÁROZATA A MADISZ TEVÉKENYSÉGÉRŐL ÉS FELADATAIRÓL

A Központi Vezetőség megállapítja, hogy a DISZ politikájában és gyakorlati munkájában alapvető hibák vannak. Ezek kiküszöbölésére szükségesnek tartja:

1. A DISZ-ben uralkodó szektárista* KISZ-szellem teljes felszámolását.
2. A DISZ-ben dolgozó ifjú elvtársak részére a Kommunista Párt szervezzen egyhetes kurzust, és azon dolgozza fel a DISZ-ben követendő politika irányelveit.
3. A Kommunista Párt fektesse le írásban a DISZ feladatait, szerepét, célját és a magyar ifjúsági egység megteremtésére és megtartására szolgáló irányelveket.[1]
4. A felnőtt párttagokkal tisztázni kell a DISZ szerepét.
5. A DISZ munkájában a hangsúly ne a politizáláson legyen. A DISZ igyekezzék az ifjúságot sport, szórakozási, tanulási igényeinek kielégítésén keresztül megnyerni a demokratikus Magyarország céljainak. A Nemzeti Függetlenségi Front politikáját a magyar ifjúság helyzetének figyelembevételével kell keresztül vinni.
6. A DISZ fektessen súlyt az ifjúságnak tetsző külső megnyilvánulásokra. (Jelvény, egyenruha, felvonulások és más külső megnyilvánulások). Rendezzen a DISZ május 1-én nagy felvonulásokat, és azokon vigye át a gyakorlatba ezeket az elgondolásokat.

   A DISZ vezetőségeibe ne csak politikus ifjak vegyenek részt. Be kell oda vonni a hírneves sportolókat, művészeket stb.

   Májusban vagy júniusban országos ifjúnapot kell tartani nagy felvonulással, ünnepségekkel, hogy a közvélemény felfigyeljen a DISZ-re és abban ténylegesen a magyar ifjúság minden rétegét magában foglaló szervezetet lássa.
7. Az ifjúsági egység megteremtésének érdekében meg kell nyerni a DISZ-nek a különböző pártok és egyesületek ifjúságát. Elsősorban az alsó szervezetek ifjúságát kell megnyerni. Nagy súlyt kell helyezni az egyéni agitációra.
8. Az egység megteremtésének harcában ki kell használni az elért eredményeket (pl. a debreceni megállapodást a DISZ és a kisgazdapárti ifjak között.[2] Az utóbbiak elfogadták azt, hogy beolvadjanak a DISZ-be).
9. A DISZ egyik nem kommunista vezetője (*Kiss Sándor* DISZ-elnök a legalkalmasabb) dolgozza fel egy cikkben a DISZ kérdéseit, és közöltesse le azt az összes pártok lapjaiban.
10. A Budapesten kiadandó „Magyar Ifjúság" hetilapot úgy kell megszerkeszteni, hogy az magára vonja a széles ifjútömegek érdeklődését. Legyen benne sok illusztráció, sport, szórakoztató cikk stb.
11. A DISZ vezetőségeiben és szervezeteiben a kommunista ifjak ne számbeli fölényükkel, hanem rátermettségükkel, munkájukkal vezessenek.
12. A DISZ megerősítésére be kell vonni a szövetségbe a szakszervezeti ifjúság tömegeit.
13. A Magyar Kommunista Pártnak oda kell hatni, hogy a többi demokratikus pártok vezetőségei egyezzenek bele abba, hogy ifjúsági csoportjaik a DISZ-be olvadjanak.

Eredeti tisztázat. – PI Archívum. 274–2/20.

A vezetőségi ülésen részt vettek: *Rákosi Mátyás, Farkas Mihály, Orbán László, Nonn György, Kiss Károly, Hazai Jenő, Koós Béla, Hollós Ervin.* A MADISZ-ban dolgozó kommunista ifjúsági vezetők szóbeli tájékoztatást adtak a szövetség eredményeiről és hibáiról. A jegyzőkönyv csak a határozatot közli.

* Helyesen: szektás.

[1] Lásd 21. irat.
[2] Lásd bevezető tanulmány 14. old.

15b

1945. április 4

AZ MKP TITKÁRSÁGI ÜLÉSÉNEK HATÁROZATA

1. A MADISZ május hónapra ankétot készít elő, amelynek feladata lesz az ifjúsági egység kérdését tisztázni.[1] Az ankétot gondosan kell előkészíteni, olyan felszólalókat kell megnyernünk, akiket befolyásolni tudunk és az ifjúság előtt tekintélyük van. A felszólalásokat kellőképpen kell rendezni, hogy azok olyan sorrendben hangozzanak el, hogy a kommunisták és általunk befolyásolt emberek felszólalása döntő súlyú legyen.

2. Sűrűbben kell összehívni a kerületi DISZ-aktívák egy-egy megbízottját és azokkal a politikai vonalat tisztázni. A szélesebb körű aktíva összejöveteleket ne tartsuk túl gyakran. Egyrészt, mert MADISZ frakciómunkának látszik, másrészt, mert a felmerülő kérdések nem teszik indokolttá a nagyarányú aktívák gyakori összehívását. *Kende* elvtárs rendszeresen látogassa a kerületi pártszervezeteket, és ott a DISZ-aktívával tisztázza a DISZ feladatait és egyéb problémáit.

3. A DISZ-ben a nevelés nemcsak demokratikus kell legyen, hanem meg kell találnunk a módját, hogy burkolt marxista nevelést adjunk.

4. A MADISZ és a szakszervezetek viszonyát gyökeresen rendezni kell. A DISZ-nek nem szabad kifejezetten a polgári rétegre irányt vennie, ellenkezőleg, arra kell törekednie, hogy tömegei alapját a munkásifjúság képezze, úgy azonban, hogy soraiban valamennyi réteg helyet találjon. Ezért a szakszervezeti ifjúsági mozgalom kifejezetten az ifjúság szakmai képzésével, szakmai továbbképzésével és anyagi érdekeinek védelmével foglalkozzon. Az oktatást, kulturális munkát és szórakozást a DISZ adja meg a munkásifjúság számára. A szakszervezeti ifjúsági napokon a csak munkásifjúságot érdeklő anyagi érdekekkel kapcsolatos problémák tárgyalásával tudjuk megadni – lehetőleg nagyrészt DISZ-előadók és elvtársak segítségével – azt a kevésbé burkolt marxista nevelést, amit a DISZ a munkásifjúság számára meg nem adhat. A szakszervezeti ifjakat azonban tömegével be kell vinni a DISZ-be és ezzel feljavítani a DISZ színvonalát. A DISZ-ben nyílt és erélyes agitációt kell kifejteni a szakszervezetek mellett, és irányt venni a DISZ-tagok kötelező beléptetésére a szakszervezetbe.

Ez a gyakorlatban azt jelentené, hogy a szakszervezeti ifimozgalom nem foglalja le az ifjúmunkások egész idejét, hanem lehetőséget hagy számukra, hogy a DISZ mozgalmában részt vegyenek. Nem jelenti ez természetesen a szakszervezeti ifimozgalom megszűnését, csak azt, hogy a szakszervezeti ifik nem fognak külön elszigetelt, tisztán szakszervezeti életet élni, hanem bekapcsolódnak az ifjúság tömegmozgalmába, és ezzel biztosítékát képezik az ifjúsági egység létrejöttének.

5. A különböző politikai pártokkal kapcsolatban felmerülő csúcsszerv-problémákat csak a gyakorlat tudja megoldani. A megoldás elsősorban a DISZ erősségétől függ. Nyomás alá kell azonban helyezni a pártvezetőségeket is az egységes ifjúsági mozgalom elfogadására, de ugyanakkor alulról, a különböző ifjúsági mozgalmak tagságán és ifjúsági vezetőin keresztül kell az egységet megteremteni.

6. Pártunk szervezetén belül tisztázni kell a DISZ feladatait, meg kell értetni mind a kerületi pártszervezetek tagjaival, mind a DISZ-ben dolgozó elvtársakkal, hogy miért van szükség a DISZ-re. Az elkövetkező héten a pártnapon a tömegszervezetek kérdését kell tárgyalni, középpontba téve a MADISZ és a nőszövetség problémáit. A sillabuszt a tömegszervezetek osztálya a propagandaosztállyal együtt készítse elő. A DISZ vezetőségében dolgozó elvtársak lehetőleg szerepeljenek előadóként ezen a pártnapon, és mozgósítsák a DISZ-ben dolgozó elvtársakat, hogy a kerületi pártnapokon meginduló vitában vegyék ki részüket.

7. A DISZ anyagilag önállóan kell hogy működjék, de tagsági díjakból a szükségletét nem fedezheti. Más jövedelmi források után kell nézni. Ünnepélyeket, táncokat rendezzenek, és a DISZ pártolása vagy más, hasonló címen legyen elég emberük, akiktől anyagi támogatást tudnak kapni.

Eredeti tisztázat. – PI Archívum. 274/4–31.

A titkársági ülésen részt vettek: *Gerő Ernő, Vas Zoltán, Kossa István, Kiss Károly, Kállai Gyula, Réti László, Szikra Sándor, Kiss József, Koós Béla, Petrák Ferenc, Bárd András, Kende István.* Az ülésen *Gerő Ernő* tartott referátumot a „MADISZ ügye" címmel. A referátum és az elhangzott észrevételek alapján egy bizottság – *Kende, Kiss József, Petrák* és *Bárd* – fogalmazta meg a határozatot.

[1] Lásd 22. irat.

16

1945. április 10

KENDE ISTVÁN JELENTÉSE A MADISZ MUNKÁJÁRÓL

A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség 1945. évi január hó 22-én alakult. Ezen az alakuló értekezleten kizárólag a kommunisták voltak jelen. Voltaképpen az illegalitásból legalitásba áthozott KISZ tartott „DISZ alakuló" ülést, egyszerű névváltoztatással. Két héttel később a DISZ „titkári, egyben párt- és egyesületközi értekezletet" tartott[1]. Ezen igen sok ifjúsági szerv[ezet] képviseltette magát. A mi párttagjaink a jegyzőkönyv tanúsága szerint „A DISZ részéről, illetve a KISZ képviseletében" vettek részt az értekezleten.

Ezek a kezdeti hibák máig is jellemzik a DISZ munkáját. Nemcsak az a baj, hogy a vezetőségekben a kommunisták számbeli többségben vannak és erre állandóan törekednek, hanem nem is igen tekintik sokszor másnak a DISZ-t, mint egy átkeresztelt KISZ-nek. Ugyanakkor fel kell azonban említeni, hogy *a pártszervezetek tagsága és nemegyszer vezetősége is alárendelt, mellékes szervezetnek tartja a DISZ-t,* oda csak gyengébb erőit engedi és azokat is sokszor „pártmunkára" igyekszik felhasználni (pártagitáció, plakátragasztás stb.), a DISZ-ben végzett munkát nem tekintve eléggé pártmunkának.

A DISZ-munka mindkét oldali meg nem értése eredményezte, hogy az Ifjúsági Szövetség ma is erősen szekta jellegű, ahol azonban ezt a tünetet némiképpen leveti magáról, ott is inkább a csúcsszerv felé halad, mintsem a tömegmozgalmi jelleg felé.

Káder

Káder szempontjából igen gyengén állunk. Sem a kerületi szervezetek, sem a Központi Vezetőség nem rendelkezik kellő számban megfelelő emberekkel. Ennek oka egyrészt *az a gyenge támogatás, amit a KP helyi szerveitől kapunk, másrészt politikánk meg nem értése és így az emberek távolmaradása a DISZ-től,* harmadrészt a mindebből következő *szekta jelleg,* amely nemcsak szűkké, de erősen kommunistává is tette szervezeteinket, és így a rendelkezésre álló aktív erők többnyire párttagjaink. Hozzájárul ehhez természetesen az is, hogy a kerületi *DISZ-vezető elvtársak félnek a nem kommunistákat bevonni a vezetőségbe,* éppen saját politikai gyengeségük miatt.

Budapest

A DISZ ma Pesten és környékén mintegy 12 000 taggal rendelkezik. Budapesten minden kerületben legalább egy csoport működik, a közvetlen környéken majdnem minden helységben van csoportja. A május 1-i felvonulás lesz az első seregszemle, miután eddig még semmiféle nagyarányú ünnepséget a DISZ nem tarthatott meg.

Vidék

A szervezés decentralizáltsága folytán országos áttekintő képünk még egyáltalában nincsen. A közeli vidéken, főleg Pesttől északra jutottunk előre, egyéb környékeken azonban vidéki szervezeteink rendszertelenül, az adott lehetőségekhez képest épültek ki. Sokszor éppen a rendelkezésre álló eszközök szabták meg, hová küldjük szervezőinket – így pl. jelenleg is 8 szervezőnk van Baranya megyében, míg a közeli környékre alig jut ember. Miután szervezésünk azonban távolról sem ölthetett eddig országos jelleget, vidéki városokba azok távolsága miatt sehol sem jutottunk el, mert azokat Debrecenből vagy Szegedről szervezte a DISZ, múlhatatlan szükségét látjuk egy országos DISZ-vezetőség megalakításának, hogy így centralizálhassuk munkánkat.[2]

Külső kapcsolatok

Más szerve[zete]kkel való kapcsolatainkról azt mondhatnánk, hogy ahány szervezettel van kapcsolatunk, annyiféle. A Szociáldemokrata Párt ifjúsági mozgalmával a viszony szinte ellenséges. Egyetlen olyan szervezet ez, amely semmilyen formában sem fogadja el a DISZ-t. A Szociáldemokrata Párt tagjainak egyenesen megtiltja a DISZ-ben való részvételt. Sok helyen, kerületekben, a szocdem ifik ennek ellenére lejárnak a DISZ-be, és nemegyszer otthagyják a pártjukat, amikor ezt számonkérik tőlük. Hiba volna mégis a szocdem ifik erejét lebecsülni, mert pl. a VI. kerületben, ahol a DISZ mintegy 1000 taggal rendelkezik, ott ők kb. 200 tagot számlálnak. A Kisgazdapárt is fenntartja ifjúsági csoportját, de tagjait leengedi a DISZ-be, ifimozgalmuk vezetői néha DISZ-vezetők is. Itt csúszik el erősen a DISZ a csúcsszervezet felé. Különben a kisgazdákkal viszonyunk jó annyiban, hogy itt is, vidéken is helyenként testületileg lép be csoportjuk a DISZ-be, anélkül azonban, hogy különállását feladná. A cserkészekkel is tárgyalásban állunk, kétségtelenül hajlandók velünk együttműködni, az együttműködés formáját azonban még nem találtuk meg. A közelmúltban ötnapos vezetőképző konferenciájukon a DISZ-szónokok vitték a szót, és a DISZ-szel való egység volt a fő téma. Az egyéb ifjúsági szervezettel

való viszonyunk nem okoz problémákat, anélkül azonban, hogy kielégítőnek mondhatnánk. Végeredményében az egyes ifjúsági szervezetek feloszlatását sehol sem értük el.

Szakszervezeti ifjak

A velük való viszony még nem alakult ki. Csak a napokban sikerült tisztázni az együttműködés feltételeit. Eleinte a DISZ szakmai és üzemi csoportokat létesített. Ez helytelen folyamat volt, mert a DISZ átvette volna ezzel a szakszervezetek szerepét az ifjúsági vonalon és megbontotta volna a szakszervezetek egységét. A munka következő fázisaként a DISZ az ellenkező végletben folytatta működését. Az üzemek szakszervezeti ifjcsoportokat létesítettek, és a DISZ megszüntette a szakszervezeti ifikkel való foglalkozást azzal, hogy a szakifi-csoportok maguk látják el a szükséges oktatással, kultúrával stb. az üzemi és munkásfiatalságot. Ez a megoldás is helytelennek bizonyult, mivel a DISZ elvesztette volna teljesen a munkásréteget és a városokban tisztán polgári szervezetté nőtt volna, az ifjúsági egység helyett pedig két ifjúsági mozgalmat építettünk volna, amelyik különböző tömegekkel haladt volna, egymástól nagyjából függetlenül, legfeljebb vezetésében összehangolva. A párt Központi Vezetősége és a DISZ vezetőségi aktívájának egy része között folytatott megbeszélés alapján a kérdés oly módon nyert megoldást, hogy a szakifik az üzemi ifjúságnak szakmai képzésével és anyagi érdekeinek védelmével fognak foglalkozni, s többnyire igyekeznek ifjúságukat a DISZ-be vinni, míg a DISZ erős agitációt fejt ki a szakszervezetek mellett.[3] A szakifi-csoportok így heti egy-két ifinappal rendelkeznének, amelyen a speciális munkáskérdések megbeszélésének keretében megadhatnánk nekik azt a marxista oktatási többletet, amit a DISZ keretei nem engednek számunkra. Ha az üzemi ifik tömegét be tudjuk majd hozni a DISZ-be, ez nemcsak mennyiségileg, hanem minőségileg is komoly fellendülést hozna.

Ifjúsági egység

Ezt a problémát a DISZ központi kérdésévé tesszük. A kérdés népszerűsítésével akarjuk elérni a többi ifimozgalom és az egész ifjúság mozgósítását az egység érdekében. Sajtókampány előkészítése mellett nagyarányú *ifjúsági ankétot készítünk elő május hónapra,* amelyen országosan ismert neveket is fel akarunk szólaltatni az ifjúsági egység érdekében.[4] Addig is kerületi és szervezetközi ankétokkal megkezdjük az ifjúsági egység problémájának napirendre tűzését. Ilyen az elmúlt

cserkészankét, a folyamatban levő IV. kerületi pártközi ankét stb. A többi szervezet presszionálására az egység érdekében igyekszünk a különböző ifiszervezetek tagjait alulról megnyerni és áthozni a DISZ-be, másrészt saját embereinket a kerületi szervekbe beküldeni. Azonban főleg ez az utóbbi módszer, éppen a kádergyengeség miatt, csak igen kevéssé kielégítő módon halad.

Munkásbrigádok stb.

Több ízben szerveztünk ifjúsági munkásbrigádokat. Ez azonban eddig valamennyi esetben *felbomlott azáltal, hogy nem tudtuk őket valóban munkába állítani.* Valahányszor bármelyik szerv kérésére kiküldtünk munkásokat, vagy nem is tudtak róluk és visszaküldték őket, vagy mint pl. legutóbb, napibéres munkásokkal tették őket egy csoportba és ezzel ellenséges hangulatot váltottak ki a munkások között, mert bérletörőknek tekintették őket, vagy csak embereink egy részét állították munkába stb., stb. Ezek a szervezetlenségek mindig jobban megnehezítik újabb brigádok kiállítását. A kiskertakciót rosszul fogta meg a Szövetség, amennyiben egy központi 50 holdas kert megművelését kezdte szervezni, de ezt nem tudta keresztülvinni.[5]

Külső megnyilvánulások

Egyenruhával természetesen nem tudjuk tagjainkat még ellátni, ez azonban mind sportolóinknál, mind munkásbrigádjainknál fontos lesz. Jelvénye már van a DISZ-nek, de ez rosszul sikerült és kevéssé feltűnő. A május 1-i felvonuláson 20–25 000 embert akarunk kivonultatni, bár ezt nagymértékben meg fogja nehezíteni, hogy a nagyüzemi ifjúság valószínűleg szakszervezete csoportjával fog felvonulni. Június első vasárnapjára országos ifjúsági napot tervezünk.

Sport

A DISZ külön sportegyesülettel rendelkezik.[6] Ez igen szépen mozog, és Budapestnek eddig majdnem valamennyi sportmegnyilvánulását a DISZ rendezte. Van olyan kerület is, amelyik már két futballcsapatot állított ki. Budapesten és környékén már több mint 30 sportszervezettel rendelkezünk. Az ismert sportolók közül *Gallovich* tagja a DISZ sportvezetőségének és a közeljövőben valószínűleg mások bevonása is napirendre kerül. A sport terén kifejtett munkánkat némileg megbontja a nagyüzemi ifjak különállása, részvételük az üzemi sportban. Ezt azonban ki is fogjuk használhatni, hogyha itt kifejlesztjük a versenyszellemet, és erről az oldalról hozzuk közelebb egymáshoz a különböző rétegeket.

Tánc, szórakozás

A DISZ feladata a tánc és egyéb tömegszórakozások rendezése is. Majdnem minden csoportunk rendez vasárnaponként táncdélutánt, többnyire kultúrműsorral egybekötve. Ezek a délutánok igen látogatottak, de még nem tudjuk kellőképpen kihasználni őket. Ennek egyik oka, hogy éppen elvtársaink, miután abba már belenyugodtak, hogy a DISZ táncot is rendezzen, arra már nehezen kaphatók, hogy maguk is elmenjenek táncolni. Ez is politikai gyengeségük közvetlen következménye. Egyéb szórakozási lehetőséget a kultúrdélutánok jelentenek. Ezen a téren, mint általában a propagandamunka minden terén, a DISZ gyenge lábon áll. Kórussal, színészcsoportokkal stb. alig rendelkezik, a meglevők többnyire gyengék. Egyik fő oka a központi szervezettség hiánya. Mindennemű propagandamunka a központban eddig gazdátlan volt, ebben csak a legutóbbi napokban észlelhető némi javulás. A DISZ Központi Vezetőségének elsősorban egy jó propagandavezetőre volna szüksége – ez az, ami kádereiből szinte teljesen hiányzik.

Oktatás

Fent említett okokból ez is gyenge oldala a szervezetnek. Nagyobb arányú vállalkozás volt a múltban a DISZ bennlakó szervezőiskolája, amelyen kb. 40 pesti és környéki ifi vett részt.[7] Az iskola tanulói többnyire igen jók voltak, fejlettek és néhányuk egyhamar vezetőképes lesz. Az iskola mind gazdaságilag, mind oktatási szempontból hevenyészve volt előkészítve, és a közben kiütött diftériajárvány miatt idő előtt abba kellett hagyni. A következő iskola előkészítése most folyik, és az elmúlt kísérlet hibáiból okulva ez kétségtelenül jobb lesz, mint az előbbi. Oktatási terve nagyjából elkészült, gazdasági előkészítése azonban hiányos, amennyiben sem megfelelő helyiség, sem kellő felszerelés nem áll rendelkezésre. Élelem szempontjából némileg felkészült a szövetség az iskolára, amennyiben vidékről hozott fel, bár még nem egészen kielégítő mennyiségben.

Az ifinapok központilag vannak megszervezve. A DISZ-központban hetenként egy-egy előadást hallgatnak a kerületi előadók, a sillabuszt lehúzva megkapják, és (mint nálunk a pártnapon) az előadást kerütenként megtartják. Nagy hiányosság, hogy jó előadókkal alig rendelkezik a szövetség.

Szervezőink kiképzésére szeminárium szükséges. Ennek anyagát a párt propagandaosztálya brosúrákban előkészíti. Az anyag felépítése nagyjából azonos a szervezőiskola anyagával.

Lap

A „Magyar Ifjúság" című képes hetilap engedélyét még nem kaptuk meg.[8] Még nyomdával ugyan nem rendelkezünk, de az engedély kézhezvétele után nyomban nekilátnánk a lap kiadásának. A lapot könnyű, népszerű lapnak tervezzük, képekkel, rejtvény-, sport- stb. rovattal. A napisajtóban többet fogjuk szerepeltetni a DISZ-t. Eddig felhívásokon kívül alig volt nyoma a lapokban annak, hogy a DISZ egyáltalán létezik.

Diákok.

A DISZ feladata lenne az egységes diákmozgalom megszervezése is. Miután jelenleg egyetlen régi diákmozgalmi emberrel sem rendelkezik a diákcsoport, ez is elég lassan halad. A diákcsoport ugyan körülbelül 700 taggal rendelkezik, azonban ez inkább csak papíron van meg. A diákcsoport kommunista tagjaival való konkrét megbeszélések után ugyan végre sikerült mozgást vinni a csoportba, és ott most van folyamatban a szabadegyetem, valamint a középiskolai diákmozgalom megszervezése. Az egyetemeken helyiségekről gondoskodnak, és az egyetemek megindulásával egyidejűleg már kari alapon akarjuk folytatni a szervezést.

A DISZ munkája fentiek szerint még meglehetősen kezdeti fokon áll. Meg lehet azonban állapítani, hogy kezd kirajzolódni a munka általános terve, és a rendszertelen, kapkodó munka végre megszűnik. Munkánk központjába a párt felé a DISZ szerepének tisztázását és politikai jelentőségének tudatosítását, a széles tömegek felé az ifjúsági egység kérdésének népszerűsítését, a DISZ szervezetei felé pedig a tömegmozgalommá való átalakítását állítjuk.

A Gyermekbarátok munkájáról

A Szociáldemokrata Párt meghívta pártunkat, hogy Gyermekbarát-mozgalmában paritásos alapon vegyünk részt. Velük együtt 10–10 tagú intézőbizottság alakult, amely a Gyermekbarát-mozgalmat központilag vezeti. A DISZ keretein belül megindult Kismagyarok intézményét a Gyermekbarátok beolvasztják saját kereteikbe. Részben ezen a réven most a Gyermekbarátoknak három kerületben működik szervezetük: gyermekebédeltetés, napközi otthon, gyermekfoglalkoztató, fürdetés, ezek a munka fő pontjai. Sokszor kell a szociáldemokrata bürokráciával küzdenünk, amennyiben ők mindig a túlméretezett kerületi intéző

bizottságok megalakítását kívánják elsősorban keresztülvinni, ahelyett, hogy a gyermekintézmények megszervezését vennék előtérbe. Ez nálunk káderproblémát és felesleges adminisztrációs munkát jelent. Ahol valamennyire konkrét munka indult, az mindenütt a mi embereink aktivitása révén történt, míg ott, ahol a szociáldemokraták kezdték a munkát, ott többnyire kerületi irodával és kerületi vezetőségekkel rendelkeznek. A kerületekben ugyancsak paritásos alapon folyik a munka.

A mozgalom célja, hogy valóban kezébe vegye a gyermekekkel (3–16 éves korig) foglalkozó intézmények vezetését és szervezését, anélkül azonban, hogy túlzott bürokratikus szervezetet építenének a néhány működő intézmény fölé.

A katonai toborzás munkájáról.

A toborzás munkája a kezdet lendülete után erősen háttérbe szorult. Központilag szervezett toborzómunka nem folyt, és így a kerületek önállóan kezdeményeztek a hadsereg megszervezése érdekében kisebb-nagyobb akciókat. Ilyen volt a IX. kerületi pártközi bizottság által összehívott értekezlet, amelyen azonban alig jelentek meg néhányan, a VI. kerületi pártközi delegátus kiküldése a Budapesti Nemzeti Bizottsághoz, és végül a különböző pártok VII. kerületi szervezete által kezdeményezett szélesebb körű értekezlet, amelyen a budapesti és környéki pártszervezetek, demokratikus szervek kiküldöttei mellett a Nemzeti Bizottság és a honvédség kiküldöttei is részt vettek. Valamennyi ilyen kezdeményezett akció a behívásokat sürgette, az igazolás és a bevonultak hozzátartozóinak segélyezése kérdését vetette fel. Az értekezleten elhatározták a Demokratikus Szervezetek Toborzó Központjának létrehozását, amely szerv állandó kapcsolatban kell álljon a Honvédelmi Minisztériummal és végezné a toborzást – megválasztottak egy öttagú bizottságot (két kommunista, a többi pártból egy-egy tag) a Toborzó Központ létrehozása végett, és elhatározták, hogy a Toborzó Központban az igazoltatást pártonként 3 tagból álló bizottság fogja végezni. A Honvédelmi Minisztérium jelenlevő kiküldötte, egy százados, bejelentette, hogy az első hadosztály, amit a szövetségesek kértek, megalakult, a magyar hadifoglyok sorából, és a VI. kerületben toborzott 1000 önkéntest igénybe veszik abból a célból, hogy a hadifoglyok közül az idősebbekkel kicseréljék. A hadosztály még nem teljes, amennyiben néhány tisztre, tiszthelyettesre és gépkocsivezetőre szükség van. Ezeket behívás útján, vagy amennyiben lehetséges, az

önkéntesekből fogják napokon belül igénybe venni. *Platthy* altábornagy, a budapesti 1. honv. kerületi parancsnoka tudatta, hogy a napokban felkeresi a pártok vezetőségét.

A toborzási munkáról tehát összefoglalva jelenleg azt lehetne megállapítani, hogy a kerületekben helyenként van kezdeményezés, azonban központi állásfoglalás hiányában a kerületek között nem folyik egységesen a munka. A Honvédelmi Minisztérium Budapestre költözése azonban újból aktuálissá teszi a kérdést.

Budapest, 1945. évi április hó 10. napján.

Szabadság!

Kende István

Eredeti tisztázat, Kende István saját kezű aláírásával. – PI Archívum. 274–18/1.

1 1945. február 8-án. (Lásd a 9. iratot.)
2 Lásd bevezető tanulmány 30. old.
3 Lásd az 1945. április 4-i titkársági ülés határozatát (15. irat).
4 Lásd a 22. iratot.
5 A MADISZ-központ kezdeményezte az akciót, hogy a kerületi és a Pest környéki szervezetek zöldségfajtákat termeljenek a fővárosi élelmezési nehézségek enyhítésére. Az akció nem sikerült.
6 A MADISZ Sportközpont tevékenységéről lásd a 41. iratot.
7 A MADISZ első vezetőképző iskolája a fővárosban 1945. március 5–18. között működött a Győrffy István Kollégiumban.
8 A MADISZ központi lapjának első száma 1945. május 1-én jelent meg.

17

1945. április 22

A SZIT ÁTIRATA TAKÁCS FERENC IPARÜGYI MINISZTERHEZ A TANONCKÖVETELÉSEK ÜGYÉBEN

Miniszter úr!

Az április 22-én tartott tanoncnagygyűlés, melyen a tanoncokon kívül a Szakszervezeti Tanács és a Pedagógusok Szabad Szakszervezetének képviselői is részt vettek, az alábbi határozatot fogadta el:

1. Követeljük az egységes 8 osztályos népiskola felállítását, mely később 10 osztállyá bővítendő ki. – Ezzel azt akarjuk elérni, hogy a munkásifjúság alaposabb iskolai oktatásban részesüljön, 16 éves kora előtt ne lehessen gyári munkás és ne legyen a 8 elemi[t], illetve a 4 polgári[t] végzettek mesterséges szektájára bontva[1]. Iskolai műhelyekben ismerje meg a termelőmunkát és az anyagot. Ez egyben minden pályaválasztási tanácsadásnál eredményesebb.

2. Követeljük a szerződéses rendszer eltörlését.[2] A szerződés elavult, a régi céhrendszerben gyökerező intézmény. A szerződés a tanonc szabadságát korlátozza, kiszolgáltatja a munkaadó kényének, lehetővé teszi munkaereje büntetlen kizsákmányolását, a szakmai oktatást viszont nem biztosítja. A nyugati demokratikus államok és a Szovjetunió példája mutatja, hogy szerződés nélkül is lehet jó szakmunkásokat nevelni. De természetesen külön törvények biztosítják a tanonc érdekeit, egészségvédelmét, évente legalább 4 hét szabadságát és kétszeri orvosi vizsgálatra való bocsátását, valamint szakmai fejlődését. A tanonc el nem bocsátható, és önhatalmúlag el nem hagyhatja munkahelyét az üzemi bizottság határozata nélkül.

3. Követeljük a tanonc szakmai oktatásának fejlesztését, gyári tanoncműhelyek, jó szakiskolák, ingyenes szaktanfolyamok létesítésével. A tanonc szigorúan csak a munka elsajátításához szükséges munkát végezhessen. A tanonciskolák csak szaktárgyakat tanítsanak. A tanárok kötelező üzemi gyakorlatban ismerjék meg a termelés folyamatát és az ifjúság szociális problémáit. Két év után a tanonc kérhesse az üzemi bizottságtól, hogy szakvizsgára bocsássák. A szakvizsgáztató bizottság a szakszervezet kiküldöttei[ből] és a tanonciskolai tanárokból áll. A tanonciskolai végzettség képesítés legyen felsőbb iskolákra.

4. Követeljük a testi fenyítés eltörlését és legszigorúbb büntetését.[3]

5. Követeljük az üzemi és tanonciskolai bizottságok létesítését (tanonc részről) a tanonc érdekeinek védelmére és a fegyelmi ügyek intézésére. Az üzemi bizottságok[ban] a tanoncok képviselete szavazati joggal külön biztosítva legyen.

6. Követeljük, hogy a kisiparban szokásos bentlakó rendszert csak a szakszervezetek engedélyezhessék, indokolt esetben. Tanoncotthonokat a Szakszervezeti Tanács ellenőrzése alá kell vonni.

7. Követeljük az egységes tanoncbérek megállapítását a létminimum alapján. 16 éven felüli gyermek ne legyen szüleinek teher. A tanonc termelőmunkát végez, szükséges, hogy azt meg is fizessék.

8. Követeljük, hogy a tanoncifjúság ügyeiben ne döntsenek a tanonc, illetve a megbízottai meghallgatása nélkül.

Ezeket a követeléseket a Szakszervezeti Tanács magáévá tette, melynek végrehajtását a legsürgősebb feladatok egyikének tartja. Éppen ezért egy küldöttség keresi fel a miniszter urat, hogy a most kidolgozott tanonctörvény ezen követeléseket is rendeletileg biztosítsa.

Budapest, 1945. május 7.

Tisztelettel:

[Petrák Ferenc]

titkár

Eredeti tisztázat. – PI Archívum. 286–24.

A tanoncgyűlést a Vasas Székházban tartották. *Petrák Ferenc*, a SZIT titkára ismertette a tanoncköveteléseket. *Takács Ferenc* iparügyi miniszter 1945. május 7-én fogadta a SZIT hattagú küldöttségét, amely átnyújtotta a gyűlés határozatait. *Takács* miniszter közölte a küldöttséggel, hogy a tanonctörvény megalkotása hosszabb időt vesz igénybe, ezért a tanoncok legelemibb, létfontosságú követeléseit rendeletekkel fogják megvalósítani.

A „Magyar Ifjúság" 1945. május 12-i száma is közölte a tanoncköveteléseket, lényeges szövegbeli eltéréssel. A sajtóban megjelent követelések teljes szövege a következő:

„1. Követeljük az egységes tízosztályos népiskola felállítását.

2. Követeljük a szerződéses rendszer eltörlését. A szerződés a tanonc szabadságát korlátozza és kiszolgáltatja a munkaadó kényének, lehetővé teszi munkaerejének kizsarolását, a szakmai oktatást viszont nem biztosítja. Ha a tanonc munkahelyet változtat, eltöltött tanoncidejét be kell számítani.

3. A tanonc szabad munkaviszonyban dolgozzék, de törvényesen biztosítsák érdekeit és egészségvédelmét, szakmai fejlődését és ennek ellenőrzését.

4. A tanonc szakmai oktatását a gyári tanműhelyek, jó szakiskolák és ingyenes szaktanfolyamok biztosítsák. A tanonc szigorúan csak a szakma elsajátításához szükséges munkát végezhessen. A tanonciskolai végzettség legyen képesítés a felső iskolákra.

5. Két év után a tanonc kérhesse az üzemi bizottságtól, hogy szakvizsgára bocsássák.

6. Követeljük a testi fenyítés eltörlését és legszigorúbb büntetését. A tanonc legyen minden tekintetben az üzemnek teljes jogú munkása.

7. Követeljük a kisiparban szokásos bentlakó rendszer eltörlését. Kivételesen a tanonc és a mester együttes kérelmére a szakszervezet engedélyezheti. Követeljük az egészséges, demokratikusan vezetett, szakszervezeti ellenőrzés alá rendelt tanoncotthonok létesítését.

8. Követeljük az üzemi és tanonciskolai bizottságok létesítését. Az üzemi bizottságban a tanoncok képviselete szavazati joggal biztosítva legyen.

9. Követeljük az egységes tanoncbérek megállapítását. Kezdő fizetésül a segédmunkásbér, öregtanonc bére megállapításánál pedig a fiatal segéd bére legyen az irányadó."

[1] Az ellenforradalmi korszakban kettős iskolarendszer volt hazánkban, amely az uralkodó osztály művelődési monopóliumának egyik biztosítékaként alakult ki. A rövidre szabott alapfokú képzés után – négy elemi osztály – a kiváltságos osztály gyermekei a legmagasabb fokú képzésben részesültek: 8 osztályos gimnázium, egyetem. A kispolgárság gyermekei zömmel a 4 polgárit végezték el. A munkásosztály és az agrárproletariátus gyermekei a legalacsonyabb fokú iskolatípusban, a népiskola további négy osztályában tanulhattak.

[2] A felszabadulás előtt ipartörvények írták elő, hogy a képesített munkáltató és a szakmát tanuló ifjúmunkás (tanonc) köteles szerződést kötni a tanonctartás feltételeiről. A többségében kisiparban dolgozó tanoncoknál a mesterek nem tartották be a szerződésben foglaltakat, sőt, módot adott arra, hogy nagymértékben kizsákmányolják az ifjúmunkásokat. Az ilyen jellegű tanonctartási rendszer eltörlése helyes követelés volt. Az ifjúmunkások szakmai képzésének módját az 1949-ben megjelent új „tanonctörvény" szabályozta.

[3] A „Magyar Közlöny" 1945. május 8-i számában megjelent az iparügyi miniszter 52 100/1945. Ip. M. számú rendelete a tanoncok testi fenyítésének eltiltásáról: „A 1884:XVII. törvénycikkbe iktatott ipartörvény módosításáról szóló 1922: XII. tc. 95. §-a második bekezdésének második mondata hatályát veszti és helyébe a következő rendelkezés lép: »A tanonccal szemben a munkaadó semmiféle testi fenyítést nem alkalmazhat, és őt az ellátásával kapcsolatos semmilyen hátránnyal nem sújthatja.«"

18

1945. április 23

A DEBRECENI EGYETEMI KÖR BÖLCSÉSZ HALLGATÓINAK KÖVETELÉSEI AZ EGYETEMI ÉLET DEMOKRATIZÁLÁSÁRA

Tegnap délelőtt a *Debreceni Egyetemi Kör bölcsészettan hallgatói az egyetem könyvtártermében* gyűlést tartottak. A gyűlés legfőbb napirendi pontja *az egyetem demokratikus átállításának kérdése* volt. Az ifjúság *megütközéssel és felháborodással* vette tudomásul, hogy azok a kérdések, amelyeket hónapokkal ezelőtt az egyetem tanácsához beterjesztettek: az egyetemnek fasiszta elemektől való megtisztításáról és a *Tisza István* név törléséről *többszöri sürgetés ellenére* sem nyert elintézést. Az egyetem – mint az ifjúság megállapította – *nem véletlenül viseli még mindig annak a Tisza Istvánnak a nevét,* akinek politikája egész

családja politikájával együtt a *feudális nagybirtok védelme, a reakciós nemesi középosztály átmentése* és a magyar parasztság elnyomása volt, akinek kormányvezetése alatt *a nemzetiségekkel való viszony* a nemzetiségi elnyomás révén teljes mértékben megromlott és kiéleződött. A *Tisza István* név eltörlése azért nem történhetett meg, mert az egyetem nagy része *még mindig a Tisza István-i szellemet képviseli.*

Természetes következménye ennek a szellemnek, hogy most, amikor a demokratikus átalakulás az egész országban folyik, *az egyetem sem elvben, sem gyakorlati cselekedeteiben nem szögezte le magát visszavonhatatlanul a demokrácia mellett. Az ifjúság többszöri sürgetése ellenére még mindig nem közösítette ki a fasiszta tanárokat és tisztviselőket.* Németországba menekült fasiszta politikusok és ideológusok még mindig joggal viselhetnék „a debreceni egyetem tanára" címet és ilyen módon történhetett meg az is, hogy a *jogi karon a le nem igazolt, nyíltan fasiszta és Németországba menekült tanárok neve az egyetem tanrendjében még mindig ott díszeleg.*

Megállapította az ifjúság azt is, hogy a jogi kar régi *„dzsentri doktor"-képző, úgynevezett mezei jogász* intézményét[1] – a reakció örömére – még mindig fenntartják.

Azt sem tartják véletlennek, hogy az egyetemi klinikák *munkásságának üzemi bizottságát a kultuszminiszter nyomására nem ismerték el,* határozatait elutasítják még most is, amikor pedig az üzemi bizottság megfelelő átszervezése már megtörtént.

Mindezek alapján az egyetemi ifjúság elhatározta, hogy *mindaddig nem hallgatja az egyetemi előadásokat, amíg:*

1. *az egyetem „Tiszta István Tudományegyetem" nevét meg nem változtatják;*

2. *amíg az egyetemi tanács végérvényesen végre nem hajtja a gyökeres tisztogatást, amíg nem tisztázzák azt, ki tekinthető továbbra is az egyetem tanárának;*

3. *amíg az egyetemi klinikák alkalmazottainak üzemi bizottságát el nem ismerik.*

Végül bizalmatlanságot fejeztek ki a kultuszminiszter iránt.

Az ülés végén szó volt még a *tanárképző intézmény* rendszeréről.

Az egyetemi ifjúság határozataihoz az egyetem tanárai közül eddig *dr. Karácsony Sándor, Szabó Árpád* és *Pukánszki Béla* csatlakozott.

A gyűlés végeztével mintegy száz bölcsészettan hallgató felvonult az egyetemi klinikák bejáratánál levő Tisza István-szoborhoz, és a

szobrot ledöntötte. A szobor talapzatára a következő feliratú táblát helyezte el: *„Tisza István gróf a német hódítók szolgája, a magyar nép és nemzetiségek zsarnoka. Pusztuljon még az emléke is."*

SZERKESZTŐI MEGJEGYZÉSEK

Az egyetem demokratikus átállítása és az egyetemi tisztogatások kérdése fontos és sürgős feladat. Ennek megoldásával a nemzeti bizottság több ülésen foglalkozott. Az egyetemi ifjúság sem volt tétlen a felszabadulás óta eltelt hónapok alatt.

Teljes mértékig jogos és helyeselhető követeléseikre azonban csak megnyugtató szavakat kaptak, megnyugtató cselekedeteket azonban nem.

A magunk részéről teljes mértékben helyeseljük az egyetemi ifjúság követeléseit, a módszert, amivel követeléseiknek érvényt kívánnak szerezni azonban nem. A sztrájk a munkásosztály harcának legerősebb fegyvere, amelyhez nyúlni csak akkor szabad, ha a megegyezés más békés úton való elérése már lehetetlen. Az egyetem megtisztítása a nemzeti bizottság több ülésén volt vita tárgya, és a nemzeti bizottság folyamatosan foglalkozik ma is vele, és az eddigiekből az ifjúság következtethetett volna arra, hogy a nemzeti bizottság a kérdést megfelelően fogja megoldani. Ha a sztrájk, amit kimondtak, rövid, határozott időre szóló, néhány órás, vagy egy-két napos tüntetősztrájk lett volna, nem emeltünk volna kifogást, a határozatlan időre szóló sztrájk azonban súlyosabb fegyver, mint amit a helyzet megkíván.

Néplap, 1945. április 25. Ledöntötte Tisza István szobrát az egyetemi ifjúság.

[1]A mezei jogász olyan egyetemi hallgató volt, aki az egyetemre beiratkozott, mivel vidéken lakott vagy kenyérkereső foglalkozást űzött, az előadásokat nem látogatta, csak vizsgára járt.

19

1945. május 1

TUDÓSÍTÁS A BUDAPESTI FIATALOK MÁJUS ELSEJEI FELVONULÁSÁRÓL

Kora reggel óta zsibong a levegő. Amikor kirendelt tömegek baktatnak valahová, csak morajlást hall az ember, de most a város akarja az ünnepet, és fiatal még a lárma is, amivel útnak indul. Mindenütt csupa frissre bukkan a szem. A Magyar Nők Demokratikus Szövetsége gyermekcsoporttal vonul fel, „Minket demokratikus magyar nők nevelnek!" – hirdeti vígan sok tarka táblájuk. És mennyi napsugár, mennyi öntudatos vidámság tombol a Vörösmarty téren, ahol a MADISZ fiatalsága gyülekezik impozáns tömegben. A szövetség székháza előtt zárt sorokban állnak diákok, tanoncok, cserkészek, kicsik és nagyok, táblák meg zászlók a fejük felett, és a betűk meghirdetik az ifjúság összes problémáit. „Új tanonctörvényt, kétéves tanoncidőt!" – követelik az iparosfiatalok, a középiskolások „Oktatási reformot!" sürgetnek.

A csoport szélén kocsisor várja az indulást. A MADISZ még [a] politikai ellenszenvet is fiatal humorba csomagoltan vonultatja fel: zöldfülű, akasztott nyilas himbálózik az egyik kerekes akasztófán, kocka fejű német katona a másikon, a lovas kocsi pedig – fekete kalapos, bús ló húzza – koporsót visz: „Közundornak örvendő barátunk, Reakció de Fasizmo elhunyt. Gyászolják: Feudalizmus, Korrupció, Bürokrácia és még néhányan." – Kajla bajszú Führerünk se hiányzik, igaz, hogy csak szuronyra tűzött feje bólogat a levegőben. A másik lovas kocsin kaszás parasztlegény, kereket tartó munkásifjú és könyves diákgyerek jelképezik az ifjúsági egységet, a tömeg pedig folyton növekszik. Legalább tizenötezren vagyunk – mondja büszkén az egyik rendező.

– Gyönyörű ez így – szólal meg egy MADISZ-fiatalember, volt partizán –, de az se volt rossz, amikor Grenoble-ban a németek orra előtt rendeztünk július 14-ét. 300 felvonulót deportáltak a nácik. Másnap 500 némettel együtt véletlenül felrobbant a kaszárnya...

Csak az egyetemi ifjúságot hiányoljuk.

– Külön gyülekeznek és később csatlakoznak hozzánk – hangzik

a felvilágosítás –, de az egyetemi szervezés különben is igen nehéz. Közöny fogad minden kísérletet, közöny és értetlenség. Néhány felszólításra két egyetemista azon vitatkozott, hogy a Királyi Magyar, vagy csak a Magyar Pázmány Péter Tudományegyetem nevében jelenjenek-e meg? Mintha nem e világban élnének...

Sötét folt az ünnepi kedven. Éppen azok nem akarnak felébredni, akiknek a letűnt rendszer itt maradt tanárait, pedagógusait kellene leváltaniuk?

– Tőlünk csak huszonöten mertek kijönni – panaszolja egy belvárosi leánygimnázium hetedikese –, az igazgatónő azt mondta: ha rajtam állna, senki se menne közületek az utcára május elsején. A gyerekek persze megijedtek, mert május elseje csak egy nap, de az iskola még sokáig tart, és rossz, ha végig pikkelnek valakire...

Az ember elkomorodik a surgázó, erős, fiatal tömeg közepén. Hát történelmi szavak sem tudják szétmarni a tanári vaskalapot és rövidlátást? Itt közöny, ott nyílt szembehelyezkedés az idővel, elpusztíthatatlan, beteg szellem. Ezek a lelkes, csupatűz gyerekek iskolai vonalon magányosak, vezetőik inkább ellenük, mint mellettük dolgoznak. „Ne álljunk meg félúton, reakció pusztuljon!" kiáltják ütemesen a lassan mozgásba jövő csoportok, és elindulnak a szabad május ünnepére. Pedig holnap és azután még mindig a reakció nyomja őket „pikkeléssel", tilalomfákkal és a vaskalap szörnyű súlyával. A fiatalok tudják, hogy mit akarnak, de nem szabad magukra hagynunk őket.

A jövőről van szó, és arról, hogy május elseje ne legyen „csak egy ünnepnap"...

Szabadság, 1945. május 2. Székely Beáta: Fiatal május.

20

1945. május 12

A MADISZ DIÁKKÖZPONT FELHÍVÁSA AZ EGYETEMI IFJÚSÁGHOZ

Budapesten az egyetemeken megindult az élet. Újra benépesednek a tantermek, megtelnek a folyosók. Az egyetemi ifjúság nagy részét megmételyezte a fasizmus. Hitt az országvesztőknek, a butítóknak, a hazaárulóknak. Ezért a tévedésért nagy árat kellett fizetnie. Ezer és

ezer hallgatót elhurcoltak. A Magyar Diákok Szabadságfrontjában tömörült illegális diákmozgalmak a legsötétebb elnyomás idején harcba szálltak a reakció, az országvesztő nyilasok, a németek ellen. Harcaik, elesettjeik, hőseik nyomán további küzdelemre hívják fel az egyetemi hallgatóságot.

1. Felelősségre kell vonni a reakciós és a fasizmusnak behódolt egyetemi tanárokat, előadókat. Az egyetemi ifjúságnak komoly felelősséggel, de meg nem alkuvó radikalizmussal kell megtárgyalni ezt a kérdést. Az igazolást végezzék el a pártok kiküldöttei, de ezek hallgassák meg az egyetemi ifjúság véleményét.

2. Igazolni kell minden egyetemi és főiskolai hallgatót.[1] Az igazoló bizottság a magyar diákság ellenállási mozgalmának, a Magyar Diákok Szabadságfrontjának tagjaiból álljon. Karonként megszervezve, igazolja, megdorgálja és tisztségviselésre alkalmatlannak jelentse, 1–8 félévre vagy végleg kizárja az egyetemről, egész súlyos esetben pedig népbíróság elé utalja.

3. Meg kell szervezni az egyetemi segítőegyesületeket mint a diákság érdekvédelmi szerveit. Demokratikus választási rendszerrel a diákság maga intézze diákjóléti ügyeit. Vegye saját kezelésébe a diákkollégiumokat, a menzákat, a tandíjkérdést, a juttatásokat, rendezze, indítson harcot az oktatás szabadságáért.

4. Találja meg a kapcsolatot a munkás- és parasztifjúsággal, és öntudatosan álljon oda a két nagy dolgozó réteg felszabadulási harcához.

5. Legyen szava az egyetemi katedrák betöltésénél, az egyetem minden őt érdeklő ügyének eldöntésénél.

Ezek a közös célok minden egyetemi hallgató igazi céljai, aki nem reakciós, nem a régi világ visszaálmodója. Fel hát a szabad élet kialakítására, az 1848-as, a Márciusi Front hagyományai nyomán az új, demokratikus, szabad egyetemi életre.

MADISZ
Diákközpontja

Magyar Ifjúság, 1945. május 12. Harcba hívjuk az egyetemi ifjúságot!

[1] Az Ideiglenes Nemzeti Kormány 8500/1945. ME. sz. rendelete az egyetemek és főiskolák hallgatóinak igazolásáról a „Magyar Közlöny" 1945. szeptember 26-i számában jelent meg. Az igazolási eljárások az 1945/46-os tanévben hosszan elhúzódtak és formálissá váltak.

21

1945. május 15

A MAGYAR KOMMUNISTA PÁRT IRÁNYELVEI A PÁRTSZERVEZETEKHEZ AZ IFJÚSÁGI MUNKÁRÓL

Az ifjúsági munka középpontjában az ifjúsági egység megteremtése áll. Egy olyan ifjúsági tömegszervezetet kell létrehozni, amelyik képes magába tömöríteni az ifjúság egészét, tekintet nélkül arra, hogy munkás, paraszt vagy értelmiségi foglalkozásúak. A feladat megvalósítása elé nagy akadályok tornyosulnak. Az elmúlt években a reakció az egyesületek és a mozgalmak tömkelegével részeire bontotta az ifjúságot, majd tekintélyes részét fasiszta ideológiával megfertőzte, végül pedig egységes fasiszta irányú szervezetekbe kényszerítette. Ennek a politikának káros következményei erősen hátráltatják az ifjúság szervezését. Az ifjúság jelentős része, akiket a fasiszta kalandorok félrevezettek és idegen érdekek szolgálatába állítottak, most kiábrándultan minden politikától és szervezkedéstől távoltartja magát, sőt egyenesen ellenszenvvel viselkedik. Célunk ezért elsősorban az ifjúság kivonása a fasiszta ideológia hatása alól és leküzdése a demokratikus mozgalmakkal szemben is tanúsított közömbösségének. Ehhez első teendőnk az ifjúság különböző rétegeinek egy közös szervezetbe való tömörítése. Az *ifjúsági egység létrehozására* semmiféle pártkeret nem alkalmas. A pártifjúsági mozgalmak eddigi tapasztalatai teljesen igazolják azt az álláspontot, hogy a jelenlegi körülmények között az egész ifjúság összefogása és mozgósítása a pártkeretek közé szorított ifjúsági szervezetekben nem lehetséges. Ezek reménytelenül elszigetelődnek az ifjúság tömegeitől és megmozdulásaitól. Ha az ifjúsági egységet létre akarjuk hozni, úgy erre csak a pártok keretein kívül álló széles, demokratikus szervezet lehet megfelelő.

Ez a szervezet nem lehet kifejezetten politikai jellegű, mert így szekta maradna még akkor is, ha nem pártkeretek között működne. Az ifjúságnak csak csekély rétege az, amelyik politikai szervezetekbe bekapcsolható. Az ifjúsági tömegszervezet csak úgy teljesítheti hivatását, ha tekintetbe veszi az ifjúság természetét, kívánságait, és megfelelő szórakozást, sportolást, kultúrát és tanulási lehetőségeket biztosít a magyar ifjúság minden rétege számára. Az ifjúsági tömegmozgalomnak már külső megnyilvánulásaiban is színesnek, népszerűnek kell lenni. A tömegfelvonulások, tüntetések, az egyenruha, a változatos, ötletes, színes és könnyen megérthető propaganda, a kultúr- és sportfellépések igen nagy vonzó és összetartó erőt kölcsönöznek az ifjúsági mozgalomnak. Meg kell találni a módját, hogy az így összetömörített ifjúságot a MADISZ demokratikus szellemű nevelésben részesítse.

A MADISZ csak úgy teljesítheti hivatását, ha nem kommunista vagy kommunista jellegű politikai szervezkedés, ami távol tartaná tőle az ifjúság más gondolkozású tömegeit. A gyakorlatban azonban igen gyakran azt látjuk, hogy sem a DISZ-tagok, sem a párttagság nem értik meg kellőképpen a DISZ szerepét, feladatait és a mi munkánk jellegét, ami abból áll, hogy nem elzárkózunk az ifjúságtól, hanem közöttük dolgozva leküzdjük a reakciós befolyás maradványait, és megnyerjük a demokrácia számára. A DISZ mint tömegszervezet eleven kapcsolatot jelent pártunk és az ifjúság között. A DISZ-ben dolgozó párttagok feladata a DISZ-t abba az irányba vinni, hogy munkája pártunk politikai elgondolásainak legjobban megfeleljen. Ezt a feladatot a meggyőzés eszközével, a példaadás útján kell végbevinni, hogy az ifjak önként elfogadják az általunk mutatott megoldást. A párt eme irányvonala semmibevevésének kirívó példái találhatók egyes párttagok és pártszervezetek munkájában. Sok helyen a MADISZ-t a párt fiókszervezetének tekintik, és tagjait felhasználják pártfeladatok elvégzésére, sőt némely helyen a MADISZ egy helyiségben székel az MKP pártszervezetével. Vagy pedig a MADISZ nem párttagjai tömegesen járnak fel a pártszervezet helyiségébe. A MADISZ vezetőségében nincsenek eléggé képviselve más demokratikus irányzatok és az ifjúság különböző rétegei, sőt számos vidéki helyen tiszta kommunista vezetőségek vannak és a tagság többsége kommunista, ugyanakkor éppen eme helyzet következtében az ifjúság nagyobb része távol tartja magát a MADISZ-tól és felvonulásaitól. Más esetekben a MADISZ sajtójában és a felszólalásokban kifejezetten kommunista jellegű fellépéseket láthatni. A legkülönbözőbb formában jelentkeznek a régi KISZ felélesztésére irányuló próbálkozások, és tovább élnek az illegális és féllegális szektariánus szervezési és nevelési módszerek hagyományai. Az MKP MADISZ-ban dolgozó aktív tagjainak feladata eme hibás nézetek és gyakorlat leküzdése, a feladatok tisztázása maguk előtt és a pártszervezetek vezetősége segítségével

a szélesebb párttagságban való elterjesztése. Az MKP minden fiatal párttagjának a MADISZ-ban kell elsősorban pártmunkát kifejteni. A fiatal kommunistáknak meg kell tanulniok egybeolvadni az ifjúsággal, velük együtt szórakozni, táncolni, sportolni. A pártszervezeteknek a legjobb fiatal erőket kell a MADISZ-ba beküldeni, és munkájukra a rendszeresen tartott értekezleten az irányítást megadni.

A MADISZ jó munkájától függ elsősorban az ifjúsági egység sorsa. A legsikeresebb eszköz, ha a MADISZ olyan szervezkedést végez, hogy minden ifjú megtalálja benne a maga helyét, hogy a MADISZ helyiségeit a saját otthonának tekintse. A MADISZ-nak képviselni, kezdeményezni, támogatni kell minden, az ifjúság helyzetének javítására irányuló megmozdulást. A MADISZ kezd tömegszervezetté válni. Programja és célkitűzése mind népszerűbbé válik, szervezeteiben, felvonulásaiban és megmozdulásaiban mind több ifjú vesz részt. A május elsejei felvonuláson egyedül a MADISZ tudott komoly ifjúsági tömegeket megmozgatni. De ezzel az ifjúsági egység kérdése természetesen még nem oldódott meg. Ha megmaradnak a különböző ifjúsági szervezetek, ez állandó veszélyt jelent a magyar ifjúság egységére. A reakciós körök kihasználják a helyzetet, hogy még mindig léteznek különböző ifjúsági szervezetek, és kísérletet tesznek arra, hogy feltámasszák a régi reakciós ifjúsági egyesületeket (KALOT), esetleg új köntösben, új név alatt. A DISZ-nek folytatni kell a harcot a demokratikus irányú ifjúsági szervezetek megnyeréséért és kitartóan meggyőzni őket, hogy az egységre a demokratikus Magyarország és az ifjúság érdekében múlhatatlanul szükség van. Nem elegendő az sem, ha egyes demokratikus szervezetek nem ellenzik az ifjúság tagjai belépését a MADISZ-ba. Szükséges, hogy önállóságukat feladják, teljesen beleolvadjanak a MADISZ-ba, mert a különállás megnehezíti az egység megszilárdulását, és állandóan alkalmat nyújt a reakciónak, hogy a létrejött egységet megbontsa.

A MADISZ-nak továbbra is fáradhatatlanul keresni kell a megegyezés útját más pártok és ifjúsági szervezetek vezetőivel. Addig is igyekezni kell az együttműködést létrehozni, ameddig különállásukat fenntartják. De ez nem elegendő. El kell jutnunk az egyes ifjúsági szervezetek tagságához közvetlenül. Akár politikailag fejlett emberek beküldése útján, akár pedig az agitáció és ismerkedési módszerek bármelyikével, részben az ifjúsági egység hangoztatásával. De elsősorban az ifjúság érdekében indított akciók alapján a DISZ-szel való együttműködés követelésével kell megtalálni az egység, az egyesülés felé az utat. A MADISZ-nak el kell érnie, hogy minden más ifjúsági szervezet tagságát magába olvassza, és már eleve megakadályozza, hogy régi reakciós ifjúsági egyesületek feltámadhassanak. A DISZ-nek továbbra is hangoztatnia kell az ifjúsági egység elvét ankétokon, sajtóban stb. Szinte kézzelfoghatóvá kell tenni, kézzelfoghatóvá kell hogy váljon a DISZ munkája nyomán a nagyközönség előtt, hogy aki a DISZ ellen van az az ifjúsági egységet szabotálja.

E cél szolgálatába kell állítani a DISZ sajtóját, elsősorban a „Magyar Ifjúság"-ot, a központi lapját, amelynek már szerkesztésével meg kell ragadni az ifjúság széles rétegeit. Ne legyen az komoly pártjellegű lap, hanem olyan, amiben minden van: rejtvény, sport, képek és komoly cikkek is. A „Magyar Ifjúság" eddigi száma nem felelt meg ezeknek a követelményeknek. Sokkal szorosabb kapcsolatba kell kerülni az ifjúsággal egy nagyszámú levelezőgárda megteremtésével, hogy az ifjúság érdeklődése, kívánsága megfelelően visszatükröződjön a lapban. Ez elengedhetetlen előfeltétele, hogy széles ifjúsági tömegekre tudjon hatást gyakorolni.

A MADISZ nem nélkülözheti a munkásifjúságot, amely leginkább maradt mentes a fasiszta befolyástól, míg a polgári ifjúságra erősebben hatott a fasiszta ideológia. A munkásifjúságnak kell képeznie a mozgalom alapját, de egy pillanatra sem szabad hogy háttérbe szoruljon a diák-, és parasztifjúságnak a beszervezése.

A MADISZ-on belül a különböző rétegek közötti súrlódásokat és idegenkedést, ami részben a különböző neveltetésük és származásuk következménye, részben pedig mesterségesen tápláltak, együttes szórakozás, fellépések és közös munka által lehet eltüntetni. Különösen fontos, hogy a munkásifjúság egyes rétegeinek idegenkedését a MADISZ-szal szemben sok vidéki helyen és néhány budapesti kerületben legyőzzük. A MADISZ minden ilyen kerületének célul kell kitűzni sorban egy-egy nagyobb üzem ifjúságának megszervezését. A MADISZ-nak a szervezést olyan módon kell végrehajtani, hogy támogassa az üzem ifjúságának helyzete megjavítására irányuló törekvéseit. Egyúttal támogatni szükséges a munkásifjúságnak szakszervezeti ifjúmunkás csoportokba való tömörítését gazdasági érdekeik védelméért.

Az ifjúsági egység egyik legfontosabb feltétele a DISZ és a szakszervezeti ifjúság egysége. A szakszervezeti ifjúság jelenti a MADISZ

számára azt az ifjúmunkás-réteget, amely a polgári ifjúság átnevelésében, demokratizálásában erősen közreműködhet, és már pusztán tömeges jelenlétével hatást gyakorol rájuk. Elsőrendű fontosságú feladat tehát megtalálni azt az alapot, amelyen a két szervezet együttműködhet, mert a MADISZ nem mondhat le az üzemi ifjúságról. A MADISZ nem szervezhet szakmai csoportokat, ez a szakszervezet feladata. A szakszervezeti ifjúmunkás-mozgalom közvetlen célja az ifjúmunkások gazdasági érdekeinek védelme, szakmai képzése és továbbképzése.

A DISZ-re az a feladat vár, hogy ennek a munkásifjúságnak is megadja azt a demokratikus és a történelmi materializmus szempontjait figyelembe vevő nevelést, ami a DISZ oktatási munkájának tartalma. Szórakozási lehetőségeket, kultúrcsoportokat, táncdélutánokat a DISZ-ben keresnie és megtalálnia kell a szakszervezeti ifjúságnak. A szakszervezetekben verseny fog megindulni a szocdem ifjúsági mozgalom és a DISZ között, és az agitáció nem öltheti fel a DISZ-be való kényszerítés jellegét. A MADISZ-nak itt is a sokoldalúságával és vonzóerejével kell megnyernie a maga számára az ifjúság legkülönbözőbb érdeklődésű rétegeit. A szakszervezeti ifjúmunkás-csoportok hagyományokkal rendelkező nevelő- és kultúrmunkáját óvatosan és körültekintéssel kell részben átalakítani, részben beleolvasztani a MADISZ megfelelő munkakörébe. A szakszervezeti nevelőmunka így szakmai és gazdasági kérdésekre korlátozódna. Ez utóbbi keretbe elhelyezhetők azok az előadások, amelyek történelmi materialista oktatást adhatnának a szakszervezeti ifjúságnak a MADISZ-előadók által, akik lehetőleg párttagjainkból kerülnének ki.

A MADISZ-ban teljesen nyílt agitációnak kell folynia a szakszervezeti tagság mellett. Plakátokkal és a propaganda s agitáció minden eszközével rá kell bírni a MADISZ-tagokat a szakszervezetbe való belépésre, sőt irányt kell venni a szakszervezeti tagság kötelezővé tételére. A MADISZ-nak minden erejével támogatni kell az ifjúmunkásság által vezetett akciót a szakszervezeti csoportok megerősítésére és új ifjúmunkás-csoportok létesítésére.

A MADISZ tegye magáévá a szakszervezeti ifjúság követeléseit: az új tanonctörvényt, a kollektív szerződések megkötésénél a fiatal munkások érdekeinek védelmére legyen ott a szakszervezeti ifjúmunkás-csoport képviselője is, úgyszintén az üzemi bizottságban is képviselve legyen a munkásifjúság.

A diákság mozgósításának fő jelszavai a demokratikus oktatás megvalósítása s az iskolák megtisztítása a reakciós elemektől. Ugyanakkor a MADISZ-nak fel kell karolnia a szegény diákság anyagi ügyeinek védelmét. A diákság egységes összefogására legalkalmasabb a választott iskolabizottságok intézménye. Az iskolabizottság képviseli az egész diákságot a tanári kar és a hatóságok felé. Beleszólása van a diákságot és iskolát érintő minden politikai és nevelési, egészségügyi és anyagi ügyekbe, együttműködve a demokratikus tanárokkal. Belevonja a diákságot az újjáépítés támogatására önként vállalt munkák elvégzésével. A diákság megszervezésénél figyelembe kell venni az egyes csoportok különleges helyzetét, így például az egyetemeknél a kari tagozódást, s a MADISZ szervezeteit ennek megfelelően kell kiépíteni. Különös figyelem fordítandó az egyetemi hallgatók jóléti és segítő intézményeinek támogatására, és a hallgatók szociális kívánságai hathatósabb felkarolására, a MADISZ-szal szoros kapcsolat megteremtése szükséges.

A paraszti ifjúság megszervezése céljából szükséges, hogy a MADISZ az egész országra kiterjessze működését. Az erősebb városi szervezeteknek szervezők kiküldésével kell elősegíteni a vidéki szervezetek megalakítását, és útmutatást, tanácsot adjanak a gyengébb szervezeteknek.

A MADISZ-nak fel kell karolni a parasztifjúság gazdasági szakiskolai oktatása és demokratikus szellemben való nevelési ügyét, és segítséget kell nyújtani a fiatal parasztságnak földjei megművelésére. A fiatal áttelepülők átsegítése az első nehézségeken a MADISZ elsőrendű feladata. A vidék legfontosabb központjaiban a MADISZ-szervezetek szaporodásával szükségessé válik a kerületi és járási titkárságok, illetve vezetőségek megalakítása.

A MADISZ mindjobban tömegszervezetté válik. A szervezés és a nevelés régi módszerei mind kevésbé felelnek meg eme új tömegszervezet kívánalmainak. Alapjában szükséges megváltoztatni és kibővíteni a propaganda és szervezet túlhaladott kereteit, hogy a MADISZ magába tudja fogadni a betóduló ifjúságot, és meg is tudja tartani. Eme új ifjúsági szervezet vezetésére nagyszámú káder, parancsnoki kar szükséges. A MADISZ-nak nem szabad szektariánus módon kezelni a káderek kiválasztásának és előmozdításának kérdését. Nem lehet túlzott követelményeket felállítani az ifjúsági vezetőkkel szemben, hanem a fejlődőképességet, az agilitást és természetesen a meg-

bízhatóságot figyelembe véve felelős munkára kell állítani a munkában kivált ifjakat. Ugyanakkor gondoskodni kell a megfelelő támogatásról a felsőbb vezetőségek részéről és a kiválóan dolgozó vezető ifjak iskoláztatásáról.

A DISZ feladata, hogy az egyesített, egy táborba tömörített ifjúságot demokratikus szellemben nevelje. Az ifjúságnak a saját szervezete segítségével el kell érnie jogos anyagi és kulturális kívánságai teljesítését.

Az újjáépítésben és a reakció elleni harcban az ifjúság közreműködése nélkülözhetetlen. Ha a kommunisták a MADISZ tevékenységét szervező, nevelő és felvilágosító munkájukkal a helyes irányba terelik, akkor az ifjúság az új Magyarországban elfoglalhatja az őt megillető helyet a demokrácia és az ifjúság közös érdekeinek megfelelően.

1945. május 15.

Szabadság!

Sokszorosított tájékoztató. – PI Archívum. 274–18/2.

A Magyar Kommunista Párt országos értekezlete – 1945. május 20–21 – foglalkozott az ifjúság és a nők szervezésének kérdéseivel is. *Rákosi Mátyás*, az MKP főtitkára előadói beszédében röviden kitért az ezzel kapcsolatos problémákra, kijelentette: „...Felkérjük az elvtársakat, hogy az ifjúsági szervezetet és a demokratikus nők szervezetét az eddiginél sokkal nagyobb erővel támogassák. Szakadatlanul tapasztaljuk, elvtársaim – és ez részben a szektaszerű baloldalisággal függ össze –, hogy különösen vidéki szervezeteink nem ismerik fel ennek a kérdésnek óriási jelentőségét." Az értekezleten felszólalt a MADISZ nevében *Kiss József* főtitkár, *Szikra Sándor* titkár, *Surányi Elvira* (Nógrád megye), a SZIT nevében *Dénes István* titkár, akik a kommunista fiatalok feladatairól beszéltek az ifjúság szervezeti egységének megteremtése érdekében. Az országos értekezlet határozata az ifjúsággal és a nőkkel kapcsolatos tennivalókat így foglalta össze: „A fasiszta és nyilas métely az ifjúság és a nők közé hatolt be a legmélyebben. Az ifjúság és a nők demokratikus szellemmel való átitatása olyan feladat, melyet csak akkor tudunk gyorsan és tartósan megoldani, ha a Nemzeti Függetlenségi Front pártjai közösen vállalják. Az országos pártértekezlet helyesli, hogy a Magyar Kommunista Párt nem alkotott külön kommunista ifjúsági és női szervezetet, hanem a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetséget és a Magyar Nők Demokratikus Szövetségét támogatja. A pártvezetőség ezért hasson oda, hogy a kommunisták teljes erővel segítsék úgy az ifjúság, mint a nők egységes, demokratikus szervezetét. Mindent meg kell tenni, hogy azokat a demokratikus pártokat, melyek még nem ismerték fel e téren az együttműködés szükségességét, jobb belátásra bírják." (Harc az újjáépítésért. A Magyar Kommunista Párt 1945. május 20-án és 21-én tartott országos értekezletének jegyzőkönyve. Az MKP kiadása. é. n. 30. és 89. old.)

22

1945. május 26–27

A „MAGYAR IFJÚSÁG" BESZÁMOLÓJA AZ IFJÚSÁGI ANKÉTRÓL

A kapuban „Egység" köszöntéssel fogadnak. Az egység gondolata, melynek jegyében ezt az ankétot összehívták, mindenütt kifejezésre jut. Ott van a díszterem három rajzán, mely munkás, értelmiségi és parasztifjat ábrázol, a transzparenseken, a faliújságon, ahol az ország minden részéből befutott ifjúsági egységet követelő levelek vannak kitéve. Még csak fél óra múlva van az ankét hivatalos megnyitója, de már szép számban gyűltek össze fiatalok.

Magnézium villan, itt is, ott is, mikor a szónokok belépnek. *Szabó Zoltán*, a MADISZ elnöke, nyitja meg az ankétot, *Nagy Ferenc* újjáépítési miniszter a Kisgazdapárt részéről beszél. A nemzeti egység szükségességét fejti ki, a munkás, paraszt és értelmiség összefogását, mely nélkül az ország nem tud újjáéledni. Az ifjúságnak óriási szerepe van az ország életében. A jövőben az ország vezetésére van hivatva, ezért tanulnia kell, és nem szabad a múlt hibáiba esni.

A MADISZ leghivatottabb, hogy az ifjúságot helyes irányba vezesse, mert feladata, hogy az ifjú demokrácia őre legyen. Óriási taps fogadja a miniszter kijelentését. A fiatalok lelkesen tapsolnak, mert látják, hogy hivatalos helyről is foglalkoznak velük, munkájukat megértik. A beszéd után *Bajcsy-Zsilinszky* emlékének szentel egy perc csöndet a hallgatóság.

Orbán László, a Kommunista Párt küldötte veszi át a szót. – Az ifjúság sorsa – mondja – az ország sorsával egyenlő. A múlt példájára, 1848-ra, Jugoszláviára és a Szovjetunió ifjúságának példájára hivatkozik. E két szomszédos állam ifjúságának óriási szerepe volt a felszabadító harcban, míg itt Magyarországon az ifjúságot szétdarabolta a 25 éves reakció.

A MADISZ nagyon jól megértette, hogy a mai harc formája: az újjáépítés, ezt bizonyítják munkabrigádjai, melyek mindenütt részt vesznek az építőmunkában.

Orbán László után *Béki Ernő** szólott az „ifjúság és nevelői" kérdéshez. Az ifjúság három rétegre tagozódik ma: a fasisztákra, akiket átitatott az importált méreg. A második réteg az élharcosok csoportja,

az a kicsiny gárda, mely az ifjúság számára egy új utat mutat. Végül a harmadik réteg, és ez a legnagyobb, a passzívak tömege, akik közönyösen nézik a politikai megmozdulásokat. E passzív tömeget csak a pedagógusok nem tudják megmozdítani. A család, iskola és ifjúsági mozgalmak hármas tényezője hat rájuk. De gyors munkáról van szó, gyorsan kell cselekedni, míg nem késő. Csak egységes ifjúsági mozgalom képes a feladatot végrehajtani!

Az ankét második napján színültig megtelt a terem. Az ajtókban s a székek között állnak az emberek, fiatalok, felnőttek egyaránt, akiket mind érdekel az ifjúsági kérdés. Elsőnek *Szamay Lajos* beszél, a Szociáldemokrata Párt részéről. Ő is az összes pártnak feltett kérdésre felel: „Az ifjúság feladatai és ebben pártom szerepe". Az ifjúság jövőbeni gazdasági elhelyezkedéséről beszél, azokról a problémákról, melyek fel fognak vetődni a gazdasági élet megindulásával. Biztosítanunk kell azt, hogy mindenki kenyérhez jusson. Demokráciát, szociális demokráciát építünk, és itt az ifjúság szerepe az önnevelés, jövőbeni szerepére való előkészülés.

A pártok feladata – mondotta – az ifjúságnak a pártcélok érdekében való megszervezése. A demokratikus pártok között szabad a verseny, hogy minden párt nevelhessen pártifjúságot, és ezáltal biztosíthatja utánpótlását. A pártok propagandája hasson az ifjúságra. Ez korántsem támadás a MADISZ ellen, amelynek munkáját figyelemmel kíséri, és örül, hogy a többi ifjúsági szervezet mellett fejt ki munkát.

Kovács Imre, a Nemzeti Parasztpárt részéről veszi át a szót.

– Két álláspont merül fel itt – mondja. – Az egyik, hogy pártmozgalmak szervezzék meg az ifjúságot (itt-ott taps) vagy pedig az egységes ifjúsági szervezet (lelkes taps). Ha a tapsok különbségéről akarnánk ítélni, könnyű lenne a kérdést eldönteni. A fasiszta rendszer felismerte az ifjúság fontosságát, és különböző eltagolt szervezeteiben, leventeszervezetekben, falvakban egyforma reakciós nevelést adott az ifjúságnak. A demokratikus Magyarországnak első feladata az ifjúság átnevelése.

Mialatt az országban jártam, mindenütt fásultságot, kábultságot láttam, és itt örömmel látom a lelkesedést, lendületet, amit a MADISZ képvisel. Ez magában biztosíték a MADISZ rohammunkájához.

Szükséges az ifjúság pártonfelüli egysége. Ha az ifjúság csak pártnevelést kap, újra felemelkednek a társadalmi válaszfalak. A MADISZ-

ban viszont egyetlen párt se kapjon több jogot, mint a másik, és a MADISZ ne legyen egy párt befolyása alatt. Az ifjúság az országot építi, tehát nem egy párté, hanem az egész országé.

*Ortutay Gyula*** a magyar ifjúság mai helyzetéről beszél. Miért jutott ide a magyar ifjúság? – teszi fel a kérdést. – A közoktatás leromlása, kasztrendszer, merev osztálytagozódás, poroszrendszerű középiskolai fegyelem, militarizmus, ezek az okok vezettek eddig.

Kiss József, a MADISZ főtitkára megköszöni az előadóknak, hogy eljöttek a MADISZ meghívására. Az ankét célja a kritika, a szabad vita. Hiszen a MADISZ létjogosultsága épp az, hogy demokratikus.

A beszédekhez szól hozzá. A MADISZ többet tud nyújtani, mint a kis pártifjúsági szervezetek. Mozgósítani tudja a pártokon kívül álló ifjúságot, sokkal nagyobb keretű sportot, kulturális és szórakozási lehetőséget tud számukra nyújtani. Teljes ifjúsági életet biztosít és nem egyoldalú politikai beállítottságot. Majd *Szamay Lajos* szavaira válaszolt. A MADISZ rohammunkája éppen egyike azoknak a tényezőknek, melyekkel a gazdasági válságot elkerülhetjük. Az ifjúsági egység a demokrácia jövőjének biztosítása, a magyar ifjúság napja az ifjúsági kérdés újabb állomása lesz – fejezte be beszédét –, és meghívta a kommunista, szociáldemokrata és parasztpárti ifjúságot az ifjúság napjára.

A beszéd befejezése után rögtön több hozzászóló jelentkezik. És minden hozzászólás után csak úgy özönlenek a papírdarabkák újabb hozzászólók neveivel. De mindez fegyelmezetten történik, a hozzászólókat csendben hallgatják.

Elsőnek a Szocdem Párt tagja, *Jánky Kálmán**** kér szót. A helyzet válságos, futni kell*****, mert a reakció újra mozgolódik – mondja. – Úgy látja, hogy a pártszempont akadálya az ifjúság gyors és széles tömegű megszervezésének.

Egy pécsi szervező rövid, de velős hozzászólása élesen világítja meg a való helyzetet. Mikor Pécsre küldtek, hogy ott megszervezzem a MADISZ-t, a pártok ifjúsági csoportjainak összesen 100 tagjuk volt. Összeálltunk és megalakítottuk a MADISZ-t. Három hétre rá 1200 tagunk volt. Csak ennyit akartam mondani.

Szavait hatalmas taps kíséri. *Kende István* szerint a lényeges kérdés nem az egység elméleti tárgyalásán van. A pártok beszervezhetik az élgárdát, de nem a tömeget. De nem csak élgárda van. Az élgárdát vagy az egész magyar ifjúságot akarjuk átnevelni? A fasizmus az egész

ifjúságot fertőzte meg. Nem azokat kell megszervezni, akik mint élcsapat már úgyis megértették a fasizmus károsságát, hanem azokat, akik még passzívak és nem látnak tisztán.

Szántó Mária szól ezután hozzá: Demokrácia alatt a közös megbeszélést, vitát is értjük. Tehát közös munkaterületet, ahol nem lehet csak egy véleményt hangoztatni, hanem ahol az ellenvélemény is érvényesülésre juthat.

A hozzászólások végeztével *Szamay Lajos* kér még szót. – Egység mindenütt kell – mondja. – (Óriási taps.) Amit ezután fogok mondani, talán már nem fog annyira tetszeni – teszi hozzá. – A két munkáspárt is megteremtette az egységet. Így akarjuk mi is az egységet. De szükségesnek tartjuk pártunk szempontjából, hogy külön ifjúsági szervezetünket megtartsuk.

A MADISZ titkárának, *Szikra Sándornak* javaslatára határozati javaslatot szavaznak meg, utána az ankét folytatódik. Legközelebb az ifjúság maga között, csak fiatalok jelenlétével beszéli majd át a kérdést.[1] Két kérdésre kérünk választ:

1. Mi a célja a magyar demokráciának: az ifjúság többségét, vagy csak élgárdát megszervezni?
2. Milyen mód legalkalmasabb erre: a külön pártszervezet, vagy egységes ifjúsági szervezet?

Magyar Ifjúság, 1945. június 2. Boóc Imre: Az ifjúság nem egy párté, hanem az egész országé.

* A Pedagógusok Szabad Szakszervezete főtitkára.
** A Független Kisgazda Párt értelmiségi csoportjának baloldali vezetője.
*** Téves információ: az MKP tagja volt.
**** Sajtóhiba, valószínűleg: „tudni kell".

[1] A második ifjúsági ankétot nem tartották meg.

23

1945. június 18

KENDE ISTVÁN BESZÉDE A KOMMUNISTA IFJÚSÁGI VEZETŐK ÉRTEKEZLETÉN A MADISZ EREDMÉNYEIRŐL, HIBÁIRÓL, A KOMMUNISTA FIATALOK FELADATAIRÓL

Elvtársak! A június 10-én megrendezett ifjúsági nap rengeteg tanulsággal szolgált számunkra. Meg kell állapítanunk azt, hogy május elseje óta – és ez vonatkozik az ország nagy részére – a MADISZ komoly, lendületes fejlődést elérni nem tudott, sőt, helyenként visszaesések mutatkoznak. Természetesen vannak kivételek, de általánosságban ez a helyzet. A június 10-i ifjúsági nap tanulsága tehát elsősorban az, hogy bizonyos hibákkal, bizonyos körülményekkel gyökeresen szakítanunk kell.

Ugyancsak rendkívüli fontosságú esemény volt a MADISZ életében az első országos konferencia, amit június 16 és 17-én rendeztünk. Ez viszont komoly bizalommal tölthet el bennünket, mert azt láttuk, hogy az ország minden részéből, a megyei és területi központokból, a megbízott titkárok kivétel nélkül eljöttek. Azt hiszem, nyugodtan állíthatom, hogy magas nívójú, komoly, megfontolt tárgyaláson vettünk részt, amely a jövőben nem marad eredménytelenül.

Elvtársak! A konferencia és a június 10-i ifjúsági nap eredményéből nekünk tanulságokat kell leszűrnünk. Tisztán kell látnunk, mi a jövőben a teendőnk, és nem szabad restellnünk, hogy szigorú önkritikával forduljunk itt elsősorban az elvtársak, de azon túl a MADISZ szélesebb keretei felé. Hozzájárult még mindehhez, hogy június 10-én a jugoszláv, román és csehszlovák ifjúsági elvtársakkal is sikerült megbeszélést folytatnunk, amely számunkra nagyon tanulságos volt.

Meg kell állapítani, hogy a MADISZ munkájában még mindig mutatkoznak politikai hibák, és ezekért a hibákért elsősorban az elvtársak felelősek. A MADISZ még ma is erősen szektariánus jellegű szervezet. Számtalan példát lehetne erre felhozni, de elég rámutatnom például arra, hogy a tegnapi országos konferenciát olyan teremben tartottuk meg, amelyben egyetlen nemzetiszínű zászlót sem láttunk, viszont vörös drapériát annál többet. Hozzá kell tennem, hogy a szer-

vezet, amely vendégül látott bennünket, rendelkezett kellő mennyiségű nemzetiszínű zászlóval, hiszen nemegyszer már feldíszítette termét ilyenekkel. Hasonló jelenségeket tapasztalhattunk a június 10-i felvonulás alkalmával is.

Kirívó esetként felhozok két vidéki példát. Az egyik a veszprémi szervezet, amely a június 10-i ifjúsági napra a következő programmal készült: tábori mise, Himnusz és Internacionalé. Azt hiszem, felesleges rámutatnom arra, milyen politikai zavart fed ez a program. Nem sokkal különb a kaposvári szervezet plakátjának szövege: „Ha nem félsz a küzdelemtől, ha nem rettensz vissza a rád váró feladatoktól, veled lesz az Isten. MADISZ." A kaposvári szervezetben ugyanis egy tisztán kommunista jellegű szekta vette eleinte kezébe az irányítást. Ez a vezetőség senkit sem tudott az elvtársakon kívül maga köré tömöríteni, és a reakciónak mi sem volt könnyebb, mint valóságos tömeggel kisajátítani ezt a szervezetet. Kisajátította a szervezetet, és a maga embereit ültette a vezetőségbe. Így aztán az a MADISZ, amelynek a legaktívabb tagjai azok, akik most itt ülnek a Kommunista Párt székházában, elvtársaink rossz munkája következtében Kaposvárott reakciós szellemű szervezetté alakult át. . . .

Természetesen van helyenként javulás is. Az egyik pesti kerületben, amelyik azelőtt a leghangosabb volt a szociáldemokrata ifjakkal szemben, és állandóan „le az egységbontókkal" és egyéb kiáltozásokkal tüntetett, most a június 10-i ünnep előtti napon a SZIM kerületi helyisége előtt hatalmas betűkkel kiírta: „Titeket is várunk június 10-én." Ez azt mutatja, hogy ebben a kerületben, amelyik azóta erősen fel is lendült, áttörték a szektarianizmus falát, amely pedig – mint mondottam – igen sok szervezetben rendkívül erős. A szektarianizmus rendkívül nagy politikai hiba. Mindazok a további hibák, amelyek mind a központban, mind az egyes vidéki szervezetekben megmutatkoznak, mind ennek a politikai hibának a következményei.

Azt látjuk, hogy a legtöbb szervezetben a munka nincs megszervezve, fejetlenül és beosztás nélkül folyik, mind a Központi Vezetőségnél, mind az egyes kerületi szervezetekben. Miért? Azért, mert a legtöbb szervezetben kettős vezetés érvényesül. Az elvtársak úgy érzik, hogy más nem képes vezetni, csak ők, és a nem kommunisták úgyszólván csak tiszteletbeli vezetők. Az elvtársak helyenként kézzellábbal tiltakoznak az ellen, hogy ezek munkához jussanak. Ez helytelen, mert nem egy példa mutatja, hogy a nem kommunisták között

rengeteg jó és használható ember van. Példákat lehetne erre hozni az országos vezetőségben és nem egy helyi kerületben egyaránt.

Hibája a MADISZ munkájának az is – és ez nem is ennek a szektarianizmusnak a következménye –, hogy az elvtársak bizalmatlanok a nem kommunistákkal szemben, és ezt azok érzik is. Emiatt aztán távolmaradnak a munkától. Nemegyszer tapasztalhattuk, hogy a nem kommunisták igen jó tervekkel jönnek. Az elvtársak félnek, hogy más el akarja venni előlük a munkát, és ezért az ő tervüket is elvtársaink hajtják végre. Ezzel a szellemmel gyökeresen szakítani kell.

Nem szabad tűrni azt – amire jellemző példaképpen felhozhatom éppen a budapesti területi vezetőséget –, hogy a vezetőségek tisztán kommunistákból álljanak. Idézhetnék még rengeteg vezetőséget, ahol óriási többségben vannak a kommunisták. Ez azt mutatja, hogy az elvtársak csak úgy érzik magukat nyeregben, ha többségben vannak, és ezzel le tudják dorongolni a vezetőségben levő nem kommunistákat. Ez helytelen álláspont. Ha mi tágabb káderpolitikát folytatunk, ha nem félünk lenyúlni a kerületek tömegeibe, hogy onnan kivegyük azokat a nem kommunistákat is, akiket munkánkban felhasználhatunk, rá fogunk jönni, hogy sok olyant fogunk találni, akik nemegyszer szebben fogják elvégezni a munkát, mint azok a kommunisták, akik ma a párttagság védelme alá bújnak és ezen keresztül igyekeznek nemegyszer ráerőszakolni az elgondolásukat a nem kommunistákra.

Ezeken a módszereken gyökeresen változtatni kell. Ez kitűnt a most lezajlott konferencián is. Azt is megmutatta ez a konferencia, hogy a titkárokban, tekintet nélkül pártállásukra, megvan a jószándék, hogy változtassanak a dolgokon, és keresik a jó módszereket. Kétségtelen, hogy nekünk újabb módszerekhez kell nyúlnunk, de ne higgyük, hogy valami tökéletesen újszerű, soha nem látott módszer eredményre vezet. Néha, éppen az elvtársak részéről, egész hajmeresztő ötletekkel jönnek: a MADISZ-t szerintük egész egyszerűen el kell konspirálni, helyette több új tömegszervezetet kell létrehozni, mögéje bújtatni a MADISZ-t, és így befolyásolni azokat. Ez nem a szektarianizmusból való kigyógyulást, hanem éppen ellenkezőleg, annak fokozódását jelentené. Ha ily módon izoláljuk magunkat, akkor a reakció a maga befolyását különböző új tömegszervezetekben fogja érvényesíteni. Az elgondolás az egyetemisták példájára hivat-

kozik. Kétségtelen, hogy az egyetemeken így nyíltan, MADISZ keretekben dolgozni nem tudunk. Hozzá kell tenni, hogy az egyetemek helyzete annyira speciális, hogy őrültség lenne az egyetemisták helyzetét a magyar ifjúság általános helyzetére vonatkoztatni és az ott követett módszereket ráerőszakolni egyéb rétegekre. Az ilyen és ehhez hasonló elgondolások végül oda vezettek, hogy pl. felmerült a középiskolások megszervezésének terve olyan formában, hogy az külön szervezet lenne, amelyben MADISZ-tagok is lennének, akiknek a segítségével irányítjuk majd a középiskolás tömegszervezetet. Tudvalevő, hogy a középiskolásokban soha nem voltak olyan törekvések – amelyek viszont az egyetemistáknál mindig megvoltak –, hogy külön szervezetük legyen. Az egyetemisták helyzete – mint mondottam – egészen más, és éppen ezért evvel számolnunk kell, és fel kell építeni az egyetemi ifjúsági szervezeteket.

Ugyancsak helytelen az az elgondolás is, amit vidéken is hallottunk. Egyes aktív MADISZ-vezetők kijelentették, hogy „márpedig, aki a MADISZ-ban nem dolgozik aktívan, az nem lehet MADISZ-tag". Ez megint csak a szektás munka egyik jellegzetessége, és azt eredményezné, hogy megint csak egy külön kis réteget tömörítenénk a MADISZ köré, és az ifjúság tömegeit kívül hagynánk. Tisztán kell látni, és ez kell legyen az eddigi munkánk fő tanulsága. A MADISZ csak akkor tud eredményt elérni, a MADISZ-szal csak akkor tudunk jó úton haladni, ha valóban tömegszervezetet létesítünk belőle, nem pedig fiókpártot. Nem baloldali szektát, de ugyanakkor nem egyszerű tánckört, mint ahogyan néhány helyen az irányzat az ellenkező végletbe megy át.

A MADISZ-nak meg kell tehát nyernie az ifjúság egészét, vagy legalábbis óriási többségét. Ha nem ezt tesszük, hiába van százezer tagunk is, akkor is szekta maradunk, elszigetelve – mert ha van is százezer tagunk, igen messze leszünk attól, hogy ez a százezer ember ténylegesen benne is legyen a MADISZ keretében és elfogadja annak irányát. A kereteket meg kell tehát tölteni több tartalommal. Tartalom alatt nem azt értjük, hogy ugyanakkor, amikor igyekszünk az embereket oktatni, vagy munkájukat felhasználni, ha valaki belép a MADISZ-ba, mindjárt rajokba, örsökbe vagy szakaszokba szervezzük, vagy mindjárt megfogjuk és azt mondjuk neki: „Neked ez lesz a munkád", vagy „te ehhez vagy ahhoz a munkacsoporthoz tartozol" – mert ez nem tömegszervezeti módszer. Kétségtelen, hogy nekünk

munkát kell adnunk az embereknek, meg kell tanulnunk az emberek mozgósításának a módját, és ez csak az emberek foglalkoztatása útján érhető el. Ez azonban semmi esetre sem jelenti azt, hogy a belépő ifjúságot azonnal munkára kell kényszerítenünk azzal, hogy ha nem dolgoznak, akkor nem maradhatnak a MADISZ-ban. A kereteknek ilyen módon való megtöltése súlyos hiba lenne. Olyan tartalommal kell megtölteni a kereteket, amely az ifjúságnak tetszik. Például – amint azt a konferencián sajnos elég kevéssé vetették fel – ki kell építenünk a MADISZ sportszervezeteit. Kétségtelen, hogy a MADISZ sportszervezetei nem kicsinyek, de az a körülmény, hogy Magyarországon vitorlázó repüléssel csak a MADISZ foglalkozik, egymagában még nem sokat jelent, mert nem ez a legfontosabb sport. Szükség van erre is, de még szükségesebb, hogy a jó tömegsporton keresztül a MADISZ megmozdítson minden magyar fiatalt, aki sportolni akar. Ezt csak úgy tudjuk elérni, ha alaposan kiépítjük a sportszervezeteket.

A sporton kívül számtalan eszközünk van, amellyel a magyar ifjúságot mozgósítani tudjuk anélkül, hogy visszariasztanánk őket szűk keretbe kényszerítéssel. Ilyen eszköz a tánc is. Az elvtársak sok helyen húzódoznak ettől a szórakozástól, mert szerintük ez kommunistához nem illik, máshol pedig egyszerűen lehetetlenné teszik, vagy legalábbis élesen ellenzik az ifjúságnak ezt a szórakozását. Az kétségtelen, hogy nem szabad a MADISZ-nak tánclubbá válnia, nem merülhet ki minden tevékenysége a táncolásban, de nem kihasználni azt az agitációs és szervezési lehetőséget, amit az ifjúság táncolási vágya jelent, azt jelenti, hogy nem használjuk ki a tömegmozgósítás egyik legfőbb erejét.

Könnyű szórakozás, sport és tánc mellett természetesen nem szabad megfeledkeznünk, sőt erőteljesen ki kell építenünk a MADISZ-ban a már mozgósított kádereknek az aktivitásra nevelt és már az aktív keretekbe bevont ifjaknak az oktatását is. Vigyázni kell azonban arra, hogy ez az oktatás, kultúrmunka, felvilágosító munka megint csak ne legyen kommunista agitáció, mert sok helyen ezzel találkozunk. Sok helyen, ha már kitermeltek maguk közül néhány jó embert, aki hajlandó tanulni, akkor ezek belépnek a Kommunista Pártba. Ez annak a következménye, hogy csak azokat vontuk bele a munkába, akik amúgy is a Kommunista Párt felé orientálódtak, a többiekhez azonban nem nyúltunk hozzá. Nekünk az oktatásnak, a

tanításnak, a kultúra terjesztésének azt a módját kell választanunk, amivel eljutunk a legszélesebb tömegekhez, nemcsak a legjobbakhoz. Foglalkoznunk kell az ifjúság mindazon rétegével, amelyik értéket jelent, amelyik hivatva van munkát kifejteni a MADISZ keretein belül. Itt megint csak egy példára hivatkozom, a szervezőiskola példájára. Meg kell állapítanunk, hogy az a 40 főnyi vidéki és pesti fiatal, aki ott tanul, igenis elsőrendű oktatásban részesül. A szervezőiskolában olyan hangulatot és lendületet látunk, amilyent – állíthatom – nemcsak Budapesten, hanem az egész országban sem találhatunk semmilyen csoportban. Ott senkinek sem fog eszébe jutni, hogy „most magunk között vagyunk, énekeljük az Internacionálét", bár van közöttük sok kommunista. Tudják, hogy ha MADISZ-szervezetben vannak, hogyan kell viselkedni. A szervezőiskola jó eredményét bizonyítja az is, hogy azok, akik az első szervezőiskolából kerültek ki, amelyik pedig sokkal gyengébb volt, mint ez, sőt járvány miatt felénél abba is maradt, ma a legjobb vidéki szervezők. Meg vagyok róla győződve, hogy a mostani iskolából szintén a legjobb munkaerőket nyerjük a MADISZ számára. Az ő szellemüket kell követnünk, és egységes MADISZ-szellemet kell kialakítanunk Pesten és az országban egyaránt.

Vannak annak az elgondolásnak is hívei, akik azt mondják, hogy nem kell ugyan kommunista oktatást adni a MADISZ-ban, hanem komoly tudományokra kell nevelni az ifjakat, és ilyen alapon a legkülönbözőbb oktatási tervekkel foglalkoznak. Meg kell állapítanunk, hogy az ifjúság széles rétegeiben, bizonyos tömegekben megértésre fog találni ez a felfogás, és nem szabad elhanyagolnunk ezt sem, de nem szabad a MADISZ-nak komoly hangú szervezet jellegét sem fölvennie, annak ellenére, hogy komolyan kell viselkednünk akkor, mikor kultúrával, iskolák kérdésével, tanonckérdéssel foglalkozunk.

A túlságos komolyság legszembetűnőbb éppen a „Magyar Ifjúság" című lapból, a MADISZ központi hetilapjából tükröződik ki. Nézzük egymás mellett a „Magyar Ifjúság"-ot és a „Képes Világ" című képeslapot. Mindkettő egy-egy fényképet közöl a címlapján: az ifjúsági napról egy-egy tömegfelvételt. Amíg a „Magyar Ifjúság" címlapján bámészkodó arcokat és komoly tekinteteket látunk, addig a „Képes Világ" címlapján ugyanezeket az ifjakat tapsolni, nevetni, lelkesedni látjuk. Hozzá kell tennem, hogy a két kép ugyanazon az előadáson, talán csak pár percnyi eltéréssel készült. Ha valakit megkérdeznénk a képek a[lapj]án, hogy melyik az ifjúsági lap, habozás nélkül a „Képes Világ"-ot választaná, mert abban sokkal több a jókedv és lendület, mint a mi ifjúsági lapunkban. Ez nemcsak a lap hibája, hanem ez visszatükrözi a MADISZ hibáit is. Nem akarok még egyszer ezekre rámutatni, de meg kell állapítani, hogy a lap alaptónusa komoly, nincs benne lendület, szórakozás, vidámság, pedig ha az ifjúság ezt nem fogja nálunk látni, soha nem fog a MADISZ-ba jönni, hiába igyekszünk őrsöket szervezni, és hiába akarunk akármilyen tömegszervezetet felépíteni a MADISZ helyett.

Elvtársak, meg kell állapítanunk, hogy bármilyen hiba is merül fel, akár szervezeti, akár más jellegű, annak az alapja mindenkor politikai hiba, mert ha megszüntetjük a politikai hibákat, ha magunkhoz engedjük a tömegeket, akkor – de csakis akkor – létrejön az, amit oly hangosan, kórusban követelünk: az ifjúsági egység. Ha a MADISZ azt fogja nyújtani az ifjúságnak, amit más szervezet nem nyújthat neki, akkor a magyar ifjúság széles tömegei hozzánk fognak jönni, és minden más ifjúsági szervezet el fog sorvadni, azok fognak szektává válni. Kétségtelen, hogy a MADISZ ma is erősebb, mint bármelyik szervezet, mint az összes többi szervezet együtt, de ez nagyon sovány vigasz, mert nagyon jól látjuk, hogy mind a cserkészmozgalom, mind a szociáldemokrata ifjúsági mozgalom stb., amennyiben nem tudjuk megtalálni velük az együttműködést, nehezíti, gátolja a munkánkat, kerékkötője bizonyos fokig a MADISZ munkájának. Ezért pedig a MADISZ magára vessen, mert ez tisztán annak tudható be, hogy igenis a MADISZ nagy egészében kommunista szervezetnek tűnik fel az ország népe előtt, mert a vezetősége túlnyomó többségében kommunista, és ez a szervezet irányára is rányomja bélyegét. A különbség legfeljebb annyi, hogy míg az egyik helyen teljes erővel bele akarják kényszeríteni az ifjúságot a kommunista gondolkodásba, addig a másik helyen elszigetelődnek a maguk szűk szektáján belül, és ezáltal kiváltják a polgári és más felfogású körök passzivitását vagy esetleges ellenszenvét is.

Az egység útja kétségtelenül az, hogy először meg kell tölteni a kereteinket és akkor meg fogjuk találni az együttműködés útját a nem reakciós ifjúsági szervezetekkel. Feltétlenül meg kell különböztetnünk ugyanis a szociáldemokrata ifjúsági mozgalmat, sőt bizonyos fokig a cserkészetet is a reakciós ifjúsági szervezetektől. A reakciós egyletek ellen a legélesebben, egységesen fogunk fellépni. Ezeket el kell szige-

telni a tömegektől, de nem így kell eljárnunk a demokratikus ifjúsági szervezetekkel szemben. Ha ezeknek működésében is helytelen vonásokat találunk, akkor meg kell találni a velük való együttműködésben a módot ahhoz, hogy a közöttük dolgozó egyes reakciós vezetőkkel szemben a demokrácia felé hajló tömegeket magunk köré tömörítsük, és ezáltal a reakciós egyéneket, vezetőket vagy köröket elszigeteljük. Így elérhetjük azt, amit vidéken sok helyen már el is értek, hogy a SZIM és a Cserkészszövetség tökéletesen együttműködjék a MADISZ-szal. Itt örömmel kell rámutatnom arra, hogy a most lezajlott értekezleten nem egy vidéki helyről szociáldemokrata tagok jöttek fel képviselni az ottani MADISZ-szervezetet. Ez kifejezetten azt mutatja, hogy azon a helyen a MADISZ jól dolgozik, mert a MADISZ-ban végeredményben kétségtelenül a kommunistáknak kell megadni az alaphangot, de lehetetlen helyzet volna az, hogy állandóan ellentét legyen a szociáldemokrata ifjúsági szervezettel. A június 10-i ifjúsági nap és a tegnapi gyenge SZIM-gyűlés kétségtelenül egy lépés abban az irányban, hogy megtaláljuk a szociáldemokratákkal a közeledést, és reményünk van rá, hogy most már közelebb fogunk kerülni egymáshoz, megtaláljuk a jövőbeni együttműködés módját. Addig is, amíg ezt a kérdést rendezni tudjuk, az elvtársak feladata – pesti viszonylatban csakúgy, mint vidéken – megtalálni az együttműködés módját, elsősorban a SZIM-mel és olyan MADISZ-t teremteni, amely tárgyalások nélkül is, vagy a tárgyalások esetleges sikertelensége esetén is magához vonja a más szervezetekben dolgozó ifjúságot.[1]

Még egy kérdésre akarok rátérni és ez kifejezetten és hangsúlyozottan a kommunisták feladata a MADISZ-on belül. A kommunistáknak a MADISZ-ban rendkívüli felelősségük, nagy feladataik vannak. Meg kell azonban állapítanunk azt, hogy nemcsak politikai okok, nemcsak szektarianizmus, hanem sokszor fegyelemhiány az oka annak, hogy a kommunisták nem tesznek eleget a rájuk váró kötelezettségeknek. Előfordul, hogy valaki egy munkát abbahagy, otthagyja az az elvállalt munkát, nem végzi el kellőképpen, rosszul, hanyagul végzi el, vagy egy értekezletre nem megy el. Ez azt mutatja, hogy az elvtársak, akik a MADISZ-ban dolgoznak, nemcsak politikailag, hanem fegyelmileg, gyakorlatilag – amely az előbbivel szorosan összefügg – sem állnak feladatuk magaslatán. Nekünk nem azzal kell hatnunk a nem kommunista tömegekre, hogy diktálunk nekik vagy bíráljuk

őket, hanem azzal, hogy fokozottan fegyelmezettek vagyunk, hogy szinte talán kínosan pontosak vagyunk, hogy minden munkát, amit csak el bírunk vállalni, elvállalunk, de azt aztán keresztül is visszük. Én azt állítom, hogy ha egy vezetőségben csak egy-két elvtárs van, amelyik így tesz eleget a kötelességének, akkor az a vezetőség nyugodtan állhat 7–9 vagy 11 tagból, az a kommunista elvtársak szavát fogja követni, és úgy fog dolgozni, mint a kommunisták, utánuk fog menni, és helyes irányban fogja őket követni. Sokkal többet érünk el így, mintha az összes kommunistát betömörítjük a vezetőségbe, és a vezetőségen kívül magára hagyjuk a tömeget. Igenis, a kommunisták legjobbjaiból vegyünk be párat a vezetőségbe, a többi kommunista pedig tanulja meg végre azt, hogy a tömegben is lehet dolgozni, sőt kell is dolgozni, nem pedig mindig vezető funkcióra törekedni. Mi kommunisták vagyunk, nekünk kell vezetnünk a többieket, de az elvtársak tanuljanak meg a háttérben dolgozni, tanuljanak meg elvegyülni a tömegek közé, és meg fogják látni, hogy akkor a MADISZból valóban tömegszervezet lesz.

Még egy hibára kell rámutatnunk: a MADISZ-ban dolgozó kommunisták gyenge érintkezésére a párttal. Igen gyakori eset, hogy egyes elvtársak, akik a legjobb szándékkal dolgoznak a MADISZ-ban, elveszítik a politikai irányítást, mert nem kapcsolódnak be a párt életébe, mert nem találják meg a módját és a lehetőségét annak, hogy a párttól kellő utasításokat kapjanak, illetőleg, hogy a párt politikai vonalát kellőképpen ismerjék. Megengedhetetlen az, hogy a kommunisták, akik a MADISZ-ban dolgoznak, egyszerűen ne érjenek rá a pártba bemenni. Nem kell például titkolnunk azt, hogy mi kedden pártnapra megyünk. Mi nem titkoljuk, hogy kommunista párttagok vagyunk, tehát a pártnapokon ott vagyunk. Az elvtársak találják meg a módját annak is, hogy a saját kerületében mindenki vegyen részt a pártban folyó szemináriumokon, a vezetők ugyanúgy, mint a kommunista párttagok, akik a MADISZ munkájában részt vesznek.

Elvtársak, nagyjában befejeztem a mondanivalómat. Elsősorban önkritikával akartam élni, a hibákat akartam felhozni, és megpróbáltam azokat elemezni. Nem akarom azonban eltagadni azt a tényt, hogy a MADISZ-nak vannak eredményei is. Végeredményben, ha jóval kevesebb embert is tudunk országos viszonylatban mozgósítani, mint amennyit kellene, mégis azt kell mondanom, hogy az ifjúsági tömegek egy bizonyos rétegéhez, mondjuk a felső réteghez eljutottunk.

Felmerül a kérdés, hogy ha kommunista ifjúsági szövetséget létesítenénk, nem tudnánk-e ugyanilyen tömeget mozgósítani. Valószínű, hogy egészen ekkora tömeget nem, de közel ilyet tudnánk.

Mindenesetre eredmény az is, hogy az eddigi események jobban felnyitják a szemünket, tisztábban látjuk a hibákat, és hogy az elvtársak be fogják látni, hogy igenis helytelen szektamunkát végezni, és meg kell találni a módját annak, hogy szervezetünket tömegszervezetté építsük ki. Ezen a téren a konferencia komoly eredményt ért el, és megállapította, hogy feladatunk megtölteni az üres kereteket tartalommal, szórakoztatni az ifjúságot és nemcsak tanítani, de ha kell, táncolni se szégyelljünk, ha kell, tudjunk kispolgárok is lenni. El kell sajátítanunk ezeket a munkamódszereket, és akkor több eredményt fogunk elérni.

Eredményként hozom fel azt, hogy megállapítottuk, hogy igazán egészséges, alapos és jó munkát akkor végzünk, ha komolyan foglalkozunk a problémákkal, komolyan látjuk a dolgokat és elemezzük a saját hibáinkat is.

Utolsó eredményként, de nem utolsósorban kell felhoznom azt a tényt, hogy a MADISZ volt az első szervezet, amely hivatalosan is felvette a kapcsolatot a külfölddel. A június 10-i ifjúsági nap volt az, amelyen az az ifjúság most már hivatalos formában is felvette a kapcsolatot elsősorban a jugoszláv és a román ifjúsággal, és nyugodtan elmondhatjuk, hogy az a látogatás, amelyet a jugoszláv elvtársak nálunk tettek és az a látogatás, amelyet a mi küldöttségünk tesz most náluk, a közös munka útján olyan erős egységet hoz létre, mind amilyent a két nemzet között létrehozni szeretnénk.[2] Romániával is jó kapcsolatban állunk, és megindult a kapcsolatok kiépítése Csehszlovákia és Ausztria felé is. Hiba volt az, hogy eddig nem próbáltunk megfelelő lépéseket tenni, hogy felvegyük a hivatalos kapcsolatot a Szovjetunió fiatalságával. Így állt elő, hogy nem találtunk más megoldást, mint azt, hogy a magyar ifjúságot június 10-én csak a Budapesten időző komszomolok* egyike üdvözölte. Ezen a hiányosságon sürgősen segíteni kell.

A különböző nemzetek ifjúsági képviselőivel folytatott értekezésekből, elvtársak, csak egyet kívánok itt leszűrni: azt az utat kell követnünk, amit a jugoszláv elvtársak követtek. Kétségtelen, hogy ők hosszú harcokban vettek részt, az ő egységük, az ő ifjúsági mozgalmuk hosszú, súlyos partizánháborúban kovácsolódott szilárddá, de mégis, vagy éppen ezért rengeteget tanulhatunk tőlük. Azzal zárom szavaimat, amivel a jugoszláv ifjak vezetője búcsúzott a MADISZ-tól: „Igyekezzünk őket utolérni, igyekezzünk az ő példájukat követni."

Sokszorosított szöveg. – PI Archívum. 286–18.

A beszéd azonos szöveggel megjelent brosúrában is. (*Kende István* beszéde a MADISZ-aktíva június 18-i ülésén. Szikra 1945.)

Az MKP központi székházában megtartott ifjúsági aktívaülésen *Kende István* referátumához 24 hozzászólás hangzott el. A felszólalók többsége a MADISZ szervezésének problémáiról, politikai hibáiról beszélt. Az ülésen beszédet mondott *Rákosi Mátyás*, az MKP főtitkára. Beszédének legfontosabb megállapításai:

„Egy ilyen aktívának a feladata nemcsak az, hogy a hibákat felsorolja, hanem talán még fontosabb, hogy felsorolja az eddig elért eredményeket és megmutassa, hogyan tudtuk azokat elérni, és azt a jó tapasztalatot, amit egyik vagy másik szervezet kétségkívül szerzett a maga munkájában, hasznosítsuk. A jövőre vonatkozólag nagyon kérem, a pozitív oldalra fektessék a súlyt, mert a DISZ-t végeredményben a sikerek és nem a balsikerek viszik előre... Az alaphiba nálunk kétségkívül az – ami sok tekintetben a pártnál is megvan –, hogy az elvtársak baloldali szektabetegségben szenvednek... Gyakran hallom emlegetni, hogy komoly kommunista csak restelkedve dolgozik a MADISZ-ban, úgy érzi, hogy ő most álöltözetben dolgozik, szinte kicsit bocsánatkérően dolgozik ott, nem meri kiadni teljes erejét. Ez az álláspont hibás, mert hiszen a kommunistának ott kell lennie, ahol az ifjúság van... Mi javasoltuk, hogy a MADISZ legyen színes, vonzó, legyen benne sok jókedv, tánc, sport, zene, egyenruha... Óriási hiba volna, hogyha csak a külsőségekben változnánk meg... Akármilyen fontosak is a külsőségek, a sport meg a tánc, természetesen mi nem ezért akarjuk a MADISZ-t, hanem azért, hogy emellett lassanként fokozatosan a fiatalokat rendes demokratákká neveljük. Hangsúlyozom demokratákká és nem kommunistákká. Mert, ha a MADISZ tömegszervezet lesz, olyan tömegszervezet, mint ahogy szeretnénk, akkor egy félmillió vagy hétszázezer tagja lesz, és szinte teljesen kilátástalan vállalkozás, hogy ezt a tömeget vagy csak mondjuk a felét is kommunistává neveljük... Nekünk csak az lehet a célunk e szervezettel, hogy a legjavát megnyerjük magunknak, a többivel pedig megértessük a pártnak a szerepét, a jelentőségét, rokonszenvessé tegyük előttük a pártot, de főleg szimpatikussá a demokráciát, és immunissá tegyük, beoltsuk őket a reakcióval szemben. Ez a MADISZ feladata... Itt mindjárt hozzáteszem azt, hogy nem helyes, ha a kommunisták nagy többségben vannak a vezetőségben... Most hallom például – és nagyon elégedetlen vagyok vele –, hogy a MADISZ tegnapi és tegnapelőtti küldöttei közül 60% kommunista volt. Ez feltétlenül hiba. Az lett volna a helyes, hogy legalább 70% legyen a nem kommunista... Meg vagyok győződve, hogy a MADISZ nagyban és egészében jól fejlődő szervezet, amiben megvannak ugyan a gyermekbetegségek és vannak hibák, amelyeket le kell faragni és le is fog faragni. Az elvtársak dolgozzanak jól, lelkiismeretesen, önkritikával, és meg fogják látni, hogy – ha lassan is – a MADISZ nőni fog, és ez a növekedés meg fog gyorsulni. Ha sikerül a szociáldemokratákkal létrehozni az egységet, akkor a MADISZ ugrásszerűen fog nőni, és remélem,

hogy már az őszre nagy, az egész magyar ifjúságot összefogó szervezet lesz, az lesz, aminek mi eredetileg is terveztük." (PI Archívum. 274–18/2.)

* Helyesen: komszomolisták.

[1] A MADISZ kezdeményezésére 1945. július 20-án 3–3 tagú MADISZ–SZIM összekötő bizottság alakult az akcióegység feltételeinek kidolgozására. A bizottság egy közös nyilatkozat szövegét fogalmazta meg:

„A demokrácia megszilárdításáért és a reakció elleni harc fokozottabb együttműködésre készteti az ifjúságot. Ez a felismerés arra indított minket, hogy ennek érdekében gyakorlati megegyezést hozzunk létre.

A két ifjúsági mozgalom megmarad eredeti elgondolása mellett. A SZIM továbbra is ragaszkodik ahhoz, hogy mindenben a Szociáldemokrata Párt politikáját követi, és önálló ifjúsági mozgalmát fenntartja. A MADISZ pártokon kívül álló ifjúsági szövetség, és nem adja fel azt az elgondolását, hogy az ifjúságnak egységes szervezetre van szüksége.

Sajnálatos módon az utóbbi időkben a két demokratikus ifjúsági mozgalom között tudtunk és akaratunk ellenére nem egy helyen került súrlódásokra sor. Ezáltal egyes ifjúsági csoportok erejüket a reakció elleni harc helyett a demokratikus ifjúsági mozgalom támadására fordították, és ezzel valójában a fiatal magyar demokráciát gyengítették.

Ennek elkerülésére és harcunk sikerének fokozása érdekében megállapodtunk abban, hogy a jövőben minden nagyobb arányú akció[n]kat központilag közösen megbeszéljük, és terveinket egymással közöljük. Az így megnyilvánuló összhang eleve lehetetlenné tenné, hogy az ifjúság soraiban egyes körök reakciós elgondolásoktól vezettetve, a SZIM különállására hivatkozva reakciós egyleteket támasszanak fel vagy szervezzenek.

Meggyőződésünk, hogy az így létrejött akcióegység a két mozgalom eredeti elgondolásának fenntartása mellett is meg fogja sokszorozni a demokratikusan gondolkodó ifjúság harcos erejét." (PI Archívum. 274–18/4.)

A nyilatkozat szövegét a sajtóban nem hozták nyilvánosságra, mert az SZDP vezetősége ezt megakadályozta.

[2] A MADISZ vezetői Budapesten – 1945. június 11–13. között – megbeszéléseket folytattak a Jugoszláv Antifasiszta Népi Ifjúsági Szövetség és a Román Haladó Ifjúsági Szövetség küldötteivel. „A szomszéd népeket sértő tankönyvek kiküszöböléséről, az ifjúsági sajtótermékek rendszeres cseréjéről, kölcsönös táborozások szervezéséről, népdalkórusok és színjátszó csoportok cserelátogatásáról fogadtak el javaslatokat a küldöttek azzal, hogy a javaslatokat szövetségeik vezetőségéhez továbbítják." (Magyar Ifjúság, 1945. június 23.) 1945 júniusban a MADISZ háromtagú küldöttsége részt vett a Jugoszláv Antifasiszta Népi Ifjúsági Szövetség zágrábi kongresszusán.

24a

1945. július 7

A MADISZ-KÖZPONT AZ ÚJJÁÉPÍTÉS ÉRDEKÉBEN TÁBOROKBA ÉS MUNKABRIGÁDOKBA HÍVJA A FIATALOKAT

A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség július 20-a táján állítja sorompóba az ifjúság első rohamcsapatait az újjáépítés szolgálatában. Ezer résztvevővel indul Tolna megyében az első tábor Magyarországon.[1] Napi 6 órai munka mellett – aratás, betakarítás és gyümölcsszedés – nyaralni is lehet. Az ellátásról és nevelésről szövetségünkön kívül a Földművelésügyi, Kereskedelemügyi, Iparügyi Minisztériumok, valamint a Pedagógusok Szabad Szakszervezete gondoskodnak.

Az újjáépítési rohammunka azonban Budapesten is megindul. Megszervezzük a magyar ifjúság munkabrigádjait, amelyek azokból a fővárosi ifjakból és leányokból alakulnak, akik otthonukat huzamosabb időre nem tudják elhagyni.

Magyar ifjú, magyar leány! Jelentkezz szervezeteinknél és jöjj velünk táborba! Jelentkezz fővárosi brigádjainkban vagy jelentsd be, hogy szeretnéd átképeztetni magad olyan szakmákra, amelyek az újjáépítéssel kapcsolatosak. A munka, melyet most a munkás, paraszt, értelmiségi összefogás jegyében kezdünk el, saját jövőnket építi: a demokratikus Magyarországot!

Magyar Ifjúság, 1945. július 7. Minden kézre szükségünk van.

[1] A MADISZ újjáépítési tábora nem Tolna megyében nyílt meg, hanem Szeghalmon.

24b

1945. július 8 – augusztus 16

A MADISZ-KÖZPONT FELHÍVÁSÁNAK HATÁSA. AZ IFJÚSÁGI ROHAMMUNKA EREDMÉNYEI

A MADISZ szentesi szervezetének aratócsoportja megkezdte munkáját. A jelentkezők létszáma jóval meghaladta azt a munkaerőmennyiséget, amit a parasztság a MADISZ-nál igényelt. Az önkéntes

jelentkezők legkevesebb egyheti aratómunkát vállaltak, de túlnyomórészt az aratási munkálatok befejeztéig elszegődtek. A diákok a cséplésből és a fakitermelésből veszik ki részüket.

A *debreceni MADISZ* ifjai a vagongyárban jelentkeztek rohammunkára. Csakhamar bebizonyították, hogy lelkesedéssel és akarattal le tudják küzdeni a gyakorlat hiányát. Egymással versengve végezték a romeltakarítás nehéz munkáját.

Szabadság, 1945. július 8. Vidéki MADISZ-ok az újjáépítésért.

Miskolcon a cséptelepi bányászok újjáépítő rohammunka keretében 175 tagú csoporttal 1400 munkaórában jelentősen megjavították az elhagyott bányát, megépítették a putnoki Sajó-hidat és a királdi viaduktot. A munkában a bánszállási MADISZ és az MNDSZ tagjai is részt vettek.

Szabadság, 1945. július 11. Hírek.

...*Köröstarcsán* vannak családok, amelyek most kaptak földet, de a férfiak még katonák vagy hadifogságban vannak. Itt is a fiatalság vállalkozott arra, hogy ezeknek a családoknak segítségére siet. Eddig négy család 21 hold földjét aratták le.

Enyingen ugyancsak MADISZ-tagok dolgoznak önkéntes munkásokként azoknak a családoknak a földjén, ahonnan a háború a férfiakat elragadta. Állandóan 3–4 kaszával dolgoznak az önkéntesek.

Boldog községben, mint annyi más faluban, az igásállat hiánya a falu legnagyobb baja. A helybeli ifjúsági szövetség tagjai valóban példaadó kezdeményezéssel próbálják megoldani a nehézségeket. Összeszedték az elhagyott gépeket, a berozsdásodott alkatrészeket, hosszú ideje nem használt szerszámokat, és vérbeli ezermesterek módjára sikerült egy elhagyott cséplőgépet üzemképes állapotba hozni. Ez a MADISZ-cséplőgép, amire jogosan büszke a környék ifjúsága, már munkában áll.

De az ezermesterek tovább dolgoznak a roncsokon. Ősszel munkába akarják állítani az első MADISZ-traktort. Sikerülni is fog nekik.

Nem csak Pest megyében vannak ezermesterek. Az egyik Hajdú megyei községben egy szakember vezetésével az Ifjúsági Szövetség helybeli csoportja bevezette a villanyt. 30 kilométeres körzetből hordták a póznákat. Kevesen is voltak, sok nehézségük is volt, de ma ég a villany.

Felsőgallán nincs tej, de kell, elsősorban a csecsemőknek. Az Ifjúsági Szövetség megszervezi, hogy a környező falvakból önkéntes ifjúmunkások behordják a tejet. Ma már 158 felsőgallai csecsemőnek jut a MADISZ-tejből.

Varrodát állítottak fel. Kis varroda, 5 géppel dolgozik. Itt is önkéntes ifjak dolgoznak a hadifoglyok családjai, hozzátartozói számára. De nem csak a helybeli kérdéseket igyekeznek megoldani. Legutóbb sürgős szénszállítás volt. Száz önkéntes ifjúmunkás rakott meg 20 vagont.

Nem csak a munkában, a tanulásban is elől jár a demokratikus ifjúság. *Bánhida, Tatabánya, Felsőgalla, Mésztelep* ifjúsága tanfolyamot rendezett azok számára, akiknek a háború miatt meg kellett szakítani középiskolai tanulmányaikat. Helybeli mérnököket, papokat, felsőbb osztályos tanulókat hívtak meg a tanfolyam előadóiul.

Még számos ilyen esetet lehetne felsorolni. *Miskolcon* 80 ifjúmunkás egyheti önkéntes ingyenmunkát végzett a városnak. *Budán* az ifjúmunkások 2100 munkaórát dolgoztak a Déli pályaudvaron. Amikor kigyulladt *Sopron* mellett egy tőzegtelep, a MADISZ rohamcsoport kétheti rohammunkával fékezte meg a tüzet.

Új Szó, 1945. augusztus 16. Esztergom Ferenc: A magyar ifjúság az újjáépítés frontján.

25

1945. július 14–16

KÍSÉRLET A JOBBOLDALI IFJÚSÁGI SZERVEZETEK AKCIÓEGYSÉGÉNEK MEGTEREMTÉSÉRE. A HÓDMEZŐVÁSÁRHELYI IFJÚSÁGI TALÁLKOZÓ HATÁROZATA

Magyarországon forradalom van. Dinamizmusát a proletariátus és az ifjúság biztosíthatja. Ezt a forradalmat nem a magyarság robbantotta ki, külső erők hozták el számára. A forradalomnak meg kell hoznia a magyar nép teljes felszabadulását. Sikerét a fiatalság részvétele kell hogy biztosítsa. Ehhez szükséges a fiatalság egysége. Az ifjúság egysége csak az egész magyar fiatalság hathatós részvételével

valósítható meg. Elengedhetetlen feltétele még a becsületesen vett és vállalt demokrácia.

Fiatalságunk tájékozatlan. Vezető rétegének tájékozottsága vagy nem elegendő, vagy egyoldalú. Éppen ezért legfontosabb feladat az ifjúság nevelésének megindítása.

A Hódmezővásárhelyt összegyűlt országos ifjúsági találkozó a lehető egység megteremtése érdekében a következőket határozta:

1. Szükségesnek tartjuk, hogy mielőbb összeüljön egy értelmiségi (nevelő) ankét. Hivatalosak rá elsősorban a fiatalság minden rétegének értelmiségi vezetői. Fontosnak tartjuk azoknak a nevelőknek (pedagógusoknak) jelenlétét, akiket a magyar fiatalság elfogad és meghív. Az értelmiségi ankét célja: a jövendő nevelés alapelveinek tisztázása, az egyetemes magyar és nemzetközi szempontok szerint. Célja még a különböző életformák között élő fiatalság emberideáljának meghatározása. Az értelmiségi ankétnak elsősorban a politikai neveléssel kell foglalkoznia.

2. Az adott lehetőségek között a *küzdelmi egységet* tartjuk megvalósíthatónak. A küzdelem célja: a tiszta demokrácia, Magyarország gazdasági, politikai, kulturális újjáépítése. A küzdelmi egység az egyes mozgalmak, közösségek vezetőségének állandó szellemi és mozgalmi érintkezésén épül fel. Ezért: *a)* a politikai pártok, szakszervezetek, demokratikus ifjúsági közösségek rendezzenek két hónapon belül hasonló találkozót. Határozzák meg itt a kiküldöttek a küzdelmi egység gyakorlati rendjét; *b)* a találkozóra hivatalosak: a Magyar Kommunista Párt, a Független Kisgazda-, Földmunkás- és Polgári Párt, a Szociáldemokrata Párt, a Nemzeti Parasztpárt, a Szabad Szakszervezetek, a Magyar Parasztszövetség fiatalsága, a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség, a Keresztyén Ifjúsági Szövetség, a KALOT, a Magyar Cserkészszövetség, az egyes egyetemek ifjúságának kiküldöttei; *c)* a küzdelmi egység kötelezi az egyes szervezeteket a legkíméletlenebb harcra a fasizmus és a reakció ellen. Ezért szükséges: minden ifjúsági közösség belső revíziója. A fasizmus, a reakció jelentésének pontos és félreérthetetlen meghatározása feltétlenül szükséges; *d)* a magyar fiatalság a lehető egység megteremtése után egyet akar. A célhoz több út vezethet. Minden ifjúsági közösség szabadon választhatja módszereit. Szervezetileg minden közösség teljesen független, önálló és szabad.

3. A Debrecenben megindult mozgalmat a lehető egység megvalósításáért örömmel vettük tudomásul.

Hódmezővásárhely, 1945. július 14–15–16-án.

Független Ifjúság, 1945. július 28. A vásárhelyi kiáltvány.

A határozat azonos szöveggel megjelent a „Kis Újság" 1945. július 22-i számában. A lap közölte, hogy a határozatot aláírta: *B. Rácz István*, a FISZ elnöke, *Kiss Sándor*, a Magyar Parasztszövetség igazgatója, *Jánosi Sándor*, a Magyar Cserkészszövetség ügyvezetője, *Baranyai Tibor*, a SZIM titkára, *Bálint József*, a KALOT főtitkára, *Várhelyi Endre*, a MADISZ helyi vezetőségi tagja, *dr. Tóth Kálmán*, a KIE megbízottja.

26a

1945. augusztus 8–12

AZ EGYETEMI ÉS FŐISKOLAI HALLGATÓK BALATONLELLEI KONFERENCIÁJA

NONN GYÖRGY JELENTÉSE

[1945. szeptember 22]

A MADISZ féléves tevékenysége az egyetemi ifjúság körében csak részben hozott eredményeket. A kari szervezetek megalakításában részt vettek az egyetemista MADISZ-tagok, s ennek következtében a vezetőségben is helyet foglalnak, azonban nem sikerült az egész egyetemi ifjúságot a MADISZ-ba beszervezni. Az egyetemi ifjúság többsége kívül áll a MADISZ befolyási körén, nem kapcsolódott még be az egyetemi ifjúság egyesületi életébe sem. A Szociáldemokrata Párt és a Kisgazdapárt külön egyetemi ifjúsági csoportokat alakítottak, s ezek a MADISZ-éval egyenlő beleszólási jogot követelnek maguknak az egyetemi ifjúság ügyeibe, annak ellenére, hogy általában az egyetemi ifjúság körében a MADISZ sokkal erősebb, mint ezek a pártifjúsági csoportok. A debreceni egyetemi ifjúság egyesülete, a Debreceni Egyetemi Kör pl. a MADISZ-hoz csatlakozott le. Budapesten is van a MADISZ-nak egy több száz főt számláló főiskolás csoportja. Gyenge a MADISZ befolyása a műegyetemi hallgatókra.

Az 1200 tagot számláló műegyetemi ifjúságra a Katolikus Diákszövetségnek van nagy befolyása. Szegeden a MADISZ a legerősebb szervezet az egyetemen, Pécsett viszont a Kisgazdapárt és a katolikus egyházi szervek befolyása nagyobb, mint a MADISZ-é.

A balatonlellei konferencia a MADISZ kezdeményezésére jött össze. Minden főiskola képviseltette magát a konferencián. A 120 résztvevő képviselte az egyetemi ifjúságra befolyást gyakorló összes politikai pártokat és köröket. A küldöttek kis csoportokat képeztek pártállásuk szerint, és emiatt eleinte nagy volt a bizalmatlanság egymással szemben, de főleg a kommunista résztvevőkkel szemben. A MADISZ, a Győrffy Kollégium és a SZIM egységes fellépése biztosította a konferencián azt, hogy minden kérdésben a többség a következetesen demokratikus álláspontot tette magáévá. Nagy érdemük volt ebben a Győrffy-kollégistáknak, akik nagy tekintélynek örvendenek az egyetemi ifjúság körében. A SZIM küldöttei kevésbé voltak népszerűek, egyrészt mert úton-útfélen hangsúlyozták, hogy ők „marxisták", másrészt azért, mert többségük zsidó volt. A kisgazdapárti küldöttek, élükön *dr. Farkas Imre* nemzetgyűlési képviselővel a Katolikus Diákszövetséggel egyetemben képviselték az ellenzéket. Persze nem volt egységes álláspontjuk a különböző kérdésekben, és emiatt sem volt nehéz ellenvetéseiket megcáfolni.

A konferencia programja nem volt eléggé átgondolva. A MADISZ vezetősége nem ismerte kellőképpen a résztvevők politikai beállítottságát, s emiatt nem tudta, mire kell a hangsúlyt helyezni.

Az eredeti terv az egyetemmel kapcsolatos különleges kérdések megtárgyalására szentelte a legtöbb időt. A jobboldal minden igyekezete arra irányult, hogy az általános nyílt állásfoglalásra késztető kérdések megtárgyalása helyett apró-cseprő kari kérdések megvitatását tűzze napirendre. A meghívott előadók azonban előtérbe helyezték a demokratikus Magyarország sorskérdéseit, s ezeknek megvitatása elöl nem lehetett kitérni.

Darvas József, Révai József, Vatai László (Kisgazdapárt), *Horváth Zoltán* (SZDP), *Erdei Ferenc* és *Szabó Zoltán* voltak a meghívott előadók.[1]

Darvas József a szárszói konferencia hatásait ismertette, s rámutatott a „harmadik út" káros kihatásaira.[2] *Révai József* a magyar demokráciáról s a sovinizmusról tartott egy-egy előadást. *Erdei Ferenc* és *Szabó Zoltán* az ifjúság szerepét ismertette az új viszonyok között,

kihangsúlyozva az egység fontosságát. *Vatai* egy ködös és ellentmondásos előadást tartott a kultúráról. *Horváth Zoltán* a magyar demokráciáról tartott előadást. A jobb [fő] kérdésekben homlokegyenest ellenkező álláspontot fejtett ki azzal, amit *Révai József* mondott. *Vatai* és *Horváth* kivételével az előadók nagyjában hozzájárultak a főbb politikai kérdések tisztázásához. A kisgazdapártiak és katolikusok fel-, szólalásaikban szembeállították a magyar demokráciát a „tiszta", illetve a „klasszikus" demokráciával, a „kultúra" és a „humanizmus" eszményeivel. Az egyik felszólaló felemlítette a „pánszláv veszélyt" is. A felszólalásokat követő vitákban mindezeket a kérdéseket tisztázták, s a konferencia határozatait egyhangúlag fogadták el a kiküldöttek.

A konferencia megalkotta az egyetemi és főiskolai ifjúság egységes szervezetét. Ennek programjául megszövegezte az egyetemi és főiskolai ifjúság követeléseit. Az egységes szervezetben képviselve van minden párt és a Katolikus Diákszövetség is.[3]

Meg kell említeni azt is, hogy a követelések felállításánál a kisgazdák és a katolikusok mentek a legmesszebbre. Rá kellett mutatni az ország nehéz helyzetére, hogy a követeléseket arányba hozzuk a fennálló lehetőségekkel.

A konferencia eredménye: feldolgozta a résztvevőkkel a magyar demokrácia főbb kérdéseit, s ezekből kiindulva célkitűzésekben irányt szabott a főiskolai ifjúságnak, s megteremtette egységes szervezetét. Az egyetemi ifjúságnak csak egy töredéke vett részt a konferencián: a kari szervezetek és egyetemi egyesületek vezetői. Azonban ez a töredék a hangadó az egyetemeken, s ezek megnyerése a demokrácia célkitűzéseinek egy fontos lépés az egyetemi ifjúság megnyeréséhez.

Meg kell állapítani, hogy a MADISZ nem tudta kellőképpen kihasználni a konferenciát tekintélyének növelésére, a konferencia eredményeit nem használta ki kellőképpen. A határozatokat például mind a mai napig nem közölték, s nem népszerűsítették ezen keresztül a MADISZ-t.

Hegedüs András és *Szalai Béla*, a legfejlettebb MADISZ-egyetemisták csak egy-két napra látogattak le, s ennek következtében a MADISZ túlsúlya nem érvényesült kellőképpen. *Szabó Zoltán* annak ellenére, hogy a MADISZ elnöke, inkább csak kívülálló félként szerepelt a konferencián. A tanulságot ebből le kell vonni, s többet kell foglalkozni az egyetemi vonalon dolgozó MADISZ-tagokkal.

A Kommunista Párt tekintélye nagymértékben növekedett az egyetemisták szemében. *Révai* elvtárs előadása megszabta az egész konferencia irányvonalát. *Zoltánka Viktor*, a Katolikus Diákszövetség vezetője az előadás után kijelentette, hogy nagyon kellemesen csalódott a kommunistákban. Hasonlóan nyilatkoztak a többi egyetemisták is, akik eddig ellenségesen álltak velünk szemben.

1945. szeptember 22.

Nonn György

Eredeti tisztázat, Nonn György saját kezű aláírásával. – PI Archívum. 274–18/27.

[1] A konferencián összesen 10 előadás hangzott el. Az említetteken kívül előadók voltak még: *Juhász Kálmán* („Az egyetemi hallgatóság szociális kérdései"), *Gyenes Antal* („Az ifjúsági politika a múltban"), *Karácsony Sándor* („Az ifjúság nevelése"), *Zoltánka Viktor* („A diákszervezetek mai és jövőbeni szerepe").

[2] A Magyar Élet Könyvbarátainak Társasága, a Soli Deo Gloria Szövetség 1943. augusztus 23–29-e között tartotta ifjúsági konferenciáját Balatonszárszón. A találkozón 600-an, zömében értelmiségi és parasztfiatalok, kisebb számban kommunista-szocialista munkásfiatalok és a különböző politikai nézeteket valló „népi" írók vettek részt. A résztvevők a megvitatott fő politikai kérdésben, a Hitler-ellenes nemzeti összefogás kérdésében két táborra szakadtak. Többségük a *Németh László* képviselte koncepciót, a politikai passzivitást, a „harmadik utas" nézeteket fogadta el. Ez a koncepció, bár németellenes volt, de a haladás és a reakció erőinek harcában a semlegesség gondolatát hirdette. A kisebbség *Erdei Ferenc* előadásához kapcsolódva kifejtette, hogy szükséges a fasizmus elleni széles nemzeti összefogás megteremtése, a demokratikus átalakulás, majd a szocializmushoz vezető út biztosítása érdekében. A konferencia káros hatása abban jelentkezett, hogy nem sikerült a fiatal értelmiségieket a nemzeti összefogás gyakorlati megvalósításának szolgálatába állítani. (*Pintér István*: Magyar kommunisták a Hitler-ellenes nemzeti egységért. Kossuth Könyvkiadó 1968. 270–271. old.)

[3] A konferencián megválasztott ideiglenes vezetőség névsorát lásd bevezető tanulmány 47. old.

26b

A BALATONLELLEI KONFERENCIA ELVI NYILATKOZATA

[1945. augusztus 12]

„Összegyűltünk Balatonlellén a magyar egyetemi és főiskolai ifjúság első szabad konferenciájára, hogy számotvessünk a múlttal, és megállapítsuk tennivalóinkat ma, amikor nemzetünk fejlődésének új, szabad útjára lép.

Hálánkat fejezzük ki a világ nagyhatalmainak, elsősorban a Szovjetuniónak, akik a fasizmus leverésével hazánkat is felszabadították, és megteremtették számunkra a jobb, boldogabb jövő előfeltételeit.

Felelősségünk teljes tudatában a fiatalság hitével akarunk munkálkodni a demokratikus Magyarország jövőjéért. Hisszük és valljuk, hogy ezt csak a dolgozó nép, a munkásság, parasztság és haladó értelmiség érdekeinek maradéktalan érvényre jutása biztosítja. Ennek érdekében következetesen végig kell vinnünk a demokratikus átalakulást, és ki kell küszöbölnünk mindazokat az erőket, melyek országunkat pusztulásba sodorták és melyek demokratikus fejlődésének útjában állanak. Okulva nemzetünk katasztrófájából, hitet teszünk az igazi magyar nemzeti politika mellett, mely a magyar birodalmi gondolat imperialista téveszméje helyett a szomszéd államokkal békés együttműködést akar megvalósítani. Küzdünk a magyar sovinizmus minden megnyilatkozása ellen. A Romániában, Jugoszláviában és Csehszlovákiában élő magyarokat is arra szólítjuk fel, hogy támogassák országuk demokratikus erőit a soviniszta reakció elleni küzdelemben. A sovinizmus és a reakció teljes fölszámolásában látjuk biztosítva a népek szabad fejlődését és békés együttműködését.

A szabadságharcok diákjainak, a haladó magyar ifjúságnak nyomdokain hazánkért mi is készen vagyunk minden áldozatra. Komoly tanulással, becsületes felkészüléssel és helytállással akarjuk kivenni részünket a nemzet erőfeszítéséből.

Végképp le akarunk számolni mindennel, ami a múltban az egyetemi ifjúság nagy részét a reakció és fasizmus eszközévé tette. Szükségesnek tartjuk minden egyes hallgató igazoltatását. El kell távolítanunk az egyetemről azokat, akik felelősek az ifjúság félrevezetéséért, valamint azokat, akik még ma is tudatosan a reakciót támogatják.

Az egyetemnek és általában a közoktatásnak a népet kell szolgálnia. Ezért múlhatatlanul szükséges a magyar közoktatás és népnevelés teljes reformja. El akarjuk tüntetni azt a kasztszellemet, amely az egyetemi ifjúságot a dolgozó néptől elválasztotta. Szükségesnek tartjuk, hogy a parasztság és munkásság fiai minél nagyobb számmal kerüljenek egyetemre. Ezentúl a tanulás lehetősége ne az anyagi helyzeten, hanem a tehetségen múljék.

Meg kell valósítanunk a nők teljes egyenjogúságát, az egyetemek minden karát meg kell nyitnunk előttük.

Hazánk óriási nehézségekkel küzd, hogy a romba döntött országból felépüljön a boldog, demokratikus Magyarország. Hogy ebből az újjáépítésből kivehessük részünket, ahhoz az egyetemi hallgatóság gazdasági és kulturális helyzetének megjavítására van szükség. Új, progresszív tandíj- és vizsgadíjrendszer bevezetését, új hazai és külföldi ösztöndíjak, új menzák és kollégiumok felállítását tartjuk szükségesnek. Rendezni kell a tan- és szakkönyvkérdést, lehetővé kell tenni a könyvtárak díjtalan használatát. Biztosítanunk kell az egyetemi ifjúság beleszólási jogát minden őt érintő kérdésbe.

Hogy feladatunkat megoldhassuk, szükségesnek tartjuk egységes egyetemi szervezet alakítását, mely az egész egyetemi ifjúság kulturális és gazdasági érdekeit felöleli és érvényre juttatja. Biztosítani akarjuk, hogy az ifjúság saját soraiból saját maga választhassa meg vezetőit.

Meg akarjuk szüntetni az egyetemi ifjúság elszigetelődését és a legteljesebb mértékben be akarunk illeszkedni az egyetemes magyar ifjúság táborába. Ezért az egyetemi ifjúság egységén túlmenően igyekszünk megtalálni azt a formát, melyben az egész nemzet fiatalsága a legteljesebb együttműködést valósíthatja meg.

Súlyos megpróbáltatásokon ment át nemzetünk. Mi mégis bizakodással nézünk a jövőbe. Nem vagyunk öngyilkos nemzet, élni akarunk, és meg akarjuk mutatni a világnak, hogy érdemesek vagyunk életre, jövőre. Segítenünk kell, hogy a magyar nép végre valóban honját lelje a hazában. Közöny, kétségbeesés, kívülről való kritizálás helyett az egyetemi ifjúság haladni akar és munkával, tanulással, a demokrácia építésével szolgálni nemzetét. Meg akarjuk mutatni, hogy »lélek és szabad nép valóban csoda dolgokat tehet«."

Valóság, 1945 szeptember. Szabó Gergely: A balatonlellei diákkonferencia. 59–60. old.

26c

AZ EGYETEMI IFJÚSÁG KÖVETELÉSEI A BALATONLELLEI KONFERENCIÁN

[1945. augusztus 12]

A Balatonlellére összehívott főiskolai és egyetemi hallgatók konferenciája – úgyis, mint az egyetemi és főiskolai ifjúság ideiglenes parlamentje – a következő határozatokat hozta:

Követeljük:

1. A régi antidemokratikus tandíj-, vizsgadíj-, mellék- és laboratóriumdíj-rendszer eltörlését. Új demokratikus szellemű progresszív tandíjrendszer bevezetését.
2. Új ösztöndíjak alapítását, a viszontszolgálati kötelezettség eltörlését.
3. Külföldi ösztöndíjak létesítését. Collegium Hungaricum felállítását Londonban, Párizsban, Bukarestben, Belgrádban, New Yorkban stb.
4. Az ifjúság ellenőrzése alatt álló emberi élelmezést biztosító menzákat, egyetemi hallgatók részére testi munkás élelmiszerjegyeket.
5. Demokratikus szervezetű kollégiumokat, új kollégiumok felállítását, régiek átszervezését.
6. A tankönyvuzsora megszüntetését, profitmentes tan- és szakkönyvkiadást.
7. Kedvezményes, illetve ingyenes színház-, mozi-, hangversenystb. jegyeket. Félárú vasúti jegyet. Tanulmányi kirándulások előmozdítására ingyenes vasúti jegyet.
8. A könyvtárak ingyenes használatát.
9. Az MNDSZ, MEFHOSZ, Hungária, Americana, Szent István, Csaba, Diákvédő Iroda feloszlatását. A feloszlatott egyetemközi szervezetek minden vagyona és anyagi forrása a megalakult Magyar Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Központi Intéző Bizottságára, illetőleg a feloszlatott kari egyesületek a Központi Intéző Bizottságban képviselt kari egyesületekre szálljon.
10. Minden iktatás hatálya alatt álló és szigorló egyetemi és főiskolai hallgató mielőbbi igazoltatását.

11. A Németországban hallgatott „magyar" egyetemi félévek és vizsgák érvénytelenítését. Az ott kiadott diplomák bevonását.[1]

12. A demokratikus tájékozódást szolgáló előadások intézményes, az órarendbe beillesztett meghirdetését.

13. A felsőoktatás reformját.

14. Az egyetemi hallgatók demokratikusan megválasztott képviselőjének beleszólási jogát minden egyetemi ifjúságot érintő kérdésben.

15. Valamennyi kar megnyitását a nők előtt.

16. A Magyar Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Központi Intéző Bizottságának mind a kormány, mindpedig az egyes egyetemek részéről egyetlen egyetemi érdekképviseleti szervvé való elismerését.

Határozataink megvalósítására szolgáló eszközeink:

1. A kari egységszervezetek.

2. Az Egyetemi Ifjúság Parlamentje.

3. A Magyar Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Központi Bizottsága.

4. Az Ideiglenes Központi Intéző Bizottság...[2]

Eredeti tisztázat. – PI Archívum. 286–8.

[1] A nyilasok 1944 végén jelentős számú, főleg felsőéves egyetemi hallgatót hurcoltak ki az országból. A menekült diákok többsége kifejezetten németbarát, fasiszta volt, de kevés számban voltak olyanok is, akiket a nyilas propaganda megtévesztett. A fasiszta német hatóságok a menekült hallgatókat Drezda és Halle környékén táborokban helyezték el, ahol rövidített tanfolyamokon folytatták az egyetemi oktatást. A háború után a hallgatók egy része kisebb csoportokban hazatért.

[2] A határozat a továbbiakban rögzítette a kari egységszervezetek létrehozásának, a vezető szervek megválasztásának módját és azok feladatait. Végül a határozat az Ideiglenes Központi Intéző Bizottság soron következő feladatait foglalta össze:

„Még itt Balatonlellén üljön össze és válassza meg, amennyiben szükségesnek látja vezetőségét. Készítse el szervezeti szabályait és ügyvitelét.

Gondoskodjék arról, hogy félév elején, szeptemberben az itt lefektetett elvek szerint kezdjenek működni módosított, illetve új, a demokratikus követelményeknek mindenben megfelelő alapszabályaikkal az egyes kari szervezetek.

Mivel valamennyi kari szervezet alapszabály-problémával küzd, készítsen el egy munkaalapszabályt, amit tanulmányozás végett küldjön meg valamennyi szervezetnek.

Ellenőrizze a karonként lefolytatandó választásokat. Indokolt esetben azokat meg is semmisítheti.

Azonnal kezdjen tárgyalásokat a kormány illetékes szerveivel a konferencián hozott határozatok megvalósítása érdekében.

Készítse elő a szeptember elsején megrendezendő oktatási reform ankétját.

Készítse elő a paraszt- és munkásifjúság képviselőivel együtt az október elején megrendezendő országos ifjúsági ankétot.

Készítse elő a november közepén összehívandó ülésszakát az egyetemi ifjúság parlamentjének.

Tegyen lépéseket a központi székház megszerzése érdekében. Hetenként tartandó bizottsági üléseit addig is tartsa valamelyik kari szervezet helyiségében.

Vegye fel a kapcsolatot az Igazságügyi Minisztériummal és a budapesti Nemzeti Bizottsággal az igazoltatások meggyorsítása érdekében.

Vegye fel a kapcsolatokat a külföldi egyetemek ifjúságával."

27

1945 augusztus

A MADISZ-KÖZPONT JELENTÉSE A MEGYEI TITKÁRI ÉRTEKEZLET ALAPJÁN AZ IFJÚSÁGI SZÖVETSÉG ORSZÁGOS HELYZETÉRŐL

A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség országos viszonylatban kijutott abból a válságból, amiben június hónapban majdnem minden szervezetünk volt. Sok nagy hibánkat még nem tudtuk túlnőni, nem tudtuk elsősorban országszerte, különösen az értelmiségi ifjak között megerősödött rossz hírünket megjavítani. Az elszigetelődött paraszt-ifjúság jelentős része ma már szívesen tartozik bele szervezetünkbe, és az utóbbi hónapok során kivált ifjúsági szervezetek az ország minden részéről érkezett jelentések szerint (Kisújszállás, Mosonmagyaróvár stb.) arról tesznek tanúságot, hogy országos viszonylatban közeledünk az egység megvalósításához. Az értelmiségi ifjak között elterjedt rossz hírünk okozza másik súlyos nehézségünket, hogy vezető kádereink, különösen az értelmiségi ifjak körében rendkívül gyengék, és emiatt az a munka, amelyik úgy a központban, mint a megyei vezetőségben az egyes ott dolgozó tagokra hárul, túlságosan nagy idejüket leköti, és lényeges kérdések maradnak tisztázatlanul és elfeledve. Nagy részben ez az oka, hogy fontos politikai kérdésekben nem tudunk elég gyorsan állást foglalni, elmaradunk az időtől. Ugyanúgy, ahogyan külső megnyilvánulásainknál az országos, de a megyei vezetőségeket is a lassúság jellemzi, a belső irányításnál is szervezetünk fejlődése kényszerít csak

bennünket munkára, és nem jutunk el odáig, hogy szervezetünk fejlődésének irányát megszabnánk és egységes vezetéssel meggyorsítanánk.

Szervezeti felépítésünk, amelyet két hónappal ezelőtt kezdtünk el, ma már nagy vonalaiban sok hibával ugyan, de áll. Szervezeti felépítésünk szerint három demokratikusan, közgyűlés által választott vezetősége van a szövetségnek, a helyi, a megyei és az országos. Az egyes vezetőségek közé iktatott szervként a területi és járási titkárságokat állítottuk. Augusztus 1-re alakultak ki kb. 90%-ban a járási titkárságaink, kapcsolódtak be jelentéseikkel, körleveleikkel az országos szervezetbe. Ugyanakkor, mikor a járási titkárságok aránylag jól végzik a feladatukat, összekapcsolják a községeket, rendszeresen tartanak községi vezetőségi értekezleteket, a megyei vezetőségeknél nem tudjuk elérni, hogy munkájukat a megye ifjúságának a konkrét, sok esetben progresszív munkával járó irányítását elvégezzék. Legtöbb esetben gazdasági alap nélkül vannak, és a káderhiány az, ami a járási titkároknál egyáltalában nem érezhető, náluk majdnem minden esetben katasztrofális.

A megyei vezetőségek küldöttei számára eddig 2 értekezletet tartottunk, az egyiket június 17-én, amikor elindítottuk az országos szervezet felépítésének a munkáját. Ezen még nem megyei titkárok, hanem megyei székhelyen levő szervezetek titkárai vagy elnökei vettek részt. A második augusztus 22-én és 23-án volt, ahol a terv szerint megalakított megyei vezetőségek először jöttek megbeszélni munkájuk nehézségét és az elkövetkezendő hónap munkatervét. Ezen a megyei titkári értekezleten már mindegyik megye pontos jelentést tudott adni, sok esetben, különösen a Dunántúlon nem is községekről községekre, de járás szerint taglétszámunkról. A község[ek] jelentését a megyei jelentés alapján most még adni nem lehet, csak az országos kongresszusnál. Megyék szerint a taglétszám a következő:

Nyugat-Magyarország (Szombathely) terület		
Vas megye	2 000	
Zala megye	4 500	6 500
Észak-Dunántúl (Győr) terület		
Győr megye	3 000	
Sopron megye	4 000	
Veszprém megye	3 000	10 000

Dél-Dunántúl (Pécs) terület		
Tolna megye	5 000	
Baranya megye	6 000	
Somogy megye	7 000	18 000
Központi (Budapest) terület		
Pest megye	20 000	
Esztergom-Komárom	3 000	
Nógrád megye	9 000	
Fejér megye	6 000	38 000
Dél-Magyarország (Szeged) terület		
Békés megye	12 000	
Csongrád	8 000	
Szeged	2 000	
Csanád	5 000	27 000
Duna-Tisza közi (Kecskemét) terület		
Solt-Kiskun megye	10 000	
Baja	5 000	
Jász-Nagykun-Szolnok megye		
első része	16 000	
második része	4 000	35 000
Kelet-Magyarország (Debrecen) terület		
Szatmár megye	5 000	
Hajdú megye	10 000	
Szabolcs megye	13 000	
Bihar megye	6 000	34 000
Észak-Magyarország (Miskolc) terület		
Borsod megye	16 000	
Heves megye	18 000	
Zemplén, Abaúj	6 000	40 000
Nagy-Budapest		30 000
Az egész ország területén:		*238 500*

A jelentések mutatják, hogy a leggyengébb pontjaink Dunántúlon, különösen Nyugat-Dunántúlon vannak, a legerősebb viszont északi és északkeleti részen és a Tiszántúlon. Békés megyében érték el aránylag a legjobb eredményt, itt a fiatalság 35%-a már szervezetünkhöz tartozik. Nagy-Budapest területe a leggyöngébb helyekhez tartozik. Itt az

ifjúságnak alig 4%-a van benn szervezetünkben, tehát a legjobb megyében a szervezési arányszám nyolcszorta nagyobb, mint Budapesten.

A megyei titkári értekezleten döntöttünk az egy hónappal előbb meghirdetett (megyei vezetőségek között) versenypályázat eredményéről. Eszerint az első díjat Békés megye, a másodikat Pest megye, a harmadikat Borsod megye vezetősége nyerte.

A megyei titkári értekezlet határozata szerint az országos kongresszus után, felismerve Dunántúlon szövetségünk nehéz helyzetét, minden erőt Dunántúlra viszünk. A Dunántúl megszervezésével, szemben az eddigi módszerrel nem budapesti vezetőket veszünk igénybe, akik itt Budapesten is sok esetben rossz szervezési módszereket követtek, vidéken szintén nagyon ritka esetben váltak be, hanem a legjobban működő vidéki szervezetek küldik el Dunántúlra legjobb embereiket. A megyei titkári értekezlet számadatai világosan mutatják, hogy a Dunántúl mellett a budapesti szervezet van legjobban segítségre rászorulva. A Budapesten megindult új munka, *Hollós Ervin* által megindított háromhónapos munkaterv biztosítéka annak, hogy Budapest nem fog az ország többi része mögött elmaradni.

A megyei titkári értekezleten lefolyt beszámolók szerint vidéken mellettünk még megalakuló szervezetek között a legerősebb a Független Kisgazda Párt ifjúsági csoportja és a vele gyakran együttműködő KALOT. Főleg ott erősödik, ahol a MADISZ szervezeti felépítése rossz, és így a kezdeti hibák még majdnem teljes mértékben fennállanak. Erős helyei Baranya, Nógrád, Heves. Tisztántúlon gyengülőben van és nagyon sok helyen beleolvad a MADISZ-ba, olyan formák között, hogy pártnevelést ad csak a Független Kisgazda Párt az ifjúságnak, de az egyéb munkára, kultúr-, oktatómunkára a MADISZ-ba küldi az ifjúságot. Ott, ahol a Kommunista Párt és a Független Kisgazda Párt erős, a legerősebb harc folyik szervezetünk és közöttük. A legtöbb helyen helyi vezetőink nem a saját hibájukat nézik, nem azt vizsgálják, hogy mi okozta mellettük más ifjúsági szervezet megalakulását, mi a hibájuk, hanem a legélesebben támadnak más ifjúsági szervezet[eket] és ezzel sok esetben kiváltják ellenszenvüket.

A SZIM sok helyen igen erős, országos viszonylatban a szervezeti felépítésük rendkívül elmaradott. A két párt ifjúsági tagozatában és a KALOT-ban számításaink szerint kb. 80 000-nél több tag nincs benn. A KIE csak egész kivételes esetben alakít külön szervezetet, leggyakoribb az önállóan működő KIE Szabolcs megyében.

A cserkészcsoportokkal a viszony egészen különböző, nagyon sok helyen a MADISZ keretében működnek. Megyei titkári értekezleten elhatároztuk, hogy minden erőnkkel igyekezünk a lehető legtöbb cserkészcsapatot életre hívni, s így erőteljes demokratikus cserkészmozgalomnak az alapját megteremteni.

Ott, ahol szervezetünknek az első kezdeti hibái, túlzó baloldaliság stb., más szervezetek megerősödését okozták, sok helyütt, különösen Dunántúl, szervezeteink ugyanezek a hibák miatt jobbratolódtak, vagy teljesen depolitizálttá váltak, táncoló MADISZ-ok, vagy határozottan jobboldali magatartást tanúsítanak. Jellemző esete a jobboldali elhajlásnak és fokának Kaposvár, ahol a túlzó baloldalisága az első vezetőségnek agresszív magatartásával* az ifjúság tömegeit eltaszította magától, és lehetőségeket adott jobboldali tanárok befolyására, a tanároknak népszerűség szerzésére, és ezzel a vezetést teljesen kiejtette a kezéből. De több helyen is találkozunk ezzel az esettel, Veszprém stb.

Súlyos nehézségek vannak az egyes helyi szervezeteknél az eddig elég élesen kialakult társadalmi válaszfalak miatt. A munkásifjak és a középiskola diákifjúsága legtöbb helyen szervezetünkben is élesen szemben áll egymással, és nagyon ritkán találko[zunk] olyan esettel, ahol a két ifjúsági réteg megtalálta volna az egységes munka útját. Különösen éles az ellentét a két ifjúsági réteg között a kisvárosokban. Nagyobb városokban ez majdnem teljesen eltűnik. A lányok szervezése aránylag szépen halad, sok helyi szervezetnél jelentősen felülmúlja a lányok száma a fiúkét.

Faluhelyeken a parasztifjúságnak inkább a szegény, agrárproletár része jön be szervezetünkbe és ott, ahol a birtokos (kulákparasztság) és az agrárproletariátus között az ellentét nagyon éles, majdnem minden esetben megalakul valamilyen más ifjúsági pártszervezet, legtöbbször a Független Kisgazda Párté, de az utóbbiak száma a kicsisége miatt csak szűk keretek között mozog, míg a mi szervezetünk tömegében erős. Kis városokban nem lehet általánosítani, sok helyütt a munkásifjak vannak benn szervezetünkben, ez inkább Kelet-Magyarországon van, míg Nyugat-Magyarországon a diákifjúság. A szervezetünk szociális összetételére a szeptemberi konferencián egészen pontos adatok állnak rendelkezésünkre. Október 1-re részletes és világos felmérését tudjuk adni országos méretekben szervezetünknek.

A megyei titkári értekezlet mutatott rá egyik legjobb eredményünkre, a szervezőiskolánkra, azzal, hogy a legjobban működő megyei titkárok

iskolánkból kerültek ki. A szervezőiskoláknak a számát a lehető legjobban szaporítani fogjuk, szeptember elején a budapesti és a debreceni iskola mellett megindul Miskolcon a harmadik, majd Pécsett a negyedik szervezőiskola, de mindegyik terület foglalkozik önálló szervezőiskola megindíttatásának kérdésével.

Feltétlenül eredményként kell elkönyvelnünk lapjainkat. A központnak négy ifjúsági lapja indul meg a közeljövőben: „Magyar Ifjúság", „Általános Képes Hetilap", „Ifjúság", politikai hetilap, „Valóság" nemzetpolitikai, társadalompolitikai folyóirat, „Szervezési Közlöny" havi szervezési folyóirat. Ezenkívül majdnem minden területen van sok esetben a központi lapoknál jobban működő folyóirat és lap. Hiányzik a lapokból az egységes sajtópolitikai irányítás és általában az egységes politikai irányzat. Ennek a megteremtése a közeljövő feladata. Vidéki lapok között jobbak: „Új Utakon" (Miskolc), „Új Vetés" (Győr), „Szabad Élet" (Pécs), „Vasi Ifjak" (Szombathely).

Nagy eredményeket értek el vidéken, a nagyobb faluközpontokban, a munkatervünk alapján megalakított vándor színielőadó csoportok, amelyek nagy erősségei és segítségei voltak a szervezési munkának. Meg kell említenünk, hogy viszont a budapesti színielőadó csoportok legtöbb esetben rossz, giccses műsorokkal szerepeltek vidéken, ezért feltétlenül szükséges, hogy a legrövidebb időn belül nívós kultúrműsorokkal induljanak Budapestről színielőadó és kultúrcsoportok vidékre, hogy az eddig keletkezett rossz hírét a budapesti központnak és az országos központnak is lehető legrövidebb időn belül megjavítsák.

Nagy haladást kell jelenteni szervezetünkben az országos kongresszusnak, amelyre 500 ifjúsági vezető jön össze a járási titkárságokból, a megyei vezetőségekből és a legjobb helyi szervezetekből. Az országos kongresszus elé terjesztendő részletes és a MADISZ minden kérdését felölelő határozati javaslatokat szintén az ország minden megyéjéből összejött küldöttekből álló tárgyalótanácsok készítik elő. Az országos kongresszus úgy a szervezeti, mint más kérdésekben az eddiginél jobb utakat próbál keresni és bevált módszereinket országosan felhasználni. Az országos kongresszust a Nemzeti Sportcsarnokban tartandó ifjúsági nagygyűléssel fogjuk bezárni.

[Az] általános jelentést összefoglalva a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség mostanáig kezdeti betegségeit nagymértékben legyőzte, szektás mozgalmából hatalmas tömegszervezetté vált, de hiányzik még az egységes irányítás mindenféle kérdésben, főleg politikai téren.

Az egységes irányítást rövid időn belül terveink szerint meg bírjuk teremteni, és segítségével a nevelőmunkát országosan egységesen irányítani. Ezzel behozhatatlan előnyre teszünk szert a többi szervezettel szemben, és gyakorlatilag is megteremtjük az ifjúság egységes tömegszervezetét.

Eredeti tisztázat. – PI Archivum. 286–22.

A jelentés elkészítésének pontos időpontja az iraton nincs feltüntetve. A jelentés címe közli, hogy a dokumentum az 1945. augusztus 22–23-i MADISZ megyei titkári értekezlet alapján készült.

*Eredetileg így.

28a

1945. szeptember 13–15

A MADISZ ELSŐ KONGRESSZUSA

TUDÓSÍTÁS A KONGRESSZUS ESEMÉNYEIRŐL

[1945. szeptember 22]

Szeptember 13-án nyílt meg a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség I. országos kongresszusa. Az ország minden megyéjéből eljöttek a küldöttek – *mintegy 300 000 ifjú képviselői!* –, hogy számot vessenek az eddigi munkával, s a felállított MADISZ-kereteket tartalommal töltsék meg.

A kongresszus első napján, csütörtökön, már reggel nyolc óra után megélénkült a Zeneakadémia környéke, kisebb-nagyobb csoportokban egymás után érkeztek a kongresszusi kiküldöttek, ifjúmunkások, parasztifjak, diákok. Pontosan fél kilenc órakor nyitotta meg az ülést *Szabó Zoltán*, a MADISZ országos elnöke. A Himnusz eléneklése után felkérte az országos vezetőség tagjait és a területi titkárokat, hogy foglalják el helyüket az elnöki emelvényen. Üdvözölte a kormány képviseletében megjelent *Erdei Ferenc* belügyminisztert, *Nagy Imre* földművelésügyi minisztert, *Vörös János* honvédelmi minisztert, *Zsedényi Bélát*, a nemzetgyűlés elnökét, a Nemzeti Parasztpárt képviseletében megjelent *Veres Pétert*, s a Magyar Kommunista Párt képviseletében megjelent *Révai Józsefet*, a szomszédos államok ifjúsági delegátusait és

a magyar ifjúság küldötteit. Bevezető szavaiban rámutatott a kongresszus jelentőségére, majd felkérte *Erdei Ferenc* belügyminisztert beszéde megtartására.

Hatalmas lelkesedés közepette jelentette be *Erdei Ferenc* belügyminiszter, hogy előkészületben van az új nagykorúsági törvényjavaslat.[1] E tervezet szerint minden 20 évnél idősebb magyar állampolgár, nemre való tekintet nélkül, nagykorúnak fog számítani.

– *Az ifjúságnak* – mondotta többek között *Erdei Ferenc* belügyminiszter – *bátran meg kell magát szabadítania az előtte járó nemzedék kérgétől, és frissen, öntudatosan kell vállalnia azokat a feladatokat, amelyek előtte állanak.*

A szűnni nem akaró tapssal fogadott beszéd után *Fomicsov* gárdakapitány, a Szovjetunió ifjúságának kiküldöttje[2] üdvözölte a kongresszust.

Fomicsov kapitány a fasizmus felszámolásában és a béke megtartásában határozta meg azt az utat, amelyen a magyar ifjúságnak haladnia kell. *„A magyar ifjúságnak* – mondotta – *tevékenyen részt kell vennie hazája újjáépítésében."* Üdvözlő beszédét a szovjet–magyar ifjúsági barátság éltetésével fejezte be. A kongresszus tagjai felállva, percekig ünnepelték *Fomicsov* kapitányt, a *Komszomol* képviselőjét.

Mielőtt még a jugoszláv ifjúság kiküldöttje szólásra emelkedhetett volna, megérkezett a kongresszusra *Gyöngyösi János,* az Ideiglenes Nemzeti Kormány külügyminisztere, hogy jelenlétével is emelje a kongresszus nemzetközi súlyát. A kongresszus tagjai lelkes üdvözlésben részesítették a megérkező külügyminisztert, majd *Milutin Baltics,* a jugoszláv antifasiszta ifjúsági mozgalom, az USAOJ nevében szólt a megjelentekhez. Beszéde után a kongresszus tagjai hosszan ünnepelték *Tito marsallt,* a jugoszláv nép vezérét, a jugoszláv–magyar ifjúsági barátságot és a világ ifjúságának egységét.

Redlinger Leopold, az ifjúság, a *Freie Österreichische Jugend* üdvözletét tolmácsolta, és kijelentette, hogy a demokratikus Ausztria szomszédaival szoros barátságban kíván együtt küzdeni a világbékéért és a világszabadságért.

A bolgár ifjúság és egyben a Balkán Ifjúsági Tanács nevében *Ilja Petkov Mlecskov* biztosította a kongresszust a bolgár és a balkáni ifjúság rokonszenvéről.

Aleko Bimbli, az albán ifjúság képviselője a *BRASS,* az Albán Antifasiszta Mozgalom hősiességéről beszélt, és annak a reményének adott

kifejezést, hogy a *MADISZ* és a *BRASS* a jövőben szorosan együtt fognak működni.

Valamennyi külföldi delegátust percekig tartó tapssal és éljenzéssel fogadta a kongresszus. A taps és az éljenzés elültekor *Szabó Zoltán* elnök felkérte a magyar ifjúság küldötteit, hogy táviratban üdvözöljék a *Világ Ifjúsági Tanácsot,* az *Egyesült Nemzetek,* vagyis az *Északamerikai Egyesült Államok, Nagy-Britannia, Franciaország* és a *Szovjetunió* ifjúságát, a *Balkán Ifjúsági Tanácsot,* valamint a szomszédos országok ifjúsági mozgalmait. A javaslatot nagy tapssal fogadta el a kongresszus. Ezzel véget ért a megnyitó, és megkezdődött a rendszeres tanácskozás.

A kongresszus első előadója *Kende István,* az országos vezetőség tagja volt. Beszédében ismertette a múlt bűneit és a reakciós korszak nevelési gazságait, majd egy szomorú statisztikán keresztül megvilágította a munkás- és parasztifjúság kegyetlen helyzetét. Beszélt a háromfajta tanítási módszerről, amely elzárta egymástól a munkást, a parasztot és a diákot. A leányok helyzetét is kihangsúlyozta.

– A magyar ifjúság feladata most nem az – mondotta többek között –, hogy a munkaidő és a munkafeltételek kérdésével foglalkozzék, hanem az, hogy minden erejével vegyen részt az újjáépítésben.

Majd az ifjúság közömbösségéről beszélt. Megvilágította, hogy az ifjúság fél a politikától, mert a múlt rendszerben épp elég részt kapott belőle. Követeléseink egy része már beteljesedett, de sommás része még hátra van; a paraszt- és a munkásifjú vállán alig könnyebb a teher. *Ragaszkodunk követeléseink végrehajtásához.*

Beszéde végeztével fölolvasta a kongresszust előkészítő tárgyaló bizottságok határozati javaslatát, amelyet a küldöttek rövid vita után egyhangúan elfogadtak. A vitában részt vettek többek között *K. Nagy József* és *ifj. Szabó Ferenc* területi titkárok.

A kongresszus délutáni ülésén *Makai Imre dr.,* az országos külügyi osztály vezetője, a MADISZ és a külföldi ifjúsági mozgalmak kapcsolatairól tartotta meg előadását. Először is megvilágította, miért van szükség arra, hogy a MADISZ kapcsolatokat vegyen fel és tartson fenn a külföldi ifjúsági szervezetekkel, és hogy mi ennek a jelentősége. Kifejtette, hogy a béke csak így, a Duna-menti nemzetek szoros együttműködésével és barátságával valósulhat meg. A magyar ifjúság, amely már levetkőzte a sovinizmust, nem zárkózik el a szomszéd nemzetek fiaitól, hanem minden téren egyaránt a legmélyebb barátság kiépíté-

sén dolgozik. Az, hogy a MADISZ a hivatalos szerveket megelőzve, már kapcsolatokat tart fenn külföldi államokkal, nemcsak a magyar ifjúságnak, de Magyarországnak is rendkívüli előnyöket szerez. Ezután részletesen foglalkozott azzal a kérdéssel, hogyan tartjuk fenn a kapcsolatokat külfölddel. A lehetőségek egész sorát sorolta fel, így a delegációk küldését, sport- és kultúrcseréket, diáknyaraltatásokat. Szükséges a rendszeres nyelvtanfolyamok megszervezése is, hogy szomszédaink történetét, kultúráját eredetiben tudjuk élvezni és kialakíthassuk a levelezők minél nagyobb csoportját. A következőkben ismertette eredményeinket. Elsőnek Jugoszláviát említette, amely a zágrábi kongresszusra hívta meg a magyar ifjúság képviselőit. Ezen a kongresszuson vettük fel a kapcsolatot a többi balkáni nemzetek ifjúsági mozgalmaival is. Azóta Jugoszláviával a kapcsolatok még jobban elmélyültek. A román *Haladó Ifjúsággal* szintén felvettük és elmélyítettük a kapcsolatokat, ugyancsak a bolgár, az albán, a görög és az olasz ifjúsággal. Az új demokratikus Ausztria ifjúságával is létrejött a baráti viszony...[3]

A beszámolót vita követte, majd határozat. A vitában, amely különösen az eszperantó kérdésével foglalkozott, *Ravasz János, Matusek Tivadar, Gergely Mihály* és *Gyebrovszki János* vettek részt.

Az országos kongresszus második napján *Hegedüs András* országgyűlési képviselő, az országos vezetőség szervezési osztályának vezetője, a MADISZ eredményeiről, hibáiról és munkatervéről beszélt. Legnagyobb eredményünk az ország minden részén már felállított, több mint 2000 csoport, vagyis annak az ifjúságnak nagyarányú megmozgatása, amelyik eddig a reakció álomkórában szenvedett. Mint mondotta, eredményeink felsorolásánál nem szabad megfeledkeznünk a sajtóról sem, és ki kell emelnünk az újjáépítés terén elért eredményeket is. A MADISZ munkájának legnagyobb eredménye a szomszéd nemzetekkel való baráti viszony létesítése. Jelentősége nemcsak az ifjúságra, de az egész magyar demokráciára is kihat. Majd hibáinkra térve át, megállapította, hogy a legtöbb hiba okozója még ma is az ifjúság három társadalmi rétegének elzárkózása egymás elöl. Itt a parasztság sorsával, helyzetével foglalkozott, ennek kapcsán a SZIM és a Kisgazdapárt ifjúsági mozgalmának vidéki működésével. Ezután másik súlyos hibánkra hívta fel a kongresszus figyelmét, amely különösen vidéken akadályozza az eredményes munkát, éspedig arra...,[4] hogy

sok helyen állítandó vezetőképző iskolák megszervezésével tudjuk csak kiküszöbölni. Foglalkozott a MADISZ gazdasági helyzetével is.

Beszéde végén felolvasta a tárgyaló bizottságok határozati javaslatát, amelyet részletes vita után a kongresszus elfogadott. A vitában résztvevők közül *ifj. Greicz László, Dejcző Gábor, Szőllősy Tibor, Kurucz István, ifj. Komócsin Mihály* és *Turcsányi Lajos* hozzászólását kell kiemelnünk.

Délután *Koós Béla,* az országos vezetőség titkára „Ifjúsági politika" címmel a MADISZ politikáját ismertette.

– *Politikánk a munkás-, paraszt- és értelmiségi ifjúság közötti egység megteremtése* – mondotta beszéde elején. Megvilágította a reakció elnyomó, bomlasztó politikáját, és ismertette a kongresszust azoknak az ifjúsági mozgalmaknak a történetével, amelyek az elnyomók ellen küzdöttek az utóbbi években.

– *Olyan lesz a magyar demokrácia* – jelentette ki –, *amilyenné a magyar ifjúságot tudjuk tenni.*

Ebből az elvi alapból kiindulva alakultak meg és fejlődtek ki az országban a MADISZ szervezetei. Rámutatott arra, hogy egy csúcsszerv felállítása nem elegendő, mert nem tudja az egységet biztosítani. Itt hosszabban foglalkozott a többi ifjúsági mozgalommal, így a KALOT-tal való viszonyunkkal is. A MADISZ a KALOT *betiltását követeli.* Végül kifejtette, hogy a MADISZ politikai szervezet, amely független az egyházak működésétől, tagjait azonban semmiképpen sem akadályozza a vallási kötelességek teljesítésében. *Nem vallásos, de nem is vallásellenes.*

Az előadás után következő vitában a következők vettek részt: *Jónás Pál* (az egyetemi hallgatók *Központi Intéző Bizottsága* részéről), *Lajtai Vera* (a SZIT részéről), *Kis András, Erdős Ilona, Greicz László, Kurucz István, Vidos Tibor, Gyebrovszki János, Friedmanszki Béla* és *Reimann József.*

Az első országos kongresszus harmadik napján *Rákosi Mátyás,* a Magyar Kommunista Párt vezére is beszélt a MADISZ képviselőihez.

– A MADISZ úgy viselkedett eddig, mint a kezdő tüzérség. Az első lövése a célon túl, a második a célon innen robban, míg a harmadik célba talál. A MADISZ ellen először azt hozták fel, hogy nagyon komoly, öreges; világproblémákon töri a fejét és olyan kérdésekben keres igazságot, aminek a megoldása a felnőttek, az idősebb nemzedék fel-

adata. A második korszakban aztán a rosszindulatú bírálat már megállapította léhaságát, ürességét. A táncoló MADISZ, a szórakozó, a lumpoló MADISZ lett a neve. Kétségtelen, hogy mindkét bírálat túloz, nagyít, mégis bizonyára van valami magvuk. Hiszem, hogy most fog eljönni a harmadik korszak, amikor a löveg célba talál. A MADISZ sokat tett és sokat tesz a magyar ifjúságért, de erről keveset beszél, ellenkezőleg azokkal, akiknek működése csak a sajtóban való dicsekvésből áll. A MADISZ az egységért küzd. Ez a helyes út és ezért fog győzni. Hiába támadják bárhonnan is, ez csak erejét bizonyítja, mert csak azt támadják, akitől félnek. Végül a Magyar Kommunista Párt álláspontjaként leszögezte, hogy károsnak tartja a 18–20 éves ifjaknak a pártpolitikában való részvételét, amíg politikai érzékük nincsen kifejlődve.

Rákosi Mátyást a kongresszus tagjai hatalmas ünneplésben részesítették.

Balyó Mária, az országos nevelésügyi osztály vezetője tartotta meg ezután előadását „A magyar ifjúság nevelésügye" címmel. Előadása során a reakciós nevelési eszközökről, az iskolai tanításról, a fasizmus iskolapolitikájáról beszélt. Majd részletes vizsgálat alá vette a három társadalmi osztályban fellépő egyletek, csoportok nevelési munkáját. Megemlékezett a Győrffy István Kollégiumról is, mint a magyar parasztság fellegváráról.

Hosszabb vita után a kongresszus a benyújtott határozati javaslatot elfogadta.

Az első országos kongresszus utolsó szónokaként *Keresztes Tibor,* az országos sportosztály vezetője tartotta meg sportbeszámolóját. Beszédében hangsúlyozta a sport szervező erejét, és bejelentette a MADISZ TE, a MADISZ Testedző Egyesület felállítását.

Ezzel véget ért a kongresszus harmadik napja.

Ifjúság, 1945. szeptember 22. A magyar ifjúság 600 küldöttjének és öt szomszédos nemzet képviselőinek jelenlétében zajlott le a magyar ifjúság első szabad tanácskozása.

1 Az 1945. évi VIII. törvénycikk a nemzetgyűlési választásokról kimondta: „Nemzetgyűlési választójoga van minden magyar állampolgárnak, aki huszadik életévét betöltötte vagy a választói névjegyzék összeállításának évében betölti... Annak, aki a németek vagy fasiszták elleni harcban fegyveresen részt vett és ezt az Országos Nemzeti Bizottság az előterjesztett bizonyítékok alapján igazolja, választójoga van akkor is, ha tizennyolcadik életévét betöltötte, vagy a választói névjegyzék összeállításának évében betölti." (A Magyar Köztársaság Törvénytára. Athenaeum 1947. 62. old.)

2 Fomicsov kapitány a Magyarországon tartózkodó szovjet hadsereg Komszomol-szervezetének küldöttje volt.

3 Az előadó a továbbiakban ismertette a jugoszláv, a román, az osztrák, a bolgár, az albán és a görög ifjúsági mozgalom helyzetét és eredményeit.

4 Sajtóhiba. A mondat további része hiányzik.

28b

A MADISZ ELSŐ KONGRESSZUSÁNAK HATÁROZATAI

[1945. szeptember 22]

A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség első országos kongresszusán egybegyűlt ifjúsági vezetők, *mintegy háromszázezer magyar ifjú képviseletében,* első feladatuknak tekintik, hogy számot vessenek a múlttal és megkeressék a helyes utat, amelyet követniök kell.

Tudjuk, hogy legyőzött ország romjain élünk. Tudjuk, hogy tengernyi megfeszített munka eredménye lesz, míg hazánkban végre új és jobb kerékvágásba kerül az élet. A magyar jövő a magyar ifjúság vállain nyugszik. A mi vállainkra akarta építeni a 25 esztendős reakció a maga uralmát. Nem mi ráztuk le magunkról ezt a rendszert, hanem a dicsőséges Vörös Hadsereg és hatalmas szövetségesei – a mi feladatunk most az, hogy az elmúlt korszak maradványait kisöpörjük soraink közül. Megfeszített munka árán végezheti el ezt a magyar nép, és ebből a munkából a magyar ifjúság is kiveszi a részét. A jövő építéséhez el fogjuk takarítani a múlt romjait.

Tudatos mérgezéssel, a sovinizmus és az egymás közötti marakodás szellemének elhintésével nevelték a magyar ifjúságot gyűlöletre, háborúra. Súlyosan megfizettük ennek a nevelésnek az árát. Elesett és megrokkant magyar ifjak százezrei, fasiszta rabságba hurcolt tömegek, a legszörnyűbb gazdasági nyomorban felnövekedett munkás- és parasztifjak, rommá lőtt városok: ez az ára annak, hogy a múlt rendet tétlenül tűrtük.

A múlt kellő tanulsággal szolgál számunkra. Okulunk a tapasztalatokon és a legélesebb harcot indítjuk mindennemű soviniszta uszítás, a gyűlölködés minden fajtája ellen. Nem fogjuk eltűrni, hogy bennünket bárki is szomszédaink ellen akarjon faltörő kosként felhasználni.

Nem fogjuk eltűrni, hogy soraink közé hintsék az egyenetlenkedés konkolyát. Küzdeni fogunk a magyar nép, a magyar ifjúság jövőjéért, szabadságáért, boldogságáért. Küzdeni fogunk a magyar munkás-, paraszt- és értelmiségi ifjúság összefogásáért és egységéért. Küzdeni fogunk a demokratikus nemzetek összefogásáért és békéjéért. A jövő békéje csak a nemzetek együttműködésén alapulhat. A magyar ifjúság elsősorban azoknak a nemzeteknek ifjúságával akar együttműködni, amelyek fegyverrel a kezükben szabadságharcosként küzdöttek a fasiszta elnyomók ellen. Elsősorban tehát a Szovjetunió és Jugoszlávia, valamint a szövetségesek és a többi nemzetek ifjúságával.

A magyar ifjúság ezen a kongresszuson hitet tesz a magyar demokrácia mellett, a mellett a demokrácia mellett, amelynek segítségével megindult ennek az országnak az újjáépítése, megszűnt az évszázados feudalizmus és a föld azé lett, aki megműveli, megteremtődtek az üzemi bizottságok, megkezdődött az oktatás demokratizálódása. Ezt a rendszert akarjuk szolgálni, ezért a rendszerért akarunk küzdeni.

Meg kell azonban teremtenünk a lehetőségét, hogy ezt a küzdelmet megvívhassuk. Meg kell teremtenünk a módját, hogy ebből a küzdelemből a magyar ifjúság minél szélesebb tömegei kivehessék részüket. Ezért harcolunk következetesen elsősorban az ifjúság szoros összefogásáért, az ifjúság egységéért. Az az ifjúság, amelyik továbbra is szét lesz szaggatva, nem veheti ki a részét ebből a harcból elég eredményesen.

Az ifjúság legégetőbb problémáinak megoldására a MADISZ a következőket tartja szükségesnek: Jól tudjuk természetesen, hogy ezek végrehajtása elsősorban az ifjúság feladata, és kivívásuk, keresztülvitelük elsősorban a magyar ifjúság harcos, demokratikus szellemétől függ.

I. Politikai téren

1. Több helyet az ifjúságnak a nemzetgyűlésben, községi képviselő-testületekben, állami intézményekben, hivatalokban stb.

2. Az egyetemi hallgatók egységszervezetének, a kollégiumoknak, tanoncotthonoknak, tanonciskoláknak, középiskoláknak, internátusoknak stb. demokratikusan választott bizottságait ismerjék el képviseleti szervként.

3. Az egyetem autonóm kormányzásába az egyetemi egységszerv képviselőit is vonják be.

4. Semmilyen fórum, hatóság vagy egyéb szerv ne intézkedjen az

ifjúságot érintő ügyekben az ifjúság képviselőinek meghallgatása nélkül.

II. Kulturális téren

1. Az oktatás tökéletes átállítását a demokrácia szolgálatára, a modern pedagógia tapasztalatainak szem előtt tartásával.

2. Minden iskolán progresszív tandíjat. Tehetséges szegénysorsú diákoknak megélhetést és tanulási lehetőséget biztosító ösztöndíjat.

3. Mindennemű ösztöndíj szétosztásába az ifjúság képviseleti szervei szóljanak bele.

4. Minden iktatás hatálya alatt álló és szigorló egyetemi és főiskolai hallgató haladéktalan leigazolását.

5. Minden aktív professzor, tanár, tanító haladéktalan leigazolását.

6. A soviniszta és egyéb reakciós szellemű tankönyvek legteljesebb és haladéktalan eltávolítását az iskolákról.

7. A Németországban hallgatott Szálasi-féle egyetemi félévek és vizsgák érvénytelenítését, az ott kiadott diplomák bevonását. A Németországból visszatérő diákok szigorú leigazolását.

8. Az egyetemek megnyitása mindenki számára, iskolai végzettségre való tekintet nélkül, szükséges tárgykörből való felvételi vizsgák alapján.

9. Könnyítsék meg és tegyék lehetővé a fokozott tanárképzést. Minél több demokratikus tanárt képezzünk ki.

10. Tanyai iskolák, tanyai internátusok, napközi otthonok és óvodák létesítését.

11. Mezőgazdasági és ipari középiskolák számának növelését és képesítést adó ingyenes esti iskolákat és tanfolyamokat minden fokon, iparban, mezőgazdaságban és minden egyébben.

12. Téli mezőgazdasági szaktanfolyamok létesítését a nagyobb községekben.

13. Az iskolák magánúton való elvégzésének lehetővé tételét minden korosztály számára, minden iskolában.

14. Nagyszámú autonóm kollégium haladéktalan felállítását.

15. Olyan országos oktatási tanács létesítését, amelynek döntő joga van minden iskola szervezetét és tananyagát – ideértve a tanonciskolát is –, valamint a középiskolai internátusokat ellenőrizni. E tanács tagjai legyenek: az illetékes minisztérium, a Pedagógusok Szabad Szakszervezete, a Szakszervezeti Tanács és a MADISZ képviselői mellett az iskola ügyében esetleg illetékes szakszervezetek tagjai. A tanács rendel-

kezzék kellő hatáskörrel és anyagi eszközökkel ahhoz, hogy munkáját valóban véghez is tudja vinni.

16. Valamennyi iskola megnyitását a nők előtt is.

17. Az iskolán kívüli népművelés kibővítésére követelünk demokratikus oktatófilmeket, kultúrfilmeket, színielőadásokat, előadásokat, rádióműsorokat stb.

18. A nap minden szakában nyitva álló ingyenes könyvtárakat az ország minden részében. A vidék számára vándorkönyvtárakat, falusi könyvtárakat.

III. Gazdasági és szociális téren

1. A tanoncok helyzetének sürgős megváltoztatását.

a) Kétéves tanoncidő után az üzemi bizottság, ennek hiányában az illetékes szakszervezet hozzájárulásával adják meg a tanoncnak a felszabadulás lehetőségét.

b) A tanonc felszabadítását háromtagú bizottság döntse el: egy tag a munkaadók érdekképviseletének, egy a szakszervezetnek és egy a tanonciskolai pedagógusoknak a pedagógus-szakszervezet által megbízott tagja.

c) A tanoncotthonok szakszervezeti felügyelet alá kerüljenek.

d) A bentlakásos rendszer megszüntetése. Kivételes eseteket a szakszervezet bírálja felül és állandóan minden szempontból ellenőrizze.

2. Munkás- és parasztfiataloknak is szorgalmi bérrendszer bevezetését. Egyenlő munkáért, egyenlő bért.

3. Az ifjúsági munka szabályozását, különös tekintettel a serdülőkorúakra.

4. Parasztfiataloknál és háztartási alkalmazottaknál a heti munkaidőnek évszakonként rendeletileg való megállapítását.

5. A városban dolgozó vidéki ifjúmunkások részére olcsó és szakszervezeti felügyelet alatt álló otthonok felállítását.

6. Minden pályát nyissanak meg a nők előtt is.

IV. Egészségügyi téren

1. Félévenkénti ingyenes és általános kötelező orvosi vizsgálatot minden ifjú számára.

2. Falun, lehetőséghez képest, fürdőházak építését.

3. A munkaadó az ifjúmunkás, a parasztifjú és a háztartási alkalmazott egészséges, emberhez méltó lakásáról és élelmezéséről, tisztálkodási lehetőségéről, fekhelyéről, az időjáráshoz mérten fűtésről stb. gondoskodjék.

4. Az ifjúság fejlődésének elősegítésére a legmesszebbmenő sportlehetőségek biztosítását, sporttelepek, tornatermek létesítését stb.

V. Ellenőrzés

Az ifjúságvédelmi törvények ellenőrzésére külön szervek felállítását követeljük, amelyekben az ifjúság képviselői is részt vesznek.

E feladatok végrehajtása a magyar ifjúság feladata. Ezért kell dolgoznunk, ezért kell harcolnunk – ezért küzd a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség. – Harcba hívjuk az egész magyar ifjúságot, hogy céljainkat a magáévá tegye és velünk küzdjön.

IFJÚSÁGPOLITIKAI HATÁROZAT

1. A negyedszázados reakciós nevelés a munkás-, paraszt-, diákifjúságot szembeállította egymással. A fiatalság szembeállítása a nemzet haladásának rovására ment. Ugyanakkor az egyes rétegeken belül is megosztotta és szembeállította a reakció a fiatalokat, mesterséges ellentéteket szítva közöttük. Ma a magyar demokráciának kiépítése megköveteli az ifjúságtól, hogy a mindenkit érintő, nemzeti feladatok megvalósításából minden becsületes magyar, így az ifjúság is kivegye részét. A nemzeti feladatok megoldásának biztosítéka a munkás-, paraszt- és értelmiségi ifjúság szervezeti egységének megteremtése.

2. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség célkitűzése az ifjúsági egység megteremtése. Bár időközben több ifjúsági egyesület alakult – köztük demokratikus pártok részéről is –, célunk nem változott. A különálló ifjúsági egyesületek csúcsszerv megteremtésére irányuló törekvését elvetjük. Egyedül a szervezeti egységbe tömörült ifjúság képes hatékonyan támogatni a demokrácia megvalósításáért vívott harcot.

3. Ifjúságunk egy része különböző demokratikus pártok tagja. Helyesnek tartjuk, hogy minden demokratikus párt gondoskodik fiatalságának világnézeti pártneveléséről. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség pártokon kívüli ifjúsági szervezet – vagyis minden párt ifjúságát és a pártonkívüliek tömegét magába foglalja –, természetes az, hogy pártokon kívüli ifjúsági politikát kell folytatnunk. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetségben minden demokratikus párt és minden szervezet ifjúságának, de az egész magyar ifjúságnak is meg kell találnia a helyét.

4. Tekintettel arra, hogy a Cserkészszövetség egyelőre nem volt

hajlandó a demokratikus szempontokat figyelembe venni és alapszabályát demokratikus szellemben módosítani, követeljük a Cserkészszövetség alapszabályának demokratikus szellemben való módosítását. Követeljük, hogy a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetséget, mint az ország leghatalmasabb tömegszervezetét alapszabályában ismerje el cserkészszervező testületnek.

5. A reakció befolyása nagymértékben érvényesült a múltban az egyházak által szervezett ifjúsági egyesületekben. Kijelentjük, hogy nem vagyunk vallásellenesek. Mi a szabad vallásgyakorlás alapján állunk, azt akarjuk, hogy kívánsága szerint mindenki kielégítse vallás-erkölcsi igényeit. Az ifjúsági szervezeti egység jegyében azt kívánjuk, hogy az egyházi ifjúsági egyesületek ne vonják el tagjaikat az egységes magyar ifjúság munkájától. Hangsúlyozzuk, hogy a reakciós ifjúsági szervezetekkel szemben – még ha azok egyháziak is – harcot folytatunk.

6. A munkás-, paraszt-, diákifjúság egységének megteremtése érdekében különös gonddal kell az egyetemi ifjúság felé fordulnunk. A magyar egyetemi és főiskolai hallgatók Központi Intéző Bizottsága, mely a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség kezdeményezésére a MADISZ balatonlellei diákkonferenciáján alakult meg, alapja az egyetemi ifjúság demokratikus egységének. Teljes erőnkkel azon leszünk és figyelemmel is kísérjük, hogy ez a szervezet a demokrácia érdekeit szolgálja.

7. A belpolitikai helyzet konszolidálódása után a reakció a múlt rendszer fasiszta ifjúsági egyesületeinek feltámasztásával foglalkozik. Ezekkel a reakciós ifjúsági egyesületekkel szemben harcot folytatunk beszüntetésükig. Követeljük a KALOT, KDSZ, MEFHOSZ, Hungária, MTE, Emericana, Szent István Bajtársi Egyesület, Csaba, Diákvédő Iroda stb. azonnali feloszlatását, illetve működésük megszüntetését.

8. Követeli a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség, mint a leghatalmasabb ifjúsági egyesület és mint az egyetlen ifjúsági egységszerv a fasiszta leventemozgalom, valamint a MOVE vagyonának részünkre való azonnali kiutalását.

9. Követeljük a magyar ifjúság minél tevőlegesebb bekapcsolását a politikai életbe. Felszólítjuk minden szervezetünket, hogy juttassa el minden politikai párthoz politikai programunkat, a magyar ifjúság követeléseit. Tegyék magukévá a politikai pártok programunkat, és

vegyenek fel minél több fiatal tagtársat képviselőjelöltként listájukra mind a községi, mind az országos választásoknál.

10. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség meg nem alkuvó harcot folytat a reakció mindenfajta megnyilvánulásával szemben, amely gátolni igyekszik demokratikus célkitűzéseinek megvalósítását...[1]

Ifjúság, 1945. szeptember 22. Az első országos kongresszus által elfogadott határozatok.

[1] Az „Ifjúság" a továbbiakban közölte a MADISZ külügyi, szervezési, nevelésügyi és sportosztályának munkaterveit.

28c

A SZOVJET IFJÚSÁG ANTIFASISZTA BIZOTTSÁGÁNAK ÜDVÖZLŐ TÁVIRATA A MADISZ-HOZ

[1945. október 8]

Az első országos kongresszusunk üdvözletet küldött a Szovjetunió ifjúsági szervezetének[1]. A szovjet ifjúság vezetői a következő válaszlevelet intézték a magyar ifjúsághoz:

„Kedves Barátaink! Az egész szovjet ifjúság nevében üdvözöljük szervezetetek tagjait, Magyarország haladó demokratikus ifjúságát. Meg vagyunk győződve arról, hogy most lefolyt kongresszusotok Magyarország demokratikus ifjúságának további összefogását, egységének és az ország demokratizálódásáért, valamint az ifjúság jogaiért folytatott harcban kitűzött közös céljaink megvalósítását fogja szolgálni. A mi szervezetünk – hozzátok hasonlóan – készül az ifjúsági konferencián való részvételre, amely arra hivatott, hogy egyesítse a világ szabadságszerető ifjúságát, jogai és érdekei védelmezőjeként lépjen fel, és megalkossa a demokratikus ifjúság új nemzetközi szervét.

Örömmel fogadjuk országaink ifjúságának életéről szóló különféle tájékoztatók kicserélésére vonatkozó ajánlatokat, és a magunk részéről állandóan küldeni fogunk nektek a szovjet ifjúsággal foglalkozó cikkeket, tájékoztatókat, irodalmi műveket, fényképanyagot.

Melegen köszönjük a szovjet ifjúságnak küldött üdvözletet. Hisszük, hogy sikerülni fog személyes találkozást is létrehozni az ifjúsági világ-

konferencia után. Akkor közelebbről meg fogunk ismerkedni, és meg fogunk állapodni a Szovjetunió ifjúsága és Magyarország haladó ifjúsága közötti baráti kapcsolatok kiszélesítéséről és megerősítéséről.

Fogadjátok üdvözletünket, munkátokhoz sikert kívánunk."

A Szovjet Ifjúság Antifasiszta Bizottsága

Jevgen Fjedorov elnök — *Lidia Vojnova* főtitkár

Ifjúság, 1945. október 8. A Komszomol üdvözlő távirata a MADISZ-hoz.

[1] A korabeli sajtó nem közölte a MADISZ-nak a Komszomolhoz küldött üdvözlő táviratát.

29

1945. szeptember 18

A SZIT JELENTÉSE A MEGALAKULÁSÁTÓL KEZDVE VÉGZETT MOZGALMI TEVÉKENYSÉGRŐL

Eddigi munkánkban 5 fejlődési fokozatot különböztetünk meg:

I. *A mozgalom megszervezése.* A felszabadulástól kb. május 1-ig. Ez idő alatt megszerveztük a nagy-budapesti nagy- és középüzemek legnagyobb részét, létrehoztuk az ifjúsági csoportokat. Ez elsősorban a vasas szakmára vonatkozik, melynek megszervezése jóval a többi szakmák elé ugrott, minthogy szervezőink a régi vasas ificsoportból kerültek ki. Április 22-én rögtönzött tanoncgyűlést tartottunk 300 résztvevővel, akik elfogadták a tanonckövetelés tervezetet, és végrehajtották gyűlés után az első ifjúsági utcai tüntetést. A tervezetet eljuttattuk az Iparügyi Minisztériumba küldöttséggel.[1]

II. *A mozgalom kiszélesítése.* Az egyoldalúan vasas irányban szervezett mozgalomba belevontuk valamennyi szakma ifjúságát. „Június 1-ig minden szakmában szakificsoportot!" – ez volt a jelszó, és végre is hajtottuk. Másik jelszavunk az „Új tanonctörvényt!" volt. Június 9-én 1500 résztvevővel tanonc nagygyűlést rendeztünk, az átdolgozott követeléstervezetet az Iparügyi Minisztériumhoz terjesztettük. Azóta követeléseinknek csaknem valamennyi pontja már megvalósult: 28 nap fizetéses szabadság, csak szakmunkával való foglalkoztatás, a testi fenyítés eltörlése, 8 osztályos népiskola, tanoncotthonoknak a Szaktanács ellenőrzése alá való helyezése, a tanoncközvetítés és a tanoncidő leszállítása. Június 10-én részt vettünk a MADISZ ifjúsági napján, és megállapított tény, hogy a résztvevők 60%-a szakifi volt. Kultúr- és sportcsoportjaink remekül szerepeltek. Ugyancsak ekkor rendeztük az ifjúmunkás kiállítást is, amely gyönyörűen sikerült. A nyár folyamán Alap község területén tanoncüdülőt létesítettünk, ahol 4 váltásban 2–2 hétig összesen mintegy 230 tanonc töltötte nyári szabadságát. Az üdülőt régi ifjúmunkások vezették, mind gazdaságilag, mind nevelési szempontból. Itt egyúttal szemináriumot is tartottunk igen szép eredménnyel az utánpótlás szempontjából. Ugyancsak megszerveztük a MABI nyaraltatási akcióját és részben a romániai gyermeknyaraltatást is.

III. *A szervezeti felépítés.* Csoportjaink száma annyira megnőtt (jelenleg 110), hogy rendeznünk kellett szervezeteink centralizációját. Jelenleg 4 pillére van a mozgalomnak: üzemi és szakszervezeti csoportok, szakmai központok, területi titkárságok és a SZIT-központ. Ennek felépítése igénybe vette nyári hónapjaink jó részét. Ma már készen áll a szervezeti keret a mozgalom továbbvitelére.

IV. *A mozgalom belső életének kiépítése.* Mindezek mellett a csoportok belső életét és nevelését is megszerveztük. Hétről hétre előadásokkal láttuk el – előadókáder[ei]nkhez képest – a csoportok jó részét, központi sillabusz segítségével. A központban 2 szemináriumot tartottunk, az egyik a társadalmak fejlődéséről, a másik az aktuális heti anyagról szólt. Ezenkívül a területeken is működött 1–1 szeminárium. Kultur[ális] és sport tekintetben a MADISZ-szal való ismeretes határsúrlódások miatt meglehetősen hátramaradtunk. Sajtó tekintetében a „Szakszervezeti Közlöny" ifjúsági rovatát látjuk el cikkekkel. Mindezek mellett a SZIT-központ ellátja az ifjúmunkások gazdasági érdekvédelmét, kisebb-nagyobb sérelmek elintézését. Újjáépítés tekintetében a rohambrigádok sok helyen megalakultak, közülük több (MÁVAG) egészen kiváló eredményt értek el.

V. *A háromhónapos terv.* Kidolgoztuk, letárgyaltuk és az összvezetőségi értekezlet elfogadta háromhónapos, heti beosztású munkatervünket.[2] Ez új fejlődési fokozatot fog elindítani a SZIT-ben. Az ifjúsági titkárságon jelenleg 6 fő dolgozik, ebből MKP[-ből] 4, SZDP[-ből] 2.

A paritás elvének gyakorlati keresztülvitele azonban már folyamatban van a szocdem vezetőségi tagok szaporítása által.

A vezetőségben a következő funkciók vannak:

Petrák Ferenc	titkár, MKP
Lajtai Vera	szervező, MKP
Baranyai Tibor	tanoncszervező, SZDP
Lőkös Gyula	szakoktatási mb. [megbízott], SZDP
Láng György	kultúr mb., MKP
Leitner Vera	gépíró, jegyző, MKP

Ezeken kívül még a SZIT-ben dolgoznak, de nem Szaktanács-alkalmazottak: az újjáépítési mb., oktatási mb., ellenőr, sport mb. Ezek csak fél napot dolgoznak a SZIT-ben vagy sokszor még annyit sem. Mind a 4 MKP-tag.

Az Ifjúsági Titkárság feladata az ifjúmunkás-mozgalom központi megszervezése és irányítása, amit a titkárságon belül a funkciókra felosztott vezetőség végez. Ezenkívül gazdasági érdekvédelem, az ügyes-bajos dolgok elintézése, az ifjúmunkásokra vonatkozó törvények és rendeletek letárgyalása a minisztériumokban stb.

Az eddigi hibákat a következőkben látjuk. Nem tudtuk elérni a mozgalom megfelelő központosítását, nem tudjuk elérni kellőképpen a csoportokat. Ennek a következménye részben az, hogy előadókkal nem tudtuk elegendő mértékben ellátni őket. Továbbá sokkal inkább fektettünk súlyt az ifjúmunkások nevelésére és szervezésére, mint a valóban szakszervezeti feladatra, a gazdasági érdekképviseletre. Ezeken a hibákon a háromhónapos tervvel próbálunk segíteni. Nagy akadály itt a részünkre az, hogy nincs olyan megfelelő elvtárs, sem [az] SZDP, sem [az] MKP [részéről], aki az ifjúmunkások gazdasági, szakszervezeti munkáját irányítani tudná. Éppen ennek a következménye az, hogy egyre inkább átsodródunk nevelési térre, ami viszont a MADISZ-szal való állandó határsúrlódásokhoz vezet. Nagy hiba, hogy nem kapunk megfelelő támogatást a párt részéről káderekben. Tudjuk, hogy a szakifimozgalom a természetes utánpótlása a pártnak, azonban nem tudjuk olyan mértékben biztosítani a nevelést, hogy ne maradnánk állandóan vezetők nélkül. Folyton teljesen új embereket kell a mozgalom vezető helyeire állítanunk, ami a munka visszaesésére vezet. Itt van azonkívül az anyagi megkötöttség, nemcsak a SZIT Központban, hanem az egyes szakszervezetekben és a csoportokban is, ami arra vezet, hogy a legfontosabb funkcionáriusainkat, a területi titkárokat és egyes szakszervezeti titkárokat nem tudjuk anyagilag függetleníteni. Kérjük a pártot, támogassa a szakifimozgalmat, és tisztázza létjogosultságát, ill. a MADISZ-hoz való viszonyát.

1945. szeptember 18.

Szabadság!

Eredeti tisztázat. – PI Archivum. 274–18/19.

[1] Lásd 17. irat.

[2] Az összvezetőségi értekezletet 1945. szeptember 15-én tartották.

30

1945. október 1

JEGYZŐKÖNYV AZ MKP KV IFJÚSÁGI TITKÁRSÁGA ÜLÉSÉRŐL, A VÁLASZTÁSI AGITÁCIÓ MEGSZERVEZÉSÉRŐL

Jelen vannak: *Hazai, Sebes, Lajtai, Szalai Béla, Pollner Pál*, Hollós, Kende, Láng György, Béres, Bérces, Gergely Miklós, Dénes, Tamás István* és *Petrák* elvtársak.

Hazai elvtárs ismerteti az Ifjúsági Titkárság szükségességét és feladatát.[1] Azok az elvtársak, akik a MADISZ-ban, vagy a SZIT-ben dolgoznak, a párt különböző szerveihez az ifjúsági titkársági osztályon keresztül fordulhatnak. A pénteki kerületi ifj. titkárok összejövetelére a MADISZ-központból a titkár és a SZIT-ből *Dénes* elvtárs jöjjenek el.

Kende elvtárs javasolja, hogy minden titkársági ülés után országos vezetőségi aktívát hívjanak össze, melyen vegyen részt *Kós [Koós] Béla, Hollós Ervin, Hegedüs, Gergely Miklós.*

Hazai elvtárs: a választások kérdése a következő napirendi pont. Elsősorban is a legfontosabb, hogy a MADISZ-központ nézzen utána, utasításait valóban ugyanúgy, ahogy szólnak, hajtják-e végre a kerületek. – Röpgyűlés, térzene, nyilvános kulturális előadások, hangszóró a MADISZ követeléseinek hangoztatásával, mind alkalmasak a MADISZ népszerűsítésére. A párt kiadott ifjúsági röpiratot, amely

azonban formai szempontból nem megfelelő. A MADISZ- és SZIT-jelölteket feltétlenül népszerűsíteni kell. A MADISZ négy jelöltje közül kettőt kiemelni, a SZIT nyíltan – üzemekben és gyárakban – agitáljon a dolgozók listája mellett, szólítsa fel az üzemi ifiket, hogy szavazzanak a SZIT jelöltjeire. Életrajzot, faliújságot írjanak jelöltjeik népszerűsítésére úgy a MADISZ, mint a SZIT. A MADISZ röpiratot fog kiadni, melyben felhívja a figyelmet arra, hogy minden ifjú, aki 20 éves, szavazzon. Nem elég, ha nem szavaz ellenünk, de okvetlenül mellettünk kell hogy leadja szavazatát. Vegyen részt az ifjúság sorsa irányításában. Szükséges, hogy a MADISZ- és a SZIT-csoportok helyiségeiben jelszóval ellátott feliratok kerüljenek. A MADISZ-t újságjain keresztül népszerűsítsék. A „Szabad Nép"-ben, a „Szabadság"-ban, és a „Szabad Föld"-ben jelenjen meg cikk az ifjúságról. A rádióban fog beszélni pártunk egyik vezetője. Ezek lennének a budapesti választással kapcsolatos teendők.

Az országos választásokig ifjúsági propaganda-tanfolyamot szervez az Ifjúsági Titkárság. A tanfolyam hallgatói lemennének vidékre további tanfolyamot szervezni, mások propagandát fejtenének ki Pesten és vidéken. Tervbe vette a titkárság a területi bizottságok székhelyein, nagyobb városokban ifjúsági ünnepélyek megrendezését, csak kommunistát, külön a sz. d.-től [szociáldemokratáktól].** A MADISZ és a SZIT központok küldjék be azoknak az aktíváknak nevét, akikre számíthatunk. Szeretnénk lehozni egy külön ifjúsági számot a „Szabad Nép"-ben. Ahogyan a budapesti választásoknál igyekszünk a SZIT és MADISZ befolyását megszervezni, ugyanígy kell ezt az országos választásoknál is. A MADISZ kihoz a megyei titkárok részére körlevelet, az Ifjúsági Titkárság pedig brosúrát hoz ki a kommunista ifik választással kapcsolatos munkájáról. Külön SZIT-gyűlések ne legyenek, hanem a szónokai lépjenek fel MADISZ-gyűléseken, ahol ez szükséges (Tatabánya, Felsőgalla).

A MADISZ vidéki lapjai legyenek kellő anyaggal ellátva a választásokkal kapcsolatban. Ahol van kultur[ális] anyag, küldjék be, hogy tovább terjeszthessük.

Következő napirendi kérdés *Petrák* elvtárs lemondásával kapcsolatos, aki más munkában szeretne dolgozni.

A párttitkárság elé fogják a kérdést vinni, így határozott az Ifj. Titkárság.

A következő határozat *Pollner János* SZIT-ben való alkalmaztatása.

Ugyancsak *Varsányi* elvtársnak a „Magyar Ifjúság"-hoz való kapcsolódását a vezetőség fogja megvitatni. Következő megbeszélés, okt. 8-án du. 6 órakor lesz.

Eredeti tisztázat. – PI Archívum. 274–18/1.

* Helyesen: *Pollner János.*
** Eredetileg így.

1 Az Ifjúsági Titkárság 1945. szeptember végén alakult. A „Pártmunka" 1945. november 1-i számában *Hazai Jenő* így fogalmazta meg az Ifjúsági Titkárság feladatát: „...a Kommunista Pártban levő fiatalok munkáját és nevelését irányítsa, foglalkozzon a magyar ifjúság társadalmi, politikai, kulturális helyzetével, a párt állásfoglalását, követeléseit, propagandáját és agitációját az ifjúsággal kapcsolatban kidolgozza. Az Ifjúsági Titkárság feladata arról gondoskodni, hogy az ifjúság s annak különböző rétegei, munkás-, paraszt-, értelmiségi ifjúság, valamint a leányok a létszámunknak megfelelően mind a pártban, mind a funkcionáriusok körében képviselve legyenek...

Természetesen az Ifjúsági Titkárság felállítása sem jelent külön kommunista ifjúsági mozgalmat, éppen ellenkezőleg, megteremti annak az előfeltételét, hogy a kommunista ifjúság a demokratikus szellemnek, illetőleg a párt demokratikus irányvonalának megfelelően be tudjon illeszkedni a demokratikus ifjúsági szervezetekbe. Az a tény azonban, hogy a párt nem szervez külön ifjúsági mozgalmat, nem jelenti azt, hogy nem akarunk foglalkozni a pártunkba beiratkozott fiatalokkal." (Pártmunka, 1945. november 1. *Hazai Jenő*: Ifjúsági Titkárság.)

31a

1945. október 20

A MADISZ FELIRATA AZ IDEIGLENES NEMZETI KORMÁNYHOZ AZ IFJÚSÁG MEGSEGÍTÉSÉÉRT

Budapest ifjúsága nevében felirattal fordulunk az Ideiglenes Nemzeti Kormányhoz, az ország vezetőihez és az egész magyar társadalomhoz. Feliratunkban a főváros egész fiatalságának kérelmeit és javaslatait tolmácsoljuk, e lépésünkben a nélkülöző diákságot és a nyomorgó munkásifjúságot egyaránt magunk mögött tudjuk.

Bajban van Nagy-Budapest ifjúsága. A háború pusztításai, a közellátás nehézségei és a pénzérték romlása következtében a fiatalok elvesztették lábuk alatt a talajt. Az ifjúmunkások tömegeinek nincsen

megfelelő lakása, ellátása, ruhája. Bérük olyan alacsony, hogy a napi kenyérszükséglet fedezésére is alig telik belőle. A diákság ablak, élelem és tüzelő nélkül néz a tél elébe, nincsenek könyvei, tanulása szinte elháríthatatlan anyagi akadályokba ütközik. A fagy és az éhség réme fenyegeti az egész ifjúságot. Az utcákon 30 000 elhagyott, család és otthon nélküli gyermek csatangol, s az otthontalan, kóbor fiatalok száma egyre növekszik. Nélkülözésektől elvadítva bandákba tömörülnek, s rablásból tartják fenn magukat, a legvigasztalanabb jövőnek néznek elébe. Az általános ínség közepette megint az ifjúság szenved a legjobban, ugyanaz az ifjúság, amelynek a háború folyamán is a legtöbb nyomorúság jutott osztályrészül. Az ifjúság már nem sokáig bírja ezt a nyomort. Jól tudja, hogy az ország maga is szegény, hogy a nép széles rétegei nélkülöznek, de szenvedései hovatovább elviselhetetlenekké válnak. A nemzetnek módot kell találnia arra, hogy ifjúságának az adott lehetőségek szerint segítséget nyújtson. Az ifjúság a nemzet jövője, s ezt a jövőt a pusztulás veszélye fenyegeti.

A helyzet válságát kettős baj növeli. Egyik oldalon ott állnak a nyomorúság vámszedői, akik nem törődve a tömegek ínségével, csak a maguk hasznát tekintik, akik kivonják magukat a közös bajból, a közös építésből, és ezzel fokozzák a nélkülözők elkeseredését. A másik oldalon ugyanazok állnak, akik országunkat egyszer már háborúba és a pusztulás szélére sodorták, s akik most a saját maguk okozta nyomor – és az ingyenélők felháborító magatartása – által előidézett elkeseredést igyekeznek kihasználni s a demokrácia ellen uszítják a fiatalokat. Ha a nemzet nem vigyáz, az ifjúság ismét az ő kezükbe kerül és elvész a demokrácia számára. Demokrácia nélkül oda a nemzet jövője, veszély fenyegeti tehát az egész országot, az egész hazát.

A demokratikus kormánynak meg kell mentenie a haza jövőjét, és fel kell karolnia az ifjúság kérelmeit. Feltárjuk tehát Budapest fiataljainak kérelmeit és javaslatait, és arra kérjük a kormányt, hogy minél előbb, minél alaposabban intézkedjék.

Tudjuk, hogy a háború okozta ínséget egy csapásra nem lehet megváltoztatni, de különféle szükségmegoldásokkal a legsürgősebben enyhíteni kell az ifjúság nyomorát. Javasoljuk, hogy a lefoglalt luxusüzemek egy részét ifjúsági étkezdékké és diákmenzákká alakítsák át. Javasoljuk, hogy a lefoglalt élelmiszerkészletekből a tanonc- és a diákotthonoknak juttassanak. Javasoljuk, hogy minden erőt összpontosítsanak új ifjúsági (diák- és munkás-) otthonok létesítésére. A téli fagyoskodás enyhítésére létesítsenek nyilvános melegedőtermeket és tanulószobákat a fiatalok számára.

A munkásifjúság életszínvonalának felemelésére a következő állandóbb jellegű, de azonnal végrehajtható intézkedéseket javasoljuk: az ifjúmunkások munkáját ne életkoruk, hanem teljesítményük szerint díjazzák, s a tanoncbéreket emeljék fel a megélhetési színvonalra.

Javasoljuk végül, hogy az ifjúságvédelem megszervezésére és ellenőrzésére, az ifjúság panaszainak átvizsgálására és orvoslására, tehát az ifjúság szociális megsegítésére állítsanak fel ifjúsági kormánybiztosságot. Arra kérjük a kormányt, hogy a kormánybiztosság vezetőjének megválasztásánál az ifjúság képviselőit is hallgassa meg.

Ezeket tekintjük a legsürgősebb, de egyben azonnal megvalósítható feladatoknak. Megvalósításuk az ifjúság és a nemzet megmentése. A mögöttünk felsorakozó tömegek súlyával kérjük a kormányt, hallgassa meg kérelmeinket, fogadja el javaslatainkat, és minél előbb kezdje meg azok végrehajtását.

Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség

Ifjúság, 1945. október 23. Az ifjúság segélykiáltása a nemzethez: Felirat a demokratikus magyar kormányhoz.

A feliratot a MADISZ összgárda ülése fogadta el 1945. október 20-án. *Hollós Ervin*, a MADISZ budapesti titkára ismertette az ifjúság megsegítéséért folytatott akció menetét: „Az elmúlt hét anyaggyűjtéssel telt el. A központ szervezői összegyűjtötték a budapesti iskolák és üzemek MADISZ-megbízottait, és összeírták a sérelmeket és a panaszokat. Éjjel-nappal folyt az anyag földolgozása. *A második lépés* már a tagság bevonásával történt. A gyűjtött anyag alapján megírtuk kiáltványunkat, és az ifik segítségével mindenüvé eljuttattuk. *A harmadik lépés* ez a gárdaülés, amelyen mindenkinek tisztába kell jönnie az elvégzendő feladatokkal. *A negyedik lépés* a kormányhoz írt felirat kibocsátása, az »Ifjúság« hétfőn megjelenő számában. *Az ötödik* a feliratot tartalmazó különlenyomat aláíratása az üzemek, a hivatalok és az iskolák fiataljaival. *Ez a munka vár a gárdára.* Holnapután kell megkezdenie és a hét végéig sok tízezer fiatallal kell aláíratnia a feliratot.

A hetedik lépés egy ifjúsági ankét összehívása a hét végén, szombaton; *a nyolcadik* az ott megválasztott küldöttségen keresztül a kiáltvány eljuttatása a kormányhoz.

Akciónknak meg kell mozgatnia Budapest egész fiatalságát. *Számítunk több ifjúsági egyesület csatlakozására is, akikkel e harcban együtt akarunk haladni.*" (Ifjúság, 1945. október 23. Veszélyben az ifjúság!)

31b

1945. október 30

AZ IFJÚSÁGI SZERVEZETEK KÖZÖS NYILATKOZATA A MADISZ-AKCIÓ EGYSÉGES VEZETÉSÉRŐL

Alulirottak, mint az ország demokratikus ifjúsági szervezeteinek képviselői, a mai napon összejöttünk, hogy tisztázzuk egymás között a magyar fiatalság időszerű gazdasági és szociális problémáit, és egyesült erővel lássunk hozzá azok megoldásához. Tudjuk, hogy ifjúságunk válságos helyzetben van, s csak gyors és alapos intézkedések segíthetnek rajta. Tudjuk, hogy nemzetünk jövője függ attól, idejében megoldjuk-e égető kérdéseit. A válságból csakis az ifjúsági erők teljes összefogása és közös cselekvése segítheti ki az országot, ezért elhatároztuk, hogy a problémák megoldására szövetségbe lépünk egymással, és közös bizottságot alakítunk. Elhatároztuk, hogy ez a közös akcióbizottság egyéni és pártszempontokat félretéve egyedül a magyar ifjúság egyetemes érdekeit fogja szem előtt tartani, és minden erejével azon lesz, hogy az ország fiataljait a válságból kisegítse.

A mai naptól fogva együttes erővel vezetjük az ifjúság követeléseiért folyó akciót, együttes munkával járulunk hozzá ifjúságunk nélkülöző tömegeinek megsegítéséhez, és közösen járunk el országunk hivatalos vezetőinél. Bízunk benne, hogy az egyetemes nemzeti érdekekért folyó közös küzdelem sikerrel fog járni. (Budapest, 1945. október 30.)

Az akcióbizottság tagjai: A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség részéről: *Hollós Ervin.* A Magyar Cserkészszövetség részéről: *Barta Ferenc.* A Keresztyén Ifjúsági Egyesület részéről: *Ábrahám Dezső.* A Szakszervezeti Ifjúsági Titkárság részéről: *Dénes István.* Az Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Ideiglenes Központi Intéző Bizottsága (IKIB) részéről: *Jónás Pál.* A Független Ifjúsági Szövetség részéről: *Hám Jenő.* A Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalom részéről: *Mező Zsuzsa.* A Polgári Demokratikus Ifjúság részéről: *Vér I. Zoltán.*

Eredeti tisztázat, saját kezű aláírásokkal. — PI Archívum. 274–18/23.

A nyilatkozat azonos szöveggel megjelent az „Ifjúság" 1945. november 5-i számában.

32a

1945. október 29–november 10

A DIVSZ ALAKULÓ KONGRESSZUSA

BESZÁMOLÓ A MAGYAR KÜLDÖTTSÉG MUNKÁJÁRÓL

[1946. január–február]

[1]...A magyar delegáció technikai okok miatt későn érkezett a konferenciára, sőt, egyes tagjai csak az utolsó napokra tudtak befutni.[2] A delegáltak lélegzethez sem juthattak, különösebb helyzetismeret nélkül azonnal be kellett kapcsolódniuk a konferencia mozgásban levő gépezetébe. Mint kis népnek, munkájának eredményessége tehát csakis tagjainak fegyelmezett és kiváló szereplésétől függött. A delegáció minden munkabizottságában ismételten kért segítséget (UNRRA, Nemzetközi Diáksegély), tájékoztatta a jelenlevőket a magyar ifjúság demokratikus átnevelődéséről, elősorolta a háborúba sodró kényszerítő körülményeket, és lefestette a népellenes rezsim tevékenységét. 18 esetben szólt hozzá a konferencia tárgysorozatában szereplő kérdésekhez. Három ízben helyes irányba terelte a vitát, egy alkalommal egyik tagját beválasztották a munkabizottság határozatát megfogalmazó szűkebb bizottságba, egy ízben plenáris ülésen döntő hozzászólással szerepelt, és két írásbeli javaslatot nyújtott be az alapokmány módosítása céljából. Ajánlotta olyan címrendszer összeállítását, amelyet a különböző népek kiküldöttei a konferencia után azonnal magukkal vihetnek hazájukba. November 3-án az „Ifjúság és munka" című munkabizottság üléséről helyszíni közvetítést adó BBC-ben a delegáció egyik tagja beszédet mondott a háború sújtotta országok megsegítése érdekében és az ifjúmunkások kihasználása ellen.

Tájékoztató kiadványt terjesztett a konferencia helyiségében a magyar ifjúság utolsó negyedszázadi fejlődéséről angol nyelven, faliújságot helyezett el a konferencia főhelyiségében, ahol a plenáris üléseket tartották. Közvetlen személyes kapcsolatot teremtett 30 nép fiatalságával, és szorosabb barátságot kötött a szomszéd népek közül a jugoszláv és román delegációk tagjaival, akik között helyet foglalt a két ország magyar kisebbségének egy-egy képviselője is. A konferencia utolsó napján a meghívások viszonzásaként fogadást rendezett

a Hungária étteremben, amelyen 28 nemzetiség fiai jelentek meg. A személyes ismeretségeken túl több száz névből álló címjegyzéket állított össze, amelynek segítségével a magyar ifjúság már a közeljövőben közvetlen kapcsolatokat vehet fel különböző országok ifjúságával. A magyar ifjúság az Ifjúsági Világtanácsban két helyet kapott, a MADISZ képviseletében *Kende István*, a SZIM képviseletében *Lányi Béla* lett a Világtanács tagja.

A londoni konferencia vezetősége és tömegei demokratikus gondolkozásúnak ismerték meg a magyar ifjúságot. A többi nép küldötteivel való hosszabb együtt-tartózkodás nagy jelentőségű esemény a magyar ifjúságra nézve, amely 25 éves elzártság után először találkozhatott szabadon a világ demokratikusan gondolkodó fiataljaival.

Valóság, 1946 január–február. Kerékgyártó Elemér: A világ ifjúsága Londonban.

[1] A beszámoló első része részletesen ismertette a bizottsági üléseken folytatott vitákat és röviden a határozatokat.

[2] A magyar delegáció névsorát lásd bevezető tanulmány 55. old.

32b

A DIVSZ ALAKULÓ KONGRESSZUSÁNAK FELHÍVÁSA A VILÁG IFJÚSÁGÁHOZ

1945. november 10

Mi, 63 nemzet és 30 millió ifjú szervezeteinek küldöttei üdvözlünk titeket a Demokratikus Ifjúsági Világszövetség nevében. Tíz napon keresztül dolgoztunk Londonban az 1945-ös világifjúsági konferencián. A ti nevetekben dolgoztunk, az összes nemzetek különböző fajú, színű és felfogású ifjúsága nevében.

Munkánk alapja szilárd volt: az az egység, amely a háborús évek harcaiban kovácsolódott ki. Az elmúlt hat év szenvedései és áldozatai között vérünkkel alapoztuk meg azt a közös akaratot, hogy leromboljuk a fasiszta terror sötét erőit. És mi meg is tettük ezt – a szabadság hadseregeiben, a partizáncsoportokban, bányákban, gyárakban és szántóföldeken. Most a béke feladatai állnak előttünk. Tudjuk, hogy még nem irtottuk ki a bűnös és szörnyű fasizmus utolsó nyomait.

Megfogadjuk, hogy kiirtjuk, mert szilárdan hiszünk abban, hogy enélkül nem lehet tartós a béke.

Közös szóval fordulunk hozzátok, bárhol vagytok is a világon. Új szövetségünk jelképe annak az akaratnak, hogy megnyerjük a békét. Döntéseinkben megpróbáltuk legbensőbb reményeiteket és álmaitokat kifejezni, és felajánljuk nektek munkánk eredményét, programunkat, melyben kívánságaitokat fektetjük le, és elvárjuk, hogy támogatni fogjátok azt. Világszövetségünk kapuja szélesre tárul a szabadságszerető ifjúság előtt, amely támogatja az Egyesült Nemzeteket, és megfogadja, hogy őszintén és önzetlenül fog harcolni a tartós békéért.

A jövő előttünk áll – a világot újjá kell építeni. Megfogadjuk, hogy tovább folytatjuk a harcot azoknak az ifjaknak a felszabadításáért, akik ezt a szabadságot, melyért eddig harcoltunk, még nem nyerték el. A háborúban egyek voltunk – a békében is meg kell őrizni egységünket. Mi, mint ti valamennyien, háborútól és szenvedésektől mentes világot akarunk.

És meg is fogjuk teremteni!

Tanulmányozzátok határozatainkat, csatlakozzatok szövetségünkhöz! Segítsetek a feladatok végrehajtásában!

Előre a jövőnkért!

1945. Londoni ifjúsági világkonferencia. Budapest 1946. 3. old. – A kiadvány közli a DIVSZ alapokmányát és határozatait.

33

1945. november 12

A SZIT LEVELE A HOFHERR-GYÁR ÜZEMI BIZOTTSÁGÁHOZ A TANONCBÉREK ÉS A SZAKMAI OKTATÁS RENDEZÉSÉRŐL

Mai napon 57 Hofherr-gyári* tanonc aláírásával ellátott kérelem érkezett hozzánk, amelyben a gyár tanoncai fizetésük rendezését, felemelését, napszámos munka helyett komoly szakmai oktatást kérnek, valamint az üzemben szakirányú tanfolyamok megindítását tanoncok részére.

Kérjük tehát a t. Üzemi Bizottságot, hogy az Országos Munkabérmegállapító Bizottság által rendezett tanoncbéreket, úgymint

elsőéves tanoncnak 60,– P,
másodéves tanoncnak 90,– P,
harmadéves tanoncnak 120,– P

órabért, mindezeknél 100% drágasági pótlékot megfizettetni szíveskedjenek, illetőleg ilyen értelemben a gyár igazgatóságánál járjanak el.

A tanoncoknak nem szakmunkával való foglalkoztatása az Iparügyi Minisztérium rendelete értelmében tilos és büntetendő cselekmény.

Ami pedig a gyár tanoncai részére rendezendő szaktanfolyamokat illeti, kérjük a t. Üzemi Bizottságot, hogy az ifjúságnak ez irányú törekvéseit a legmesszebbmenően támogassa, és ez irányban a gyárban dolgozó mérnökökkel lépjen érintkezésbe.

Elvtársi üdvözlettel

Szakszervezeti Tanács

Ifjúsági Titkársága

Petrák Ferenc

Eredeti tisztázat, Petrák Ferenc saját kezű aláírásával. – PI Archívum. 286–24.

* Ma: Vörös Csillag Traktorgyár.

34

1945 december

AZ MKP KV IFJÚSÁGI TITKÁRSÁGÁNAK JELENTÉSE AZ IFJÚSÁGPOLITIKAI HELYZETRŐL

Az ország felszabadulása után a párt törekedett arra, hogy egységes ifjúsági szervezet alakuljon a már többször ismertetett okokból kifolyólag, amelynek a lényegét a következőkben lehetne összefoglalni:

1. Az ifjúság nagyobbik része húzódozik a politikától, különösen a Kommunista Párttól.
2. Egységes ifjúsági szervezet nagyban segítené elő a magyar ifjúság demokratikus szellemben való átnevelését.
3. Külön kommunista ifjúsági szövetség elősegítette volna a kommunista ifjúság elszigetelését.

4. A reakciós befolyás alatt álló ifjúsági szervezetek a felszabadulás első napjaiban teljesen szétforgácsolt állapotban voltak, ha mi akkor mint egyenlő féllel ültünk volna le velük tárgyalni, mondjuk egy csúcsszervezetben – amint ők javasolták –, ezzel mi leheltünk volna beléjük lelket, vagy nagymértékben megerősítettük volna őket.

Nagy harcok árán sikerült a pártnak ezeket a szempontjait érvényesíteni és a MADISZ-t létrehozni. Az indulásnál már a szociáldemokraták teljesen távol tartották magukat, a kisgazdapárt[iak] bár részt vettek, de ugyanakkor külön ifjúsági szervezetet alakítottak, az egyházak is ragaszkodtak a saját ifjúságukhoz, a cserkészeknél nem volt tiszta helyzet.

Közben az idők folyamán úgy, amint egyéb frontokon is, a reakció magához tért, az ifjúsági fronton fokozott erővel indította meg a támadást, amelynek a megnyilvánulásai a következők:

1. Igyekszik odahatni, hogy minden párt, egyház alakítson önálló ifjúsági szervezetet, a régi s még esetleg reakciós beállítottságú ifjúsági szervezetek újraalakuljanak,
2. MADISZ-t támadja minden oldalról,
3. A jobb- és baloldali ifjúsági blokkal a kommunista ifjúságot minél jobban elszigetelni.

A reakció kísérletezésének az lett az eredménye, hogy ma már minden párt kivonta vagy kivonja az erőit a MADISZ-ból, sorban alakulnak a párt, egyházi és egyéb ifjúsági szervezetek, amelyek azután szintén felsorakoznak a MADISZ-ellenes támadásokra.

A reakció támadásainak a párton belül is keletkezett megfelelő visszhangja, de természetesen ellenkező színekben mázolva.

A reakció megindította a támadást a MADISZ ellen mint olyan szervezet ellen, amely az MKP befolyása alatt áll. A reakció támadásaival párhuzamosan megindultak a támadások a párt ifjúsági politikája, a MADISZ ellen, azon a címen, hogy ez opportunista politika, hogy a MADISZ feladása az osztályharcos szellemnek, hogy a pártnak önálló ifjúsági szervezetet kell létrehozni, amely mint a párt a munkásosztálynak, élcsapata lesz a magyar ifjúságnak.

A „baloldali kilengők" és a „baloldali frakciósok", akik ezt a hangulatot igyekeztek tudatosan kihasználni, így akarva, nem akarva a reakció ügynökeivé váltak, keresztezték a párt politikáját és gyengítették a reakció számára a MADISZ-t.

A vita a párton belül a MADISZ-ról és a KISZ-ről még a napok-

ban is folyik, amikor már egységes álláspontot képviselve kellene állni a reakció támadásaival és kísérleteivel szemben, ehhez azonban szükséges, hogy tisztán lássunk ezekben a kérdésekben.

Mit mondanak a KISZ szószólói?

„Minden párt megalakította az ifjúsági szervezetét, az MKP sem maradhat le, meg kell alakítani az ifjúsági szövetséget." Nem vesznek tudomást arról, hogy a magyar népi demokrácia érdekeit következetesen csak az MKP képviseli, a többi pártokat a szűk pártérdekeik hajtják, amelyek elősegítik azt, hogy érvényesülhessen a reakciónak az a politikája, hogy az ifjúsági szervezeteket szétforgácsolja, s a baloldali szervezeteket, különösképpen a kommunista ifjúsági szövetséget elszigetelje. A jobboldalról ugyanolyan türelmetlenséggel igyekeznek minket meggyőzni a KISZ helyességéről, mint a mi „baloldali" elvtársaink. Felvetik azt a kérdést, hogy a kommunista ifjúsági szövetség, egy harcos élcsapata lenne a pártnak, amelyre minden körülmények között támaszkodhat. Ez kétségtelenül megfelel a valóságnak, azonban éppen a múlt tapasztalatai bizonyítják, hogy ez az élcsapat nem lenne képes magával rántani* az ifjúság széles tömegeit. A KISZ akármilyen szép akciókat bonyolított le, ha a széles ifjúsági tömegek közömbösséggel, idegenkedve nézték ezeket.

Összekeverik az ifjúsági szövetség céljait és feladatait a párt feladataival, „Legyen egy szoros, zárt egység, egy élcsapata az ifjúságnak, mint a munkásosztálynak az MKP". Ennek az elgondolásnak a helytelenségére már a bolsevik párt VI. kongresszusa rámutatott 1917-ben. Ez az „élcsapat"-elmélet egy teljesen szűk látókörű elgondolást tükröz vissza, amely az ifjúsági szövetségeket szektákká akarta lezülleszteni.

A Komintern VII. kongresszusa 1935-ben foglalkozott az ifjúsági internacionálé ügyével, és élesen elítélte a kommunista ifjúsági szövetségek olyan irányú magatartását, hogy bezárkóznak az élcsapatképzés elefántcsonttornyába, és megfeledkeznek a tömegek közötti munka jelentőségéről.

A kommunista ifjúsági szövetségek jelenleg, bármilyen formában, helytelenek volnának, mert kizárnák a lehetőségét, hogy azok a pártonkívüli ifjúsági tömegek hozzánk kapcsolódjanak, akik kétségkívül az ifjúság nagyobbik felét alkotják.

Ez persze nem jelenti azt, hogy a MADISZ-ról 1945 elején elfoglalt álláspontunkat változatlanul fenn kell tartani.

Mi a helyzet a MADISZ körül?

A MADISZ elindult mint egy olyan szervezet, amely egységesen gyűjti magába a különböző pártok, egyházak ifjúságának nagy többségét. Ez a terv a MADISZ-szal nem sikerült a már ismertetett okokból, amelyhez hozzájárult az is, hogy az elején a MADISZ-ban dolgozó kommunisták szektariánus, baloldali elhajló módon viselkedtek.

1945 év nyarán az ifik *Rákosi* elvtárs részvételével tartottak egy aktívát,[1] ahol *Rákosi* elvtárs kritikát gyakorolt a szektariánus magatartás felett, és rámutatott arra, hogy kell ifjúsági munkát végezni.

A kritikának a helytelen értelmezése olyan hatást váltott ki a MADISZ-ban dolgozó elvtársainkból, hogy helyenként a MADISZ-ból szórakozó klub-tánclokál, szóval minden, csak nem egy ifjúsági tömegszervezet lett. Ennek az eredménye lett az a szellem, amely az ifjúság jobb érzésű rétegeit eltaszította, és vonzotta azokat a rétegeket, amelyeket az elmúlt események erkölcsileg is alaposan megfertőztek.

Az előbbi baloldali elhajlás átment egy jobboldali elhajlásba. Amíg az elején, amikor a MADISZ-nak volt valamennyire pártközi jellege, az elvtársak féltékenyen ragaszkodtak minden pozícióhoz, később, amikor a kiválások következtében bebizonyosodott, hogy a MADISZ nem lehet egy pártközi szövetség, az időnek és az energiának nagy része avval telt el, hogy megőrizzék a MADISZ-on belül ezt a paritást, ami valójában nem is volt már meg.

Miközben a MADISZ állandó átszervezés alatt állt, az elvtársaink állandóan szem előtt tartották azt, hogy minden pártnak a szempontjai érvényesüljenek – azoknak a pártoknak, amelyek valójában már nem is voltak a MADISZ-ban –, kevés súlyt fektettek arra, hogy a MADISZ az ifjúság különböző rétegeinek a követeléseiért aktív harcot folytasson.

Nem volt a MADISZ-nak eszmei tartalma. A MADISZ-nak kifejezésre kellett volna juttatni, hogy a soraiban tömörült ifjúság a magyar nemzeti forradalmi hagyományoknak kell hogy az örököse legyen. Ez a szellem – amelyet a kommunista ifjúságnak kellett volna elsősorban kidomborítani – nem töltötte be a MADISZ munkáját.

A kétségtelenül megtörtént erkölcsi kilengések fegyvert adtak a reakció kezébe a MADISZ ellen folytatott harcban. A párton kívüli ifjúság nagy tömegei idegenül nézték a MADISZ-t, a kommunista ifjúságot nem vonzotta a se hideg, se meleg jelleg, helyenként az

MKP-funkcionáriusok ellenségesen viselkedtek a MADISZ-szal szemben, úgyhogy amikor bekövetkezett az infláció, a MADISZ nemcsak gazdaságilag, de politikailag is súlyos helyzetbe került.

Bár kétségtelenül a MADISZ minden hibái mellett szép eredményeket is mutatott fel. Szép eredmények voltak a nemzetközi kapcsolatok terén elért eredményei, amit az ifjúság demokratikus szellemben való átnevelése terén elért, s az egyik legsikerültebb akciója a budapesti szervezetek által indított akció „az ifjúság megmentése" érdekében, amelyre nemcsak jelentős ifjúsági tömegeket, de komoly felnőtt szervezeteket és neves politikusokat is meg tudtak nyerni.

Az álláspontunknak a MADISZ kérdésében úgy kellett alakulni, hogy a kommunista ifjúságnak továbbra is a MADISZ-ban kell dolgoznia. Törekedniük kell arra:

1. a MADISZ egy harcos ifjúsági szövetség legyen, amely küzd az ifjúság ügyéért;

2. Ne csak egyszerűen demokratikus szövetség legyen, hanem olyan szervezet, amely a magyar népi demokrácia következetes szárnyával együtt harcol a reakció ellen, ifjúsági és más vonalon harcol az MNFF követeléseinek a következetes végrehajtásáért még akkor is, ha azért csak az MKP száll síkra. De támogasson minden olyan megnyilvánulást, amely megfelel a magyar népi demokrácia szellemének.

3. Olyan szövetségnek kell lennie, ahol nem az a fő szempont, hogy a pártok paritása érvényesüljön, mert a pártonkívüli és demokratikus jellegét nemcsak nem változtathatja meg a kommunisták többsége, hanem egyenesen egyik előfeltétele.

4. A MADISZ-nak törekednie kell, hogy az MNFF-hez hasonló ifjúsági csúcsszervezetet hozzon létre, amelybe igyekezzen bevonni minden ifjúsági szervezetet, de ezen belül létre kell hozni egy szoros baloldali szövetséget, mert ezek az ifjúsági frontok lényegében kezdenek tisztázódni amúgy is.

Mi a helyzet az ifjúsági front többi területén?

A MADISZ-nak a parlamentben tartott ankétján[2] nyíltan lehetett látni, kik azok az erők, akikre a MADISZ támaszkodhat, akik a baloldali ifjúsági szövetség alapját képezik.

SZIM. A Szocdem Ifjúsági Mozgalom. Frakciós, trockista vezetés alatt áll. Forradalmi frázisokba burkolódzott kispolgárok a vezetők. A vezetők között nincsen egyetlenegy sem, aki a régebbi ifimozgalomban részt vett volna. Maga a mozgalom visszatükrözi a Szocdem Párt heterogén összetételét, erőviszonyait és belső ellentéteit, amelyek a legutóbbi SZIM-kongresszuson[3] élesen kidomborodtak. A szellem a régi szektariánus és helyenként elég ultralink. Éles az ellentét a munkásifik és a diákok között, a vidékiek és a pestiek között. Az egyes ifivezetőkön meglátszik, hogy *Justus*, *Marosán* vagy *Peyer* befolyása alatt állnak. Újabban erősen törekednek üzemi csoportok megteremtésére.

SZIT. A Szaktanács Ifjúsági Titkársága. Sokáig nem volt tisztázva a MADISZ-szal való viszonya, sőt az sem, melyik az a terület, amelyen dolgoznia kell. Volt egy álláspont, amely a SZIT-et csak egy érdekvédelmi szervezetté akarta kifejleszteni, azonban az ifjúsági tömegeket ez nem nagyon vonzotta. Arra fel, hogy a MADISZ üzemi csoportokat szervezett, a SZIM is kezdett az üzemekben mozogni. Egyrészt ebből, de másrészt abból a meggondolásból kiindulva, hogy az üzemi ifik nem nagyon szívesen vettek részt a MADISZ-ban, az Ifjúsági Titkárság úgy határozott, hogy a nagyüzemekben csak a SZIT-nek legyenek csoportjai, a már meglevő MADISZ-csoportokat is át kell alakítani. A SZIM miután észrevette, hogy a MADISZ nem szervez üzemi csoportokat, elkezdett ő szervezni. A SZIT vezetésében általában érvényesül az MKP befolyása, dacára annak, hogy a káderei gyengék, és az utóbbi időben a szocdemek elég erősen erőlködnek.

Népi cserkészek. A cserkészek közgyűlésén a Cserkészszövetség két szárnyra szakadt. A fő ellentét a két szárny között: vallási. A római katolikus és a református egyház ellentéte. Amennyiben kétségkívül demokratikusabb szellem érvényesül a protestáns egyházban, úgy a közgyűlésen kisebbségben maradt ún. „népi" szárny demokratikusabb gondolkodású, bár az ún. III. [harmadik] oldalhoz, *Németh László–Kodolányiékhoz* közel állnak, megfelel a gondolkodásuk a NPP jobbszárnyával. A MADISZ-szal hajlandók együtt dolgozni, segítenek áttörni azt a gyűrűt, amit a MADISZ köré akarnak vonni s amiben a cserkész közgyűlésen többségben maradtak.

[A] Teleki-szárny is szerepet vállalt. A cserkészközgyűlésen 60%-os többséget kapott szárny, *Teleki gróf* vezetésével, a klérus befolyása alatt áll, a vezetői között ismert antidemokratikus elemek, mint pl. *Pintér Péter Pál* szerepelnek. A beállítottságuk megfelel a Kisgazdapárt jobbszárnyának, mint ahogy a FKgP ifjúsági mozgalma által

rendezett ifjúsági parlamenten látszott, hogy velük teljesen egységfrontban vannak.

A *Független Ifjúság* ifjúsági parlamentjén,[4] ahol az összes ifjúsági szervezeteket, köztük a MADISZ-t is meghívták, s ahol a MADISZ központosított támadásokban állt, kialakult az ún. jobboldali egységfront is, amelyben mind több és több szerepet kapnak egészen sötét reakciós elemek.

A jobboldali ifjúsági fronthoz tartozik a Független Ifjúság, amelyik a FKgP jobbszárnyának a befolyása alatt áll. Vidéki tömegei között sok MADISZ-ban csalódott parasztifjú van, városokban a jobboldali diákszervezetek örököseiként lép fel. Az országos vezetősége teljesen sötét reakciós, a budapesti vezetőségben demokratikusabb gondolkodású elemek is vannak. Az *ifj. Tildy* pl. a Független Ifjúságról csak méla undorral emlékezik meg. A Független Ifjúság, mint általában a pártifjúsági szervezetek, jelenleg a MADISZ-szal szemben előnyös helyzetben vannak, ti. fűtött párthelyiségben jönnek össze.

Az egységfrontba tartoznak még az egyházi ifjúsági szerve[zete]k: a *KIE*, református, felnőttek vezetése alatt (a főtitkár *Pógyor* kb. 50 éves lehet) és a katolikus klérus ifjúsági szerve[zete]i: KALOT, KLOSZ, KDSZ, KALÁSZ stb. A klérus ifjúsági mozgalma, amellett, hogy ugyanezt a reakciós szerepet tölti be, mint általában, mind jobban és jobban tör előre és kaparintja kezébe a vezetést. Különösen a diákszervezeteiben a szellem már túllépi a törvényesség határait.

Mi a helyzet a diákfronton?

Nyáron a MADISZ kezdeményezésére összejött Balatonlellén a diákkonferencia, amely elhatározta, hogy egységes diákszervezetet létesít, amelynek az élén, az igazoltatások megkezdése után összejött közgyűlésig, az Ideiglenes Központi Intéző Bizottság áll (IKIB).

Az IKIB-on belül elég jól érvényesült a demokratikus befolyás, bár az egyetemeken, különösen a választások alatt, nagy harcok folytak az ifjúság megnyeréséért. A reakció közben állandóan támadta az IKIB-ot. A Kultuszminisztériumból a kisgazdapárti *Vatai* leküldött egy átiratot, hogy az egyetemi ifjúság csak akkor szerezhet támogatást, ha az intéző bizottság végleges. Evvel presszionálta őket, hogy az igazoltatás előtt tartsák meg a közgyűlést. Jó alkalom volt erre, hogy az IKIB befolyásos vezetői Prágába utaztak. Pucsszerűen összehívták a „diákparlamentet", amit *Vatai* segítségével *Keresztúryval* elismertettek.[5] Most folynak a különböző karokon a tárgyalások a Központi Intéző Bizottság tagjaira vonatkozólag. Közben megkezdődtek az egyetemi igazoltatások, amelyek nem sok reménnyel kecsegtetnek.

Az *Ifjúsági Titkárság*. Legfőbb feladatunk volt az ifik között tisztázni a helyes álláspontot. Megszervezni az ifjúsági megbízott és az aktívarendszert, az aktívák nevelését. Az aktívákon keresztül folyik bele a tömegszervezet irányításába és a fiatal párttagság mozgósításába. Most a párt álláspontjának az egész pártban érvényt szerzünk. A taktikánk az, hogy igyekszünk a velünk szemben álló blokkban az ellentéteket kihasználva, az elszigetelést áttörni, ahol lehet, együttműködünk minden szervezettel, de a reakciósokat állandóan kipécézve konkrétan támadunk, a SZIT-tel, SZIM-mel, népi cserkészekkel a MADISZ-on keresztül szorosan együttműködünk. A munkánkról adatszerű jelentést már beküldtünk.

Eredeti tisztázat. – PI Archivum. 274–18/1.

A jelentés elkészítésének pontos időpontja az iraton nincs feltüntetve. 1945. november 21-én az MKP vezetői – *Farkas Mihály, Rajk László, Révai József* – megbeszélést folytattak az ifjúsági és a nőmozgalom helyzetéről *Sebes Istvánnal* és *Hazai Jenővel*. A megbeszélésen elhangzott javaslatok alapján készült el az Ifjúsági Titkárság jelentése az MKP KV Szervezési és a Tömegszervezési Osztályának.

* Eredetileg így.

1 Lásd 23. irat.

2 Az ifjúsági szervezetek közös ankétját 1945. november 24-én rendezték a Parlamentben. A résztvevők elhatározták, hogy az ifjúság segítéséért folytatott akció során a sok ezer fiatallal aláíratott memorandumot tíztagú küldöttség eljuttatja *Tildy Zoltán* miniszterelnökhöz. A FISZ vezetői, sérelmeikre hivatkozva, kivonultak az ankétről. Kijelentették, hogy nem vesznek részt az akcióbizottságban.

3 A SZIM első kongresszusát 1945. november 19–21-e között tartották. Lásd bővebben: A szocializmus útján. Akadémiai Kiadó 1970. 356. old.

4 A FISZ első országos nagyválasztmányi ülését 1945. november 23–25-e között rendezték. Lásd bővebben: A szocializmus útján. 357. old.

5 Lásd a bevezető tanulmány 53. oldalán.

1946

35a

1946. január–július

A MADISZ- ÉS A SZIT-FIATALOK A SZÉNCSATÁBAN

A MADISZ ÉS A SZIT FELHÍVÁSA NAGY-BUDAPEST IFJÚSÁGÁHOZ

1946. január 6

Nehéz munkával újjáépített gyárainkban tehetetlenül állnak a gépek, nyílt pályákon elakadnak az élelmiszert szállító vonatok, meghalnak a kórházak és gyermekotthonok lakói.

Nincsen szén!

Kevés a bányákban a munkás!

Követni kell az „Első száz" ifjút, akik Tatabányán már vívják a harcukat a szénért, Budapestért, az egész magyar népért.[1]

Nagy-Budapest fiataljai!

A széntől függ Budapest lakosságának élete!

Jelentkezzetek tömegesen és sürgősen az ifjúsági rohambrigádokba!

Jelentkezni lehet a MADISZ budapesti központjában (VI. Rózsa u. 67.),* kerületi szervezeteiben, a SZIT központjában (VIII. Fiumei út 4.)** és valamennyi szakszervezeti ifjúsági titkárságnál. A munka, fizetési és egyéb feltételek ugyanitt tudhatók meg!

Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség (MADISZ)

Szakszervezeti Ifjúmunkás és Tanoncmozgalom (SZIT)

Szabad Nép, 1946. január 6. Felhívás Nagy-Budapest ifjúságához!

* Ma: Rózsa Ferenc utca.
** Ma: Mező Imre út.

[1] A MADISZ- és a SZIT-fiatalok első csoportja 1946. január 3-án indult el Tatabányára.

35b

A TATABÁNYÁN DOLGOZÓ BUDAPESTI FIATALOK NYÍLT LEVELE AZ „IFJÚSÁG" SZERKESZTŐSÉGÉHEZ

1946. január 5

Már ideje, hogy beszámoljak nektek a 100 pesti ifi esetéről a bányával. Most már nagyjából kialakult a munka és ennek megfelelően az életünk is. Végleges létszám 97. Öten mentek haza, akik betegek voltak.

A létszámból 9 lány és 1 fiú fent dolgozik, 78 fiú a bányában, 2 lány az irodán és 5 a csillekapcsolásnál. Kilenc kerületi csoport van, és ezek vezetői egyben a vezetőség is. A MADISZ-székház tornatermében lakunk, jó meleg van. A lányok főznek, persze ezt is meg kellett szokni, most már ez is simábban megy, azért senkit sem szállítottak gyomormérgezéssel kórházba.

Éppen most kaptuk meg a táviratot. Szinte az az érzésem, hogy ti lovas szobrot csináltok nekünk. Azért köszönjük, jól fog jönni, mert most jönnek haza este a fiúk az első munkáról. A bányászok és a bizalmi testület úgy fogadtak, hogy meghatódtunk. Egyszerű, meleg szavakkal üdvözöltek, amiben óvás és tanács is volt egyben. A MADISZ is igen szívélyes. Ma itt volt három bányász, és kérdezték, hogy holnap vasárnap lévén, vállalnának-e a fiúk és a lányok rohammunkát egy olyan üzemben, ahol vasárnap is dolgozni kell, és a bányászok szeretnének egy szabad vasárnapot. A válasz egységes igen volt, ami azért szép teljesítmény, mert előzőleg 10-ig dolgoznak és 6-ra kell menni. Ebbe még számítsátok be a mosdásra és étkezésre töltött időt. Egyik bányász halkan megjegyezte, hogy jó lenne, ha ilyen lenne az egész magyar ifjúság. Persze, sokat lehetne írni az életünkről, de idő nincs.

Sok szeretettel üdvözlök mindenkit az „Első száz" nevében

Tatabánya, 1945. január 5.

Lajtai Vera

Ifjúság, 1946. január 14. A felsőgallai önkéntesek nyílt levele.

35c

TUDÓSÍTÁS A FELSŐGALLAI MADISZ-FIATALOK ROHAMMUNKÁJÁRÓL

1946. január 20

Szerdán reggel tizenhárom vagon szén futott be a kelenföldi pályaudvarra. A vagonokon felírások: „*Éljen a MADISZ*", „*Egység*", „*A felsőgallai MADISZ az éhező Budapestnek*". A kocsik tetején, a szén tetején és a kocsik fékezőfülkéiben tizenkilenc kormos arcú, kemény, fiatal felsőgallai bányász. Három nap és három éjjel utaztak, hogy őrizzék azt a tizenhárom vagon szenet, amelyet a didergő Budapestnek ajándékoztak. Átfagyva, éhesen érkeznek, mégis mosolyognak, és háromnapi fagyoskodás után is kint maradnak a vonat mellett, míg a budapesti MADISZ ifjai meg nem érkeztek leváltásra.

A szenet is rohammunkában termelték. Múlt vasárnap délután kilencven MADISZ-bányászifjú szállt le a tárnába, hogy ingyen, önkéntes túlmunkával kitermeljék ezt a szenet. Maguk rakták be – a kirakás már a budapesti MADISZ dolga. A kilencven felsőgallai „MADISZ-ifjú" egyhangú lelkesedéssel határozta el ezt a túlmunkát. „*Nem baj, hogy mi három napig a vagonon fagyoskodtunk* – mondja egyikük, nyurga, magas, szőke fiú, kemény, határozott vonásokkal –, *fő, hogy a műtőkben újra lehessen operálni.*"

Amikor leváltják őket a pályaudvaron, jönnek be a MADISZ-székházba, a Vörösmarty térre. „*Itt maradtok legalább Pesten egy-két napig?*" – kérdezzük tőlük. – „*Nem lehet* – hangzik a válasz –, *vár a munka. Hajnalban indulunk vissza.*" Nem lehet őket visszatartani. A háromnapos utazásban sem a hideg bántotta őket, hanem az, hogy három napig nem szálltak le a bányába.

A hideg, csípős szél ellenére is nótaszótól hangos az Andrássy út.* Szokatlan látvány a délelőtti, havas utcán. Néhányszáz főnyi csoport menetel végig, boldog, felszabadult dallal. Pedig nem mulatni mennek. *Újabb százhúsz MADISZ-ifjú vállalta az önkéntes, kéthónapos bánya-rohammunkát.* Utaznak Pécsre, a bányákba. „Vagyok olyan legény, mint te" – hangzik a nóta, és valamennyien a Tatabányára leküldött „első száz"-ra gondolnak. Az indulás előtt érkezett meg ugyanis a tatabányai sürgöny: az odautazott MADISZ-önkéntesek *termelési versenyre* hívták ki a most induló pécsieket. Tatabánya–

Pécs: mennyi lesz az eredmény, hány újabb vagon szenet küld a budapesti önkéntes brigádok fiatalsága?

Szabad Nép, 1946. január 20. K. I.: Szenet ajándékozott az egyéves MADISZ Budapest fázó népének.

* Ma: Népköztársaság útja.

35d

HÍREK A VIDÉKI MADISZ-SZERVEZETEK ROHAMMUNKÁJÁRÓL

1946. február–július

A rózsaszentmártoni MADISZ önkéntes rohammunkára szállt le a bányába. A rohammunkában 60 ember 9 vagon szenet termelt ki.

A mátranováki MADISZ bányászifjúsága külön munkával 4 vagon szenet termelt ki, és azt díjtalanul a budapesti állami gyermekmenhely rendelkezésére bocsátotta.

A dorogi SZIT-csoport ifjúmunkásai rohammunkával egy nap alatt 530 mázsa szenet termeltek ki, és lelkes hangú felhívásban szólították fel a többi ifjúsági szervezetet rohammunkára.

A békéscsabai MADISZ száz önkéntes bányamunkást indított Tatabányára.

A szentesi MADISZ hatvantagú csoportja önkéntes rohammunkára indult az ózdi bányába.

Szabad Nép, 1946. február 9.; Szakszervezeti Közlöny, 1946. április 15. és május 18.; Szabadság, 1946. július 25.

35e

A SZOMBATHELYI KÖZKÓRHÁZ IGAZGATÓ FŐORVOSÁNAK
KÖSZÖNŐLEVELE
AZ AJKACSINGERVÖLGYI MADISZ-HOZ

1946. július 31

Lelkes örömmel és nagy megilletődéssel tudatom az egyesület tagjaival, hogy hazafias, önfeláldozó rohammunkájukkal kitermelt 210 q szén megérkezett Szombathelyre a Közkórháznak.

Felbecsülhetetlen jótétemény ezen nemes elhatározásukból eredő küldemény, amellyel betegeink javát és a Közkórház üzemét fűtőanyag szempontjából egy jó időre biztosítani tudjuk.

Jóságukért fogadják a leghálásabb köszönetünk kifejezését. „Jó szerencsét" kívánunk a MADISZ-egyesület minden lelkes tagjának.

Szombathely, 1946. július 31.

Hazafias tisztelettel

Dr. Petőházi
egészségügyi főtanácsos
igazgató főorvos

Kézzel írt, eredeti tisztázat, saját kezű aláírással. – PI Archívum. 274–21.

36

1946. január 6–7

A MADISZ ORSZÁGOS ÉRTEKEZLETÉNEK HATÁROZATA
AZ IFJÚSÁG MEGSEGÍTÉSÉRŐL,
A KÖZTÁRSASÁGI ÁLLAMFORMA
ÉS A DIVSZ PROGRAMJA ELFOGADÁSÁRÓL

1. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség a béke esztendejének első hetében tartott országos értekezletének résztvevői az egész szövetség nevében lelkesedéssel ünnepeljük a londoni ifjúsági világkonferencia munkájának eredményeit. Elfogadjuk és magunkénak valljuk azt a programot, amit 63 nemzet ifjúsága – közöttük a magyar ifjúság küldöttei dolgoztak ki. Csatlakozunk a Londonban megala-

kult Demokratikus Ifjúsági Világszövetséghez. Minden erőnket latba vetjük, hogy a Demokratikus Ifjúsági Világszövetség programját valóra váltsuk. E program szellemében fokozott erővel fogunk harcolni a fasizmus összes maradványai ellen, a háborús bűnösök legszigorúbb és haladéktalan megbüntetéséért. Harcolunk az államapparátus megtisztításáért a reakciós elemektől, és követeljük azok felelősségre vonását, akik ma is bármilyen módon akadályozzák a fasiszta maradványok felszámolását, a demokratikus építés munkáját. Ápolni és erősíteni fogjuk a nemzetközi barátság és a kölcsönös megértés szellemét, dolgozni fogunk azért, hogy a szabadság és a demokrácia minél teljesebb legyen, mert e kettő kiteljesedése egyet jelent jobb jövőnkkel.

2. A szabadság és demokrácia továbbfejlesztésével szolgáljuk legjobban nemzetünk ügyét is. A fasizmus felett győzelmet aratott szövetségesek előtt csak akkor számíthatunk méltányolásra a béketárgyalásokon, ha felszámoljuk az átkos múlt minden maradványát. Csak ezen az alapon építhetjük ki a jó viszonyt szomszédainkkal s javíthatunk a határainkon kívül élő magyarok helyzetén. Súlyosan árt a nemzet ügyének, aki levitézlett jelszavak hangoztatásával rontja a mai sorsdöntő időkben a magyar demokrácia hírnevét.

3. *Petőfi* szellemében foglalunk állást a köztársasági államforma mellett. Nemzetünk szabadságharcos hagyományát csúfolja meg az, aki azt az uralmat akarja újból a magyar nép nyakára hozni, amely uralom ellen 400 évig küzdöttek nemzetünk legjobbjai.

4. Minden erőnkkel támogatni fogjuk a kormánynak és a demokratikus államszerveknek az infláció megállítására, a közszükségleti cikkek igazságos elosztására és a munkateljesítmény fokozására vonatkozó intézkedéseit. Tesszük ezt azért is, mert az általános ínségben a magyar ifjúság nélkülözései is elérték az elviselhetetlenség határait. Nem hagyhatjuk a magyar ifjakat és lányokat elpusztulni a nyomor, erkölcstelenség és az azt kihasználó reakció posványában. A magyar ifjúságnak is több kenyérre, melegebb ruhára, fűtött otthonra van szüksége. Újra felhívjuk az ország felelős tényezőit és ezen túlmenően minden becsületes magyart, segítsen megmenteni a magyar ifjúságot.

5. Valljuk *Berzsenyivel*, hogy „...minden állam támasza, talpköve a tiszta erkölcs". A fasizmus egyik legkárosabb maradványa, a reakció egyik legveszélyesebb fegyvere az egyre elharapódzóbb erkölcsi züllés, a korrupció. Ki fogjuk zárni sorainkból azokat, akiket az erkölcstelenség és a korrupció megfertőzött. Élen akarunk járni abban a harcban, melynek célja új közéleti morál megteremtése.

6. A londoni konferencia szellemében újból hangsúlyozzuk annak elsőrendű fontosságát, hogy az ország minden iskolájában a népek közötti testvériség demokratikus szelleme virágozzék, és ez jusson érvényre a tanerők megnyilatkozásában és a tankönyvek tartalmában. Legyen a magyar ifjúság nevelésének alapja a nemzeti hagyományok tisztelete, hogy ezzel újjáélesszük a magyar nép szabadságharcos szellemét. Demokratikus iskolareform következetes keresztülvitelével lehetőséget kell adni minden tehetséges fiatalnak a képességének megfelelő iskolák elvégzésére.

7. Felhívjuk a MADISZ szervezeteit és minden egyes tagját, hogy a nehéz idő megkövetelte komolysággal és felelősséggel, fokozott munkával és áldozatvállalással teljesítsék kötelességüket. Nincs okunk kishitűségre, csüggedésre. Ügyünk a magyar ifjúság, a magyar nemzet, az emberi haladás igazságos ügye. A magyar demokrácia legjobb harcosai velünk vannak. Egy táborban küzdünk az egész világ demokratikus ifjúságával. Mi vagyunk a magyar ifjúság harcos demokratikus élcsapata. Hazánk ellenségeinek, a régi rendszer híveinek támadásai, rágalmai nem fogják sorainkat megbontani. A küzdelmet győztesen, harcedzetten fogjuk befejezni. Győzelmünk a magyar ifjúság, a magyar demokrácia győzelme lesz. Egység!

Ifjúság, 1946. január 14. – Az ifjúság fokozott megsegítése, a köztársasági államforma és a londoni világifjúsági kongresszus programja mellett foglalt állást a MADISZ újévi országos értekezlete.

Az 1946. január 6–7-i országos értekezleten 50 fővárosi és megyei MADISZ-vezető vett részt. *Nonn György* főtitkár ismertette a londoni kongresszus határozatait, az ifjúságpolitikai célkitűzéseket. Utána *Hegedüs András* a MADISZ szervezeti problémáiról, majd *Kende István* az ifjúság demokratikus nevelésének feladatairól tartott előadást. (Szabad Nép, 1946. január 8.)

37

1946. január 30

A MÁVAG ÜZEMI BIZOTTSÁG ELNÖKÉNEK LEVELE
LÁNYI BÉLA FŐTITKÁRHOZ
A SZIM ÜZEMI SZERVEZÉSE ELLEN

Levelükre válaszolva közöljük, hogy téves az az információjuk, mintha mi nem engedélyeznénk a SZIM-gyűlést. Köztudomású dolog, hogy az üzemi bizottság hatáskörén kívül áll az ilyen természetű értekezletek engedélyezése vagy betiltása. Mi örömmel látjuk, ha az ifjúság a két munkáspárt egyikében aktív munkát végez.

Kérésüket azonban, hogy a gyűlés létrejöttét támogassuk, nem teljesítjük.* A gyárban csak egy ifjúsági mozgalmat ismerünk el és támogatunk, és ez a SZIT.

Felfogásunk szerint minden ifjúmunkásnak (a SZIM-tagoknak is) szervezett munkásnak kell lenni. Ebből következik, hogy ők is megkapják a támogatást a SZIT-en keresztül. Indokolatlan és igazságtalan eljárás lenne, ha az ifjúmunkások egy csoportját mi kétszeresen támogatnánk (a SZIT-en és a SZIM-en keresztül), míg mások csak egy szervezeten keresztül kapnák a támogatást. Azt hisszük, hogy abba a túlzásba Önök sem esnek bele, hogy a SZIM legyen az, amely a gyárban dominál. Furcsának és károsnak tartjuk, hogy a szakszervezet presztizsét és egységét ilyen módon kívánják megbontani. Ezzel nagyobb támadási felületet adnánk a reakciónak.

Budapest, 1946. január hó 30-án.

Szabadság

P. H. *Herczeg Ferenc*

Eredeti tisztázat. Saját kezű aláírással és a MÁVAG üzemi bizottság körpecsétjével ellátva. – PI Archívum. 274–18/33.

*Eredetileg így.

38

1946. február 5

JEGYZŐKÖNYV
AZ IFJÚSÁGI SZERVEZETEK MEGBÍZOTTAINAK ÉRTEKEZLETÉRŐL:
MEGÁLLAPODÁS A KÖZÖS INTÉZŐ BIZOTTSÁG MEGALAKÍTÁSÁBAN,
ANNAK PROGRAMJÁBAN

Jelen vannak:

MADISZ részéről	*Nonn György* főtitkár
Független Ifjúság részéről	*Lendvai Csaba* titkár
SZIM részéről	*Lányi Béla* főtitkár
NISZ részéről	*Borsos István** főtitkár
SZIT részéről	*Dénes István* titkár
KIE részéről	*Imre Lajos* (megbízva a képviselettel)
KALOT részéről	*Bálint József* titkár
PDI részéről	*Litvai Tamás* titkár
MEFESZ részéről	*Jónás Pál*

Az értekezlet megalakultnak mondja ki az ifjúsági szervezetek Intéző Bizottságát, melynek tagjai a jelenlevő ifjúsági szervezetek vezetői.

Az Intéző Bizottság tagjai elfogadják szervezetük nevében, és magukévá teszik az előző ülésen már elfogadott pontokat, amely[ek]nek szellemében kívánnak együtt dolgozni:

1. Fasiszta maradványok felszámolása.
2. Háborús bűnösök megbüntetése.
3. Demokratikus vívmányok megvédése és fejlesztése.
4. Köztársaság kikiáltása.
5. Újjáépítésbe az ifjúság bevonása, és harc az újjáépítés kerékkötői ellen.
6. Ifjúság demokratikus átnevelése.
7. Békés együttműködés a szomszédos és szövetséges nemzetekkel.
8. Csatlakozás a Demokratikus Ifjúsági Világszövetséghez.

Imre Lajos javasolta, hogy a Cserkészszövetséggel lépjen a bizottság kapcsolatba, vonja be az Intéző Bizottságba, mert egy komoly, jelentős szervezet.

A javaslatot a bizottság elfogadta, és megbízta *Nonn Györgyöt* a levél megírásával, amelyet minden szervezet aláír, és azután eljuttatja a szövetséghez. Az Intéző Bizottság a Cserkészszövetség megbízottjának egy helyet fenntart.

Nonn György javasolta, hogy az Intéző Bizottság adjon ki egy közös kiáltványt megalakulásáról és az elfogadott programpontokról, amit leközölnek a lapokban és elküldenek a Demokratikus Ifjúsági Világszövetséghez, ezzel bejelentvén a csatlakozásunkat.[1]

Ennél a kérdésnél vita alakult ki, *Imre Lajos* azt javasolta, hogy tekintettel a Cserkészszövetség távollétére, a kiáltványt csak akkor készítse el a bizottság, ha már ők is részt vesznek.

Bálint József arra hivatkozott, hogy a KALOT-nak előbb tájékozódni kell a londoni kongresszus összehívásának céljáról, határozatairól, mert eddig még nem ismerik, és arról, hogy azon más állam katolikus szervezetei részt vettek-e.

Lányi Béla hozzászólásában kihangsúlyozta azt, hogy a Cserkészszövetség a mi hibánktól függetlenül a belső harcok miatt van távol, és helytelen volna a magyar ifjúság szempontjából fontos nyilatkozat kiadását és a Világszövetséghez való csatlakozásunkkal addig várni, míg a cserkészek egymással megegyeznek. *Bálint Józsefet* tájékoztatta a kongresszusról, ahol részt vett több állam katolikus szervezete, és amelynek határozatai a MADISZ kiadványában meg is jelentek magyar nyelven. *Bálint József* ennek áttanulmányozása után elfogadta a javaslatot.

Több hozzászólás után az Intéző Bizottság megállapodott a kiáltvány elkészítésében, azzal, hogy azt a legközelebbi ülésen minden szervezet kiküldöttje, így a cserkészeké is, amely remélhetőleg már addig részt vesz, áttanulmányozza és aláírja, utána lehozzák a lapokban, elküldik a Világszövetséghez, és közlik a szomszédos országok ifjúsági szervezeteivel is.

A kiáltvány összeállításával *Imre Lajost, Borsos Istvánt** és *Nonn Györgyöt* bízzák meg.

Ezután rátért a bizottság a március [15-e] közös megünneplésének a megbeszélésére.

Lendvai Csaba bejelentette, hogy a Független Ifjúság elnöksége ezt a kérdést megtárgyalta, és úgy döntött, hogy külön fog egy zárt, bensőséges ünnepet rendezni.

Bálint József ugyancsak bejelentette, hogy a KALOT külön ünnepel, mert erre már régebben készülnek, és nem látják biztosítva a zavartalan együtt ünneplést az ifjúsági szervezetek között.

Ezt a bejelentést a bizottság többi tagja helytelenítette, hivatkozva arra, hogy az Intéző Bizottság már kezdetben egy törést szenvedett.

Nonn György bejelentette, hogy a többi ifjúsági szervezet, KIE, KALOT, FISZ részvétele nélkül, közösen rendezi a márciusi ünnepséget. Helyteleníti a részt nem vevő szervezetek álláspontját nyíltan is. De kéri, hogy gondolkozzanak még ezen a kérdésen, bár az idő már nagyon rövid.

Ezzel az Intéző Bizottság ülése véget ért. *Nonn György* elnök azt bezárja, és abban állapodnak meg, hogy a legközelebbi ülés kedden, 12-én 2 órakor a SZIM helyiségében lesz, addig elkészítik a kiáltványt, és leértesítik a cserkészeket.

1946. február 5.

Eredeti tisztázat. – PI Archívum. 274–18/23.

* Helyesen: Borsos Sándor.

[1] Lásd 40. irat.

39a

1946. március 1–2

A SZIT ELSŐ KONGRESSZUSA

RÉSZLET DÉNES ISTVÁN TITKÁR BESZÁMOLÓJÁBÓL

1946. március 1

Tisztelt Közgyűlés! Első ízben gyűlt össze a magyar ifjúmunkások kongresszusa a felszabadított országban. Első szavunk a hála szava legyen a felszabadító Vörös Hadseregnek, a Szovjetunió népeinek, *Sztálin* generálisszimusznak, a szovjet ifjúságnak. Mi, ifjúmunkások különösen tudjuk értékelni a felszabadulás tényét, mert ennek köszönhetjük, hogy ez a kongresszus szabad országban, szabadon jöhetett össze. A mi mozgalmunk, a szakszervezeti ifjúsági mozgalom, 25 esztendőn keresztül betiltott mozgalom volt...[1]

A felszabadulás után, az újjáalakult Szakszervezeti Tanács azonnal ifjúsági titkárt nevezett ki. Ezzel a tettével megmutatta, hogy mit

jelent a munkásifjúság a mai Magyarország számára. A titkár feladata az volt, hogy az ifjúság érdekeit képviselje, és az újjáalakuló szakszervezeti ifjúsági csoportokat közös nevezőre hozza.

Közvetlen a felszabadulás után megalakultak a vasas, bőrös, szabó, vegyész stb. csoportok, és ezzel a Szakszervezeti Tanács Ifjúsági Titkársága egy pusztán érdekvédelmi hivatalból, mozgalmi központtá alakult át. A titkárságba újabb erőket kellett bevonni azokból az elvtársakból, akik példátlan áldozatkészséggel, minden fizetés nélkül, bizonytalan anyagi körülmények között vállalták feladatukat a mozgalom vezetésében.

1945 márciusában már 11 csoporttal tartottunk kapcsolatot. Teljesen újak voltak a mozgalmunkban a sorra megalakuló üzemi csoportok. Annak ellenére, hogy azelőtt ilyen üzemi szervezetek soha nem voltak, egymás után alakultak meg a nagyobb üzemek önálló ifjúmunkás-csoportjai. Ez is egyik bizonyítéka annak, hogy a szakszervezeti ifjúmunkás-mozgalom az üzemi ifjúság legtermészetesebb szervezkedési formája.

Mozgalmunk akkor kezdett komoly lendületet venni, mikor az első szervezési problémák megoldása után az Ifjúsági Titkárság kiadta a jelszót: „Új tanonctörvényt!". Április 22-én tartott első tanoncgyűlésünkön megjelentek minden jelentősebb üzem tanoncai. A gyűlésre és az azt követő tüntetésre felfigyelt a közvélemény, de felfigyeltek a tanoncok is, s jelszavunk rövid idő alatt széles körben elterjedt, és népszerű lett. Az első tanoncgyűlésünket széles körű toborzó munka követte és ennek nyomán egymás után alakultak meg új csoportok.

A növekvő mozgalom irányítására május hónapban megalakult a szakszervezetek ifjúsági titkáraiból a Végrehajtó Bizottság, május elseje után célul tűztük ki, hogy június 1-ig minden szakmában, ahol erre mód van, megteremtjük az ifjúsági csoportot. Ebben a szervezési rohammunkában a legfejlettebb szakmák segítségével elértük azt, hogy június 1-én már 18 szakmában működött ifjúsági csoport.

A szervezési munkában a Végrehajtó Bizottság komoly testületté fejlődött, és júliusban megválasztotta a SZIT ideiglenes vezetőségét.[2] A mozgalom fejlődése során újabb elvtársak is bekapcsolódtak a vezetőségbe és így lehetővé vált a munkamegosztás. Kialakult külön szervező, oktatási, tanonc- és kultúr[ális] kérdésekkel foglalkozó bizottság. Ebben az időben bontakoztak ki komolyan az új szakszervezeti

ifjúsági mozgalom körvonalai. Ez a mozgalom már gyökeresen más volt, mint a régi, a felszabadulás előtti ifjúmunkás-mozgalom. Az üzemi ifjúság egyre nagyobb tömegei kapcsolódtak be a központilag vezetett, egységes mozgalmunkba. Azonban nemcsak taglétszámban, hanem lényegében is megváltozott mozgalmunk jellege. Az elszigetelt egyes csoportok belső élete helyébe komoly ifjúsági tömegmozgalom lépett, melybe az üzemi ifjúság tömegei közvetlenül kapcsolódtak be, az üzemi csoportokon keresztül.

Mozgalmunk az ifjúmunkásság érdekeiért vívott szakadatlan harcban nőtt meg és erősödött. Elsősorban a tanoncok, a munkásifjúság legelesettebb rétegének érdekeiért szálltunk síkra. Az „Új tanonctörvényt" jelszó volt az első komoly átfogó program, amit kiadtunk. Ezzel a jelszóval széles tömegeket tudtunk megmozgatni. Az április 22-i gyűlésünk és tüntetésünk nyomán újabb megmozdulások és akciók következtek. Nagyobb üzemek és gyárnegyedek ifjúsága öntevékenyen, sorozatosan tartott tanoncgyűléseket. Tanoncküldöttséget vezettünk az iparügyi miniszter elé. Harcunk első eredményeképpen megjelent egy rendelet,[3] mely az 1922-es tanonctörvény legszégyenteljesebb paragrafusát törölte, azt a paragrafust, mely feljogosította a munkaadókat a tanoncok „enyhe" testi fenyítésére.

Első eredményeink után a tanoncok megmozdulása fokozódott, mert egyre inkább kezdték felismerni, hogy a SZIT az ő érdekükben harcol. Június 9-én már kb. 1600 tanonc hallgatta nagygyűlésünket. A tanoncmozgalom erősbödése és az Iparügyi Minisztériummal folytatott tárgyalásaink nyomán, a következő rendeletek jelentek meg:

1. 52 100/1945. Ip.M. sz. rendelet: „A tanonccal szemben a munkaadó *semmiféle testi fenyítést nem alkalmazhat, és őt az ellátással kapcsolatban semmilyen hátránnyal sem sújthatja.*"

2. 3680/1945. ME. sz. rendelet, mely szerint a tanoncoknak és az ifjúmunkások egy részének *évi 28 nap fizetett szabadság jár.*

3. 10 400/1945. ME. sz. rendelet lehetővé teszi, hogy a tanonc, amennyiben szakmáját kellően elsajátította, idő előtt felszabaduljon.

4. 9900/1945. ME. sz. rendelet megállapította a tanoncok alapórabérét, ezzel elvileg véget vetett annak az állapotnak, hogy a tanoncok mesterük jóindulatától függően zsebpénzt kaptak, sőt helyenként, különösen vidéken még a tanonc szüleinek kellett tandíjat fizetni.

5. Az Iparügyi Minisztérium rendeletileg utasította az iparható-

ságokat, hogy a tanoncok kizárólag szakmunkával való foglalkoztatását szigorúan ellenőrizzék.

6. A tanoncotthonok élére a még később megállapítandó módozat szerint ellenőrző bizottságot kell állítani, melyben a szakszervezet kiküldöttje is részt vesz. Az utóbbi rendeletnek végrehajtási utasítása még nem jött ki.[4] Mi mindenesetre azért harcolunk, hogy minden egyes tanoncotthon élére külön-külön egy-egy ellenőrző bizottságot kell állítani, és a bizottságok tagjai, így a szakszervezeti küldött is, önállóan gyakorolhasson ellenőrzést.

A legnehezebb helyzet a tanoncbérkérdésben volt. Hosszú harc után értük el azt, hogy az új kollektív szerződésben a tanoncbéreket százalékszerűen a fiatal segédbérekhez kötötték. Az elsőéves tanonc a mindenkori fiatal segédbér 30%-át, a másodéves 45%-át, a harmadéves 60%-át és ezen felül pedig a fiatal segédbér 80%-át kapják a tanoncok. Ezzel elértük azt, hogy a tanonc pusztán kizsákmányolási objektumból iparos tanuló lett. A rendkívüli gazdasági nehézségek következtében a tanoncbérek azonban nem tarthattak lépést az általános béremelkedéssel. Ez a kérdés most különben is háttérbe szorul a természetbeni ellátással szemben. Feltett szándékunk, hogy a tanoncok kalóriajuttatásából egy jottányit sem engedünk lealkudni.

Természetesen mi nem elégedtünk meg a rendeletekkel, hanem külön kemény harcot vívtunk, hogy a paragrafusokat tartalommal töltsük meg, hogy a rendeletek az életben is megvalósuljanak. Így utólag megállapíthatjuk, hogy ez az utóbbi harc sokkal nehezebb volt. Ez érthető is, mert hiszen az Iparügyi Minisztérium a demokratikus állam egy része, és ott ma már az ifjúmunkásságnak barátai is vannak, mint pl. *Szakasits Antal* elvtárs. Ezzel szemben a rendeletek gyakorlati keresztülvitele a munkaadó és a munkaadói testületek szívós ellenállásába ütközött. Igen sokszor kerültünk összeütközésbe pl. az ipartestületekkel, akik nem akartak belenyugodni abba, hogy a tanonc két esztendei kizsákmányolás után felszabadulhasson, és ezért nem akarták a tanoncokat idő előtt segédvizsgára bocsátani. Ezzel elárulták azt ezek az ipartestületek, hogy nekik nem a tanonc tudása a fontos, hanem a fiatal munkaerő kizsákmányolása. Törődtünk azzal is, hogy a tanoncok a 4 hét fizetett szabadságot jól fel tudják használni és kellemesen tölthessék el. Tavaly nyáron, amikor még senki sem gondolt arra, hogy a tanoncokat nyaraltatni is lehetne, kiigényeltünk két urasági kastélyt Fejér megyében, és ott tanonc-

üdülő telepet létesítettünk. Kb. 250 tanoncot nyaraltattunk az alapi* kastélyokban. A tanoncok egyben szemináriumi oktatást is kaptak. Az OTI-val és a MABI-val együttműködve még több mint 8000 tanonc nyaraltatását biztosítottuk. A romániai gyermeknyaraltatási akció előkészítésében tevékeny[en] részt vettünk, és ezzel sikerült 50 proligyermeket a Fekete-tenger partján nyaraltatnunk.

Óriási munkát rótt a SZIT-re az érdekképviseleti munka. Elsősorban a tanoncok szorultak gyakran jogvédelemre. Összesen több mint 600 esetben nyújtottunk jogvédelmet vagy jogi tanácsot, 156 tanoncot helyeztünk állásba, 104 tanoncot helyeztünk el tanoncotthonban, és 103 tanonc idő előtti felszabadulását segítettük elő.

A tanoncok helyzete és a szakmunkás utánpótlás válságos helyzetbe került a kalória rendelet[5] folytán, mert különösen vidéken, de a fővárosban is a munkáltatók nem akarják a tanoncnak a teljes élelmiszerjuttatást, ill. megváltást megadni. Pl. a szegedi ipartestület értesítette az Iparügyi Minisztériumot, hogy az összes szerződéseket felbontja, ha a tanoncokat is kell részesíteni az élelmezésben. Kétségtelen, hogy a tanonc az új rendelet értelmében sokszor aránytalanul magas fizetést kap egy szakmunkás fizetéséhez képest, és ezért sokan hajlanak arra, hogy ezt a kérdést a tanonc rovására oldják meg oly módon, hogy a tanonc ne kapjon ellátást, vagy az ellátásnak csak egy töredékét kapja meg. A mi véleményünk ezzel szemben az, hogy az üzemi ellátás, bármily formában is történjék az, nem tekinthető egyszerűen bérkiegészítésnek, hanem azt a létminimumot biztosítja, ami az ország mai gazdasági helyzetében egy-egy dolgozónak jut. Tiltakozunk az ellen, hogy a tanoncot ezen a téren a legcsekélyebb mértékben megrövidítsék, mert ma egyetlen munkás sincs abban a helyzetben, hogy tanoncként dolgozó gyermeke számára a feketepiacon vásároljon élelmet. A legélesebben tiltakozunk az ellen, hogy az ifjúmunkásokat és tanoncokat az egységes üzemi ellátás kötelezettsége miatt elbocsássák! Követeljük, hogy a szakmunkás-utánpótlás, valamint a munkásifjúság fizikai elsatnyulásának megakadályozása érdekében, az iparügyi kormányzat a legszigorúbban lépjen fel az ilyen elbocsátásokkal szemben. Követeljük, hogy rendeletileg biztosítsák a szakszervezetek döntő beleszólását a tanoncelbocsátásokba, és hogy a szakszervezetek javaslatára az 500 munkásnál többet foglalkoztató üzemek szükségszerűen kötelezhetők legyenek külön tanműhely, tanonciskola és tanoncotthon felállítására. A kongresszus a

legélesebben elítéli az ipartestületek magatartását. Áldozzanak a magyar iparért!

A tanoncok gazdasági érdekvédelmén kívül a tanoncnevelés kérdésével is foglalkoztunk. Itt elsősorban a szakmai nevelés kérdése a fontos. Több munkaadóval szemben eljártunk, akik azt hitték, hogy a tanonc azért szerződött le hozzájuk, hogy 3 évig kifutóskodjon, hogy egy segédmunkást pótoljon. A legnagyobb lelkiismeretlenség, kapzsi kufárkodás az, ha a tanoncot kizsákmányolják, és ugyanakkor szakmai nevelést nem nyújtanak. Ha rajtunk állna, örökre elvennénk a kedvét az ilyen mester uraknak a tanonctartástól.

Követeljük a tanonciskolai oktatás reformját. A tanoncok ma már elvárják, hogy a tanonciskolában komoly, ipari oktatást kapjanak. A napokban az egyik budapesti tanonciskola felvonult a Szaktanácshoz, s azt követelte, hogy azonnal kezdjék el az ő iskolájukban is az oktatást. Mikor a tanoncokkal együtt most már mi is felvonultunk az Iparoktatási Főigazgatósághoz, és a tanoncok nevében előadtuk a követelést, a főigazgató úr nem akart hinni füleinek, mert mint mondotta, ilyesmi még nem történt, hogy a tanoncok az iskolát követelték volna.

Mi azonban nem csodálkoztunk, mert tudjuk azt, hogy a munkásifjúság a múltban is teli volt tanulási vággyal, csak nem volt módjában kielégíteni. A tanonciskolába a múlt rendszer főképpen a különböző okok miatt mellőzött tanerőket helyezte. Követeljük, hogy a tanonciskolákban szakemberek, mérnökök és kiváló gyakorlati szakmunkások tanítsanak.

Mikor a tanonc az iskola padjaiból az üzem légkörébe kerül, ott egy teljesen új és ismeretlen környezettel ismerkedik meg, ezért szükségesnek tartjuk, hogy a tanonciskolákban külön szakszervezeti órát vezessenek be, ahol munkás előadók világnézeti oktatást nyújtanak. Az eddigiek során külön tanoncszemináriumokba igyekeztünk legalább a tanoncok egy részének ilyen oktatást nyújtani. Ezenkívül néhány tanonciskolában, melyek felett az üzemi bizottságok rendelkeznek, már meghonosítottuk a szakszervezeti órát. Csak így, szilárd világnézeti neveléssel ellensúlyozhatjuk a tanonc kiszolgáltatottságát, és biztosíthatjuk, hogy szakmailag jól képzett, öntudatos, harcos, új munkás generáció nevelkedik.

A tanoncok szórakoztatására 14 héten keresztül minden vasárnap röpgyűléssel egybekötött mozi-matinét rendeztünk.

Ha a tanoncnak nincsen otthona, akkor kétszeresen ki van szolgáltatva a mesternek, vagy annak a tanoncotthonnak, melynek kereteiben él. Ma Budapesten csak 4 fővárosi tanoncotthon van, a többi 14 tanoncotthon az egyházak vagy más társadalmi egyesületek kezében vannak, bár ezeket is a főváros tartja fenn. Többször tapasztaltuk, hogy a nem községi tanoncotthonokban visszaélnek a tanonc kiszolgáltatottságával, és lelkiismereti kényszert gyakorolnak. Követeljük ezért, hogy a tanoncotthonok szigorúan ellenőrizve legyenek, és az ellenőrzést a szakszervezetek önállóan is gyakorolhassák. Minél több jól felszerelt és ellátott demokratikus szellemű tanoncotthont létesítsen az állam és a főváros.

Az eddig kiharcolt tanoncrendeletek nem alkalmasak arra, hogy elavult tanoncintézményünket demokratizálja. Kétségtelen, hogy mindegyik egy-egy lépést jelent előre, de az új demokratikus tanoncnevelés végeredményben nem valósítható meg toldozással. Ezért tanoncfronton döntő jelszavunk továbbra is „Új tanonctörvényt!". Mi magunk részéről mindent el fogunk követni, hogy az új tanonctörvény minél előbb elkészüljön és tényleg demokratikus legyen. Az Iparügyi Minisztérium által kiadott 101 kérdésre, mely az új tanonctörvény előkészítését szolgálta, a minisztérium szerint is mi adtuk a legjobb válaszokat. Ez természetes is, mert hiszen mi nem íróasztalszakemberek vagyunk, hanem közvetlen érintkezésben vagyunk a tanonctömegekkel. A legfontosabb kérdésekre a Scala moziban** megtartott gyűlésen maguk a tanoncok adtak választ, s így én az Iparügyi Minisztérium dicséretét ezennel áthárítom a tanoncokra. Mi továbbra is igénybe fogjuk venni minden fontos kérdésben a tömegek véleményét.

Szervezés

A Szakszervezeti Ifjúmunkás- és Tanoncmozgalom nagy munkát végzett a szervezés terén.[6] Ha a fejlődésünket nézzük, láthatjuk, hogy alakult egy titkárság (mely egy emberből és egy íróasztalból állott), amely ma egy hatalmas nagy tömegmozgalom központja, melynek kongresszusa már maga egy ifjúsági nagygyűlést tesz ki. Ez a szervezés eredményes munkáját bizonyítja. Az első időkben az volt a fontos, hogy az ifimozgalmat minden szakmára kiterjesszük és meggyökereztessük. Szeptemberben, mikor a mozgalom felélénkült, háromhónapos tervet dolgozott ki a vezetőség, melynek célja az volt, hogy elért eredményeinket szervezetileg lerögzítsük és kimélyítsük. Ez volt az első

próbálkozásunk, hogy a szervezési munkák irányát központi tervben határozzuk meg, és így érthető, hogy a terv és végrehajtása sok tekintetben hibás volt. Az őszi háromhónapos tervünk fő hibája az volt, hogy íróasztal mellett készült, és így sok tekintetben nem volt keresztülvihető és nem adott komoly mozgalmi programot, de döntő érdeme az, hogy mozgalmunk szervezeti alapjait sikerült továbbfejleszteni. Nincs még egy olyan mozgalom Magyarországon, mely méreteihez képest olyan kevés anyagilag függetlenített erővel dolgozna, mint mi. Ezért nekünk fokozottabban szükségünk van a tervszerű munkára, melynek keretében minél több ifjúmunkást kapcsolunk be a mozgalomba, akik a délutáni és esti órákban végzik el vállalt munkájukat.

A mozgalom megnövekedése szükségessé tette, hogy Nagy-Budapestet üzemi gócpontok szerint 10 területre osszuk be, melynek élén a területi szervező bizottságok állnak. Feladatuk, hogy a mozgalom szervezését segítsék, a csoportokkal közvetlen kapcsolatot tartsanak, és megalakítsák a csoportokat azokban az üzemekben, ahol még nincsenek.

Országos méretekben a szervezési munka komoly méreteket még nem öltött. Ennek oka az volt, hogy titkárságunk gyenge volt ahhoz, hogy egyszerre két fronton, Budapesten és vidéken is egyaránt dolgozzon. Mégis, minden ipari gócpontban, és mindenütt, ahol számottevő ipari munkásság van, megalakultak helyi szervezeteink.

Szervezeti felépítésünk jelenleg a következőképpen néz ki. Az eddigi szűkebb vezetőség megszűnik és helyette a megnövekedett tömegmozgalom követelményeinek megfelelően a mozgalom élén a 35 tagú Szakszervezeti Ifjúsági Tanács fog állni, 8 tagú elnökséggel az élén. Maga a titkárság osztályokra oszlik: szervezési, tanonc, oktatási, kulturális és sportosztályra. A titkárság a jövőben csak végrehajtó szerv lesz. A szakmák élén a szakmai ifjúsági vezetőségek állanak. A szakmai titkárokkal hetenként egyszer titkári ülésen beszéljük meg a folyó munkákat. A szakmai vezetőségekre a jövőben fokozott munka fog hárulni, ezért mindent el fogunk követni, hogy minden szakszervezetben erős, demokratikusan megválasztott, jól működő vezetőség legyen. A területi szervező bizottságok jövőben a szakmák által kinevezett szervezőkből fognak állani. Az üzemi ifjúsági csoportokat a helyi vezetőség irányítja, melynek élén úgy, mint a szakmai vezetőségeknél, az elnök és a titkár áll. A vezetőségek taglétszáma és a

funkciók a mozgalom méreteitől, illetve a szakma vagy az üzem sajátságaitól függ. Elnökön és titkáron kívül szükség van szervezőre, oktatási megbízottra, tanoncmegbízottra, kultúrmegbízottra, és pénztárosra. A vezetőség taglétszáma minimálisan három, mikor is a fenti funkciókat össze lehet vonni.

Jelenleg mintegy 18 000 tagunk van. Budapesten 22 szakmában kb. 180 csoport működik. Vidéken 25 csoportunk van, főleg az iparvidékeken.

A szervezési osztályon belül külön káderosztályt állítottunk fel, melynek feladata, hogy új kádereket, vezetőket emeljen ki és neveljen úgy a mi mozgalmunk, mint a szakszervezeti mozgalom számára. A káderosztálytól a jövőben sokat várunk, mert ez a munka különösen az ifimozgalomban nagyon fontos, mert hiszen mi nem tekinthetjük az ifiséget életpályának, hanem mindig új és új generációnak s ezzel új vezető garnitúrának kell helyünkbe lépni.

Külön kell szólnom a járulékkérdésről is. Vannak, akik helytelenítik, hogy mi külön tagsági könyvet és bélyegeket bocsátottunk ki, és ezzel, mint ők mondják „megbüntetjük tagjainkat azért, mert ők ifik". A mi véleményünk szerint járulékra igenis szükség van, mert enélkül nem lennénk képesek szervezeteink szilárdságát biztosítani. Mi nem különböző célokból összeállított ifitársaságokat, vagy köröket alakítunk az üzemekben és a szakszervezetekben, hanem állandó erős csoportokat, melyek szervezetünk útján a központhoz kapcsolódnak. Mozgalmunk fenntartásához feltétlen szükség van bizonyos fegyelemre külön az ifjúsági vonalon is. A tagsági könyv, a mi szemünkben az a cement, amely az üzemi ifjúság tömegeit összekapcsolja egy mozgalomban. A bélyegforgalomból befolyó összegek ezenkívül fedezik a helyi csoport és a központ kisebb kiadásait is. A befolyó összeggel havonta kell pontosan a szakmai központnak elszámolni oly módon, hogy 50% a helyi csoportot, 30% a szakmai központot, és 20% a SZIT-központot illeti meg.

Oktatás, kultúrmunka, sajtó

Az ifjúmunkás-mozgalomra mindig jellemző volt a különösen intenzív oktatási munka. Most, hogy tömegmozgalommá váltunk, ez nem jelenti azt, hogy az oktatás jelentősége csökkent volna, éppen ellenkezőleg, sokkal fokozottabb jelentősége van. Olyan ifjúsági tömegeket kell bevonnunk a szakszervezeti mozgalomba, mely a Horthy-rendszerrel együtt nőtt fel. Bár a múlt fasiszta rendszer arány-

lag a munkásifjúságot fertőzte meg legkevésbé, mégis hatalmas munkát ró ránk a múlt átkos örökségének felszámolása, a szellemi újjáépítés. A munkásifjúság 25 éven keresztül, de azelőtt is el volt zárva a tanulás lehetőségétől minden területen.

Mozgalmunk alapszervezeteiben a csoportokban minden héten ifjúsági napot tartunk. Hetenként átlag 45 csoportot látunk el központi előadóval, akik 1240 előadást tartottak összesen. 26 előadási témát dolgoztunk ki és adtunk ki sokszorosított sillabuszokon. Előadásaink szakszervezeti, ifjúsági, társadalomtudományi, történelmi, természettudományi és időszerű kérdésekkel foglalkoztak. Előadógárdánk részére háromhónapos előadóképző szemináriumot tartottunk. Ezen saját előadóinkon kívül szellemi és közéleti kiválóságok és szakemberek tartották az előadásokat. Oktatási munkánk magasabb foka a szemináriumok. Összesen 34 szeminárium volt egy esztendő alatt mozgalmunkban, ebből 14-et a központ vezetett. Szemináriumaink átlag létszáma 25 fő.

Február 4-én indult el a vezetőképző iskolánk, melynek célja új vezető káderek nevelése mozgalmunk és általában a munkásmozgalom részére. Az iskola résztvevői három hónap alatt 51 előadást kapnak, melyből 10 előadást speciális ifjúmunkás-témáról mi adunk, 41 előadást pedig közös[en] a Szakszervezeti Főiskolával. Így biztosítva van, hogy iskolánk a legmagasabb színvonalon és a legkiválóbb előadókkal komoly oktatást nyújt. Az iskola résztvevői a mulasztott munkaidő után megkapják teljes bérüket. Az iskola anyaga: politikai gazdaságtan, a munkásmozgalom története, Magyarország története, a Szovjetunió ismertetése, szakszervezeti kérdések, gazdasági földrajz, ifjúsági kérdések, mozgalmi kérdések stb.

Nagy súlyt helyezünk arra, hogy a munkásifjúság helyzetét, a magyar ifjúmunkás-mozgalom történetét alaposan megismerjük és megismertessük. Tavaly ősszel nagyszabású pályázatot írtunk ki, magas pályadíjakkal ennek a kérdésnek feltárására, azonban eredménytelenül, mert a beérkező néhány pályázat nem ütötte meg a mértéket.

Mindent elkövettünk, hogy a Kultuszminisztérium által eddig nyújtott csekély lehetőségeket kihasználjuk, és munkásifjakat küldjünk különböző középiskolai, ipariskolai tanfolyamokra, az egyetemekre és főiskolákra. Meg kell azonban állapítanunk, hogy az iskolák kapui még ma is csak nagyon szűken nyílnak meg a munkásifjak számára. Ezért ez a kérdés még harc kérdése. Mi minden erőnkkel rajta leszünk,

hogy minél több munkásifjú és leány bekerüljön a legfelsőbb iskolákra is.

A szakmai oktatás kérdéséről már a tanonckérdéssel kapcsolatosan szólottam. Mi természetesen szükségesnek tartjuk, hogy a szakszervezetek is rendezzenek szaktanfolyamokat, és ez irányban több ízben tettünk is kezdeményező lépéseket.

Kultúrmunkánk meglehetősen hiányos volt az elmúlt esztendőben. Kellő anyagi lehetőségek és káderek hiánya miatt nem tudtunk hathatós központi támogatást nyújtani a kultúrgárdáknak. Mindezek ellenére a csoportok öntevékenyen 30–35 kultúrgárdát hoztak létre, melyek hozzávetőleg 100 komoly kultúrelőadást tartottak. A budapesti színházaknál 50%-os kedvezményt sikerült szerezni tagjaink részére.

Propagandamunkáink méreteinek is erősen határt szabott korlátolt anyagi lehetőségünk. Néhány plakátot sikerült kiadnunk, köztük a közismert színes tanoncplakátot is. Tavaly nyáron felállítottunk könyvterjesztő osztályt, melynek bevételeiből vándorkönyvtárakat létesítettünk a parasztifjúság részére. Ezenkívül röpcédulákat és egy előadássillabuszt nyomattunk ki.

Külön ifjúmunkás-lapot indítani eddig nem volt módunkban, s így sajtótevékenységünk a „Szakszervezeti Közlöny" ifjúmunkás-rovatára szorítkozott elsősorban. Ezenkívül kapcsolatot tartottunk a napilapokkal és az ifjúsági lapokkal, és ott elhelyeztünk cikkeket. Csoportjainkban és az üzemekben mindenütt külön ifjúmunkás-faliújságok vannak. Tavaly nyáron a tanonckiállításunkkal kapcsolatos SZIT-, MADISZ-faliújság versenyt a fodrász ifjúmunkás-csoport nyerte meg.

Meg kell említenem, hogy egyes lelkes csoportjaink öntevékenyen saját erejükből ifjúsági lapokat indítottak. Ilyenek pl. a Telefongyári ifik lapja, a „Telefon", a Fogaskerékgyár ifjúmunkásainak lapja, a „Szavunk", a „Nyomdász Ifjú", a „MÁVAG Ifjúság", a két utóbbi lap még most is megjelenik.

A sportéletet szervezeteink teljesen autonóm módon gyakorolták. Különösen az üzemekben és főleg a szakmai csoportokban van fejlett sportélet. Az elmúlt télen síléceket osztottunk ki a legaktívabban sportoló csoportok között.

A SZIT legelsők között volt, akik áttörték hazánk háború utáni nemzetközi elszigeteltségét. Részt vettünk a legelső delegációban, mely Jugoszláviába ment le, s ezzel megelőztük a szomszéd népekkel való

barátság kiépítése tekintetében az összes hivatalos és nem hivatalos szerveket. 1945 júniusában részt vettünk a zágrábi jugoszláv ifjúsági kongresszuson, majd a belgrádi balkáni ifjúsági kongresszuson, a MADISZ-szal együtt. 1945. szeptember 10-én részt vettünk a Bécsben megtartott osztrák ifjúsági napon és másnap a Freie Ösztreichische Jugend*** országos kongresszusán.

Legjelentősebb külföldi utunk a londoni út volt, ahová egyik elvtársnőnket küldtük ki, hogy az ifjúsági világkongresszuson képviselje a magyar szakszervezeti ifjúságot. Majd minden ország küldöttei között jelen voltak a szakszervezeti ifjúmunkás-mozgalom képviselői, akik külön értekezletre jöttek össze, ahol egymást tájékoztatták mozgalmukról. Ezen az értekezleten jelen volt *Saillant,* a Szakszervezeti Világszövetség főtitkára, aki ismertette a szakszervezeti világkongresszus határozatait és az ifjúság szerepét a szakszervezetekben. A londoni kongresszus után kapcsolatainkat továbbra is fenntartottuk a külföldi ifjúsággal, s ezeket a kapcsolatokat tovább fogjuk fejleszteni.

A londoni kongresszus legfontosabb határozatai a következők voltak: 63 nép fiai és lányai harcolnak együttesen az ifjúság jobb jövőjéért és a béke biztosításáért. Az ifjúság legsürgősebb háború utáni szükségleteit kielégíteni, különösen a háború sújtotta népek megsegítése. Ez utóbbi határozatot éppen a magyar küldött javaslatára hozta a kongresszus. Nagyon fontos a mi szempontunkból az, hogy az ifjúsági világkongresszus kiadta a jelszót a világ ifjúsága számára: „Be a szakszervezetekbe!". Végül a kongresszus javasolta, hogy minden országban hozzon létre az ifjúság egyeztető bizottságokat, melyeken keresztül az ország egész ifjúságát kapcsolják be a DIVSZ-be.

A különböző alkalmakkor Magyarországon tartózkodó külföldi ifjúsági delegációkkal minden esetben felvettük a kapcsolatot, s kölcsönösen kicseréltük tapasztalatainkat.

Összefoglalva a SZIT eddigi munkáját, mindig és mindenütt a munkásifjúság érdekeit képviselte. A SZIT megerősödésével vált lehetővé pl. hogy az üzemi bizottságok választásánál a korhatárt 24 évről 18 évre szállítsák le, mert a SZIT-mozgalom bebizonyította, hogy a munkásifjúság elég érett és érdemes az idősebb elvtársak bizalmára.

A széncsatában derekasan kivették a részüket a SZIT-rohambrigádok is. Elmondhatjuk, hogy ezek az ifjúmunkások a mi hőseink. Otthagyták kényelmes otthonukat, családjukat, hogy részt vegyenek demokráciánk egyik legdöntőbb csatájában. Nem kis része volt bányászbrigádjaink sikerében annak is, hogy legjobb kádereinket, ifivezetőinket állítottuk csatasorba.

A SZIT tevékenyen részt vett abban az akcióban, melynek eredményeképpen ma már sok üzemben napközi és gyermekotthonok vannak.[7]

Beszámolóm utolsó részében szólnom kell még viszonyunkról a többi ifjúsági szervezettel. A SZIT kezdetben főleg a MADISZ-szal működött együtt. Ennek oka az volt, hogy mikor kiadtuk az „Új tanonctörvény" jelszót, erre a MADISZ reagált legélénkebben, és támogatott bennünket legjobban. Így kialakult egy akcióegység köztünk és a MADISZ között. Június 10-ének, az ifjúsági napnak megrendezésében úgy technikailag, mint kulturális téren a SZIT nagy munkát végzett. A MADISZ-szal, a SZIM-mel, a Független Ifjúsággal együtt vállaltuk a kormánytól nyert felhatalmazás alapján a fasiszta könyvek gyűjtését.[8]

A választások után előállott súlyos gazdasági helyzetben a SZIT egy akciót indított az ifjúság és különösen a tanoncok sorsának közvetlen megjavításáért.

Ez az akciónk visszhangra talált a többi ifjúsági szervezetnél is, és sikerült létrehozni egy közös akcióbizottságot.[9] A bizottság most már az egész budapesti ifjúság nevében 10 pontban foglalta össze a legfontosabb követeléseket, melyek azóta legnagyobbrészt megvalósultak. Az akcióbizottság munkája, valamint a november 24-én a Parlamentben megtartott közös ifjúsági ankét előkészítette a Magyar Ifjúság Országos Tanácsának megalakítását. A MIOT az összes demokratikus magyar ifjúsági szervezet egyeztető bizottsága, mely bizottság megalakítását minden országban már a DIVSZ is határozatba hozta. A MIOT elvi programját 8 pontban foglaltuk össze, melyben a Függetlenségi Front szellemében, demokráciánk összes kérdéseiben állást foglaltunk.[10] A MIOT feladata az, hogy az ifjúság összes fontos kérdéseiben harcos álláspontot foglaljon el, és megakadályozza azt, hogy az ifjúsági szervezetek egymás ellen hadakozzanak, s ebből a céltalan ellenségeskedésből a reakciónak legyen haszna. Külön probléma a cserkészek kérdése. A Cserkészszövetségben a vezetőség mai összetétele nem nyújt garanciát arra, hogy a cserkészcsapatokat, szemben a múlttal, valóban demokratikus szellem töltse meg. A SZIT vezetősége a Szakszervezeti Tanáccsal egyetértésben ezért elhatározta, hogy külön cserkészcsapatot alakít az ifjúmunkások számára, akik eddig lényegileg

a cserkészmozgalomból ki voltak rekesztve. Feladatul tűzte ki továbbá a lelépő vezetőség, hogy az üzemi cserkészcsapatokat kivegyük a tőkés vállalkozó, illetve az igazgatóság kezéből, és szakszervezeti vezetés alá vonjuk. Ezzel az ifjúmunkás-mozgalmat újabb területre terjesztjük ki, és egyben a Cserkészszövetség demokratizálását segítjük elő.

A leendő cserkészcsapatunk jelenlevő tagjait szeretettel üdvözlöm mindnyájunk nevében, és annak a reményemnek adok kifejezést, hogy rövidesen elmondhatjuk, hogy az üzemi cserkészcsapatok már nem az ifjúság üzemi egységének megbontói, hanem az egységes mozgalom, a SZIT támogatói.

Más ifjúsági mozgalmak vezetőivel tárgyalva csak úgy tudjuk a munkásifjúság érdekeit képviselni, ha érezzük, hogy mögöttünk vannak az ifjúmunkások széles tömegei, mert ez ad nekünk erőt. Ma már elmondhatjuk, hogy a munkásifjúság nagy tömegei mögöttünk állanak, mozgalmunkban tömörülnek. Ezt a mozgalmat csakis a demokrácia szabad légkörében fejleszthetjük ki, ezért bátran elmondhatjuk, hogy a Szakszervezeti Ifjúmunkás- és Tanoncmozgalom egyik sarkalatos alapja és egyben célkitűzése a *szabadság!*

Mi, munkásifjak minőségileg különbözünk a magyar ifjúság többi részétől. Mi vagyunk a legkülönbek, s ezért nekünk megbecsülés jár. Az ország megbecsülését és vezető szerepünket a múltban a fasizmus elleni harccal érdemelhettük ki. Bár ebben a harcban a magyar ifjúság nem úgy vizsgázott, ahogy kellett volna, mégis ami történt, abban elsősorban a munkásifjúságnak volt része, és ezzel nagymértékben hozzájárultunk az ország becsületének megmentéséhez. Ma új feladatokat tűz elénk az ország helyzete. Ma az élenjáró szerepünket s a megbecsülést a *munka* adja nekünk, mert ez az ország csak a dolgozók verejtékével épül fel. Mások is dolgoznak, de mi egységesek vagyunk, mint maga a munkásosztály. Az *egység* számunkra nem puszta szó. A mi mozgalmunk a szakszervezeti egységen, a munkásegységen épül fel. A munkásegység pedig a nemzeti összefogás és ezen keresztül egész demokráciánk egyik döntő alapja. Egység, munka, szabadság, ez az a hármas jelszó, melyben összefoglalhatjuk politikai programunkat. A 3 jelszó közül főleg az egység múlik rajtunk. A mi egységünk természetesen adódik, mert a munkásifjúság az üzemen belül egy természetes egységben él, s ezt az egységet megbontani nem szabad. A munkásifjúság tömegei ösztönösen is rátapintanak erre a gondolatra, s ezért van az, hogy csoportjaink közvetlen a felszabadulás után, de még manapság is vidéken

minden külső behatás nélkül, szervező munka nélkül, spontán önmaguktól is megalakulnak. Ezek a spontán csoportok megmutatják, hogy a mi egységtörekvésünk feltétlenül helyes és nem erőszakolt célkitűzés. Nincs itt egyébről szó, mint arról, hogy egy-egy üzem ifjúmunkásai kölcsönösen összeállnak, hogy megvédjék egyöntetű gazdasági és politikai érdekeiket, s közösen rendezzék kulturális és oktatási programjukat. Ennek szükségességét maguk az ifjúmunkások is mindenütt érzik és ezért azt hiszem, hogy mindnyájunk nevében beszélek, mikor leszögezem, hogy az üzemeken belül csak SZIT-csoport legyen, mint a munkásifjúság egyetlen egységes szervezete.

Ugyanakkor leszögezhetjük, hogy ez a törekvésünk nem irányul semmilyen más demokratikus ifjúsági szerv[ezet] ellen, mert hiszen a mi tagjaink egyben tagjai lehetnek bármely más demokratikus ifjúsági szervezetnek is. Ez a követelés azonban az egész munkásifjúság érdeke, mert ha az üzemen belül több ifjúsági mozgalom szervezkedik, akkor megbomlik az ifjúmunkások természetes egysége. Ez feltétlenül a szervezettség, az érdekvédelmi harc és az ifjúság demokratikus nevelésének rovására megy, még akkor is, ha az egyes mozgalmak külön-külön az ifjúság érdekeit szolgálják. Ha pl. az üzemben megalakul a MADISZ-csoport, akkor természetesen megalakul a SZIM-csoport is, és a SZIT-tel együtt így három ifjúsági szervezet működik az üzemben. Természetesen az üzemi bizottság így egyik csoportot sem támogathatja, a csoportok erejét a féltékenykedés és kölcsönös torzsalkodás emészti fel, s a három csoport együttvéve is csak a munkásifjúság kis töredékét, főképpen a pártifjúságot tudja megnyerni. A pártonkívüli ifjúságnak azonban természetesen egyik mozgalomhoz sem lesz bizalma, mert áldatlan testvérharcot lát az üzemen belül, nem pedig az ifjúság érdekeinek konstruktív védelmét. Így a pártonkívüli ifjúság nagyon könnyen a reakció befolyása alá kerül, amint azt néhány konkrét példánk bizonyítja. S végül általában, ha egy üzemben több ifjúsági mozgalom működik, ez meggyengíti a munkásegységet és ezzel csökkenti a szakszervezetek erejét. Ha az ifjúságot szétforgácsoljuk az üzemben, ha ezáltal a pártonkívüli ifjúmunkások lába alól kirántjuk a szilárd mozgalmi talajt, ezzel csak a reakciót erősítjük.

Határozottan le kell még szögeznem azt is, hogy az üzemi ifjúság egységének megteremtésére csak a SZIT alkalmas, mert a mi mozgalmunk a munkásegységen alapul. Ezért elvtársak ismételten és hangsúlyozottan leszögezem, hogy az üzemekben csak a SZIT szervezhet.

Persze ezzel nagy kötelezettséget is vállalunk magunkra, mert ez azt jelenti, hogy minden üzemben meg is kell szervezni az ifjúmunkásokat. A vezetőség egy öthónapos tervet fog kidolgozni, melynek keretében ezt meg is fogjuk valósítani...[11]

Mi, munkásifjak a márciusi ifjúság, Petőfi utódainak tekintjük magunkat. Új és nehéz feladatok előtt állunk. Bízom azonban abban, hogy sikeresen előbbre visszük a munkásifjúság és a magyar demokrácia ügyét. Mozgalmunk mindaddig legyőzhetetlen, míg megőrzi szoros kapcsolatát az ifjúmunkások széles tömegeivel. Eddigi eredményeinket mindig a tömegeinkkel együtt értük el, és a munkásegységnek köszönhetjük. Most új harcok előtt még szorosabbra kell fűzzük kapcsolatainkat az ifjúmunkások tömegeivel, és még szorosabbra kell zárnunk a munkásifjúság egységét a reakció minden megnyilvánulásával szemben. Legyen ez a kongresszus hadüzenet a reakciónak és mindazoknak, akik nehéz harcunkban az ifjúmunkásság egységét meg akarják bontani.

Éljenek az egységes szabad szakszervezetek!

Éljen a SZIT! – a munkásifjúság harcos egységes szervezete!

Egység! Munka! Szabadság!

Eredeti tisztázat. – PI Archívum. 286–31.

A SZIT első kongresszusa 700 küldött jelenlétében a Vasas Székházban ülésezett. *Baranyai Tibor* megnyitója után *Kisházi Ödön* a Szakszervezeti Tanács, *Rákosi Mátyás* az MKP és *Szakasits Árpád* az SZDP nevében üdvözölte a kongresszust. *Bán Antal* iparügyi miniszter beszéde után hangzott el *Dénes István* titkári beszámolója. Utána vita következett. A kongresszus egyhangúlag elfogadta a határozati javaslatot és megválasztotta a SZIT vezető szervét, a harmincöt tagú Szakszervezeti Ifjúsági Tanácsot. (Szakszervezeti Közlöny, 1946. március 5. Első szabad ifjúmunkás-kongresszus.)

* Alap (Fejér megye) községben.
** Ma: Szikra mozi.
*** Helyesen: Freie Österreichische Jugend.

1 A beszámoló a kihagyott részben röviden áttekintette az ifjúmunkás-mozgalom harcos múltját.

2 A SZIT ideiglenes vezetőségének tagjai voltak: *Petrák Ferenc* (MKP) titkár, *Lajtai Vera* (MKP) és *Baranyai Tibor* (SZDP) szervezési, *Sánta Pál* (MKP) oktatási, *Láng György* (MKP) sajtó-propaganda-kulturális, *Horváth Károly* (MKP) újjáépítési megbízottak, *Leitner Vera* (MKP) adminisztrációs ügyek. (*Petrák Ferenc* jelentése a SZIT helyzetéről 1945. augusztus 11-én. PI Archívum. 274–18/19.)

3 Lásd a 17. iratot.

4 A „Magyar Közlöny" 1947. január 10-i számában jelent meg az iparügyi miniszter 77 100/1946. Ip. M. sz. rendelete a 10 400/1945. ME. sz. rendeletnek a tanoncotthonok ellenőrzéséről szóló 3. §-a végrehajtása tárgyában. A rendelet kimondta, hogy „...minden egyes tanoncotthonra nézve külön felügyelő bizottságot kell alakítani, ha azonban ugyanaz a természetes vagy jogi személy több tanoncotthont tart fenn, az általa fenntartott összes tanoncotthonokra nézve egy felügyelő bizottságot kell alakítani... A felügyelő bizottság a tanoncotthont testületileg vagy egyes tagjai útján ellenőrzi... A felügyelő bizottság ellenőrzése során különös gondot tartozik fordítani arra, hogy a tanoncotthon helyiségei az erkölcs, az egészség és a testi épség követelményeinek megfelelő állapotban vannak-e, nemkülönben, hogy a tanoncokkal való bánásmód, ellátás és az élelmezés szempontjából nincs-e kifogás."

5 A kalóriarendszer, a bérfizetés alapvető formája volt az inflációs időszakban. 1946. február 1-én lépett életbe. A vállalatokat arra kötelezték, hogy a munkabér egy részét meghatározott mennyiségű és minőségű élelmiszerekben – fizikai munkásoknál átlag heti 17 500 kalóriában – biztosítsák. A kalóriarendszer bevezetése hozzájárult ahhoz, hogy a dolgozók az infláció nehéz hónapjaiban helyt tudjanak állni a termelésben.

6 A kongresszus jóváhagyta a szervezet elnevezésének módosítását: a Szakszervezeti Ifjúsági Titkárság helyett Szakszervezeti Ifjúmunkás- és Tanoncmozgalom, a szóösszevonás – SZIT – meghagyásával.

7 *Molnár Erik* népjóléti miniszter kezdeményezésére országos akció indult 1946 januárban az elhagyott gyermekek segítésére. A MADISZ és a SZIT ruhával, élelmiszerrel, új gyermekotthonok létesítésével segítette az akciót.

8 Lásd a bevezető tanulmány 54. oldalát.

9 Lásd a 31. iratot.

10 Lásd a 40. iratot.

11 A beszámoló befejezéséül ismertette a SZIT öthónapos munkatervének fő célkitűzéseit, amely a kongresszusi határozatokban megfogalmazást kapott.

39b

A SZIT ELSŐ KONGRESSZUSÁNAK HATÁROZATAI

[1946. március 5]

...A kongresszus nyomatékosan hangsúlyozza, hogy az ország gazdasági talpraállítása, a reakció végleges megsemmisítése, a demokrácia eddig elért vívmányainak biztosítása, újabb eredmények kiharcolása csak a nemzeti erők összefogásával és ezen belül elsősorban szilárd munkásegységgel lehetséges. A kongresszus leszögezi, hogy a Szakszervezeti Ifjúmunkás- és Tanoncmozgalom a munkásegység alapján áll. Utasítja

a Szakszervezeti Ifjúsági Tanácsot, hogy az ifjúmunkás-egységet őrizze meg és fejlessze tovább, s folytasson kíméletlen harcot mindazok ellen, akik ezt az egységet megbontani igyekeznek. Különösen éberen őrködjék a Szakszervezeti Ifjúsági Tanács az ifjúsági egység fölött az üzemekben. A kongresszus határozottan állást foglal amellett, hogy az üzemekben csak a SZIT csoportjai működjenek. Ez az egész munkásifjúság érdeke, mert ha az üzemen belül több ifjúsági mozgalom szervezkedik, akkor megbomlik az ifjúmunkások természetes egysége a munkahelyen, s ez feltétlenül a szervezettség, az érdekvédelmi harc és az ifjúság demokratikus nevelésének rovására megy, még akkor is, ha az egyes mozgalmak külön-külön az ifjúság érdekét szolgálnák. A kongresszus továbbá leszögezi, hogy az üzemek ifjúságának egységes megszervezése és irányítása egyedül a Szakszervezeti Ifjúmunkás- és Tanoncmozgalom feladata lehet, mert a két munkáspárt fiataljai mellett, a pártonkívüli ifjúmunkás rétegeket is képes befogadni és kell is hogy befogadja soraiba.

A kongresszus szükségesnek tartja az összes demokratikus ifjúsági szervezetekkel való együttműködést a magyar ifjúság gazdasági, kulturális és társadalmi helyzetének megjavításáért. Utasítja e célból a Szakszervezeti Ifjúsági Tanácsot, hasson oda, hogy a legrövidebb időn belül létrejöjjön a magyar ifjúsági szervezetek állandó közös tanácsa, amely egységesen képviselje a demokratikus magyar ifjúságot bel- és külföldön egyaránt.

A magyar szakszervezeti ifjúsági mozgalom elsők között törte át nemzetközi elszigeteltségünket. Küldöttségileg részt vettünk a belgrádi jugoszláv, a zágrábi balkán ifjúsági kongresszuson, a bécsi osztrák ifjúsági konferencián, valamint a Demokratikus Ifjúsági Világszövetség londoni konferenciáján. A kongresszus magáévá teszi a Szakszervezeti Internacionálé** és a DIVSZ célkitűzéseit és határozatait.*

A kongresszus a munkásifjúság gazdasági, kulturális és társadalmi érdekeinek védelmére az alábbi minimális követelésekért indítja meg a harcot:

1. Követeljük a tanonckérdést intézményesen rendező új tanonctörvény mielőbbi megjelenését. Az Iparügyi Minisztérium törvényelőkészítő osztálya legkésőbb a nemzetgyűlés őszi ülésszakának megkezdésére készítse el és terjessze be az új tanonctörvényt.

2. Az ifjúmunkások munkaviszonyainak szabályozása, különös tekintettel a serdülőkorúakra. 18 éven alul az éjjeli munka eltiltása, a 28 napos fizetett szabadság és a nehéz testi munkás pótjegy kiterjesztése valamennyi 18 éven aluli ifjúmunkás számára. Félévenként kötelező orvosi vizsgálat.

3. A bérmegállapító bizottságba az ifjúság képviselőjét is vonják be.

4. Az ifjúmunkáslányok is tanulhassanak bármilyen szakmát, ugyanúgy tanulóév formájában, mint az ifjúmunkások.

5. Az üzemi ellátásban, bármily formában is történjék az, az ifjúmunkások és tanoncok semmiféle hátrányt ne szenvedjenek. Az üzemi ellátás ma azt a létminimumot biztosítja, ami az ország mai gazdasági helyzetében egy-egy dolgozónak jut. A legélesebben tiltakozunk az ellen, hogy az ifjúmunkásokat és tanoncokat az egységes üzemi ellátás kötelezettsége miatt elbocsátják. Követeljük, hogy a szakmunkás-utánpótlás, valamint a munkásifjúság fizikai elsatnyulásának megakadályozása érdekében az iparügyi kormányzat a legszigorúbban lépjen fel az ilyen elbocsátások ellen.

6. Minden 500 munkásnál többet foglalkoztató üzem kötelezhető legyen a Szakszervezeti Tanács javaslatára tanműhely, vállalati tanonciskola és tanoncotthon felállítására és abban legalább 50 tanonc szakmai nevelésére.

7. Minél több jól felszerelt és ellátott, demokratikus szellemű állami vagy községi tanoncotthon létesítése. Tiltakozunk az ellen, hogy a nem állami vagy községi tanoncotthonokban visszaélések történjenek a tanoncok lelkiismereti szabadságával és kiszolgáltatott helyzetükkel. Követeljük az összes tanoncotthonok szakszervezeti ellenőrzését.

8. Egységes és céltudatos iparoktatást követelünk. A tanonciskolákban szakképzett pedagógusok tanítsanak, továbbá a gyakorlati tárgyak oktatására képzett szakmunkásokat is vonjanak be.

9. Követeljük, hogy a tanonciskolai tantervben heti egy órát biztosítsanak a szakszervezetek által kiküldött előadók részére. Az előadások tárgyát s az előadók személyét illetőleg a SZIT a Szakszervezeti Tanács ellenőrzése mellett döntsön.

10. A tanoncotthonok és iskolák demokratikusan választott bizottságait ismerjék el hivatalos képviseleti szervként.

11. Az OTI és MABI létesítsen megfelelő számban nyaralótáborokat, ahol az ifjúmunkások egészségügyi és szakszervezeti felügyelet mellett tölthetik el négyhetes szabadságukat. A SZIT is tovább kívánja fejleszteni üdültetési akcióját, s erre a célra követel megfelelő kastélyokat, valamint állami támogatást azoknak korszerű berendezésére és fenntartására.

12. Az 1944/45. évben a katonai szolgálat, frontátvonulás vagy fogság következtében mulasztott tanoncidő miatt a tanonciskolai és segédvizsga letételét ne lehessen a tanonctól megtagadni.

13. Követeljük a közoktatás reformját oly módon, hogy minden ifjúmunkás iskolai végzettségére való tekintet nélkül megfelelő felvételi vizsga letétele után főiskolára és egyetemre felvehető legyen. Az egyetemekről szigorú igazoltatások után szórják ki a reakciós diákokat, hogy helyüket becsületes, tanulni vágyó munkás- és parasztifjak foglalhassák el.

14. A szakmunkáskérdés haladottabb formája az ipari középiskola, ezért minden szakma részére minél nagyobb számban ipari középiskolák létesítendők. A munkásifjúság szak- és általános tudásának emelését minél több esti tanfolyam és könyvtár szolgálja. Az ifjúmunkások szakmai továbbképzése vagy egyéb iskolai tanulmányai miatt mulasztott munkaórák bérét a munkáltató fedezze teljes egészében.

15. Minden üzem, ahol legalább 30 ifjúmunkás dolgozik, köteles legyen helyiségről, kulturális és sportlehetőségről gondoskodni.

A kongresszus utasítja a Szakszervezeti Ifjúsági Tanácsot, hasson oda a Szakszervezeti Tanácsnál, hogy minden szakszervezetben az ifjúsági kérdések intézésével önálló titkárt bízzanak meg.

Tekintettel arra, hogy az üzemi bizottságok kellő tárgyismeret, megértés és idő hiányában az ifjúsági kérdésekkel nem tudnak kellően foglalkozni, feltétlenül szükségesnek tartjuk az ifjúság képviseletét az üzemi bizottságokban. Ezért a kongresszus kéri a Szakszervezeti Tanácsot, hogy ahol az ifjúság képviselőit az üzemi bizottságokba nem választották be, az ifjúsági csoportok titkárai tárgyaló félként az üléseken hivatalból részt vehessenek.

A kongresszus utasítja a Szakszervezeti Ifjúsági Tanácsot, hogy a mozgalom tervszerű fejlesztése érdekében dolgozzon ki öthónapos tervet, melynek keretében biztosítja a mozgalom kiterjedését az ország egész területére és az ifjúmunkásleányok, valamint a fiatal üzemi értelmiség fokozottabb bevonását a mozgalomba. A terv biztosítsa legkésőbb május 1-ig az „Ifjúmunkás" lap megindítását.[1]

A kongresszus tisztában van azzal, a múlt gyakorlata alapján, hogy jogosnak elismert követeléseinek teljesítése az aktatologató, reakciós köztisztviselők szabotálásába ütközik. Miután összes követelésünk megvalósításának legfőbb akadálya a reakciós köztisztviselők szabotálása és miután ezen túlmenően a közigazgatás megtisztítása egész demokráciánk fejlődésének legfőbb előfeltétele, követeljük a demokrácia ellenségeinek eltávolítását a demokratikus állam közigazgatásából, a Szakszervezeti Tanács közreműködése mellett. A kongresszus utasítja a Szakszervezeti Ifjúsági Tanácsot, hogy erre a harcra mozgósítsa az ifjúság széles tömegeit és készítse elő őket a küzdelem legélesebb formáira is.

Legyen ez a kongresszus hadüzenet a reakciónak, és mindazoknak, akik nehéz harcunkban az ifjúmunkásság egységét meg akarják bontani.

A szakszervezeti ifjúság közgyűlése egyhangú lelkesedéssel megválasztotta a *Szakszervezeti Ifjúsági Tanácsot,* melynek tagjai a következők:

Elnök: Tóth Géza (BSZKRT).

Titkár: Dénes István (vasas).

Titkárhelyettes: Baranyai Tibor (szabó), *Lajtai Vera* (bőrös).

Elnökségi tagok: Jelinek Ferenc (bányász), *Bérces Jenő* (vasas) *Lőkös Gyula* (vasas), *Láng György* (vasas).

Tanácstagok: Aschin Margit (fodrász), *Benda Zsuzsa* (KAOSZ), *Brugovitzky Gellért* (Posta), *Dezsényi Rudolf* (vasas), *Gábor Zoltán* (BSZKRT), *Gulyás Ferenc* (KAOSZ), *Wittek Géza* (vasas), *Haidinger Ilona* (könyvkötő), *Horváth István* (vasas), *Kerekes Pál* (nyomdász), *Kiss Sarolta* (üzemi tisztviselő), *Kovács Imre* (famunkás), *Sáli Tamás* (vasutas), *Pécsi Ferenc* (textiles), *Pintér Richárd* (vasas), *Polgár Andor* (vasas), *Raumann Kató* (vegyész), *Sági György* (vasas), *Selinkó István* (mérnök), *Sipőcz Miklós* (textilmunkás), *Szilánk András* (vasas), *Takács János* (vasutas), *Tóth Ferenc* (bőrös), *Tóth László* (textilmunkás), *Weich Kázmér* (vegyész).

Szakszervezeti Közlöny, 1946. március 5. Első szabad ifjúmunkás-kongresszus.

* Helyesen: a zágrábi jugoszláv, a belgrádi balkán ifjúsági kongresszuson.
** Helyesen: Szakszervezeti Világszövetség.

[1] Az „Ifjúmunkás" első száma 1946. május 1-én jelent meg.

40

1946. március 4

A MAGYAR IFJÚSÁG ORSZÁGOS TANÁCSA FELHÍVÁSA A MAGYAR IFJÚSÁGHOZ MEGALAKULÁSÁRÓL ÉS CÉLKITŰZÉSEIRŐL

A magyar ifjúságért, nemzetünk jövőjéért érzett felelősségünk tudatában a Független Ifjúság, a KALOT, a MADISZ, a Magyar Cserkészszövetség, a Magyar Egyetemi és Főiskolai Egyesületek Szövetsége, a Népi Ifjúsági Szövetség, a Polgári Demokratikus Ifjúság, a református KIE, a SZIM és a Szakszervezeti Ifjúmunkás- és Tanoncmozgalom, a magyar ifjúság többségét magába foglaló ifjúsági szervezetek, elhatároztuk, hogy közös erővel fogunk küzdeni a magyar ifjúság, a magyar nemzet ügyéért.

1. Harcolunk a magyar jövőért, a magyar nép uralmáért és a magyar ifjúság jogaiért. Harcolunk a fasizmus szellemi és politikai maradványainak végleges felszámolásáért, valamint azért, hogy a káros sovinizmust igazi patriotizmus, az antiszemitizmust pedig a kölcsönös megbecsülés és megértés szelleme váltsa fel.

2. Követeljük a háborús bűnösök szigorú, igazságos és haladéktalan megbüntetését.

3. Küzdünk a demokrácia eredményeinek lebecsülői ellen. Mindent megteszünk a demokratikus vívmányok továbbfejlesztéséért, megvédjük a parasztság és munkásság érdekvédelmi szervezeteit. Vállaljuk a közösséget a falvak és városok dolgozóival. Velük együtt védjük a földreformot. Támogatjuk a föld munkásait, az új és régi gazdákat és az ipari munkásságot egyaránt megélhetésükért folytatott harcukban. Követeljük a magyar nép érdekében az államgépezet megtisztítását a reakciósoktól csakúgy, mint mindazoktól, akik a fiatal magyar demokráciát saját önös és tisztátlan érdekeik megvalósulási lehetőségének tekintik. Követeljük demokratikus szakemberek bevonását, a népi származású ifjúság érvényesülésének biztosítását, továbbá a néppel együtt érző magyar értelmiség munkájának megbecsülését. Hitünk szerint szolgáljuk a magyar demokráciát, amikor a Nemzeti Függetlenségi Front programjának szellemében követeljük a föld méhe kincseinek államosítását a közjó érdekei szerint.

4. Híven akarjuk szolgálni a magyar nép államát, a magyar köztársaságot. Megvédjük azokat a jogokat, amelyeket a köztársasági alkotmány a magyar népnek és hazánk minden egyes polgárának biztosít.

5. Minden erőnkkel dolgozunk országunk lelki, szellemi és fizikai újjáépítéséért. Szükségesnek tartjuk a demokratikus erők további együttműködését nemzetünk felvirágzása érdekében. Ezért igyekezünk a demokratikus ifjúsági mozgalmaktól eddig tartózkodó, legnagyobbrészt közönyös ifjúság érdeklődését felkelteni s őket a magyar ifjúság közös munkájába bevonni. Az ocsúdó magyar ifjúság nevében elítéljük azokat, akik a nyomor és éhség idején dúslakodnak minden jóban. Radikális intézkedéseket követelünk azok ellen, akik a dolgozók nyomorán vagyonokat szereznek.

6. A magyar ifjúság demokratikus átneveléséért az eddiginél sokkal mélyrehatóbb intézkedéseket követelünk. Ilyen irányú munkájában a legteljesebb mértékben támogatjuk az illetékes szerveket. Olyan közoktatásügyi reformot követelünk, melynek eredményeképpen országunk iskoláiban népünk szolgálatára és a népek közötti testvériség szellemében nevelik a tanulókat. Ez jusson érvényre iskolában és a tankönyvek tartalmában egyaránt.

7. Két vesztes háború tanulságait levonva térjünk vissza *Kossuth* szelleméhez. Ebben a szellemben fogjuk építeni szomszédainkkal a kölcsönös barátságon alapuló együttműködést és békét. Minden erőnkkel azon leszünk, hogy a Szovjetunió és a többi demokratikus nagyhatalom teljes bizalmát és barátságát munkánkkal kiérdemeljük.

8. Elfogadjuk a londoni ifjúsági világkonferencia határozatát. Szükségesnek tartjuk, hogy mielőbb felvegyük a kapcsolatot a Demokratikus Ifjúsági Világszövetséggel, hogy a többi nemzet ifjúságával együtt dolgozhassunk jobb jövőnkért. A nemzetek közötti béke megszilárdításáért szükségesnek tartjuk, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezetében az ifjúság is helyet kapjon. Reméljük, hogy az Egyesült Nemzetek értékelni fogják a világ demokratikus ifjúságának a béke érdekében kifejtett munkáját, és teljesíteni fogják a Demokratikus Ifjúsági Világszövetség ez irányú kérését. Kívánatosnak tartjuk azt is, hogy az egyes szervezetek ápolják nemzetközi kapcsolataikat. A szabadságszerető népek ifjúságához méltóan igyekszünk beilleszkedni a népek testvéri közösségébe.

Szilárd meggyőződésünk, hogy a fenti célok megvalósításával előbbre

fogjuk vinni a magyar ifjúság ügyét. Le akarjuk bontani a paraszt-, munkás- és diákifjúság közötti válaszfalakat.

Azt akarjuk, hogy a három réteg közös erővel munkálkodjék nemzetünk jobb jövőjének kiépítésén. Ennek érdekében megalakítjuk a Magyar Ifjúság Országos Tanácsát (MIOT). Az Ifjúsági Tanács célja a demokratikus ifjúsági mozgalmak munkájának könnyítése és elősegítése.

Köszöntjük az egész magyar ifjúságot.

Munkát, becsületet és bizalmat kérünk minden magyar ifjútól és leánytól. Szolgáljuk mindannyian magyar szívvel és magyar lélekkel hazánkat a nehéz időben. Új társadalmat, új népet, új nemzetet kell teremtenünk, annak tudatában, hogy új ezredévet csak tiszta erkölcsű, egészséges, demokratikus ifjúság teremthet.

B. Rácz István
a Független Ifjúság országos elnöke.
Bálint József
a KALOT országos főtitkára.
Nonn György
a MADISZ főtitkára.
Márton Dezső
Magyar Cserkészszövetség.
Jónás Pál
a Magyar Egyetemi és Főiskolai
Egyesületek Szövetségének elnöke.
Borsos Sándor
a Népi Ifjúsági Szövetség főtitkára.
Litvay Tamás
Polgári Demokratikus Ifjúság.
Nagy Gyula
a református KIE országos titkára.
Lányi Béla
a SZIM főtitkára.
Dénes István
a Szakszervezeti Ifjúmunkás- és
Tanoncmozgalom titkára.

Ifjúság, 1946. március 4. Felhívás a magyar ifjúsághoz!

41

1946. március 28

TUDÓSÍTÁS A MADISZ SPORTKÖZPONT TISZTÚJÍTÓ KÖZGYŰLÉSÉRŐL

Március 28-án tartotta Sportközpontunk ez évi tisztújító közgyűlését, ahol *Keresztes Tibor*, a Sportközpont főtitkára beszámolt az elmúlt év sporteseményeiről, valamint kimagasló eredményeiről. Beszámolója után *Gallowich Tibor* elnök megvilágította azt az utat, amelyen a magyar sportnak haladnia kell. Megemlítette, hogy a sportban is azt a lelkes újjáépítő munkát kell folytatni, amit az ország többi dolgozói végeznek.

A MADISZ Sportközpont 1945 februárjában kezdte meg munkáját. Március 4-én volt az első labdarúgó-mérkőzés a kőbányai MADISZ és Kammer-gyár* csapatai között. *Budapest első sporteseményét is a MADISZ rendezte, az MLSZ megindulását megelőzően indult meg a Szabad Ifjú Serleg 20 csapat részvételével.*

Ökölvívógárdája is először a MADISZ-nak volt. A labdarúgásban három MADISZ-egyesület került az élvonalba, de *72 egyesület küzd a különböző alosztályok bajnokságaiban. Kívülük több mint 500 csapat van olyan, amelyik a MADISZ által rendezett járási bajnokságokban játszott. Igen sok egyesület úgyszólván minden felszerelés nélkül áll. Pétervár** csapata pl. végig mezítláb játszva nyert ősszel járási bajnokságot.* 150-nél több kézilabdacsapatot tart nyilván a központ, 65 helyen van ökölvívó-, 45 helyen birkózószakosztály, ezeken kívül kosárlabdázók, úszók, teniszezők igen szép számban működnek, 19 repülő- és 20 modellező-szakosztály is van.

A hatalmas tömegmozgatás minőségi vonalon is eredményeket hozott. A MADISZ-sportolók a versenyek során *17 országos bajnokságot nyertek, köztük 6 atlétikai, 6 evezős és 5 teniszbajnokságot.* Ezeken kívül igen sok első helyet és számos szép helyezést értek el.

A tisztújítás eredményeképpen elnök: *Gallowich Tibor*, főtitkár: *Keresztes Tibor*. Helyet foglalnak a vezetőségben sport- és politikai életünk kiválóságai, pártállásra való tekintet nélkül.

Ifjúság, 1946. április 14. A MADISZ Sportközpont tisztújító közgyűlése.

* Ma: Kőbányai Textilművek.
** Eredetileg így.

42

1946. május 8

A DEMOKRATIKUS IFJÚSÁGI SZERVEZETEK TILTAKOZÓ GYŰLÉSÉNEK HATÁROZATA

Összesereglettünk a gyárakból, üzemekből, iskolákból és otthonainkból, hogy tiltakozzunk a fasizmusnak és a reakciónak az ifjúság soraiban napról napra jobban tapasztalható térhódítása ellen. Míg az ifjúság döntő többsége gyárakban és üzemekben, mezőkön és iskolákban nélkülözve dolgozik vagy képezi magát a magyar demokrácia szolgálatára, addig a demokrácia ellenségei városokban és falvakban demokráciaellenes, soviniszta jelszavakkal szabad hazánk, demokratikus köztársaságunk, a felszabadító Vörös Hadsereg és a szomszéd népek ellen szervezik a fasizmus bódulatából még fel nem ocsúdott magyar fiatalokat. Gyilkosságra, rombolásra buzdítják őket, hogy hazánkat még nagyobb katasztrófába döntsék. A demokratikus magyar ifjúság nem tűrheti tovább hazánk ellenségeinek aknamunkáját. Nem nézhetjük tétlenül, hogy a fasizmus és reakció vak eszközül használja fel a magyar ifjúságot. A magyar demokrácia felelős vezetőivel, őszinte híveivel együtt csírájában fogunk elfojtani minden nemzetrontó, hazaáruló törekvést. Ezért követeljük:

1. Állítsák statáriális bíróság elé a fasiszta összeesküvőket. Halállal lakoljanak azok, akik a magyar ifjúságot újra a szabadság ellen akarják harcba vinni.

2. Távolítsák el az ifjúsági egyesületek éléről mindazokat, akik a múltban segédkezet nyújtottak az ifjúság megrontásához, valamint azokat is, akik felelősek azért, hogy egyes ifjúsági szervezetek demokratikus jelszavak hangoztatása mögött a fasiszta és reakciós összeesküvők fedőszerveivé váltak.

3. Tisztítsák meg az iskolákat a fasiszta és reakciós tanároktól. Teremtsék meg annak lehetőségét, hogy a munkás- és parasztszármazású fiatalokból új, a demokráciához hű diákréteg alakuljon ki a magyar iskolákban. Egyben biztosítsák azt is, hogy a haladó szellemű, demokratikus tanerők anyagi nehézségek nélkül tudják nevelni a magyar ifjúságot.

4. Fordítsanak az illetékesek az eddiginél sokkal több gondot a dolgozó magyar ifjúság sérelmeinek orvoslására. Követeljük a kollektív szerződések betartását, a tanonc- és diákotthonok rendbehozatalát, az ifjúság jogos politikai, gazdasági és kulturális követeléseinek teljesítését.

Felhívjuk a magyar demokrácia minden őszinte hívét, ifjat és felnőttet egyaránt, támogasson bennünket követeléseink megvalósításában. Azt akarjuk, hogy a magyar ifjúság a magyar demokrácia őszinte híve legyen. Ezért folytatunk kemény harcot a fasizmus és reakció ügynökei ellen, és ezért követelünk több támogatást a magyar ifjúság részére.

Halál a fasiszta összeesküvőkre!

Ki a reakcióval az iskolákból és az ifjúsági egyesületekből!

Jobb életkörülményeket a nélkülöző ifjúságnak!

Eredeti tisztázat. – PI Archívum. 285–2/14.

A MIOT rendezte a budapesti nagygyűlést 1946. május 8-án a demokráciaellenes ifjúsági szervezkedések elleni tiltakozásul. A gyűlés után a fiatalok tüntető menetben *Tildy Zoltán* köztársasági elnök háza elé vonultak, és egy küldöttség átnyújtotta a határozatokat a FISZ patrónusának. A határozatot aláírta *Nonn György* a MADISZ, *Borsos Sándor* a NISZ, *Halász József* a MEFESZ, *Egri György* a SZIM, *Dénes István* a SZIT, *Jánosi Sándor* a Haladószellemű Cserkészcsapatok Munkaközössége nevében. Az irathoz tartozó kísérő levelet elhagytuk.

43

1946. május 31

A MADISZ ORSZÁGOS VEZETŐSÉGÉNEK FELHÍVÁSA SZERVEZETEIHEZ ÉS TAGJAIHOZ MUNKAVERSENY SZERVEZÉSÉRE

Az infláció megszüntetésének legfontosabb előfeltétele a többtermelés. Ma minden erőfeszítésünkkel azon kell lennünk, hogy a termelést növeljük, mind az iparban, mind a mezőgazdaságban. A jó pénz minden magyar dolgozónak, minden magyar ifjúnak, az egész nemzetnek érdeke. A MADISZ ezért munkára hívja fel az egész magyar ifjúságot. Felhívja elsősorban szervezeteit, hogy végezzenek versenyszerűen rohammunkákat, de felhívja a többi ifjúsági szervezetet is, hogy vegyék fel a versenyt.

MADISZ-szervezetek! MADISZ-tagok!

Ebben a versenyben elsőnek kell lennünk! Helyi viszonylatban a MADISZ-szervezetek kezdeményezzék és vezessék a versenyt. Szervezzék meg mindenütt a helybeli ifjúsági szervezetek között a rohammunkaversenyt.

Miben versenyezzünk?

Melyik szervezet tud több rohambrigádot felállítani, melyik szervezet végez több munkaórát, melyik szervezet ad több értéket az országnak? Melyik szervezet arat vagy munkál meg több hold földet? Melyik szervezet épít fel vagy javít ki több iskola-, tanonc- vagy diákotthon-épületet?

A verseny nemcsak a helyi ifjúsági szervezetek között folyik, hanem az ország összes MADISZ-szervezetei között is. Folyik továbbá egyének, ifjúmunkások, parasztifjak, diákok között is. Ki végez több munkaórát? Ki arat le több gabonát, ki dolgozik többet a földeken? Folyik a verseny az egységek között is, melyik egység lesz a legjobb az országban?

Fel a versenyre országunk, népünk, ifjúságunk érdekében!

Dolgozzatok fokozott erővel az üzemekben, a hadiözvegyek, az újgazdák, a hadifoglyok hozzátartozóinak földjén!

Rohammunka után azonnal jelentsétek az eredményeket az országos vezetőségnek![1]

MADISZ-szervezetek! Előre a legtöbb munkaóráért!

Ifjúmunkások! Előre a legtöbb túlóráért!

Parasztifjak! Előre a legtöbb learatott holdért!

Diákok! Jelentkezzetek önkéntes rohammunkára!

MADISZ-vezetők! Egységvezetők! Szervezzétek és vezessétek a munkaversenyt!

Előre a jó pénzért! Előre a boldogulásért!

Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség országos vezetősége

Ifjúság, 1946. május 31. A MADISZ a jó pénzért!

[1] A MADISZ országos vezetősége a második kongresszuson értékelte a munkaverseny eredményeit. Lásd 51. irat.

44

1946 június

AZ MKP KV IFJÚSÁGI TITKÁRSÁGÁNAK KÖRLEVELE AZ IFJÚSÁGI MEGBÍZOTTAKHOZ A MADISZ ÉS AZ ÚTTÖRŐMOZGALOM TÁMOGATÁSÁRÓL

A magyar ifjúság demokratikus részének újabb erőpróbája június 2., a magyar ifjúság napja volt. Ez a nap megmutatta, hogy egy év alatt milyen mértékben erősödött a demokratikus szellem a magyar ifjúságban. Budapestet nézve minden kétséget kizáróan meg lehet állapítani, hogy a demokratikus ifjúsági mozgalom egy év alatt jelentős mértékben haladt előre. Ezt bizonyította a több mint 20 000 felvonuló ifjú. Ilyen impozáns ifjúsági felvonulást Budapest népe még nem látott. Fegyelmezett volt, tele ötletekkel, lelkesedéssel és vidámsággal. Ez a nap bebizonyította azt is, hogy a Kommunista Párt ifjúsági politikája helyes. A versenyt, amely azért folyt, hogy melyik ifjúsági szervezet tudja a legnagyobb és legszebb tömeget felvonultatni, a MADISZ nyerte. Alig maradt el mögötte a SZIT. A felvonuló ifjúsági tömegek megoszlása a következő volt: a MADISZ kb. 10 000, a SZIT szintén kb. 10 000, a cserkészek 150, a SZIM kb. 150, a NISZ 200 és a Független Ifjúság csak egy 20 tagú küldöttséggel képviseltette magát. Ha ezeket az aránytalanságokat mélyebben megvizsgáljuk, akkor rá kell arra jönni, hogy a kommunista ifik jól dolgoztak, és a Kommunista Pártnak az ifjúsági politikája az egyetlen helyes út, amelyen mindenkinek haladnia kell, aki őszintén és becsületesen akarja, hogy a magyar ifjúság széles rétegeit rövid idő alatt megnyerjük a demokrácia számára. Vidéki viszonylatban több helyen előfordult, hogy június 2-a nem sikerült úgy, mint ahogy azt szerettük volna. Ennek fő oka, hogy a MADISZ és a többi ifjúsági szervezet között az együttműködés ennek a célnak az érdekében nem volt olyan szoros, mint ahogy elengedhetetlenül szükséges lett volna. Voltak helységek, ahol az ünnepséget a MADISZ egyedül rendezte. Ugyanakkor voltak helységek, ahol az ünnepség megrendezésénél a MADISZ elenyészően kicsi szerepet játszott. Mindkettő teljesen helytelen, nekünk a tapasztalatokat le kell belőle vonni. Ha eredményes munkát akarunk végezni, és egy bizonyos célnak az érdekében tömegeket akarunk megmozgatni, akkor nem

szabad kihagyni a munkából azokat a szervezeteket, melyeknek komoly ifjúsági tömegeik vannak. Együtt kell mennünk más ifjúsági szervezetekkel, be kell vonnunk a munkába az iskolákat, ha vannak üzemek, az üzemi fiatalságot, és általában minden olyan szerve[zete]t, ahol fiatalok vannak. Természetesen ennek nem szabad azt eredményezni, hogy a vezetést kiadjuk a kezünkből. Az együttműködésnél a demokratikus vezetést feltétlenül biztosítanunk kell, és ezért a legmegfelelőbb a MADISZ. Tehát, ha összeműködünk a többi ifjúsági szervezettel, iskolával stb., a kezdeményezés, a vezetés feltétlenül a MADISZ kezében kell hogy maradjon. Voltak azonban helységek, ahol az együttműködés kitűnően sikerült. Például az egyik dunántúli városban, ahol a MADISZ egész gyenge volt, teljesen el volt szigetelve az ifjúság tömegeitől, az ifjúsági nap megrendezésénél jóformán az egész város ifjúságát munkába állította. Bevonta a munkába az összes iskolákat, a többi ifjúsági szervezetet és az üzemi fiatalokat is. Mindegyik csoportot konkrét feladattal bízta meg az ünnepség megrendezésével kapcsolatosan, és evvel nem csinált mást, mint hogy az egész város ifjúságát a demokrácia szolgálatába állította. Bemutatkozott a többi ifjúsági szervezetnek, azok megismerték őt, s rájöttek arra, hogy nem igazak azok a hírek, amiket a reakció róla terjesztett, sőt határozottan megnyerte a fiatalok szimpátiáját. Ott, ahol az együttműködés június 2-val kapcsolatban ilyen kitűnően sikerült, ezt továbbra is folytatni kell. *A júniusi bizottságokat át kell alakítani állandó ifjúsági tanácsokká.*[1] Az ifjúság napjára való készülődést pedig fel kell hogy váltsák a közös akciók, amelyeket az egész helység ifjúsága együtt csinál a demokrácia megszilárdulásának érdekében.

A MADISZ és a többi ifjúsági szervezetek között továbbra is fokozni kell az együttműködést. *Minden helységben, ahol van MADISZ-szervezet, meg kell alakítani a helyi ifjúsági tanácsot.*[2] Ennek a MADISZ vezetésével egy harcos szervvé kell válni, minden erejével azon kell hogy munkálkodjon, hogy a helység egész ifjúságát a demokrácia szolgálatába állítsa. Az ifjúsági tanács vezetésével az összes ifjúsági szervezeteknek közös akciókat kell csinálni. Ilyenek lehetnek pl. közös kultúrdélutánok, vitadélutánok rendezése (jó pénzről, sovinizmusról stb.). Általában a MADISZ-ban dolgozó kommunista ifik tartsák kötelességüknek, hogy az együttműködést a többi ifjúsági szervezettel az egyéni magatartásukon keresztül is kimélyítsék. Személyes jó viszonyt kell fenntartani a többi szervezet vezetőivel, tagjaival, hogy

ezek megismerjék a MADISZ-t, annak aktív tagjait, mert így a rosszakaratú rémhíreket kevésbé fogják elhinni.

Az országos viszonylatban észlelhető MADISZ-fellendülést politikailag és szervezetileg is alá kell támasztani. Tevékenyen részt kell venni a jó pénz megteremtéséért folyó harcban, határozottan állást kell foglalni a B-lista mellett.[3] Követelni kell az iskolák megtisztítását a reakciós tanároktól, és végül harcolni kell a Független Kisgazda Párt jobboldalának koalícióellenes törekvésével és a FISZ-ben történő fasiszta összeesküvések ellen. *A MADISZ politikailag határozottan leszögezi magát a Baloldali Blokk mellett.*

Általában törekedni kell, hogy a MADISZ mindenhol népszerű legyen és a lakosság mindenhol megszeresse. Ennek a célnak az érdekében különböző brigádokat kell szervezni, pl. rohammunkát kell végezni az iskolák és az óvodák helyreállításánál. Kapásbrigádokat, kukoricatörő brigádokat, arató rohammunkás-csapatokat kell szervezni, akik a hadiözvegyek, árvák, hadifoglyok földjén a szükséges munkálatokat elvégzik. Ahol lehetőség van rá, gyűjtést kell rendezni a gyermekotthonok részére. Rendezzen a MADISZ kultúrelőadást, sportversenyt, melynek jövedelmét szintén a rászorulók kapják meg. Továbbá nagyobb városokban, ahol többen vannak tanoncok, ott tanoncakciókat kell indítani felsegítésük érdekében. *Ahol mód van rá, alakítson a MADISZ tanoncotthonokat.* Általában a tanoncok minden jogos követelését tevékenyen támogatni kell, sőt kezdeményezni. Szervezeti téren most már mindenhol végre kell hajtani a leánytagozatok megalakítását, erre bővebb utasításokat a MADISZ-munkafüzetben találhatjátok meg. *Igen nagy jelentőségű a MADISZ nevelési tanácsának megalakítása.* Ennek tagjait olyan megbízható demokratákból kell kiválogatni, akiknek abban a helységben igen nagy tekintélyük van. A városokban a polgármester, a főispán, az alispán, az iskolaigazgató stb., a falvakban a jegyző, a bíró, az orvos, a nemzeti bizottságból stb. legyenek tagjai. Ezek az emberek tekintélyt jelentenek, és ezeken keresztül a MADISZ-nak a tekintélye is nagyban megnő. A nevelési tanács megszervezésében az ifjúsági megbízott, ill. felelős tevékenyen vegyen részt.

Minden ifjúsági megbízott vegye munkatervébe, hogy mindenhol, ahol van pártszervezet, alakítsák meg a MADISZ-t. Erre igen jó bevált módszer a kultúrgárdákkal folytatott szervezés. Amelyik helységben jó kultúrgárda van, igénybe kell venni, és az új szervezetek alakuló

gyűlésénél szerepeltetni kell. Egy jó kultúrgárdával az egész járásban meg lehet alakítani a MADISZ-t. Általában rendszeresíteni kell a szervezetek vendégszereplését. Hívják meg egymást a vendégszereplésre vagy sportbemutatóra. Az ifjúsági megbízotti, ill. felelősi rendszert a legrövidebb időn belül az egész megyében ki kell építeni a múlt körlevélben kapott utasítás alapján. Azokban a helységekben, ahol még nincs MADISZ, ott az ifjúsági megbízott, ill. felelős feladata az legyen, hogy előkészíti (helyiséget szerez stb.) a MADISZ megalakítását. Ha evvel elkészült, értesíti a MADISZ megyei titkárságát, hogy jöjjenek ki megalakítani a MADISZ-t. *Járási ifjúsági megbízottakat sehol nem kell kiépíteni.*

Az aktívák rendszeresítésénél változásokat kell végrehajtani. A községekben, a falvakban *a szűk körű aktívákon* jelenjen meg a MADISZ kommunista vezetőségi tagjain kívül az a kommunista ifi, aki a pártszervezetben fontos és felelős munkát végez, pl. rendezőgárda- vagy kultúrgárda-vezető. Ezen a szűk körű aktíván beszéljék meg, hogy abban a helységben hogyan fogják a párt ifjúsági politikáját végrehajtani, hogy egymás munkáját ne keresztezzék. *A széles körű aktíván* vegyenek részt ezeken az elvtársakon kívül mindazok a kommunista ifik, akik a MADISZ-ban aktív munkát végeznek, tehát a MADISZ-nak az aktívái. *Ezenkívül minden két hónapban ifjúsági taggyűlést kell összehívni,* melyen részt vesznek az összes kommunista ifik, tekintet nélkül arra, hogy hol dolgoznak, a MADISZ-ban vagy a pártban, ill. egyáltalán aktív munkát végeznek-e. Ezeken a taggyűléseken aztán részletes ifjúságpolitikai beszámolót kell tartani az általános ifjúsági problémákról és a helyi speciális kérdésekről.

A városokban a szűk körű ifjúsági aktívákon a MADISZ-nak, a SZIT-nek egy kommunista felelős vezetőségi tagján kívül vegyen részt a kultúrgárda- és a rendezőgárda-vezető abban az esetben, ha ezekben a szervekben túlnyomó többségben ifik vannak. Itt szintén arról kell beszélni, hogy miképpen tudják a munkájukat összehangolni és a párt ifjúsági politikáját megvalósítani. *A széles körű aktívákon* a MADISZ-ban és a SZIT-ben dolgozó aktív kommunista ifik vegyenek részt. Az ifjúsági taggyűléseket úgy városokban, mint a falvakban rendszeresíteni kell. Az aktívákat az ifjúsági megbízott, ill. felelős készítse elő, és *feltétlenül vigyázzon rá, hogy az szigorúan zártkörű legyen.* A szűk körű és a széles körű aktívákon csak azok vehetnek részt, akiket arra meghívtak. Lehetőleg meghívót kell küldeni, és akiknek nincs ilyen meghívójuk, [azokat] nem szabad beengedni.

A szokásos taggyűléseken, ami a pártszervezetekben minden hónapban van és azon minden párttagnak részt kell venni, az ifjúsági megbízott, ill. felelős mondjon el egy rövid tájékoztatót a párttagságnak az ifjúsági munkáról.

A városokban az üzemi pártszervezeteken keresztül meg kell indítani az üzemi fiatalság között az agitációt, hogy ezek belépjenek pártunkba. Erre azért van szükség, mert az üzemi fiatalság a magyar ifjúság egyik legértékesebb része. Be kell menni az üzembe, röpgyűléseket kell tartani, és személyes agitációt kell folytatni. Ezt az ifjúsági megbízott készítse elő. Erről az üzemi ifjúsági agitációról a Szociáldemokrata Párttal előzetesen megállapodtunk.

A vidéki helyeken, ahol nincsen üzem, SZIT-et megalakítani nem lehet. A városokban csak akkor lehet megalakítani, ha az ifjúsági megbízott előzőleg az Ifjúsági Titkársággal ezt a kérdést már megtárgyalta, akár személyesen, akár írásban. *Általában a SZIT-szervezeteket olyan helyen, ahol már van MADISZ és van SZIM, megalakítani fölösleges.* Ez még jobban megosztaná az amúgy is kevés kádereinket. Azokon a helyeken, ahol nincs SZIT és van MADISZ, ott arra kell venni az irányt, hogy az üzemi fiatalságot a MADISZ nyerje meg magának. Az ifjúsági megbízottnak minden ifjúsági szervezet előtt mindenben a MADISZ-t kell elsősorban támogatni. Az ifjúsági megbízottnak arra kell törekedni, hogy mennél több kommunista ifit aktivizáljon és küldjön be a MADISZ-ba dolgozni. Konkrét feladattal kell őket megbízni, pl. faliújság szerkesztéssel stb. *Ezenkívül az ifjúsági megbízott felelős azért, hogy minden kommunista ifi a pártnapokra rendszeresen eljárjon.* Állandóan figyelni kell, hogy a pártnapokon mennyi ifi vesz részt. Akik nem járnak le, azokat házi agitáción vagy egyéni agitáción keresztül kell bevonni a pártnapok látogatásába.

Felhívjuk az ifjúsági megbízottak, ill. felelősök figyelmét arra, hogy *fokozottabban figyeljenek a MADISZ-ban dolgozó kommunisták egyéni viselkedésére.* A MADISZ-ban dolgozó kommunistáknak kell a munka fő részét elvégezni, mindenütt elöl kell járni, példát kell mutatni, és általában úgy kell viselkedni, hogy megszeressék őket. Sohasem szabad szem elől téveszteni, hogy bennük nem az egyént, hanem a kommunistát látják, és rajtuk keresztül nem az egyéniségükről, hanem a kommunistákról alkotnak véleményt.

Az úttörőmozgalomról. A legutolsó hónapban az úttörőmozgalom megerősödött és kezdeti stádiumából kezd kilépni. A szocdemekkel való együttműködés politikailag azért fontos, hogy fiatal korban ne legyen szétaprózva a politikai nevelés, a munkásegység gondolata crős legyen a felnövekvő gyermekekben. Az egyház ma erősen tartja még kezében az iskolán kívüli gyermeknevelést. Hiába építjük a MADISZ-t, ha nem gondoskodunk róla, hogy már 10 éves korukban a demokratikus gondolat meggyökereztessen, és szervezeti életet élve a szolidaritás gondolatát az úttörőmozgalomból átvigyék a MADISZ-ba. Ezért kell ezt a munkát fontosnak tartani. Ne legyünk rövidlátó politikusok. Az egész világon építik a pionírmozgalmat, és mindenhol az ifjúsági szervezetek adják a vezetőket, hát miért nem lehet ezt nálunk is megcsinálni? Ne csak a mára, hanem a holnapra is építsük az ifjúsági mozgalmat. Meg kell értetni a MADISZ-titkárral azt, hogy az ő érdeke támogatni az úttörőket.

Jelenleg a legfontosabb szempont az úttörőmozgalom kiépítésénél:

1. *Nem kell mereven ragaszkodni a Gyermekbarátokhoz.* Először össze kell hozni a gyerekeket, meg kell csinálni az úttörőmozgalmat, és aztán lehet a Gyermekbarát keretet megadni.[4] Igyekezni kell azonban a szocdemekkel együtt csinálni a mozgalmat. Ha ők nem csinálják, nem kell abbahagyni a munkát.

2. *Pedagógusok bevonása.* Igyekezni kell minél több pedagógust bevonni a munkába. Most szerezzük meg az iskolai engedélyt,[5] és ez a szempont rendkívül fontos, hogy minél több pedagógus támogassa a mozgalmat.

3. *A megküldött brosúrák sokszorosítása.* Próbáljátok lesokszorosítani a megküldött dolgokat, és eljuttatni a megye nagyobb városaiba, hogy értesüljenek az úttörőmozgalom feladatairól és céljairól.

4. *Figyeljétek a „Szabad Föld" gyermekrovatát,* ahol az úttörőmozgalomról állandóan szó lesz. Minden propagandát fel kell használni, a moziban diapozitíveket elhelyezni, a helyi újságokat felhasználni a propagálásra.

5. *A helyi főnökségek megalakítása.* Mindenhol, ahol megalakult a csapat, egy fővédnökséget kell megalakítani, amely a város legtekintélyesebb embereiből állna, pl. a város polgármestere, a főjegyző, az iskolaigazgató, tanítók, mozitulajdonosok, pártok vezetői, nemzeti bizottság vezetői, gyárak vezetői, az üb-elnök stb. Ez biztosítaná az úttörőmozgalom erkölcsi és anyagi bázisát.

A megalakuló csoportokban most az I. próbát kell letenni. Ha ezt tudják, a központból leküldjük az igazolványt, amelyet avató ünnepségeken adnának át az úttörőknek. A jelvény 2 hét múlva kész, amelyik vidéki csapatnak szüksége van [jelvényre], az Úttörő Központba Nagyatádi Szabó u. 22.* sz. alá írjon, vagy küldjön pénzt, az ára 7500 adópengő.

Ezek a megindulásnál a legfontosabb feladatok. Nagy lehetősége van mozgalmunknak, ha jól elindítjuk, ezért viseljétek elsősorban ti, ifimegbízottak a szíveteken az úttörőmozgalom sorsát, mert az ifjúsági mozgalmak egyik része a gyermekmozgalom.

A megyei ifimegbízott a jelentést minden hónapban pontosan küldje.

Budapest, 1946. június hó.

Szabadság!

Magyar Kommunista Párt
Központi Vezetőség
Ifjúsági Titkársága

Sokszorosított körlevél. – PI Archívum. 274–18/6.

* Ma: Kertész utca.

[1] A júniusi bizottságok az ifjúsági nap előkészítésére alakult bizottságok voltak, a helyi ifjúsági szervezetek képviselői vettek részt munkájában.

[2] A MIOT szorgalmazta a helyi ifjúsági tanácsok létrehozását a demokratikus ifjúsági szervezetek vezetőiből az együttműködés fokozása érdekében. Az ifjúsági tanács csak néhány városban és községben jött létre, a legtöbb helyen elsősorban az ifjúsági szervezetek alacsony létszáma miatt megalakítására nem került sor.

[3] Létszámcsökkentés vagy más ok miatt elbocsátásra kijelölt közalkalmazottak névjegyzéke. 1946-ban a B-lista a reakciós köztisztviselők eltávolítására irányuló intézkedés volt.

[4] Lásd bevezető tanulmány 71–72. old.

[5] A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium 1947 januárban engedélyezte az úttörőmozgalom szervezését az állami általános iskolákban.

45

1946. június 5–26

TUDÓSÍTÁSOK A SZOVJET IFJÚSÁGI KÜLDÖTTSÉG MAGYARORSZÁGI LÁTOGATÁSÁRÓL

A) A MEGÉRKEZÉS ÉS A FOGADÁS

...*Június 5-én délelőtt érkezett a hír* a MADISZ országos központjába, hogy 6 tagú ifjúsági delegáció érkezik Budapestre a Szovjet Antifasiszta Ifjúsági Bizottság megbízásából, a demokratikus magyar ifjúság meglátogatására. A hír érthető izgalmat váltott ki a központban, és azonnal lázas tevékenység kezdődött, hogy a déli órákban a Mátyás téri [mátyásföldi] repülőtérre érkező szovjet ifjakat a nagy eseményhez méltó külsőségek között fogadhassuk. Szorgos kezek rövid órák alatt zászlódíszbe öltöztették az Üllői úti székházat. Az erkélyen transzparens húzódik végig, rajta cirillbetűs felirat: „Üdvözöljük a szovjet ifjúság küldöttségét!"

A delegáció érkezésének híre futótűzszerűen terjedt el a budapesti szervezetekben. Innen is, onnan is lelkes küldöttségek érkeznek. Táblákat, zászlókat, virágcsokrokat hoznak, mindannyian részt akarnak venni az üdvözlésekben. Szól a telefon, és jelentik, hogy a szovjet delegáció elindult szállásáról a MADISZ székháza felé.

A várakozás percei lassan múlnak. Mindenki izgatott, ideges.

Az egybegyűlteken hirtelen izgatott suttogás fut végig. Az Üllői út sarkán feltűnik egy gyönyörű modern autóbusz, bekanyarodik, és már itt is vannak.

Nonn György, a MADISZ főtitkára vezeti őket az épület elé, ahol *Koós Béla* országos titkár üdvözli néhány szóval a vendégeket.

– *A magyar ifjúság rég várta ezt a napot, amikor megismerheti a szovjet ifjúság küldötteit. Bizonyos vagyok benne, hogy ez a látogatás nagy léptekkel fogja előre vinni a szovjet–magyar ifjúság barátságának ügyét.*

Az üdvözlés után a MADISZ egybegyűlt lelkes tagjai valóságos virágerdővel borítják el a küldöttséget, amelynek tagjai hálás mosollyal és kézlengetéssel köszönték meg a nagyszerű fogadtatást. A szovjet himnusz hangjai mellett az orosz vendégek és a MADISZ vezetői felvonultak az emeletre, ahol *Nonn György* bemutatta egymásnak a

megjelenteket. Ezután *Blatyin*, a „Komszomolszkaja Pravda" szerkesztője, a delegáció vezetője megköszönte a kedves fogadtatást. Felszólalásában többek között a következőket mondta:

– *Amikor elhagytuk a Szovjetuniót, a szovjet ifjúság megbízott bennünket, hogy ismerjük meg a magyar ifjúság életét, munkáját és harcát a népi demokrácia megszilárdítása érdekében.*

Meg vagyok győződve róla, hogy a magyar ifjúság teljesíteni fogja a reá váró nagy feladatokat, és eredményes munkát fog végezni.

Ezalatt a MADISZ székházának udvarán egyre gyülekezett az ifjúság. Ünnepelték a Szovjetuniót, a szovjet–magyar barátságot, látni és hallani akarták a küldötteket. A lelkesedés akkor érte el tetőpontját, amikor a szovjet delegáció megjelent az udvaron. Nevükben *Szitnyikov*, a leningrádi terület ifjúságának titkára beszélt.

– *A szovjet ifjúság üdvözletét tolmácsolom a demokratikus magyar ifjúságnak.*

Itt-tartózkodásunk alatt figyelemmel fogjuk kísérni a magyar ifjúság életét és munkáját. Biztos vagyok benne, hogy értékes tapasztalatokat fogunk szerezni, mert az az ifjúság, amely ilyen vidám és lelkes, biztosan jól is harcol a jövőjéért.

Nőjjenek és gyarapodjanak a demokratikus magyar ifjúság sorai! Nőjjön és gyarapodjon a szovjet és a demokratikus magyar ifjúság barátsága!

Ezután rögtönzött műsor következett. Az előadott népdalok és munkásénekek a szovjet küldöttség legteljesebb elismerését vívták ki. Ezzel a hivatalos fogadtatás véget ért.

Ifjúság, 1946. június 14. Cs. P.: A Szovjet Antifasiszta Ifjúsági Bizottság küldöttsége Budapesten.

B) ÜZEMLÁTOGATÁSOK A FŐVÁROSBAN

...A Láng-gyár előtt az üb és az üzem SZIT-csoportjának vezetősége üdvözli a vendégeket, akik azonnal behatóan érdeklődnek a gyár munkája, termelési körülményei után. Megtudjuk, hogy ez a gyár készíti Európa leghíresebb öntvényeit. *Itt készülnek a jóvátételben fontos szerepet játszó, magas teljesítményű turbinák. A legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak az illetékes szovjet szakértők a már eddig leszállított szeszgyári berendezésekről és esztergapadokról.* Az egész üzem a legkedvezőbb benyomást gyakorolja a szemlélőre.

Emlékezetes az a tűzvész, amely nemrégiben elpusztította a Láng-gyár egy igen jelentős részét. A helyreállítási munkák ezekben a részekben teljes erővel folynak, és nemsokára itt is megindul a termelés.

A szovjet vendégek körüljárták a gyár egész telepét, és minden apróság után érdeklődnek. *Szitnyikov, a leningrádi Komszomol titkára szakértő ezekben a kérdésekben. Maga is vasmunkás. Nyina Ragulszkaja az üzemi ifjúsági mozgalom után kérdezősködik.* Felszólítja az ifiket, hogy a Szovjet Antifasiszta Ifjúsági Bizottság közvetítésével *levelezzenek szovjet kollégáikkal.*

A gyár megtekintése után a Váci úti üzemek ifjúmunkássága gyűlést rendezett a vendégek tiszteletére.

A Láng-gyár kultúrházának nagytermét zsúfolásig megtöltötték a fiatal dolgozók. Az ünneplés nem akart lecsillapodni, amikor a delegáció a terembe lép. A szovjet ifjúság küldöttei most találkoznak először a magyar ifjúság tömegeivel, és észrevehető rajtuk a meghatódottság az ünneplés láttán. *Talán nem hitték, hogy ennyire szereti és tiszteli a magyar ifjúság a szovjet ifjúságot.* Bizonyára hozzájuk is eljutott a fasiszta összeesküvések híre, mely az egész világon csökkentette a magyar ifjúság demokratikus mivoltába vetett hitet. De ez az ünneplés egyszeribe elsöpör minden kételkedést. Igen – ide kell jönni, az üzemekbe, hogy megismerjük az igazi magyar ifjúságot.

Folyik a gyűlés. A szovjet ifjúság nevében *Szitnyikov beszél:*

– *A szovjet ifjúmunkások üdvözletét hoztam nektek.*

A szovjet ifjúság ma, a fasizmus legyőzése után, ugyanolyan áldozatkészséggel dolgozik a gyárakban hazája újjáépítése érdekében, mint a háború alatt.

A fasizmust legyőztük, de a reakció még mindig aljas aknamunkát folytat. A munkásosztálynak ezzel egységesen kell szembeszállnia, ha biztosítani akarja az örök békét.

Erősödjön és fejlődjön a világ munkásságának egysége!

Éljen a szovjet és a magyar ifjúmunkások szoros barátsága!

...Kispesten a KISTEX rohammunkás ifik látták vendégül a szovjet ifjakat. Ez a gyár élen halad a termelés fokozásáért, a jó pénzért folytatott harcban. És az üzemen belül az ifjúmunkások és ifjúmunkáslányok vezetnek. Ők kezdeményezték és szervezték a munkaversenyeket. Ők nyújtják a legjobb teljesítményt. A KISTEX egyike azon kevés üzemeknek, amely 100%-os kapacitással dolgozik, és már túlhaladta az 1938-as termelési nívót. Ez a textiles ifik érdeme.

Itt is gyűlést rendeztek a delegáció tiszteletére. *Jevgenyij Kapusztyin* tolmácsolta a szovjet ifjú rohammunkások baráti üdvözletét, és szerencsekívánatait fejezte ki további szép eredmények elérésére. *Dénes István,* a SZIT titkára, a szovjet–magyar barátság további elmélyítését tűzte ki célul a magyar ifjúmunkások elé. *Nonn György,* a MADISZ főtitkára, az ifjúmunkás-egység fontosságáról beszélt, és a szovjet ifjúságot példaként állította a magyar ifjúság elé.

...Csepelen az üzem kapujában *Drahos Lajos,* az üb elnöke fogadja a szovjet ifjakat. A tűzoltóság előtti téren sok száz fiatal ifjúmunkás gyülekezik össze, hogy meghallgassa *Szitnyikov* beszédét, aki meleg barátsággal köszönti a csepeli ifjúságot. *Nonn György* arról beszél, hogy a *Szovjetunió nyújtja az összes országok közt a legtöbbet az ifjúságnak és ezért ér el olyan kitűnő eredményeket a szovjet ifjúság.* Nekünk is ezt a példát kell követnünk.

Szűnni nem akaró tapsok és éljenzések szakítják félbe az előadókat. Csepel megmutatja, hogy nemcsak a demokráciáért vívott küzdelemben, hanem a szovjet–magyar barátságban is első.

Ifjúság, 1946. június 21. Cs. P.: A szovjet ifjúsági delegáció budapesti látogatásai.

c) A VIHARSAROK FIATALJAI KÖZÖTT

...A szovjet ifjúság körutazása a Viharsarok falvaiban a szovjet–magyar barátság diadalútja volt. Nemcsak az ifjúság, de a falvak egész népe kivonult, hogy kifejezze háláját a Vörös Hadsereg ifjúságának. Nagyszénáson, Orosházán, Gádoroson nagygyűléseket és népünnepélyeket rendeztek a szovjet ifjúság tiszteletére. A határban felállított díszkapuktól lovasbandériumok kísérték a vendégeket. A kultúrműsor minden száma a magyar nép ősi kultúrájának egy-egy gyöngyszeme volt. A Viharsarok falvaiban tett látogatás utolsó állomása [Tót] Szlovákkomlós.

A község szlovák és magyar lakossága versenyzett egymással a fogadtatás szebbé és díszesebbé tételén. Késő este volt már, mikor a delegáció megérkezett. Kézilámpák és fáklyák fénye mellett díszsortűz fogadta a vendégeket. A gyűlésen *Blatyin a szlovák nép és a magyar nép nagy barátságáról beszélt. A demokratikus Magyarországnak ápolnia kell a barátságot a szláv nemzetiségekkel. A szovjet, a*

szlovák és a magyar ifjúság barátsága biztosítja, hogy népeik jó együttműködésben élhetnek egymás mellett.

Ifjúság, 1946. június 28. A szovjet-magyar barátság diadalútja a Viharsarok parasztifjúsága közt.

D) A SPORTCSARNOKI BÚCSÚZTATÁS

...3/4 5-kor már zsúfolásig tele van fiatalokkal a Sportcsarnok. S amikor *Nonn György*, a MADISZ főtitkára, a Magyar Ifjúság Országos Tanácsának elnöke* megnyitja a nagygyűlést, még egyre vonul az áradat. A Sportcsarnok hatalmas épülete ezen a délutánon szűknek bizonyult.

„Köszöntöm Budapest ifjúságát, amely eljött ide, hogy hitet tegyen a szovjet–magyar barátság mellett!" – ezek *Nonn György* első szavai. S az egymás hegyén-hátán szorongó lelkes tömeg szűnni nem akaró ünneplésbe kezd. Fölállva, zászlókat lengetve, „Éljen a Komszomol", „Szovjet–magyar barátság, harcolj érte ifjúság!" kiáltásokkal üdvözli az emelvényen ülő szovjet delegációt.[1]

Az üdvözlő szavak után a szovjet delegáció tagjai szólnak az ifjúsághoz.

Elsőnek *Blatyin*, a delegáció vezetője számolt be magyarországi tapasztalatairól.

Eljöttünk – mondotta –, hogy még szorosabbra fűzzük a barátságot Magyarország és a Szovjetunió ifjúsága között. Magyarországi tapasztalatairól szólva rámutatott arra, hogy a szovjet delegáció tagjai előtt feltűnt a magyar ifjúság nagyfokú politikai aktivitása. Felhívta az egész ország ifjúságát, hogy mindenki – tekintet nélkül arra, milyen ifjúsági szervezet tagja – minden erejét megfeszítve dolgozzék, és védje meg azokat a hatalmas eredményeket, amelyeket a demokrácia eddig elért. Mi mindig büszkén emlékezünk meg arról – úgymond –, hogy ennek a szabadságnak, a magyar ifjúság e nagy eredményeinek kivívója a Szovjetunió Vörös Hadserege volt.

E szavainál a megjelentek felállva, hosszasan, lelkesen ünnepelték a Vörös Hadsereget és *Sztálin* generalisszimuszt.

Szembetűnő volt még – folytatta *Blatyin* –, hogy a magyar ifjúság őszintén törekszik a szovjet [nép] iránti barátságra. Az elmúlt évtizedek hazugságai és rágalmai után a magyar nép csak most nyert lehetőséget arra, hogy megismerje a Szovjetunió népét és kultúráját.

Kiemelte *Blatyin* azt a munkaszeretetet, amellyel a magyar dolgozók az ország újjáépítéséért küzdenek, utalt a gazdasági és politikai nehézségekre, amelyek között van a reakció maradványaival való leszámolás, s azt a reményét fejezte ki, hogy a magyar ifjúságban van elég erő ahhoz, hogy leküzdje a nehézségeket.

Éljen a két nemzet ifjúsága közötti barátság! Éljen az egész világ ifjúságának egysége, a világbéke tartóoszlopa! Éljen a szabadságszerető magyar ifjúság! – fejezte be nagy tetszéssel fogadott beszédét a szovjet küldöttség vezetője.

Nyina Ragulszkaja a szovjet leányok üdvözletét tolmácsolta a magyar lányoknak, s rámutatott arra az önfeláldozó harcra, amelyet a szovjet leányok folytattak a háború megnyeréséért és most a Szovjetunió újjáépítéséért.

Kapusztyin, a moszkvai ifjúság egyik vezetője a fiatal szovjet értelmiség nevében üdvözölte a demokratikus ifjúság képviselőit. Hangsúlyozta, az a tapasztalata, hogy a magyar ifjúság haladó része együtt kíván dolgozni a Szovjetunió ifjúságával.

Ezután *Nonn György* szólalt fel. Hangoztatta, hogy a magyar békének, a magyar ifjúság fejlődésének egyik legszilárdabb alapja a szovjet–magyar ifjúság barátsága. Minden merénylet, amely a szovjet ellen irányul, merénylet elsősorban a magyar függetlenség ellen.[2] Ezért – mondotta – nem fogjuk tovább tűrni, hogy ilyesmi megtörténhessen. Követeljük, hogy azokat az ifjúsági szervezeteket, amelyek nem képesek soraikat megtisztítani a fasisztáktól, oszlassák fel. Az átnevelő munka egymaga nem elég, ököl is kell, le is kell sújtani. Halál a fasiszta összeesküvőkre!

Ígérjük a Szovjetunió ifjúságának, hogy azt a szégyent, amelyet a fasiszta merénylők reánk hoztak, le fogjuk mosni. Sokkal keményebben fogunk harcolni a fasiszta maradványok ellen és sokkal nagyobb erővel dolgozunk a szovjet–magyar barátság elmélyítésén, mert tudjuk, hogy demokráciánk jövője elsősorban attól függ, hogy milyen viszonyban vagyunk a Szovjetunióval.

Nonn György végül a köztársasági elnök üdvözletét tolmácsolta a szovjet ifjúság képviselőinek.

Blatyin, a szovjet küldöttség vezetője őszinte köszönetet mondott azért a baráti fogadtatásért, amelyben a küldöttséget mindenütt részesítették.

Az ifjúság nagyszabású tüntető gyűlése pattogó indulókkal ért véget.

Ifjúság, 1946. július 5. Nagygyűlés keretében búcsúzott el Nagy-Budapest ifjúsága a hazatérő szovjet ifjúsági delegációtól.

* Helyesen: főtitkára.

[1] A szovjet ifjúsági delegáció tagjai voltak: *Anatolij Blatyin, Anatolij Szitnyikov, Nyina Ragulszkaja, Jevgenyij Kapusztyin, Faina Okiyabrszkaja* és *Anatolij Finagenov.*

[2] 1946. június 17-én a Teréz körút (Lenin körút) egyik házának tetejéről tüzet nyitottak az utcán tartózkodó szovjet katonákra. Egy tiszt életét vesztette, több katona megsebesült. A fiatalkorú merénylőt holtan találták a helyszínen.

46

1946. július 10

A GYŐRFFY ISTVÁN KOLLÉGIUM FELHÍVÁSA A NÉPI KOLLÉGIUMOKAT ÉPÍTŐ MOZGALOM MEGINDÍTÁSÁRA

Mi, a Győrffy István Kollégium népi származású főiskolai hallgatói osztályaink, a dolgozó parasztság és a munkásság iránt érzett felelősségtől eltelve, ugyanakkor fiatal demokráciánk fejlődésének elsőrendű érdekeit szem előtt tartva ismételten fölemeljük szavunkat *a magyar diákság* ügyében. A magyar értelmiségi fiatalság helyzete *több mint aggasztó.* Az elmúlt hónapok gyilkosságai és merényletei meggyőzhettek mindenkit afelől, hogy a mai diákság gyilokkal, pisztollyal és bombával politizál, és tömegében gyűlölködve és ellenségesen áll a demokráciával szemben. Sajnos, meg kell állapítani, hogy a főiskolás diákság jelenlegi tömegeit aligha vagy csak töredékeiben nyerhetjük meg a haladás számára. A középiskolás diákság pedig az alig változott középiskolák nem mindig kedvező légkörében nevelődik.

Mi segíthet itt? Kik biztosíthatják fiatal köztársaságunk jövőjét? Csak azok, akik eddig is kis számban tanulhatnak a középiskolákban, az egyetemekre pedig úgyszólván alig juthatnak fel: a dolgozó parasztok és munkások fiai! Csak az új és friss szellemű népi ifjúság tudja megállni a helyét az elnevelt, közömbös vagy rosszindulatú értelmiségi fiatalság között. De sajnos, itt kell elmondani azt a szomorú tényt is, hogy a paraszti és munkásszármazású értelmiségi fiatalság arányszáma rosszabb az egyetemeken és főiskolákon most, a

demokráciában, mint a Horthy-rezsim alatt. Ebben az iskolaévben közel 2000 vidéki diák maradt távol az egyetemektől és főiskoláktól – a nyomorúság és az otthontalanság miatt. De nem jobb a helyzet a középiskolákban sem. – Mi a teendő?

Saját fejlődésünk legjobb tapasztalatai alapján állítjuk, hogy csak a mi utunkon nevelődő diákság képes alapjában megteremteni az egyensúlyt az értelmiségi ifjúság és a demokrácia között. Ezért országos mozgalom megindítására szántuk el magunkat, amely céljául tűzi ki, hogy diákotthonokat és kollégiumokat szervez, hoz létre és épít fel a középiskolák és főiskolák mellett, amelyekben a szegényparasztoknak és munkásoknak fiai – tömegesen – anyagi gondoktól mentesen, demokratikus szellemben nevelődhetnek népünk értelmiségévé.

Mi, Győrffy-kollégista diákok *motorja* leszünk ennek a demokratikus népi kollégiumokat építő mozgalomnak, és ígérjük, hogy fáradhatatlanok leszünk annak megszervezésében, az erkölcsi és anyagi bázisok megteremtésében. Aki ismer bennünket, az tudja, hogy építhet reánk. De meg kell azt is mondanunk, hogy hazánk mai gazdasági és politikai helyzetében egy olyan mozgalomnak az erőfeszítése, amely egyenesen a gyakorlati országépítést kívánja szolgálni, a hivatalos államapparátusnak a támogatása nélkül – bármilyen lendületes és tekintélyt parancsoló is legyen az –, merőben utópisztikus, illuzionista és csak félmegoldást hozó. Mi átvállaljuk az illetékesektől a kezdeményezés, a beindítás és az organizálás nehéz feladatát, de biztos számítunk arra, hogy mellénk állnak ők is, és vállalják a rájuk eső részt.

Nagy örömmel jelenthetjük, hogy köztársaságunk első férfia, *Tildy Zoltán* elnök elsőnek csatlakozott mozgalmunkhoz, és elvállalta annak védnökségét.

Az ő példáján elindulva szólunk ma az egész magyar társadalomhoz!

Szólunk a minisztériumo[khoz] és azok vezetőihez, legelsősorban a közoktatásügyünk miniszteréhez. Tegye magáévá mozgalmunk koncepcióját és valósítsa meg, meglátja, közoktatásügyünk egyik gordiuszi csomóját vágja ketté. De a többi szakminisztériumok is hassanak oda, hogy közigazgatási, mezőgazdasági, ipari, szövetkezeti, honvédelmi és egyéb apparátusaikon keresztül lakás, ház, ellátás, fölszerelés, pénz jusson a szegényparasztok és munkások iskolába gyülekező fiainak. Minden középiskolás és főiskolás központ ilyen úton könnyen hoz-

zájuthat egy-egy otthonhoz, ahol egy-egy demokratikus tanár vagy nevelő csodákat művelhet neveltjeivel. A Hóman-féle oktatási rendszer tehetségmentés címén évi 600 elemista parasztdiákkal akarta bekötni a közvélemény szemét, mi a demokratikus népi kollégiumok útján *ezer és ezer* közép- és felsőiskolás népi diákot adhatunk a társadalomnak.

Csatlakozzanak mozgalmunkhoz a politikai pártok, a szakszervezetek és a tömegszervezetek.[1] Egy-egy népi kollégium megalakítása nagy pozitívuma lehet aktivitásunknak és a demokratikus népi ifjúság iránti bizalmunknak.

Járuljanak hozzá mozgalmunkhoz a gyárak, a bankok, a vállalatok, a szövetkezetek egy-egy paraszt- vagy munkáscsoport fenntartásával vagy anyagi megsegítésével.

Tartsa el és taníttassa minden falu a maga szegény és eszes diákját vagy diákjait ezekben a kollégiumokban.

De csatlakozzanak azok az egyes dolgozók is, akik őszinte harcosai a haladó magyar demokráciának.

Mi, Győrffy-kollégisták tisztában vagyunk vállalkozásunk arányaival és nehézségével, tudjuk értékelni a soron következő gazdasági, politikai és társadalmi feladatok súlyát – mégis belevágjuk ebbe a nagy fába a fejszénket. Meg vagyunk győződve ugyanis arról, hogy *semmilyen méretű szegénység és társadalmi, politikai ellentét nem lehet akadálya annak, hogy ne kövessünk el mindent jövőnkért, a haladó demokratikus ifjúságért!*

Éljen a mozgalmunk útján elindult Petőfi Sándor Kollégium, Zrínyi Ilona Kollégium, Áchim András Kollégium, Pápai Páriz Ferenc Kollégium és a többi biztató és kezdeményező kollégiumi vállalkozás!

Éljen a demokratikus népi kollégiumokat építő mozgalom!

Éljen a demokratikus népi értelmiség!

Budapest, 1946. július 10-én

A Győrffy István Kollégium ifjúsága

Szabad Szó, 1946. július 12. A magyar társadalomhoz!

A felhívást a Győrffy István Kollégium évzáró közgyűlésén ismertették, 1946. július 10-én.

[1] A MADISZ és az MNDSZ közös felhívásban jelentette be, hogy támogatja a mozgalmat: „Felhívjuk összes szervezeteinket, tagjainkat, az összes demokratikus gondolkozású magyar nőt és fiatalt, szervezzenek minél több iskolaszékhelyen kollégiumokat és diákotthonokat!

A feloszlatott szervezetek épületeiben, kihasználatlan helyiségekben teremtsenek otthont a tanulni vágyó fiataloknak.

Mozgósítsák az egész társadalmat, gyűjtésekkel, előadások rendezésével, a pártfogó testületek szervezésével, a kollégiumok berendezésére és fenntartására." (Ifjúság, 1946. július 19. A Magyar Nők Demokratikus Szövetsége és a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség a népi kollégiumokért.)

47

1946. július 13

JEGYZŐKÖNYV A MIOT ÜLÉSÉRŐL: HATÁROZATOK POLITIKAI KÉRDÉSEKRŐL, A MŰKÖDÉSI SZABÁLYZAT ELFOGADÁSÁRÓL

Felvétetett a Magyar Ifjúság Országos Tanácsának 1946. július 13-án, Üröm községben tartott üléséről.

Jelen vannak: a MADISZ részéről *Nonn György* főtitkár, a Független Ifjúság részéről *Hám Jenő* országos elnökségi tag, a Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalom részéről *Egri György* főtitkár, a Népi Ifjúság részéről *S. Szabó Pál* országos elnök, a Szakszervezeti Ifjúmunkás- és Tanoncmozgalom részéről *Dénes István* főtitkár, a Magyar Egyetemi és Főiskolás Hallgatók Egyesületeinek Szövetsége részéről *Jónás Pál* elnök, a református KIE részéről *Nagy Gyula* főtitkár és a Haladószellemű Cserkésztisztek [csapatok] Munkaközössége részéről *Hász István.*

NAPIREND

A Magyar Ifjúság Országos Tanácsa ezen értekezletének célja:

I. egységes álláspont kialakítása bizonyos politikai kérdésekben,

II. a MIOT működési szabályzatának kidolgozása,

III. a MIOT közös feladatainak kidolgozása a legközelebbi időszakra.

I. A Magyar Ifjúság Országos Tanácsa következőkben szögezi le álláspontját a nemzetünket érintő fontosabb politikai kérdésekben.

Nem ringatjuk magunkat a békeszerződést illetően illúziókban. Tisztán látjuk, hogy ebben a kérdésben egy elrontott helyzettel állunk szemben. A 25 esztendős jobboldali rendszer után nem várhatunk jobb eredményeket. Ezért az úri Magyarország felelős, amely éppen azért, hogy elterelje a népek figyelmét a szociális kérdésekről, egy egészen esztelen és hamis politikát folytatott 25 éven keresztül, amelynek káros következményeit a nemzet most szenvedi. Abban, hogy nemzetünk ilyen súlyos helyzetbe jutott, nemcsak a vezetők voltak a hibásak, hanem a nép is, amennyiben ennek a szemléletnek helyt adott és azt támogatta. Mindezek ellenére reméljük, hogy a nagyhatalmak a békekötés alkalmával figyelembe veszik a magyar kormány békeigényeit.

A magyar ifjúság nem akar a jövőben egy vak, a magyar nemzetet katasztrófába vivő, revizionista politikát követni. Következetesen harcolni fog a kisebbségben élő magyarság jogainak biztosításáért, és ebbe a harcba bekapcsolja a többi nemzet ifjúságát is.

A magyar ifjúság harcos hirdetője kíván lenni a kossuthi federációs gondolatnak, amely szerintünk egyetlen megoldása lehet a Dunamedencei népek békéjének. És hisszük azt, hogy ennek az előfeltételei a szomszédos népek ifjúságával is megleszsnek.

A Magyar Ifjúság Országos Tanácsa vallja azt, hogy népünk teljes függetlensége, demokráciánk gazdasági és kulturális fejlődése felé vezető úton a legfontosabb állomás a szovjet barátság. Ennek a ténynek felismeréseképpen minden demokratikus ifjúsági mozgalom feladata a szovjet barátság építése. A magyar nemzet érdekét szolgáljuk akkor, amikor keressük mi ifjúsági vonalon is a Szovjetunióval való barátságot. Közös erővel megteszünk mindent, hogy az ennek útjában álló érzelmi és múlt nevelésből eredő gátlásokat ledöntsük. Ugyanakkor fontosnak tartjuk, hogy az angolszász országok ifjúságával is kiépítsük kapcsolatainkat.

Szükségesnek tartjuk a Demokratikus Ifjúsági Világszövetség és a többi országok demokratikus ifjúsági szervezeteivel a szoros kapcsolatot.

A demokratikus erők összefogása nemzeti szükségesség Magyarországon. Az ifjúság, mint a nemzeti erők egy része, legyen ennek a propagálója az ország talpraállítása és a demokráciánk jövője érdekében.

Az ifjúsági szervezetek megindítják a kíméletlen harcot a korrupció és az önkényeskedés ellen.

II. A MIOT működési szabályzata.

1. A MIOT a demokratikus szellemű ifjúsági mozgalmak akció- és munkaközössége. Célja: a demokratikus ifjúsági erők összefogása a márciusban kibocsátott fölhívásban foglalt 8 pontból álló program megvalósítása érdekében.

2. A MIOT tagszervezetei csak országos jellegű demokratikus ifjúsági mozgalmak lehetnek. Új tagok felvételéhez kétharmad szavazati többség szükséges.

3. A MIOT-ból kizárhatók azok a szervezetek:

a) melyeknek működése összeegyeztethetetlen a MIOT programjával,

b) amely tagszervezet a program megvalósításában nem kíván részt venni vagy arra képtelen. A kizárási határozathoz 2/3 szavazattöbbség szükséges.

4. A MIOT tagjaiból egy főtitkárt választ. A választás minden évben újra történik. A főtitkár feladata:

a) Összehívni a MIOT-üléseket.

b) Összeállítani a napirendi pontokat.

c) A MIOT határozatait jegyzőkönyvbe foglaltatni és azoknak végrehajtásáról gondoskodni.

d) A MIOT-ot esetről esetre megválasztandó egy, két tag* kíséretében kifelé képviselni.

e) A MIOT főtitkárnak a következő évre *Nonn Györgyöt* választja meg.

5. A tanács munkáját tanácsüléseiben és munkaközösségeiben végzi.

6. A határozatokat minden szervezet saját hatáskörén belül hajtja végre.

7. A tanács határozatképes akkor, ha a szervezetek képviselőinek 2/3 része jelen van. A határozatok elfogadásához egyszerű szótöbbség kell.

8. A MIOT-ban részt vevő szervezetek városonként és falvanként a MIOT-hoz hasonló összekötő bizottságokat létesítenek.

9. A tagszervezetek időnként megbeszéléseket tartanak a MIOT-ban levő többi szervezettel.

III. A MIOT fontosnak tartja, hogy a magyar ifjúság minél nagyobb mértékben vegyen részt az ország újjáépítésében és gazdasági talpraállításában. Ezért felhívja a tagszervezeteit, hogy toborozzanak önkéntes ifjúsági munkacsoportokat az újjáépítés legfontosabb munkaterületeire.

Az ifjúság különböző rétegeinek nevelése érdekében a MIOT támogatja a közép- és felsőiskolás kollégiumok, tanoncotthonok és mezőgazdasági tanfolyamok létesítését szolgáló megmozdulásokat.

A legközelebbi jövőben a MIOT sajtófogadáson ismertesse célkitűzéseit.

A MIOT augusztus második felében nagygyűlést rendez a Viharsarok valamelyik városában.

Eredeti tisztázat. – PI Archívum. 286–3.

A MIOT 1946-ban elfogadott működési szabályzatát az 1947. október 29-i ülésen a megváltozott mozgalmi körülményekre való tekintettel módosították. Az 1946-os szabályzathoz viszonyítva a legfontosabb változtatások a következők voltak:

a) Az első pont megfogalmazása megváltozott: „A MIOT a magyar demokratikus mozgalmak, szövetségek, egyesületek munkájának összeegyeztetésére és az egész demokratikus magyar ifjúság közös célkitűzéseinek megvalósítására, belés külföldi képviseletére létrehozott tömörülés."

b) A második pont bővült egy ponttal, amely felsorolta a MIOT-ban részt vevő szervezeteket és képviselőik számát: MADISZ 1, FISZ 1, SZIM 1, SZIT 2, MEFESZ 2, Úttörők 1, KIE 1, Cserkészek 1, NISZ 1. MDNSZ 1.

c) A negyedik pontban a főtitkár jogkörét szélesítették, külön pontokban rögzítették megválasztásának módját és feladatait.

d) Az ötödik pont megfogalmazását bővítették, a MIOT munkabizottságait önálló hatáskörrel ruházták fel.

e) A hatodik pont új szövege egyértelműen kimondta: „A MIOT határozatai kötelezőek mind a tanácstagokra, mind az általuk képviselt szervezetekre."

f) A nyolcadik és a kilencedik pont kimaradt az 1947-es szabályzatból. (A MIOT működési szabályzata. PI Archívum. 286–192.)

* Eredetileg így.

48

1946. augusztus 15

AZ MKP KV IFJÚSÁGI TITKÁRSÁGÁNAK JELENTÉSE A REAKCIÓS IFJÚSÁGI EGYESÜLETEK FELOSZLATÁSA UTÁN KIALAKULT HELYZETRŐL

A reakciós ifjúsági egyesületek feloszlatása[1] új helyzetet teremtett az ifjúsági politika területén. A reakció rendezett sorai kissé megbomlottak, megzavartattak. A klerikális reakció számára legalább néhány hétre megszűnt a legális ifjúsági szervezetek vezetésének lehetősége. Három országos jelentőségű katolikus ifjúsági szervezet került feloszlatásra. 1. KALOT, 2. KALÁSZ, 3. Kolping.[2] E három szervezet közül legtöbb helyi csoporttal és legnagyobb taglétszámmal kétségkívül a KALOT rendelkezett. Feloszlatta a belügyminiszter a fentieken kívül a Cserkészszövetséget, és miniszteri biztost nevezett ki a KIE élére.

A reakciós ifjúsági szervezetek feloszlatását kedvezően fogadta és pozitívan értékelte az ifjúsági szervezetek baloldali tömbje. Jól látták ezek a baloldali ifjúsági egyesületek, hogy a demokratikus erőknek ifjúsági vonalon korábban megindult támadása a feloszlatásokkal nagyobb lendületet kapott, és a reakció mindinkább defenzívába szorul. A MADISZ, SZIM és SZIT nyomására a MIOT nyilatkozatot[3] is tett közzé ebben az ügyben: helyeselte a reakciós ifjúsági egyesületek feloszlatását, ezzel bizalmat szavazott a belügyminiszternek.

A MADISZ és a SZIM külön-külön is igyekezett kihasználni a reakció soraiban bekövetkezett zavart, és nagy szervezési kampányt indítottak. A MADISZ szervezőket küldött Budapestről az ország valamennyi megyéjébe, és azok ott mozgósították a legjobb vidéki MADISZ-szervezetek ifjúságát nyári szervező munkára. A cél: azokban a községekben, ahol nincs MADISZ, új szervezet alakítása, azokban a községekben, ahol van MADISZ, a szervezet megerősítése. Veszprém megyében 30 új MADISZ-szervezet létesült az elmúlt 2 hét alatt. (Ez kiugró eredmény.) Az új szervezeteket lehetőleg egy-egy futballcsapat vagy kultúrcsoportra építettük, hogy ezzel is biztosítsuk a politikai viharokkal és reakciós támadásokkal szemben való nagyobb ellenállóképességüket. A SZIM csak néhány szervezőt küldött

vidékre, de pártvonalon kiadták az utasítást az ifjúsági szervezés fokozására. A *Független Ifjúság* központilag nem indított különösebb munkát a vidéki KALOT- és pártonkívüli tömegek beszervezésére. A reakciós ifjúsági egyesületek feloszlatása kérdésében tett MIOT-nyilatkozat miatt *Hám Jenő* elnökségi tag – aki a Független Ifjúságot a MIOT-ban képviseli – pártja politikai bizottságától és a Független Ifjúság vezetőségétől információink szerint megrovásban részesült. A Független Ifjúság ugyanis a KALOT-ban mindig hű szövetségesét látta. Különösen a dunántúli községekben van egymáshoz közel a két szervezet. Nemegyszer közös helyiséggel rendelkeznek, és mindkét szervezetnek a helyi pap a vezetője. A Független Ifjúság a KALOT feloszlatásától kezdve várta az új katolikus ifjúsági egyesület megalakítását. A *Népi Ifjúsági Szövetség* helyeselte a KALOT feloszlatását, de az új helyzet kihasználása érdekében a vidéki szervezeteivel való kapcsolatok hiánya következtében nem sokat tehetett.

A *katolikus klérus* ifjúsági politikai koncepciója nem volt egységes a reakciós szervezetek feloszlatása után. A hercegprímás ellenezte új katolikus ifjúsági egyesület megalakítását. A püspöki kar többsége azonban, *Grősz, Czapik* és *Bánással* az élen a prímás véleményével szemben a mai helyzetben egy mérsékelten haladó katolikus ifjúsági szervezet megalakítását tartották szükségesnek, amely szervezet be tud illeszkedni a demokratikus államrendbe. A püspöki kar az utóbbi ifjúsági politikai vonalat fogadta el, és a veszprémi püspököt, *Bánást* bízta meg az ifjúsági ügyek felügyeletével. *Bánás* főképpen *Barankoviccsal* készítette elő az új katolikus ifjúsági egyesület megalakítását. *Bánás* és *Barankovics* járt több esetben a Belügyminisztériumnál, *Szebenyi* osztályfőnök és *Halász* osztálytanácsosnál. Ezzel párhuzamosan a Kisgazdapártban és a miniszterelnökségen keresztül készítették elő a talajt az új katolikus ifjúsági egyesület megalakítására. Augusztus 11-én került sor „a KALOT jogutódjának" (a „Szív" újság mondja így), a Katolikus Parasztifjúsági Szövetségnek (KPSZ) megalakítására. A szövetség vezetői többségben volt KALOT-vezetők.

A KPSZ elnöke: *Babóti J.* nevű fiatal parasztember. A klérus neveltje. Volt KALOT-vezető, értelmes embernek látszik. Jó fellépése van. Nem ellensége a demokráciánknak. Jó eszköz a papok kezében. Nekünk is foglalkoznunk kell vele.

Alelnökök: *Bálint József* pap és *Bálint Sándor* egyetemi tanár (Szeged).

Főtitkár: *Magyar Ferenc.*

Igazgató: *Meggyesi Sándor.*

A KPSZ felső vezetésében minden kétséget kizárólag a *Barankovics*-vonal van többségben. (*Barankovicsék* külföldi mintául a haladó francia katolikus mozgalmat tartják szem előtt.) A KPSZ alapszabályait még nem adta be a Belügyminisztériumnak. A MIOT-ba sem kérték még felvételüket. A MIOT egyelőre nem is fogja felvenni őket.

A klérus vidéken fő céljának tartotta a KALOT-szervezetek teljes és sértetlen átmentését az ifjúsági szervezetbe. Ennek érdekében Somogy, Zala, Vas megye több községében testületileg átléptek a Független Ifjúságba. Szekszárdon pl. *Makrai* nevű helyi pap a templomban mise alatt szólította fel a fiatalokat, hogy a KALOT feloszlatása után ne széledjenek széjjel, hanem lépjenek be mindnyájan a Független Ifjúságba. Másutt: Zselicszentpálon, Szentborbáson, Göllén tovább működik a KALOT. Ha nem a régi KALOT helyiségében, akkor az iskolában vagy a pap lakásán gyűlnek össze. A rendelkezésünkre álló adatok alapján úgy látjuk, hogy a klérus terve az ifjúsági szervezeteinek átmentésével kapcsolatban nagyjában sikerült. Nem sok remény van rá, hogy ez az új egyesület lényegesen demokratikusabb legyen a réginél. A helyi jól képzett reakciós papi káderek központi irányítás nélkül, vagy annak ellenére is tudják a helyi szervezetet vezetni. Mi mindenesetre azon leszünk, hogy mind a központi vezetésbe, mind pedig alul a helyi szervezetekbe menjenek be a KPSZ-be olyan fiatalok is, akik a szervezet demokratikus fejlődése érdekében valamit tenni tudnak. *Bánás*, a püspöki kar megbízásából, a feloszlatott KALÁSZ és a Kolping-szervezetek ügyében is járt a Belügyminisztériumban. A kívánsága az volt, hogy vonja vissza a belügyminiszter erre a két szervezetre vonatkozólag a feloszlatási rendelkezést. Hogy mi lesz a válasz, ez elsősorban nagypolitikai kérdés. A válasz nyilvánvalóan attól függ, hogy a jelen politikai helyzetben meddig megyünk el az egyházzal szemben. Ha a viszony további elmérgesedését a mai politikai helyzetben mindenképpen elkerülendőnek tartjuk, akkor valószínűleg teszünk engedményeket. Mi lehetségesnek tartjuk, hogy ez a két szervezet is – esetleg új névvel – rövidesen ismét meg fog jelenni az ifjúsági politikai életben.

Nagy eredményeket ifjúsági vonalon a katolikus reakció ellen folytatott harcban nem értünk el, de bizonyos réseket ütöttünk. A kérdés az, hogyan tudunk ezeken a réseken behatolni.

A Cserkészszövetség feloszlatása után néhány nappal a haladó szellemű cserkészek megalakították a Magyar Cserkészfiúk Szövetségét. Az alakuló közgyűlés elfogadta az alapszabály-tervezetet, és megválasztott egy intéző bizottságot, mely 15 tagból áll. Az intéző bizottságban olyan csoport képviselve van, mely a fasiszta Cserkészszövetség vezetőségével szemben ellenzékben volt...[4]

A Belügyminisztérium még nem hagyta jóvá az alapszabályokat. Addig pedig a szövetség nem működhet. Jelenleg cserkészotthonok lefoglalásának és értékeik széthordásának megakadályozása a fő munkája az intéző bizottságnak. Ezenkívül megbízható csapatoknak adnak táborozási engedélyt. Elsősorban munkástábor[5] felállítása céljából.

Jelenleg 76 helyen vannak kisebb csoportokban táborozó cserkészek. Ebből 46 munkatábor. Az alapszabályok értelmében egyetlen régi csapat sem lesz automatikusan tagja az új egyesületnek. Engedélyt kell kérni új csapat szervezésére vagy régi csapat újjászervezésére. A csapatok újjászervezésének időszakára a belügyminiszter minden megyében miniszteri biztost jelöl ki. Figyelemreméltó jelenség, hogy Mátészalkán, Miskolcon és még jó néhány helyen a régi cserkészcsapatok jelentkeztek a MADISZ-ba való felvételre.

A Szociáldemokrata Párt jobbratolódása visszatükröződik a *SZIM* politikájában is. Nemegyszer tapasztaltuk, hogy bizonyos pontokon a SZIM a MADISZ ellen hajlandó a jobboldallal együttműködni. A SZIM-ben belső válság jelei mutatkoznak. A SZIT-ben dolgozó SZDP-ifjak nem helyeslik a SZIM vezetőségének polgári vonalát, illetve nem szívesen nézik a SZIM vezetőségében a többségben polgári származású fiatalokat. A SZIM-en belül *Baranyai Tibor* (a SZIT főtitkárhelyettese) a mostani SZIM-vezetőség ellen frakciót szervez. Számunkra egyelőre nem lenne kedvező, ha *Baranyaiék* átvennék a SZIM vezetését. A SZIM ugyanis ezzel a kispolgári fiatalságról a munkásifjúság felé venné a terjeszkedés irányát, valószínűleg a SZIT robbantására kerülne sor. Az ellentétek kihasználása könnyen lehetséges. *Egri György* SZIM-főtitkárt, *Erdélyit*, a SZIM főtitkárhelyettesét és a SZIM vezetőségének többségét a pártból *Justus* irányítja.

A *Népi Ifjúsági Szövetség* ugyancsak a párt jobboldalának irányítása alatt áll...[6]

A NISZ még nem országos szervezet, egymástól elszakadva élnek a helyi csoportok, egységes irányításról szó sincs, a MIOT-ban *Borsos* és *S. Szabó Pál* képviselik a NISZ-t, ezzel szemben a sajtó a baloldal kezében van. A tiszántúli megyékben baloldali NISZ-szervezetek vannak. Budapesten a Falu Budapest* nevű NISZ-szervezetben szintén a baloldalnak van döntő befolyása. A fasiszta egyesületek betiltása előtt *S. Szabó Pál* és *Borsos* több ízben tárgyaltak *Bálint Józseffel*. A párt baloldala támadja a NISZ-t, de egyelőre behatóbban nem foglalkozik vele.

Cél: A baloldal erősítése a NISZ-ben, amire reális lehetőségek mutatkoznak, egyrészt Győrffy-kollégisták bekapcsolásán keresztül, másrészt pedig *S. Szabó Pált* próbálja a párt balszárnya más munkára beosztatni és a politikai bizottság egy baloldali tagjára bízni a NISZ ellenőrzését.

A *Független Ifjúság* vezetésében a fasiszta szervezetek felosztása óta lényeges változás nem történt. *B. Rácz István* továbbra is a Független Ifjúság elnöke. Hiába mutatta ki a politikai rendőrség, hogy a fasiszta összeesküvések szálai hozzá is elérnek. *Imre Lajos* maradt a főtitkár, *Mátyus Leó [László]* országos titkár, *Mizsei Béla* alelnök, *Abód László* kulturális vezető, *Szűcs György* tájékoztató. A Független Kisgazda Párt vezetősége a Független Ifjúság vezetősége ellen lefolyt vizsgálat eredményeképpen *B. Rácz* mellé egy elnökséget szervezett. Ez tisztán formai változás volt, lényegileg *B. Rácz* vezette tovább a Független Ifjúságot. Úgyhogy *Hám Jenő*, az elnökség egyik tagja, akinek személyi ellentétei vannak *B. Ráczcal*, nemrég *Nagy Ferenchez* akart menni, hogy erről a kérdésről referáljon. Bevették az elnökségbe *Hámon* kívül *Göncz Árpádot*, aki szintén alkalmas arra, hogy vele együttműködjünk. Baj csupán az, hogy ezeknek az embereknek hatáskörük nincsen. A MIOT-ban *Hám* képviseli most a Független Ifjúságot.

A nyár folyamán a Független Ifjúság vezetői vidéken tartanak nyári vezetőképző iskolákat.

A Független Ifjúság vezetése szintén a párt jobbszárnyának a kezében van. *Balogh* páter is mind nagyobb érdeklődést mutat ifjúsági kérdésekben. Veresegyházán augusztus 4-én pl. együtt szónokolt a fasisztagyanús *B. Rácz Istvánnal* a Független Ifjúság nagygyűlésén.

Még a népi kollégiumi mozgalomról kell megemlékeznünk: a mozgalom elnöke: *Tildy* köztársasági elnök, védnökei: a politikai, tudományos és művészeti élet előkelőségei széles demokratikus koalició-

ban. A mozgalom egy szövetséget létesített. A szövetség vezetősége a következő:

Elnök: *Darvas József.*

Ifj. elnök: *Gyenes Antal* MKP nemzetgyűlési képv. Győrffy-kollégista.

Főtitkár: *Szabó Gergely* vegyészmérnök, MKP, Győrffy-kollégista.

Szerv. vez.: *Dr. Kerek Gábor* parasztpárti (baloldali).

Nevelés vez.: *Dr. Kardos László*, Győrffy Kollégium igazgatója, MKP.

Prop. sajtó: *Dr. Tóth Bence* baloldali parasztpárti Győrffy-kollégista.

Gazd. vez.: *Nagy Lajos* parasztpárti.

Titkár: *Szücs Ferencné*, baloldali parasztpárti.

A Népi Kollégiumok Országos Szövetsége Budapesten 7 főiskolás kollégiumot szervez, kb. összesen 550 személy befogadóképességgel, vidéken 30–40 középiskolás kollégiumot, kb. 2200 személy befogadóképességgel. A kollégiumok szeptemberre többségben megnyílnak.

Fő feladataink:

1. A MADISZ-szervezet megerősítése. (Ez ma a döntő láncszem.) Ennek érdekében folyik a mostani szervezési kampány, tartunk a nyáron három vezetőképző iskolát, összesen 220 személy befogadóképességgel, megrendezzük október elején a kongresszust, elkészítjük a kongresszusra a MADISZ programját stb.

2. A MADISZ gazdasági alapjainak megszilárdítása. (Az infláció idején olyan lehetetlen gazdasági helyzetbe került a MADISZ, ami kulturális, szervezési és politikai munkájára is erős kihatással volt az utóbbi időben.) Tagdíjkérdés rendezése, pártfogók beszervezése, szövetkezet kiépítése.

3. Az összes ifjúsági szervezetekben a balszárny erősítése és a széles körű együttműködés biztosítása. (MIOT).

Budapest, 1946. augusztus hó 15-én.

Szabadság!

Eredeti tisztázat. – PI Archívum. 286–18.

* Valószínűleg a NISZ Dózsa-kollégiumáról van szó.

[1] Lásd bevezető tanulmány 69–70. old.

[2] *Kolping* német katolikus pap volt, aki a XIX. század közepén Németországban kezdeményezte a katolikus legényegyletek létrehozását falun. Ennek mintájára alakultak meg Magyarországon is a falusi katolikus legényegyletek.

[3] A MIOT 1946. július 24-i ülésén elfogadott nyilatkozat megállapította: „A Magyar Ifjúság Országos Tanácsa szükségesnek tartja minden olyan szervezet feloszlatását, amelynek demokratikus működéséhez a legkisebb kétség is férhet.

A MIOT örömmel fogadja azokat az intézkedéseket, amelyek az ifjúság demokratikus nevelését nagymértékben elősegítik, és hozzájárulnak ahhoz, hogy a magyar ifjúság a jövőben soha ne lehessen antidemokratikus érdekek kiszolgálója.

A MIOT bizalommal tekint a kormány újabb intézkedései elé, melyek hivatva vannak a reakció maradványait is végleg felszámolni." (Ifjúság, 1946. augusztus 2. Szükségesnek tartjuk a kormány intézkedéseit.)

[4] A kihagyott részben személyes jellegű információk vannak.

[5] A cserkészcsapatok a nyári táborozások során vidéken, egyes falvakban különböző társadalmi munkát is végeztek.

[6] Az elmaradt részek személyes jellegű információkat tartalmaznak.

49

1946. szeptember 15

A SZOCIÁLDEMOKRATA IFJÚSÁGI VEZETŐK JELENTÉSE AZ SZDP POLITIKAI BIZOTTSÁGÁHOZ A NEMZETKÖZI DIÁKSZÖVETSÉG ALAKULÓ KONGRESSZUSÁN RÉSZT VETT MAGYAR DELEGÁCIÓ MUNKÁJÁRÓL

I. A delegáció összetétele, tagjai és munkarendje.

A prágai magyar delegáció hét tagból állt, összetétele a kiküldést megelőző pártközi megállapodásnak megfelelően a következő volt:
2 szociáldemokrata kiküldött: *Mező Zsuzsa* és *Herman József*,
2 kommunista (MADISZ) kiküldött: *Jónás Pál* és *Nagy András*,
2 kisgazdapárti kiküldött: *Göncz Árpád* és *Diósszilágyi Zoltán*,
1 parasztpárti kiküldött: *Medve Zsigmond*.

Mint *Vajda Imre* elvtárssal küldött előzetes jelentésünkben már utaltunk rá, a delegáció munkájának irányvonalát a delegáció balszárnya határozta meg. Együttműködésünk a kommunistákkal általában zavartalan volt. *Jónás Pál*, aki a MEFESZ elnöke és mint ilyen a delegáció vezetője volt, csupán reprezentatív vezetőként szerepelt, döntő befolyása egyáltalán nem volt. A kisgazdapárti delegátusok fontosabb kérdésekben alkalmazkodtak hozzánk, és kifelé nem rontották meg a delegáció egységét. A delegáció munkarendjét illető

határozatait rendszerint ún. delegációüléseken hozta, ezeket az üléseket azonban majdnem mindig magánmegbeszélések előzték meg a szocdem és a kom[munista] kiküldöttek között, és az így kialakult közös álláspontot az esetek legnagyobb részében sikerült elfogadtatni a delegáció egészével is.

II. A kongresszus[1] feladata és politikai jellege.

A tavaly novemberben megtartott prágai kongresszus[2] előkészítő bizottságot küldött ki, hogy a megalakítandó nemzetközi főiskolás szervezet alkotmánytervezetét előkészítse és az alakuló kongresszus munkarendjét összeállítsa. A mostani kongresszus fő feladata tehát a nemzetközi szervezet tulajdonképpeni megteremtése és a szervezet működéséhez az irányvonalak megállapítása volt. A kongresszus ezt a munkáját elvégezte: megalakította az IUS-t (International Union of Students), melynek alkotmányát 1. alatt angol szövegben ehhez a jelentéshez mellékeljük.[3]

A kongresszus politikai jellegére nézve erősen progresszív volt; egy kicsiny, főképpen hollandokból és kanadaiakból álló reakciós blokkon kívül blokk-kialakulás nem volt. Az angol és amerikai küldöttség túlnyomó többségében baloldali volt, és a kölcsönös engedékenység szellemében működött együtt a szovjet-orosz küldöttséggel. Ezekre a kérdésekre szintén utaltunk már a *Vajda* elvtárssal küldött jelentésben.

III. A magyar küldöttség munkája.

Plenáris ülésen magyar kiküldött egyszer szólalt fel: az első teljes ülésen *Herman József* elvtárs szólalt fel a magyar delegáció nevében. Beszédének több francia nyelvű sokszorosított példányát *Vajda Imre* elvtárssal még Prágából elküldtük a pártnak.

Élénk munkát fejtett ki a küldöttség a bizottságokban. *Herman József* elvtárs az első számú bizottságban (A főiskolások szerepe a béke megszilárdításában), *Nagy András* (MADISZ) a hármas számú bizottságban (A főiskolások szerepe a fasizmus eltüntetésében), élénken részt vettek a vitákban, javaslataikat elfogadták.

A második bizottságcsoport szociális bizottságában *Mező Zsuzsa* elvtárs terjesztett be jelentést a magyar diákság szociális helyzetéről, a „szellemi együttműködés"-bizottságban *Herman* elvtárs beszédet mondott, melynek sokszorosított példányát 2. alatt mellékeljük, *Nagy András* a diáksegély, *Jónás Pál* a diákcsere- és ösztöndíjbizottságban dolgozott. A sportbizottságban szintén *Mező* elvtársnő működött.

A küldöttség tagjai egyetemi szakcsoportjaiknak megfelelően részt vettek a különböző fakultásbizottságokban is.

A csehszlovák információs minisztérium ankétjáról, amelyen a küldöttség tagjai vitákat folytattak a magyar kisebbség problémájáról, részletes jelentést küldtünk *Vajda* elvtárssal; a jelentésnek ezt a részét a „Fiatalok" utolsó augusztusi számában szó szerint le is közölte.

Erős munkát fejtett ki természetesen küldöttségünk a személyes kapcsolatok terén is. Különösen a delegáció baloldali tagjainak sikerült a magyar problémákat magánbeszélgetések során igen sok külföldi delegátussal ismertetni. Sok hasznos kapcsolatot és nagy címanyagot szereztünk.

A prágai egyetemi kongresszuson kaptuk az értesítést, hogy a World Student Rellee szervezet évi költségvetésének 3%-át, előreláthatólag kb. 200 000 svájci frank körüli összeget a magyar egyetemi hallgatóság felsegélyezésére fordítja. A segély elosztására vonatkozó problémákról a szocdem főiskolás csoport már megbeszéléseket folytatott *Ferenczi Edmunddal,* a szervezet pillanatnyilag Magyarországon tartózkodó, magyar származású képviselőjével.

IV. A szociáldemokrata kiküldöttek munkája a külföldi szociáldemokratákkal való kapcsolatok fölvétele terén.

Majdnem minden európai ország szociáldemokratáival és az angol Labour Party küldöttjével felvettük a személyes kapcsolatot. Ezen a téren főleg *Mező* elvtársnő dolgozott. A norvég szocialista küldött ígéretet tett arra, hogy élelmiszert juttat a magyar szociáldemokrata egyetemi hallgatóknak; az Osztrák Szocialista Párt pedig téli, ill. nyári táborokba fogja egyetemi hallgatóinkat meghívni.

Az ezekről a kapcsolatokról szóló részletes címanyagot 3. alatt mellékeljük.

A szocialista küldöttek a Cseh Szociáldemokrata Párt helyiségében és kezdeményezésére külön üléseket tartottak. Ezeken felmerült a külön szocialista diákinternacionálé terve. Mivel ez az internacionálé, ha megvalósul, véleményünk szerint nyugati elvtársaink álláspontjának megfelelően erős kommunistaellenes színezetet is kapna, gyakorlati és politikai jelentősége pedig eltörpülne az IUS-é mellett, úgy véljük, hogy az ehhez való csatlakozásról csak az ifjúsági világinternacionáléhoz való csatlakozással kapcsolatban lehet dönteni.

Szükségesnek tartjuk azonban, hogy főiskolás csoportunk minél élénkebb részt vegyen az IUS [munkájában], amelynek tanácsában a

három magyar tanácstag között *Mező* elvtárs[nő] személyében pártunk is képviselve van.

1946. szeptember 15.

Mező Zsuzsa

Herman József

Eredeti tisztázat, Mező Zsuzsa és Herman József saját kezű aláírásával. – PI Archívum. 253/1–84.

[1] A Nemzetközi Diákszövetség alakuló kongresszusát 1946. augusztus 18–27. között tartották Prágában.

[2] Lásd bevezető tanulmány 53. old.

[3] Az irathoz csatolt mellékletek hiányoznak.

50

1946. szeptember 16

TUDÓSÍTÁS A TANONC- ÉS IFJÚMUNKÁSOTTHON ÉPÍTŐ MOZGALOM MEGINDÍTÁSÁNAK ÉRTEKEZLETÉRŐL

A népi kollégiumokat építő mozgalomhoz hasonlóan a Magyar Ifjúság Országos Tanácsa új, nagy jelentőségű mozgalmat indított az ifjúmunkás- és tanoncotthonok építése ügyében. A mozgalom megnyitó értekezletén az ifjúsági szervezetek és üzemek megbízottain kívül megjelent *Tildy Zoltán* köztársasági elnök, *Bán Antal* elvtárs iparügyi miniszter, *Kossa István* elvtárs, a Szakszervezeti Tanács főtitkára, *Bechtler Péter* elvtárs alpolgármester és *Szakasits Antal* elvtárs miniszteri osztályfőnök is.

Nonn György elvtárs, a MIOT főtitkára, bevezető beszédében rámutatott az ifjúmunkások aggasztó helyzetére. A bajokon – mondotta – nem lehet csak neveléssel segíteni, gyakorlati, anyagi segítségre van szükség. Elsősorban a munkásosztálynak, az üzemi bizottságoknak kell a tanoncokon segíteni. Ne engedjék, hogy a jövő szakmunkásai otthon, munka és tanulási lehetőség híján elpusztuljanak.

Dénes István elvtárs, a SZIT főtitkára, ismertette a tanoncotthonok felállítására indított akciót. Kérte, hogy az összes minisztériumok, pártok, szakszervezetek, az egész magyar közélet támogassa a MIOT mozgalmát, amely a tanoncotthonok építéséért folyik.

Tildy Zoltán köztársasági elnök emelkedett szólásra. Bejelentette, hogy ugyanolyan örömmel vállalja a tanoncotthon építő mozgalom fővédnökségét, mint a népi kollégiumokat építő mozgalomnál tette, mert mindkettőnél a magyar ifjúság sorsáról van szó.

– Ahogy megtanultam tisztelni, szeretni és becsülni a munkásságot – mondotta a köztársasági elnök –, ugyanolyan megbecsüléssel fordulok az utánpótlás, a munkásfiatalság felé. Ezen a téren sokat tékozoltunk a múltban, és a nemzet tartozik helyrehozni azt, amit a múlt vétett. Kicsi nép vagyunk, nekünk minőségre kell törekednünk, ez tette naggyá a magyar ipart a múltban is. Ezért nem tudok fontosabbat elképzelni, mint az ország ifjúságának ügyét. Minden fillért a magyar ifjúság sorsának megjavítására kell fordítani.

Bán elvtárs, iparügyi miniszter részletesen ismertette a tanoncok védelmében hozott eddigi kormányintézkedéseket. Hangsúlyozta, hogy a tanoncotthonok létesítése halaszthatatlanul szükséges. Utána *Kossa István* elvtárs emelkedett szólásra, és az ankét munkásifjúságának zúgó tapsa közben bejelentette, hogy a Szakszervezeti Tanács részéről 10 000 forintot ajánl fel a tanoncotthon-mozgalom támogatására. *Bechtler* elvtárs a főváros vezetősége nevében tett ígéretet az akció megsegítésére. Végül a Népi Ifjúsági Szövetség, a SZIM, a FISZ és a Gyermekvédelmi Központ vállaltak hozzájárulást a tanoncotthonok építésének munkájában.

A mozgalmat megindító sikeres ankét megteremtette a további munka lehetőségét.[1] A Magyar Ifjúság Országos Tanácsa és ezen belül a SZIT elhatározott szándéka, hogy a nagy jelentőségű kezdeményezést minden erővel tovább viszi, és valóban otthont, emberi életlehetőséget biztosít az ifjúmunkásságnak.

Szakszervezeti Közlöny, 1946. szeptember 21. Vaád Ferenc: Otthonokat a tanoncoknak és ifjúmunkásoknak.

[1] Lásd 52. és 65. irat.

51a

1946. október 9–12

A MADISZ MÁSODIK KONGRESSZUSA
RÉSZLETEK AZ ELHANGZOTT BESZÁMOLÓKBÓL

NONN GYÖRGY FŐTITKÁR REFERÁTUMA

[1946. október 12–18]

[1]...A magyar ifjúság politikai helyzetével foglalkozott ezután. Részletesen felvázolta azokat az okokat, amelyek az egy év alatt eltelt időben a magyarországi nagytőkés, feudális, klerikális reakció előretörését és az ifjúság soraiban a demokratikus szellem meglazulását okozták.

Ők, akik segítettek hazánk elpusztításában, most újra földalatt szervezik meg a félrevezetett magyar ifjakat, s arra ösztönzik őket, hogy fegyverrel forduljanak szembe demokráciánkkal és a felszabadító Vörös Hadsereggel. Az ifjúság előtt ócsárolják a népi intézményeket, rémhíreket terjesztenek a közeli háború kitöréséről, s nem egy esetben céljaik érdekében tanári, papi tekintélyüket is felhasználják. A mi régi követelésünknek tett eleget a magyar kormány, amikor feloszlatta a reakciós, fasiszta szervezeteket, a KALOT-ot, az Emericanát, a Cserkészszövetséget. Nem hallgathatjuk el, hogy a Kisgazdapárt parlamenti szónokai védelmükbe vették ezeket a szervezeteket. Mi súlyos felelősséget érzünk a magyar ifjúságért és jövőjéért, ezért a jövőben még fokozottabban harcolunk az ifjúság ellenségei ellen. Mi nem vagyunk a gyáva megalkuvás és a félúton megállás hívei. Mi harcos demokráciát akarunk, amely kérlelhetetlenül leszámol ellenségeivel, amely maradéktalanul érvényre juttatja a munkásság, a parasztság és a dolgozó értelmiség érdekeit. Mi együtt harcolunk azokkal, akik Magyarországon népi demokráciát akarnak. A népi demokrácia új tartalmat ad minden magyar ifjú életének. Ez az új tartalom a nép szolgálata. A népet szolgáljuk, amikor az ország határain belül felszámoljuk a fasiszta maradványokat, a fajgyűlöletet, a háborús uszítókat. A népet szolgáljuk, amikor síkraszállunk a magyar ifjúság jobb életéért, fizikai és szellemi fejlődésének biztosításáért.

Az ifjúság nehéz helyzetének okát az ifjúsági egység hiányában

találjuk. Ellenségeink felhasználták az ifjúság különböző szervezetekben való megoszlását arra, hogy viszályt szítva közöttük, újraélesszék a Horthy-idők ifjúsági szervezeteit. Bizonyíték erre a fasiszta szervezkedés elharapódzása az ifjúság körében. A múlt téli akció az ifjúság megsegítése érdekében éppen az ifjúsági szervezetek közötti viszálykodás miatt nem érte el célját. A becsületes ifjak belátták az együttműködés fontosságát, s így jött létre a különböző demokratikus ifjúsági szervezeteket egybefogó Magyar Ifjúság Országos Tanácsa. A MIOT programja demokrata program, harcos program. Tíz magyar ifjúsági szervezet írta alá a MIOT programját, mint később kiderült, a KALOT és a reakciós Cserkészszövetség csak azért, hogy ezzel leplezze demokráciaellenes működését. A demokratikus cserkésztisztek azóta új egyesületet alkottak, a Magyar Cserkészifjak [fiúk] Szövetségét. E szervezet működése elé bizalommal tekintünk. De nem tekintünk bizalommal azokra a próbálkozásokra, melyeknek célja a KALOT újjáélesztése. Ha a katolikus egyház új szervezetet akar létrehozni, úgy az csak a régi vezetők és a régi irányvonal káros szerepének elítélésével kezdheti működését.

A Független Ifjúság egyes vezetői sem voltak hajlandók a soraikba tóduló reakciósokat és fasisztákat felszámolni, sőt egyre nyíltabban ezek érdekeinek kiszolgálására vállalkoztak. A demokratikus szervezetek közbelépésére a Kisgazdapárt vizsgálatot rendelt el ifjúsági szervezetének vezetősége ellen. Történtek is bizonyos változások, ezek azonban nem nyújtanak biztosítékot arra, hogy a Független Ifjúság irányt változtat, és a jövőben velünk és a többi demokratikus ifjúsági szervezettel együtt fog haladni a magyar ifjúság megsegítéséért.

A legszorosabb viszony alakult ki a MIOT-ban szövetségünk, a Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalom, a Szakszervezeti Ifjúmunkás- és Tanoncmozgalom és a Népi Ifjúság között. Ezek a szervezetek képezik a MIOT gerincét. Különösen örvendünk annak, hogy egyre szorosabbra fűzzük kapcsolatainkat a SZIM-mel. Ez a szervezet szükségesnek tartja, velünk együtt, hogy egy lépéssel tovább menjünk, és létrehozzunk egy, a MIOT-nál sokkal szélesebb és nagyobb hatáskörű tömörülést.

A MADISZ és a SZIT közötti viszonyt nem kell külön méltatnom. Az utóbbi időben számos sikeres akciót a SZIT-tel együtt vittünk sikerre. Remélem, hogy az együttműködés még szorosabb lesz.

Örömmel üdvözöljük a magyar demokrácia legfiatalabb ifjúsági

szervezetét, az úttörőmozgalmat. A MADISZ feladata, hogy az új szervezetnek mindenben segítségére legyen, megfelelő vezetőt bocsásson a mozgalom rendelkezésére.

Ezek után *Nonn György* a magyar egyetemisták politikai helyzetére és szereplésére tért át. Több mint 1500 egyetemi hallgató hagyta el a nyilasokkal együtt az ország területét. Ezek az önként Nyugatra vonulók most kényszerelhurcolásról beszélnek, s ugyanakkor a legképtelenebb rágalmakat terjesztik a magyar demokráciáról. Igazolásaikat még a mai napig sem folytatták le. Megalakult az egyetemisták szervezete, a Magyar Egyetemi és Főiskolai Egyesületek Szövetsége. Ez a szervezet azonban tehetetlen, amire mi sem jellemzőbb, mint az, hogy a diákszocális ügyeket a MEFESZ keretében az Emericana demokratikus ruhába öltöztetett ikertestvére, a KDSZ intézi. Elérkezett annak az ideje, hogy itt is elválasszuk az ocsút a tiszta búzától. A népi kollégiumok növendékei új szellemet, bátor, demokratikus szellemet fognak bevinni az egyetemi politikába.

A magyar ifjúság nagy többsége még közömbös a magyar demokráciával és szervezeteivel szemben. Az összefogásra nem utolsósorban azért van szükség, hogy a magyar ifjúság döntő többségét megnyerjük a demokrácia számára. A MIOT-nak legfontosabb feladata, munkaprogramot dolgozni ki az egész ifjúság sérelmeinek orvoslására, megnyerésére. Induljon meg nemes verseny a különböző ifjúsági szervezetek között azért, hogy melyik cselekszik többet a magyar ifjúságért.

A kongresszus bizonyítja, hogy a MADISZ a magyar ifjúságot jelenti, ellenére azoknak a rágalmaknak, amelyeket az elmúlt esztendő alatt a reakció a MADISZ-ra szórt. Ahogy a magyar demokrácia erősödik, úgy erősödünk mi is, és ahogy nem lehet a magyar demokráciát, úgy bennünket sem lehet felszámolni. Legfontosabb feladat a jövőben, hogy felkaroljuk a munkás-, paraszt- és diákifjúság minden gondját, baját, hogy a magyar ifjúság pártfogója és szószólója legyünk.

A mi eszményünk az erkölcsös ifjú, de a mi erkölcsünk nem látszaterkölcs. Alapja a nép szolgálata, rohammunkával, harccal, jó tanulással. Meg kell nyernünk az idősebbek, elsősorban a magyar nevelők támogatását. Ismerjék meg a MADISZ-tagokat arról, hogy a legképzettebb ifjak falun és városban egyaránt. S így a csüggedéssel, kilátástalansággal szemben hisszük, hogy lesz magyar újjászületés.

A mai II. országos kongresszusunk kétéves munkánk határköve. Bebizonyítottuk, hogy életképesek vagyunk, és vezetjük a magyar ifjúság harcát a felemelkedésért. Országszerte 1500 szervezetünk működik 170 000 taggal. Szervezeteink képviselik összetételükben is a munkás-, paraszt- és értelmiségi ifjúság egységét. Tagjaink 65 százaléka paraszt, 25 százaléka munkás, 10 százaléka értelmiség. Ellenségeink azzal támadnak minket, hogy a Kommunista Párt ifjúsági szervezete vagyunk. Ennek cáfolatára elegendő tagjaink párt szerinti megoszlását felsorolni. Tagjaink 75 százaléka pártonkívüli *(óriási taps)*, csak 20 százaléka kommunista és 5 százaléka többi párt tagja. A reakciónak nem is ez fáj, hanem az, hogy határozottan állást foglalunk a demokrácia baloldala, a Baloldali Blokk mellett. *(Népi demokráciát! – kiáltják a küldöttek.)*

Hatalmas munkát végeztek tagjaink az ország újjáépítésében is. 15 000 tagunk végzett önkéntes rohammunkát a felszabadulás óta. A széncsatában 2000 bányászrohammunkásunk vett részt. *(Szűnni nem akaró, ütemes taps, éljenek a bányászok.)* Négyezer MADISZ-tag vett részt a vasútak, hidak, utak, épületek újjáépítésében. Elsősorban kell itt kiemelnem Tatabánya és Felsőgalla bányászifjúságát. *(Viharos taps, éljenek a bányászok.)* Bányászifjaink 47 000 óra önkéntes rohammunkát dolgoztak, amiért az üzemi bizottságoktól és a helyi nemzeti bizottságoktól díszoklevelet kaptak. *(Nagy taps.)* Parasztfiataljaink is kivették részüket a munkából. Hadiözvegyek és hadifoglyok földjét művelték meg önkéntesen, 200 szervezetünk vett részt ebben a munkában. Ezek között is ki kell emelni solti szervezetünket, amely 170 taggal négyezer óra rohammunkát végzett. A szociális munkában, elsősorban a hadifoglyok megsegítésében debreceni, nádudvari és felsőgallai szervezeteink vették ki legjobban a részüket.

Hatalmas munkát végeztünk a reakció elleni harcban is. Ebben pécsi szervezetünk járt az élen. Acélfedezet-csapataink[2] 170 feketézőt és árurejtegetőt lepleztek le, eltávolították a reakciós *Pallos Bernardin* pécsi főigazgatót. Ugyanakkor, amikor éles harcot folytattunk reakciós pedagógusok ellen, teljes erőnkkel kiálltunk az ifjúságot támogató demokratikus pedagógusok mellett.

Következetesen folytattuk harcunkat az ifjúság érdekeiért is. Részt vettünk a népi kollégiumok építésében, kezdeményeztük a tanoncott-

honokat építő mozgalmakat. Munkánk eredménye a budapesti Petőfi Kollégium, a miskolci 60 személyes középiskolás Petőfi Kollégium és a miskolci 200 személyes tanoncotthon. Nem a mi hibánk, hogy ebben a tanoncotthonban eddig mindössze 30 tanoncot tudtunk elhelyezni, hanem azoké, akik a tanonc-munkanélküliséget idézik elő. Az ifjúság neveléséért vezetőképzők, szemináriumok, olvasókörök létesítésével dolgoztunk. Jelszavunk: erkölcsös, ép testben, ép lelkű ifjúságot. *(Nagy taps, éljenzés.)*

Itt kell megemlékeznem a sport terén elért eredményekről. Ma szerte az országban 600 MADISZ sportegyesület működik. A tömegsport terén elért eredményeinkre jellemző, hogy 110 leány kézilabdacsapatunk van, míg a felszabadulás előtt mindössze 10 leány kézilabdacsapat létezett az országban. *(Ütemes, lelkes kiáltás: Tömegsportot akarunk, MADISZ-leányok előre!)*

Élvonalbeli sportolóink is kiváló eredményeket értek el. Az ERSO–MADISZ óriási nehézségek ellenére az országos labdarúgó bajnokság hetedik helyére küzdötte fel magát. Tagjaink sorában sportol *Székely Éva,* a többszörös magyar úszóbajnoknő, olimpiai reménységünk, *Vámos Adél,* ötszörös magyar úszóbajnok és *Zságot Irén,* a kitűnő műugró bajnoknő.

Leánycsoportjaink munkájáról is meg kell emlékeznünk. Első helyen a nagy-budapesti leánycsoportokról, akik szeptember 21-én megrendezett leánynapjukon 130 babakelengyét osztottak széjjel sikeres akciójuk során az arra rászorulóknak. *(Óriási taps, ütemes kiáltás, éljenek a MADISZ-leányok, MADISZ-leányok előre!)*

Nemcsak eredményeinkről, hanem hibáinkról is be kell számolnom.

Ezek után *Turcsányi Lajos* részletesen elemezte szervezetünk hibáit és azokat a tennivalókat, amelyek ezen a téren a közel jövőben szervezetünkre várnak. Ezek közül különösen kiemelte a központosítás hiányát, amelynek eredménye az, hogy a vidéki szervezetek nincsenek elég szoros kapcsolatban a járási, megyei és országos vezetőséggel. Egy másik hiba, ami azonnali változtatásra szorul, fokozott gondosság a tagfelvétel intézése, valamint fokozott pontosság a tagsági díjak befizetése kérdésében. Hangsúlyozta, hogy itt a gazdasági érdekeken túl a szervezet fegyelmének és egységességének fejlesztéséről is szó van. Egyik jelentős hibája szervezetünknek, hogy vezetőink nem ismerik eléggé a magyar ifjúság, különösképpen pedig a falusi ifjúság sajátos problémáit. A MADISZ új szervezeti felépítéséről szólva vázolta az egyes csoportok és körök (ifjúmunkás-, diákkör, leánykör, sportkör, szakkörök stb.) megalakításának fontosságát, mint a MADISZ követendő irányvonalát, hogy minden ifjúsági rétegnek a neki megfelelő munkát tudjuk nyújtani.

Szervezeteink megerősítése érdekében fokozott mértékben kell bevonni munkánkba a felnőtt demokratikus társadalmat. Minden szervezet alakítsa meg a helyi felnőtt demokrata közéleti vezetőkből és pedagógusokból a tanácsadó testületet, a pártoló tagságát és a szülői értekezletet.

Beszédét azzal fejezte be, hogy *Nonn György* szavait idézve felhívta a városi, megyei és a központi vezetőséget, menjenek ki a falura, hogy közvetlen tapasztalatból ismerjék meg a tagság 65 százalékát kitevő parasztifjúság mindennapi problémáit.

Ifjúság, 1946. október 12. Munkában a kongresszus!

HEGEDÜS ANDRÁS NEVELÉSÜGYI REFERÁTUMA

[3]...Röviden szeretném összefoglalni, hogy mit kívánunk mi a Kultuszminisztériumtól. Kívánjuk először is, hogy a dolgozó parasztifjúság számára megnyíljék a művelődés lehetősége. Az általános iskolák rendeletét következetesen vigyék át a gyakorlatba az illetékes szervek. A falusi fiatalok, akiknek a képessége megengedi, elvégezhessék a középiskolákat, szervezzük meg lehetőleg minél több faluban a partikulákat. De nyíljék meg a dolgozók iskolája is számukra. Ugyanakkor támogassa a Kultuszminisztérium azokat az ifjúsági szervezeteket, amelyek komolyan részt kívánnak venni a parasztifjúság általános műveltségének, szakismeretének fejlesztésében. A szabadművelés céljaira a feladat nagyságához mérten juttasson pénzt.

– Mi a kormányzattól – mondotta *Hegedüs András* – nemcsak segítséget kérünk. Magunk is teljes erővel elő kívánjuk segíteni az ifjúság tömegeinek művelődését. Hogy akaratunk nem marad egyszerűen elhatározás, azt bizonyítja múltbeli munkánk. Bizonyítják tanfolyamaink központi munkája, amelyek a sok nehézség dacára is komoly és szép munkát végeztek.

A jövőben nevelési munkánkat egységes irányba kell vinni. A kongresszus feladata, hogy meghatározza azt az utat, amelyet e téren követnünk kell.

E munkát elsősorban a parasztifjúság művelődéséért kell elősegítenünk. A falu ifjúsága jutott eddig a legkevesebb könyvhöz, közülük került ki a legkevesebb középiskolás és egyetemista. Itt mindjárt rátérek az olvasás kérdésére. A falu ifjúságának nincsenek könyvei, nincs helyiségük, hiányzik az irányítás. A segítséget az eddigi módszerekkel, hogy megbízunk egy oktatási vezetőt, nem tudjuk eredménnyel végezni. Új módszerre van szükség. A múlt évszázad utolsó éveiben alakultak meg az Alföld nagy parasztvárosaiban az olvasókörök. Ezeken keresztül egy erős, öntudatos földmunkásréteg nevelődött ki. Ezeket az olvasóköröket szervezzük meg újra a falvakban. Az olvasókörök megalakulásával természetesen még nem jut a falu könyvhöz. Hogy ezek könyvet is kapjanak, ajánlom a kongresszusnak, indítsunk a kongresszus után országos vándorkönyvtár-mozgalmat.

A falusi szervezeteknek nincs helyiségük. Erre a célra nyugodtan elkérhetjük a falusi iskolákat, hiszen a falusi iskola nem tud szebb feladatot teljesíteni, minthogy az ifjúság olvasását segíti elő. Az olvasókör vezetője a falunak egy demokratikus értelmiségi vezetője legyen.

Az olvasókörök mellett szükséges egy központilag irányított mozgalom megindítása, amely megtanítja a falu fiatalságát a mindenki számára szükséges általános ismeretekre. Ezért indítottuk el két hónappal ezelőtt a Petőfi Gárda esti tanfolyamot.

A tanfolyamot elvégzett hallgatókból megalakítjuk a Petőfi Gárdát. Ez a gárda lesz a MADISZ ifjúságának vezetője. Ezt a gárdát az elkövetkező évben szeretnénk országszerte megszervezni.

A falu ifjúságának ezeken kívül talán egyik legfontosabb feladata mezőgazdasági szakismeretek szerzése. A mi tagjainknak kell a legjobban érteniök a mezőgazdasági munkákhoz. Nem jó MADISZ-tag az, aki nem ért jobban apjánál a földműveléshez. Ennek elérésére tanfolyamokat indítunk.

A tanulás mellett nem szabad megfeledkeznünk az ifjúság szórakoztatásának kérdéséről sem. Falvainkban műkedvelő gárdáink nagyrészt régi, reakciós népszínműveket adnak elő, amelyekből megtudjuk, hogy a földesúr nagyon jó ember, a paraszt azonban a legtöbb esetben nevetséges figura. Régen ezek megfeleltek. Ma a mi példaképünk a dolgozó paraszt. *(Úgy van! Éljen!)* És nem szabad, hogy a dolgozó parasztságot a mi színdarabjaink így mutassák be. Ugyanilyen rosszak a silány operettek is. Természetesen nem arról van szó,

hogy mi csak komoly darabokat akarunk játszani, játszunk vidámakat is, de olyanokat, amelyek mégis nevelik az ifjúságot.

A továbbiakban *Hegedüs András* rámutatott arra, hogy ezeknek a hibáknak az az oka, hogy nincsenek megfelelő darabjaink. Meg kell küzdenünk a közhangulattal is, hiszen a falu népébe erősen gyökeret vertek ezek a silány darabok.

– Egyik legfontosabb feladatunk a népi kultúrának a terjesztése, ez a nagy munka elsősorban a mi szervezetünkre vár. Azt akarjuk, hogy a népdalokat, a népi táncokat az egész fiatalság közkincsévé tegyük. Figyelmébe ajánlom a szervezeteknek, hogy ezentúl ne legyen olyan gyűlés, közös összejövetel, amely előtt ne rendeznénk közös éneklést. Az ifjúság tanuljon meg dalolni, énekelni. Szervezzünk a falvakban a színjátszó körökön belül, ahol pedig ez nem lehetséges, a körökön kívül énekkarokat. Ez a kultúrmunka nagyon erőssé teheti a szervezeteinket. Éppen ezért rendkívül fontos, hogy a már meglevő sport- és leánykörök mellett megalakítsuk mindenütt az ifjúsági színjátszó és olvasóköröket, és helyesen illesszük be azokat szervezeteink munkájába.

Bízom abban, hogy a kongresszus után a tagság jó munkát fog végezni a körök megalakításában, és minden akadály elhárul a népi kultúra teljes kifejlődése elől. A sport-, a kultúrélet és az oktatás ezentúl ezeken a körökön belül folyik. Ezért szükséges az is, hogy a vezetőség ezeknek a köröknek vezetőiből álljon.

Végül a városi szervezetek nevelési munkájáról beszélt. Itt a legelső teendő most az ifjúmunkás-csoportok és a diákcsoportok megalakítása lesz. Ez a munka hozzá fog járulni a kultuszkormányzati kérdések megoldásához is.

– Éljen a magyar ifjúság harcos, nevelő szerve[zete], a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség! – fejezte be beszédét *Hegedüs András,* akit a hallgatóság hosszasan ünnepelt.

Ifjúság, 1946. október 18. Művelt, hazaszerető, erkölcsös ifjúságot.

A KONGRESSZUSI MUNKAVERSENY EREDMÉNYEI

...Majd *Koós Béla* felolvasta a kongresszusi verseny eredményeit. Az első díjat, egy teljes futballfelszerelést *Mátraszele* szervezete nyerte, amely *több mint 19 500 munkaórát végzett* azért, hogy az országban

szinte egyedülálló ifjúsági otthont építsen fel magának. A *mátraszelei* MADISZ-ban a község ifjúságának több mint 90%-a foglal helyet. A verseny második díját, két pár bokszkesztyűt *Felsőgalla-Újtelep* MADISZ-ifjúsága kapta, amely *több mint 30 vagon szenet bányászott ki, rengeteg gyógyszeres üveget gyűjtött, több babakelengyét adott a sokgyermekes anyáknak, és minden munkában élen járt.* A harmadik díjat, egy futballabdát a *nagykörüi* MADISZ-ifjak *nyerték el, akiknek 160 tagú munkabrigádja 4520 munkaórával felépítette a község iskoláját, 78 tagú aratóbrigádja 8190 munkaórát teljesített.* Egy ötvenkötetes vándorkönyvtárat, a negyedik díjat *Gádoros* kapta, az ötödik díjat, egy harminckötetes vándorkönyvtárat *Nagyszénás.*

Ezután *Koós* Béla felsorolta a többi rohammunkában kivált szervezetet és fiatalt, akik sorban járultak az elnöki asztalhoz, ahol átvették kitüntetéseiket...[4]

Ifjúság, 1946. október 18. A kongresszus záróülése.

1 A referátum első része foglalkozott a nemzetközi és a belpolitikai helyzet időszerű kérdéseivel, majd ismertette a MADISZ követeléseit a munkás-, paraszt- és diákifjúság szociális és kulturális helyzetének javítása érdekében. A kongresszuson elfogadott határozatokban ezek a követelések szerepelnek.

2 A forint megvédése érdekében a MADISZ-szervezetek a fővárosban és vidéken „Acélfedezet" elnevezésű ifjúsági csapatokat hoztak létre a feketézők és az árurejtegetők leleplezésére.

3 A referátum első része a MADISZ nevelési célkitűzését elemezte: „művelt, erkölcsös, hazaszerető ifjúságot akarunk!" Elmarasztalta a Kultuszminisztériumot, amely keveset törődik az ifjúság demokratikus szellemű nevelésének biztosításával.

4 A kongresszus eseményeit lásd bevezető tanulmány 78–81. old.

51b

A MADISZ MÁSODIK KONGRESSZUSÁN ELFOGADOTT PROGRAM

1946. október 12

EGYSÉGES MAGYAR IFJÚSÁGGAL A NÉPI DEMOKRÁCIÁÉRT!

1. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség Magyarország felszabadult és egymásra talált munkás-, paraszt- és diákifjúságának egységes, pártoktól és egyházaktól független, önálló szervezete.

A magyar ifjúságot származásra, nemre, felekezetre, anyanyelvre, foglalkozásra és politikai pártállásra való tekintet nélkül hazánk szeretetére, a dolgozó magyar nép, a nemzet szolgálatára szervezi és neveli.

2. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség a hazánk fasiszta elnyomói ellen küzdő Magyar Ifjúság Szabadságfrontja örökébe lépve folytatja a megkezdett harcot a magyar nép belső ellenségeinek megsemmisítéséért, és odaadó munkával szolgálja az ország gyors újjáépítését.

Harcol a szolgalelkűség, kishitűség, erkölcsi züllés, korrupció és önkényeskedés ellen. Hirdeti a közéleti tisztaságot, és részese kíván lenni köztársaságunk szabad népéhez méltó erkölcs kimüvelésének.

3. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség *Petőfi* szellemében vállalja a haladás zászlóvivőjének szerepét, harcol a munkások, parasztok és dolgozó értelmiségiek, az egész magyar ifjúság érdekét szolgáló népi demokráciáért.

4. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség építi a barátságot és együttműködést minden demokratikus ifjúsági szervezettel. Küzd azért, hogy az egész magyar ifjúság egy táborba tömörülve kövesse Petőfi útját és így számolja fel végképp a múlt minden káros maradványát, foglalja el méltó helyét a nemzet életében, és teremtsen magának boldogabb, szabad életet biztosító gazdag hazát.

5. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség mindig együtt harcol azokkal, akik következetesen küzdenek a magyar nép uralmának megszilárdításáért, a magyar demokrácia továbbfejlesztéséért, az ifjúság sorsának megjavításáért. Tagjait beküldi a dolgozók szakszervezeteibe. A közös feladatok megoldásáért együtt dolgozik a magyar társadalom különböző rétegeit átfogó demokratikus szervezetekkel: a Magyar Nők Demokratikus Szövetségével, a Nemzeti Segéllyel, a népi szövetkezetekkel stb.

Hivatásának tartja az úttörőmozgalom és a Magyar Cserkészfiúk Szövetségének támogatását a serdülő ifjúság demokratikus nevelésének munkájában.

SZABADSÁGSZERETŐ, MŰVELT, ERKÖLCSÖS IFJÚSÁGOT!

6. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség legfontosabb feladatának tekinti, hogy demokratikus szellemű, szabadságszerető, mű-

velt, tiszta erkölcsű, testben és lélekben egészséges ifjúságot neveljen a nemzet számára. A nemzeti hagyományoknak ébrentartásával a magyar nemzet évszázados küzdelmeinek, a társadalmi fejlődés törvényeinek tanításával, munkájával, harcával, öntudatra, igazságérzetre, fegyelemre, a nép szolgálatára, erkölcsre neveli a magyar ifjúságot. Mindent megtesz, hogy a tudomány és a művészet ragyogó eredményei a magyar ifjúság közkincsévé váljanak.

7. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség hazánk ismeretére, a dolgozó nép iránt szeretetre, a haladó törekvések szolgálatára, igaz hazafiságra neveli az ifjúságot.

8. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség mind a tanulásban, mind a munkában nagyobb teljesítményre neveli, serkenti és szervezi a magyar ifjúságot, országunk felemelésére, népünk boldogulására.

9. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség tiszteletben tartja minden ember vallási meggyőződését, hitet tesz a vallásszabadság mellett.

TARTÓS BÉKÉÉRT, JOBB JÖVŐNKÉRT!

10. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség harcol minden soviniszta és imperialista törekvés ellen. Küzd a többi nemzettel egyenlő jogok és fejlődési lehetőségek biztosításáért a határainkon túl élő testvéreink számára, de ugyanazoknak a jogoknak a biztosítását követeli a Magyarországon lakó más nemzetségiek számára is. A szabadság, a haladás és a béke jegyében építi a Duna-völgyi népek testvéri összefogását, hogy nemzedékünk valóra válthassa *Kossuth Lajos* eszméjét.

11. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség csatlakozik a Demokratikus Ifjúsági Világszövetséghez, elfogadja és magáénak vallja annak programját. Mindent megtesz, hogy a magyar ifjúság nemzetünk szabadságharcos múltjához méltó helyét foglalja el a világ haladó ifjúságának közös küzdelmében a tartós békéért, az ifjúság összefogásáért és jobb jövőjéért.

12. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség építi és erősíti a barátságot minden nép szabad ifjúságával elsősorban szomszédainkkal.

Ismerni és követni akarja a Szovjetunió és Jugoszlávia szabadságharcos ifjúságának hősies hazaszeretetét és annak kimagasló példáit. A magyar nép igazi érdekeit szolgálva, elmélyíti a barátságot hazánk

felszabadítójával, békénk és jövőnk, fejlődésünk biztosítójával, a Szovjetunióval. Tanulni akar a Szovjetunió szabad ifjúságától.

13. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség a magyar ifjúság minden gondjának, bajának, törekvésének ismerője és szószólója, harcol azért, hogy a magyar demokráciában az ifjúság sorsáról az ifjúság meghallgatása nélkül ne döntsenek. Választójogot követel minden 18. évet betöltött fiatalnak. Képviseletet követel az ifjúságnak a nemzetgyűlésben, törvényhatósági bizottságokban, képviselő-testületekben, üzemi bizottságokban és minden olyan testületben, ahol az ifjúság ügyeiről tárgyalnak vagy döntenek.

A MAGYAR LÁNYOKÉRT, A MAGYAR CSALÁDÉRT!

14. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség pótolni kívánja a múlt rendszer vétkes mulasztásait. Megbecsülést, elhivatottságukhoz méltó nevelést követel a magyar lányoknak, a jövendő magyar anyáknak, az új magyar nemzedék nevelőinek.

Fontos társadalmi szerepüknek, munkájuknak, képességeiknek megfelelően egyenlő jogot, tanulási és érvényesülési lehetőségeket követel a magyar lányok számára.

15. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség követeli, hogy a magyar állam, társadalom, intézményesen nyújtson segítséget a fiataloknak a család alapításához.

MUNKÁT, OTTHONT, ISKOLÁT, MAGASABB ÉLETSZÍNVONALAT A MUNKÁSIFJÚSÁGNAK!

16. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség munkát, jó szakmai kiképzést és biztos megélhetést követel a magyar demokrácia egyik legszilárdabb támaszának, országunk újjáépítőinek, a munkásifjúságnak.

17. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség egyenlő munkáért egyenlő bért követel korra és nemre való tekintet nélkül. Követeli a kollektív szerződések pontos betartását és munkalehetőség biztosítását minden ifjú számára. Tekintettel a fejlődésben levő fiatal szervezet nagyobb szükségleteire, követeli, hogy gondoskodjanak fokozottabb mértékben az ifjúság ellátásáról.

18. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség otthont, iskolát,

emberi bánásmódot és emberi életszínvonalat követel a tanoncoknak. Minden serdülő fiú és lány tanulhasson szakmát.

Törvény kötelezze az ipari és kereskedelmi vállalatokat megfelelő számú tanonc alkalmazására. Az állam, törvényhatóságok, vállalatok és egyéb intézmények létesítsenek és tartsanak fenn tanoncműhelyeket, tanonciskolákat, tanonc- és ifjúmunkásotthonokat.

19. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség mindenekfelett biztosítani kívánja a tanoncok demokratikus szellemű nevelését. Ezért követeli mindazoknak a tanerőknek eltávolítását, akiknek demokratikus magatartásához kétség fér.

A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség követeli a szakszervezeti ellenőrzés biztosítását valamennyi tanonciskolában, otthonban és tanműhelyben. Követeli, hogy mesterüknél lakó tanoncok élet- és munkaviszonyait a szakszervezet ellenőrizhesse.

20. Tanoncügyeket intéző testületekben és bizottságokban biztosítani kell a tanoncok képviseletét közvetlenül vagy a szakszervezeteken keresztül. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség követeli mindazok szigorú megbüntetését, akik a tanoncokat és ifjúmunkásokat védő törvények és rendeletek ellen vétenek, azok rendelkezéseit nem tartják be.

21. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség követeli a tanonctörvények könnyítését a tanoncok számára: a szerződések ne szóljanak meghatározott időre. A szakmai és iskolai tanulmányok gyors elvégzése esetén a tanonc két év után kérhesse felszabadítását. Indokolt esetben a tanonc a szakszervezet hozzájárulásával változtathasson munkahelyet minden hátrányos következmény nélkül. A tanidőt szakmánként állapítsák meg, és ne terjedhessen túl három évnél.

22. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség annak tudatában, hogy a magyar ipar fejlődése a széntermelés fokozását teszi szükségessé, követeli bányaipari és aknászképző iskolák felállítását bányavidékeken. Könnyítsék meg a csillések segédvájárokká és a segédvájárok vájárokká való kiképzését.

23. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség követeli a munkásifjúság érdekeinek védelmére, munkakedvének, munkaerejének, egészségének megőrzésére:

a) Az üzemi bizottsági képviseletet az ifjúság számára a tíz ifjúnál többet foglalkoztató üzemekben.

b) A 40 órás munkahét bevezetését és az éjjeli munka eltiltását 18 éven aluli alkalmazottak számára.

c) Egészségvédelmi berendezést az üzemekben és időnkénti ingyenes orvosi vizsgálatot.

d) Minden 30-nál több fiatalt foglalkoztató üzem létesítsen üzemi sportegyesületet az üzem ifjúsága sportolási igényeinek kielégítésére. Az üzemi sportegyesület felszerelési, oktatási és egyéb kiadásait az üzem fedezze.

e) Üzemi otthonok és üdülők felállítását.

24. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség felkarolja a munkásifjúság általános nevelésének ügyét. Követeli szakmai tanácsadók felállítását, a háborúban megrokkantak átképzését, a múlt rendszer és a háború miatt szakmai kiképzésben nem részesült fiatalok gyors kiképzését, szakismeret-terjesztő tanfolyamok szervezését, üzemekben és kerületekben üzemi könyvtárak felállítását, a munkásifjúság művelődését szolgáló mozgalmak állami támogatását.

MŰVELT, JÓMÓDÚ PARASZTIFJÚSÁGOT!

25. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség fontos feladatának tekinti a magyar ifjúság legnagyobb rétegének, a parasztifjúságnak felemelését.

26. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség követeli a munkaidőre és munkabérre vonatkozó kollektív szerződések betartását a parasztifjúság érdekében. Fel kell emelni a falusi ifjúság aránytalanul alacsony bérét, és a rendeletben biztosított jogokat, az egyenlő munkáért egyenlő bért elvét érvényesíteni kell.

27. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség megfelelő munkaalkalmat követel a falusi ifjúság számára. Minden nagyobb város rendezzen be otthonokat a faluról a városba idénymunkára jövő fiatalok részére.

28. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség követeli, hogy az állam támogassa a házasulandó parasztfiatalokat önálló gazdaságuk megteremtésében, őket a földreform alkalmával fenntartott földmennyiségből juttassák házhelyhez.

29. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség követeli, hogy szervezzék meg a parasztfiúk és -leányok mezőgazdasági szakoktatását. Ebben a munkában a szövetség tevékenyen részt vesz. Követeli mező-

gazdasági szakiskolák és középiskolák létesítését az ország minden részében, és a meglevők reformját, hogy az iskolák elősegítsék a kiosztott földeken a belterjes gazdálkodás megindulását, és így megsokszorozódjék a verejtékkel megművelt magyar föld hozama.

30. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség követeli, hogy középiskolákra és egyetemekre minél nagyobb számban kerüljenek parasztfiatalok, és munkájával segíti megteremteni ennek előfeltételeit. Támogat minden olyan mozgalmat, amely lehetővé teszi, hogy a parasztifjúság középiskolai tanulmányait odahaza is elvégezhesse.

31. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség harcol azért, hogy minél több parasztifjú szakmát tanulhasson, s így találjon munkát és megélhetést a mezőgazdaságban elhelyezkedést nem találó vagy ipari pályára készülő falusi ifjúság.

32. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség követeli, hogy a magyar állam és társadalom nyújtson hathatós segítséget a magyar falu művelődésének elősegítésére, falusi kultúrház létesítésére, vándorkönyvtár-mozgalom megindítására, olvasó- és színjátszó körök szervezésére, művelődési tanfolyamok és előadások rendezésére, olcsó ismeretterjesztő és szépirodalmi könyvek és színdarabok kiadására stb. A szövetség kezdeményez és támogat minden ilyen irányú mozgalmat.

33. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség követeli a parasztifjúság számára hozzáférhető szövetkezeti és közigazgatási tanfolyamok megszervezését, hogy a nép fiai lehessenek a falu szövetkezeti és közigazgatási vezetői.

34. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség meghonosítja a sportot a magyar faluban, azért követeli a falusi sport állami és községi támogatását. Minden község vezetősége gondoskodjék arról, hogy felszerelt sportpályák álljanak a sportolni akaró falusi fiatalok rendelkezésére.

HALADÓ SZELLEMŰ ISKOLÁT, TANKÖNYVET ÉS OTTHONT A TANULÓIFJÚSÁGNAK!

35. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség harcol azért, hogy a magyar iskolákban a dolgozók tehetséges gyermekei tanulhassanak.

36. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség élen jár a népből származó tehetségek felkutatásában és felkarolásában. Minden erejével

támogatja a Népi Kollégiumokat Építő Országos Mozgalmat, követeli a progresszív tandíj bevezetését minden tekintetben. Ösztöndíjak, tandíjmentességek biztosítását a szegénysorsúak számára. A diákoknak legyen elsősorban szavuk az arra érdemesek kijelölésére.

37. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség kezdeményez és támogat minden olyan mozgalmat, melynek célja a tanulóifjúság megsegítése, iskolák renoválása, olcsó tankönyvek juttatása stb.

38. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség szabad szervezkedés biztosítását követeli az iskolákban a demokratikus ifjúsági szervezetek számára.

39. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség az egységes magyar közműveltség érdekeit szem előtt tartva követeli az általános iskolák megteremtését és azt, hogy az ország valamennyi iskolájában egységes tanterv alapján, haladó szellemű tankönyvekből tanulhassanak a diákok. Követeli a falusi, tanyai iskolák, valamint tanerőik számának növelését, a falusi és tanyai tanítók soron kívüli előléptetését, demokratikus magyar nevelők jobb életkörülményeinek biztosítására.

Követeli megfelelő számú nemzetiségi iskola felállítását, működtetését, hogy minden más nemzetiségű fiatal a saját anyanyelvén tanulhasson.

40. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség követeli, hogy a magyar egyetemek a tudománynak, de egyben a demokráciának is fellegvárai legyenek. Harcol azért, hogy az egyetemek katedráiról az ismereteket a nép iránti szeretet és hűség érzésével terjesszék a dolgozók soraiból kikerült vagy őket szolgálni akaró fiatalok között.

A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség követeli, hogy a tudomány legújabb vívmányai, a demokrácia követelményei és a haladó pedagógia elveinek figyelembevételével helyezzék új alapokra a magyar közép- és felsőbb oktatást.

NÉPÉT SZOLGÁLÓ ÚJ HONVÉDSÉGÉRT!

41. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség segít megteremteni az új, demokratikus honvédséget, és őrködik, hogy a magyar nép fiai nemzetünk szabadságharcos hagyományaihoz híven a szabadság, függetlenség és emberi haladás zászlaját kövessék.

42. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség új, demokratikus szellemű honvédségi kiképzést követel. Önérzeten és demokratikus

öntudaton alapuló fegyelem, fejlett katonai szaktudás, a magyar köztársaság védőjéhez méltó ellátás, egészséges életmód, otthonná változott laktanyák jellemezzék az új magyar honvédséget.

TESTBEN ÉS LÉLEKBEN EGÉSZSÉGES, SPORTOLÓ MAGYAR IFJÚSÁGOT!

43. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség követeli, hogy a vallásos ifjaknak a munkáltatók adják meg a lehetőséget, hogy vasárnap és ünnepnapokon istentiszteleten részt vehessenek.

44. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség küzd azért, hogy a magyar fiúk és leányok szabad idejüket egészséges szórakozással tölthessék el.

45. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség követeli, hogy a múzeumok, színházak, mozik, rádióelőadások az ifjúság számára hozzáférhetők legyenek, s hogy ez intézmények minél több segítséget nyújtsanak az ifjúság szórakoztatásához és művelődéséhez.

Követeli a tehetséges munkás-, paraszt- és diákifjak intézményes felkutatását és támogatását.

46. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség tovább kívánja fejleszteni az eddig is nagyszerű eredményeket felmutató magyar sportot. Lehetővé akarja tenni, hogy a magyar ifjúság széles tömegei sportolhassanak. Az állam, üzemek és közületek nyújtsanak kellő támogatást az ifjúság sportjának fejlesztésére. Gondoskodjanak a sporttelepek helyreállításáról és új sporttelepek építéséről, olcsó sportfelszerelés előteremtéséről, sportoktatók kiképzéséről és az ifjúság sportoktatásának intézményes biztosításáról, a tehetséges sportolók felkarolásáról, nemzetközi sportkapcsolatok felvételének elősegítéséről, hogy ez úton is erősödjön az ifjúság nemzetközi barátsága és összefogása.

47. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség követeli, hogy a nagyüzemek mellett a gyárvállalatok, városokban és kerületekben a törvényhatóságok, falvakban a község költségére építsenek ifjúsági otthonokat, könyvtárral, társalgó- és játszóteremmel, színpaddal stb. felszerelve.

Az állam gondoskodjék arról, hogy a felosztott nagybirtokok kastélyai, a Balaton, a Mátra stb. vidékén levő üdülők egy része álljon a szabadságidejét töltő vagy egészségileg arra rászoruló ifjúság rendelkezésére.

48. A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség a magyar felemelkedésbe vetett törhetetlen hittel dolgozik és harcol. Hittel, munkával, harccal szolgálja a jobb magyar jövendőt. Táborába hív minden szabadságát, népét és hazáját szerető fiatalt.

1946. október 12.

A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség programja. A MADISZ kiadása. Balogh Barna nyomda, é. n.

51c

A MADISZ MÁSODIK KONGRESSZUSA NEVÉBEN AZ ORSZÁGOS VEZETŐSÉG TÁVIRATOKAT KÜLD A KORMÁNY ÉS A PÁRTOK VEZETŐIHEZ A DEMOKRATIKUS IFJÚSÁG KÖVETELÉSEIRŐL

[1946. október 25]

A MADISZ országos vezetősége a következő táviratot intézte *Rákosi Mátyás* és *Szakasits Árpád* miniszterelnök-helyettesekhez, *Veres Péterhez*, a Parasztpárt elnökéhez és *Kossa Istvánhoz*, a Szaktanács főtitkárához:

A MADISZ II. országos kongresszusának határozata értelmében bejelentjük, hogy a MADISZ csatlakozni kíván a Baloldali Blokkhoz. A Baloldali Blokk pártjaival és a szabad szakszervezetekkel együtt fogunk harcolni a magyar nép és a magyar ifjúság felemeléséért, a népi demokráciáért.

A MADISZ országos vezetősége a következő táviratot intézte *Nagy Ferenc* miniszterelnökhöz, *Rákosi Mátyás* és *Szakasits Árpád* miniszterelnök-helyettesekhez:

A MADISZ II. országos kongresszusa elégedetlenségét fejezte ki a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium munkájával kapcsolatban, mert a magyar demokrácia kultúrpolitikája nem tartott lépést a demokratikus fejlődéssel. A kongresszus egyhangúlag Keresztúry Dezső kultuszminiszter leváltását követelte. Kérjük, tegyék magukévá a demokratikus magyar ifjúság követelését, és ezzel nyissák meg az utat egy valóban demokratikus kultúrpolitika számára.

A MADISZ országos vezetősége hasonló szellemű táviratot intézett *Veres Péterhez*, a Parasztpárt elnökéhez is.

Nagy Ferenc miniszterelnökhöz és *Rajk László* belügyminiszterhez a

KDSZ feloszlatása ügyében a következő táviratot küldte a MADISZ országos vezetősége:

A MADISZ II. országos kongresszusának határozata értelmében követeljük a Katolikus Diákszövetség haladéktalan feloszlatását. Ez a szövetség, a már feloszlatott KALOT ikertestvére, ma is búvóhelyül szolgál a demokrácia ellenségeinek. Kérjük, hogy a kormány feloszlató rendeletével vessenek véget a KDSZ demokráciaellenes működésének.

Ifjúság, 1946. október 25. Megvalósítjuk a kongresszusi határozatokat!

52

1946 október–november

A SZIT JELENTÉSE AKCIÓPROGRAMJÁNAK EREDMÉNYEIRŐL

Az elmúlt másfél hónapban munkánkat a legutóbb beadott háromhónapos munkaterv alapján végeztük.[1]

I. SZERVEZÉSI MUNKÁK

1. Az ifjúmunkás-követelések végrehajtása érdekében 15 gyűlést rendeztünk, melyekre meghívtuk a MADISZ és SZIM szónokait is. A gyűlések határozati javaslatait az Iparügyi, Közlekedésügyi, Közellátási Minisztériumoknak, a helyi sérelmek ügyében hozott határozatokat a helyi illetékes hatóságoknak továbbították az erre a célra megválasztott küldöttségek.

2. Aláírásgyűjtés. Mintegy 5000 darab aláírást gyűjtöttünk össze, melyekben biztosítottuk az Iparügyi Minisztériumot támogatásunkról az új demokratikus tanonctörvény megalkotásában.

Eredmény: az új tanonctörvény-tervezetet néhány napon belül megkapjuk.

A gyűléseken felmerült sérelmekből és megvalósítható követelésekből eddig mintegy 200 nyert elintézést az üzemi szervezeteink és szakmai központjaink útján. A központ mintegy száz sérelmet intézett el másfél hónap alatt.

3. Minden jelentősebb üzemben panasznapot tartottunk az ifjúság

részére, összesen 150-et. Ennek eredményeképpen a tanoncok ingyenebédeltetését, munkaruha- és bakancsellátását fellendítettük, és számos helyi sérelmet orvosoltunk.

4. Minden szakmában megválasztottuk a központi szervezőt, s részükre kéthetenként szervezési értekezletet tartunk.

5. A SZIT taglétszámát kb. 25%-kal felemeltük. Ifjúsági csoportjainkban kb. 100 munkacsoportot alakítottunk, melyek kb. 8–900 ifjúmunkást foglalkoztatnak és nevelnek. Minden munkacsoportnak külön szakfeladata van, pl. faliújság-szerkesztés, munkafegyelem, kultúrprogram stb.

6. Szakmai központi aktíváink létszámát kétszeresére emeltük. A tervhónap során 30 új ifjúmunkás-csoportot alakítottunk. (Ez kétszerese az előirányzottnak.)

II. PROPAGANDAMUNKÁK ÉS OKTATÁS

1. A gyűlésekkel kapcsolatos propagandamunka ellátása, dekorációk, sajtóvisszhang stb. (A levelezési akció nem sikerült.)[2]

2. November hó 22-én a TIÉM megalakulásával és a 24-i gyűjtéssel kapcsolatosan sajtóankétot rendeztünk, ahol *Kossa István* elvtárs és *Dénes István* sajtótájékoztatót adott a TIÉM jelentőségéről és munkájáról.

3. November 24-én két feldíszített hangszórós propagandavillamossal és három propagandaautóval segítettük elő a gyűjtés sikerét.

4. A SZIT propagandaszervezetét tovább fejlesztettük. A központban 10 ember dolgozott (2 függetlenített és 8 társadalmi munkás), 16 szakmában van megválasztva a propagandamegbízott és 10 szakmában ezenkívül külön oktatási, kultúr- és sajtómegbízott is működik.

5. Két rádióelőadást tartottunk a tanonckérdésről, melyek közül egyiket *Kossa István* elvtárs, másikat *Dénes István* tartotta.

6. Ifinap előadói értekezletet tartottunk. Előadóink hetenként 70 előadást tartottak összesen, az alábbi kérdésekről:

1. A SZIT-akciónk programja (panasznap).
2. Az üzemi bizottságok és a SZIT.
3. A TIÉM.
4. Az Októberi Forradalom.
5. *József Attila.*
6. A szovjet ifjúság.

Az ifinapok látogatottsága kb. 10%-kal emelkedett, viszont a hetenként megtartott ifinapok száma 10%-kal csökkent, megfelelő előadók hiánya miatt.

7. Új káderek képzése céljából egy vegyész-, két textiles- és egy vasasiskolát indítottunk (3–4 hetes), összesen 220 hallgatóval. Az iskolák egésznaposak.

8. Kilenc tanonciskolában megvalósítottuk a szakszervezeti órát pedagógusok bevonásával. Miután ezek az órák nem érték el a kívánt eredményeket, a további munkák megbeszélésére tanári ankétot hívtunk egybe. A mindennapi kérdések órájának szakfelügyelőjévé a SZIT Központ egyik munkatársát neveztettük ki.

9. Az egyetemistákkal kiépítettük kapcsolatainkat, és kölcsönösen ellátjuk egymást előadókkal és kultúrműsorral.

10. Kultúrmunka. November 24-én kultúrmatinét rendeztünk a tanoncotthonok javára a MIOT tagszervezeteivel együtt. A műsor kitűnő volt, közönségsiker csekély.

Kultúrversenyt rendezünk, melyre eddig 40 csoport nevezett be.

11. Kidolgoztunk egy nagyszabású szakoktatási tervezetet, melynek részleteit az illetékesekkel most tárgyaljuk le.

12. A megszűnt „Ifjúmunkás" helyett eddig 14 szaklapban és a „Szakszervezeti Közlöny"-ben indítottuk meg az ifjúmunkásrovatot, melyet ellátunk anyaggal.

13. A propagandamunkák tervszerűvé tételére rendszeresítettük a havi kétszeri propagandaértekezletet.

III. TANONCSZERVEZÉS

1. A 35 tagú tanoncszervező bizottság hetenként szemináriummal egybekötött értekezletet tart.

2. November 24-én a gyűjtés technikai lebonyolítására tanoncainkat mozgósítottuk.

IV. SPORT

[A] SZIT sportmunkáját nagymértékben megkönnyíti a sporttanács felállítása és a munkássport központi megszervezése. Központi és szakmai sportbizottságainkat a kiépítendő sportszervezet ifjúsági tagozataként kívánjuk a továbbiakban működtetni.

1. A SZIT pingpongbajnokságába 12 szakma 32 válogatott csapata nevezett be. A bajnokság folyik.

2. Hozzákezdtünk a vitorlázórepülés kiépítéséhez, hogy amint megkapjuk az engedélyt, szervezeteink rögtön sportolhassanak. Eddig 9 üzemi repülőegyesületet alakítottunk, s ezenkívül egyéni toborzás is folyik. Megalakult repülőegyesületeink kb. 20 géppel rendelkeznek.

3. A téli síbajnokságra a toborzás megindult.

4. Sportmunkánk ma már 12 szakmára terjed ki, mely szakmák ifjúsági sportmegbízottai rendszeresen értekezletre jönnek össze.

5. A vasas sportversenyek október 20-án a MÁVAG pályán megtartott olimpiászon befejeződtek. Az olimpiászon 11 üzem 16 csapattal és egyéni versenyzőkkel – összesen 220 ember – vett részt.

V. ÚTTÖRŐMUNKÁK

1–2. Jelenleg 22 úttörőcsapatunk működik, 7 szakmában. A 7 úttörőfelelős 2 hetenként jön össze központi értekezletre. November 11-től 18-ig úttörővezető-képző iskolát tartottunk, 18 résztvevővel. Szervezés alatt van az új iskola, melyre eddig 50 jelentkező van.

3. A november 24-i gyűjtésen a BSZKRT-úttörőcsapat 40 gyerekkel vett részt.

VI. TANONC- ÉS IFJÚMUNKÁSOTTHON ÉPÍTŐ MOZGALOM (TIÉM)

1. Megalakítottuk a TIÉM központi bizottságát, mely első ülését október 22-én tartotta.* A bizottság 12 tagú, részt vesznek benne az illetékes szakminisztériumok és más illetékes szervek vezetői. A központi bizottság, az egész TIÉM elnökségét *Kossa István* elvtárs vállalta.

2. Megszerveztük a TIÉM védnökségét. Fővédnök: *Tildy Zoltán* köztársasági elnök úr, védnökök: *Nagy Ferenc, Rákosi Mátyás, Szakasits Árpád, Veres Péter.*

3. Megszerveztük a november 24-i TIÉM gyűjtési napot. Két plakátot, borsúrákat és tiketteket nyomattunk, sajtó- és rádiópropagandát biztosítottunk. 18 gyűjtősátrat állítottunk fel, ahol mintegy 400 ifjú vett részt a gyűjtésen. A gyűjtésben a SZIT-en kívül a cserkészek, a MADISZ, az Úttörők, a SZIM és a NÉKOSZ vett részt. A gyűjtés eredménye sajnos csak 5800 forint.

4. A TIÉM jelenleg a következő otthonokkal rendelkezik: 3 vidéki

otthon, 4 budapesti otthon. Szervezés alatt áll 6 vidéki, 15 budapesti otthon.

5. Szervezés alatt áll a TIÉM-központ, 8 fizetett alkalmazottal. Eddig 1 alkalmazottunk van.

6. Hetek óta tárgyalásokat folytatunk az amerikai quaker[3] organizáció megbízottaival, melynek eredményeképpen valószínűleg január 4-től 5000 tanoncot és ifjúmunkást napi 600 kalória értékű rendszeres élelmiszersegélyben fogunk részesíteni. Az üzemeknek kiküldtünk körlevelet és kérdőíveket, s a rászoruló tanoncok kiválogatása szociális és egészségügyi szempontok alapján folyamatban van.

VII. A SZIT MUNKÁJA A MIOT-BAN, A KÜLÜGYI KAPCSOLATAINK KIÉPÍTÉSE

1. A MIOT-tal együtt kidolgoztuk a magyar ifjúság elvi programját 1848 százéves évfordulójának megünneplésére,[4] és ezt *Tildy Zoltán* elnök úrral, *Rákosi Mátyás, Szakasits Árpád, Nagy Ferenc* miniszterekkel, valamint *Veres Péterrel* letárgyaltuk. Részt veszünk a MIOT 8 albizottságának munkájában, amely a konkrét terveket kidolgozza, a munkásifjúság tervét pedig magunk dolgozzuk ki.

2. A Népi Kollégiumok Országos Szövetsége részére üzemi gyűjtést szerveztünk, melynek eredménye 10 000 forint, 120 kg liszt, 5 pár bakancs, 10 pár férfitalp, 10 pár házicipő és konyhai felszerelések.

3. Felvettük a személyes kapcsolatot a Magyarországon járt bolgár, jugoszláv, osztrák, román, francia és szlovák ifjúsági küldöttekkel.

A Jugoszláviában járt MADISZ–SZIT vasútépítő brigád a vasút-avató ünnepségen utólag megkapta a jugoszláv „Testvériség-Egység" érdemrend első osztályú aranyérmét. Ezenkívül a brigád tagjai közül többen egyéni kitüntetést kaptak.

A november hó 21-én tartott összvezetőségi ülésen 300 legjobb üzemi funkcionáriusunk vett részt. Összvezetőségi ülésen *Dénes* elvtárs beszámolt a TIÉM-mozgalomról és a SZIT és az üzemi bizottságok viszonyáról. Ezen az összvezetőségi ülésen hirdettük ki a háromhónapos terv első havi versenyeredményét, a központi versenybizottság döntése alapján. A szakmai versenyben elsők lettek a vegyészek, második a közlekedésiek, harmadik a vasasok, míg a csoportversenyben első a Roessemann-gyári** csoport (vasas), második az élelmezés központi csoportja, harmadik a szabók központi csoportja.

Eredeti tisztázat. – PI Archívum. 286–25.

A jelentés elkészítésének pontos időpontja az iraton nincs feltüntetve. A jelentés címe a SZIT 1946. október 15–december 1. közötti teyékenységére utal.

* Helyesen: november 22-én.
** Ma: Budapesti Mezőgazdasági Gépgyár.

[1] A Szakszervezeti Ifjúsági Tanács 1946. október 16-i ülése fogadta el a SZIT háromhónapos munkatervét. Lásd bevezető tanulmány 82–84, old.

[2] A SZIT Központ kezdeményezte, hogy az ifjúmunkások szakmánként levelet írjanak az ifjúsági lapoknak nehéz helyzetükről, amelyben sürgetik a tanonctörvény mielőbbi megjelenését, a tanoncotthonok építésének támogatását.

[3] A quakerek (kvékerek), szigorú önmérsékletet követő vallásos szekta tagjai az Egyesült Államokban. A második világháború után európai missziójuk élelmiszersegéllyel támogatta a fiatalkorúakat.

[4] Lásd 57. számú irat.

53

1946. november 9–10

A HALADÓ SZELLEMŰ EGYETEMISTÁK KONFERENCIÁJÁNAK KIÁLTVÁNYA A MAGYAR TÁRSADALOMHOZ AZ EGYETEMI HALLGATÓK KÖVETELÉSEIRŐL, A MEFESZ HIBÁIRÓL ÉS FELADATAIRÓL

RÉSZLET A KIÁLTVÁNYBÓL

[1]...Felvesszük a harcot *az egyetemi nyomor ellen.*

Követeljük:

1. A progresszív tandíj után a progresszív laboratóriumi és vizsgadíjak bevezetését!

2. A menzák kibővítését, új, egészséges menzák létesítését, ezek hathatós állami és fővárosi támogatását! A külföldi segélyeket valóban az arra rászoruló, éhező egyetemisták kapják!

3. A lakásnyomor megszüntetését! A kollégiumok sürgős rendbe hozását és lakhatóvá tételét! A népi kollégiumok intézményes állami támogatását!

4. A szociális ösztöndíjak rendszerének kiépítését! Külföldi ösztöndíjak nagy tömegű létesítését!

5. Rendezzék a tan- és szakkönyvek, valamint a jegyzetek kiadását, fékezzék meg a könyvüzéreket! Létesítsenek állami kiadót, és részesítsék állami támogatásban az ifjúsági jegyzetkiadást!

6. A tél idejére fűtött tanulótermet, könyvtárakat, diákegyesületi helyiséget követelünk. Foglaljon le az állam a 4–500 budapesti kávéház közül 5–6%-ot az egyetemi ifjúság részére!

7. Részesítsék cipő- és ruhasegélyben az arra rászorulókat, a szegény sorsú és a menekült hallgatókat.[2] A külföldi adományokból juttassanak a mi számunkra is!

8. Ingyenes orvosi és kórházi kezelést követelünk a beteg diákok számára!

9. Intézményesen kell gondoskodni a menekült hallgatókról!

Mi, szegény sorsú, haladó gondolkozású fiatalok ígérjük, hogy élére állunk a szociális nyomor elleni harcnak. Mint a múltban is mindig, kezdeményezői és lankadatlan harcosai leszünk az ifjúság küzdelmeinek azok ellen, akik lustaságból vagy nemtörődömségből, nemegyszer aljas számításból nem gondolnak velünk, holott felelős vezető állásuk erre kötelezné őket. Mi le fogjuk leplezni nyomorunk okozóit és vámszedőit, sőt nemtörődöm szemlélőit is.

Elvárjuk, hogy azok a szintén szegény sorsú, elhagyatottságban élő egyetemisták, akik még nincsenek sorainkban, csatlakozzanak hozzánk, álljanak mellénk, hisz közös a sorsunk, felemelkedésünket pedig csak egyesült erővel, közös harcok árán érhetjük el.

A jobb módú szülők gyermekeitől pedig elvárjuk a kollegiális szolidaritást. Azoknak az úri és polgári csemetéknek pedig, akik apjuknak a háborúban vagy az inflációban a nép vérén és verejtékén felduzzasztott pénztárcájára támaszkodva cinikusan szemlélik kínlódásunkat és vergődésünket, azt üzenjük, hogy vegyék észre: egy és más mégiscsak megváltozott ebben az országban, és még őket is könnyen érheti meglepetés.

A szociális nyomor leküzdése az első feltétele annak, hogy megteremthessük a magyar főiskolás ifjúság emberi méltóságát. De ez csak az első lépés. Mi felvesszük a harcot *a szellemi nyomor ellen* is, a korszerű oktatás előfeltételeinek megteremtéséért.

Követeljük:

1. A megrongált egyetemek sürgős helyreállítását, üresen álló kaszárnyaépületek megszerzését oktatási célokra. Ne nézzék tétlenül az

illetékesek a szervezett munkások és a haladó gondolkodású fiatalok lelkes és áldozatkész, komoly részleteredményeket is felmutató küszködését, hanem hathatós állami támogatással siessenek az egyetemek segítségére. A Kultuszminisztérium és az Újjáépítési Minisztérium rendelkezésére álló több százmillióból fordítsanak jelentős összegeket az egyetemek újjáépítésére is.

2. Rendezni kell az egyetemi tanárok és a tansegédszemélyzet anyagi kérdéseit. Szégyene Magyarországnak, hogy professzoraink kénytelenek drága idejüket nemegyszer favágásra és élelmiszer után való szaladgálásra fordítani, sőt jegyzeteik és könyveik kiadásánál a hallgatóságot zsaroló kiadókkal kötni szerződést.

3. Európai színvonalra kell emelni könyvtárainkat, laboratóriumainkat és tudományos intézeteinket. Az elmúlt 25 esztendő és a háború során messze elmaradtunk tudományos színvonalban a világ egyetemeitől. Ezen a helyzeten népünk további fejlődésének érdekében sürgősen változtatnunk kell.

4. Követeljük a felsőoktatás reformját. Sürgetjük ennek érdekében egy széles körű ankét összehívását – a kultuszkormányzat, a professzorok és az ifjúság bevonásával – és a hozott határozatok azonnali végrehajtását.

Mi – a haladó gondolkodású fiatalok – megmutattuk az utat ezen a téren is. Elmentünk a szakszervezetekbe, és megbeszéltük a munkássággal a teendőket. A szervezett dolgozókkal együtt részt vettünk a romba dőlt egyetemek újjáépítésében. Ezt a munkát mi vállaljuk a jövőben is.

Komoly szavunk van azonban az egyetemi ifjúság úri és polgári gondolkozású rétegeihez. Amikor mi maltert hordunk, falat vakolunk, termet mosunk fel, ne mosolyogjanak le bennünket. Elvárjuk, hogy ha már munkánkban nem is vesznek részt, legalább becsüljék meg azokat, akik azon túl, hogy kénytelenek gondoskodni saját tanulási feltételeiknek megteremtéséről – megteremtik az ő tanulási feltételeiket is.

Professzorainknak azt ígérjük, hogy ki fogunk állni a sajtóban és a nyilvánosság előtt is az ő professzori méltóságuk megteremtése és anyagi nyomorúságuk megszüntetése érdekében.

A felsőoktatás – elsősorban a tudományegyetem bölcsész- és jogi karának, illetve a műegyetem közgazdasági karának – égető reformja tekintetében ígérjük, hogy ha az illetékes szervek erre nem képesek vagy nem hajlandók, összehívjuk mi jövő tavasszal az esedékes ankétot.

Addigra elkészítjük – a leghaladottabb országok tapasztalatainak figyelembevételével – katedrákra, módszerekre, sőt személyekre is konkretizálva javaslatunkat.

Az egyetemi ifjúság szellemi nyomorban élő, hit, ambíció és perspektíva nélkül tengődő tömegeitől pedig azt kérjük, ne várják tétlenül a sült galambot, hanem csatlakozzanak harcunkhoz, közös erővel teremtsük meg a korszerű oktatás technikai előfeltételeit.

Az egyetemi hallgatóság emberi méltóságáért indított harcunkhoz nem elégséges a szociális és szellemi nyomor felszámolása, harcunk elengedhetetlen feltétele a szervezeti pangás megszüntetése is.

1945 augusztusában a balatonlellei konferencián, a Győrffy Kollégium határozati javaslata alapján megszületett a magyar diákság egységes szervezete: a Magyar Egyetemi és Főiskolai Egyesületek Szövetsége. Nem érdektelen ma eszünkbe idézni ennek az alapokmánynak néhány sorát:

„A szabadságharcok diákjainak, a haladó magyar ifjúságnak nyomdokain, szeretett hazánkért és népünkért mi is készek vagyunk minden áldozatra. Komoly tanulással, becsületes felkészüléssel* és helytállással akarjuk kivenni részünket a nemzet erőfeszítéséből. Végképp le akarunk számolni mindennel, ami a múltban az egyetemi ifjúság nagy részét a reakció és a fasizmus eszközévé tette. El kell távolítanunk az egyetemekről azokat, akik felelősek az ifjúság félrevezetéséért, valamint azokat, akik még ma is tudatosan a reakciót támogatják."[3]

Sajnos, a magyar ifjúságnak – minden más európai országgal ellentétben – nem sikerült kivetni soraiból azt a néhány száz hazaárulót, akik annak idején tevékenyen beállottak a fasiszták soraiba, sőt még ma is arcátlanul és pimaszul hangosan uszítanak fiatal demokráciánk vívmányai: a földreform, a köztársaság, az üzemi bizottságok, a stabilizáció – vagy egyetemi viszonylatban: a demokratikus professzorok, a népi kollégiumok, a haladó gondolkodású főiskolás ifjúság ellen. Szégyene a magyar ifjúságnak, hogy nem egy esetben ezek az elemek vezető szerepre is juthattak a kari egyesületekben, sőt a MEFESZ vezetését is megkísérelhették kezükbe kaparintani.

Mi komolyan vettük adott szavunkat. A lellei alapokmány szellemében igyekeztünk koalíciós politikát folytatni ötnegyed éven keresztül.

Hogy helyes úton indultunk el Balatonlellén, azt bizonyítja, hogy a

Demokratikus Ifjúsági Világszövetség 1945 októberében és a prágai főiskolás világkongresszus 1945 novemberében** hasonló szellemű alapokmányt fogadott el.

1946 márciusában kelt a Magyar Ifjúság Országos Tanácsának alapokmánya, amit mi is aláírtunk, ami reánk nézve is kötelező. Augusztusban pedig elfogadtuk az IUS alapszabályát.

Ez a négy alapokmány az, amelyik meghatározza a magyar egyetemi ifjúság szervezeteinek feladatait, követendő útját. Ezen az úton jár ma az egész világ minden szabadságszerető demokratikus országának főiskolás ifjúsága. Egyedül nálunk akadtak olyanok, akik megszegték adott szavukat, szembehelyezkedtek alapokmányaink szellemével.

Mi ma újra félreérthetetlenül leszögezzük, hogy koalíciónk az egyetemen elvi alapokon nyugvó koalíció. A MEFESZ igenis harcos, antifasiszta szervezet, küzd a „fasizmus szellemi és politikai maradványainak végleges felszámolásáért".

Másfél év telt el Balatonlelle óta. Mi őszintén megmondjuk, a MEFESZ nem váltotta be a hozzá fűzött reményeinket. Egyrészt azért nem, mert csak az egyetemi ifjúság kis töredékét sikerült megmozgatnia, másrészt azért, mert sem a diákság, sem az egyetem, sem a hivatalos kormányzat, sem a demokratikus pártok bizalmát nem tudta megnyerni, illetőleg maga teremtette tekintélyével kiérdemelni. Nem tudta elvégezni az egyetemi ifjúság demokratikus átnevelésének feladatát, sőt legfelső vezetésébe is befurakodhattak antidemokratikus gondolkozású egyének, szakosztályai legnagyobbrészt csak papíron vannak meg. Sajtója nívótlan és jelentéktelen. Diákszociális irodája klikkszerű érdekeket képvisel, a külföldi adományokat igazságtalanul osztotta el. Rajta múlott, hogy annak idején a népi kollégiumokat, amelyekben tudvalevőleg a legszegényebb diákság lakik, kihagyták a külföldi menzasegélyből. Saját menzáján pedig ez év elején, jóllehet bőven volt még hely, nem volt hajlandó a meginduló, ezer nyomorúsággal küszködő népi kollégiumok ifjúságát étkeztetni. Mi ebben a kérdésben is felvetjük a felelősség kérdését!

Kik a felelősek azért, hogy a MEFESZ letért a lellei útról, hogy az egyetemi ifjúság zöme még ma is közömbösen, sőt ellenségesen áll szemben a magyar demokráciával? Azok-e, akik vállalva nemegyszer még az elszigetelődés veszélyét is, következetesen kitartottak a lellei program, a szabadságszerető népek diákságával való együtthaladás gondolata mellett, akik előre akarják vinni az ifjúság fejlődését – vagy

azok, akik még ma is új háborúra spekulálnak, faji gyűlölködést szítanak, gyűlölik a jogaihoz jutott munkásokat és szegényparasztokat, akik hátrafelé akarják fordítani az ifjúság szekerének rúdját.

Ők a felelősek elsősorban azért, hogy főiskolás diákságunk nagy tömegei még ma is közömbösek hazájuk, népük, sőt önmaguk, saját sorsuk iránt is. Míg más országok főiskolás ifjúsága a maga egészében tevékeny részese hazája újjáépítésének, népe jobb jövőjéért folytatott küzdelmének, a mi diákságunk nagy része az élet nagy, haladó áramlataiból kimaradt, sőt nemegyszer ellenségesen, meg nem értően szembe is kerül vele.

Szégyen és gyalázat, hogy a magyar ifjúság vezető szerephez engedett ilyen embereket, jóllehet a MEFESZ Központi Intéző Bizottsága nem egy alkalommal hozott olyan értelmű határozatot, hogy antidemokratikus magatartásuk miatt feloszlatott egyesületek tagjai nem tölthetnek be vezető szerepet az egyetemi politikában.

Persze, mi elismerjük, hogy bizonyos fokig bennünket is, haladó gondolkodású fiatalokat is terhel a felelősség. Nem voltunk mindig egységesek a szükséges mértékben. A mi sorainkban is akadtak, illetve közénk is befurakodtak kishitűek, gyávák, megalkuvók, sőt karrieristák is. Nem találtuk meg mindég a megfelelő módszereket. Nem tudtuk az ifjúság széles tömegeit értelmiségi eszközökkel felvilágosítani tévedéseinkről. Nem sikerült összezúzni 25 év hamis ideológiáját, illúzióit. Nem tudtuk az ifjúság széles rétegeibe beleplántálni hitünket: a magyar dolgozók jövője, a demokratikus haladás, szabadságszerető népek testvéri összefogása iránt.

A tanulság számunkra: szorosabbra kell zárni sorainkat. Össze kell fognunk minden demokratikusan gondolkodó fiatalt megbonthatatlan szövetségbe. Szorossá és bensőségessé kell tennünk az együttműködést a Szociáldemokrata Párt, a NISZ és a MADISZ egyetemistái között. De szívesen megyünk együtt a Független Ifjúság valóban demokratikusan gondolkodó fiataljaival is – valamint minden őszintén haladó beállítottságú egyetemi hallgatóval.

Mi a jövőben is a demokratikus erők összefogása jegyében, alapokmányaink szellemében akarunk egyetemi politikát csinálni.

Hogy hazánk főiskolás ifjúságát mai elesettségéből felemelhessük, a szociális és a szellemi nyomor elleni harcunk *szervezeti előfeltételeit* is meg kell teremtenünk.

Követeljük:

1. Az egyetemi ifjúság demokratikus érdekképviseleti szerveinek: a kari egyesületeknek és azok csúcsszervének, a MEFESZ-nek beleszólási jogát minden, az egyetemi hallgatóságot érintő kérdésbe.

2. Követeljük szervezeteink intézményes állami támogatását! Havi 20 000 forintot a MEFESZ és 30 000 forintot a budapesti és vidéki egyesületek céljaira. A Kultuszminisztérium diákmozgalmi célokra előirányzott költségvetési keretéből ne a népellenes magatartásuk miatt feloszlatott egyesületeket, hanem az ifjúság legális érdekképviseleti egységszervezeteit támogassa!

3. Mindazokat a helyiségeket, amelyekben feloszlatott diákszervezetek székeltek (MNDSZ, MEFHOSZ, Turul, KDSZ, Szent Imre Kör stb.) mint egyetlen jogutódnak, a MEFESZ-nek adják át.

4. Saját ügyeinkbe való beleszólásunk előfeltételeképpen követeljük, hogy intézményes kapcsolat létesíttessék a Kultuszminisztérium illetékes szervei és a MEFESZ ügyosztályai között.

5. Minden karon intézményesen ülésező tanár–diák vegyes bizottság létesítendő. Ez a bizottság vegye át a régi, ún. kebelbeli egyesületek tanárelnökének funkcióját és jogkörét.

6. Meg kell indítani a magyar egyetemi ifjúság európai nívójú, népi kultúránkat terjesztő és népszerűsítő, reprezentatív hetilapját.

Mi, haladó gondolkodású fiatalok, ígérjük: rajta leszünk, hogy a főiskolás ifjúság szervezeteinek minél előbb tekintélyt és súlyt szerezzünk a kormányzat, a demokratikus pártok, a magyar társadalom és a világ ifjúsága előtt.

Az illetékes szervektől és a professzoroktól pedig azt kérjük, hogy ne tartsák a főiskolás ifjúságot kiskorúnak és éretlennek. Kéréseit ne minősítsék okvetetlenkedésnek. Sohasem lesz a magyar egyetem igazán demokratikus egyetem, ha professzorok és egyetemi hallgató nem talál egymásra. Mi rajta leszünk, hogy az ifjúság és a professzori kar közötti demokratikus együttműködés feltételeit minél előbb megteremtsük. Rajta leszünk, hogy megtaláljuk az utat nemcsak professzoraink eszéhez, hanem a szívükhöz is.

Javaslatainkat a MEFESZ november 14-én összeülő közgyűlése elé fogjuk terjeszteni.[4] Ez a közgyűlés lesz hivatva az elmondottak és a még elmondandók figyelembevételével visszavezetni a magyar egyetemi ifjúság politikáját a lellei alapokmányhoz.

Rajta leszünk, hogy a magyar egyetemi ifjúság zömét ne engedjük,

úgy mint a múltban, 25 éven keresztül a nép ellenségévé nevelni. Azokat pedig, akik a „politikamentesség", „keresztény erkölcs", „katolikus gondolat" és az „emberi jogok" pajzsa mögé bújva, az egyetemi ifjúságot népellenes, antidemokratikus, imperialista érdekcsoportok járószalagjára akarják fűzni, le fogjuk leplezni és odahatunk, hogy eltávolítsák őket, ne csak az egyetemi ifjúság szerveinek vezető helyeiről, hanem ha kell, az egyetemekről is.

Erőnket megsokszorozza az a biztos tudat, hogy helyes úton járunk. Magunk mellett tudjuk a magyar ifjúmunkások és a legöntudatosabb magyar parasztifjak szervezett sorait. Egynek érezzük magunkat a magyar dolgozó néppel, a földtúró parasztokkal, a szervezett munkásokkal és a haladó értelmiségiekkel.

Magunk mellett tudjuk a szabadságszerető népeknek a főiskolás világszövetségbe tömörült kétmillió haladó gondolkodású diákját.

Ma, november 10-én, szerte az országban, a városokban és a falvakban ünnepet ül a magyar ifjúság. De nemcsak nálunk, a földkerekség minden országában 60 millió fiatal ünnepli a világifjúság napját. 60 millió fiatal ünnepli ma a tartós béke, a jobb jövőnkért folytatott közös harc jegyében a mai napot.

Éljen a Demokratikus Ifjúsági Világszövetségbe tömörült 60 millió fiatal testvéri szövetsége!

Éljen a MIOT-ba tömörült magyar munkás-, paraszt- és diákifjúság szolidaritása!

Előre a tartós békéért, a jobb életért, több tudásért!

Előre az egyetemi nyomor megszüntetéséért!

Budapest, 1946. november 10.

A haladó főiskolások konferenciája:

Aba Iván s. k.,
közg. hallg., a Szociáldemokrata Párt egyetemista csoportjának titkára

Győrffy Sándor s. k.,
bölcsészhallgató, a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség egyetemi titkára

Gosztonyi János s. k.,
közg. hallg., a Népi Ifjúsági Szövetség egyetemi titkára

Szabó Gergely s. k.,
a Népi Kollégiumok Országos Szövetségének főtitkára

A haladó szellemű egyetemisták konferenciájának kiáltványa a magyar társadalomhoz. Világosság Rt., Budapest 1946.

* Eredetileg így.

** Helyesen: 1945. november 10-én és 1946 augusztusában.

1 A kiáltvány első része az egyetemi hallgatók szociális, kulturális és oktatási helyzetét ismerteti.

2 Elsősorban a Csehszlovákiából kitelepített egyetemi hallgatók támogatásáról van szó.

3 Lásd 26b. irat.

4 A konferenciának és a MEFESZ III. diákparlamentjének eseményeit lásd bevezető tanulmány 85–86. old.

1947

54

1947. január 10

AZ MKP KV IFJÚSÁGI TITKÁRSÁGÁNAK JELENTÉSE AZ MKP SZERVEZŐ BIZOTTSÁGÁHOZ AZ IFJÚSÁGPOLITIKAI HELYZETRŐL, AZ AKTUÁLIS FELADATOKRÓL

1945 végén és 1946 elején a reakciós ifjúsági szervezeteket sikerült a reakciónak újjászervezni (KALOT, Cserkészszövetség, KIE, KDSZ) és ezeken keresztül tömegbefolyását megerősíteni. 1946 nyarán ezeket a szervezeteket betiltották, és ez új helyzetet teremtett az ifjúsági politikában. Az Actio Catholica a feloszlatott ifjúsági szervezetei helyett az egyházközségek mellett létesít „ifjúsági munkaközösségeket", hogy ezeken keresztül megtartsa és erősítse befolyását.

A reakciós Cserkészszövetség feloszlatása után az újjáalakult Cserkészfiúk Szövetségében a katolikusok az Assisi Szent Ferenc Munkaközösségen keresztül akarják befolyásukat erősíteni. A munkaközösség szervezése mellett igyekeznek a Független Ifjúság mellé tömörülni, annak vezetésében komoly befolyásra szert tenni. Ezt mutatja a legutóbbi választmányuk,[1] ahol *Varga Béla* nyomására a Független Ifjúság országos vezetőségének 50%-át katolikusokkal töltötték be. Az Actio Catholica terve katolikus népi kollégiumok és tanoncotthonok építése is.

A KIE megtisztítására a minisztérium kormánybiztost nevezett ki, akinek működése eddig nem volt kielégítő. Befolyásunkat *Karácsony Sándoron* keresztül érvényesítjük.

A NISZ-ben a baloldal az utóbbi időben megerősödött. Az elnök, az egyetemi szervezetek a baloldal kezében vannak. A szervezet vezetése mégis lényegében a jobboldal kezében van.

A SZIM-ben három politikai frakció harcol egymás ellen. *Bán, Justus* és *Peyer* csoportjai. A harc eredménye a SZIM-vezetés dezorganizálása. Az egyetemisták szervezetében, a MEFESZ-ben, a baloldal megerősödött. Sikerült a KDSZ vezetőségét a MEFESZ-ből kiszorítani. A magyar ifjúság politikai helyzetének megfelelően a párt munkájával igyekszik minden ifjúsági szervezetre befolyást gyakorolni.

Azokat igyekszik elsősorban segíteni, melyekre befolyása döntően érvényesül (MADISZ, SZIT, Úttörők, NÉKOSZ és részben a Cserkészfiúk Szövetsége). A magyar ifjúság nagy többsége szervezetileg nem tartozik egy szervezethez sem. A jobboldali ifjúsági szervezetek feloszlatása ellenére a reakció befolyása a szervezetlen ifjúságra a miénknél erősebb.

A reakció befolyásának felszámolására, az egész magyar ifjúságra kiható mozgalmat indítottunk 1848 100 éves évfordulójával kapcsolatban, a „48-as ifjúsági mozgalmat". A mozgalom célja: az ifjúság bekapcsolása az újjáépítésbe, a hároméves terv megvalósításába. Vállaltuk a Duna–Tisza-csatorna egy szakaszának megépítését. Helyi viszonylatban bekötő utak, iskolák, templomok, kollégiumok, tanoncotthonok építését, fák ültetését stb. A mozgalom célja: az ifjúság sérelmeinek orvoslása, jogos követeléseinek teljesítése, ifjúsági otthonok, könyvtárak, felszerelt sportpályák, üdülőtelepek, jobb életkörülmények megteremtése, széles körű kulturális és sportversenyek megtartása. Nagy nemzetközi ifjúsági találkozó Budapesten.

A tervek végrehajtására országos, megyei, helyi, üzemi és iskolai 48-as bizottságot állítunk fel. A mozgalmat elindítottuk, a terv rövid időn belül mint az egész magyar ifjúság munkaterve fog megjelenni nyomtatásban. A mozgalom díszelnökségét a köztársasági elnök úr vállalta. Ezen a mozgalmon keresztül akarjuk a meglevő ifjúsági szervezetek között az együttműködést szorosabbá tenni és egy új szervezeti egység alapját megteremteni. Az egész ifjúsági munkánk gerincét ez a mozgalom alkotja. Ehhez kérjük a párt támogatását. Hasson oda a párt, hogy felnőtt vonalon a nemzeti bizottságok kezébe kerüljön a szabadságharc 100 éves évfordulójának előkészítése.

AZ IFJÚSÁGI TITKÁRSÁG MUNKÁJA

Az Ifjúsági Titkárság munkája az utóbbi fél évben kiszélesült. A MADISZ pártvonalon való támogatása mellett szükségessé vált a SZIT-, az Úttörő-, a NÉKOSZ-szervezetek támogatása és irányítása, a Cserkészfiúk Szövetségében való munkánk szervezése és irányítása, ezenkívül az összes ifjúsági szervezetekben befolyásunk megszerzése. Munkánk fő részei a következők:

1. *A pártszervezetek „ráállítása" az ifjúsági munkára.* A vidéki ifjúsági megbízottak munkájának segítésére 3 hónap alatt 30 elvtársat

küldtünk le vidékre. A nyári MADISZ-szervező kampányba bekapcsoltuk a pártszervezeteket, és így sikerül 200 új MADISZ-szervezetet létrehozni. A budapesti és a vidéki pártszervezetek az elmúlt 3 hónapban aktívan belefolytak az úttörőmozgalomba, 120 új csapatot szerveztek meg. Budapesten és vidéken 184 kommunista cserkészt kutattunk fel. Ebből 85 elvtárs 44 csapatban dolgozik. 26 megyei bizottságnak van kommunista felelőse és 9 megyei bizottságnak kommunista elnöke. A többi elvtárs csapatokba való beépítése folyamatban van.

A Tanonc- és Ifjúmunkásotthon Építő Mozgalomba a pártszervezetek komolyan bekapcsolódtak. A budapesti pártbizottságok egy-két kivétellel hozzáfogtak kerületükben a tanoncotthonok építéséhez. A legtöbb kerület helyiséget már szerzett, a tanoncotthon 5 kerületben rövidesen megnyílhat. Ózdon a párt segítségével a MADISZ egy 30 személyes otthont épít. Pécsett és Kaposvárott megindult az otthonépítés.

2. *A kommunista fiatalok kiképzése ifjúsági munkára.* Speciális ifjúsági szeminárium szeptember óta folyik a központban az ifjúsági szervezetek vezetői számára 50 résztvevővel, a kerületekben 80 hallgatóval. Kéthetes diákiskola volt a karácsonyi szünetben 50 résztvevővel. Az elvtársakat önképzőköri, ifjúsági vöröskereszt és diákkaptár munkára állítottuk be. Január 3-án 40 egyetemista számára egyhónapos iskola indult. 5 előadásból álló ifjúsági anyagot kidolgoztunk, 5 anyag kidolgozás alatt van. Január 15-én indul 40 kommunista fiatal számára egy szeminárium és átképzőtanfolyam, ezek cserkészmunkát fognak végezni.

3. *Az ifjúsági szervezetek munkájának összefogása.* Az Ifjúsági Titkárság hetenként rendszeresen ülésezik. Az ifjúsági szervezetek központjaiban dolgozó vezető kommunistákkal hetenként vagy kéthetenként aktívát tartunk. A mi befolyásunk alatt levő szervezetek oktatási, értelmiségi és kádervezetőiből bizottságot szerveztünk. Szervezés alatt van a sajtóbizottság. Kerületenként és városonként megindítottuk a szűkaktívák szervezését. A cél az, hogy az ifjúsági szervezetek munkája az alsóbb szervekben is össze legyen kapcsolva, és a párttal a kapcsolatuk meglegyen. Az Ifjúsági Titkársághoz tartozó 20 nagyüzemben kiépítettünk kommunista aktívát, a többi üzemben [az irányítás] a kerületi ifjúsági megbízotton keresztül történik.

Az Ifjúsági Titkárság 3 hónapos tervének 50%-át végrehajtottuk. Mostani fő munkánk az üzemi választásokra mozgósítani a fiatalokat.

Erre egy részletes tervet dolgoztunk ki. A terv megvalósítás alatt. *Az elkövetkezendő fő munkánk:*

A pártszervezetek segítése a 48-as mozgalom számára. Elsősorban a MADISZ szervezeti megerősítése. A MADISZ vezetőségválasztásainál, ami országos viszonylatban februárban lesz, a pártszervezeteken keresztül elsősorban megfelelő titkárok beállítása. A tanácsadó testületekbe a párttitkár vagy elnök bekapcsolása. A létesítendő 48-as bizottságokba a párt megfelelő tekintéllyel bíró elvtársakat küldjön, és a pártszervezetek segítsenek a 48-as program megvalósításában (ifjúsági sérelmek, közmunkák, a 48-as program megvalósítása, oktatás). Egyik fontos munkánk kell hogy legyen a MADISZ-helyiségek megvédése. Hat vidéki ipari központban tanoncotthon szervezés. A budapesti tanoncotthonok építése, a népi kollégiumok helyi támogatása. A SZIT akciótervének támogatása az üzemi pártszervezeteken keresztül. A szűkaktívák megszervezése a vidéki városokban is. Hét vármegyében megfelelő ifjúsági megbízott beállítása. A kommunista cserkészek további felkutatása és munkába állítása. Az úttörőmozgalom további erősítése (helyiségszerzés). A beépülésre egy részletes tervet dolgozunk ki.

Az Ifjúsági Titkárság munkáját csak abban az esetben tudja eredményesen és komolyan elvégezni, ha státusát a pártvezetőség kibővíti, és három elvtársat beállít a következő munkára: értelmiségi és középiskolás, oktatás és káder, beépülés.

MADISZ

A MADISZ szervezeteire a 48-as mozgalom vitelében döntő szerep vár. Ezért a Kommunista Párt ifjúsági politikájának egyik döntő feladata a MADISZ szervezeti megerősítése. A MADISZ-nak a jelenlegi adatok szerint 1380 szervezete van, 120 000-es taglétszámmal. Az adatok nem pontosak. Az ország helységeinek 1/4 részében viszonylag a MADISZ falusi szervezetei a legjobbak. Színielőadások rendezésével silány darabokat adnak elő. Mulatságok rendezésével, helyenként sportolással (500 falusi sportegyesületünk van), rohammunkák, tanfolyamok szervezésével is foglalkoznak. Általában a legnagyobb nehézség a képzett ifjúsági vezetők hiánya. Emiatt nem folyik komoly, tervszerű munka szervezeteinkben. Emiatt nincs szervezeteinknek és vezetőinknek megfelelő tekintélye. Vidéki, városi szervezeteink kevés tagsággal

rendelkeznek és elszigeteltek. Néhány ifjúmunkás, néhány diák tömörül bennük. Hiányzik a komoly program és a tekintély. A helyzet Budapesten nem sokkal jobb. A MADISZ-nak az egyetemen van egy 500 tagú szervezete. Az országban a tagság alig 8%-a fizet tagdíjat. A MADISZ-ban az utóbbi időben javulás észlelhető. Komoly siker volt a II. kongresszus, amelyen 2000 fiatal vett részt. A kongresszus elfogadta a MADISZ új programját és alapszabályát. A kongresszus után elkezdtük a program valóra váltását. A falusi községekben a FÉKOSZ-szal együtt elkezdtük a mezőgazdasági tanfolyamok megszervezését. Eddig 98 csoportunktól érkezett be jelentés. Vasárnaponként a falusi szervezetekhez a központból átlag 10 előadót küldtünk. Csináltunk egy szervezési kampányt, amelynek kapcsán 200 új MADISZ-szervezetet hívtunk életre.

Kiadtunk egy falusi nevelési útmutatót. Megszerveztük a Petőfi Gárda-tanfolyamok oktató gárdáit Budapesten, Miskolcon, Debrecenben, Szegeden. Ezek segítségével eddig 20 falusi csoportban tartottunk tanfolyamot. Egy csoportban átlag 15–20 résztvevő volt. Részt vettünk a paraszt dolgozók iskolája és a partikulák szervezésében. 12 falusi csoporttól van eddig erről jelentésünk. Gyűlést tartottunk Szegeden, Debrecenben, Pécsett, Ózdon, Zalaegerszegen és Győrött. A gyűléseken feldolgoztuk az ifjúsági sérelmeket. Legszebb eredményt Diósgyőrben értük el, ahol 40 tanonc számára elértük azt, hogy 1 évvel előbb szabadították fel őket. Ennek eredményeként mindnyájan beléptek a MADISZ-ba. Az összes ifjúsági szervezetek közül csak mi támogattuk a népi kollégiumokat. A kollégiumok titkárai és igazgatói nagyon sok esetben a MADISZ vezetői. Miskolcon, Ózdon tanoncotthont hoztunk létre, hasonló otthonok építése folyamatban van még más vidéki városokban és Budapesten is (vidéken 6, Budapesten 4). November 10-én, a Demokratikus Ifjúsági Világszövetség napján Budapesten 10 000, vidéken 3–4000 fiatalt mozgattunk meg, nagy részben középiskolás diákokat. Kezdeményezésünkre indult el az önképzőköri mozgalom, és megrendeztük Budapesten az önképzőköri konferenciát[2], amelyen Budapest összes gimnáziumaiból 200 diák vett részt. Ezt a konferenciát február folyamán országos méretekben is megrendezzük. Megrendeztük a haladó egyetemi hallgatók konferenciáját[3], amely programot adott a demokratikus egyetemi hallgatóknak. Januárban és februárban ezeket a konferenciákat megrendezzük a vidéki városokban is.

Lapunk, az „Ifjúság" 7550 példányban jelenik meg. Ebből elfogy 3500. Az előfizetők száma a kongresszus óta 60%-kal emelkedett. Jelenleg 2200 előfizetőnk van. Folyóiratunk, a „Valóság" 1000 példányban jelenik meg. Teljesen elfogy, most fogjuk felemelni [a példányszámot] 1500-ra. Az „Ifjúság" szerkesztésében irányt veszünk minél több munkás-, paraszt- és diákfiú mindennapi életéből vett cikkeinek feldolgozására. A „Valóság"-ot pedig az ifjúsági vezetők folyóiratává akarjuk megtenni. Egyéb kiadványaink: a havonta megjelenő „MADISZ Vezető" (szervezeti útmutató), színdarabok, kultúrműsorok, képes faliújság, ifjúsági naptár. Tervbe vettük a Petőfi Gárda-tanfolyam anyagának megjelentetését.

Jól működnek a MADISZ-leánycsoportjaink. Megszerveztük karácsonyra a kelengyeakciót. Budapesten 1000, vidéken több ezer csecsemőkelengyét osztottak ki sokgyermekes anyáknak karácsonyi műsor keretében. Ezzel az akcióval kapcsolatban szabász-, varró-, főzőtanfolyamok folytak a csoportokban. A MADISZ-nak 120 alkalmazottja van, közöttük 26 megyei titkár. A havi költségvetés 100 000 forint, ebből személyi kiadás 32 000, a többi dologi.

Január 4–5-én lezajlott a MADISZ nagyválasztmányi ülése, amely megszabta a MADISZ irányvonalát a jövő hónapokra. A MADISZ-szervezet feladata az országos és a helyi bizottságok megszervezése, a munkaterv kidolgozása és keresztülvitele. Ezzel az akcióval meg akarjuk szervezeteinket erősíteni, és ennek érdekében februárban újraválasztjuk helyi vezetőségeinket, hogy alkalmas ifjak vezessék szervezeteinket. A vezetőségválasztást megelőzően nagyarányú tagtoborzást indítunk. A felnőttek fokozottabb bevonása céljából különös súlyt helyezünk a tanácsadó testületek és a pártoló tagság megszervezésére.

A szervezetek működését biztosítandó elsőrendű feladatnak tartjuk helyiségeink megvédését, a rendbe hozását és karbantartását. A szervezet stabilizálására, a fegyelem megszilárdítására, gazdasági érdekeink figyelembevételével országos kampányt indítunk tagdíjfizetésre.

Ahhoz, hogy munkánkat keresztül tudjuk vinni és eredményesen tudjunk dolgozni, a párt támogatását elsősorban abban kérjük, hogy egyes fontos helyekre megfelelő elvtárs kerüljön. Ezért kérjük a szervező bizottságot, hogy országos szervezési vezetőnek *Komócsin Zoltánt*, budapesti titkárnak *Kelen Bélát*, egyetemi szervezetek vezetőjének *Szalai Bélát* és a 48-as mozgalom, a közmunka és a Duna–Tisza közi csatorna ifjúsági munkájának a vezetésére *Hazai Jenőt* adja át.

A SZIT a múlt év márciusban megtartott kongresszusa óta működik mint tömegszervezet. Jelenleg 256 működő csoportja van (ebből 212 Budapesten) 20–22 000 taggal. A tagoknak 30%-a párttag, melyből 13,5% kommunista. A szocdemek elsősorban a magánalkalmazottaknál, a postán, a bőrösöknél, a dohányjövedéknél és a nyomdászoknál erősebbek. A vezetés azonban kb. 75%-ban kommunista kézben van, a kulcspozíciók pedig teljes egészében a mi kezünkben vannak. Éppen ezért a SZIT a legmegbízhatóbb szövetségese a MADISZ-nak, ezt bizonyítja számos közös akció, közös gyűlések, kiállítás, közös politikai akció (nyomdász ifi bojkott[4] a „Független Ifjúság" ellen) stb. A szocdem ifjúmunkásokat nagyobb tömegben tudjuk mozgósítani, mint a budapesti SZIM-szervezetek, nagyobb befolyásunk is van rájuk. Például a júniusi ifjúsági napon a SZIT kb. 4000 szocdem ifit vonultatott fel, a SZIM pedig 150-et. A közös MIOT-gyűléseken is a MADISZ mellett csak a SZIT tud komoly tömeget megmozgatni.

Az együttműködés a szocdemekkel az üzemi szervezetekben rendszerint a felnőttek együttműködésétől függ. A felső vezetőségekben az együttműködés nem kielégítő, mert csak a kommunisták dolgoztak komolyan, szocdemek pedig a SZIM részére végeztek csak munkát.

A SZIT-nek külön tagsági könyve van, azonban még nincs pártdöntés ebben a kérdésben, ezért a könyvek kiadását korlátozzák. (A régi tagsági könyvből 21 000, az újból 8100 került forgalomba. Havi tagsági díj 40 fillér.)

Tudjuk azonban, hogy az ifjúmunkás-tömegek megnyerésének előfeltétele a jól irányított sérelmi politika. *Eddigi érdekvédelmi harcaink főbb eredményei:* a tanoncverést eltiltó rendelet, a tanidő egy részének elengedéséről szóló rendelet, a tanoncotthonok SZIT ellenőrzéséről szóló rendelet, 28 napos szabadság, a tanoncoknak és ifjúmunkásoknak a tanoncfizetések megállapítása, a nyári üdültetés megszervezése, az ifjúmunkások képviselete az üzemi bizottságokban, a tömeges tanoncelbocsátások megakadályozása, a tanonc-munkaközvetítés megszervezése, számos üzemben külön tanműhely létesítése, 100 ifjúmunkás bejuttatása a műegyetemre érettségi nélkül. Augusztus 1-e óta a sérelmi politikát központi terv alapján visszük tovább. Kb. 120 üzemi gyűlést és 400 panasznapot tartottunk, és külön területi gyűléseket szerveztünk a MADISZ és SZIM bevonásával. Az új tanonctörvény érdekében 14

küldöttség járt az Iparügyben, és 7500 aláírást gyűjtöttünk. Elértük, hogy a tanoncok ingyen kapnak ebédet, teljes karácsonyi segélyt és 50%-os vasúti kedvezményt kapnak karácsonykor. Az ifjúmunkások részére munkaruha- és bakancsjuttatásokat harcoltunk ki.

Nevelési munkánk főbb eredményei: üzemi csoportjaink hetenként tartanak csoportnapot központi sillabusz alapján átlag 50–60 központi előadóval, 45 központi szeminárium több mint 1000 résztvevővel. Egy 3 hónapos és tíz 2–4 hetes iskola összesen 478 hallgatóval. Élénk a kultúrélet az üzemekben, jelenleg kultúrverseny [folyik] 45 legjobb kultúrgárda között. Tanonciskolai szakemberek bevonásával munkaközösség alakult, amelynek segítségével átvesszük a tanonciskolai „mindennapi kérdések óráját". Eddig 10 iskolában előadók a mi elvtársaink.

[A] SZIT sportmunkája igen gyenge, pedig a lehetőségek óriásiak. Múlt évben összesen 2478 fő vett részt szervezetten sportéletünkben.

További munkánk a 48-as munkába való bekapcsolódás, ennek keretén belül 130 tanoncotthonnak a felépítése, az országos ifjúmunkás-vásár rendezése, és megszervezzük az ifjúmunkás-tömegsportot.

A párttól kérjük a következő támogatást. Munkánkat nem tudjuk elvégezni, mert az egész SZIT-mozgalom irányítására 3 elvtárs volt delegálva, abból most 1 beteg lett. Kérjük a SZIT-központ státusának a kibővítését, és két elvtársat központi munkára átadni, *Warscher Sándor* és *Bán Róbert* elvtársakat. A vasas SZIT-központba lehetővé vált egy elvtársnak az elhelyezése, s erre kérjük *Weszter Gyula* elvtársat.

Kérjük a párt támogatását a tanoncotthonok építésére oly módon, hogy a szakszervezetek komoly összegekkel támogassák a mozgalmat.

ÚTTÖRŐK

Az úttörőmozgalomban 9 hónapi fejlődése után a jelenlegi helyzet a következő. Az egész ország területén 220 csapat működik, 20 000 taggal. A mozgalom 3 irányban szervezkedik:

1. Iskola. Nagy-Budapesten az iskolaszervezés engedélyét megkaptuk. A novemberben megtartott pedagógus ankét után, amelyen 150-en jelentek meg, megkezdtük az iskolai szervezést. Jelenleg 60 iskolában van csapat, 35 Budapesten és 25 vidéken.

2. Üzem. A SZIT-re és az üzemi napközi otthonokra támaszkodva

szervezzük a mozgalmat. Jelenleg 50 úttörőcsapat működik az üzemekben.

3. Területileg szerveződnek a csapatok, de ezek szétesőbbek, mert nincs bázisuk.

Elsősorban az iskola és az üzem felé vesszük a szervezésnél az irányt. A szervezeti működésnél legnagyobb baj a Gyermekbarátokkal való viszony, mert az „osztályharcos vörös" irányával el akarja nyomni a mozgalmat. Ezen a téren úgy akarunk változtatni, hogy az úttörő kommunista vezetők átveszik a Gyermekbarátokban is a vezetést. Az úttörőmozgalom vezetését 85%-ban a kommunisták tartják a kezükben.

Az eddigi vezető[képző] tanfolyamokon 200 vezetőt képeztünk ki, ebből 156 kommunista és 44 szociáldemokrata volt.

A mozgalom új lapját, a „Pajtás"-t 10 000 példányban terjesztjük, amely már legközelebb 15 000 példányban fog megjelenni. Megszerveztük a nevelési tanácsot, amelyben pszichológusok, pedagógusok, zenei, sport-, technikai szakemberek vesznek részt. A szocdemekkel való viszony nem mindenben jó. A SZIM alig van képviselve a mozgalomban, leginkább az öreg szocdemek, a Gyermekbarátokon keresztül. Vidéken előfordul, hogy a kisgazdák és a parasztpártiak is bekapcsolódnak a mozgalomba.

Feladataink:

1. Bekapcsolódunk a 48-as bizottság[ok] munkájába.
2. 1948-ra 1000 jó vezetőt kiképezünk, és 500 pedagógust nevelünk a mozgalom vezetésére.
3. Nagy úttörőkiállítást rendezünk 48 szellemében.
4. A cserkészmozgalommal együtt akciót szervezünk az elhagyott gyerekekért.
5. Nagy-Budapesten az összes játszótereket felépítjük, és a mozgalom számára kihasználjuk.
6. A megyei központokat kiépítjük.
7. A „Pajtás"-t 30 000 példányban kihozzuk.

CSERKÉSZEK

A cserkészmozgalom demokratikus átszervezése jó irányban halad. Első eredmény, a központi irányítás demokratikus elemek kezébe került. A központban 11 elvtárs a legfontosabb pozíciókat a kezében

tartja. A szövetség munkájában az egyház is részt vesz, mégpedig két irányban. Képviselteti magát hivatalosan a Cserkészszövetség vezetőségében, ahol az együttműködés jó. Megalakította saját keretén belül az Assisi Szent Ferenc Munkaközösséget, ahonnan a katolikus cserkészeket irányítani és befolyásolni akarja. A Cserkészfiúk Szövetségének megalakulása után 420 csapat jelentkezett leigazolásra. Ebből kb. 150 csapatot lehet leigazolni. Eddig Budapesten 32 csapat van leigazolva. Január 15-ig lehet jelentkezni a csapatoknak, január 15-e után a csapatok nem működhetnek. A szövetségnek megjelent „Cserkészfiúk" címen havi lapjuk, 10 000 példányban.

Feladataink. A Cserkészfiúk Szövetségét a 48-as mozgalom munkájába bekapcsolni. Az úttörőmozgalommal akciót szervezünk az elhagyott gyerekek megsegítésére. Az Operaházban nagy 48-as ünnepélyt rendezünk, a párizsi jamboreet* és a nyári táborozásokat 48 szellemében fogjuk megtartani. Belekapcsolódunk a tanoncotthonépítő mozgalomba, részt veszünk a Duna–Tisza-csatorna nagy ifjúsági munkájában. Tiszti tanfolyamokat szervezünk, amelyen demokratikus vezetőket fogunk kiképezni. Leigazolásukat szigorúan végrehajtjuk, a leigazolt csapatoknak demokratikus nevelést és foglalkozást adunk.

A Cserkészszövetségben való munkánk biztosítására szükség lenne *Mohácsi István* elvtárs függetlenítés[ére], aki az Országos Igazoló Bizottság vezetője. Kérjük, hogy a párt erre a munkára függetlenítse.

NÉKOSZ

A Népi Kollégiumok Országos Szövetsége alig fél éve alakult meg, és a féléves munkájának eredményeképpen az ország területén 54 népi kollégium működik. A népi kollégiumok között 14 főiskolás kollégium, ezek közül 13 Budapesten, 1 Sopronban, 3 fő- és középiskolás Debrecen[ben], Szeged[en], Pécs[ett] és a többi 37 középiskolás kollégium. A főiskolás kollégiumok hallgatóinak száma 720. A középiskolás [kollégiumi] diákok száma 1900. Általában országos viszonylatban a munkánkhoz konkrét támogatást egyedül a Magyar Kommunista Párt nyújtott. Következő félévi munkatervünk főbb vonalai: egységes vezetés további megerősítése, a nevelés intenzívvé és egységessé tétele, 48-as mozgalomban mind ideológiailag, mind gyakorlati síkon való intenzív bekapcsolódás. A „Március Tizenötödike" című hetilap szerkesztése az értelmiségi fiatalság számára. Az egyetemi politikába minél több kollégista bekapcsolása. A középiskolás kollégistáink bekapcsolása a diákpolitikába. Minden népi kollégium számára legalább 100 haladó szellemű író könyvéből összeállított könyvtár létesítése. A népi kollégium mozgalom külföldi propagálása. Programunk megvalósításához a következőkben kérjük a Szervező Bizottság segítségét:

1. Bocsássanak rendelkezésünkre heti egy alkalomra a NÉKOSZ Ifjúsági Akadémia megtartására 100 személyt befogadó termet.
2. Tegyék lehetővé, hogy a párt befolyása alatt levő kiadóhivataloknál a népi kollégium számára százas létszámú könyvtárat megszervezhessünk.
3. Segítsenek a kultusztárca költségvetéséből legalább 2 millió forintot kiharcolni a népi kollégiumok számára.

Eredeti tisztázat. – PI Archívum. 274–4/29.

A jelentés az MKP Szervező Bizottsága 1947. január 10-i ülésére készült „Az ifjúsági tömegszervezetekben folyó munka" című napirendhez. Az ülésen részt vettek: *Farkas Mihály*, a Szervező Bizottság vezetője, *Szirmai István, Kovács István, Apró Antal, Olt Károly, Dögei Imre, Köböl József, Orbán László, Nógrádi Sándor, Szőnyi Tibor* és az ifjúsági napirendnél: *Dénes István, Hegedüs András, Hollós Ervin, Nonn György, Szabó Gergely, Szendrő Sándor, Zala Ferenc.* A Szervező Bizottság tudomásul vette a jelentést, és megállapította, hogy „...a MADISZnak sikerült kijutni az erkölcsi válságból, jó ifjúsági politikát csinál, de szervezetileg nem tudja kihasználni a jó kezdeményezéseket". A Szervező Bizottság úgy határozott, hogy egy bizottságot hoz létre *Dénes, Hollós, Nonn* és *Szőnyi* elvtársakból, amely kidolgozná az ülésen elhangzott észrevételek alapján az ifjúsági tömegszervezetekben folytatott munka főbb irányelveit. A Szervező Bizottság egy másik bizottság – *Hollós, Nonn* és *Szirmai* elvtársakból – feladatává tette, hogy „...alaposan megvizsgálja a MADISZ, a SZIT, az Ifjúsági Titkárság káderproblémáit, és javaslatot tegyen a Szervező Bizottságnak tapasztalt, idősebb káderek átvitelére, főleg a MADISZ-ba". A Szervező Bizottság utasította *Orbán* elvtársat, hogy a parlamenti kommunista frakcióban foglalkozzanak az ifjúság kérdésével, *Gyenes Antal* országgyűlési képviselő szólaljon fel a költségvetési vitában az ifjúság segítése ügyében. A Szervező Bizottság megbízta *Apró* elvtársat, hogy a FÉKOSZ-nál állítsa le az ifjúság külön szervezetét. (PI Archívum. 274–4/29. Jegyzőkönyv az MKP Szervező Bizottság 1947. január 10-i üléséről.)

* Jamboree: táborozással egybekötött nemzetközi cserkésztalálkozó elnevezése.

[1] A FISZ második országos nagyválasztmányi ülését 1946. december 14-16. között tartották. Lásd bővebben: A szocializmus útján... 358. old.

[2] A budapesti középiskolák önképzőköri diákvezetőinek konferenciáját 1946. december 19–20-án rendezték.
[3] Lásd 53. irat.
[4] Lásd bevezető tanulmány 64. old.

55

1947. január 17

A SZIM BALOLDALI IFJÚSÁGI VEZETŐINEK ÁLLÁSFOGLALÁSA A PEYER-MEMORANDUMRÓL

Budapest, 1947. január 17.

T. Pártvezetőség!

T. XXXV. Pártkongresszus!

A nagy-budapesti SZIM-szervezetek, valamint a Szakszervezeti Ifjúsági Tanács szociáldemokrata funkciója [frakciója] nevében ezúton foglalunk állást *Peyer Károly* és társai által a Pártvezetőséghez intézett memorandum,[1] valamint *Peyerék* azon működése ügyében, amely hovatovább rendszeressé válik, és nemcsak pártunk egységét és ütőképességét, hanem az egész magyar munkásosztály érdekeit és ezen keresztül demokráciánk létét veszélyezteti.

Ezen memorandum benyújtására az adott okot, hogy sajnálattal tapasztaltuk: sem a SZIM országos vezetősége, sem a SZIM központjának irányítására kirendelt vezető nem foglalt el olyan álláspontot, amely a szocialista ifjúság felfogásával összeegyeztethető lenne. Ezenkívül sajnálattal kell megállapítanunk, hogy a vidéki tömegeink nevelését szolgáló ifjúsági lapunk szerkesztősége a kérdésben semmilyen állást nem foglalt, tájékozatlanságban hagyva azokat, akiknek legnagyobb szükségük lett volna arra, hogy tisztán lássanak. Éppen azért kérjük a T. Pártvezetőséget, hogy ezen memorandumunkat hozza nyilvánosságra,[2] hogy ilyen módon hozhassuk véleményünket a vidéki ifjúság tudomására.

Először is meg kell állapítanunk, hogy *Peyer Károly* ezzel a memorandummal nem a munkásosztály érdekeit szolgálta, hanem akár tudatosan, akár tudatlanul, a nemzetközi reakció érdekeinek kiszolgálójává vált. Akkor, amikor a magyar reakció minden erejét összeszedve kétségkívül döntő támadásra indul a demokratikus erők és az

általuk kiharcolt vívmányok ellen, lehetetlen a Sulyok-párt zászlóbontása, *Peyer* memoranduma, a horthysta összeesküvés és *Peyer* [-nek] az amerikai társaságban tartott beszéde között nem párhuzamot vonni.

Peyer Károly memoranduma nemcsak ártalmas, hanem hazug is, és kétségkívül bizonyíték arra, hogy a német fasiszták által ránk hagyott nyomorúságunkat meglovagolva saját politikai karrierjét kívánja biztosítani.

Nem igaz a memorandumnak az az állítása, hogy a tespedés és a közöny lett úrrá a lelkeken és ez meglátszik a pártszervezetek látogatottságán. Ezzel szemben tény, hogy a párt tagjainak aktivitása az osztályellentétek kiélesedésének arányában növekszik, és ha *Peyer Károly* kedd délutánjait nem az Amerikai–Magyar Társaságban, hanem a kültelki proletárok között töltené, akkor látná, hogy a pártnapok látogatottsága egyre növekszik.

Továbbá nem igaz az, hogy a párttagok jó része elégedetlen a párt politikájával és az ez által előidézett gazdasági helyzettel. Ezzel szemben tény az, hogy a párttagok nagy része helyesli a Kelet és Nyugat felé egyaránt orientálódó politikát, a munkásegységre támaszkodó belpolitikát és a tömegek gazdasági felemelkedését szolgáló töretlen vonalú szocialista gazdaságpolitikát.

Külpolitikai vonalon a párt politikája egyaránt támaszkodik Kelet és Nyugat haladó szellemű országaira, de elvet minden reakciós törekvést, bármilyen irányból jöjjön is az. Szocialista vezetőnek azonban, amennyiben marxista módra gondolkodik, tudnia kell, hogy valamely állam politikáját külső befolyások határozzák meg. Magyarországot nem emelhetjük ki a Duna völgyéből és nem helyezhetjük át máshová, ahol a *Peyer Károlynak* úgy látszik jobban tetsző amerikai monopolkapitalizmus befolyása érvényesül. Ezzel szemben éppen *Peyer Károly* az, aki politikánkat egyoldalúvá kívánja tenni, mert hiába állítja ennek ellenkezőjét memorandumában, ha néhány sorral lejjebb kompromittáló gyanúsításokat ír le úgy a Szovjetunió, mint a magyar demokrácia ellen. Csak egy kicsit jóindulatú és tájékozott ember tisztában van azzal, hogy egyetlen hatalomnak nem vagyunk se vazallusa, se csatlósa.

Hasonlóképpen hamisak a külföldi pártokról felhozott példák. Az elriasztó példák közül pl. a Román Szociáldemokrata Párt az ország legerősebb pártjaként került ki a választási küzdelemből, míg az on-

nét kivált *Petrescuék* egyetlen mandátumot sem kaptak. A francia párt éppen nem a magyarhoz hasonló taktikai okokból gyengült le, hanem következetlen és a munkásosztály érdekeit nem eléggé szem előtt tartó politikája miatt. Azokból pedig, akiket *Peyer* mint követendő példákat sorolt fel, éppenséggel nem kérünk, sem az osztrák példát, ahol még ma is minden romokban hever, nem is beszélve *Schumacherről,* akiről ma az egész világ találgatja, hogy vajon szocialista-e vagy a német nacionalizmus új megtestesítője. Tény továbbá az, hogy, mint ezt az olasz példa is bizonyítja, az angol munkáspárt is sokkal közelebb állónak érzi magához a nyílt és baloldali, munkásegységen alapuló, *Nenni* által képviselt politikát, mint *Saragaték* opportunizmusát.

De nem igaz a *Peyer*-memorandum belpolitikai része sem. Hiába állítja *Peyer,* hogy nem kívánja a két munkáspárt között az együttműködést megbontani. Nem hihetjük ezt el annak, aki egész életével és működésével a kommunistaellenességet képviselte, és még ma is politikai pecsenyét kíván sütni magának ebből a politikából.

A memorandum egyik legjellemzőbb mondata a következő: a székesfővárosban lezajlott törvényhatósági választásnál elkövet[tet]ett az az elvi és taktikai hiba, hogy a Szociáldemokrata és [a] Kommunista Párt közös listával vett részt a választáson... Ezzel kapcsolatban leszögezzük a szocialista ifjúságnak azt a véleményét, hogy szerintünk még taktikai hiba sem volt, de koncedáljuk azt, hogy ez vita alapját képezheti. Elvi hibáról beszélni azonban erről a kérdésről vagy rosszindulatot, vagy az elv, a szocialista elv teljes ismerethiányát tételezi fel. Mi, fiatalok töretlenül állunk a mögött a belpolitikai elképzelés mögött, amelyet a Pártvezetőség megvalósított.

Gazdaságpolitikai szempontból a memorandum egyik belső ellentmondásából a másikba esik. Megállapítja, hogy a párt kezéből kiesett a kezdeményezés, és befolyása csökkent – ami különben a legkevésbé sem igaz –, ugyanakkor azonban olyan mértékben teszi felelőssé a pártot a gazdasági helyzetért és úgy állítja be az egész kérdést, minthogyha egyedül kormányoznánk ebben az országban. Vegye azonban tudomásul *Peyer Károly* azt, hogy aki a fasizmus örökségeként ránk hagyott nyomort a demokrácia számlájára írja, az ugyanolyan mértékben bűnös, mint a nyomor fasiszta előidézői. A *Peyer*-memorandum ebben a részben kétségtelenül tartalmaz igazságokat, helyesebben féligazságokat is, azonban a hamis beállítási mód és a pártunkra

való rákenése az ügynek itt is határozottan kimeríti az osztályárulás kritériumait.

A memorandum többi részében általános kérdésekkel, részben a párt belső ügyeivel foglalkozik. Ezen a téren ugyan lehetne helye vitának, persze nem a nyilvánosság előtt. A hang ugyan szocialista hangja, de a kéz, amely mozgatja, a reakcióé. Az a célzás, amelyet új pártok alakításáról, továbbá a bürokráciáról, korrupcióról és a szakértelem hiányáról tesz, elhangozhatott volna *Sulyok Dezsőnek* vagy akár egy fasiszta összeesküvőnek a szájából is, sőt attól kevésbé lett volna meglepő.

A mellett a megállapítás mellett azonban, amit *Peyer Károly* a szabad véleménynyilvánítás elnyomásáról tesz, nem lehet szó nélkül elmenni. Anélkül, hogy *Peyer Károly* múltbeli működését akarnánk bírálni – van elég bírálnivaló jelenében is –, meg kell állapítanunk, hogy az ő vezetésének ideje alatt egy ilyen kritika töredéke is elég lett volna ahhoz, hogy valakit a pártból kizárjanak. Márpedig köztudomású, hogy egy kizárásnak a konklúziói akkor lényegesen súlyosabbak voltak, mint ma. Ennyit a memorandum lényegéről.

A memorandum utolsó mondatának hivatkozását az ellenforradalmi reakcióval vívott harcokra maga a memorandum tette tárgytalanná. *Peyer Károly*, aki bár hibákkal és mulasztásokkal, de harcolt a reakció ellen, ma a reakció harcostársává vált, és megtámadta saját osztályát. Elég súlyos büntetést az osztályárulóra nem tudunk alkalmazni, azonban a szocialista ifjúság nevében követeljük, hogy úgy a Pártvezetőség, mint a pártkongresszus, könyörtelenül alkalmazza ebben az esetben a 7. § kizáró rendelkezését. Meg kell tisztítanunk a pártot azoktól, akik zavart keltenek a munkásság soraiban, de még azoktól is, akik nyílt kiállással, akár csak hallgatólagos, semleges jóindulattal támogatják őket.

A *Peyer*-kérdés politikai és fegyelmi ügy. Reméljük, hogy a kongresszus és a Pártvezetőség figyelembe veszi a szocialista ifjúság kívánságait és véleményét. Ez pedig a következő:

Töretlen, osztályharcos és az eddiginél is keményebb szocialista politikát, a munkásegység kimélyítését, a párt munkájának az eddigi vonalon való folytatását, *Peyer* és társai kizárását[3] követeljük.

A nagy-budapesti szocialista ifjúság nevében
Barátsággal!

Eredeti tisztázat. – PI Archívum. 274–18/33.

[1] *Peyer Károly* és néhány társa 1946. december 8-án memorandumot küldött az SZDP pártvezetőséghez, s azt a „Népszava" 1946. december 15-i száma teljes terjedelmében leközölte.

[2] Az állásfoglalás a szociáldemokrata sajtóban nem került nyilvánosságra.

[3] Az SZDP XXXV. kongresszusa (1947. január 31–február 3.) megbélyegezte a Peyer-frakció tevékenységét, tagjait azonban nem zárta ki a pártból.

56

1947. január 21

A SALGÓTARJÁNI NAGY- ÉS KISÜZEMEK IFJÚMUNKÁSAINAK ÉS TANONCAINAK MEMORANDUMA AZ IPARÜGYI MINISZTÉRIUMHOZ ÉS A SZAKSZERVEZETI TANÁCSHOZ KÖVETELÉSEIKRŐL

A salgótarjáni nagyüzemek: Budapest–Salgótarjáni Gépgyár és Vasöntő Rt., a Rimamurány–Salgótarjáni Vasmű Rt., Salgótarjáni Acélgyár, a Salgótarjáni Üveggyár, a Salgótarjáni Magyar Áll. Szénbányák, RMST Salgóbánya, Hungária Villamossági Rt.* és a kisipari üzemek több száz tanonca és ifjúmunkása közös gyűlést tartottak. A gyűlés egyöntetűen megállapította, hogy a tanoncokat és ifjúmunkásokat sorozatosan sérelmek érték. A munkaadók nem tesznek eleget a kollektív szerződésben vállalt kötelezettségüknek, a tanoncokat és ifjúmunkásokat sérelmes elbánásban részesítik.

A sérelmek megszüntetése érdekében a tanoncok és ifjúmunkások a munkaadóknál eljártak, és kérték jogos követeléseik teljesítését. Követeléseik azonban mind a mai napig kedvező elintézést nem nyertek. A tanoncok és ifjúmunkások ezután tüntető gyűlést tartottak, de eredményt ezúton sem tudtak elérni. Ilyen előzmények után nem maradt más megoldás számunkra, mint hogy a legilletékesebbekhez, az Iparügyi Minisztériumhoz és a Szakszervezeti Tanácshoz forduljunk sérelmeink orvoslása miatt.

Mi, salgótarjáni nagy- és kisüzemi tanoncok és ifjúmunkások az ország újjáépítésének élharcosai akarunk lenni, azonban jó munkánk előfeltétele az, hogy jogos követeléseinket az illetékesek teljesítsék. Követeléseink a következők:

1. Követeljük a tanonckérdést intézményesen rendező demokratikus, új tanonctörvényt. Kérjük *Bán Antal* miniszter urat, hogy a tanonctörvény tervezetét haladéktalanul terjessze a nemzetgyűlés elé.

2. A tanoncokat és ifjúmunkásokat csak szakmunkára használják fel, és ne vehessék igénybe sem napszámos, alkalmi, sem házi munkára.

3. A kisiparban foglalkoztatott tanoncok érdekében a legszigorúbban vonják felelősségre azokat, akik nem tartották be a kollektív szerződés rájuk vonatkozó részét.

4. A tanoncokat és ifjúmunkásokat, akik akkordban dolgoznak, feltétlenül akkordban is díjazzák.

5. A kollektív szerződés be nem tartását a törvény vasszigorral büntesse.

6. A heti 48 órás munkaidőt minden körülmények között tartsák be, illetőleg a túlórákat a kollektív szerződés szerint díjazzák.

7. A tanonciskolában eltöltött időt éppúgy díjazzák, mint a munkában eltöltött időt.

8. Követeljük, hogy a tan[onc]szerződéstől függetlenül a tanonciskolai tanszereket a munkáltató fizesse.

9. Követeljük, hogy minden 18 éven aluli dolgozó szakmára és nemre való tekintet nélkül nehéz testi munkás pótjegyet kapjon.

10. Követeljük a tanoncok és ifjúmunkások munkaruhával és bakanccsal való ellátását és ezen cikkek kis részletekben történő levonását.

11. Követeljük a tanoncok ingyen és az ifjúmunkások olcsó ebéddel való ellátását minden 50 főnél többet foglalkoztató üzemben.

12. Követeljük a tanoncok és ifjúmunkások fokozottabb részesítését az üzemi juttatásokból.

13. Követeljük, hogy a tanoncok két év után felszabadulhassanak, ha szakmájukban kiváló munkateljesítményt értek el.

14. Követeljük, hogy az üzemek támogassák az ifjúság kulturális és sportéletét. Minden olyan üzem, ahol 30 ifjúmunkásnál több dolgozik, köteles legyen klubhelyiségről, kulturális és sportlehetőségről gondoskodni és erre a célra megfelelő anyagi támogatást nyújtani.

15. Követeljük, hogy azoknál az üzemeknél, ahol még a tanoncoknak és ifjúmunkásoknak nincs képviseletük az üzemi bizottságban, ott megfelelő képviselőt vonjanak be. (Fiatalokat az üb-be!)

16. Követeljük minél több tanonc- és ifjúmunkásotthon építését, illetve az e célra alakított Tanonc- és Ifjúmunkásotthon Építő Mozgalom (TIÉM) állami, községi és társadalmi támogatását.

1947. január 21-én, Salgótarján.

A küldöttség nevében:

Kenéz	*Battos János*
a MADISZ részéről: PH	tanoncmegbízott
Kiss András	*Ster József*
olvashatatlan	*Ambrus István*
Petrus Róbert	*Abai József*
Olaj István	olvashatatlan
Angyal Zoltán	olvashatatlan
Kusa Emil	*Katona Rezső*
Páldi István	*Csank István*

Eredeti tisztázat, saját kezű aláírásokkal, a MADISZ salgótarjáni megyei szervezési osztály körpecsétjével. – PI Archívum. 286–26.

* A felsorolást követve az üzemek elnevezése ma: Zománcipari Művek salgótarjáni gyáregysége, Salgótarjáni Acélárugyár, Salgótarjáni Üveggyár, Nógrád megyei Szénbányászati Tröszt, Salgótarjáni Erőmű.

57

1947. január 30

AZ ORSZÁGOS 48-AS IFJÚSÁGI BIZOTTSÁG FELHÍVÁSA A MAGYAR IFJÚSÁGHOZ A CENTENÁRIUMI MOZGALOM MEGHIRDETÉSÉRŐL

Egy esztendő múlva, 1948. március 15-én ünnepli nemzetünk a szabadságharc századik évfordulóját.

Száz év távlatából emlékezünk a nagy napra, amikor hősies elszántsággal elindult Petőfiék ifjúsága, hogy jogot, hazát teremtsen a népnek, virágzó, szabad, független országot a magyarságnak.

Történelmünknek olyan napjai kezdődtek 1848. március 15-én, amelyekre mindig büszkék lehetünk. Az egész világ ismerte és becsülte a magyar nevet. A népek elnyomói félelemmel és szorongással néztek felénk, akik pedig a szabadságért küzdöttek, a világ minden táján büszkeséggel és reménykedéssel figyelték munkánkat, harcainkat. Rólunk énekeltek a költők, bennünk bíztak az elnyomottak, mi tartottuk akkor magasra az emberi haladás zászlaját.

A szabadságharcot mégis leverték. És nem épülhetett fel az a magyar haza, amiről a márciusi ifjak álmodoztak.

Most érkeztünk csak el oda, hogy befejezzük azt, amit a nagy március ifjúsága megkezdett.

Ma szabad az ország. Megszületett az, amiről *Petőfi* álmodott: a Magyar Köztársaság. A parasztoké a föld, a magyar dolgozó nép nem elnyomott, jogtalan rab már saját hazájában. A háború pusztításai után újra megindult az élet: dolgozhatunk, harcolhatunk már szabadon hazánkért, népünkért.

Fiatalok!

Mégis azt mondjuk, a mi hazánk még csak ezután épül föl. Hosszú évtizedek mulasztásait nem lehet máról holnapra pótolni, nagyon sok változtatnivaló, javítanivaló maradt még ránk.

A munkából ki kell vennünk részünket, hiszen nekünk épül az új ország. És különösen ki kell vennünk részünket most, amikor nemzetünk a dicsőséges március százesztendős évfordulóját ünnepli.

Ezért kezdeményezte a Magyar Ifjúság Országos Tanácsa az Országos 48-as Ifjúsági Bizottság megalakítását, melynek díszelnökségét

Tildy Zoltán,

a Magyar Köztársaság elnöke vállalta. A Bizottság egyéves nemzetépítő ifjúsági programot dolgozott ki, amelybe az egész ország fiatalságának be kell kapcsolódnia. Ezért fordulunk most hívó szóval az ifjúsági szervezetekhez és külön-külön minden magyar fiatalhoz, hogy kapcsolódjék be a 48-as Ifjúsági Bizottság munkájába.

Alakítsátok meg minden községben, városban, iskolában és üzemben a helyi 48-as ifjúsági bizottságot! Hozzátok létre megyénként a megyei 48-as ifjúsági bizottságot!

A bizottság első feladata, hogy elkészítse saját 48-as tervét, összeállítsa azokat a tennivalókat, amelyeket 1947. március 15-től 1948. március 15-ig el akar végezni.

Az országos tervet[1] rövidesen eljuttatjuk minden bizottsághoz.

Ebből is el kell vállalnia kinek-kinek a reá eső részt, de ezenkívül is találni kell feladatokat, amiket a nép boldogulása érdekében elvégzünk. Rengeteg a tennivaló!

Az országos terv szerint megkezdjük a Duna–Tisza-csatorna építését, hogy minél hamarabb valósággá váljon az évszázados törekvés az Alföld gazdasági felvirágoztatására. A százéves évforduló napjáig 130 tanoncotthont és 100 népi kollégiumot akarunk tető alá hozni. A parasztfiatalok számára mezőgazdasági szaktanfolyamokat rendezünk. Országos kultúrversenyt kezdeményezünk, amelybe 48-ra a Duna völgyi népek ifjúságát is be akarjuk vonni.

Országos sportbajnokságot és jelvényszerző versenyeket tartunk, melyek a százéves évfordulóra előkészítik a Budapesten rendezendő nemzetközi ifjúsági sportversenyt.

A szabadságharc évfordulójára előkészítjük Budapesten a világ ifjúságának nagy találkozóját.

Kötelességünk az ország minden részéből összegyűjteni a 48-as emlékeket, hagyományokat. Készítsünk az évfordulóra minden faluban és minden városban *„Szabadság-zászlót"*, mely dicsőséges szabadságharcunk emlékét hirdeti.

Hidak, utak, vasutak, csatornák, iskolák, kórházak romokban hevernek, dolgozni fogunk helyreállításukért. A hadiözvegyek, hadifogságban levők családjai segítség nélkül állnak a mezőgazdasági munkák idején, segítsük őket. A háború elpusztította a gyümölcsfáinkat, ültessünk új fákat mindenütt az országban.

Készítsük a tervet: találja meg minden bizottság tennivalóját saját községében, városában, saját munkakörében.

Szavak helyett cselekedetekkel ünnepeljünk. Ez év március 15-én már mindenütt 48-as ifjúsági bizottság rendezze a márciusi ünnepségeket, és ezen a napon már hozza nyilvánosságra tervét is, amit saját hatáskörében meg akar valósítani.

Az Országos 48-as Ifjúsági Bizottság ott lesz mindenütt, ahol segítségre van szükség. Tanáccsal, felvilágosítással támogatja az egyes bizottságok munkáját, nyilvántartja az eredményeket, viszi előre az új 48-as ifjúság ügyét.

Mindenről tájékoztassátok az Országos 48-as Ifjúsági Bizottságot, s a helyi bizottság megalakulásáról, tagjainak névsoráról, legközelebbi terveiről, eredményeiről és akadályairól (címe: Budapest, V., Vörösmarty tér 4. II.).

Legyen az elkövetkezendő esztendő a magyar fiatalság új fellendülésének éve. A magyar ifjúság alkosson, változtasson, javítson, építse 1848 ifjúságának szellemében a jobb magyar jövőt.

Országos 48-as Ifjúsági Bizottság

Ifjúság, 1947. február 7. Fiatalok!

A kiáltványt az Országos 48-as Ifjúsági Bizottság alakuló ülésén, 1947. január 30-án fogadták el. (Ifjúság, 1947. február 7. Megalakult az Országos 48-as Ifjúsági Bizottság.) A kiáltvány azonos szöveggel megtalálható a Párttörténeti Intézet Archívumában. (PI Archívum 285-2/14.)

[1] Megjelent nyomtatásban: 1848 szellemében a jobb magyar jövőért. A magyar ifjúság egyéves munkaterve. Országos 48-as Ifjúsági Bizottság. Budapest 1947.

58

1947. február 8

A FISZ FELHÍVÁSA VIDÉKI SZERVEZETEIHEZ TAGSÁGÁNAK ÉS VEZETŐINEK FELÜLVIZSGÁLATÁRÓL

Az egyes szervezetek vezetősége azonnal távolítsa el a Független Ifjúságból azokat, akik bármikor a következő pártok, mozgalmak és egyéb fasiszta jellegű szervezetek tagjai voltak:

a) akármelyik nyilaskeresztes vagy ún. „nemzeti szocialista" párt, *b)* Hungarista Mozgalom, *c)* Nemzeti Front, *d)* Volksbund, SS vagy más náci-német szervezet, különösen ifjúsági szervezetek, *e)* Antibolsevista Ifjúsági Tábor, *f)* Keleti Arcvonal Bajtársi Szövetség, *g)* csendőrség, *h)* Nemzeti Munkaközpont, *i)* Egyesült Keresztény Nemzeti Liga, *j)* Turul Szövetség, *k)* Hungária Magyar Technikusok Egyesülete, *l)* Emericana, *m)* Szent István Bajtársi Egyesület.

Kivételt csak azok képezhetnek, akik az ellenállási mozgalom aktív részesei voltak, s ezt hitelt érdemlően bizonyítani tudják. (A miniszterelnökség hivatalos igazolásával, a Partizán Szövetség, Gestapo Fogházviseltek Köre tagságával, vagy a demokratikus közélet vezető személyiségeinek tanúsítványával.)

Nem lehet tagja a Független Ifjúságnak olyan ifjú, akit az igazolási eljárás során feddésnél súlyosabb elbírálásban részesítettek.

A Független Ifjúságnak tagjai lehetnek, de semmiféle tisztséget nem vállalhatnak, még egyes vidéki szervezetek legkisebb megbízatását sem, akiket:

a) feddéssel igazoltak;

b) az 1926 előtt született tagok, akik az ország határát a felszabadulás előtt nyugat felé 1944-ben és 1945-ben átlépték, s csak a felszabadulás után tértek haza;

c) Ludovikát vagy más katonai főiskolát végzett vagy a katonai nevelőintézetekben nevelkedett egyének;

d) A Revíziós Liga ifjúsági csoportjának volt tagjai;

e) akiknek a leventemozgalomban az ifjúvezetői tisztségnél magasabb tisztségük (pl. parancsnokhelyettes) volt.

Az *a)* pontban foglaltak kivételével nem vonatkozik ez a rendelkezés azokra, akik az ellenállási mozgalomban ténylegesen részt vettek, s azt a föntebb körvonalazott módon igazolják.

A szervezetek e hirdetményt hirdetőtáblájukon kifüggeszteni, a gyűléseken kihirdetni kötelesek. A Független Ifjúság azon tagjai, akiket a fenti megszorítások érintenek, a jelen utasításunk kézhezvételét követő két héten belül mondjanak le tisztségükről, illetve lépjenek ki abból a szervezetből, melynek tagjai. Ilyen esetben nevüket nem kell nyilvánosságra hozni. A Független Ifjúság egyes szervezeteinek elnökei és titkárai a helyi kisgazdapárti szervezet egy kiküldöttjének bevonásával állapítsák meg, hogy a fenti intézkedés kiket érint a szervezet tagjai közül, s amennyiben ezek két héten belül nem hajtják végre a rájuk vonatkozó utasítást, az elnök és titkár törölni kötelesek őket, nevüket pedig hirdetőtáblán, ha van helyi lap, abban is közzétenni, s az Országos Központtal közölni kötelesek.

A Független Ifjúság Országos Központja

Nemzedék, 1947. február 8. Felhívás a Független Ifjúság vidéki szervezeteihez!

59

1947. március 1

A BUDAPESTI IFJÚSÁG TILTAKOZÓ NAGYGYŰLÉSÉNEK HATÁROZATA A KÖZTÁRSASÁGELLENES ÖSSZEESKÜVÉSRŐL

Budapest demokratikus ifjúsága 1947. március 1-én nagygyűlésre jött össze. A nagygyűlés egyhangúlag a következő határozatokat hozta:

1. Budapest demokratikus ifjúsága megvetéssel ítéli el a köztársaságellenes összeesküvést.[1] Követeli, hogy a demokrácia védelmére hivatott törvény teljes szigorát érvényesítsék az összeesküvőkkel szemben, akik polgárháborút, ezrek pusztulását, demokratikus rendünk megdöntését tervezték, városok és falvak romba döntésére szövetkeztek. A magyar ifjúság fölháborodással értesült arról, hogy az összeesküvők gyalázatos céljaik megvalósítására újra magyar fiatalokat akartak felhasználni. A nagygyűlés elhatározza, hogy a jövőben teljes erejével fog küzdeni azért, hogy végleg fölszámolja azoknak a befolyását a magyar ifjúságra, akik ilyen tervek végrehajtására akarják az ifjúságot vak eszközül felhasználni.

2. A nyomozati adatokból kiderült, hogy az összeesküvők a magyar demokrácia megdöntésére fegyveres rohamcsapatokat akartak szervezni a Nyugaton tartózkodó nyilas, fasiszta Szent László-hadosztály tagjaiból és a Független Ifjúság tagjaiból, mert e két testület szellemét erre megfelelőnek tartották. A nagygyűlés követeli a Független Ifjúság gyökeres megtisztítását azoktól az elemektől, akik ezt a szervezetet a fasiszta alakulatok színvonalára süllyesztették. Örömmel üdvözöljük a Független Ifjúság megtisztítására irányuló kezdeményezéseket,[2] e kezdeményezések azonban csak akkor vezethetnek eredményre, ha a vidéki szervezetekből is kizárják mindazokat, akik az összeesküvőkkel egy húron pendültek.

3. Budapest demokratikus ifjúsága követeli, hogy a demokrácia védelmére hivatott szervek a jövőben fokozottabb támogatást nyújtsanak a demokratikus ifjúsági szervezeteknek abban a harcban, amit e szervezetek folytatnak a reakciónak iskolákban és iskolán kívüli megnyilatkozásával szemben, hogy az ifjúságot megnyerje, és feléleszsze más formában azokat a gyászos emlékű ifjúsági szervezeteket,

amelyek felelősek a magyar ifjúság fasiszta szellemű neveléséért, tízezrek pusztulásáért (KALOT, KALÁSZ, Emericana).

Budapest dolgozó és tanuló ifjúsága megfogadja, hogy valóra váltja az ország újjáépítését és az ifjúság felemelését szolgáló terveit a szabadságharc százéves évfordulójára. Alkotó munkával bizonyítja, hogy méltó utóda a márciusi ifjúságnak, több munkával, tanulással, fokozott szorgalommal építi azt az országot, amiért a márciusi ifjúság legjobbjai életüket áldozták.

4. Az átkos múlt visszaállításának kísérleteivel szemben az építőmunka végrehajtására, a jobb magyar jövő megteremtésére a demokratikus ifjúsági szervezetek elhatározták, hogy megbonthatatlan kötelékbe tömörülnek, és felhívnak minden hazája sorsát szívén viselő magyar fiatalt, álljon be soraik közé. Fölhívjuk a magyar demokrácia vezetőit és az egész magyar társadalmat, támogassanak munkánkban, hogy a szabad és boldog országban hazáját szerető, népét szolgáló, Petőfihez méltó ifjúság növekedjék.

Eredeti tisztázat. – PI Archívum. 286–26.

A nagygyűlést a Sportcsarnokban tartották. *Dénes István* megnyitó szavai után *Nonn György* mondott beszédet. Elítélte az összeesküvést, és követelte a FISZ sorainak megtisztítását a demokrácia-ellenes ifjúsági vezetőktől: „A Független Ifjúság most válaszút előtt áll. Régi útján haladva kétségtelenül a többi reakciós szervezetek sorsára jut. A másik út a demokrácia építése, vívmányainak megvédése, a fajelmélet felszámolása, együttműködés a többi demokratikus ifjúsági szervezetekkel. Harmadik út nincs..." Utána *K. Nagy Magda* a haladó egyetemisták, *Kerekes Ernő* a középiskolások, *Debreceni József* a NISZ és *Ozvári György* a FISZ nevében szólalt fel, és támogatták a budapesti ifjúság követeléseit. A nagygyűlésen felolvasott és egyhangúlag elfogadott határozatot nyolctagú ifjúsági küldöttség nyújtotta át a köztársasági elnöknek, a pártok vezetőinek. (Ifjúság, 1947. március 7. Halál az összeesküvőkre!) Az újság csak ismerteti a határozatot, teljes szövegét nem közli.

[1] Az összeesküvésről lásd bevezető tanulmány 88. old.
[2] Lásd 58. irat.

60

1947. március 7

A HUTTER ÉS LEVER RT. SZIT-CSOPORTJÁNAK LEVELE SZAKASITS ÁRPÁDHOZ A SZIM ÜZEMI SZERVEZÉSÉNEK MEGAKADÁLYOZÁSÁÉRT

Szakasits Árpád elvtársnak
Budapest

Alulírott Hutter és Lever Rt.* szappangyári ifjúmunkások, szociáldemokrata, kommunista és párton kívüli fiatalok, eddig valamennyien az üzemi SZIT-csoport tagjai voltunk. Azon tiszteletteljes kéréssel fordulunk a tisztelt Elvtárshoz, hogy az ifjúsági egységet megbontó rendelkezés[1] megszüntetéséért minden lehetőt megtenni szíveskedjék.

Mi, üzemi ifjúság a SZIT keretét a legmegfelelőbbnek találjuk a dolgozó ifjúság legszorosabb harcos egysége számára, és azt meg is akarjuk védeni minden támadással szemben.

Budapest, 1947. március 7.

Munkásegység!

Karner Vilmos	*Grummel Rózsa*	*Molnár Éva*	*Luca Oszkár*
Árkosy István	*Vornyák Anna*	*Levandovszky Mária*	*Rehák Ferencné*
Nedeczky Anna	*Habna Erzsébet*	*Mészáros Sándor*	*Horváth Gyula*
Hoffmann Béla	*Nagy Júlia*	*Magyar Jánosné*	*Juhász János*
Kétli Erzsi	olvashatatlan	*Navratil Éva*	olvashatatlan
olvashatatlan	*Nedeczky Erzsébet*	*Tóháti Éva*	*Nagy Gyula*
Szőke Ilona	*Prógner Róbert*	*Jakabfy Ernő*	olvashatatlan
Járfás Teréz	*Gulyás András*	*Márkus József*	*Markó István*
Kiss Margit	*Csethő Miklós*	*Eszeniger Mária*	*Bartos István*
		olvashatatlan	*Bartos Ernő*

Eredeti tisztázat, saját kezű aláírásokkal. – PI Archívum. 283–1/84.

* Ma: Növényolajipari és Mosószergyártó Országos Vállalat rákospalotai növényolajgyára.

[1] Az SZDP vezetősége 1947 februárban határozatot hozott az üzemi SZIM-csoportok létrehozására. A határozat ellen tömeges tiltakozás indult meg az üzemekben. Ennek következtében a szociáldemokrata pártszervezetek a legtöbb üzemben lemondtak a SZIM-csoportok megalakításáról.

61

1947. június 9

AZ MKP KV IFJÚSÁGI TITKÁRSÁGÁNAK KÖRLEVELE AZ IFJÚSÁGI MEGBÍZOTTAKHOZ A DIÁKPOLITIKÁRÓL

Ifjúsági munkánk eddig legelhanyagoltabb területe kétségkívül a diákmunka. Most, hogy a magyar diákifjúság első országos kongresszusa[1] lezajlott, és a diákmunka fokozottabb megindulása várható az iskolákban, szükségesnek látszik, hogy elvtársainkat bővebben tájékoztassuk diákpolitikánkról. Az időpont ugyan nem a legmegfelelőbb, mivel a nyári szünidőben ezen a téren természetesen bizonyos kiesés tapasztalható, azonban ez az általános jellegű tájékoztató csupán bevezetéséül szolgál a szeptember elején leküldendő részletesebb felvilágosításnak.

Azt, hogy eddig ezen a téren hiányok tapasztalhatók, egyrészt az az objektív nehézség okozta, hogy a Horthy-rendszer által félrenevelt diákifjúságot igen nehéz volt kis százalékában is megmozgatni. Másrészt, mivel ifjúsági funkcionáriusaink nagy része munkás- és parasztifjú, sokszor ösztönösen ellenszenvvel vagy legalábbis előítéletekkel közeledtek ezen réteg felé. Ezért szükségesnek látszik, hogy a diáksággal kapcsolatos munkát ne csupán az ifjúsági megbízott végezze, hanem abban felnőtt elvtársak is, funkcionáriusok, pedagógusok is részt vegyenek. A magyar diákságból kerül ki a jövő magyar értelmisége, és ezért nem hagyhatjuk őket azon befolyás alatt, amely a közelmúltban pl. a szegedi diáktüntetést[2] okozta.

Diákpolitikánk középpontjában az iskolai 48-as bizottságok állnak. Ezeknek kell irányítaniok, összefogniok az önképzőköri, sportköri, segítőegyesületi munkát. Természetesen ehhez először az szükséges, hogy ezek a 48-as diákbizottságok demokratikus elemekből összetéve stabilizálódjanak, és bírják a diákság bizalmát.

A nagyobb iskolavárosokban, értve ez alatt azokat, ahol több mint

három középiskola van, szükségesnek látszik, hogy megalakuljanak a Petőfi-diákkörök. A Petőfi-kör szerepe nem tömegszervezés, mint az iskolai 48-as bizottságoké, hanem az irányító és hajtó motor szerepe. Ezenkívül a Petőfi-körökbe kell felkapcsolni* azokat a fiatal demokratikus diákokat, akikből itt szemináriumokkal komoly káderet tudunk majd kinevelni az iskolán belüli mozgalom számára. Kérjük elvtársainkat, hogy a jövő tanévre a nagyobb iskolavárosokban helyiséget biztosítsanak a Petőfi-körnek, hogy az néhány demokrata pedagógus és diák segítségével mielőbb beindítható legyen. A Petőfi-köröknek kell a diákság számára mindaddig klubélet-lehetőséget biztosítani, amíg ez az iskolán belül nem lesz lehetséges.

Felhívjuk elvtársaink figyelmét arra, hogy a helybeli népi kollégiummal a legszorosabb kapcsolatot tartsák fenn, a kollégium vezetőit a pártvezetőség tagjai kapcsolják barátilag magukhoz, és figyeljék, betöltik-e a kollégium diákjai azt a szerepet az iskolán belüli szervezetekben, ami rájuk mint a magyar diákifjúság élharcosaira hárul.

A közelmúltban zajlott le a magyar diákifjúság első országos 48-as kongresszusa a Kultuszminisztérium rendezésében. A kongresszus demokratikus szellemben folyt le, és résztvevői lehetetlenné tették a kisgazdapárti reakció erőfeszítéseit, hogy azt jobboldali irányba tolja el. Az iskolák delegátusai hazatérésük után még e tanévben beszámolót kell tartsanak.

Elvtársaink hívják fel a helyi 48-as bizottságok figyelmét arra, kísérjék figyelemmel ezeket az iskolai beszámolókat és az egyes iskolák 48-as munkatervének elkészítését, valamint azt is, hogy az iskolai 48-as bizottságok vezetői állandó levelezési kapcsolatban legyenek a MIOT 48-as diákbizottságával. Sőt, lehetőleg már a nyáron kapcsolódjanak bele a MIOT egyéb akcióiba. A jövő évi tanév minden iskolában konferenciával fog kezdődni.

A fentiek figyelembevételével kérjük az elvtársakat, hogy már a legközelebbi jelentésben röviden külön térjenek ki a diákhelyzetre, és ettől fogva erről rendszeresen írjanak.

Ugyancsak diákvonatkozásban felhívjuk az elvtársak figyelmét a következőkre. Kérjük, hogy az elvtársak figyelmeztessenek minden, a jövő tanévben egyetemre kerülő kommunista és haladó demokrata diákot, hogy feljövetelükkor okvetlenül jelentkezzenek Budapesten a párt Ifjúsági Titkárságán (Köztársaság tér 27. III. em.), Debrecenben, Szegeden és Pécsett pedig egyetemi titkár elvtársainknál, akik

segítségükre lesznek, hogy amennyiben az illető elvtársak népi kollégiumban elhelyezkedni nem tudnak, más állami vagy főiskolai kollégiumban helyezzük el őket, valamint egyetemi tanulmányaik megkezdéséhez a szükséges felvilágosításokat megadjuk. Kérjük erre vonatkozólag az elvtársakat, hogy lehetőleg minél rövidebb időn belül mindezeknek a kommunista és egyéb haladó, szeptemberben egyetemre kerülő diákoknak a nevét, a címét és azt, hogy melyik egyetem melyik karára akarják felvétetni magukat, velünk közöljék.

Budapest, 1947. június 9.

Szabadság!

Ifjúsági Titkárság

Sokszorosított körlevél – PI Archívum. 274–18/8.

* Eredetileg így.

1 1947. május 24–26-án rendezték a középiskolákban működő 48-as ifjúsági bizottságok képviselőinek országos konferenciáját, amely a centenáriumi mozgalom iskolai irányítására létrehozta az Országos 48-as Diákbizottságot.

2 A Szegedi Egyetemi Ifjúsági Szövetség nyilatkozatot tett közzé a diáktüntetésről, ennek teljes szövege így hangzik:

„Március 19-én a szegedi középiskolás diákság tüntetett a fakultatív hitoktatás bevezetése ellen. Másnap az egyetemisták is tüntettek, és az előző nap őrizetbe vett diákok szabadon bocsátását követelték. A kivonulást a Szabadságpárt szervezői irányították, és a vallási kérdések leple alatt a fennálló rend ellen hangolták a tüntetőket.

A Szegedi Egyetemi Ifjúsági Szövetség nevében a leghatározottabban elítéljük az eseményeket és azokat, akik a fiatalság tájékozatlanságát kihasználva a demokrácia ellen lázítottak. Hasonlóképpen megbélyegezzük a felelőtlen rémhírterjesztőket, akik halálos áldozatokról beszélve a rendőrséget rágalmazták. Kérjük az egyetem rektorát, hogy a felelőtlen felbujtók ellen, akikről megfelelő bizonyítékok állnak rendelkezésre, a legszigorúbb megtorlást alkalmazza.

Felhívjuk az egyetemistákat a diáksztrájk azonnali beszüntetésére, annál is inkább, mert annak folytatása a félév elvesztésével járhat.

Látjuk, hogy a felelőtlen tüntetők mérhetetlen károkat okoztak a városnak és a magyar demokráciának. Ha a valóban bűnös úszítók elnyerik méltó büntetésüket, megtaláljuk a megbékélés útját, amely az iskolapadhoz vezeti vissza Szeged megtévedt fiataljait.

Jelen nyilatkozatunkat megküldjük a kultuszminiszter úrnak, a Szegedi Tudományegyetem rektorának és a MEFESZ elnökségének.

Szegeden, 1947. március 23-án.

A Szegedi Egyetemi Ifjúsági Szövetség, Független Ifjúság, Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség, Népi Ifjúsági Szövetség, Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalom egyetemi szervezetei."

(Délmagyarország, 1947. március 25.)

62

1947. szeptember 24

A MADISZ ORSZÁGOS VÁLASZTMÁNYÁNAK HATÁROZATA: ÜDVÖZLI A FÜGGETLENSÉGI FRONT VÁLASZTÁSI GYŐZELMÉT, ÉS FELSZÓLÍTJA TAGJAIT A CENTENÁRIUMI IFJÚSÁGI MOZGALOM FOKOZOTTABB TÁMOGATÁSÁRA

A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség Országos Választmánya szeptember 23–24-én tartotta meg az ülését. Az Országos Választmány meghallgatta a szövetség szervezetének munkájáról szóló beszámolókat, és megvitatta szervezeteire és tagjaira váró új feladatokat. Az Országos Választmány a dolgozó magyar nép és az egész magyar ifjúság iránt érzett felelősségtől áthatott beszámolók és hozzászólások után a következő határozatokat hozta:

1. Az Országos Választmány hazánk függetlenségének és szuverenitásának visszanyerése alkalmával az őszinte barátság és hála érzésével mond köszönetet a Szovjetunió vezetőinek, népeinek és ifjúságának, valamint a többi szabadságszerető népnek és fiatalnak azokért az áldozatokért, amelyeket az egész emberiség és hazánk szabadságáért hoztak. A magyar demokratikus ifjúság minden erejével azon dolgozik, hogy a független, szabad, demokratikus Magyarország a jövőben a béke és az emberi haladás szilárd támasza legyen.

2. Az Országos Választmány üdvözli a Nemzeti Függetlenségi Front választási győzelmét. A magyar nép többségének a Nemzeti Függetlenségi Front pártjai iránt megnyilvánuló bizalma lehetővé teszi, hogy az újonnan megalakult magyar kormány sikeres munkát végezhessen a hároméves terv, a magyar nép jobb jövőjének érdekében.

Az öntudatos magyar ifjúság hazafias lelkesedéssel vállalkozik mindazokra a feladatokra, melyek az országépítés terén reá várnak, és elítéli az építőmunka megindulását hátráltató törekvéseket.

3. Az Országos Választmány köszönti a Magyar Kommunista Pártot, az ország legerősebb pártját, melynek zászlajai mögé egyre nagyobb tömegben sorakozik fel az ország dolgozó népe és az öntudatos magyar ifjúság.

A magyar nép és a magyar ifjúság érdekében az Országos Választmány szükségesnek tartja, hogy a Magyar Kommunista Pártnak a választások után közzétett programja végrehajtása során minél hamarabb megszűnjön a munkanélküliség, a javak igazságtalan elosztása, részesüljön hathatósabb védelemben a dolgozó magyar nép és a magyar ifjúság. Emelkedjenek mihamarabb törvényerőre azok a javaslatok, melyek a hároméves terv sikeresebb végrehajtását, demokráciánk megszilárdítását célozzák.

4. Az Országos Választmány felhívja az illetékesek figyelmét, hogy a hároméves terv végrehajtásával, a termelt javak növelésével és azok igazságosabb elosztásával egyidejűleg karolják fel a magyar ifjúság ügyét. Több támogatást kérünk népi kollégiumaink, tanoncotthonaink, ifjúsági egyesületeink, művelődési és testnevelési mozgalmaink számára. Érezze a magyar ifjúság, hogy a magyar demokrácia megerősödése fokozottabb segítséget, nagyobb anyagi és erkölcsi támogatást jelent.

5. Az Országos Választmány fölhívja szervezeteit és minden egyes tagját, hogy fokozottabb szorgalommal és áldozatkészséggel dolgozzék a hároméves terv sikerét szolgáló 48-as feladatok végrehajtása érdekében. Vonják be az ifjúságot minél nagyobb számban az újjáépítési munkálatokba. Vezetőink és tagjaink jó példájukkal serkentsék a magyar ifjúságot tanulásra, művelődésre, ismereteik gyarapítására, képességeik fejlesztésére. Kezdeményezésükkel, szervezői munkájukkal és minden képességükkel vegyenek részt a MADISZ által javasolt és a 48-as bizottság által elfogadott országos kultúrversenyek, tehetségkutató sportversenyek rendezésében, mezítlábas csapatok versenyeinek megszervezésében. Vezetőink vigyenek új lendületet leánycsoportjaink munkájába.

6. A választások eredményei megmutatták, hogy a magyar ifjúság jelentékeny része még mindig a demokrácia ellenségeinek befolyása alatt áll. Az Országos Választmány felhívja az öntudatos magyar ifjúság figyelmét, hogy a nép ellenségei újra nagy erőfeszítéseket tesznek, hogy az ifjúság körében bizalmatlanságot keltsenek demokráciánkkal szemben. Alkotó hazafiasság helyett levitézlett eszméket hirdetnek a magyar ifjúságnak, hogy újra felhasználhassák vak eszközként a nép és az ország érdekeivel szemben önös céljaik megvalósítására. Ezeket a próbálkozásokat csak úgy hiúsíthatjuk meg, ha megvalósítjuk az öntudatos demokratikus ifjúság együttműködését,

és közös erővel, a demokratikus kormányzat, az egész magyar társadalom támogatásával akadályozunk meg minden olyan kísérletet, mely a magyar ifjúság katasztrófáját okozó eszmék, mozgalmak, szervezetek újjáélesztését célozza.

7. Az Országos Választmány a magyar ifjúság felemelkedésének és átnevelésének, valamint az ifjúság megrontására törő kísérletek kudarcának egyik komoly biztosítékát a MADISZ szervezeteinek megerősödésében látja. Ezért szervezeteink fokozottabb megerősítését tartja a jövő időszak egyik fő feladatának. Ugyanakkor felhívja a MADISZ vezetőit és minden egyes tagját, hogy tanácsaikkal, baráti segítségükkel támogassanak minden olyan ifjúsági kezdeményezést, csoportot vagy szervezetet, amely a magyar nép és a magyar ifjúság felemelkedéséért dolgozik.

Budapest, 1947. szeptember 24.

Egység!

A MADISZ Országos Választmánya

Ifjúság, 1947. szeptember 27. MADISZ Országos Választmányának határozatai.

63

1947. szeptember 29

A MIOT FELTERJESZTÉSE A KÖZTÁRSASÁGI ELNÖKHÖZ A CENTENÁRIUMI IFJÚSÁGI MOZGALOM FÉLÉVES EREDMÉNYEIRŐL

A központi 48-as Ifjúsági Bizottságnak amellett, hogy országosan összefogja a mozgalmat, jelentős külön eredményei is vannak. Ezekről az alábbiakban számolunk be.

A mozgalom munkájának első megnyilvánulása a március 15-i ünnepségek megrendezése volt. Ez alkalommal proklamáltuk országépítő tervünket a Nemzeti Múzeum kertjében 25 000 fiatal előtt.

Március 30-án felszabadulási váltófutást tartottunk Budapesten, amelyen 300 csapat 4500 résztvevője indult.

Munkatervünkben vállaltuk, hogy 100 érettségi nélküli munkásifjút előkészítünk az egyetemre. Ez a 100 ifjú ma már a műegyetem növendéke.

Vállaltuk 100 érettségi nélküli parasztifjú előkészítését a Mezőgazdasági Egyetemre. Ezek a fiatalok az Áchim András Kollégiumban fáradhatatlanul tanulnak, hogy hasznos tagjai legyenek az egyetem elvégzése után a demokratikus Magyarországnak.

A fásítási munkaterv végrehajtása keretében több mint 400 000 csemetét ültettek el a bizottságok.

A „Virágos falu – virágos város" mozgalomban is jelentős eredményeket értünk el. A virágos iskola versenyben 1200 intézet vett részt.

A tanoncotthon építő mozgalom érdekében megrendeztük a Magyar Ifjúsági Ipari és Kereskedelmi Vásárt, amelyet április 30-án nyitott meg a köztársasági elnök úr. A kiállított tárgyakon 25 000 ifjúmunkás dolgozott. A kiállított tárgyak összértéke meghaladta az egymillió forintot. A vásár hatalmas sikerét mutatja, hogy körülbelül 130 000 ember nézte meg. A felszabadulás óta ez volt a magyar ifjúság és az egész magyar ipar egyik legnagyobb teljesítménye. A vásár teljes bevételét a tanoncotthonok építésére fordítottuk.

Június 1-én megrendeztük országszerte a magyar ifjúság napját, a magyar fiatalok közös ünnepét. A budapesti ifjúsági hét június 1-től 8-ig tartott. Programja a következő volt. Június 1-én sportünnepély az FTC-pályán, 8000 ifjúsági tornász részvételével. A sportprogramot magyar–jugoszláv labdarúgó-mérkőzés zárta be. Június 5-én virágos leánynap a Margitszigeten. Június 8-án juniális a Hűvösvölgyben 20 000 résztvevővel.

A tavaszi mezítlábas [labdarúgó-]bajnokságban 850 csapat vett részt. Az őszi fordulóban már 1140 csapat nevezett be, ami 25 000 fiatal számára biztosítja a sportolás lehetőségét.

A „Miénk az ország" mozgalom keretében a balatonaligai üdülőtáborunkban 18 000 fiatalt üdültettünk.

A prágai világifjúsági találkozón 280 magyar ifjú vett részt. Az itt bemutatott kiállításon a 48-as eredményeket ismertettük. A kiállítás a harmadik helyet nyerte (Szovjetunió és Jugoszlávia után) az 50 kiállító nemzet között.

A versenyben is előkelő helyet foglaltak el képviselőink. A sakkversenyben elsők lettünk. *Sándor Judit* megnyerte az énekverseny első számú oklevelét. Népi kultúrcsoportunkat is 71 nemzet versenyében első oklevéllel tüntették ki. *Dőry Zoltán* a hegedűversenyben harmadik helyezést ért el.

Prágában az egész világ ifjúsága megismerte a 48-as ifjúsági mozgalmat. A Demokratikus Ifjúsági Világszövetség ülésén elfogadták előterjesztésünket, amely szerint 1948-ban mindazok a nemzetek, ahol szabadságharc volt, megünneplik a 100 éves évfordulót. Az ünnepségekben egész Európa részt vesz, és ezek központja Budapest lesz. A DIVSZ ezzel kívánja elismerni a magyar ifjúság eddigi jelentős eredményeit. Ifjúságunk 48-as mozgalmát ily módon példaképpen állítják az egész világ fiataljai elé.

A párizsi jamboreen 200 magyar cserkészifjú vett részt, akik mindazokban a versenyszámokban, melyekben indultak, elsők lettek.

Jelentős eredményeket értünk el a hadifoglyok megsegítése terén is. A SAS-mozgalommal[1] karöltve elindítottuk az „Egy marék búzát a hadifoglyoknak" akciót. A mozgalom eredményei még nem érkeztek meg teljes egészében, de máris megállapítható, hogy a fiatalok ezen a téren is győztek.

Jelentős sikerekről számolhat be a népi kollégiumokat építő mozgalom is. A 48-as mozgalom munkatervében 1948-ra 100 kollégium felállítását vállalta. Ezt a számot sikerült jóval túlhaladnia. Az elmúlt tanév végén 70 kollégium működött, és a nyár folyamán újabb 70 szervezéséhez fogtak hozzá. Tehát 100 helyett 140 kollégiumunk lesz 1948. március 15-re.

A tanoncotthonokat építő mozgalmunk 30 tanoncotthont létesített eddig, és felavattuk a tanoncvárost,[2] amelyben 1948. március 15-re 3000 fiatal fog otthont kapni.

Augusztus 3-án Budapesten megrendeztük a Ságvári Endre-emlékversenyt, amelyen 4000 sportoló vett részt.

A jugoszláviai ifjúsági vasútvonal építésében 300 magyar ifjú vett részt. A külföldi brigádok között a mi fiaink érték el a legkomolyabb eredményt. Csoportunkat rohammunkásbrigáddá minősítették a jugoszlávok. A bulgáriai ifjúsági vasútvonal építésénél 30 magyar fiatal szerzett kitüntetést, és az odaküldött brigádunk is első volt a külföldi brigádok között.

A vidéki bizottságok eredményeinek összesítése alapján megállapíthatjuk, hogy a 48-as ifjúsági bizottságok tagjai 3 millió munkaórát áldoztak az ország felvirágoztatására.

Eredeti tisztázat. – PI Archívum. 285–2/14.

[1] A „Siess, Adj, Segíts!" mozgalom a hazatért hadifoglyok támogatását szolgálta.

[2] A Timót utcai tanoncotthon építésének megkezdése alkalmából a SZIT 1947. augusztus 22-én tanoncgyűlést rendezett.

64

1947. október 2

SAJTÓBESZÁMOLÓ A NÉKOSZ EGYÉVES MŰKÖDÉSÉNEK EREDMÉNYEIRŐL

Az 1946–47. évi tanév statisztikai adatai szerint Magyarországon a tanulóifjúság száma mintegy 1 150 000. Ebből csaknem 300 000 a népiskolai tanuló, és további 600 000-re becsülhető azoknak az általános iskolai tanulóknak a száma, akik ma még valójában népiskolai fokú tanításban részesülnek. A közép- és felsőfokú oktatásban részesülő diákok száma tehát mintegy 250 000. Nagyobb részük (kb. 150 000) alsó osztályos, valamivel több mint negyedrészük (kb. 70 000) felső középiskolás, végül kereken 24 000 az egyetemisták és főiskolások száma.

Ezeket a számokat állandóan magunk előtt kell látnunk, ha a népi kollégiumok mozgalmát a maga igazi jelentőségében akarjuk értékelni. A diákság viszonya a demokráciához közismerten nem a legjobb. A *NÉKOSZ* az a mag, amely köré a diákság valamennyi demokratikus eleme csoportosul. A NÉKOSZ fejlődése a demokrácia fejlődése az iskolában. Mekkora tehát a diákság demokratikus magja?

A NÉKOSZ megindulásakor a népi kollégisták száma 143 volt az országban, ami a diákifjúság összlétszámához viszonyítva 0,06 százalék. Három hónapra rá, 1946 októberére ez a szám 1781-re növekedett. Ez még mindig kevesebb, mint 1 százalék. A NÉKOSZ-isták száma 1947 januárjára érte el az 1 százalékot, mintegy 2800 kollégistával, júliusra pedig a létszám csaknem 3000-re, azaz 1,2 százalékra nőtt. Egyetlen tanév alatt tehát a NÉKOSZ hússzorosára növekedett.

Azóta a NÉKOSZ több mint kétszeresére növekedett. Szeptember végén a népi kollégisták országos létszáma meghaladta a 6300-at, vagyis az összdiákság számának 2,5 százalékát. Ebből egyetemista és főiskolás egymagában 1200, vagyis a 24 000-es összlétszámnak 5 százaléka. Ez a 6300 diák 119 kollégiumban lakik, amelyből 19 főiskolás, 8 szak-, 19 fiú- és 23 leányközépiskolás.

A legnagyobb központ *Budapest,* ahol 22 kollégiumban a NÉKOSZ-istáknak csaknem egyötöde él. De viszonylag *Miskolc* jár az élen, amelynek két kollégiumában 500 népi kollégista tanul. *Magyarország 58 városából összesen 45-ben van népi kollégium,* köztük 21-ben kettőnél több. 12 nagyobb és 9 kisebb községben alakult ezenkívül kollégium, velük együtt összesen 119 kollégiuma van a NÉKOSZ-nak. És ez csak a mai helyzet, hiszen *hetente alakulnak új és új kollégiumok az ország minden részében.*

A számszerű fejlődésnél is többet mondanak az első év eredményei. Kik laknak a népi kollégiumokban? *A nép fiai.* A tavalyi statisztikai adatok szerint 41 százalékuk kisparaszti ivadék, 28 százalékuk bányász-, ipari és földmunkáscsaládból jött, 26 százalékuk kispolgári és középparaszti származék, 5 százalékuk értelmiségi. Szegénységük akkora, hogy tavaly a kollégistáknak kevesebb, mint fele részesült csupán átlagban havi 10–20 forint segélyben. Ha népi kollégiumok nem volnának, 60 százalékuk egyáltalában nem, 30 százalékuk pedig csak igen nagy nehézségekkel tudná folytatni tanulmányait.

A számtalan indulási nehézségek ellenére, amellyel tavaly valamennyi kollégiumnak meg kellett küzdenie, a *NÉKOSZ tagjainak mintegy háromnegyede ért el iskolai tanulmányaiban jeles vagy jó eredményt.* Pedig a népi kollégistáknak iskolai feladataik mellett kollégiumi munkájuk is volt: a 3000 népi kollégista 4 millió iskolai óráját egymillió kollégiumi óra egészítette ki. A tavaly alakult 70 népi kollégiumban 1200 előadás, 730 szeminárium és 4000 nyelvóra volt. Ezenkívül minden egyes népi kollégista átlagban 26 könyvet olvasott el. Népi kollégisták tollából 850 cikk és 250 tanulmány jelent meg, kollégiumon kívül NÉKOSZ-tagok 2400 előadást tartottak. Pedig a kollégisták valamennyien igen fiatalok. Több mint 90 százalékuk életkora nem éri el a 22. életévet és csaknem 20 százalékuk 14 éven aluli.

Ezek az eredmények igen nagy nehézségek között születtek. A kollégisták tankönyvszükséglete kétszer akkora volt, mint a rendelkezésükre álló tankönyvek mennyisége. *A kollégiumok felének nem volt könyvtára.* Csaknem valamennyi kollégium háború rongálta épületben volt kénytelen sátrat verni, úgyhogy a kollégistáknak több millió munkaórát kellett saját épületük rendbehozatalára fordítaniok. Élelem-

hiány, téli fagy akadályozta a tanulást – de a kollégisták lelkesedését nem tudta megtörni.

A jövő: további fejlődés. A tavalyi évzárón megállapították a tervet: *további 100 kollégium, további 10 000 népi kollégista!* A kollégiumok száma már ezen túlmenően gyarapodott. Előreláthatólag a kollégisták száma is ebben a mértékben fog növekedni.

Szabad Nép, 1947. október 2. 6300 diák tanul a népi kollégiumokban.

65

1947. október 7

A TIOSZ JELENTÉSE A TANONC- ÉS IFJÚMUNKÁSOTTHON ÉPÍTŐ MOZGALOM MUNKÁJÁRÓL

A SZIT javaslatára a Magyar Ifjúság Országos Tanácsa 1946 októberében[1] egy ankétot hívott össze, melyen az ifjúsági szervezetek vezetői, a politikai pártok és közéleti vezetők jelenlétében megalakult a Tanonc- és Ifjúmunkásotthon Építő Mozgalom. A mozgalmat a MIOT-ban a SZIT főtitkára – *Dénes István* – képviselte, és az irányításában részt vett név szerint *Baranyai Tibor,* a SZIT volt főtitkárhelyettese.

A TIÉM-központ vezetője *Kádár Jenő* elvtárs lett, aki első perctől kezdve áldozatkészen dolgozott. Rajta kívül a SZIT legjobb funkcionáriusai kapcsolódtak be még a központi munkába. Szociáldemokrata részről háromhónapos huzavona után voltak csak hajlandók bekapcsolódni a munkába, egyedül *Rácz Tamás* vett többé-kevésbé részt első időktől kezdve a munkában. Miután néhány otthont sikerült felépíteni, szükségessé vált ezeknek az otthonoknak szövetségbe való tömörítése. Ez év február elején kezdtük meg a tárgyalásokat a szociáldemokrata elvtársakkal. A mi javaslatunk értelmében a TIOSZ vezetősége 19 tagú lett volna és ezen belül az elnökség 9 tagú, 1 kommunista többséggel. Az elnök, a társelnök, a főtitkár és a főtitkárhelyettesi funkciók az alapszabály szerint nem választás útján lettek volna betöltendők, hanem ezeket a tisztségeket mindenkor a Szakszervezeti Tanács főtitkára, főtitkárhelyettese, ifjúsági titkára és helyettese töltötte volna

be. A szociáldemokrata elvtársak először elfogadták az indítványt, majd utólag módosító javaslatot tettek, oly értelemben, hogy az elnökség legyen 8 tagú és paritásos. Az indítványt elfogadtuk, megegyezés mégsem jöhetett létre, mert a szocdem elvtársak mindig újabb követelésekkel léptek fel. Mi engedtünk abban a kérdésben is, hogy a TIOSZ elnöke ne *Kossa,* hanem *Kisházi* elvtárs legyen. Ekkor azonban ők azt követelték, hogy a nagy vezetőség páros számú és paritásos legyen és az ügyvezető titkár szocdem legyen. Ezzel a követeléssel lehetetlenné tették a megegyezést.

Folyó év március 7-én hívtuk össze az első közgyűlést, azonban a közgyűlés megnyitásának időpontjában még mindig folytak a tárgyalások a parlament épületében *Kossa* elvtárs és a szocdem vezetők között. Végül megegyeztek abban, hogy az ügyvezető titkár kommunista lesz, és egy kommunista többség lesz a vezetőségben. A közgyűlést azonban mégsem tartottuk meg, mert a megegyezés híre később érkezett, és mi nem akarván a szocdem elvtársakat kész helyzet elé állítani, a közgyűlés megtartását elhalasztottuk. A szocdem elvtársak azonban ismét visszatáncoltak, és régi követelésekkel léptek elő, visszaéltek azzal, hogy nekünk kommunistáknak a megegyezés rendkívül sürgős volt, mert az ifjúsági vásár megrendezéséhez haladéktalanul meg kellett alakítani a TIOSZ-t. *Baranyai Tibor*, a jobboldali politika képviselője – akit konzervtolvajlás miatt kellett a Szaktanácsból eltávolítani – kárörömmel látta a vásár megrendezésének nehézségeit, a tárgyalások elhúzásával kívánt újabb nehézségeket munkánk elé gördíteni.[2] A szocdem elvtársak többsége azonban együtt dolgozott velünk a vásár érdekében, és a március 21-re összehívott közgyűlésen egyhangúlag megválasztottuk a TIOSZ vezetőségét. Az elnökség tagjai szocdem részről: *Kisházi Ödön, Rácz Tamás, Baranyai Tibor* és *Mátrai József,* kommunista részről: *Nemes Dezső, Dénes István, Kádár Jenő* és *Zalai Emil*. A vezetőség tagjai: *Dobó József, Koblencz István, Müller Antal, Péteri István, Schultheisz Sándor* az SZDP részéről és *Hegedüs András, Lajtai Vera, Pécsi János, Szilánk András, Tamás István, Vértes Imre* az MKP részéről. A közgyűlés után a vezetőség és az elnökség szocdem tagjai pártjuktól felszólítást kaptak, hogy mondjanak le tisztségükről, ami meg is történt, azóta a TIOSZ egy fél vezetőség irányítása alatt működik.

A TIOSZ sikeres működését a vásár megrendezésén kívül 30 tanoncotthon felépítése bizonyítja. A tanoncotthonok felsorolását alább

adjuk. *Budapesten:* Hermina út 45., Szlávy u. 40., Damjanich u. 6., Üllői út 119., Mária u. 34., Bartók Béla u. 96., Felvinczy u. 6. sz. alatt működnek kerületi otthonaink és a Magyar Pamutiparban, a Csepeli WM gyárban, a Fegyvergyárban, a Gammában, a Ganz Hajógyárban, a Láng-gyárban és a BSZKRT-nál* működnek üzemi otthonaink és a Postajárműtelepen. *Vidéken:* Miskolc, Székesfehérvár, Baja, Szeged, Nyíregyháza, Rákospalota, Pécs, Békéscsaba, Szeged, Szombathely, Ózd, Esztergom, Debrecen, Kiskunfélegyháza, Salgótarján.

A felsorolt otthonokban összesen közel 1000 tanonc és ifjúmunkás van elhelyezve. Az otthonok közül 22 épült fel a Kommunista Párt és a MADISZ közvetlen akciójaképpen. Hat otthon épült a Kommunista Párt kezdeményezése és szervezése nyomán üzemi támogatással. Egy otthont épített fel az üzem vezetősége még a háború alatt, azonban az otthon helyrehozatala és üzembe helyezése a Kommunista Párt kezdeményezésére és üzemi támogatással történt (Magyar Pamutipar). A Szegeden működő – tudomásunk szerint 16 személyes – Garami Ernő tanoncotthon az egyetlen, amelyet a Szociáldemokrata Párt, illetve a SZIM épített fel az Iparügyi Minisztérium különleges támogatása mellett.

Az Iparügyi Minisztérium a TIOSZ-t nem részesítette kellő támogatásban, és a fokozott támogatást a szocdem elvtársakkal történő megegyezéshez kötötte. Mi a magunk részéről a megegyezés elől nem zárkózunk el annál is kevésbé, mert hiszen a TIOSZ-központban jelenleg is dolgozik négy szocdem elvtárs, akikkel jól együtt tudunk működni. Annak ellenére, hogy a legutolsó tárgyalás óta a kommunista elvtársak aránytalanul többet dolgoztak a tanoncotthon-építés érdekében mint a szocdem elvtársak, mi a magunk részéről nem zárkózunk el attól, hogy a kongresszuson megválasztott vezetőség újjáalakuljon, és néhány személyi változás után – melyet szükség szerint kölcsönös megegyezés alapján hajthatunk végre – most már közös erővel és közös felelősséggel tudjunk tovább működni.

A vezetőség összetételén a magunk részéről nem kívánunk változtatni, és minimális követelésünk, hogy a szocdem elvtársak a vezetőséget az eredeti összetételben ismerjék el.

1947. október 7.

Eredeti tisztázat. – PI Archívum. 274–18/19.

* A felsorolást követve a gyárak elnevezése ma: Pamutnyomóipari Vállalat Magyar Pamutipar gyáregysége, Csepel Vas- és Fémművek, Fegyver- és Gázkészülékgyár, Gamma Optikai Művek, Magyar Hajó- és Darugyár, Láng-gépgyár, Budapesti Közlekedési Vállalat.

1 Helyesen 1946 szeptemberében. Lásd 50. irat.
2 Lásd 76a. irat első jegyzetét.

66

1947. október 18

A „SZOCIALISTA FIATALOK" KÖZLI A SZIM BALOLDALI ELLENKÖZPONTJÁNAK PROGRAMADÓ VEZÉRCIKKÉT „MIT AKARUNK..." CÍMMEL

Három éve annak, hogy a magyar uralkodó osztály ezeréves csődje katasztrófába csapott át. A Horthy-reakció egyenes folytatásaként lépett fel *Szálasi* a fasizmus minden bűnével, szennyével. Sokezer magyar anya gondol még ma is a búcsú nehéz perceire. Mert jött a bornírt parancs: menni kell meghalni, különben *Szálasi* vagy degenerált hadvezére felkoncoltatja még a családtagjait is a katona-, leventeszökevénynek. Hová vezetett ez az út? A kegyetlen, idegen érdekekért folyó háború tönkretette országunkat, lerombolta gyárainkat, feldúlta családi tűzhelyeinket.

Ebben a bábeli zavarban magára hagyatva állt a magyar ifjúság. Az úri bitangok kedvencei és fasiszta pribékjeik gondolkodás nélkül dobták oda a magyar ifjúság tízezreit a náci érdekekért.

A súlyos időkben világító fáklyaként álltak a szociáldemokrata fiatalok, és mutatták az utat, melyen haladni kell. A pokol minden ördöge összefogott, hogy elnémítsa szabadságot hirdető szájukat, lefogja szabadságért harcoló kezeiket. A legjobbjainkat vitték el a Gestapo-pribékek, de a többiek tovább harcoltak a magyar népért. Ezekben az időkben forrt össze a szociáldemokrata ifjúság a magyar ellenállási mozgalom megteremtőjével és élharcosával, *Szakasits Árpáddal.*

A felszabadulás, melyet a Vörös Hadsereg harcolt ki a magyar nép számára, új feladatok elé állította a szociáldemokrata fiatalokat. Meg

kellett kezdeni azt a hatalmas nevelő munkát, melyet egyedül csak a Szociáldemokrata Párt ifjúsági szervezete, a SZIM volt képes elvégezni.

Az a hatalmas vérveszteség, melyet a háború és az elnyomás nehéz éveiben a szociáldemokrata ifjúság elszenvedett, rányomta bélyegét a SZIM-mozgalomra. Azok az emberek, kik egymást váltva próbálták, jól, rosszul a SZIM-mozgalmat vezetni, nem bizonyultak alkalmasnak arra, hogy megtalálják az utat, melyen a SZIM-nek haladnia kell a felszabadulás után beállott új politikai helyzetben.

Pedig az irány meg volt és meg van szabva. Az a szerep, melyet a Szociáldemokrata Párt és ennek ifjúsági csoportja betöltött, kötelez – a SZIM nem térhet le a baloldali osztályharcos politika útjáról.

Ezt az utat csak akkor tudjuk járni, ha felvesszük a harcot mindazok ellen, kik pártunkat és SZIM-ünket szeretnék a burzsoázia járószalagján látni, akik hangzatos jelszavakkal, szocialista frazeológiával (de tettekben a reakciót szolgálják) kívánják tévútra vezetni fiataljainkat. Ezt a harcot mi végigharcoljuk a magyar munkásosztályért, pártunkért és SZIM-ünkért, hogy a proletariátus pártja és ifjúsági szervezete maradjunk.

Ez elengedhetetlen feltétele annak a politikának, melyre a pártunkban tömörült proletártömegek érdekei köteleznek. Ha ezt a célt elveszítjük szemünk elől, pártunk és SZIM-ünk, [a] szocializmusért vívott harc számára menthetetlenül elveszett. Ne csodálkozzon tehát senki azon, hogy a proletártömegekből jött vezetők az egyetemes munkásmozgalom érdekében lelepleznek minden olyan elhajlást, bármely irányban történjék is az, mely meggátolni kívánja, hogy pártunk és a SZIM betöltse azt a szerepet, mely nem más, mint meg nem alkuvó, következetes harc a munkásosztály végleges felszabadításáért, a szocializmusért.

Ne gondolja senki, hogy ez a harc könnyű. Most már mindenki előtt világos kell hogy legyen: nagy tétért folyik a küzdelem. S három évvel a háború után a világ reakciós erői újból felvonultatják erőiket, hogy az alig felszabadult népeket új rabszolgaláncra fűzzék. Ezt a láncot az amerikai imperialisták dollárból kovácsolják a világ szabadságszerető, demokratikus népei számára. Vak az, aki ezt nem látja. De bűnt követ el az, aki nem ismeri fel vagy nem akarja felismerni, hogy abban a harcban, mely a világ reakciója és a demokratikus népek között folyik a világbéke megteremtése érdekében, a magyar népnek és

ennek nagy, történelmi múltú pártjának a népek szabadságáért küzdők között van a helye. Ez kell, hogy megszabja minden földrajzi, gazdasági érdeken túl világpolitikai és világnézeti alapokon nyugvó tántoríthatatlan barátságunkat a Szovjetunió ifjúságához. De az a veszély, melyet a világreakció azon próbálkozása rejteget magában, hogy megvesse a lábát egyik vagy másik demokratikus országban, megszabja a többi országgal szemben folytatandó politikánkat is. Harcos együttműködés a nemzetközi szocialista ifjúsággal és az összes ország demokratikus fiataljaival a világ reakciója ellen.

Magyarországon a reakció nemegyszer vallási köntösben jelentkezik. A lefolyt választások eredménye, mely ugyan nem tükrözi vissza pártunk erejét és befolyását, azt bizonyítja, hogy még nagy, megmunkálatlan területek várnak ránk a magyar ifjúság területén. Tudja ezt a reakció is. S most megindult a harc: kié legyen a magyar ifjúság? A demokráciára nézve nagyon veszélyesnek tartjuk azt a játékot, melyet az egyház folytatni kíván a magyar ifjúsággal. Számtalanszor leszögeztük már, az Istenhez való viszonya mindenkinek a legbensőbb magánügye. De hogy a magyar ifjúság vallásos érzületét politikai célokra használják fel, ez ellen mindenkor és minden formában fel fogjuk venni a harcot. De nem szabad lebecsülnünk a reakció erejét sem. Az utolsó két akciójuk, a máriaremetei felvonulás és a Bazilika előtt tartott ifjúsági gyűlés azt bizonyítja, hogy a magyar reakció ugrásra készen vár, hogy belemarhasson a demokratikus magyar ifjúságba, de elsősorban a szociáldemokrata ifjúságba. Túlbecsülnénk az erőinket, ha azt mondanánk, hogy képesek lennénk egyedül megbirkózni az ellenünk készülő reakcióval. Ha harcolni akarunk ezekkel a reakciós erőkkel szemben, mert ez a munkásifjúság mozgalmának továbbfejlesztése érdekében, tehát a demokrácia érdekében elengedhetetlenül szükséges, össze kell fognunk minden demokratikus erővel a jobboldalon álló ellenséggel szemben. És ha ezt a harcot folytatni akarjuk, a szocializmus előfeltételeinek megteremtéséért, a demokrácia megszilárdításáért, a magyar ifjúság és ennek keretén belül elsősorban a munkásifjúság életszínvonalának felemeléséért, meg kell teremteni a két munkáspárti ifjúság között a zavartalan együttműködés feltételeit.

Vannak tisztázatlan kérdéseink a kommunista fiatalokkal. A kérdés azonban úgy áll, hogy akarjuk-e tisztázni ezeket a kérdéseket, vagy pedig tovább lehet a nyitva hagyott kérdések tömegére hivatkozva jobboldali politikát folytatni. Határozott véleményünk: az egész de-

mokrácia alapja a szoros munkásegység, tehát a fennálló kérdések tisztázása után meg kell indítani az együttes harcot a reakció ellen, mely néha azon is próbálkozik, hogy a munkásosztály frontján belül bomlassza a két munkáspárt közötti viszonyt.

Ezen politikai feladatok elvégzésére, melyekhez még a mozgalmi teendők tömegeinek végrehajtása járul, olyan vezetőkre van szükségünk, kiknek eddigi munkája biztosíték a feladatok alapos és tökéletes végrehajtására. Ezt a kérdést nem az dönti el, hogy ki milyen hangzatos jelszavakkal dobálódzik, hanem az, hogy ki mit tett eddig a magyar ifjúság és főleg a munkásifjúság érdekében. Bírálatot mondani azonban egyedül a magyar ifjúság van hivatva.

Mit akarunk...? Maradéktalanul teljesíteni azt a történelmi feladatot, melyre csak egy olyan ifjúsági szervezet képes, mely a marxista világnézet alapján áll. A magyar ifjúság szociális, kulturális és sportszínvonalát emelni kell, és az ezekért folyó harcokat a SZIM-nek kell vezetni.

Elsősorban a magyar társadalom legelesettebbjeinek problémáit kell megoldani. Az iparos tanulók (tanoncok) helyzete a háború előtti állapotokhoz képest kétségkívül emelkedett, még mindig elszomorító. Az a tény, hogy Debrecenben másfél évig tarthasson valaki fizetés nélkül tanoncot, hogy munkáltatók ne adják ki a hivatalosan megállapított és elengedhetetlenül szükséges szabadságot, hogy iparos tanulókat naponta 14 órán át foglalkoztassanak, hogy 1947-ben pofozhassanak, hogy négy évre szerződtethessenek, hogy ne kapják meg a tanulók a nekik járó bért és eddig kivívott szociális javakat, arra a megállapításra kényszerítenek bennünket, hogy ezen állapotok megszüntetése érdekében követeljük: a parlament még ebben az évben tárgyalja le és fogadja el az Iparügyi Minisztérium és az ifjúmunkás-vezetők által elkészített tanonctörvényt.

Az ifjúmunkások helyzetén is változtatni kell. Annak tudatában, hogy demokráciánknak rengeteg képzett szakemberre van szüksége, felmértük az ifjúmunkások helyzetét. A munkásifjúság 90 százaléka többedmagával lakik és ez a tény lehetetlenné teszi számára azt, hogy munkája befejeztével tovább képezze magát. Tömegével vannak azonban tanoncok és ifjúmunkások, kik tömegszállásokon, esetleg lakás nélkül várják sorsuk megváltozását. Feladatunk, hogy erőnkhöz mérten, de ha kell, túlhaladva ezt, harcoljunk azért, hogy demokráciánk alapjai, a tanoncok és ifjúmunkások otthonhoz jussanak.

József Attila Tudományegyetem Könyvtára SZEGED

S mindezeken a problémákon túl, minden erővel támogatni kívánjuk a Szakszervezeti Ifjúmunkás- és Tanoncmozgalom célkitűzéseit. Ennek a szervezetnek a munkájában pártunk múltjához méltóan kell kivenni részünket, hogy a szociáldemokrata elvtársaink munkája alapján kiérdemeljük azt a helyet, melyet a pártunkhoz tartozó elvtársaknak be kell tölteni.

Hatalmas feladataink vannak a magyar parasztifjúság problémáinak megoldása területén is. Tisztán kell látni mindenkinek, hogy kölcsönös segítség nélkül nem indulhat meg a komoly alkotó munka. A parasztifjúságnak mindenekelőtt támogatásra van szüksége. Tisztában kell lennünk azonban azzal, hogy a parasztifjúság problémája időszakonként változik. Most a tél beálltával, az őszi munkálatok befejezése után arra kell venni az irányt, hogy szaktanfolyamokon keresztül képezzük a parasztifjúságot a belterjes gazdálkodásra, a mezőgazdaság gépesítésének fontosságára. Ezen túlmenően azonban foglalkoznunk kell azzal, hogy minél nagyobb számú paraszti származású értelmiségünk legyen. E cél eléréséért munkáink középpontjában a kollégiumok alapítása áll. Fokoznunk kell a parasztifjúság kultúrszínvonalának felemelését. Tehát a tél folyamán minden anyagi és szellemi erő igénybevételével el kell látnunk a falut kultúranyaggal, könyvvel és szobában játszható sportszerekkel. Célunk az, hogy tavasszal szaktudásban fejlődött, szellemi és politikai téren hatalmas lépésekkel előretörő paraszti ifjúság kezdje meg, a számunkra életet jelentő, mezőgazdasági munkálatokat.

Problémái vannak a magyar diákságnak is. Legsürgősebb teendők közé a demokratikus tankönyvek elegendő példányszámban való megjelentetése és a régi reakciós tanerők leváltása tartozik. Ezen problémák megoldása magában hordja a világnézeti nevelés, az önképzőkörök eredményesebb munkáját és a tantervek reformját is. A magyar diákságnak szociális problémái is vannak: szegénysorsú középiskolás diákok számára is létesíteni kell kollégiumokat. Ezen túlmenően a középiskolás diákokat is részesítsék tanulmányi segélyekben, írjanak ki ösztöndíjakat. Mindezen célok eléréséért a szociáldemokrata diákok a Magyar Diákok Nemzeti Szövetségén belül küzdenek, melynek ügyvezető titkára szociáldemokrata.[1]

Egyetemi ifjúságunk problémáit elsősorban a szociális kérdések bizonyos fokú rendezetlensége adja. Tehát rendezni kívánjuk mindenekelőtt a Központi Egyetemi Szociális Iroda problémáit, hogy hoz-

zákezdhessünk a menzák ügyének rendbehozásához. A kérdés ezzel még nem oldódik meg, hátra van a legdöntőbb kérdés, a kollégiumok ügyének közmegelégedéssel való elintézése. Mindezeket a feladatokat csak akkor tudjuk tökéletesen elvégezni, ha egy jól működő SZIM áll a hátunk mögött. Éppen ezért meg kell szabnunk a SZIM általános feladatait is. Túl a magyar ifjúság szociális életszínvonalának emelésén, túl a „tömegsport" jelszónak gyakorlattá ültetésén, a kulturális színvonal emelésén, a SZIM fő feladata: a magyar ifjúság szocialistává nevelése. Ezt a feladatot csak úgy tudjuk végrehajtani, ha nem kímélünk sem anyagi, sem szellemi erőt, mikor pártiskolák, szemináriumok megszervezésére, népszerű formában megjelenő, marxista tudományt tartalmazó füzetek kiadására kerül a sor. Rendszeres ifjúsági napok tartása és ezek ellátása megfelelő kultúr-, propaganda-, oktatási anyaggal szintén a nevelés központi kérdései közé tartozik. Növelni kívánjuk az ifjúság általános szellemi színvonalát. Ezért meg kell szervezni az általános ismeretterjesztő előadásokat, melyeket orvosok, művészek, tudósok, mérnökök stb. tartanak. A legdöntőbb, hogy a fent felsorolt szellemi javakat ki tudjuk terjeszteni a vidék ifjúságára is. Ezért rendszeres kultúrcsomagok küldésével, vándorkultúrgárdák felállításával, tudósok, művészek előadókörútjainak megszervezésével s nem utolsósorban vidéki pártiskolák és szemináriumok megszervezésével (ugyanolyan anyagi és szellemi erők biztosításával, mint a fővárosban) kívánjuk ezt a problémát megoldani.

A sport kérdéséről csak annyit: [a] sokszor hangoztatott, lassan frázissá váló tömegsport jelszót valóra kell váltani. Ehhez az ifjúság lelkesedésén kívül (mely tudjuk megvan) egy dolog szükséges, pénz. Ezt pedig mindenféleképpen biztosítanunk kell, mert az ifjúsági mozgalom komoly sport nélkül olyan, mint a sótlan étel.

A 25 éven keresztül, tudatosan félrenevelt ifjúságot nem lehet mellénk szegezett marxizmussal táborunkba toborozni. A sport-, kulturális és nevelési problémákon túl foglalkoznunk kell szervezeti kérdésekkel is. Helyes megoldás az, ha az egyes időszakoknak megfelelően építjük fel szervezeteinket. Tavasszal, nyáron és kora ősszel az ifjúságot szabadban való foglalkozásokkal kötjük le. De télen az ifihelyiség legyen a fiatalok második otthona. Arra kell venni az irányt, hogy az értekezleti helyiségnek berendezett ifiszobákat alakítsuk át klubhelyiséggé. Legyen a helyiség kellemes, barátságos, világos és főleg fűtött. Ahol csak lehet, csináljunk leányszobákat, ahol ifjú elvtársnőink a maguk ízlése

szerint és a lehetőségekhez képest berendezett szobában tárgyalják meg sajátos problémáikat.

Ezeket a kérdéseket csak úgy tudjuk végrehajtani, ha a központ s a szervezetek között szoros kapcsolat van. Szervezeteink munkája akkor lesz teljes, ha azt a központtal állandóan tartott kapcsolatban végzik. Így a központ is látni fogja, hogy melyik akció jó és melyik nem. Ennek persze első feltétele, hogy olyan központ legyen, mely elfogadja a paraszt- és munkásfiatalok útmutatását, elbírja és magáévá képes tenni a tömegekben* dolgozó elvtársak kritikáját és javaslatát.

A Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalomnak a magyar ifjúság legjobbjait kell felölelni, mert történelmi hivatásának csak így tud eleget tenni. S hogy ezt el is tudjuk végezni, arra csak egy biztosítékunk van, ha a SZIM megmarad az ifjúmunkások mozgalmának. Ennek tudatában figyelmeztetünk mindenkit: „Ne nyúljon senki piszkos kézzel az ifjúmunkások SZIM-jéhez!"

Ezt akarjuk... A SZIM töltse be hivatását. Legyen a magyar ifjúság élenjárója, harcos, egységes, baloldali szervezete. Erre kötelezi múltja is, mely aranybetűkkel írta be nevét az elmúlt rendszer sötét könyvébe. A SZIM ma még tévelyeg, de a II. kongresszusán[2] magára kell találnia. A kongresszusnak meg kell mutatnia a szociáldemokrata fiatalok igazi akaratát, és azoknak az erőknek kell diadalmaskodni, amelyek tettekkel bizonyították be és fogják ezután is bebizonyítani, hogy hű, meg nem alkuvó harcosai a magyar ifjúságnak. Dolgozni akarunk!

Szocialista Fiatalok, 1947. október 18. Péteri István: Mit akarunk...

* Eredetileg így.

[1] Helyesen: ügyvezető társelnöke szociáldemokrata. Lásd 67. irat.
[2] A SZIM II. kongresszusáról lásd a bevezető tanulmány 102. old.

67

1947. október 21

JEGYZŐKÖNYV A MAGYAR DIÁKOK NEMZETI SZÖVETSÉGE ALAKULÓ ÜLÉSÉRŐL

Viski László, az Országos 48-as Diákbizottság titkára a Magyar Diákok Nemzeti Szövetségének alakuló közgyűlését megnyitja és felkéri *dr. Kerek Gábort* az elnöki teendők ellátására.

TÁRGYSOROZAT

Elnök üdvözli a megjelenteket. Megnyitó beszédében röviden utal arra, hogy mi történt diákszervezeti vonalon a szövetség megalakításáig, és miért volt szükség a szövetség létrehozására, felkéri *Várhegyi Györgyöt,* hogy ismertesse a szövetség célkitűzéseit és programját.

Várhegyi György főtitkár ismerteti a Diákszövetség programját, melyet a jegyzőkönyvhöz mellékelünk.

Elnök felkéri a kultuszminiszter képviseletében megjelent *Alexits György* államtitkárt hozzászólásra.

Alexits György rövid párhuzamot von a múlt és a jelen ifjúsági szervezkedései és szükségletei között. Rámutat arra, hogy a mai magyar ifjúság politikai és társadalmi téren egyaránt keresi azokat a megnyilvánulási formákat, amely legjobban megfelel szükségleteinek. Erre mutat az a tény is, hogy jelenleg annyi egy céllal, de különböző név alatt működő ifjúsági egyesület van. Úgy látja, hogy végre sikerül most létrehozni azt a szervezetet, amely egységbe tudja fogni a középiskolás ifjúság minden rétegét, és minden téren biztosítani tudja számára a kellő támogatást. Ily módon a diákság autonómiája és a közéletben való részvétele nem lesz többé kétséges. Kéri a szövetséget, hogy ne óriási, bár szépen hangzó, de megvalósíthatatlan feladatokat tűzzön maga elé, hanem lépésről lépésre haladva oldja meg azokat a konkrét problémákat, amelyek oly számosan e téren még fennállanak. A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium nevében biztosítja a szövetséget a minisztérium legteljesebb támogatásáról, és felveti annak lehetőségét, hogy a jól bevált szövetség a Kultuszminisztérium hivatalos szerve[zete]

legyen a középiskolás ifjúság felé, hivatalosan képviselni fogja a Kultuszminisztériumot, és a Kultuszminisztérium felé hivatalosan képviselni fogja a középiskolás ifjúságot. Végül összefoglalja a legfontosabb célkitűzést: a diák ne legyen pusztán tanuló, hanem legyen a jövőben a közéletnek is lényeges tagja.

Elnök: felkéri a hatóságok és a szövetséghez csatlakozni, illetőleg azt támogatni kívánó egyesületek kiküldötteit hozzászólásra.

Az Iparügyi, a Kereskedelmi és a Földművelésügyi Minisztérium kiküldöttei elismerik a szövetséget. Biztosítják a szövetséget [a] minisztériumuk legteljesebb támogatásáról, és megalakulása alkalmával működéséhez sok sikert és szerencsét kívánnak. *A székesfőváros* képviseletében megjelent *Tóth főjegyző* tudomásul adja a székesfővárosnak a szövetség legteljesebb támogatására irányuló elhatározását. *Az Önképzőköri Tanács nevében Szávai Nándor* budapesti tankerületi főigazgató rövid beszédében rámutat annak a szükségességére, hogy az ifjúság vegye át azt a munkát, amely saját céljainak elérésére kell hogy vezessen, és bejelenti az Önképzőköri Tanács csatlakozását a szövetséghez. *A Központi Iskolai Sportegyesület nevében Pakesz Gusztáv* alelnök üdvözli megalakulása alkalmával a szövetséget, és bejelenti egyesületének csatlakozását. *Kontra György a Magyar Evangéliumi Keresztyén Diákegyesületek Szövetsége, dr. Petri Pálné az Ifjúsági Vöröskereszt és Kiss István dr. a Magyar Diákkaptár Szövetség* nevében, valamint a *Soli Deo Gloria* kiküldötte bejelenti, hogy a most összehívott rendkívüli közgyűlésen majd csatlakoznak a szövetséghez, addig is felszólítják szervezeteik tagságát, hogy dolgozzanak együtt a Diákszövetség szervezeteivel. *Béki Ernő a Pedagógus Szakszervezet* nevében nagy örömmel üdvözli ezt az egységes szervezetet. Rámutat arra, hogy miért tartja fontosnak ennek létrehozását, és felajánlja a pedagógustársadalom legteljesebb támogatását. A székesfőváros szülői munkaközösségének képviselője szerencsét kíván a megalakuláshoz, és szintén biztosítja támogatásáról a szövetséget.

Elnök megköszöni a kiküldöttek hozzászólását, és felkéri a négy diákkör kiküldötteit, hogy az eddig csatlakozott alapító szervezetekhez hasonlóan jelentsék be csatlakozási szándékukat.

Fellegi Tamás az Ady-, Dibó Arisztid a Kossuth-, Tamás György a Petőfi- és Baradlai Adrienne a Móricz Zsigmond-diákkörök részéről szükségesnek tartva a szövetség létrehozását, kérik annak megalakulásának kimondását, és egyben bejelentik diákköreiknek csatlakozását.

Hasonlóképpen nyilatkoznak a *Magyar Mérnökök és Technikusok Szabad Szakszervezetének ifjúsági csoportja nevében Ritter Tibor és Scholtz Gyula, a Tanítóképzős Egyesület* kiküldötte.

Elnök a felszólalások alapján határozatilag kimondja a Magyar Diákok Nemzeti Szövetségének megalakítását, és felkéri *Várhegyi Györgyöt* az alapszabály ismertetésére.

Várhegyi György tekintettel arra, hogy az alapító tagként csatlakozni kívánó szervezetek hozzájárulása után az alapszabályt a közgyűlés megtartása előtt 10 nappal kézhez kapták, az alapszabálynak csak a leglényegesebb pontjait ismerteti.

Elnök felkéri a közgyűlést az alapszabály elfogadására, és annak megtörténte után az alapszabály elfogadását határozatilag kimondja.

Elnök felkéri az Országos 48-as Diákbizottság képviselőjét, hogy tegyen előterjesztést az ideiglenes országos vezetőség összeállítására vonatkozóan.

Viski László, az Országos 48-as Diákbizottság titkára a következő előterjesztést teszi az országos vezetőségre vonatkozóan:

Elnök: *dr. Kerek Gábor*
Ügyvezető társelnök: *Vág Ottó*
Társelnök: *Dibó Arisztid*
Főtitkár: *Várhegyi György*
Szervezési titkár: *Tamás György*
Sporttitkár: *Reimann József*
Kulturális titkár: *Vincze Imre*
Érdekvédelmi titkár: *Baradlai Adrienne*
Nevelési titkár: *Réti Ervin*
Tájékoztatási titkár: *Varga Iván*
Gazdasági titkár: *Kovács Vilmos*
Külügyi titkár: *Bányai Béla*
Alelnök: *Kerekes Ernő*
Alelnök: *Várkonyi Kató*
Alelnök: *Augusztinovics Mária*
Alelnök: *Gyurkó László*
Vezetőségi tagok: *Szávai Nándor, Pakesz Gusztáv, Kontra György, dr. Csanak István, dr. Petri Pálné, Scholtz Gyula, Ritter Tibor, Klári Katalin, Puruczki Béla, Gerencsér Zsigmond, Szabó Erzsébet, Lelkes Lajos, Liska Éva, Wagner József.*

Elnök indítványára a közgyűlés az ideiglenes országos vezetőség összeállítására beterjesztett javaslatot elfogadja.

Több tárgy nem lévén, az elnök zárószavai után az alakuló közgyűlés feloszlik.

Eredeti tisztázat. – PI Archívum. 286–149.

A Diákszövetség programja:

I. *Részt veszünk a magyar jövő építésében*

A középiskolás ifjúság elsősorban a tanulásával épít. A jövő, melynek alapjait most rakja le a magyar demokrácia, ez a jövő a magyar értelmiség jövője is. A munkás- és parasztfiatalokkal összefogva és a világ demokratikus ifjúságával együttműködve építjük ezt a jövőt.

Szent István, Rákóczi, Széchenyi, Kossuth és *Petőfi* szelleméhez méltóan veszünk részt a nemzetépítésben és nemzeti függetlenségünk megvédésében.

II. *Vissza akarjuk szerezni a magyar középiskolák régi hírnevét*

A magyar gimnáziumoknak, kollégiumoknak híres múltjuk van. A németek és kiszolgálóik azonban béklyóba kötötték és egyre lejjebb süllyesztették a magyar közoktatás színvonalát. Fel akarjuk számolni az elmúlt rendszer súlyos örökségét, és felélesztjük a régi magyar iskolák egészséges szellemét és színvonalát. Ennek érdekében:

1. Tanárainkkal együttműködve megvalósítjuk a diákság öntudatos önkormányzatát.
2. Feljavítjuk iskoláink általános tanulmányi eredményeit, és kiküszöböljük a tanfegyelemben mutatkozó hibákat.
3. Kívánjuk a középiskolai reform folytatását: szakképzést is adjanak iskoláink, korszerűsítsék az elavult iskolai rendtartást, vezessék be az osztályozásnál a pontokat.
4. Új tartalommal életképessé akarjuk tenni az önképzőköreinket: mint szabad gyülekezetben akarjuk itt, pártpolitikától mentesen, megvitatni ifjúságunk és hazánk problémáit.
5. Megszervezzük a nyári szünidőkben az országjárást, hogy jobban megismerhessük hazánkat, népünket.
6. Ápolni és terjeszteni fogjuk a magyar népi kultúrát.

Műveltek, széles látókörűek és szakképzettek akarunk lenni.

III. *Legyen lehetőségünk a tanuláshoz és jogunk a munkához*

1. Életképessé akarjuk tenni az iskolai segítőegyesületeket: szavazzanak meg a Kultuszminisztérium és a törvényhatóságok rendkívüli segélyt részünkre, amelyekből ingyen tankönyvet és tanszert tudunk juttatni a rászoruló diákoknak.
2. A középiskolások számára is jelenjenek meg az egységes és olcsó tankönyvek.
3. Valamennyi középiskolában vezessék be a progresszív tandíjrendszert.
4. A tanulásban kiváló középiskolás ifjakat ösztöndíjakkal segítsék, hogy szünidejüket kül- és belföldi tanulmányutakon tölthessék.
5. A rászoruló és vidékről bejáró diákok részére biztosítsák a menzai ellátást, az elégséges és olcsó élelmezést.

6. A népi kollégiumokat részesítsék fokozottabb állami támogatásban, újabb diákkollégiumok felállításával segítsék elő a szegény sorsú diákok tanulását.

7. Gondoskodjanak az iskolaépületek rendbehozataláról, fűtött tantermekről, a szertárak és laboratóriumok felszerelésének és a könyvtárak könyvállományának kiegészítéséről.

8. Azok jussanak a felsőbb iskolákba, akik érdemesek arra.

9. Intézményesen kell gondoskodni arról, hogy a középiskolások tanulmányaik elvégzése után képességeiknek megfelelően helyezkedhessenek el az életben.

Az anyagi gondoktól és nehézségektől akarjuk mentesíteni a középiskolás ifjúságot.

IV. *Világhírűvé akarjuk tenni diáksportunkat*

1. Ennek érdekében meg kell teremteni a lehetőséget arra, hogy minden középiskolás ifjú sportolhasson. Minden iskolában létre kell hozni vagy újjá kell alakítani a sportköröket.

2. Rendbe kell hozatni a tornatermeket, illetve sportpályákat. Minden iskolának legyen egészséges és jól berendezett tornaterme, illetve sportpályája.

3. Biztosítani kell a középiskolákban is a díjtalan egészségügyi hálózat kiépítését és a diákok nyári üdültetését.

Egészségesek, vígkedélyűek és edzettek akarunk lenni.

V. *A középiskolás ifjúság példát akar mutatni az erkölcsi tisztaság tekintetében*

1. Ennek alapfeltétele, hogy példamutatóan teljesítsük kötelességeinket Istennel és hazánkkal szemben.

2. Szeressük és tiszteljük szüleinket és tanárainkat.

3. Teljesítjük családunkkal, embertársainkkal és iskolánkkal szemben fennálló kötelességeinket.

Életeszményünk: a feddhetetlen jellemű, tiszta erkölcsű, áldozatkész ifjú.

Hívunk minden magyar diákot, hogy erőinket egyesítve megvalósíthassuk célkitűzéseinket és így méltókká legyünk a márciusi ifjakhoz.

(Negyvennyolctól negyvennyolcig. A magyar ifjúság könyve. Budapest. A MINSZ kiadása. 1948. 214–216. old.) A jegyzőkönyv melléklete hiányzik, ezért a nyomtatásban megjelent programot közöltük.

68

1947. október 22

JEGYZŐKÖNYV A MIOT ÜLÉSÉRŐL: HATÁROZAT BÖLCSFÖLDI ANDORNAK, A SZIM FŐTITKÁRÁNAK A MIOT-BÓL VALÓ KIZÁRÁSÁRÓL

Jelen vannak: *Borsos S., Bölcsföldi Andor, Dénes István, Jánosi Sándor, Koblencz István, Makó András, Nádor György, Nonn György, Szalai Béla, Victor J.*

Napirend:

A DIVSZ-kérdés és az ekörüli vita.

A Szovjet Antifasiszta Ifjúsági Bizottságnak küldendő távirat.

A pesterzsébeti ifjúsági hétre előadók megbízása.

Makó: napirend előtt bejelenti, hogy külföldi útja miatt a MEFESZ-ből és a MIOT-ból eltávozik, helyettese *Ozvári* lesz.

A DIVSZ-kérdés körüli vitával kapcsolatban a MIOT a következő határozatokat hozta:

A Magyar Ifjúság Országos Tanácsa hazugságnak és rágalomnak bélyegzi meg *Perben Bengston* állításait,[1] többek között azt, hogy a DIVSZ a világ ifjúságát egymásnak akarja uszítani, hogy a DIVSZ kommunista szervezet stb. *Preben Bengston* cikke azt a célt szolgálja, hogy hamis színben tüntesse föl a DIVSZ-et, mely következetesen harcol az imperialisták, a háborús uszítók ellen a békéért, az elnyomott népek szabadságáért és az egész világ jólétéért. *Preben Bengston* hazug nyilatkozata az imperialisták, a háborús ügynökök kezére játszik, és nem méltó egy magát szocialistának nevező fiatalhoz.

A Magyar Ifjúság Országos Tanácsa elítéli, hogy a „Fiatalok", a SZIM hivatalos lapja *Preben Bengston* nyilatkozatát minden kommentár nélkül leközölte, annak ellenére, hogy a SZIM is tagja a DIVSZ-nek. A „Fiatalok" ezzel segédkezet nyújtott *Preben Bengston* egységbontó, imperialista érdekeket szolgáló akciójához. Sajnálattal állapítja meg, hogy a „Fiatalok" szerkesztősége a MIOT fölkérése ellenére sem volt hajlandó megfelelő cáfolatot közölni. A MIOT megállapítja, hogy ezért a SZIM főtitkárát, a „Fiatalok" felelős szerkesztőjét, *Bölcsföldi Andort* terheli a felelősség...

A MIOT *Victor János, Ozvári György, Borsos Sándor, Dénes István, Szalai Béla, Nonn György* egybehangzó tanúvallomásai alapján megállapítja, hogy *Bölcsföldi Andor* a MIOT 1947. október 1-i ülésén többek között a következő kijelentéseket tette:

1. A gyarmatosítás hasznára van a gyarmatosított országoknak.

2. A Szovjetunió ugyanazt a politikát folytatja ázsiai országaiban, amit az angol munkáskormány a gyarmatokon.

3. Az angol imperializmus nem felelős India népeinek nyomoráért.

4. 1917-től elkezdődött a gyarmatosítás új formája, amit a Szovjetunió kezdett el, és most az angol munkáskormány is megvalósítja a brit birodalomban.

A MIOT véleménye szerint *Bölcsföldi Andor* magatartása *Preben*

Bengston cikkével kapcsolatban és a fenti tanúkkal bizonyított, a Szovjetuniót rágalmazó kijelentései összeegyeztethetetlenek azzal, hogy ő továbbra is a MIOT és a DIVSZ tagja legyen.

Nonn: Ezeket a határozatokat közölni fogjuk a sajtóval[2] és a Szocdem Párttal, ezenkívül a DIVSZ-szel.

Következő napirendi pontunk a Szovjet Antifasiszta Ifjúsági Bizottságnak küldendő távirat. Kívánja-e a tanács, hogy felolvassam?

A tanács a távirat felolvasásától eltekint.

Nonn: Pesterzsébetre az ifjúsági hétre közülünk kérnek előadókat.

A tanács tagjai megegyeznek abban, hogy a következő sorrendben fognak Pesterzsébeten előadást tartani:

Kedd: 10-kor *Borsos*
Hétfő: *Mikó Zoltán*
Kedd: 1/2 3-kor Úttörők
Kedd: 3/4 5-kor SZIM
Kedd: 6-kor MADISZ

Eredeti tisztázat. – PI Archívum. 284–11.

[1] *Preben Bengstonnak*, a dán szocialista ifjúsági szervezet főtitkárának nyilatkozata megjelent a „Fiatalok" 1947. szeptember 30-i számában.

[2] A MIOT határozatát bővebb szövegezésben közölte az „Ifjúság" 1947. október 25-i száma.

69

1947. november 19

A SZIM BALOLDALI ELLENKÖZPONTJÁNAK MEMORANDUMA AZ SZDP VEZETŐSÉGÉHEZ KÖVETELÉSEIKRŐL

T. Pártvezetőség!

Mi, szociáldemokrata ifjúsági vezetők, látva mozgalmunk eddigi hibás és helytelen vezetését, úgy politikai, mint gyakorlati vonalon, a következőkben látjuk az építőmunka lehetőségét:

1. Mindazokat, akik pártunkon belül eladták mozgalmunkat az osztályáruló *Peyernek*, valamint, akik *Peyer* politikáját folytatták egy határozott szocialista politika helyett, azonnal távolítsák el a párt kötelékéből.

2. Úgy látjuk, hogy a SZIM egyes megyei titkárai, név szerint *Scheer László, Bodor István, Hencz Ferenc* és *Szilágyi Lajos* nem képviselik a Szociáldemokrata Párt politikáját, valamint a megyéik ifjúságát. Politikájuk nemhogy elősegítené a 25 éven keresztül fasiszta rendszerben nevelkedett fiatalok szocialistává nevelését, sőt, zűrzavaros és sokszor ellenforradalmi megnyilatkozásaik ellenkező eredményt szülnek.

3. A SZIM kongresszusán előttünk példa nélkül álló esetként játszódott le *Mérő Ignác* RG-főparancsnok fegyverrántása az ifjúmunkásokra. A magunk részéről határozottan követeljük *Mérő Ignác* azonnali leváltását.

4. Meglepőnek és szokatlannak találjuk, hogy öt elvtársat, akik következetesen harcoltak a SZIM-be befurakodott peyeristák ellen, felfüggesszék. Követeljük, hogy mind az öt elvtársat, *Schultheisz Sándor, Bodonyi Pál, Juhász Lajos, Geist Róbert* és *Hámori Ottó* elvtársakat helyezzék vissza funkciójukba, mert enélkül lehetetlenné válik az építőmunkának még a kísérlete is.

5. A „Fiatalok" c. lap eddigi szereplésével teljesen lejáratta a szociáldemokrata ifjúsági sajtót, úgy kifelé, mint a saját tömegeink előtt. Éppen ezért a „Szocialista Fiatalok" cím alatt megjelenő lapot kívánjuk a mozgalom hivatalos lapjának látni.

6. Az új kongresszusig ne „paritásos" bizottság, hanem igazi szocialistákból álló vezetőség vezesse a SZIM-et. Állítjuk, hogy a SZIM-et csak a közénk befurakodott peyeristák próbálták kettéválasztani. Éppen ezért nem kívánunk vezető helyen látni olyanokat, akik ezekkel az egyénekkel egy követ fújtak. Javasoljuk az ideiglenes vezetőség kijelölését a következő elvtársakból: *Schultheisz Sándor, dr. Almássi János, Dobó József, Bodonyi Pál, Drösler János* és *Gál Sándor*.

7. Miután az ideiglenes vezetőség minden bizonnyal rövid idő alatt kiküszöböli a ma fennálló nehézségeket, új kongresszus összehívását kérjük január első felében.

Pontjaink megszövegezésénél a mozgalom érdeke vezetett bennünket. Minden pont megvalósulását múlhatatlanul szükségesnek tartjuk, és azokhoz a végsőkig ragaszkodunk.

Budapest, 1947. november 19.

Barátság!

Másolat. – PI Archívum. 286–32.

70

1947. november 25

AZ MKP KV IFJÚSÁGI BIZOTTSÁGÁNAK A JELENTÉSE AZ IFJÚSÁGI SZERVEZETEK HELYZETÉRŐL, AZ ÚJ IFJÚSÁGPOLITIKAI FELADATOKRÓL

AZ IFJÚSÁGI POLITIKA MAI HELYZETE

A magyar ifjúság tömegei nagy zömükben nincsenek ifjúsági szervezetekben. Az ifjúsági szervezetek befolyása – a baloldaliaké és a jobboldaliaké egyaránt – túlnő szervezeti kereteiken. Elsősorban az ifjúsági szervezetek erejét, politikai állását és tömegbázisát vázoljuk.

A demokratikus erőket a MIOT (Magyar Ifjúság Országos Tanácsa) tömöríti. A MIOT pártunk befolyása alatt áll, de a hozzá tartozó ifjúsági szervezetekben vannak működő jobboldali erők is.

A jobboldali ifjúsági szervezeteket – ezek elsősorban egyházi jelleggel bírnak – az Actio Catholica Ifjúsági Bizottsága irányítja.

A MIOT TAGSZERVEZETEI

MADISZ

A MADISZ-nak komoly tömegbefolyása ma falun és a bányászifjúsági vidékeken van. Falun elsősorban a szegényparaszt-ifjúság tartozik soraiba. Szervezeteinek száma: 1350. Össztaglétszáma: 100–130 000 között mozog. Budapesten és vidéken vannak ugyan MADISZ-szervezetek, de ezek kis szervezetek, kevés politikai befolyással. A MADISZ erőssége, hogy kezdeményező az ifjúsági sportvonalon. Sportmunkájának erősségét jellemzi az ősszel megszervezett 1500 mezítlábas csapat. Erőssége még a MADISZ-nak a jó kultúrmunkája, kezdeményezésére és szervezése mellett indulnak meg ősszel az országos kultúrversenyek. Mindezek ellenére meg kell állapítanunk, hogy a MADISZ-szal nem sikerült elérni, amit pártunk akart. A MADISZ nem tudta a magyar ifjúság zömét megszervezni, a demokrácia és pártunk mellé állítani. „A MADISZ-t az ellenségnek sikerült súlyosan kompromittálnia, erkölcsi válságba taszítania, ebből kilábolni nem tudott, és ez örök időkre megbélyegezte a MADISZT-t."[1]

SZIT

(Szakszervezeti Ifjúsági Tanács)*

A SZIT a nagyüzemek és középüzemek ifjúságára támaszkodik. Szervezeteinek nagy része Budapesten van. Az iparvidékeken szervezetei most vannak kialakulóban. Szervezeteinek száma 300, ebből működő 100, taglétszáma 30 000 körül mozog.

A SZIT munkájának legfőbb erőssége az érdekvédelmi harc. Ezen a területen komoly eredményeket mutat fel. A gyárakban tanoncétkezőket és különböző segítséget harcolt ki az ifjúság számára. A nyáron több ezer ifjúmunkást nyaraltatott. Az elmúlt télen jól folyt oktatási munkája, iskoláiban 800 ifjúmunkást képzett ki.

Komoly előnye a SZIT-nek, hogy a szakszervezetekre és az üzemekre támaszkodhat. Ez fűtött helyiséget, sportfelszerelést és állandó havi támogatást jelent. Hiánya a SZIT-ben végzett munkánknak, hogy csak érdekvédelmi munka folyt, és nem engedtük kifejlődni a kultúr- és sportmunkát.

A SZIT vezetése kommunista irányítás alatt áll. A SZIT-ben dolgozó szociáldemokratákkal jó az együttműködés. Ez a jó együttműködés a SZIT-ben dolgozó kommunista ifik érdeme. *A SZIT-ben dolgozó baloldali szocdemek alkotják a SZIM (Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalom) balszárnyának gerincét.*

MEFESZ

(Magyar Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Szövetsége)**

Az egyetemi hallgatók körében még 45 nyarán megváltozott az ifjúsági politikánk iránya. A MADISZ egyetemi körei helyett a karokon egységes kari szervezeteket szerveztünk, és javaslatunkra megalakult ezeknek a kari szervezeteknek a szövetsége, a MEFESZ. A MEFESZ-nek minden budapesti és vidéki főiskolán és egyetemen vannak kari szervezetei.[2] Egyetemi munkánk erőssége, hogy a MEFESZ az egyetemi hallgatók egyetlen érdekvédelmi szervezete és egyedül intézi a segélyezést és az ösztöndíjak elosztását. A MEFESZ elsősorban érdekvédelmi téren mutat fel eredményeket. Sikeresebb akcióik: nyári nyaraltatás, menzaszervezés és ruhasegélyezés. Bár a MEFESZ munkája az utolsó időben rohamosan javult, befolyása mégis kicsi. Az egyetem a jobboldali katolikus politika egyik bázisa. A MEFESZ vezetésében a

koalíció minden pártjának ifjúsága részt vesz. Az irányítás közvetlen az összeesküvés után történt választás óta a kommunisták kezében van.[3] Az együttműködés a kisgazdákkal és a parasztpártiakkal jó, a szociáldemokratákkal állandó viták vannak.

MAGYAR CSERKÉSZFIÚK SZÖVETSÉGE

A Magyar Cserkészfiúk Szövetsége a régi Cserkészszövetség 1946 nyarán történ feloszlatása után alakult meg. Leigazolt csapatok száma 400, a működő csapatoké 600, 200 csapat jobboldali irányzata miatt nincs leigazolva. Tagjainak száma 20 000. A felső vezetésben komoly befolyása van pártunknak, viszont a csapatok között befolyásunk kevésbé érvényesült. A csapatok döntő többsége az egyház befolyása alatt áll. Az egyház kísérletezik a felső vezetés megszerzéséért is.

ÚTTÖRŐMOZGALOM

Az úttörőmozgalom másfél évvel ezelőtt indult. Munkája Budapestre és nagyobb vidéki városokra korlátozódik. Szervezeteinek száma 350–400, taglétszám 30–40 000 között mozog.

A Kultuszminisztériumban dolgozó elvtársak segítségével sikerült a pedagógusok egy részének segítségét megnyerni a mozgalom számára. Az úttörőmunka legjelentősebb része a nyári táborok szervezése. A nyári nyaraltatásokon és táborokon 8–10 000 gyermek vett részt. Hibája az úttörőmozgalomnak, hogy nincsenek az úttörőmunkához értő káderei.

Az úttörőmozgalomban a pártunk tagjain kívül a szociáldemokraták is részt vesznek, de a mozgalom irányítása pártunk kezében van. A szociáldemokratákkal a viszony jó, vezetőik közül sokat sikerült megnyernünk mind a központban, mind Budapest egyes kerületeiben.

NISZ
(Népi Ifjúsági Szövetség)

A NISZ, a Nemzeti Parasztpárt ifjúsági szervezete legutolsónak lépett ki a MADISZ-ból. Befolyása csak falun van, és ott is csak a tiszántúli vidékeken. 3–400 szervezete van, és tagjainak száma 20–25 000. Tagjai leginkább szegényparasztifjak. Egészen az utolsó időkig a központi

irányítás a helyi szervezetekben nem érvényesült. Az utóbbi időben a központi vezetőség megerősödött, de még mindig csak a politikai irányítás területére szorítkozik. Központi irányítása a pártjában bekövetkezett változás óta következetesen baloldali.

SZIM
(Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalom)

Közvetlen a felszabadulás után kezdte meg munkáját. Soraiba a budapesti kerületekben, Pest környékén és a vidéki városokban, főleg az iparos ifjúság és kisebb részben az értelmiségi ifjúság tartozik. Szervezeteinek száma 6–700, tagjainak száma: 10–20 000 között mozog. (Szükségesnek tartjuk megjegyezni, hogy a SZIM befolyásánál sokkal nagyobb – főleg az üzemi ifjúság körében – a Szociáldemokrata Párt befolyása.)

A SZIM központja egészen az utolsó időkig nem tartott a vidékkel szoros kapcsolatot. Vezetőinek munkáját és energiáját a belső harcok kötötték le. Most is csak azért fordul erősebben a vidék felé, mert országos kongresszusára készülődik,[4] és fontos, hogy kire adják szavazataikat a vidéki küldöttek. Jelenleg a SZIM központi vezetése a jobboldal kezében van. Ez a jobboldali vezetőség főleg vidékre, elsősorban megyei titkárokra és Pest környékére támaszkodik. A baloldal erejét a budapesti kerületek, a Pest környék egy része, a szakszervezeti ifjúsági mozgalomban és az üzemekben dolgozó szociáldemokrata ifjak jelentik. A SZIM tagságának többsége a belső politikai harcokban tájékozatlan, megnyeréséért most a kongresszus előtt a jobb- és baloldal között kiélesedett harc folyik. Ez a harc dönti el, hogy kinek a kezébe kerül a SZIM vezetése.

FISZ
(Független Ifjúsági Szövetség)

A FISZ a Független Kisgazda Párt ifjúsági szervezete, elsőnek lépett ki a MADISZ-ból. Befolyása az első időben nagy volt a városi diákságra, de ez a lezajlott események után teljesen megszűnt. Falvakban a Független Ifjúság a régi birtokos gazdák fiaira támaszkodik. Vezetőinek nagy része a gazdag paraszti ifjúságból került ki. Szervezeteinek száma megállapíthatatlan. Szervezetei névlegesen sok helyen meg-

találhatók, de nem működnek. Ideológiai befolyása a falusi ifjúság között még tart, de szervezeti ereje nincs.

A Független Ifjúság felső vezetése a megalakulás óta sokszor változott. Közvetlenül a választások után tartott választmányi ülésen újra félfasiszta erők kezébe került, ezek azonban – mert fedezni akarják magukat – hajlandók együttműködni a MADISZ-szal is.

KIE
(Keresztyén Ifjúsági Egyesület)

A KIE két egyháznak, a református és evangélikus egyháznak a szervezete. Munkája a falusi ifjúságra korlátozódik, erősen vallási jelleggel. Szervezetei szétesők, nem működnek. Központi irányítás nincs.

A KIE országos vezetőségében bizonyos fokig érvényesül pártunk befolyása. A MIOT-on belül a jobboldallal szembeni harcunkban, mindig biztos segítséget jelent. Ez azért is jelentős, mert vallási ifjúsági szervezetről van szó.

MIOT
(Magyar Ifjúság Országos Tanácsa)

Az eddig felsorolt 9 szervezet 12 képviselője alkotja a Magyar Ifjúság Országos Tanácsát, amelynek pártmegoszlása a következő: 3 kommunista, 3 szociáldemokrata (ebből 2 baloldali), 2 FISZ, 2 NISZ, 2 hozzánk közelálló pártonkívüli.[5] Ezek a számok is mutatják, hogy a MIOT vezetése biztosan pártunk kezében van.

A MIOT 1946 elején alakult meg. Az első időszakban összekötő bizottság volt, de a 48-as mozgalom segítségével tagszervezeteit irányító komoly csúcsszervezetté válik.

Nem tartozik a MIOT-hoz, de komoly segítséget jelent ifjúsági politikánkban két mozgalom: a NÉKOSZ és a TIOSZ.

NÉKOSZ
(Népi Kollégiumok Országos Szövetsége)

Ez a kollégiumokat építő mozgalom alig egy éve alakult meg, ma már több mint 100 kollégiumában 3500 diák tanul[6] és nevelődik.

TIOSZ
(Tanonc- és Ifjúmunkásotthon Építő Mozgalom)***

A NÉKOSZ-nál később indult el. 30 tanoncotthonnal működik, 1000 tanonccal. Vezetésében a szociáldemokraták részt vesznek, de az irányítása kommunista kézben van.

AZ AC IFJÚSÁGI BIZOTTSÁGÁNAK SZERVEZETEI

Mint már jelentésünk elején említettük, a jobboldali erőket ifjúsági vonalon az Actio Catholica Ifjúsági Bizottsága irányítja. Az irányítás a felsorolt szervezetek közül a Cserkészfiúk Szövetségében, a Független Ifjúságban komolyan érezhető. Ezeken a szervezeteken kívül az ellenzéki pártok ifjúsága közül a Barankovics- és a Pfeiffer-párt ifjúságára támaszkodik az Actio Catholica munkája. A fő ereje mégis a legkülönbözőbb név alatt működő vallásos ifjúsági szervezetekben és az egyházközség ifjúsági szervezeteiben van. A városban munkája számára az egyházi iskolák döntő bázist nyújtanak. Az Actio Catholica minden ifjúsági réteg felé a múltban is és a jelenben is más és más szervezeti formában működik.

Az Actio Catholica munkájának legnagyobb erőssége, hogy vezetői ifjúsági mozgalomhoz értő papok, akik nemcsak a vallásoktatásban gyakorlottak, hanem a sportban és a kultúrmunkában is. Különösen veszélyes ez a munkája a választások után, úgy látszik ezt az időt tartotta alkalmasnak az AC arra, hogy befolyását az ifjúságra megerősítse, és ezért nagyarányú tervszerű munkát indított városban és falun egyaránt, amelynek célja az egyházközségi ifjúsági szervezetek mellett nagy legális katolikus ifjúsági szervezet engedélyeztetése.

Gyűléseiken az ifjak nagy tömegben vesznek részt. Jellemző erre a máriaremetei zarándoklás, a bazilikai ifjúsági gyűlés, ahol 60 000 fiatal vett részt.

AZ IFJÚSÁGI MUNKÁNK HIBÁINAK ÉS EREDMÉNYEINEK ÖSSZEFOGLALÁSA

Az ifjúsági politikánk komoly vereséget szenvedett azzal, hogy a MADISZ-ra épített politikánk nem sikerült. A vereséget tetéztük azzal, hogy későn vettük észre a sikertelenséget, és későn vontuk le a következtetést. A vereség egyik legdöntőbb oka a párt ifjúsági káde-

reinek gyakorlatlansága, képzetlensége és tapasztalatlanságában keresendő. Magyarországon a múltban erős kultúr- és sportmozgalommal rendelkező ifjúsági szervezetek voltak. A mi kádereink nem értettek ehhez a kérdéshez. Ezért a régi ifjúsági szervezeteknél nem tudtunk többet és jobbat adni sem sportban, sem kultúrában, amit mi adtunk, az gyengébb és szervezetlenebb volt. Azért, mert nem értettünk a jó ifjúsági munkához, nem tudtuk megszerettetni a MADISZ-t az ifjúság széles rétegeivel. Falun és városon a MADISZ könnyű prédája lett a jobboldalnak, nem voltak ifjak, akik örömmel, lelkesedéssel támogatták volna a MADISZ-t.

A politikánk merev volt. Nem tudtunk jól együtt dolgozni a nemkommunista ifjakkal. Féltünk munkát adni a számukra, sokszor megokolatlanul bizalmatlanok voltunk velük szemben.

Elhanyagoltuk az ifjúsági vezetők oktatását, és ezzel megnehezítettük a jó ifjúsági vezetők kinevelését. Természetesen ezeken a hibákon kívül az ifjúsági politikánkban szenvedett vereségünkhöz hozzájárultak a következő okok is: az ifjúság háború utáni erkölcstelensége, a jobboldal megerősödése stb.

Ifjúságpolitikánkban elszenvedett vereségünk mellett nem szabad azonban elfeledkeznünk azokról az eredményekről, amelyek lehetőséget adnak az ifjúsági munka célkitűzéseinek gyorsabb keresztülviteléhez.

Egyik legfontosabb eredményünk volt, hogy ahol más pártbeliekkel együtt dolgozunk, a MIOT-ban, SZIT-ben stb., a más pártbeli vezetők többségét közel hoztuk a párthoz, és kialakítottunk olyan csoportokat, amelyek a kommunista fiatalokkal együtt hajlandók közös szervezeteket csinálni, még saját szervezeti önállóságuk feladása mellett is. Az utóbbi időben módszereinkben is komoly fejlődés tapasztalható. Sokat fejlődött az ifjúsági sportmunkánk, különösen a falvakban. A MADISZ által kezdeményezett mezítlábas bajnokság és tehetségkutató atlétikai verseny az ifjúsági vezetés új módszereinek jelei. Sokat fejlődött kultúrmunkánk is.

A választások után eddigi munkánk hibáiból okulva, az eddigi eredményekre építve dolgoztuk [ki] ifjúsági munkánk további felére javaslatainkat.

Az eddigi tapasztalataink világosan mutatják, hogy olyan egységes ifjúsági szervezetet, amilyennek a MADISZ-t képzeltük, nem tudunk létrehozni. Ugyancsak tapasztalataink mutatják meg az ifjúsági egység új útjait és formáit is.

Ifjúsági politikánk legfőbb feladata, hogy a parasztifjúság számára az eddigi parasztifjúsági szervezetekből, MADISZ, NISZ, FISZ, KIE és FÉKOSZ, egy egységes ifjúsági szervezetet hozzunk létre. A diákifjúságnál ugyanez a feladatunk; új ifjúsági szervezet létrehozása[7] a különböző ifjúsági szervezetek égisze alatt működő diákkörök, ifjúsági vöröskereszt, önképzőkör és diákkaptár bevonásával. A két új ifjúsági szervezet létrehozása mellett munkánk lényeges része a SZIT-mozgalom kiterjesztése az ifjúmunkásság minden rétegére és az egyetemisták egységes mozgalmának, a MEFESZ-nek a megerősítése. Így a magyar ifjúság négy nagy rétegének négy egységes, félhivatalos jellegű, demokratikus szervezete lesz.

Innen már csak egy lépés előre, hogy a MIOT-ból a négy egységszerv[ezet] és a többi ifjúsági szervezet (cserkészfiúk, úttörők stb.) bevonásával a magyar ifjúság egységes, nagy szövetségét építsük ki.

A MADISZ folyamatosan átnő az új egységszervezetekbe. Ezt az új ifjúsági struktúrát a mi erőnkön kívül a NISZ-re, a szociáldemokratáknál, a SZIT-ben, úttörőknél, diákoknál és a SZIM-ben dolgozók baloldalára és a Független Kisgazdapártnak a MEFESZ-ben és a FISZ-ben dolgozó baloldali tagjaira támaszkodva akarjuk keresztülvinni.

AZ IFJÚSÁGI EGYSÉGSZERVEZETEK

1. Ifjúmunkások

Az egész ország területén, ahol nagyobb számban élnek ifjúmunkások és tanoncok, kiépítjük a SZIT-et, és ezzel az ifjúmunkások nagy egységes mozgalmává tesszük. A SZIT-nek a jövőben nagy- és középüzemi, szakmai, szakmaközi, területi csoportjai lesznek.

A jobboldali szociáldemokraták mindent elkövetnek, hogy megakadályozzák a SZIT komoly mozgalommá fejlődését. Ezek ellen a jobboldaliak ellen legeredményesebben úgy harcolhatunk, ha lent az üzemekben, a vidéki városokban megszervezzük az üzemi, szakmai,

szakmaközi SZIT-eket, és ezeken belül jó együttműködést alakítunk ki a szociáldemokratákkal. Ez a SZIT legfontosabb munkája a következő időszakban.

Vidéken a SZIT szervezői harcot kezdeményeznek azokért az eredményekért, amelyeket Budapesten elértek már a munkásifjúság számára.

Ezzel a szervezői munkával párhuzamosan pótolni akarjuk a SZIT eddigi hiányosságát a sport- és kultúrmunka vonalán. A SZIT-csoportokat bekapcsoljuk az országos kultúrversenybe, és számukra is tűzünk ki díjazást.

Sportvonalon az üzemi ifjúság számára külön versenyeket indítunk, és igyekszünk megteremteni az ifjúmunkásság sportjának lehetőségeit.

A SZIT-csoportok szervezési munkájában komoly segítséget jelentenek a tanoncotthonok. Újabbakat építünk, és ezeket a tanoncotthonok központjaivá tesszük. Elősegítik a SZIT munkáját a tanonciskolákban a szakszervezeti órák keretében a SZIT-ről tartott előadások és a SZIT-csoportok kiépítése a tanonciskolákban.

A SZIT-mozgalom fejlesztését szolgálja a külön ifjúmunkás-lap és az új SZIT-egyenruha.

2. Falusi ifjúság

Az ifjúsági munkánk egyik legnehezebb és egyben a legnagyobb területe a falusi ifjúság közötti munka. A falusi ifjúság szervezethez tartozó része a legkülönbözőbb ifjúsági szervezetben van, de a döntő többség szervezeten kívüli.

Tervünk, mint már rövid összefoglalónkban fentebb említettük, hogy a falusi ifjúság számára egységes ifjúsági szervezetet alakítunk az eddig falun működő ifjúsági szervezetek (MADISZ, NISZ, FISZ, KIE, Dózsa-gárda, 48-as ifjúsági szervezetek) bevonásával.

Az egységes falusi ifjúsági szervezet megalakításának a legfőbb akadályai ezekben a falusi ifjúsági szervezetekben, elsősorban a FISZ-ben dolgozó jobboldali erők. Előfeltétele még ennek a munkának a Független Kisgazda Párt megnyerése az egységes falusi ifjúsági szervezet megalakításához.

Az egységes falusi ifjúsági szervezet megalakítását előkészítő munkák közül a legfontosabb lenn falun a falusi ifjak között végzett

munka. Ezt a munkát úgy végezzük, hogy különböző szervezetekhez tartozó falusi ifjúságot közös tanfolyamokon, kultúrversenyeken, sportversenyeken, téli estéken összehozzuk. Megtárgyaljuk velük és nyilvánvalóvá tesszük előttük, hogy komoly segítséget a parasztifjúság számára csak a legszorosabb együttműködés és végeredményben az egységes falusi ifjúsági szervezet adhat.

Az egységes falusi ifjúsági szervezet megalakítását fenn az ifjúsági szervezetek vezetői közt is előkészítjük azzal, hogy a felső vezetőséget a legszorosabban összekapcsoljuk. Ennek egyik első lépése az a deklaráció,[8] amelyben az ifjúsági szervezetek vezetői kijelentik, hogy falusi ifjúság között közösen végzik a kultúr-, sport-, oktatói és szociális munkát. Igyekeznek kialakítani egységes kultúr- és sportcsoportokat, és közösen harcolnak a jobboldal törekvései ellen.

Az egységes falusi ifjúsági szervezet megalakításánál komoly segítséget jelent számunkra az az 1500 mezítlábas csapat, amely a MADISZ befolyása alatt áll. A mezítlábas csapatok szervezésében elért eredményes munkát továbbfejlesztjük a szakszövetségekben.

Nagy segítséget jelent számunkra az alakulóban levő kultúrközpont, amelynek feladata a különböző központokhoz tartozó, elsősorban ifjúsági kultúrcsoportok összefogása, segítése, vezetőik számára tanfolyamok tartása.

A falusi sport- és kultúrmunkát irányító sport- és kultúrszervezetek a legkomolyabb fegyverek a falusi ifjúság egységes szervezetének megalakításánál. Ha a fenti munkánkat jól végezzük, az alulról jövő nyomás akkora lesz, hogy a felső politikában nagyon megkönnyebbedik a munkánk, és a jobboldali erők ellenére is létre tudjuk hozni a magyar falusi ifjúság egységes szervezetét, a Magyar Ifjúság Népi Szövetségét.[9]

EGYETEMISTA IFJÚSÁG

Az egyetemista ifjúság között egységes ifjúsági szervezet a már két éve működő MEFESZ. A feladatok itt más természetűek, mint az előbbi területeken. A legfontosabb munkánk, hogy ezekben a kari szervezetekben tovább erősítsük pártunk befolyását, és a kari szervezetek befolyását az egyetemi ifjúság minél nagyobb tömegeire kiterjesszük. Különösen fontos ez a munkásvidéki szervezetekben, ahol a budapestinél rosszabbul állnak a kari szervezeteink.

Mindezeket a munkákat csak akkor tudjuk elvégezni, ha kiküszöböljük az eddigi munkánk egyik legdöntőbb hibáját, és megfelelő módon irányítjuk, szervezzük és neveljük a kommunista fiatalokat. E célból kiépítjük az Országos Ifjúsági Bizottság [10] mintájára a budapesti, a kerületi, a megyei és a városi ifjúsági bizottságokat. A falvakban ifjúsági felelősöket állítunk az ifjúsági munka élére. Az egyes tömegszervezetek alapszerve[zete]iben a kommunista vezetőkből rendszeres aktívákat szervezünk. Az Országos Ifjúsági Bizottság havonta egyszer politikai tájékoztatót ad ki az ifjúsági bizottságok titkárai számára. A kommunista fiatalok nevelésére állandó, egyhónapos, bentlakásos ifjúsági iskolát állítunk fel. Az ifjúsági bizottság tagjai számára tanfolyamokat szervezünk. Javasoljuk, hogy minden ifjúsági bizottság titkára közvetlenül a párttitkár alá tartozzon.

Eredeti tisztázat. – PI Archívum. 274–18/9.

Farkas Mihály és *Szirmai István* 1947. október 3-án megbeszélést folytattak kommunista ifjúsági vezetőkkel – *Nonn György, Hollós Ervin, Dénes István, Szendrő Sándor, Gyenes Antal* – ifjúságpolitikai kérdésekről. A megbeszélés után az MKP KV Ifjúsági Bizottsága javaslatot dolgozott ki az ifjúságpolitika új irányvonaláról. Az MKP Politikai Bizottsága 1947. november 13-án tárgyalta az ifjúsági kérdést, és határozatot hozott, amely szerint „...az Ifjúsági Bizottság javaslatait, mint irányelvet elfogadja. A politikai és elvi szempontokat az elhangzottak alapján át kell dolgozni. Komoly politikai dokumentumot kell készíteni, bevezető részében kritikával az ifjúsági munkáról a felszabadulástól napjainkig, kimutatni a politikai és szervezési hibákat, s politikailag megindokolni, miért van szükség átszervezésre." (PI Archívum. 274–3/119.) A közölt jelentés 1947. november 25-i keltezéssel van ellátva, valószínű, hogy a Politikai Bizottság határozata alapján készült.

* Helyesen: Szakszervezeti Ifjúmunkás- és Tanoncmozgalom.
** Helyesen: Magyar Egyetemi és Főiskolai Egyesületek Szövetsége.
*** Helyesen: Tanonc- és Ifjúmunkásotthonok Országos Szövetsége.

1 *Farkas Mihály* megállapítása a kommunista ifjúsági vezetőkkel folytatott megbeszélésen 1947. október 3-án.

2 1947 őszén az egyetemeken és főiskolákon önálló diákegyesületek működtek, amelyek később – 1948 tavaszán – váltak a MEFESZ kari alapszervezeteivé.

3 Lásd 73/a. dokumentum (*Ozvári György* főtitkári beszámolója).

4 A SZIM második kongresszusát 1947. november 8–9-én tartották.

5 A MIOT-ban részt vevő ifjúsági szervezetek képviselői 1947 októberben a következők voltak: *Nonn, Szalai, Dénes* (MKP), *Bölcsföldi Andor, Koblencz István, Nádor György* (SZDP), *Ozvári György, Tóth János* (FKP), *Borsos Sándor, Kerek Gábor* (NPP), *Jánosi Sándor és Victor János* (pártonkívüliek).

6 Téves adat, lásd a 64. iratot.

7 Lásd 67. irat.

8 A MADISZ, a SZIM, a NISZ és a FISZ közös nyilatkozata az „Ifjúság" 1947. október 25-i számában jelent meg.

9 A parasztifjúság szervezete végül is az Egységes Parasztifjúság Országos Szövetsége elnevezést kapta.

10 1946 januárjában az MKP Politikai Bizottsága határozatot hozott, hogy az Ifjúsági Titkárságot mint külön osztályt megszünteti és alosztályként a Tömegszervezeti Osztály irányítása alá helyezi, MKP KV Ifjúsági Bizottsága néven. Ettől kezdve az alosztály a régi és az új elnevezést egyaránt használta. 1947 őszétől azonban következetesen az új elnevezéshez ragaszkodott.

71

1947. december 5–7

A DOBOGÓKŐI PARASZTIFJÚSÁGI PROGRAM

[1948 január]

A Független Ifjúság Országos Szövetsége, a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség, a Népi Ifjúsági Szövetség és a Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalom vezetői háromnapos megbeszélést tartottak Dobogókőn. Megtárgyalták a magyar parasztifjúság mai helyzetét, megoldásra váró kérdéseit és jövőjének útját. Megállapították, hogy a négy ifjúsági szervezet háromhónapos közös munkája eredményes volt. A munka során bebizonyosodott, hogy a magyar parasztifjúság kérdéseinek megoldása csak további közös munkával biztosítható.

A négy ifjúsági szervezet vezetői ezen az értekezleten szükségesnek látták közös parasztifjúsági program megalkotását, hogy eredményesebbé tegyék a parasztifjúság jobb életéért folytatott munkát és harcot.

HELYÜNK ORSZÁGUNKBAN ÉS A VILÁGBAN

1. A magyar parasztifjúság sorsának jobbrafordulását a dolgozó nép és benne a parasztság uralmát jelentő népi demokrácia fejlődésétől várhatja.

A parasztifjúság tevékenyen vegyen részt sorsa irányításában, dol-

gozzon a koalíciós pártokban és a demokratikus ifjúsági szervezetekben, kapcsolódjék be a szövetkezetek munkájába, ismerje meg a hároméves tervet, és kövessen el mindent megvalósítása érdekében.

2. A magyar parasztifjúság saját érdekében bátran és tevékenyen vegye fel a harcot azokkal szemben, akik akadályozzák békés építőmunkáját, rágalmazzák a demokratikus szervezeteket és intézményeket és rémhírekkel zavarják munkáját.

3. A parasztságot jobb életéért való harcában eddig is minden esetben az ipari munkásság támogatta. Éppen ezért a parasztifjúság sohasem kerülhet szembe a munkássággal, hanem egymást segítve kell harcolniuk a közös célért: a dolgozók országának felépítéséért.

4. A magyar parasztifjúság demokratikus szervezetei a vallásszabadság hivei. Nagyra becsüljük a vallás nagy erkölcsi értékeit, és kívánjuk a demokratikus állam és az egyház minden vitás kérdésének tisztázását. De elítéljük egyes egyházi tényezők demokráciaellenes tevékenységét. Tiltakozunk minden olyan ifjúsági szervezkedés ellen, amely az egyház és a vallás felhasználásával a parasztifjúságot megtéveszti, saját érdekei és demokráciánk ellen vezeti.

5. A világbékét két évvel a háború befejezése után újra veszélyeztetik az elsősorban Amerikából kiinduló nagytőkés, imperialista törekvések. Háborútól sokat szenvedett országunk újjáépítését, népünk nyugodt munkáját és további fejlődését csak a tartós béke biztosíthatja. Ezért helyünk a békéért őszintén küzdő Szovjetunió és a népi demokráciák sorában van. Parasztifjúságunk ismerje meg ezeknek az országoknak népét és fejlődését, építsen ki szoros barátságot ifjúságukkal.

A PARASZTIFJÚSÁG JOBB ÉLETÉÉRT

6. A magyar parasztság életszínvonalának emelése oldhatja csak meg a parasztifjúság gazdasági és szociális problémáit. Ezért követeljük a dolgozó parasztság demokratikus érdekvédelmi szervének mielőbbi megvalósítását, az újgazdák hathatós támogatását, a szövetkezeti hálózat kiépítését és fokozottabb megsegítését.

7. A mezőgazdasági munkavállaló ifjúság kollektív szerződésének betartását a hatóságok szigorúan ellenőrizzék, és minden visszaélést szigorúan büntessenek meg. A négy ifjúsági szervezet tagjai felvilágosító munkával és a visszaélők leleplezésével segítsenek a munkavállalóknak.

8. A kormányzat a szegényparaszt-ifjúság számára teremtsen munkaalkalmat a mezőgazdaság tervszerű belterjesítésével, az iparban való elhelyezkedés elősegítésével és közmunkák létesítésével. Alkalmazzák a közmunkáknál a munkanélküli parasztfiatalokból szervezett közös munkásbrigádjainkat.

9. A parasztifjúság gazdasági helyzetének megjavítására ifjúsági szövetkezeti mozgalmat kezdeményeztünk, melyet az ország minden helységében szervezeteinken keresztül közösen kiépítünk. Az ifjúsági szövetkezetek munkájukban nem nélkülözhetik a szövetkezetek és a kormány támogatását.

10. A parasztifjúság egészségügyi helyzetének javítására és a népbetegségek megakadályozására szükségesnek tartjuk az évenkénti kötelező ingyenes orvosi vizsgálat bevezetését.

11. Szükséges egészségházak létesítése és járásonként tüdőbeteggondozó intézetek felállítása. A betegségek megelőzésére egészségügyi felvilágosító munkát folytatunk.

12. A kormányzat intézményesen segítsen a házasulandók gondjain. Terjesszék ki a házassági kölcsönt a parasztfiatalságra is, kapjon házhelyet a még ki nem osztott földekből, juthasson házépítési kölcsönhöz.

13. Ipari gócpontokon, elsősorban Budapesten otthonokat létesítünk az időszaki munkát vállaló parasztifjak és leányok számára. Szükséges ehhez az illetékes tényezők támogatása.

14. A négy ifjúsági szervezet az illetékesek támogatásával megteremti az üdülés lehetőségét a parasztifjúság számára.

A PARASZTIFJÚSÁG SZAKKÉPZÉSÉÉRT

15. A parasztság érdeke: mezőgazdaságunknak a belterjes gazdálkodásra való fokozottabb átállítása megköveteli a parasztfiatalság nagyobb mértékű szakképzését. Ezért szükségesnek tartjuk az ezüst- és aranykalászos gazdaképző tanfolyamok szervezését minél nagyobb számban. Különösen fontos, hogy ezeken a tanfolyamokon az újgazdák gyermekei is részt vegyenek.

16. Szükségesnek tartjuk gyümölcs- és konyhakertészeti, állattenyésztési, talajjavító, traktor- és gépkezelői tanfolyamok minél nagyobb számban való megrendezését.

17. Szükségesnek tartjuk egyéves gazdaképző iskolák létesítését.

A meglevők tananyagát és felszerelését korszerűsíteni kell és alkalmassá tenni arra, hogy a parasztifjúság a belterjes gazdálkodás szempontjából megfelelő szakképzést kaphasson. Tevékeny részt vállalunk a gazdaképző iskolák népszerűsítésében és hallgatóinak szervezésében.

18. A mezőgazdasági és kertészeti középiskolákba vegyék fel azokat a hat elemit végzett parasztfiatalokat, akik a felvételi vizsgán megfelelnek.

19. A mezőgazdasági egyetemen eddig felvett, nem érettségizett 100 parasztfiatalnak diplomáit rendeletileg ismerjék el, és nagyobb százalékban biztosítsák a felvételi vizsgán megfelelők felvételét.

20. Szükségesnek látjuk bel- és külföldi tanulmányutak rendszeresítését, mely módot nyújt a parasztfiatalságnak arra, hogy különböző tájak és országok mezőgazdasági kultúráját és termelési módszereit megismerje. A tanulmányutak előkészítésénél és megszervezésénél, a résztvevők kiválasztásánál vegyék figyelembe a MIOT parasztbizottságának igényeit és javaslatait.

21. Az illetékes szervek létesítsenek szövetkezeti tanfolyamokat a szövetkezeti gondolat népszerűsítése és megismerése céljából. Állítsanak fel szövetkezeti iskolákat, hogy az újgazda és kisbirtokos parasztság szövetkezeteinek élére képzett szakemberek kerüljenek. Rendszeresítsék a szövetkezeti ismeretek tanítását az általános iskolákban és a középiskolákban egyaránt.

A PARASZTIFJÚSÁG MŰVELŐDÉSÉÉRT

22. Szükségesnek tartjuk a parasztifjúsági tanfolyamok, népfőiskolák, szabadiskolák továbbfejlesztését és számuknak növelését. Hallgatóik szervezésébe fokozottabb mértékben vonják be az ifjúsági szervezeteket. Mi magunk is eddigi kezdeményezéseinken túl új tanfolyamokat, iskolákat hozunk létre, és azon leszünk, hogy minél több parasztfiatal vegyen részt ezeken.

23. Kívánjuk a parasztdolgozók iskoláinak további szaporítását. Vállaljuk a tanyákon és kisfalvakban tanulni akaró parasztfiatalok dolgozó iskolás tanulócsoportjainak (partikulák) megszervezését. Felhívjuk a tanítókat és a falusi értelmiségieket, hogy vállalják a tanítást ezekben a partikulákban. Létesítsen ösztöndíjalapot a kultuszkormányzat a kiváló előmenetelű és szegény sorsú parasztdolgozó iskolások részére.

24. Kívánjuk a meglevő népi kollégiumok fokozottabb támogatását, új népi kollégiumok létesítését, elsősorban tanyai és mezőgazdasági iskolák mellett. A parasztfiatalok iskolai tanulását ösztöndíjakkal segítsék elő a kultuszkormányzat, a törvényhatóságok s a társadalmi intézmények.

25. Követeljük az ingyenes tankönyvellátást az arra rászoruló parasztifjúság számára.

26. A kormányzat a törvényhatóságok és a társadalom fokozott segítségével biztosítsa új falusi könyvtárak szervezését és a meglevők gyarapítását. A tanyák és kisközségek intézményes ellátására szervezzünk vándorkönyvtárakat. Az ifjúsági szervezetek vállalják a felvilágosító munka szervezését, az olvasás fokozását és a könyvtárak népszerűsítését.

27. A parasztifjúság tájékoztatására, érdekvédelmi harca segítésére a négy ifjúsági szervezet közös hetilapot ad ki.

28. A parasztifjúság ismeretkörének bővítésére városlátogatásokat szervezünk. Ennek rendszeresítését támogassa és segítse elő a kormányzat.

29. A parasztfiatalság kulturális igényeinek kielégítésére szükségesnek tartjuk minden faluban és tanyaközpontban kultúrházak létesítését, az állam, a helyi törvényhatóságok és a társadalom támogatásával. A kultúrházak felállításáig biztosítsa a kormány rendeletileg, hogy minden állami vagy állami támogatásban részesülő iskolát a 48-as országos kultúrversenyekre, a 48-as téli ifjúsági estékre és egyéb kulturális célokra rendelkezésre bocsássanak.

30. A szabadművelődési ügyvezetőképző tanfolyamokra minél több parasztifjút vegyenek fel, és az alkalmasakat bízzák meg a szabadművelődés falusi ügyvezetésével. Az ifjúsági szervezetek a szabadművelődési tanácsok munkájában tevékeny részt vállalnak.

31. A kezdeményezésünkre megindult 48-as országos kultúrverseny komoly anyagi támogatását kívánjuk a kormányzat részéről. Ezen a versenyen több százezer parasztfiatal vesz részt, így a parasztifjúság kulturális fejlődése és tehetségeinek kiválasztása szempontjából döntő jelentőségű esemény.

32. Kallódó fiatal népművészeti és képzőművészeti tehetségeink kiválasztására, a 48-as kultúrverseny példájára megszervezzük az országos népművészeti és képzőművészeti versenyt és kiállítást.

33. A 48-as országos kultúrversenyen, a népművészeti és képző-

művészeti versenyeken kiemelkedő, tehetséges parasztfiatalok számára biztosítsanak ösztöndíjas helyeket a képzőművészeti és zeneművészeti főiskolákon és a színművészeti és iparművészeti akadémiákon.

34. Szükségesnek tartjuk a falusi pedagógusok anyagi helyzetének lényeges megjavítását, hogy erejüket fokozottabban állíthassák a falu kulturális fejlődésének szolgálatába. Ugyancsak szükségesnek tartjuk, hogy külön díjazást biztosítsanak azoknak a pedagógusoknak, akik ebben a munkában tevékenyen és eredményesen részt vesznek.

35. Színházaink és filmszínházaink jó része erkölcstelen, minden művészi értéket nélkülöző színdarabokkal és filmekkel butítja a parasztifjúságot. Követeljük, hogy az ifjúság képviselői vegyenek részt a színházak és filmszínházak műsoranyagának ellenőrzésében.

36. A tanyai és falusi ifjúság számára is alkalmat kell teremteni arra, hogy értékes színházi és filmelőadásokon vehessenek részt. Szervezzük meg a falusi és tanyai ifjúság városi színházlátogatásait, juttassuk el hozzájuk keskenyfilm és vándormozi felhasználásával legjobb filmjeinket.

37. A parasztifjúság színjátszó csoportjai, énekkarai, zenekarai, népi táncegyüttesei, a falu legfontosabb iskolán kívüli művelődési szervei. Biztosítanunk kell a csoportok műsorellátását, olcsó és színvonalas színdarabokkal és zeneműkiadványokkal és azok intézményes eljuttatásával. A csoportok vezetői részére rendezői, karvezetői, táncvezetőképző tanfolyamokat kell szerveznünk.

38. A falu kulturális szükségleteinek ellátására, a parasztifjúság kulturális munkájának irányítására kezdeményezésünkre megalakult a Magyar Művelődési Szövetség, amely egyben a 48-as kultúrverseny központi rendezője. Kultúrcsoportjaink belépnek a szövetségbe, és kulturális kérdéseiket a szövetségen keresztül kívánják megoldani. Éppen ezért fontosnak tartjuk, hogy a kormányzat a legteljesebb mértékben támogassa a szövetség munkáját.

A PARASZTLEÁNYOKÉRT

39. A magyar parasztleányok nem vesznek részt olyan tevékenyen a demokratikus szervezetek munkájában, amennyire saját érdekük megkívánja. A falusi leányok szociális, nevelési, gazdasági és sportproblémáit a demokratikus ifjúsági szervezetek oldhatják meg, de

csak az esetben, ha a leányok a munkában teljes erejükkel részt vesznek.

40. A falusi parasztleányoknak megfelelő szaktudással kell rendelkezniük, hogy jó parasztasszonyok lehessenek. Ifjúsági szervezeteinkben dolgozó leányok rendezzenek gazdaasszonyképző, varró-, egészségvédelmi tanfolyamokat, és vegyenek részt az arany- és ezüstkalászos tanfolyamokon. Követeljük, hogy a kormányzat fokozottabb mértékben segítse az ifjúsági szervezeteket ezeknek a tanfolyamoknak megszervezésében.

41. Az ifjúsági szervezetek legfontosabb feladatai közé tartozik a tanulni vágyó falusi leányok felső iskolába való juttatásának megszervezése. Ezért követeljük a kultuszkormányzattól, hogy fokozottabb mértékben támogassa a leánykollégiumok létesítését.

42. A leányoknak segíteniük kell a falu rászorulóin. Az ifjúsági szervezetekben dolgozó leányok szervezzenek közös munkadélutánokat, készítsenek ajándékokat az árva és a szegény sorsú gyermekek és csecsemőkelengyét a rászoruló anyák számára. A munkadélutánok keretében a leányok tartsanak előadásokat, tanuljanak népdalokat, olvassanak verseket és elbeszéléseket.

43. Követeljük, hogy a hatóságok fokozottabban ellenőrizzék a munkavállaló parasztleányok kollektív szerződésének betartását.

44. A városba feljövő parasztleányok számára otthonok és átmeneti szállások létesítését tegye lehetővé a kormányzat.

45. A parasztleányok a sporttól eddig idegenkedtek. Ezért szervezeteinkben gondot fordítunk fokozottabban a parasztleányok sportolására. Felvilágosító munkával, sporttáborok, iskolák létesítésével megkedveltetjük velük a sportot.

A PARASZTIFJÚSÁG SPORTJÁÉRT

46. A parasztifjúság egészséges testi fejlődésének biztosítására követeljük a falvak tömegsportjának kifejlesztését.

Ennek megvalósítására:

a) Országszerte tömegversenyeket szervezünk (mezítlábas bajnokságot, jelvényszerző versenyt, tehetségkutató atlétikai versenyt stb.).

b) Követeljük annak a rendeletnek végrehajtását, mely előírja, hogy minden faluban sporttelep részére alkalmas területet kell biztosítani, akár kisajátítás útján is.

c) Követeljük, hogy a hároméves nemzetgazdasági tervben előirányzott falusi kispályák építésénél és elhelyezésénél vegyék figyelembe az ifjúság kívánságait.

d) Az NSB illetékes szerveivel karöltve sportvezetőképző tanfolyamokat szervezünk.

e) A falu sportjának egységes irányítására helyi sportbizottságokat állítunk fel.

f) Követeljük, hogy a Kultuszminisztérium sportalapjából minél nagyobb százalékot, az embersportfogadás jövedelméből pedig 25 százalékot fordítsanak a tömegsportra.

47. A négy ifjúsági szervezet fejleszteni kívánja a falu minőségi sportját is. Azért követeljük:

a) Hogy a tömegsportban kitűnő eredményeket elért csapatok és egyének részére intézményesen biztosítsák a továbbfejlődés lehetőségét.

b) A csapatok részére 1 évig tagdíjfizetés elengedésével tegyék lehetővé a szakszövetségbe való leigazolást.

c) A bajnoki rendszert változtassák meg, hogy a csekély anyagiakkal rendelkező jó csapatok is részt vehessenek a szakszövetség által rendezett bajnokságokon.

d) A szakszövetségek javaslatára ezeket a csapatokat részesítsék anyagi támogatásban.

e) Létesítsenek tehetséges sportoló parasztfiatalok részére nyári és téli edzőtáborokat.

48. Demokratikusan gondolkodó sportszakemberek nevelésének érdekében követeljük, hogy az érettségivel nem rendelkező parasztifjakat és leányokat felvételi vizsga letétele után vegyék fel a Testnevelési Főiskolára.

49. Kérjük a tanügyi hatóságokat, hogy az iskolán kívüli sportoló fiatalság részére biztosítsa a tornatermek ingyenes használatát.

EGYÜTT A MAGYAR IFJÚSÁGGAL

50. A magyar parasztifjúság teljes erejével és lelkesedésével vegyen részt a 48-as ifjúsági mozgalomban, amelyet a szabadságharc méltó megünneplésére a demokratikus ifjúság indított. A mozgalom eredményessége érdekében a parasztifjúság erősítse és vezesse a falusi 48-as bizottságokat.

51. A parasztifjúság jobb jövőjének biztosítása és követeléseinek végrehajtása érdekében működjön szorosan együtt a munkásifjúsággal és a diákifjúsággal.

52. A dolgozó parasztifjúság felemelése érdekében létrehozott program végrehajtásának megkönnyítésére a Magyar Ifjúság Országos Tanácsának keretében Falusi Ifjúsági Irodát állítsunk fel.

Független Ifjúsági Szövetség országos vezetősége

Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség országos vezetősége

Népi Ifjúsági Szövetség országos vezetősége

Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalom országos vezetősége

MADISZ Vezető, 1948 január. Parasztifjúsági program.

A dobogókői tanácskozáson, 1947. december 5-7-én, az ifjúsági szervezetek öttagú küldöttsége vett részt. A MADISZ küldöttségének vezetője *Hegedüs András*, a NISZ-nek *Gosztonyi János*, a FISZ-nek *Tóth János*, a SZIM-nek *Dobó József* volt. A négy ifjúsági szervezet képviselői a parasztifjúsági programot 1947. december 10-én a Ruggyantagyár dísztermében rendezett ifjúsági gyűlésen írták alá országos vezetőségük megbízásából. (Ifjúság, 1947. december 13. Így született meg a dobogókői közös parasztifjúsági program.)

72

1947. december 10

A DIÁKSZÖVETSÉG SZERVEZÉSI OSZTÁLYÁNAK JELENTÉSE A SZERVEZET EREDMÉNYEIRŐL ÉS TERVEIRŐL

Eddigi eredmények:

Budapesti szervezőink eljutottak az összes budapesti középiskolába, ismertették a Diákszövetséget, és megszerezték az iskola adatait. Ennek alapján kiválasztottunk 33 iskolát, melyeket részint kulturális, részint sportközpontoknak építünk ki, s amelyekben először építjük ki az iskolai szervezeteket. Hat iskolában már hivatalosan is megalakult a Diákszövetség iskolai szervezete, melyek kérték központi elismerésüket.

A múlt héten 18 egyetemista szervezőnk ment le vidéki diákvárosokba, ahol 150 középiskolához jutottak el. Minden iskolában be-

szélgettek az iskola igazgatójával, egyes helyeken pedig a 48-as bizottság tanárelnökével. Ismertették továbbá a Diákszövetséget a városi 48-as diákbizottságok, a helyi Pedagógus Szakszervezet által összehívott tanári értekezlet, az ifjúsági vöröskereszt vezetői előtt. Összeírták azokat a diákokat és tanárokat, akiket majd megbízunk az iskolai szervezetek vezetésével, továbbá kiválasztották a vezetőképző iskolára alkalmas diákokat.

A Budapesti Önképzőköri Tanács az egyetemen diákakadémiát szervezett önképzőköri vezetők kiképzésére. A diákakadémia irodalmi, biológiai, film- és technikai tanfolyamokból áll, melynek elvégzése után a résztvevők bizonyítványt kapnak. A kitűzött kultúr- és sportversenyekre már eddig is a vártnál több nevezés futott be, a nevezések határideje december 20. A karácsonyi segítőakció[1] keretében az ifjúsági vöröskeresztekkel együttműködve, megszerveztük az iskolákban a csomagok összeállítását. Számszerű eredmény karácsony után lesz.

December 30-án* a Nemzeti Kamaraszínházban zajlott le a Diákszövetség centenáriumi versenyének ünnepélyes kihirdetése, melyen részt vettek a budapesti 48-as bizottságok diák- és tanár vezetői, igazgatók és minisztériumi tisztviselők. Ennek a versenynek, továbbá az iskolákhoz leküldött plakátnak, körleveleknek, tájékoztatóknak segítségével már most elértük azt, hogy már mindenhol ismerik a Diákszövetséget, tudnak a létezéséről, a napilapok leközlik híreit, egyszóval a köztudatba került.

Az úttörőaktíva alkalmával értekezletet tartottunk a tankerületi ifjúsági referensekkel, és ismertettük velük a Diákszövetség terveit és a közvetlen teendőket. Azóta kinevezték a szombathelyi és a Budapest vidéki referenseket, továbbá az ipariskolai főigazgatóságon egy *Jánky Kálmán* nevű kommunista párti ifjúsági előadót. A pedagógus megyei titkárok értekezletén *Kerek Gábor* ismertette a Diákszövetséget, *Lukács Sándor*[2] hozzászólása után pedig határozatokat hoztak a Diákszövetség iskolai megszervezésével kapcsolatos teendőkről.

Tervek:

A Diákszövetség munkatervét az 1948. január 15-től június 20-ig terjedő időre a centenáriumi verseny jelenti. A verseny összefoglalja mindazokat a munkákat, melyek az iskolában folynak a 48-as mozgalommal kapcsolatban: tehát tanulmányi, újjáépítési, önképzőköri, sport-, kulturális stb. munkákat. A győzteseket a Kultuszminisztérium 30 000, 5000 és 1000 forintos jutalomban részesíti.

A január 15-én megjelenő rendelet[3] és a centenáriumi verseny segítségével el akarjuk érni, hogy a tanév végére Magyarország 400 középiskolája közül 280 iskolában (tehát az egyházi iskolák kivételével) megalakuljon az iskolai szervezet, s ebből legalább 80, kommunista diák- és tanár vezetők révén teljesen a mi befolyásunk alatt álljon. Az iskolai szervezetek felépítését a következőképpen tervezzük. Minden osztály háromtagú osztálybizottságot választ, ezek az osztálymegbízottak és az iskolai vezetőség alkotja a diákparlamentet, mely az iskola önkormányzati szerve. Az iskolai vezetőség az önképzőkör, a sportkör, az ifjúsági vöröskereszt stb. vezetőiből áll. Városi és kerületi viszonylatban az ügyeket városi és kerületi tanár, illetve diáktitkár intézi, ezeket központilag nevezzük ki.

Közvetlen teendők:

A karácsonyi szünetben a legfontosabb feladatunk megfelelő diákvezetők kiképzése. Ezért január 7–17-ig rendezzük meg a Diákszövetség vezetőképző iskoláját, 140 vidéki és 60 budapesti résztvevővel. Ezenkívül a Testnevelési Főiskolán a NÉKOSZ-szal együtt sporttanfolyamot indítunk 40 sportköri vezető részvételével. A Börzsönyben és Kisinócon sí edzőtábort rendezünk az ISK[4] anyagi támogatásával. Pártvonatkozásban megszervezzük a kommunista és szocialista diákpártiskolákat, ahol a diákfelelősöket részesítjük politikai nevelésben. Mindezek az iskolák a résztvevők számára ingyenesek, gazdasági alapjukat a Gazdasági Főtanácstól kiutalás alatt álló 20 000 forint, a NÉKOSZ és az ISK segítsége és a párt támogatása képezi.

Felhasználjuk továbbá a karácsonyi szünetet arra, hogy előkészítsük az iskolai szervezetek megalakítását. Kidolgozzuk a rendeletnek és a centenáriumi versenynek a végrehajtási utasítását. Kidolgozzuk a diákautonómiával és a közoktatási kérdésekkel foglalkozó elgondolásainkat. Feldolgozzuk az iskolák adatait a beérkezett munkatervek, jelentések, beszámolók, kérdőívek stb. alapján.

A központ megerősítése céljából új és több társadalmi munkást vonunk be az egyes osztályokra. Megrendezzük a tanácsadó és a pártoló testület első összejövetelét. A vezetőképző iskolával kapcsolatban megtartjuk az országos vezetőség első ülését. A minisztertanács által elfogadott rendelet alapján gyakorlatilag is létrehozzuk az iskolai sportközpontot, s minisztertanács elé vitetjük az Országos Önképzőköri Tanács felállítását.

Budapest, 1947. december 10.

Eredeti tisztázat. – PI Archívum. 286–192.

* Helyesen: november 30-án.

[1] Az Országos 48-as Ifjúsági Bizottság felhívására 1947. december elején karácsonyi segítő akció indult a szegény sorsú fiatalok megajándékozására. Az ifjúsági szervezetek az akció során 13 797 csomagot állítottak össze, ebből 925-öt Budapesten, a többit vidéken osztották ki a karácsonyi ünnepek előtt. (PI Archívum. 286–22. Az Országos 48-as Ifjúsági Bizottság jelentése *Ortutay Gyula* miniszterhez 1948. január 12-én.)

[2] A Pedagógusok Szabad Szakszervezetének titkára.

[3] A 43 000/1948. V.K.M. sz. rendelet a diákönkormányzati szervek megalakítása tárgyában 1948. március 12-én jelent meg. A rendelet engedélyezte a Diákszövetség szervezeteinek megalakítását az ország összes állami középiskolájában.

[4] Az Iskolák Sportköreinek Központja (ISK) 1947 novemberében jött létre a Központi Iskolai Sportegyesület (KISE) utódaként.

73a

1947. december 13–16

A MEFESZ IV. DIÁKPARLAMENT ÜLÉSE

OZVÁRI GYÖRGY FŐTIKÁR BESZÁMOLÓJA

1947. december 15

Tisztelt parlament! Kedves barátaim!

1945-ben nagy reményekkel indult a főiskolás hallgatóság mozgalma Balatonlellén. Ez a perspektíva 1945 telén és 1946-ban teljesen elhomályosult, a MEFESZ kicsinyes, napi torzsalkodások színhelye lett. Ezt tükrözte vissza a III. diákparlament is, melynek jegyzőkönyvei elvesztek az előző vezetőség gondatlansága folytán, a megmaradtak pedig azt bizonyítják, hogy eredménytelen szócsatákon kívül a MEFESZ akkoriban [mást] nem produkált.

A változást, az élet megindulását, február 10-e jelentette, amikor a népellenes klikkről lerántva a leplet a Központi Intéző Bizottság újjáalakította a MEFESZ tisztikarát.[1] Ezzel kezdetét vette a munka.

A diákmozgalmat, mint általában minden ifjúsági és más mozgalmat, három feltétellel lehet valóban élővé, cselekvővé, mozgathatóvá tenni: pénzzel, helyiséggel és jó vezetőkkel. Meg kell mondanom őszintén, hogy kezdetben ezekkel az előfeltételekkel igen rosszul álltunk. A Vörösmarty téri helyiségünk két szobából állt. Összezsúfolódva munkát végezni nem lehetett, tehát helyiség után néztünk. Az elnökség szívós és jó munkája eredményeképpen megkaptuk a mostani József Attila utcai helyiséget. Az eredményes munka felhívta az illetékesek figyelmét is, és az elismerés pénztámogatásban a valóságban is megnyilvánult. A MEFESZ fokozatosan kezdett egyetemi központtá válni. A munka ütemét mi sem bizonyítja jobban, hogy már kinőttük ezt a központot is, és feltétlenül szükség van a lehető legrövidebb időn belül egy másik központra, mely céljainknak jobban megfelel.

Ezek után lássuk az eredményeket. Lássuk, miben haladtunk előre, hol vannak még hibák, hol kell haladéktalanul segíteni, vagy hol van a fejlődéssel ellenkező visszaesés munkánkban.

Menzánk és tagegyesületi menzáink Budapesten 2200 egyetemi fiatalnak gondoskodnak napi élelmezéséről. Szociális osztályunk 15-e óta kiosztott 1180 pár cipőt, 180 különböző férfiruhaneműt és 270 különböző női ruhákat. Ezek[et] javarészt az ISS*-től és a Népjóléti Minisztériumtól kaptuk. Tudjuk nagyon jól, hogy ezek az eredmények nem jelentik még a beteljesülést. Szociális téren azonban elértük azt, hogy sikerült a segítséget szervezetté tenni. Munkánkat lehet jó- vagy rosszindulatúan bírálni, azonban letagadhatatlan tény, hogy ügyködésünk alatt soha nem tartottunk sem szektát, sem pedig különleges pártszempontokat, amikor az egyetemi ifjúság segélyezéséről volt szó. Az adott anyagi lehetőségek között igyekeztünk mindenkinek a legjobbal szolgálni. Hibák történhettek és történtek is, azonban az eredmények mellett lényegteleneknek mondhatók.

Szociális munkánkat nagyban megnehezíti a diákjóléti irodákkal való rendezetlen viszony és kapcsolatunk. Különösen érzi ezt a vidék. Az áldatlan helyzetet – azt hiszem, a parlamenti tagok közül is sokan és saját bőrükön is érzik. A jövő munkaév feladata lesz, hogy megnyugtatóan rendezzük ezt a kérdést. Nem akarjuk megszüntetni ezen intézményeket, törekvésünk csupán arra irányul, hogy a MEFESZ-en keresztül és a kari szervezeteken keresztül irányításukban valóban részt vegyen egyetemi ifjúságunk. Szívós és eredményes munkával ma már mondhatjuk, hogy az egyetemi hallgatóság létminimumát szociális téren sikerült biztosítani.

Ezzel a ténnyel megteremtettük a lehetőségét annak, hogy a min-

dennapi létfenntartási feladatok mellett többet foglalkozzunk szakoktatási kérdésekkel. Ez sürgető szükség is volt. A tanulmányi eredmények meglehetősen szomorú képet mutattak a különböző karokon. Gyakoriak még ma is a 60–70%-os bukások, vagy pedig az egészen gyenge kollokviumi és szigorlati eredmények. Hazánk újjáépítése, a 3 éves terv becsületes, dolgos és jól képzett szakembereket kíván. A legjobb eredményt elért egyetemi fiataljaink ösztöndíjhoz való juttatásáról szintén gondoskodni kívánunk. Amint a kultuszminiszter úr is bejelentette, négy, egyenként 2500 forintos ösztöndíjat oszt ki a MEFESZ a legjobb tanulmányi eredményt felmutatóknak.

A több és jobb tanulási lehetőség érdekében igyekeztünk a hallgatóságot jó és olcsó jegyzettel ellátni. Ugyancsak a gazdasági szakosztály munkájának eredménye egy szövetkezet létrehozása. Elindítása a következő munkaév feladata lesz. A jegyzetkiadás számunkra nem kereseti lehetőség, melyből a MEFESZ-nek pénzt akarunk szerezni, hanem segítő célzatú, és hiszem azt, hogy az eddig elért eredmények elég jól propagálták az egyetemek felé segíteni kész akaratukat.

A sajtó- és propagandaosztály gondoskodott a napilapok rendszeres tájékoztatásáról és sok sikeres sajtófogadást rendezett. Megszervezte a faliújság-mozgalmat. S hogy feladatának teljes mértékben nem tehetett eleget, annak nem az osztályon dolgozók az okai. Feltétlenül szükségesnek tartjuk, hogy a MEFESZ állandó heti vagy havi tájékoztató kibocsátásával az írott betűn keresztül kapcsolatot teremtsen a karokkal.

Sokat szidták barátaink a kulturális osztályt a színházi kedvezményes jegyek kiosztásánál tapasztalt hibák miatt, nem gondolva arra, hogy a tulajdonképpeni munkánknak nemcsak ez a célja. Kulturális osztályunk jó munkájának az eredménye, hogy a MEFESZ a Műegyetemi Technikus Körrel karöltve létrehozta a MEFESZ műegyetemi zenekart. Örömmel jelentem, hogy amint a megnyitón is hallhattátok, énekkarunk is van. Törekvésünk megismertetni egyetemi fiatalságunkat népi kultúránk értékeivel. Centenáriumi költségvetésünkben kulturális célokra 90 000 forintot irányoztunk elő, és már megkezdtük a legminimálisabb kultúrszükséglet kielégítésére a kari egyesületek között rádiók szétosztását. Eddig Pécs, Szeged és Debrecen kaptak rádiót.

Ebben az évben a magyar főiskolás sport minőségi téren a párizsi főiskolai világbajnokság megnyerésével kitűnő eredményt ért el.[2]

Feladatunk tehát e téren kettő. Egyrészt tartani a minőségi színvonalat, másrészt a legszükségesebb sportfelszerelési tárgyak beszerzésével elősegíteni és utat törni a tömegsportnak. A múlt félévben elindult karok közötti versenyek is ezt a célt szolgálták, nem túlzott eredménnyel.

A magyar sport irányítása ezelőtt a háborús uszítók és népellenesek kezében volt. Ez a szellem a felszabadulás után lényegesen megváltozott a demokrácia javára. Meg kell azonban mondani, hogy a főiskolás sport irányítását még most sem azoknak a kezében látjuk, akiknek kezében azt szeretnénk. Párhuzamosan egymás mellett működik az MFSE és a MEFESZ sportszakosztálya. Véleményünk szerint erre nincs szükség, mert attól félünk, hogy a több bába között elvész az egyetemi sportolás igaz ügye. Ennek a parlamentnek feladata lesz, meggyőzzük az illetékeseket arról, hogy főiskolai sportunk érdekében minél előbb és teljes egészében az irányítást a MEFESZ kezébe adják. Nemzetközi kapcsolataink kitűnőek, ezt a sport terén kitűnően tudjuk kamatoztatni. A karokkal való intenzív kapcsolat pedig biztosítja, hogy nagyobb lépésekkel haladjunk a tömegsport felé.

Eddig a belügyek. Nézzük, mit végeztünk külügyi téren. 1945-ben a múlt bűneiben kínlódtunk, 1946-ban a teljes feledés kísértetében. Most büszkén jelenthetem be, hogy külügyi szakosztályunknak eddig 26 országgal van intenzív kapcsolata. Itt levő külföldi barátaink személyes jelenlétükkel bizonyítják, hogy az úri Magyarország kisöprése után népi demokráciánknak sok az igaz, őszinte barátja. Levelezésünk, külföldi delegációnk szereplése mind a diákcserében, mind a hivatalos látogatásokban azt bizonyítják, hogy a haladó népek fiataljainak közösségében igen jó helyre, munkánkkal kiérdemelt helyre kerültünk. A Nemzetközi Diákszövetség prágai tanácsülésén kitűnően szerepelt delegációnk tevékenységének eredménye, hogy az idén két nemzetközi konferencia lesz Magyarországon. A szomszédokkal való jó viszony, melyet február óta építünk, komoly eredményeket hozott. Bebizonyosodott, hogy kölcsönös jóakarattal teljesen felszámolhatjuk a múlt hibáit és bűneit. Ma már összes szomszédainkkal igen jó a kapcsolatunk, és Duna-völgy ifjúságának szoros baráti együttműködéséért az élen járók között vagyunk. Vasvári-brigádunk, a Bulgáriában részt vett egyetemisták a népek barátságának élharcosai lettek.[3]

A professzori kar jelentős hányadával a legteljesebb együttmunkál-

kodást tudjuk biztosítani. Vannak azonban olyanok, akik tétlenül, sőt ellenségesen figyelik munkánkat.

A Kultuszminisztériummal való kapcsolatunk a legszerencsésebbnek mondható. *Ortutay Gyula* miniszter ifjúságunk őszinte barátjaként minden kérésünket a legnagyobb gondossággal és lelkiismeretességgel intézi el. Köszönet illeti őt ezért. Minden reményünk megvan rá, hogy a jövőben ezt a szövetséget még fokozottabb megbecsülés és méltánylás fogja szerencséltetni az államapparátus részéről. Ígéretet kaptunk az illetékesektől arra, hogy centenáriumi költségvetésünket az általunk kívánt keretek között a lehetőségekhez képest teljesíteni fogják. Itt tartom szükségesnek megemlíteni azt is, hogy a Földművelésügyi Minisztérium és a MEFESZ elnökségének közös akciójából Bakocán teljesen jó állapotban levő ötholdas parkkal rendelkező kastélyépület áll rendelkezésére az egyetemi fiatalságnak, üdülési célokra.

Beszámolóm ezzel véget ért, most rajtatok a sor, hogy az elkövetkezendő munkaév méltó legyen *Petőfi* és *Kossuth* szelleméhez.

Munkára fel hát, barátaim! A ti kezetekben van a döntés, és bízom abban, hogy magatartásotokkal, hozott határozataitokkal biztosítjátok majd azt, hogy a centenáriumi év eredményeiben is különb lesz a mostaninál.

Sokszorosított jegyzőkönyv. – PI Archívum. 286–8.

* International Student Service: Nemzetközi Diáksegély.

1 Lásd bevezető tanulmány 90—91. old.

2 Az 1947-es párizsi főiskolai világbajnokságon a magyar sportolók 17 világbajnokságot nyertek, kilencet úszásban, ötöt atlétikában, egyet kézilabdában és kettőt teniszben.

3 A MEFESZ 140 tagú Vasvári Pál-brigádja részt vett 1947 nyarán a jugoszláviai ifjúsági vasútvonal építésében. Egy 25 tagú főiskolai brigád Bulgáriában dolgozott útépítésen.

73b

SZABÓ KÁLMÁN FELSZÓLALÁSA

1947. december 15

Tisztelt diákparlament!
Kedves barátaim!

A IV. diákparlament igazi jelentőségét az adja meg, hogy éppen akkor ülésezik, amikor a magyar demokrácia rálépett az egészen határozott és minden bizonnyal most már egyenesen felfelé ívelő, a magyar nép mind nagyobb boldogulásához vezető útra, a népi demokrácia útjára. Hogy ez mennyire így van, mutatják azok a jelenségek, amelyek mind külpolitikai, mind belpolitikai síkon jelentkeznek. Erről a tényről tanúskodnak azok a kulturális és kölcsönös segélynyújtási szerződések, amelyeket a szomszéd népi demokratikus államokkal kötöttünk és kötni szándékszunk, de erről tanúskodnak a legutóbbi idők során lezajlott belpolitikai események is. Így: a demokratikus győzelemmel végződött ősz eleji választás, a bankok államosítása, a hároméves terv első sikerei, a gazdasági konszolidáció és nem utolsósorban a háborús uszítók hazai ügynökeinek közéletünk asztaláról való lesöprése. Ezek a tények teszik kétségtelenné előttünk azt az állításomat, hogy Magyarország rálépett a népi demokrácia útjára. Nekünk itt, a magyar egyetemi és főiskolai ifjúság részéről, kötelességünk felvetni a kérdést:

Hogyan áll a népi demokrácia kérdése a mi szervezeteinkben?

Aki ismeri a MEFESZ történetét Balatonlellétől mind a mai napig, az tudja, hogy az elmúlt idő alatt mindig két tábor állott egymással szemben szervezeteinken belül.

Az egyik táborban a népi demokrácia igazi hívei foglaltak helyet, a másik táborban a demokrácia ellenségei. Az első táborba a haladás, a jólét megteremtésének a hívei tartoztak és tartoznak, a másodikba a haladás és jólét felé vezető munka szabotálói. Az első tábor hívei egyben a tiszta tudomány és béke, a demokratikus konszolidáció híveinek is bizonyultak, a második táborhoz tartozók viszont a tudomány, a béke következetes ellenségeinek bizonyultak.

Most már megállapíthatjuk, hogy ez a két tábor kemény küzdelmet

vívott egymással az elmúlt esztendők során. A múlt rendszer szimpatizánsai, az azóta már hazaárulóvá vedlett politikai kalandorok barátai mindenáron *monopóliumot* akartak csinálni maguknak a MEFESZ-ből. A népi demokrácia kezdetben kicsiny, de annál következetesebb csapata azért küzdött, hogy csak demokratikus elemek lehessenek vezetői ifjúságunknak. Munkájuk során mindig a lellei alapokmány pontjaira és szellemére hivatkoztak.

Mi volt az ellentábor célja?

A MEFESZ-t és kari egyesületeit eszközül akarták felhasználni az egyetemi hallgatóság széles tömegeinek politikai konzerválására, visszatartani őket a szükségszerű demokratizálódás folyamatától.

Mi volt és mi lehet a demokraták célja?

Az, hogy először a MEFESZ-ben, utána a kari egyesületeinkben, ezeken át magukban a tömegekben is felszámolni a múlt minden népellenes maradványát, de megtartani a múlt minden pozitív hagyományát. Az volt a cél, hogy a perspektívátlanság helyébe az egzisztenciális boldogulás megteremtésének, a tudománytalanság helyébe a tudományosságnak, a népellenesség helyébe a néppel való szolidaritásnak az ügyét állítsuk.

Hogyan áll tehát most a népi demokrácia ügye az egyetemisták táborában?

Aki objektíve értékeli a mi IV. diákparlamentünket, azt meg kell állapítania, hogy ez az esztendő döntő mértékben vitte előbbre a MEFESZ-t és legtöbb tagszervezetét. Ez azt jelenti, hogy ez az esztendő általánosságban a népi demokrácia diadala volt az egyetemi ifjúsági szervezeteinkben. Kezdődött a MEFESZ, a KESZI demokratizálásával, folytatódott a technikus köri, a közgazdász, az orvoskari, a pécsi, a szegedi, a debreceni karok és sok más kar választási győzelmeivel.

Az elmúlt év tapasztalatai azt bizonyították, hogy a demokrácia tábora – ellentétben minden rágalommal, amit vele szemben a túloldalról fel szoktak hozni, tud jó és pozitív munkát végezni a hallgatóság érdekében. Sőt csakis ő tud, s valójában senki más. Persze a munka nem ment mindig simán, töretlenül. Azt is el kell ismernünk, hogy egy-két karon az antidemokraták kerültek többé-kevésbé előnyhöz. Ez a tény azonban nem von le sokat állításunk értékéből. Az örvendetes változás tényét tükrözi az idei diákparlament képe is. Ha az elmúlt két napot tekintjük, akkor nem mehetünk el azon megállapítás mellett, hogy *45 óta soha ilyen egységes kiállású diákparlament nem volt!* Ezen a diákparlamenten is a népi demokrácia diadalát kell elkönyvelnünk az egyetemi és főiskolai ifjúsági szervezetek kebelén belül. Lehetnek most olyanok, akik a „napfény anyagtalanságáról" és a „fegyvertelen gondolatról" beszélnek, de erről a tényről elterelni a mi figyelmünket nem lehet.

Tisztelt diákparlament!

Bármennyire is egységes az itt előttünk levő kép, nem szabad elmennünk mégsem egy-két jelen[ség] mellett. Meg kell mondanom, hogy törpe kisebbségben is, az egység látszatát keltve ülnek közöttünk azok, akik az összeesküvésben lekompromittált, csúfosan lelepleződött hajdani diákvezetők politikáját akarják tovább vinni, itt a diákparlamentben, a kari egyesületekben! A 45/46-os [tanév] népellenes csahosa és a 47/48-as tanév népellenes csahosa között csupán annyi a különbség, hogy a változott politikai körülményeknek megfelelően és kisebbségbe szorulva *változtatta taktikáját.*

Kedves barátaim!

Nem véletlen jelenség az, hogy ezek a személyek a leghaladóbb demokrata szerepét akarják megjátszani akkor, amikor még a MEFESZ vezetőségét is megelőzve sietnek javasolni, hogy küldjön üdvözlő táviratot a Szovjetunió képviselőjének, amikor a népi kultúra legfőbb támogatójának igyekeznek feltüntetni magukat, amikor a vallást szembe akarják állítani a demokráciával, amint ez az előttem elhangzott ködösítő beszédből is kitűnik, mintha valaki is támadná közülünk a vallást, amikor egy sereg adatot sorolnak föl arról, hogy mekkora tömegek állanak hátuk mögött és hogy mennyit tettek ők ezeknek érdekében! Nem véletlen az a dolog, hogy éppen azok a személyek lettek itt nagyfene demokraták, akik tavaly és azelőtt az összeesküvők cimborái mellett kardoskodtak. Azok a személyek, akikről tudjuk, hogy az elmúlt évben a sorban lelepleződő hazaárulóknak fullajtárjai voltak, akik gyűlölik a népi kollégistákat, mert az ellenállókat, a földosztókat, a nép fiait látják bennük, akiknek fáj, hogy a bölcsészkari választás demokratikus győzelemmel végződött.

Mi történt vajon ezekkel az emberekkel?

Mi ugyan hiszünk az emberek megnevelhetőségében, fejlődésében általában, de tudjuk azt is, hogy farkasból nem lesz soha bárány. Legfeljebb nagyképű farizeus. Két okból lettek a mi igen derék ellenfeleink egyszeriben ilyen jeles demokraták.

Az egyik ok: az az egyszerű tény, hogy ennek a diákparlamentnek

döntő többsége meggyőződéses, harcos, szívós munkában kipróbált delegáltakból áll. Mivel nekik nyilván utasításra ezen a parlamenten bizonyos céljaik vannak, szeretnének tábort építeni maguk körül. De honnan toborozzanak tábort, ha itt csak demokraták vannak? Nyilván csak demokratákból. Demokratákból toborozni nekik csak úgy lehet, ha megtévesztő magatartást tanúsítanak, és demagóg jelszavakat tanúsítanak. Egyszóval arra való a demokrata jelmez, hogy a valódi szándékot falazni lehessen. Hogy ez mennyire így van, bizonyítja az a tény is, hogy ugyanaz a személy, aki tegnap sietett megelőzni még a MEFESZ vezetőségét is abban, hogy *Zamercev* tábornoknak üdvözlő táviratot küldését javasolja a parlamentnek, az a személy, éppen előttem a nemzetközi imperializmus, a béke ellenségeinek, közismert népidemokrácia-ellenes, Szovjetunió-ellenes, haladásellenes jelszavát emlegette. Azt hiszem, mindenki tudja, hogy itt a „totalitarizmus" hazug vádjáról van szó. Íme, látszólagos szovjetbarátság, valóságos szovjetellenesség, vagy ha úgy tetszik, szavakban bárány, tettekben farkas.

A másik ok: az előbbinél sokkal mélyebben fekvő. Az a helyzet ugyanis, hogy az egyetemisták táborának az a része, amelynek ők valaha reprezentánsai voltak, kezd más vizekre evezni. Kezdi belátni, hogy minden érdeke a demokráciához fűződik. Rálépett a demokratizálódás útjára, nem utolsósorban azért, mert kiábrándult a nyílt vagy a burkolt fasizmus útját járó „vezéreiből". Azért kell tehát a demokratikus demagógia, hogy felszínen tarthassák magukat, hogy betölthessék csúfos történelmi hivatásukat, amely nem más, mint maguk mögött tartani az ifjúságot, vagyis visszafogni őket a demokratizálódás folyamatától. Íme: a látszat mögött meghúzódó szándék. De kérdem én: nincsenek-e ezek a személyek tisztában azzal, hogy az áradó folyót nem sokáig lehet zsilippel feltartóztatni? Azt hiszem, elég okosak a dzsentrifiúk ahhoz, hogy ezzel tisztában legyenek. Vajon akkor mégis miért teszik mindezt? Azért talán, mert nagyon bíznak a demokrácia megerősödésében? Nem ezért, kedves barátaim, magyarán: *háborúra spekulálnak.* Ez az a pont aztán, ahol érintkezik *Nagy Ferencnek, Sulyoknak, Pfeiffernek* és a többi bitang hazaárulónak a gondolkodása a mi kis nérócskáink felelőtlen tevékenykedéseivel.

Aki ma háborúra spekulál, aki ma zavarja az ifjúsági egység kialakulásának folyamatát, aki ma denunciálni, destruálni igyekszik a

MEFESZ, a demokratikus kari egyesületek harcos, lelkes vezetőit és ezek munkáját, amiképpen az előttem felszólaló javaslatai is ezt a célt szolgálják, *az a demokrácia érdekei ellen tör.* Mi pedig azt valljuk, hogy aki a demokrácia érdekei ellen tör, akár a MEFESZ-ben, akár a karokon, annak pusztulnia kell közülünk! S jobban teszi, ha magától áll el utunkból!

Mi, értelmiségi fiatalok, készek vagyunk megvédeni a magyar demokrácia minden vívmányát, a földreformot, a stabilizációt, a köztársaságot csakúgy, mint a mi egyetlen és igazi szervezetünket, a MEFESZ-t és tagegyesületeit! A MEFESZ és tagegyesületei a mi gyermekeink, a demokrácia gyermekei! Mi teremtettük meg őket, mi vittünk beléjük életet, mi védjük meg őket úgy, mint két szemünk világát.

Kedves barátaim!

Az, hogy a MEFESZ belső demokráciájának ellenségei ilyen álcázott taktikával dolgoznak ellenünk, az az ő gyengeségük jele, és a népi demokrácia erősségét, a mi erősségünket mutatja. Így áll tehát a népi demokrácia a MEFESZ-nek és tagszervezeteinek keretén belül. De ha erősek is vagyunk, s ha az utolsó esztendő tapasztalatai még izmosabbá és edzettebbé tettek is bennünket, nem bizakodhatunk el! Az egyetemi szervezetek döntőbb része ugyan a demokraták kezében van, de nem állíthatjuk még azt, hogy maga az ifjúság nagy többsége is fenntartás nélkül mögöttünk áll. Ezért van szükség éberségre és arra, hogy a következő esztendőben, a centenáriumi évben, irányt vegyünk az antidemokraták vezetése elől már kivont, de szervezeteinkbe még nem kapcsolt széles hallgatóság megnyerésére. Ha a múlt év feladata az volt, hogy demokratikus vezetés alá helyezzük a kari egyesületeket, és beindítsuk őket, akkor az elkövetkezendő év döntő feladatának az antidemokratikus kari egyesületek felszámolásán kívül a tömegek megnyerésének kell lennie.

Ezt kívánja tőlünk a nép, a tudomány, az emberiség nagy problémáinak megoldása felé fejlődő népi demokráciánk. Erre kötelez bennünket a lellei alapokmány és a márciusi ifjúság szelleme!

Sokszorosított jegyzőkönyv. – PI Archívum. 286–8.

73c

1947. december 15

SZALAI BÉLA ELNÖKI PROGRAMBESZÉDE

Tisztelt diákparlament!

Elérkeztünk parlamentünk záróakkordjához, az elnöki programhoz. Köszönöm a magam és a megválasztott elnökség nevében azt a bizalmat, melyet belénk helyeztetek. Munkánk nem lesz könnyű, mégis el tudjuk végezni, ha a kari egyesületek vezetői segítenek nekünk. A diákparlament megszabta utunkat, és megszabta az egész egyetemi hallgatóság útját. Láttuk, hogy vannak számosan, akik komolyan és felelősségteljesen dolgoznak az egyetemisták ügyéért. Láttuk, hogy kialakulóban van, sőt nagyobbrészt ki is alakult az egyetemeken az a demokratikus új értelmiség, amelyik a közösségi érdekekért hajlandó dolgozni. A parlament jó munkát végzett és eredménye meg is látszik a diákmozgalmak fejlődésében. Munkaparlament volt parlamentünk, és kell hogy a munka parlamentjét a munka éve kövesse. Kell hogy a munka nyomja rá bélyegét az elkövetkező időkre.

Elsősorban szociális helyzetünkön kell javítani. Meg kell indítani a hároméves terv által megígért 10 000 ösztöndíj kiosztását. Meg kell valósítani a progresszív vizsgadíj tervezetet, egyszóval a diákság gazdasági ügyeit rendezni kell.

Másik fontos teendőnk a „Tanulj többet mozgalom" véghezvitele. Még ma egyetemeinken rossz a tanulmányi színvonal. Minden kari egyesület legfontosabb feladatának tartsa a tanulmányi nívó emelését.

Az ország újjáépítésében való részvétel fokozására határozatokat hoztunk. Én csak újból hangsúlyozni kívánom, hogy nekünk egyetemi és főiskolai hallgatóknak teljes mértékben meg kell indítani az ország újjáépítésében való önkéntes részvételt. Erre nézve a megoldás útját megmutatta számunkra a parlament, amely rendezte a demokratikus kormányzathoz való viszonyunkat. Elsőrendű kötelességünk, hogy minden vonalon elősegítsük az ország felépítését és a hároméves terv megvalósítását.

Kötelességünk továbbá a munkás- és parasztifjúsággal a szoros kapcsolatokat felvenni, segíteni őket, hogy céljaikat elérhessék.

Külpolitikai vonatkozásban a béke és a haladó demokrácia mellett kell állnunk. Szoros barátságot kell kiépítenünk a Szovjetunió és a környező államok diákságával.

A MEFESZ, a kari egyesületek az egész egyetemi hallgatóság szerve[zete]. Nekünk feladatunk és kötelességünk megnyerni azokat az egyetemi hallgatókat is, akik még távol állnak tőlünk. Éppen ezért az egyetemi hallgatóság minden szükségletének kielégítésével foglalkoznunk kell, hogy így magunkhoz tudjuk vonni ezeket a hallgatókat is. A kari egyesületeknek vonzóknak kell lenniük, ahová a hallgatók szívesen járnak. Sajnos ebben a vonatkozásban a múlt félévben még sok hiba volt. Tanulnunk kell ezen a téren a környező államok ifjúságától. Vidám életet kell bevinni a kari egyesületekbe. Itt kell megemlítenem, hogy kevés a lány az egyetemi mozgalmakban. Ez aztán meg is látszik működésünkön, mert hiányzik belőle a gondoskodó asszonykéz munkája, a kari egyesületek életének színesebbé tétele. Be kell vonnunk a lányokat is a kari egyesületek munkájába.

Most néhány szót a munkatársak kiválasztásáról. A múlt félévben voltak bizonyos bajok, de ezek annak tulajdoníthatók, hogy mi csak azok közül tudtunk a múltban munkatársakat kiválasztani, akik bejöttek hozzánk a MEFESZ-be. Kérem a kari egyesületeket, hogy ne sajnálják legkiválóbb embereiket beküldeni hozzánk, mert így ezek a hallgatók nemcsak a kar, hanem az egész magyar egyetemi hallgatóság részére tudják gyümölcsöztetni munkájukat.

Nagyon helyeslem a parlament azon határozatát, hogy csak azokat részesítsük különböző előnyökben, akik a közösségért dolgoztak. A pártszempontokat teljesen ki kell küszöbölni. Kezdetben volt néhány indokoltság arra, hogy pártszempontokat nézzünk, de most nekünk a pártszempontok helyébe a demokrácia általános szempontjait kell helyeznünk. Nemcsak az a magyar egyetemi hallgató megbízható, amelyik valamelyik pártnak tagja. A demokrácia szempontjából megbízható minden egyetemi hallgató, aki dolgozni akar velünk az egyetemi hallgatóság jobb jövőjének és a hároméves tervnek megvalósítása érdekében.

A kari egyesületekkel a jogviszony fokozatosan javult. Én ezt azzal magyarázom, hogy a kari egyesületekben meglevő sokszor jogos bizalmatlanság a MEFESZ eredményes munkája folytán megszűnt, és biztos vagyok benne, hogy a még meglevő kis bizalmatlanság is

rövid időn belül teljesen meg fog szűnni és egészséges bizalmi viszony fog kialakulni a kari egyesületek és a MEFESZ között.

Kell, hogy a legközelebbi év munkájában megszűnjék a tervszerűtlenség, ami jellemezte a kari egyesületek és a MEFESZ munkáját. Amint látjátok, a tervszerűség utján elindultunk. Elkészítettük elsősorban költségvetésünket, és parlamentünk minden lényeges kérdésre megadta az irányvonalat. Mód van tehát már rá, hogy tervszerű munkát végezzünk, és a MEFESZ-nek, valamint a kari egyesületeknek kötelessége, hogy a parlament határozatait konkretizálják, végrehajtsák.

Az egyetemi tanári karhoz való viszonyunk. Diákparlamentünk ülésein őszinte közeledés nyilvánult meg az egyetemi tanári kar demokratikus része felé. Ezt a közeledést a gyakorlatban is tovább kell vinnünk.

Gazdasági ügyeink rendezése folyamatban van. A kultuszminiszter úr, látva a diákparlament és a kari egyesületek javuló munkáját, támogatja törekvéseinket. Meg van róla győződve, hogy jó célokat szolgálunk. Sokat várunk a költségvetési tárgyalásoktól. Mint hallottátok, közel 800 000 forintot kértünk, és meg vagyok róla győződve, hogy ezt az összeget meg is fogjuk kapni.

Biztos vagyok benne, hogy a diákparlament után a MEFESZ tisztikara végre fogja hajtani a parlament határozatait. Az elnökség nevében pedig ígérem, minden erőnkkel rajta leszünk, hogy együtt kidolgozott terveink valóra váljanak, és egy év múlva sokkal jobb eredményekről számolhassunk be a parlamentnek.

Még egyszer köszönöm a bizalmat!

Sokszorosított jegyzőkönyv. – PI Archívum. 286–8.

A IV. diákparlament 1947. december 13-án 118 küldött jelenlétében az Újvárosháza tanácstermében nyílt meg. *Szalai Bélának*, a MEFESZ elnökének megnyitó beszéde után *Ortutay Gyula* vallás- és közoktatásügyi miniszter, *Csűrös Zoltán*, a műegyetem rektora, *Zentai Béla*, a mérnökszakszervezet titkára, az angol, a finn, a jugoszláv, az olasz diákküldöttség vezetői, *Josef Grohman*, az NDSZ elnöke és *Veres Péter* honvédelmi miniszter köszöntötte a diákparlamentet. A megnyitó ülést követő plenáris üléseken a küldöttek meghallgatták és megvitatták a MEFESZ szociális, menekültügyi, kulturális, sport-, oktatási, sajtópropaganda és külügyi szakosztályának beszámolóit és határozati javaslatait. A diákparlament módosításokkal elfogadta a szakosztályok centenáriumi munkaterveit. December 15-én hangzott el a főtitkári beszámoló és *Szabó Kálmán* felszólalása. Ezen a napon választották meg a MEFESZ új vezetőségét; elnök: *Szalai Béla*, elnökhelyettes: *Áldor Tamás*, ügyvezető alelnök: *Keserű János*, alelnökök: *Szabó Ákos*, *Földes Vilmos*, *Dávid Katalin*, *Gyuró Béla*, főtitkár: *Ozvárt György*, titkár: *Lőrincz Tamás*, fegyelmi bizottság elnöke: *Dolinszky János*. A vezetőségválasztás után *Szalai Béla* mondta el elnöki programbeszédét. A diákparlament december 16-án ünnepélyes záróüléssel fejeződött be. (PI Archívum. 286–8. Jegyzőkönyv a MEFESZ IV. diákparlament üléséről.)

1948

74

1948. január 7

A SZIM BUDAPESTI ELNÖKI ÉS TITKÁRI ÉRTEKEZLETÉNEK HATÁROZATA A JOBBOLDALI IFJÚSÁGI VEZETŐK ELTÁVOLÍTÁSÁRÓL

A Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalom budapesti elnökeinek és titkárainak 1948. január 7-én megtartott értekezlete a következő határozati javaslatot fogadta el:

1. A legnagyobb örömmel fogadtuk a Szociáldemokrata Párt Fővárosi Végrehajtó Bizottságának határozatát[1] és csatlakozásunkat jelentjük be ahhoz. Különösen üdvözöljük a határozatnak azon pontját, mely az ifjúsági mozgalom kérdéseivel foglalkozik. A magunk részéről is kérjük a pártvezetőséget, hogy az ifjúsági mozgalom kérdéseit a szocialista fiatalok tömegeinek akarata szerint, híven a marxi eszmékhez mielőbb intézze el.

2. A legélesebben tiltakozunk az ellen, hogy az a *Bölcsföldi Andor*, aki osztályáruló magatartásával súlyosan kompromittálta a pártot, még mindig fontos szerepet foglal el a pártapparátusban. Nem tartjuk összeegyeztethetőnek azt, hogy olyan ember dolgozzon a miniszteriális osztályon, akit a pártvezetőség a SZIM vezető titkári funkciója alól felmentett. Tömegeink nevében kérjük, hogy *Bölcsföldi Andor* mandátumát vonja vissza a t. pártvezetőség, őt minden mozgalmi funkciója alól mentse fel, és párttagságát szüntesse meg. Mi, a budapesti proletárfiatalok képviselői megengedhetetlennek tartjuk, hogy egy olyan személy tagja legyen pártunknak, aki magatartásával súlyosan vétett osztálya ellen.

3. Kérjük a pártvezetőséget, hogy *Baranyai Tibort* és *Erős Ferencet* szintén fossza meg párttagságától, mert a fent említett személyek munkájukkal alátámasztották *Bölcsföldi* osztályáruló működését, és bomlasztó munkájukkal megakadályozzák az erős, egységes SZIM kifejlődését.

Kérjük a t. pártvezetőséget, hogy a fent említett szempontokat

tegye magáévá, és így járuljon hozzá pártunk ifjúságának kérései megoldásához.

Budapest, 1948. január 7.

Barátság!

A fenti határozati javaslatot Budapest töretlen egységét megőrizve tesszük magunkévá:

Rosner György VII. ker.
Werner Endre V. ker.
Varga Iván VIII. ker.
ifj. Balogh Lajos XIII. ker.
olvashatatlan IX. ker.
Forgács János VI. ker.
olvashatatlan
Mihályi György IV. ker.
Szegedi Edit VIII. ker.
Lakos János I. ker.
Feles György XIV. ker.
Sebők Éva IX. ker.

Eredeti tisztázat, saját kezű aláírásokkal. – PI Archívum. 286–152.

[1] A határozat szövegét lásd A Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt határozatai 1944–1948. Kossuth Könyvkiadó 1967. 528–532. old.

75

1948. január 14–16

A SZIM LILLAFÜREDI ÖSSZTITKÁRI ÉRTEKEZLETÉNEK HATÁROZATA A POLITIKAI ÉS SZERVEZETI FELADATOKRÓL

Az 1948. január 14–15–16-án megtartott első SZIM össztitkári értekezlet az alábbi határozatokat hozta.

Mindenekelőtt le kívánjuk szögezni, hogy az értekezlet megteremtette a SZIM elvi alapokon nyugvó egységét, mely egyedüli biztosítéka a további munkának. *Bölcsföldi, Baranyai, Erős* és a többi peyerista

eltávolítása után fokozódott a SZIM politikai tekintélye a többi ifjúsági és politikai szervezet felé. Meg kell állapítanunk azt is, hogy az utóbbi idők ifjúsági akcióiban már részt vettünk, sőt élen jártunk azoknak megvalósításában, s ezért a konferencia dicséretet szavaz *Dobó, Bodonyi* és *Schultheisz* elvtársaknak.

I. Felmértük a *külpolitikai helyzetet,* és a következők megállapítását érezzük szükségesnek:

a) A Duna-völgyi népek országai gyors iramban haladnak a szocializmus megvalósítása felé.

b) Az imperialisták mindenáron meg kívánják akadályozni, és e céljuk elérésében felhasználnak mindent és mindenkit, aki hajlandó fejlődésellenes, antidemokratikus céljaikat kiszolgálni.

c) A SZIM-funkcionáriusok első országos értekezlete testvéri szolidaritását fejezi ki a hős görög népnek és ifjúságnak. Kívánjuk, hogy sikeresen fejezzék be a hazai reakció és az amerikai imperialisták ellen vívott harcukat.[1]

d) A SZIM-funkcionáriusok első országos értekezlete elítéli, és táviratban tiltakozik az Egyesült Nemzeteknél a spanyolországi események miatt, egyben megragadja az alkalmat, hogy együttérzéséről biztosítsa a spanyol népet.[2]

e) A konferencia megállapítja, hogy az amerikai imperializmus azért tudott Európa egyes országaiban tért hódítani, mert sikerült a jobboldali szociáldemokrata vezetőket szolgálatába állítani.

A konferencia megvetéssel fordul el azoktól a magukat „szocialistának" nevezőktől (*Blum, Ramadier, Moch*[3] stb.), akik a „harmadik út" zavaros ideológiájával a burzsoázia járószalagjára akarták vinni a francia munkásosztályt.

De megbélyegzi a konferencia azt a *Bevint*[4] is, ki magát munkáspárti miniszternek tartva, nem átallott tiltakozni a magyar kormánynál a fasiszta összeesküvő, *Nagy Ferenc* miatt, de tétlenül nézte, hogy Spanyolországban *Franco* kivégzi a szabadságért küzdő spanyol nép egyik vezetőjét, *Zoroát* és társait.

f) A konferencia megállapítja annak a szükségszerűségét, hogy még jobban elmélyítsük a barátságot a szomszédos népekkel, elsősorban a Szovjetunióval, hogy így egy új szocialista hatalmat alkotva, erről hulljon vissza a kapitalisták minden imperialista kísérlete.

Éppen ezért a konferencia meleg szeretettel üdvözli a Budapesten

ülésező Balkán Ifjúsági Tanácsot,[5] amely a Duna-völgyi népek együttműködésének szellemében szabja meg új feladatainkat.

II. *Belpolitikai téren* megállapítjuk:

a) A választások után és a Pfeiffer-párt feloszlatása után a magyar népi demokrácia döntő módon megerősödött.

b) Magyarországon a demokrácia alapja az erős és töretlen munkásegység. Mi, SZIM-funkcionáriusok megfogadjuk, hogy minden erőnkkel és tudásunkkal megvédelmezzük a munkásosztály egységét, bárhonnan érné támadás.

c) Fontosnak tartjuk, hogy pártunkon belül a politikai kettősség minél hamarabb véget érjen. Ezért örömmel csatlakozunk a fővárosi végrehajtó bizottság határozatához, és kívánjuk, hogy pártunk XXXVI. kongresszusa[6] után minden kompromisszum kizárásával megszülessen az egységes, erős és valóban baloldali szociáldemokrata párt.

III. *Ifjúsági politikában* megállapítjuk:

a) A magyar ifjúság ma jelentkező legnagyobb ellensége a *Mindszenty* által fémjelzett klerikális reakció.

b) A konferencia döntően fontosnak látja, hogy felvegye a harcot a magyar ifjúságot fenyegető egyházi befolyás veszélye ellen. Éppen ezért szükségesnek látjuk, hogy a demokratikus ifjúsági szervezetekkel szemben fennálló nézeteltéréseket a legrövidebb időn belül tisztázzuk, és velük közös frontban vegyük fel a harcot az ifjúság ellenségeivel szemben.

c) A SZIM-funkcionáriusok az egész országban élén kell járjanak a 48-as bizottságok munkájának. Méltóképpen akarjuk a centenáriumi évet megünnepelni.

IV. *A SZIM terén:*

a) Elsődleges feladatnak az egységes szellemben megindítandó komoly munka megkezdését látjuk. A SZIM-nek be kell bizonyítania, hogy a belső ellentétek kiküszöbölése után a magyar ifjúságnak egyik legakcióképesebb és legerősebb szervezete lett.

b) A SZIM központi apparátusát meg kell tisztítani a dologtalanul ténfergő emberektől, vidéki és üzemi elvtársakkal kell akcióképessé tenni elsősorban.

c) A konferencia szükségesnek látja mindazoknak az embereknek eltávolítását az apparátusból, akik a SZIM újonnan megszületett egységét bármilyen célzattal és bármilyen módon veszélyeztetik.

d) A konferencia követeli, hogy a mozgalom hivatalos lapja a jól szerkesztett és helyes politikát folytató „Szocialista Fiatalok" legyen.

Hisszük, hogy ez a határozati javaslat fordulópontot jelent mozgalmunk életében.

Előre az építőmunkára!

Előre az erős, egységes baloldali SZIM-ért!

Dobó József a SZIM szervezési titkára, *Kelemen Oszkár* MIOT, *Schelly Ottó* IX., *Selinkó István* egyetemi pol. titk., *Tóth Géza* SZIT orsz. elnök, *Horváth Pál* XIV. SZIM-titkár, *Bodonyi Pál* szervezési oszt. vez., *Novák György* (Kelenvölgy), *Molnár Lajos* (Győr-Moson vm.) titkár, *Sáli Tamás* vasutas SZIT-titkár h., *Csapó András* TIOSZ-titkár h., *Krasznai Tibor* (Komárom-Esztergom vm.), *Szigeti Gyula* SZIM- (Sopron vm) titkár, *Szűcs Ferenc* V., *Pagella József* XIII. ker. SZIM orsz. kultúrv. h., *Gulyás Ferenc* SZIM orsz. prop. vezető, *Szegedi Edit* VIII., *Várkonyi Mihály* Kp., *Mezei László*, *Lakos János* I. ker., *Török Lajos* (Szolnok vm.), *Sebők Éva* IX., *Török Antal* (Fejér vm.), *Kiss Kálmán* (Zemplén vm.), *Fikly Kálmán* (Szabolcs vm.), *Haverla Tibor* (Nógrád-Hont vm.), *Réti Ervin* MDNSZ üv. elnök, *Fábián László* úttörő kp., *Harasztosy László* (Bihar vm.), *ifj. Márton János* (Bács-Bodrog vm.), *Koblencz István* SZIT-főtitkár h., *Molnár Sándor* TIOSZ Közp., *Barabás György* rákosfalvai SZIM-titkár, *Balajti Sándor* (Abaúj vm.) titkár, *Bursits Tibor* (Somogy vm.), *Schultheisz Sándor* budapesti SZIM-titkár, *Péczeli Zoltán* (Veszprém vm.) SZIM-titkár, *Varga Gyula* (Pestújhely) titkár, *Elters György* VII. SZIM-titkár, *Gál Sándor* Rákospalota, *Kiss Imre* Csillaghegy, *Horváth János* (Baranya vm.), *ifj. Fésű Béla* Fodrász SZIT-titkár, *Molnár Ernő* Csepel SZIM, *Németh Ferenc* (Hajdú vm.) SZIM-titkár, *Czében Alice* ker. alk. SZIT-titkár, *Péteri István* textiles, SZIT, *Székely László* (baranyai bányásztitk.), *Gyarmati József* (Borsod vm.), *Juhász István* (Tolna vm.), *Mihályi György* Bpest. IV., *Hencz Ferenc* titk., *Jobba István* Dél-Pest, *Csáki Margit* (Miskolc) SZIM-titkár, *Arnót Tibor* III., *Berecz Elemér* (Bereg-Szatmár vm.), *Bodó Zoltán* Sashalom, *Sz. Nagy Atnal* Budafok, *Németh János* Budaőrs.

Szocialista Fiatalok, 1948. január 24. A lillafüredi határozat.

1 A Görög Kommunista Párt kezdeményezésére létrejött Görög Demokratikus Hadsereg 1945-től három éven át fegyveres harcot folytatott az angol és amerikai imperialisták által támogatott reakciós kormányhatalom ellen Görögország demokratikus társadalmi fejlődésének megvalósításáért. 1947 végén a reakciós erők felülkerekedtek, és féktelen terrort alkalmaztak a kommunisták és a haladó gondolkodású emberek ellen.

2 1947-ben a spanyol munkások több városban politikai sztrájkokkal és tüntetésekkel fejezték ki elégedetlenségüket a Franco-rendszerrel szemben. A sztrájkokat fegyveres erővel verték le.

3 A Francia Szocialista Párt jobboldali vezetői.

4 Az angol munkáspárti kormány külügyminisztere 1945–1951 között.

5 A BIT harmadik ülését Budapesten tartották 1948. január 15–17. között.

6 Az SZDP XXXVI. kongresszusát a fővárosban rendezték 1948. március 6–8. között.

76a

1948. január 17–18

A SZIT ELSŐ ORSZÁGOS KONFERENCIÁJA

RÉSZLET DÉNES ISTVÁN FŐTITKÁR REFERÁTUMÁBÓL

1948. január 17

Tisztelt konferencia! Kedves lányok, kedves fiúk!

Kétnapos értekezletünk célja az, hogy mérleget vonjunk az elmúlt esztendő munkájáról, és megvitassuk centenáriumi munkatervünket. Már maga az a tény, hogy országos konferenciára gyűltünk össze, megmutatja, hogy a 47-es esztendő döntő változást hozott mozgalmunk fejlődésében. Nemcsak jól ismert budapesti vezetőinket láthatjuk soraink között, hanem a városok, ipartelepek és a vidék küldötteit is. Azt hiszem, valamennyiünk nevében szívből üdvözölhetlek külön benneteket, új harcostársaink, s rajtatok keresztül a vidéki üzemekben, kisiparban, kereskedelemben és hivatalokban dolgozó ifjúságot, akik az elmúlt esztendőben beálltak egységes és harcos szervezetünk soraiba. *(Taps.)* A megszokottnál jóval nagyobb számban jelentek meg konferenciánkon a fiatal értelmiségi dolgozók, a tisztviselők, a mérnökök és a technikusok, a művészek küldöttei, ami szintén mozgalmunk megerősödését bizonyítja. És végül, de nem utolsósorban abból is láthatjuk, hogy mozgalmunk jelentősen előretört, komoly erőt képvisel és nagy tekintélye van, hogy konferenciánk iránt nagy

érdeklődés nyilvánult meg, nagy számban jelentek meg közöttünk politikai és közéleti vezetők, szakszervezeti funkcionáriusok, az üzemek és az üzemi bizottságok vezetői.

Hosszú, kemény harcokban jutottunk el idáig, mely harcoknak jelentős és legnehezebb része az elmúlt esztendőre esik. Nézzük röviden azokat az adatokat, melyek szervezetünk megerősödését bizonyítják. Itt mindjárt bírálattal kell kezdenem. A legfontosabb adat: szervezetünk taglétszáma, ugyanis nyilvántartásunk alapján nem állapítható meg, mert a mi funkcionáriusaink úgy irtóznak az adminisztrációs munkától, mint az ördög a szenteltvíztől. Ez a konferencia ezen a téren is javulást fog eredményezni, mert minden szervezetünket ellátjuk egységes tagnyilvántartó- és pénztárkönyvvel, s a jövőben az eddiginél többet fogunk törődni ezzel a tényleg nem túl kellemes, de fontos munkával is.

Szerencsére mi nemcsak papírból, hanem az életből is meg tudjuk állapítani, hogy hányan követnek bennünket a Szakszervezeti Ifjúmunkás- és Tanoncmozgalomban. Szervezeteink számát, aktivitását, gyűléseink, tömegmegmozdulásaink sikerét egybevetve a legóvatosabb számítás is azt bizonyítja, hogy a tavaly januári tagkönyvrevízió óta taglétszámunkat megkétszereztük, jóval meghaladtuk a 40 000-es létszámot. (*Taps.*) Mozgalmunk tömegbefolyása azonban ennél is lényegesen nagyobb. Ez biztosíték arra, hogy szervezett erőnk tovább fog növekedni. Mozgalmunk egészségesen, egyenletesen, visszaesések nélkül növekedett. Új szervezeteink életképeseknek bizonyultak, és szervesen beilleszkedtek a mozgalomba. Mozgalmunk életrevalóságát és jó hírét mindennél jobban bizonyítja az a tény, hogy számos szervezetünk – különösen vidéken – központi utasítás és útmutatás nélkül, kizárólag helyi kezdeményezésre létesült, és mi csak akkor vettünk tudomást róluk, amikor a tagok által megbízott ifjúmunkások jelentkeztek nálunk, hogy a csoport megalakulását fogadjuk el, s lássuk el őket tagsági könyvvel. Ez persze korántsem jelenti azt, hogy mozgalmunk könnyen, szinte önmagától növekedett és erősödött. Soksok energiát kellett szervezeteink kiépítésébe befektetnünk, rengeteg gyakorlati tapasztalatot kellett leszűrnünk és hasznosítani, míg elértük, hogy – minden hiányosság mellett is – a legszilárdabban felépített ifjúsági szervezet Magyarországon a SZIT. *(Taps.)* Valamennyien tudjuk, hogy ebben a munkában jelentős része, irányító szerepe volt

a SZIT főtitkárhelyettesének és a szervezési osztály vezetőjének, *Lajtai Vera* elvtársnőnek. *(Taps.)*

Mozgalmunk a dolgozó ifjúság érdekében vívott állandó érdekvédelmi és politikai harcok közepette erősödött. Alapszervezeteinkben, a szakmai és országos központban soha egy percre sem tévesztettük szem elől, hogy legfőbb feladatunk a munkásifjúság életszínvonalának emelése. Erre különösen a stabilizáció után nyílt lehetőség. Alapszervezeteink költségvetési keretet kaptak kulturális és sportmunkáikhoz. Klubhelyiséget, színpadokat építettek, zenegépeket, sőt mozivetítőgépeket, sportfelszereléseket vásároltak. *(Taps.)* Gazdagságával csak a bolond kérkedik, de így magunk között csendben megállapíthatjuk, hogy alapszervezeteinket tekintve a leggazdagabb ifjúsági szervezet Magyarországon a SZIT, s ami ugyanazt jelenti, a legtöbbet a mi szervezetünk nyújtja az ifjúságnak. Állandóan harcolnunk kellett, főleg a kisiparban azért, hogy kivívott eredményeinket megvalósítsuk, s az ifjúság jogait biztosítsuk. Sok-sok ezerre tehető azoknak a fiataloknak, különösen tanoncifjaknak száma, kiknek ügyében külön-külön kellett eljárni. Ha statisztikát állítanánk fel, minden bizonnyal kiderülne, hogy ebben a munkában az egyéni bajnokságot a SZIT főtitkárhelyettesévé és érdekvédelmi titkárává megválasztott *Koblencz István* elvtársunk nyerné el. *(Taps.)* Jelentős volt üdültetési munkánk is, melynek során különböző módon mintegy 8000 ifjúmunkás számára biztosítottunk legalább kétheti üdülést. A quaker-akció segítségével 3 132 000 Ft értékű élelmiszer- és ruhasegítséget adtunk a rászoruló fiataloknak. A stabilizáció után ezrével jelentkeztek fiatalok, akik szakmát akartak tanulni, de családi és anyagi viszonyaik miatt tanoncnak elmenni nem tudtak. A mi ifjúmunkásaink megértették, hogy az évről évre elkallódó vagy elzüllő munkástársaik megmentése országunk nehéz, háború utáni helyzetében csak úgy lehetséges, ha népi mozgalmat indítunk a tanonc- és ifjúmunkásotthonok építésére és berendezésére. A munkásszolidaritás nagyszerű példája és mozgalmunk dicső fejezete az elmúlt évi Ifjúsági Vásár, melynek során több mint 23 000 ifjúmunkás rohammunkája eredményeképpen félmillió forinthoz jutottunk, mely összegből és újabb több tízezer órás rohammunka eredményeképpen 30 otthont építettünk fel, s abban több mint ezer ifjúmunkást és tanoncot helyeztünk el. *(Taps.)* Otthonépítő munkánk során több millió forinttal gazdagítottuk az országot. Új szervezetet, a Tanonc- és Ifjúmunkásotthonok Országos Szövetségét hoztuk

létre, mely a magyar népi köztársaság szerves részévé, komoly tényezőjévé fejlődött, s új színnel gazdagította népi demokráciánkat és a magyar közéletet.

Szervezetcink belső élete is jelentősen fejlődött. Erőteljesen megindult csoportjainkban a kultúrmunka. Kultúrcsoportjaink helyes úton járnak, mert a sekélyes, selejtes polgári kultúrának és a dzsentri népszínmű-irodalomnak hátat fordítanak, és egyre szélesebb tért hódít a népi kultúra, az igazi művészet. Ennek köszönhető, hogy ruggyantagyári kultúrcsoportunk a prágai fesztiválon 64 nemzet kulturális versenyében a negyedik helyezettként került ki *(taps)*, dicsőséget szerezve a magyar névnek és a SZIT-nek. Néhány jól sikerült tömegsportakcióval utat törtünk az új népi sport fejlődésének is. Szakmai iskolákon, szemináriumokon és az ország összes tanonciskoláiban bevezetett szakszervezeti órán gondoskodtunk ifjaink széles tömegeinek és vezetőinek neveléséről. Különösen jelentős állomás volt elmúlt évi munkánkban a szakszervezeti órák bevezetése a tanonciskolákban. Hosszú, szívós harcot kellett vívnunk ezért, de megérte. Ma már az ország összes tanonciskolájában kiépítettük a bizalmi rendszert, melynek továbbfejlesztésével és az iskolai SZIT-szervezetek megalakításával egy csapásra több mint 50 000 tanonc, az új szakmunkás-generáció érdekvédelmét tudjuk közvetlenül biztosítani és egyben harcos szakszervezeti tagokká nevelni őket. *(Taps.)* A tanonciskolák területén végzett munkánk során új és igen értékes munkatársra találtunk számos tanárban és igazgatóban, kiknek segítsége nélkül aligha számolhatnánk be ezekről az eredményekről. *(Taps.)* Külön ki kell itt emelnem *Pénzes Zoltán* iparoktatási főigazgató *(taps)*, *Molnár Vilmos* igazgató *(taps)* és *Sámán Márton* szakfelügyelő elvtársak fáradhatatlan munkáját. *(Taps.)*

Mozgalmunk az egységbontók és osztályárulók ellen vívott szakadatlan politikai harcban növekedett és erősödött, s elmondhatjuk, hogy az elmúlt esztendőben éppen ezen a téren értük el a legjelentősebb eredményt. A SZIT és a szakszervezetek olyan erőt képviselnek, hogy a reakció nem mert nyílt támadást indítani ellenünk, hanem beküldte sorainkba bomlasztó ügynökeit. Ezeket az ellenséges ügynököket nehéz volt leleplezni. Ők is tudták jól, hogy síppal-dobbal verebet, egységbontással ifjúmunkás-tömegeket fogni, magukévá tenni nem lehet. Ezért fondorlatos taktikával éltek: elfogadták a SZIT programját, de titokban mindent elkövettek a program végrehajtásának megakadályo-

zására és a SZIT megsemmisítése érdekében. A tömegek érdekében vívott napi harcokban lepleztük le ezeket az árulókat, a burzsoázia szövetségeseit, külföldi imperialisták ágenseit. Megnehezítette a jobboldali árulók elleni harcot, hogy a peyeristáktól felnőtt vonalon s a *Bölcsföldi*-féle szovjetgyalázó osztályárulóktól ifjúsági vonalon erős támogatást kaptak. Ennek következménye volt az, hogy pl. *Baranyai Tibort*[1] csak akkor tudtuk eltávolítani a SZIT Központból, mikor kiderült, hogy konzervtolvaj, de még azután is hosszú ideig biztonságban folytathatta politikai aknamunkáját, *Bölcsföldi* védelme alatt, míg a munkásifjúság jogos felháborodása el nem söpörte. *(Taps.)* *Baranyai* ügye egyébként megtaníthat mindenkit arra, hogy az osztályárulás útján nincs megállás, mert aki kisujját nyújtja a reakciónak, a legkisebb engedményt teszi a munkásegység ellenségeinek, az a munkásosztály, a magyar demokrácia ellenségeivel szövetkezik, s előbb vagy utóbb közönséges kémként a politika szemétdombján végzi dicstelen pályafutását. *Baranyai Tibor* s a baranyaitiborok felbecsülhetetlen károkat okoztak a munkásifjúság ügyének azzal, hogy mozgalmunk fejlődését hosszú időn keresztül gátolták, megnehezítették. A SZIT tanácsa hozott egy határozatot, mely a következőképpen szól: (Lásd melléklet.)[2]

A munkásifjúság szembenéz a sötét jobboldali erőkkel is, s le fog számolni velük, bárkik is legyenek azok, mert az életet, az ifjúmunkásmozgalmat megállítani nem lehet. A munkásifjúsággal és a munkásifjúságért vívott érdekvédelmi és politikai harcok közepette egyre szélesebb tömegek ismerték fel, hogy a SZIT nem öncélú szervezet, hanem maga a szervezett munkásifjúság, mely szervezet minden lépése éppen ezért nem szolgál, mert nem is szolgálhat mást, mint a dolgozó fiatalok érdekeit. Szervezési osztályunk legfőbb feladata volt, s ma is az, hogy a munkásifjúság növekvő rokonszenvét, mellyel mozgalmunk felé fordul – szervezetileg értékesítse.

Elmúlt esztendei munkánk értékelésénél nem szabad elfelejtkezni arról a döntő szempontról, hogy mozgalmunk nemcsak az elért eredmények egyszerű összegezéseképpen fejlődött, nemcsak mennyiségileg, mechanikusan növekedett, hanem alapjában véve és lényegében megváltozott mozgalmunk helyzete a magyar demokráciában és az ifjúsági politikában is. Egy évvel ezelőtt lényegében még csak budapesti szervezet voltunk, s nem mondhattuk el, hogy a munkásifjúság egysége szervezetünkön belül megvalósult. Nem dőlt el a kérdés, hogy a munkásifjúság merre fog haladni, hogyan fog szervezkedni. Ezt a kérdést azonban ma már eldöntöttnek tekinthetjük. A SZIT országos szervezet lett, megvalósítja a munkásifjúság érdekvédelmi, szervezeti, politikai és ideológiai egységét. *(Taps.)* A munkásegység, népi demokráciánk fő tartópillére a SZIT-ben valósult meg a legkövetkezetesebben és legteljesebben. A SZIT a magyar munkásosztály egységes ifjúsági szervezete. Mi, ifjúmunkások, büszkék vagyunk arra, hogy ebben a történelmi jelentőségű kérdésben, demokráciánk legdöntőbb politikai kérdésében ifjakhoz méltóan, élen járunk, és az öregeknek is példát mutatunk. *(Taps.)* Sokan voltak, akik nem jósoltak nagy jövőt mozgalmunknak. Annál nagyobb elégtétellel s jól végzett munkánkból merített önérzettel állapíthatjuk meg, hogy szívós munkánk eredményeképpen ma a SZIT a legerősebb, a legszervezettebb és a legnagyobb ifjúsági szervezet Magyarországon. Ezt a Magyar Ifjúság Országos Tanácsa valamennyi tagszervezete elismerte, és ennek eredményeképpen a MIOT-ban 2 taggal képviseltetjük magunkat. Idézek néhány sort egy amerikai újságból, a „Kanadai Magyar Munkás" 1947. szeptember 13-i számából: „A legnagyobb vállalkozás, amire a TIÉM most minden erejét összpontosítja, a Timót utcai tanoncváros. Ha ez az otthon felépül, egymagában 1000 tanonc és ifjúmunkás talál otthont. Ebben a hatalmas ifjúmunkás-városban tanműhelyek és tanonciskolák szolgálják majd a szakmai képzést, külön házi általános iskola és dolgozók középiskolája az ifjúmunkások művelődését. A tanoncvárosnak saját uszodája, könyvtára és mozija lesz. Augusztus óta, ahogy elterjedt a híre a tanoncváros építésének, százával érkeznek a levelek a SZIT-hez (Szakszervezeti Ifjúsági Tanács), melyekben a fiatalok felvételüket kérik. Egy hónap alatt több mint 1200 felvételi kérvényt kézbesített a posta. Nem túlzás, ha a Timót utcai otthonban az új magyar munkásnemzedék kialakulásának egyik központját látjuk. Az egész TIÉM–TIOSZ-mozgalomban pedig a munkásifjúság jobb jövőjének fontos zálogát."

Hatalmasan megnőtt tekintélyünk és politikai súlyunk. Miután a munkásifjúság egyetlen szervezete vagyunk és az egész munkásifjúságot képviseljük, remélhetőleg a kormány rövidesen félhivatalos szerv-[ezetként] ismer el bennünket, erkölcsileg és anyagilag támogat munkánkban. Az események azt bizonyítják, hogy a diákifjúság és a parasztifjúság is tanult példánkból és megerősödik az ifjúság demokratikus

egységfrontja. Így megszűnik az az áldatlan állapot, melyet legjobban egy régi történettel lehet jellemezni.

– Egy görög és egy örmény kereskedő felkereste a török szultánt, s hogy kegyeit megnyerjék, mindketten gazdag ajándékokat adtak át neki. A szultán igen megörült az ajándékoknak, de a görög ajándéka tetszett neki jobban, és ezért így szólt az örmény kalmárhoz: „Kívánj tőlem bármit, megadom, de figyelmeztetlek, hogy a görögnek kétszer annyit adok." – „Nekem csak egy kívánságom van – felelte az örmény –, szúrasd ki a fél szememet." – Nos az ifjúsági szervezetek is úgy voltak a kormány támogatásával, mint az örmény kereskedő a szultán ajándékával, aki inkább kívánta fél szeme elvesztését, csak hogy a görögnek mind a két szemét kiszúrják. *(Taps.)*

Mint *Péteri* elvtárs beszámolójából hallhattuk, a paraszt- és diákifjúság is a legjobb úton van egységes szervezeteinek kiépítése felé, mert egyre inkább felismeri, hogy az ifjúságnak nem az a hivatása, hogy az öregek koalíciós politikáját sután majmolja, hanem, hogy a fejlődésnek új utat törjön, jelen esetben a nemzeti egység, a dolgozók egységének még szorosabb megvalósításán keresztül. *(Taps.)* Áttérve a feladataink ismertetésére, mindenekelőtt azt kell leszögeznünk, hogy 48-as programunk kidolgozásánál és végrehajtásánál is figyelembe kellett vennünk azt a jelentős minőségi változást, melyen a SZIT az elmúlt év során keresztülment. Az ország, a magyar közélet vezetői ma már mint népi demokráciánk egyik legkomolyabb erőforrásával számolnak és számolhatnak is velünk. Fontos feladat, hogy ezt a tényt magunkban és tömegeinkben tudatosítsuk, az ezzel járó felelősségtudatot felébresszük és elmélyítsük...[3]

Eredeti tisztázat. – PI Archívum. 286–31.

A SZIT első országos konferenciáját a Standard-gyár – ma: Beloiannisz Híradástechnikai Gyár – kultúrtermében tartották. *Tóth Géza* megnyitója után *Kossa István, Szakasits Árpád, Kádár János*, az olasz, a görög, a bolgár ifjúmunkás küldöttség vezetője és *Nonn György* mondott üdvözlő beszédet. *Péteri István* politikai beszámolója után *Dénes István* főtitkár referátuma hangzott el. A referátumhoz tizenketten szóltak. A konferencia elfogadta a SZIT háromhónapos centenáriumi munkatervét. A második napon az ifjúmunkás-küldöttek szakmák szerint külön beszélték meg a munkatervvel kapcsolatos feladatokat. (Ifjúság, 1948. január 24. Munkásegység, több termelés.)

1 A referátumnak a jobboldali vezetőkről szóló kijelentései az adott időszak politikai légkörében fogalmazódtak, eltúlzott megállapításokat tartalmaztak. *Baranyai Tibor* képviselte a SZIM jobboldali vezetőinek politikáját a SZIT-ben, amely politika a kommunista fiatalokkal való együttműködés megbontására irányult. *Baranyai* nem tartozott a szélsőségesen jobboldali ifjúsági vezetők közé, egyéni hibái, túlfűtött személyi ambiciói ellenére, ha következetlenül is, az ifjúmunkásegység híve volt. A „konzervtolvajlás" kétségtelenül felnagyított ügy volt. Baranyai az egyik, SZIM szervezte kirándulás résztvevőinek ellátására, a quaker-akció során az ifjúmunkásoknak juttatott élelmiszerekből felhasznált bizonyos mennyiséget, és erről nem szólt a SZIT vezetőinek.

2 A referátum melléklete hiányzik.

3 A referátum befejezésül a SZIT háromhónapos, centenáriumi munkatervét ismertette, amit teljes szövegében közlünk.

76b

A SZIT CENTENÁRIUMI MUNKATERVE

[1948 január]

A Szakszervezeti Ifjúsági Tanács a szakmai vezetőségekkel folytatott beható tanácskozás után 3 hónapos munkatervet dolgozott ki, melynek célja a Szakszervezeti Ifjúmunkás- és Tanoncmozgalom politikai súlyának és szervezeti erejének további fokozása, ennek nyomán a dolgozó ifjúság szociális helyzetének megjavítása, sportéletének fejlesztése, osztályöntudatának, szakmai és általános műveltségi színvonalának emelése, a magyar népi demokrácia megerősítése a nagy centenáriumi esztendőben.

I. POLITIKAI KÉRDÉSEK

A SZIT MEGVALÓSÍTJA A MUNKÁSIFJÚSÁG POLITIKAI EGYSÉGÉT

1. Eddigi munkánk, eredményeink és a további feladatok komoly felelősséget rónak ránk. A SZIT-ben tömörült, osztályöntudatos munkásifjúságnak élen kell járnia a magyar nép ellenségei, a volt birtokosok, kapitalisták, a nemzetközi imperializmus ügynökei és a dolgozók egységét bomlasztó munkásárulók elleni harcban. A magyar munkásosztály ifjú nemzedéke vagyunk, ránk hárul a feladat, hogy következetesen és keményen az ifjúság lendületével és hitével az első sorokban harcoljunk az élet minden területén demokráciánk megerősítéséért, kiteljesedéséért és azon túl a szocialista társadalom megvalósításáért.

2. Hazánk szabadsága és népünk boldogulásának ügye elválaszthatatlan a világ demokratikus erőinek a fasizmus és az új háborúra uszítók elleni harcától. Az egységes Szakszervezeti Világszövetség és a Demokratikus Ifjúsági Világszövetség tagjaiként szolidaritást vállalunk a szabadságukért küzdő elnyomott népekkel. Pénzzel, gyógyszerrel, ruhával segítjük görög szabadságharcos testvéreinket.

3. Az élenjáró harcos szerepét az ifjúmunkásság csak úgy töltheti be, ha a falusi ifjúsággal és az értelmiségi ifjúsággal szoros szövetségben a demokratikus ifjúság egységes frontján küzd. Ezért részt veszünk a Magyar Ifjúság Országos Tanácsának munkájában, de ezen túlmenően minden területén és valamennyi alapszervezetünk felveszi a kapcsolatot a többi haladó ifjúsági szervezettel, hogy a munkatervek kölcsönös összeegyeztetése után az együttműködés gyakorlatilag is elmélyüljön.

4. A dolgozó ifjúság elsőrendű kötelessége a szabad szakszervezetek megerősítése. Ezért munkánkat a szakszervezeti mozgalom keretén belül végezzük. Fontos feladatunk, hogy a szakszervezeti vezetőket munkánkról és eredményeinkről állandóan tájékoztassuk, havonta jelentést adjunk, hogy tőlük útmutatást és állandó támogatást kaphassunk. Munkatervünket a szakszervezeti vezetőségek és az üzemi bizottságok előtt ismertetjük. Március hónapban összehívjuk az üzemi bizottságokat, és tájékoztató beszámolót tartunk a SZIT-ről.[1] A Szakszervezeti Tanács határozata értelmében az alapszervezetek titkárai az üzemi bizottságok értekezletein mindenkor részt vesznek. A fontosabb szakmákban a szakszervezeti vezetőség, felismerve az ifjúsági munka fontosságát és értékelve a szakmai SZIT jó munkáját, az ifjúsági titkárt már bevonta a szakszervezet vezetőségébe. A többi szakszervezetben is szükségesnek tartjuk az együttműködés ilyen szoros formájának a megvalósítását.

5. Mozgalmunk legfőbb ereje, hogy Magyarországon először a magunk területén megteremtettük, megőriztük és *továbbfejlesztettük* az ifjúság harcos politikai és szervezeti egységét. A Szakszervezeti Ifjúsági Tanács 1947. szeptember 29-én hozott határozatának szellemében az egyetemes nemzeti érdekeket szem előtt tartva, pártkülönbségre való tekintet nélkül harcolunk az összmunkásifjúság érdekeiért. Az egységbontó munkásárulókat kíméletlenül leleplezzük és sorainkból eltávolítjuk. A munkásosztály nagy elvi kérdéseit széles körű ankéton vitatjuk meg.

6. Életviszonyaink további javulását csak önmagunktól, szorgalmas

munkánktól, a 3 éves terv teljes megvalósításától várhatjuk. Ifjúmunkás hagyományainkhoz híven itt is kezdeményezően lépünk fel. Versenyt hirdetünk a szakmák, üzemek és az egyes dolgozók között a munkafegyelem javítása, a 3 éves terv megvalósítása érdekében végzett munka fokozása érdekében. 3 hónap alatt legalább 40 versenybrigádot indítunk harcba a termelés frontján.

7. Vállaljuk, hogy a magyar ifjúság lánglelkű vezetője, nagy mártírja, *Ságvári Endre* emlékére, hősi halálának 4. évfordulójára Budapest egyik főterén szobrot állítunk.

8. A centenáriumi ünnepségeket az ünnep jelentőségéhez és szervezeti súlyához méltóan kell megünnepelni, ezért március 15-én a budapesti ünnepségeken 25 000 ifjúmunkás fog rendezett sorokban, díszes külsőségek között felvonulni. Megrendezzük a munkásifjúság centenáriumi kiállítását, mellyel egyben megalakítjuk a magyar szakszervezeti múzeumot. Válogatott kultúrgárdákkal és anyaggal készülünk a 48-as ünnepségekre. 50 ünnepséggel egybekötött nagygyűlésen készítjük elő az évfordulót. A munkásifjúság politikai, szociális, kulturális és szervezeti fejlődéséről több nyelvű emlékalbumot adunk ki.

II. ÉRDEKVÉDELEM

A SZIT megvalósítja a dolgozó ifjúság egységes érdekvédelmét az élet minden területén

1. Kivívott jogaink és eredményeink, különösen vidéken és a kisiparban, még nem mindenütt valósultak meg a gyakorlatban. Ezrével élnek még ma is tanoncok és ifjúmunkások a Horthy-rendszerre emlékeztető körülmények között. Minden szakma január hónapban adatgyűjtést indít az egész országban a dolgozó ifjúság helyzetére vonatkozólag, hogy az összegyűjtött adatok alapján szervezetünk egész erejét és tekintélyét latba vetve kiküszöböljük a visszásságokat. A szórványosan előforduló sérelmeket esetenként orvosoljuk. A szakmunkásutánpótlást a 3 éves terv követelményeinek figyelembevételével tervszerűvé tesszük, s egyúttal odahatunk, hogy a tanonc-munkanélküliség megszűnjön.

2. Március 1-ig összeállítjuk az OTI–SZIT nyaraltatásban részesítendő 5000 és a MABI–SZIT nyaraltatásban résztvevő 1000 fiatalkorú munkás listáját, hogy a nyaraltatást idejében előkészíthessük és megszervezhessük. Ugyancsak március 1-ig újabb 1000 tanonc és ifjú-

munkás nyaraltatását készítjük elő a szakszervezetek és üzemek segítségével. Március hónapban tanfolyamot indítunk a táborvezetők részére, és útmutató könyvet adunk ki számukra.

3. A 3 hónap alatt minimálisan 2500 fiatalkorú munkást részesítünk a quaker organizáció segítségével rendszeres élelmiszer-juttatásban.

III. SZERVEZÉS

A SZIT MEGVALÓSÍTJA A MUNKÁSIFJÚSÁG SZERVEZETI EGYSÉGÉT

Célkitűzéseink megvalósításának mozgalmunk jelenlegi szakaszában legfőbb előfeltétele szervezeteink megerősítése és kiterjesztése

1. A SZIT 3 esztendős fejlődésében kialakult és legjobban bevált szervezeti formák szerint kell egységesen átépíteni szervezeteinket. Csoportjaink élére védnökséget kérünk fel.

2. 10 új szakmában szervezzük meg a SZIT-et. (Bányász, egészségügyi, grafikus, könyvkötő, cukrász, nyomdász, húsipar, VAOSZ, kalapos, fogász és a közalkalmazottak szakszervezetében.)

3. Az ifjúmunkásság sok helyütt még ma is rossz helyzetben van, mert egyetlen egységes érdekvédelmi szervezete, a SZIT még nem mindenütt alakult meg. Nagy súlyt helyezünk ezért az új szervezetek megalakítására. 3 hónap alatt 260 új alapszervezetet létesítünk.

4. Valamennyi tanonciskolában megválasztjuk az osztálybizalmiakat, akiket a szakmák rendszeresen összehívnak, hogy a tanoncok szakmai képzésének és érdekvédelmének problémáit megtárgyalják és előbbre vigyék. A tanonciskolai tanárokkal megismertetjük a SZIT és a szakszervezet célkitűzéseit és segítségül hívjuk őket munkánkhoz. A közös munka elmélyítése érdekében legalább 2 alkalommal értekezletre hívjuk a tanárokat a szakszervezetbe.

5. A tagdíjfizetés a szervezethez való tartozás bizonyítéka, a tagság viszonyát a szervezethez elmélyíti és tudatosabbá teszi. Az elmúlt esztendőben ezt a kérdést elhanyagoltuk. Az elkövetkezendő 3 hónap során elérjük, hogy tagjainknak legkevesebb 75%-a tagdíját rendszeresen fizesse.

6. Céljainkat csak úgy érhetjük el, ha tagjaink minél nagyobb mértékben részt vesznek szervezeteink életében. Ennek érdekében minden alapszervezetünk havonta egy taggyűlést tart, melyen a tagság megvitatja a havi munkát, a következő hónap programját és a pénztári jelentést. Havonta minimálisan 1 SZIT-napot tartunk, melyen a tagságot érdeklő kérdésekről, színvonalas, érdekes, nevelő hatású előadást rendezünk, melyet a kérdéssel kapcsolatos kultúrműsor és vita egészít ki. Fentieken kívül a vezetőség köteles minél több alkalommal leleményesen gondoskodni a tagság szórakoztatásáról, kirándulások, klubnapok rendezésével. Alapszervezeteink által havonta 2 klubnapot szervezünk. (Filmvetítés, kultúrműsor stb.) Vasárnaponként tanulmányi kirándulásokat szervezünk, 3 hónap alatt Budapesten legalább 3500 látogatóval. A taggyűlésekre és a klubnapokra meghívjuk a gyár összdolgozóit. Gondoskodunk arról, hogy az állandó programot mindig a hónap vagy hét ugyanazon napján tartsuk meg.

7. Tagjaink intenzívebb foglalkoztatása és az alapszervezetek munkájának tervszerűvé tétele érdekében az alapszervezeteken belül szakcsoportokat szervezünk, melyek különböző érdeklődési körök szerint fogják össze kisebb csoportokban az ifjúságot. 3 hónap során 1000 szakcsoportot létesítünk. Ugyanennyi szakcsoportvezetőt hívunk meg a szakcsoportvezetők márciusi konferenciájára. A leányok részére speciális leánycsoportokat szervezünk, szám szerint 100-at. Valamennyi működő alapszervezetünk írásbeli jelentést küld az országos központnak munkájáról.

8. Alapszervezeteink részére egységes naplót küldünk szét, melyben a szervezet életének minden jelentős eseményét feljegyezzük.

IV. SPORTMUNKA

A SZIT megvalósítja a munkásifjúság egységes minőségi és tömegsportéletét

A téli hónapokat fel kell használnunk arra, hogy a munkásifjúság tömegsportjának alapköveit lerakjuk.

1. Február 1-ig kidolgozzuk, az illetékesekkel letárgyaljuk és legalább 50 sportszervezetben megvalósítjuk a munkásifjúság tömegsportját.

2. Fiatal sportvezetők nevelésének érdekében 70 rátermett ifjúmunkást küldünk sportmesteri, illetőleg sportvezetői iskolára.

3. A kisiparban dolgozó tanoncok sportéletét a tanonciskolák és az otthonok sportjának szervezett megindításával segítjük elő.

4. Új sporttehetségek felkutatása és a tömegsport fejlesztése érdeké-

ben az NSB-vel karöltve sakk-, sí- és asztalitenisz-versenyt indítunk, legalább 4500 nevezővel.

5. A síversenyben kivált 30 ifjúmunkás részére kéthetes díjmentes edzőtábort létesítünk Lillafüreden.

V. KULTÚRMUNKA

A SZIT megvalósítja a munkásifjúság egységes kultúréletét

Szervezeteinkben pezsgő kultúrélet van, melyet azonban tervszerűbbé kell tenni, helyes tartalommal kell megtölteni és a tehetségeseket tovább kell képezni.

1. Az országos 48-as színjátszó-versenyben és a népitánc-versenyben legalább 250 csoporttal veszünk részt. A SZIT Központ kulturális rendezvényein és a rádió műsoraiban legjobb csoportjainkat bemutatjuk.

2. A munkásdalkultúra fejlesztése céljából „Énekelj munkásifjúság" mozgalmat indítunk, melynek során a 3 hónap alatt legalább 50 dalkórust szervezünk, legkevesebb 1200 taggal. Megszervezzük a „Munkásegység" kórust, egyelőre 80 taggal. Ezenkívül 14 egyéb állandó jellegű kultúrcsoportot, főleg zenekart szervezünk.

3. Kultúrmunkánkba bevonjuk idősebb munkástársainkat is, de gondoskodnunk kell a megfelelő utánpótlásról. Két színjátszó- és egy népitánc-tanfolyamot szervezünk a Dolgozók Kulturális Szövetségével karöltve. A népitánc-tanfolya[mon] 60, a színjátszón pedig összesen 100 vezetőt képezünk ki.

VI. NEVELÉS

A SZIT megvalósítja a munkásifjúság ideológiai egységét

Szervezeteink gyors növekedése és szaporodása megköveteli megfelelő számú ifjúmunkás-vezető kiképzését. Az új munkásnemzedéket osztályharcos, szakszervezeti nevelésben kell részesíteni elméleti téren.

1. Két egyhónapos internátussal egybekötött vezetőképző iskolát szervezünk, összesen 200 résztvevővel. Vidékre szervezeteink számára hét kéthetes vándoriskolát szervezünk, minimálisan 150 résztvevővel.

2. A szakmai képzés érdekében 12 szakmában 30 szaktanfolyamot szervezünk 500 résztvevővel, és 700 ifjúmunkást kapcsolunk be a szakszervezetek szaktanfolyamaiba. Február 1-től az iskolai év végéig

tanulmányi versenyt hirdetünk a tanonciskolák között. A legjobb eredményt elért iskolák és osztályok tanulóit és tanárait jutalmakban és kitüntetésekben részesítjük. A szakszervezeti szemináriumokra legkevesebb 1500 ifjúmunkást kapcsolunk be.

3. Négyszer 6 előadásból álló ifjúmunkás szabadegyetemet indítunk Budapesten; szakszervezeti kérdések, munkáskultúra, sport, ifjúmunkás-érdekvédelem, illetve szociális kérdések címmel, minimálisan 400 hallgatóval.

4. Tagjaink általános műveltségének emelése érdekében 44 új könyvtárat szervezünk és 160 meglevő könyvtárat bővítünk ki korszerű és az ifjúságot érdeklő irodalommal.

5. Az ifjúmunkások olvasótáborának növelése érdekében irodalmi pályázatot hirdetünk, melynek feltételeit február 1-én meghirdetjük.

6. A SZIT-vezetőknek nemcsak szakszervezeti ismereteiket kell fejleszteniök, hanem az eddiginél fokozottabb mértékben el kell mélyedniök az ifjúsági szakkérdésekben. Ezért 60 tanulmányt írnak a vezetők 1–1 üzem vagy szakma ifjúmunkásainak életéről, rétegeződéséről, politikai, szociális, kulturális helyzetéről, SZIT-mozgalomról stb. A legjobb tanulmányokat az „Ifjúmunkás Vezető"-ben közöljük.

VII. OTTHONÉPÍTÉS

A SZIT megvalósítja a munkásifjúság egységes otthonépítő mozgalmát

7000 fiatal van nyilvántartva a SZIT Központban, akik szociális helyzetük miatt nem tudnak szakmát tanulni. Több tízezerre tehető a száma azoknak a fiataloknak, akik nyomorognak, csavarognak és szociális viszonyaik miatt teljesen bizonytalan a jövőjük.

1. Eddigi lendületünkkel visszük tovább otthonépítő mozgalmunkat. Három hónap alatt a SZIT önerejéből 1000 tanonc részére rendez be otthonokat.

2. A SZIT megalapozta a Tanonc- és Ifjúmunkásotthonok Országos Szövetségét, mely hivatva van a munkásifjú- és leányotthonokat fejleszteni, egységes, demokratikus szellemű nevelést és továbbképző munkát teremteni az otthonokon belül. Az üzemi és a szakszervezeti otthonok csatlakozásával teljessé tesszük az otthonok szervezeti egységét.

VIII. SAJTÓ- ÉS PROPAGANDAMUNKA

A SZIT megvalósítja a munkásifjúság egységes sajtóját

1. Az „Ifjúmunkás Vezető" c. szervezeti közlönyünknek vezetőink nevelésében, a mozgalom irányításában igen nagy jelentősége van. Ezért a lap előfizetőinek számát 2000-re emeljük.

2. Régi hiánya a SZIT-nek, hogy nem rendelkezett rendszeresen megjelenő önálló, harcos lappal. Március 15-én megjelentetjük új hetilapunkat[2]. A szakszervezeti és az üzemi lapokban legalább 40 oldalra emeljük a SZIT-rovatot, hogy szélesebb közvéleményhez szólhassunk.

3. Hiányzik egy összefoglaló füzet a SZIT történetéről, szervezeti szabályzatáról és a munkásifjúság jogairól. Ezt a hiányt az elkövetkezendő 3 hónapban pótoljuk.

4. Gondoskodunk arról, hogy a termelési versenyben kiváló ifjúmunkásokat és brigádokat, azok eredményeit az ország megismerje, és a munkásifjúság példaképei legyenek.

5. 200 SZIT-helyiséget díszítünk fel, teszünk barátságossá, a munkásifjúság második otthonává.

IX. A MUNKAVERSENY HELYES LEBONYOLÍTÁSA, ELLENŐRZÉSE ÉS A SZOCIALISTA VERSENYSZELLEM ÉBRENTARTÁSA

1. A szakmai vezetőségek december 20-ig, az üzemi SZIT-vezetőségek január 10-ig meg kell kössék a versenyszerződést, melyben a szakmák ifjúmunkásainak nevében elvállalják munkatervük egy-egy részének megvalósítását. A [Szakszervezeti] Ifjúsági Tanács, illetőleg a szakmai vezetőségek eredményeiket százalékszerűen értékelik, összehasonlítják, és úgy állapítják meg a helyezéseket.

2. Az országos központ és a szakmai vezetőségek megfelelő számú és értékű kitüntetéseket, díjakat, jutalmakat tűznek ki a jó eredményt felmutató alapszervezetek és egyének részére. A díjazások tervét a februári „Ifjúmunkás Vezető" közli.

3. A szakmai és az alapszerv[ezeti] vezetőségek saját külön naptári munkatervet dolgoznak ki a maguk részére; mit tesz a központ a munkaterv végrehajtása és a verseny lebonyolítása érdekében a 3 hónap alatt. Ez teszi lehetővé számukra munkájuk és előrehaladásuk ellenőrzését.

4. Minden hónap 1-ig ki kell dolgozni a szakszervezeti vezetőségeknek és az alapszervezeteknek, hogy a munkatervből abban a hónapban mit és mennyit hajtottak végre. Irányelv: első hónapban 25, második hónapban 35, harmadik hónapban 40%-át az összmunkatervnek.

Eredeti tisztázat. – PI Archívum. 286–30.

[1] A SZIT 1948. március 16-án megrendezte az üzemi bizottságok és az ifjúmunkás-vezetők országos értekezletét, ahol az ifjúsági munkaverseny-mozgalom feladatait beszélték meg.

[2] A SZIT új hetilapja, a „Szikra" első száma 1948. május 1-én jelent meg.

77

1948. február 4

A MUNKÁSIFJÚSÁG FELHÍVÁSA A MAGYAR FALVAK FIATALJAIHOZ AZ EGYSÉGES PARASZTIFJÚSÁGI SZERVEZET LÉTREHOZÁSÁRÓL

Barátaink!

Mi, a bányák mélyén, gyárakban, üzemekben, közlekedésben, kereskedelemben, hivatalokban, közüzemekben és művészi pályán dolgozó munkásfiatalok testvéri üdvözletünket küldjük nektek.

Mi, magyar munkásifjak is a 48-as márciusi ifjúság utódainak valljuk magunkat. Meggyőződésünk, hogy a

nagy történelmi évfordulót csak úgy ünnepelhetjük méltóan, ha minden erőnket egyesítve munkálkodunk a 48-as eszmék teljes megvalósításán és továbbfejlesztésén.

Ha hűségesen szolgáljuk a Magyar Népi Köztársaságot, a szabadságszerető népek összefogását, és így előbbre visszük nemzetünket a haladás, a népi demokrácia útján. Ily dicső történelmi évforduló szellemi légkörében, ily nagy feladatok előtt hitványságnak tűnik minden különbség, ami a hazájukat szerető magyar fiatalokat szétválaszthatja.

Mi, öntudatos munkásifjak következetes harcot vívtunk azok ellen, akik arról akarják ifjainkat meggyőzni, hogy az egy célért dolgozó fiatalok között nem lehet egységes szervezetet teremteni. Minden erőnket egyesítettük egységes szervezetünkben, a Szakszervezeti Ifjúmunkás- és Tanoncmozgalomban. Egységes szervezetünket a népi demokrácia

biztos támaszává építettük ki, és ezzel megakadályoztuk, hogy ellenségeink sorainkat megbontva népellenes céljaikra eszközként használják fel a munkásifjúság egy részét.

Elsősorban szervezeti egységünknek köszönhető, hogy igen sok célkitűzésünket megvalósítottuk. Harcunk eredményeképpen rendeletileg megtiltották a tanoncverést. 28 napos fizetett szabadság jár a fiatalkorú alkalmazottaknak, biztosított a rászorulók üdültetése és a tanoncok emelkedő bére. A gyáripari tanoncok részére ingyen ebédet harcoltunk ki. Legnagyobbrészt ifjak munkája eredményeképpen 30 otthont építettünk fel, és így több mint ezer rászoruló fiatalnak juttattunk megélhetési és tanulási lehetőséget. A gyáripari üzemeket köteleztük külön tanműhelyek felállítására, hogy ifjaink a nekik kenyeret adó szakmát minél jobban elsajátíthassák. Kultúrtermet, sőt kultúrházakat, zene- és mozigépeket, sportfelszerelést és oktatókat, havi költségvetési összeget biztosítottunk csoportjaink nagy részének. Megszerveztük a munkásifjúság művelődését, iskolai továbbképzését, a magasabb műszaki kultúra elsajátítását. 200 nem érettségizett, tehetséges fiatalt küldtünk a műegyetemre. Hároméves esti műszaki főiskolát kezdeményeztünk, melyen a rátermett munkásfiatalokból mérnökök és technikusok százai nevelkednek. Évről évre több száz szakmai tanfolyamon biztosítjuk az ifjúság továbbképzését. Egységes szervezetünk választott vezetői teljes joggal képviselik az ifjúság ügyét az üzemi bizottságokban, a szakszervezetekben, a Szakszervezeti Tanácsban. Mozgalmunk nagy megbecsülésnek örvend a közvélemény és a kormányzat előtt. Megbecsülik bennünk azt, hogy nem meddő széthúzással és csoportharcokkal foglalkozunk, hanem az ország legnagyobb, legerősebb egységes ifjúsági szervezetét felépítve, országépítő munkát végzünk, megvédjük jogainkat, fejlesztjük kultúránkat és sportunkat.

Mozgalmunk vezető szerveinek tekintélye van, mert mindenütt az egész munkásifjúság hivatott képviselőjeként ismerik el.

Mi, munkásifjak, harcaink legfőbb tanulságait tolmácsoljuk nektek, midőn felhívunk benneteket fogjatok össze minden erőt, alkossátok meg minden községben az egész község ifjúságának egységes, harcos, demokratikus szervezetét.

A falvak, tanyák és mezővárosok ifjúsága hátrányban maradt a munkásifjúság mögött, mert erejét hosszú időn keresztül szétforgácsolták a különféle, sokszor egymás ellen harcoló ifjúsági szervezetek. Ezen áldatlan állapot megszüntetése szempontjából hatalmas lépést

jelentett a dobogókői parasztifjúsági program kidolgozása, melyet minden haladó ifjúsági szervezet magáévá tett és örömmel üdvözölt. E program megvalósítását csak az *egységes falusi ifjúsági szervezet biztosíthatja,* a falusi ifjúság hazafias, demokratikus szellemű nevelését csakúgy, mint a kultúrhelyiségek, könyvtárak, sportpályák és a jobb élet minden feltételének megteremtését. Aki éket ver soraitok közé, az a falusi ifjúság felemelkedését akadályozza.

Vessétek ki soraitokból a széthúzókat, forrjatok össze egyetlen hatalmas, erős, egységes szervezetben, közös programotok megvalósítására.

Barátaink!

Falvak, tanyák, mezővárosok fiataljai!

Tántoríthatatlanul és bátran alkossátok meg egységes szervezeteiteket: vegyétek sorsotokat végre saját kezetekbe! A falvak egységes ifjúsági szervezetének megteremtésével foglaljátok el méltó helyeteket a magyar demokratikus ifjúság nagy táborában, mely az ifjúság lendületével és hitével, bátran küzd a Magyar Népi Köztársaság megerősítéséért, a boldogabb magyar jövendőért.

A munkásifjúság nevében:

Szakszervezeti Ifjúmunkás- és Tanoncmozgalom
(Szakszervezeti Ifjúsági Tanács)

Nyomtatott röplap. – PI Archívum. Rpgy. IV/41/1948/7776.

A felhívást a Szakszervezeti Ifjúsági Tanács 1948. február 4-i ülésén fogadták el. A felhívás megjelent a „Szakszervezeti Közlöny" 1948. február 27-i számában, azonos szöveggel.

78

1948. február 19

AZ MKP POLITIKAI BIZOTTSÁGÁNAK HATÁROZATA AZ EGYSÉGES IFJÚSÁGI TÖMEGSZERVEZET MEGALAKÍTÁSÁNAK FELADATAIRÓL

I.

Az ifjúsági fronton kialakultak az egységszervezetek: a SZIT, a MEFESZ, a Magyar Diákok Nemzeti Szövetsége, az úttörőmozgalom. Ezekben a szervezetekben pártunk befolyása döntően érvényesül, a legfontosabb pozíciókat kommunisták töltik be. A vezetésben részt vevő más pártbeliek és pártonkívüliek irányításunk alatt állnak.

Építjük a legnagyobb egységszervezetet, a parasztifjúság egységszervezetét. A MADISZ, a Független Ifjúság, a Népi Ifjúsági Szövetség és a Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalom közös parasztifjúsági programot dolgoztak ki központilag a MIOT keretében, és közös megyei parasztirodákat létesítettek. Ezek a bizottságok szervezik és irányítják a falusi ifjúság kulturális, sport- és egyéb akcióit. Az egységes parasztifjúsági szervezet létrehozását a koalíciós pártok politikai vezetői magukévá tették, így ennek végleges formába öntése nem ütközik komoly akadályokba.

A következő hetekben döntő feladatunk a parasztifjúsági egység megalakítása és a már működő egységszervezetek megerősítése. De már most időszerűnek tartjuk az egységes, demokratikus magyar ifjúsági szervezet megalakításának felvetését. Az átfogó demokratikus ifjúsági keret neve: Magyar Ifjúság Nemzeti Szövetsége.[1] Az új keret kollektív tagjaivá lesznek az egységszervezetek, ezeken kívül a KIE, a cserkészek leigazolt csapatai. A koalíciós pártok ifjúsági szervezetei megszűnnek. A megvalósítás menetrendje:

1. Megjelent a SZIT felhívása a parasztifjúsághoz egységszervezetük megalakítása érdekében.[2] A SZIT felhívását a MIOT-ban tömörült szervezetek képviselik, tehát a koalíciós pártok ifjúsági vezetői is magukévá tették, és azt terjesztik a falusi ifjúság soraiban.

2. Szervezés alatt a SZIT felhívásának visszhangja. A falvak százaiból várjuk a SZIT felhívására a helyeslő megnyilatkozásokat. Ezeknek megfelelő sajtót szervezünk, és ezek felhasználásával szorítunk vissza minden ellenzéki jobboldali akadályt.

3. A Szociáldemokrata Párt kongresszusa és a március 15-i ünnepségek közötti napok egyikén széles körű ankétot rendezünk Budapesten kormánytényezők, pedagógusok, ifjúsági politikusok stb. bevonásával a parasztifjúsági egységszervezet problémáiról.[3] Az ankét az ifjúsági egység megteremtése mellett határoz.

4. Március 16-án a vidéki és budapesti ifjak nagy kongresszusa, amely már az egységes szervezetek közös kongresszusa is, megbízza a MIOT-ot, dolgozza ki a Magyar Ifjúság Nemzeti Szövetsége alapszabályait, működési terveit. Március 16-a után a MIOT irányítja már az összes demokratikus ifjúsági szervezetek munkáját, a sportakciókat, a kultúrakciókat stb.

5. Fentiekkel párhuzamosan és [egy]időben állandóan folyik az alsó munka. Megindultak a közös sport- és kultúrversenyek, március 15 közös előkészítése.

6. Épülnek pártszervezeteink mellett az ifjúsági pártbizottságaink.

Az egységes ifjúsági szervezetben lent és fent biztosítjuk pártunk hegemóniáját.[4]

Eredeti tisztázat. – PI Archívum. 274–3/132.

Az MKP Politikai Bizottsága 1948. január 15-i ülésén olyan elvi határozatot hozott, hogy időszerűnek tartja az egységes nő- és ifjúsági tömegszervezet megalakítását. A megvalósításra vonatkozó javaslatok kidolgozására bizottságot küldött ki. A Politikai Bizottság a február 19-i ülésen tárgyalta a bizottság írásbeli előterjesztését. *Szirmai István* szóbeli beszámolója és a rövid vita után a Politikai Bizottság jóváhagyta az előterjesztést.

[1] Az MKP Ifjúsági Bizottsága 1948. március 19-i ülésén olyan határozat született, hogy az ifjúsági tömegszervezet elnevezése Magyar Ifjúság Nemzeti Szövetség helyett Magyar Ifjúság Népi Szövetsége legyen. (PI Archívum. 274–18/4.)

[2] Lásd 77. irat.

[3] A MIOT 1948. március 3-án rendezte az ankétot. Lásd bevezető tanulmány 110. old.

[4] A határozat további két fejezetét elhagytuk: II. A nőmozgalom helyzete és egysége. III. Az egységes sportszervezet és sportpolitika létrehozása.

79

1948. március 1

AZ MKP ÉS AZ SZDP IFJÚSÁGI BIZOTTSÁGA EGYÜTTES ÜLÉSÉNEK HATÁROZATA AZ IFJÚSÁGI EGYSÉG MEGVALÓSÍTÁSÁRÓL

A Magyar Kommunista Párt Ifjúsági Bizottsága és a Szociáldemokrata Párt Ifjúsági Bizottsága 1948. március 1-én tartott együttes üléséről örömmel üdvözli a Magyar Kommunista Pártot és a Szociáldemokrata Párt harcos baloldalát. A két munkáspárt ifjúsága a munkásegység és a magyar népi demokrácia megszilárdulását szem előtt tartva, minden erejével támogatni kívánja az öntudatos dolgozók közös harcát a Szociáldemokrata Párt jobboldala ellen, annak teljes megsemmisítéséig.

Hazánk a népi demokrácia megszilárdulásával rálépett a szocializmus felé vezető útra. E döntő jelentőségű történelmi feladat megköveteli tőlünk, hogy a munkásosztály szétforgácsolt erejét egyesítsük. Ezért időszerűnek tartjuk az egységes munkáspárt megvalósítását, és mindent megteszünk a munkásosztály ideológiai és szervezeti egysége, az egységes munkáspárt gyors megteremtése érdekében.

A népi demokrácia megerősítése, az országépítő hároméves terv megvalósítása, az egyházi lepelbe burkolt reakció elleni harc megköveteli tőlünk, demokratikus fiataloktól, hogy egyesítsük az egész demokratikus magyar ifjúságot, hogy megvalósítsuk a magyar ifjúság egységét. Ebben a munkában mi marxista fiatalok elöl akarunk járni.

Ennek érdekében:

1. Március hónapban megteremtjük a falusi ifjúság egységes szervezetét.[1] Az egységes szervezetet kiépítjük az ország minden helységében, és abba fiatal falusi párttagjainkat beküldjük.

2. Az ország összes üzemében és mindenhol, ahol munkásfiatalok élnek és dolgoznak, megszervezzük a munkásifjúság egységes szervezetét, a SZIT-et. A SZIT-ben a tudományos szocializmus, a marxizmus–leninizmus szellemében neveljük a fiatalokat a munkásosztály öntudatos tagjaivá, az egységes munkáspárt következetes harcosaivá.

3. Az otthon nélküli tanoncifjúság érdekében új tanoncotthonokat

szervezünk a Tanonc- és Ifjúmunkásotthonok Országos Szövetségének (TIOSZ) keretében. Rajta leszünk, hogy a TIOSZ legyen a demokratikus állam hivatalos, egységes, az összes tanonc- és ifjúmunkásotthonokat összefogó szerve. Reméljük, hogy az otthonépítő mozgalmunkat szabotáló *Bán Antal* eltávolítása után megteremthetjük a magyar tanoncifjúság e nagy nevelőintézményét.

4. Az úttörőmozgalmat a magyar serdülőifjúság egységes mozgalmává fejlesztjük, és azt kiterjesztjük az ország minden részére. Közös erővel arra törekszünk, hogy a magyar cserkészmozgalomból eltávolítsuk a múlt rendszer híveit, hogy a magyar cserkészet az úttörőmozgalommal együtt teljes erővel vehessen részt a népi demokratikus szellemű ifjúság nevelésében.

5. A diákifjúság egységes szervezetét, a Magyar Diákok Nemzeti Szövetségét a többi demokratikus ifjúsági szervezettel együttműködve építjük ki. Minden segítséget megadunk a szövetségnek, hogy a magyar diákokat népi demokráciánk szellemében nevelje.

6. Minden vonalon megvalósítjuk a demokratikus egyetemi hallgatók és diákok egységét. Megtisztítjuk a DOKOSZ-t a jobboldali elemektől. Arra törekszünk, hogy a MAKE-ből is távolítsák el népi demokráciánk ellenségeit. Rajta leszünk, hogy a NÉKOSZ, a MAKE és a DOKOSZ egy egységes kollégiumi mozgalomba olvadjon össze, amely bizonyos támasza lesz a jobboldaltól megtisztított MEFESZ-nek és a Magyar Diákok Nemzeti Szövetségének.[2]

7. A demokrácia továbbfejlődése és a magyar ifjúságra váró nagy feladatok megkövetelik, hogy létrehozzuk az egész magyar ifjúság szervezeti egységét. Ezért a többi demokratikus ifjúsági szervezettel szorosan együttműködve megteremtjük a Magyar Ifjúság Nemzeti Szövetségét. Az egységes ifjúsági szervezetet a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front szilárd ifjúsági támaszává tesszük.

8. Az egységes munkáspárt megteremtése megköveteli tőlünk, hogy most már eltüntessük az ideológiai különbségeket, és a pártjainkban levő fiatalokat a marxizmus–leninizmus tanaira egységes szellemben neveljük.

Ezért elhatároztuk, hogy ezentúl közös iskolákat, közös tanfolyamokat, közös szemináriumokat tartunk, és egységesítjük az egész nevelési és agitációs munkánkat.

Fenti határozatok megvalósításával akarjuk előrevinni a népi

demokrácia ügyét, az egységes munkáspárt megteremtését. Ezzel akarjuk meggyorsítani hazánk szocialista fejlődését.

Éljen az egységes munkáspárt!

Éljen az ifjúsági egység!

A Magyar Kommunista Párt
Ifjúsági Bizottsága

Hollós Ervin
Nonn György

A Szociáldemokrata Párt
Ifjúsági Bizottsága

Péteri István
Dobó József

Eredeti tisztázat, saját kezű aláírásokkal. – PI Archívum. 274–18/13.

Az együttes ülésen részt vettek : *Dénes István, Gyenes Antal, Hollós Ervin, Kelen Béla, Nonn György, Szalai Béla, Szendrő Sándor, Réti Ervin, Várhegyi György,* az MKP Ifjúsági Bizottsága tagjai és *Bodonyi Pál, Dobó József, Koblencz István, Péteri István, Rácz Tamás, Schultheisz Sándor,* az SZDP Ifjúsági Bizottsága tagjai. Az ülésen *Hollós Ervin* és *Péteri István* tartottak referátumot. Mindketten örömmel üdvözölték a két munkáspárt egyesülésének előkészítését, a kommunista és a szociáldemokrata ifjúsági mozgalom közös együttműködését az egységes ifjúsági tömegszervezet létrehozásáért. A felszólaló ifjúsági vezetők elfogadták a közös határozatot, és szervezeteik nevében ígéretet tettek, hogy mindent megtesznek annak végrehajtása érdekében.

A határozat azonos szöveggel megjelent a két munkáspárt napilapjaiban és az ifjúsági lapokban.

[1] Lásd 85. irat.
[2] Lásd 80. irat.

80

1948. március 9

A NÉPI KOLLÉGIUMOK IFJÚSÁGÁNAK EGYSÉGOKMÁNYA

Mi, alulírott kollégiumi szövetségek és egyesületek képviselői elhatároztuk, hogy a mai nappal megalkotjuk a Népi Kollégiumok Országos Szövetségében a népi kollégiumok egységét. Erre a lépésre az

késztet bennünket, hogy világosan látjuk a népi kollégiumi mozgalom fejlődését és jelentőségét, felelősséget érzünk demokratikus magyar diákságunk jövőjéért, megértjük jelen nemzeti fejlődésünk irányát, és végül hívek akarunk maradni a dicsőséges 48-as ifjúság számunkra útmutató példájához.

A népi kollégiumi mozgalom 1946 nyarán született meg hazánkban társadalmi kezdeményezésre. Ezt a kezdeményezést a Győrffy István Kollégium ifjúsága képviselte,[1] annak a kollégiumnak az ifjúsága, amely ekkor már több esztendős felelős politikai szerepet és pedagógiai tapasztalatot hordozott múltjában. A Győrffy István Kollégium ennek a kollégiumi mozgalomnak a szervezésére hozta létre a Népi Kollégiumok Országos Szövetségét, amely a Győrffy-kollégista diákság segítségével egyetemeink, főiskoláink, középiskoláink mellé a népi kollégiumok sokaságát, a paraszt- és munkásszármazású diákság demokratikus otthonainak seregét teremtette meg. A magyar népi diákságnak ez a kulturális honfoglalása azonban nem folyt le zavartalanul. A magyar reakció, amely ekkor még a kormányzatnak is jelentős részét tette ki, a kollégiumi egység megbontására létrehozta az ellenkollégiumi szervezeteket.

Azóta azonban megváltozott a világ Magyarországon. Az országos demokratikus politika sikere és a demokratikus diákság munkájának eredményeképpen az egységbontó Magyar Kollégiumi Egyesületben és legutóbb a Dolgozók Kollégiumainak Országos Szövetségében a népi demokráciának igazabb hívei vették kezükbe a vezetést, és mindkét kollégiumi tábor a népi kollégiumok útjára lépett. Így állott elő az a helyzet, hogy a Népi Kollégiumok Országos Szövetségén kívül a mai napig két kollégiumi egyesület működött, amelyek jóllehet annak idején oppozíciós szándékkal magukat „magyar", illetve „dolgozó" kollégiumoknak nevezték, valóban a társadalom előtt mint „népi" kollégiumok szerepeltek. Semmi ellenkező indoka, ugyancsak semmi ellenkező akadálya sincs tehát annak, hogy a Magyar Kollégiumi Egyesület és a Dolgozók Kollégiumainak Országos Szövetsége egybeolvadjon a mozgalmat elindító és a népi kollégiumok tartalmát kifejező anyatestülettel, a Népi Kollégiumok Országos Szövetségével.

Ezért határoztuk el magunkat erre a lépésre!

A népi kollégiumok egységét a Népi Kollégiumok Országos Szövetségén belül alkotjuk meg. Az egység alapján elfogadjuk a Népi

Kollégiumok Országos Szövetségének alapszabályzatát, szervezési és rendtartási szabályzatát, nevelési és oktatási rendszerét.

A szervezeti egység útjából elhárítunk minden akadályt.

1. A Magyar Kollégiumi Egyesület és a Dolgozók Kollégiumainak Országos Szövetsége megszünteti egyesületi működését, és bejelenti helyi kollégiumainak csatlakozását a Népi Kollégiumok Országos Szövetségéhez.

2. A Népi Kollégiumok Országos Szövetsége központi vezetőségében az egységet elfogadó volt szövetségek képviselőinek két vezetőségi tagságot (alelnökség) biztosít. Ugyancsak a csatlakozott kollégiumok vezető tisztviselői és központi munkatársai – név szerint és munkakör szerint megnevezve – beosztást nyernek a Népi Kollégiumok Országos Szövetsége kollégiumaiban és központjának ügyosztályaiban.

3. A két egyesület kollégiumainak szervezeti bekapcsolását a Népi Kollégiumok Országos Szövetségébe külön bizottság dolgozza ki, amely átmeneti időre jön létre.

Meg vagyunk győződve, hogy ez az elhatározásunk kollégiumaink diákságának, az egész magyar ifjúságnak javára válik. Büszkék vagyunk arra, hogy a magyar ifjúság hatalmas seregében az elsők között lépünk arra az útra – a nemzeti fejlődésünkhöz szervesen kapcsolódva –, amely a magyar ifjúság egységéhez vezet. Biztosak vagyunk abban, hogy a mi példánk is hódítani fog, és nincs messze az idő, amikor a magyar ifjúság egységes nagy táborában mint jelen történeti tényre emlékszünk vissza mostani elhatározásunkra.

Éljen a népi kollégiumok egysége!

Éljen a demokratikus magyar ifjúság egysége!

Éljen a centenárium szellemében megszületett nemzeti egység!

Valóság, 1948 április. A népi kollégiumok ifjúságának centenáriumi egységokmánya.

[1] Lásd a 46. irat.

81

1948. március 10

A NISZ ORSZÁGOS VEZETŐSÉGÉNEK HATÁROZATA AZ EGYSÉGES PARASZTIFJÚSÁGI SZERVEZETHEZ VALÓ CSATLAKOZÁSRÓL

A Népi Ifjúsági Szövetség országos vezetősége a következő határozatot hozta:

A Népi Ifjúsági Szövetség országos vezetősége 1948. március 10-én tartott ülésén a Nemzeti Parasztpárt országos vezetőségének tett javaslatára és annak határozata értelmében mozgalmi kereteit feloszlatja, és minden szervezetével s a Parasztpárt minden egyes ifjúsági tagjával együttesen csatlakozik a március 16-án megalakítandó Egyesült Parasztifjúsági Szervezetek Országos Szövetségéhez.

Két és fél esztendős harcunk során arra törekedtünk, hogy kialakítsuk a parasztifjúság helyes, népi demokratikus mozgalmának útját, és hozzájáruljunk a magyar parasztifjúság egységének megteremtéséhez. Ennek érdekében keményen harcoltunk a magyar népi demokrácia, a parasztság és a parasztifjúság egységének ellenségei ellen mozgalmunkon belül és mozgalmunkon kívül egyaránt. Öntudatosító és szervező munkánkkal jelentékeny mértékben hozzájárultunk a parasztifjúság egységének megteremtéséhez, s ezzel teljesítettük feladatainkat.

A Nemzeti Parasztpárt fiataljai az Egyesült Parasztifjúsági Szervezetek Országos Szövetségén kívül fokozottabb mértékben részt vesznek a Népi Kollégiumok Országos Szövetsége, a Magyar Egyetemi és Főiskolai Egyesületek Szövetsége, a Magyar Diákok Nemzeti Szövetsége, az úttörőmozgalom, a Magyar Művelődési Szövetség, a Magyar Cserkészfiúk Szövetsége és a Nemzeti Sportbizottság ifjúsági mozgalmi munkájában. Ezekben a mozgalmakban a haladó ifjúság tömegeivel együttesen vállvetve dolgozunk ezeknek a mozgalmaknak népi demokratikus jellegéért minden jobboldali törekvéssel szemben.

A magyar dolgozó parasztság és a Nemzeti Parasztpárt ügyének hű, megingathatatlan, radikális és baloldali munkásai leszünk továbbra is. Kérlelhetetlen ellenségei mindazoknak, akik a magyar parasztság harcos, baloldali politikájának, a népi erők összefogásának és a ma-

gyar ifjúság egységének ellenségei, akik a parasztság építőmunkáját akadályozzák, mozgalmunkat és pártunkat oldalakra akarják bontani, a parasztságot a munkásságtól igyekeznek elidegeníteni.

Éljen a dolgozó parasztság harcos, baloldali pártja, a Nemzeti Parasztpárt!

Éljen a parasztifjúság és az egész magyar ifjúság egysége!

Éljen a dolgozó osztályok szoros összefogása, a magyar nép egysége!

Szabad Szó, 1948. március 12. A parasztifjúság egységéért.

82

1948. március 11

A MADISZ ORSZÁGOS VEZETŐSÉGÉNEK HATÁROZATA AZ IFJÚSÁGI EGYSÉGSZERVEZETEK MEGTEREMTÉSÉNEK SEGÍTÉSÉRŐL

A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség országos vezetősége 1948. március 11-én ülést tartott. Megtárgyalta az utóbbi hetek politikai és ifjúságpolitikai eseményeit, továbbá a magyar demokrácia megerősödésén, az ifjúsági egység megteremtésének útján elért eredményeket. Az országos vezetőség egyhangúan a következő határozatot hozta:

1. Az országos vezetőség a MADISZ programjához és a legutóbbi választmányi ülés határozataihoz híven minden erejével elősegíti az ifjúság különböző rétegei és az egész magyar ifjúság szervezeti egységének megvalósítását. Ennek érdekében a legközelebbi napok feladatának tartja az Egységes Parasztifjúsági Szervezetek Országos Szövetségének megalakítását, valamint a Szakszervezeti Ifjúmunkás- és Tanoncmozgalomban megvalósult munkásifjúsági egység kiszélesítését az üzemek és a városok összes dolgozó munkásfiataljainak bevonásával. A MADISZ országos vezetősége szükségesnek tartja a magyar ifjúság egyes rétegeit összefogó egységszervezetek egyesülését az egész magyar ifjúságot magában foglaló szövetségbe, a Magyar Ifjúság Nemzeti Szövetségébe. Szükségesnek tartja a Magyar Ifjúság Országos Tanácsának ilyen irányú átszervezését.

2. Felszólítja falusi szervezeteinek vezetőségét és minden egyes tagját, hogy a Népi Ifjúsági Szövetség, a Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalom, a Független Ifjúság és egyéb ifjúsági szervezetek fiataljaival együtt alakítsák meg minden községben az egész község ifjúságának egységes szervezetét, az egységes parasztifjúsági szervezetet.

3. Felszólítja a városi szervezetek vezetőségét és minden egyes tagját, hogy a Szakszervezeti Ifjúmunkás- és Tanoncmozgalom, a Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalom egyes szervezeteivel, valamint az eddig szervezeten kívüli városi fiatalokkal együtt alakítsák meg az üzemekben, a kerületekben és a szakszervezetek mellett a városi dolgozó fiatalok egységes szervezetét, az egységes munkásifjúsági szervezeteket.

4. Az országos vezetőség felhívja a MADISZ minden egyes vezetőjét és minden tagját, hogy az egységes munkás- és parasztifjúsági szervezetekben a MADISZ programjához híven áldozatos munkával és lelkesedéssel dolgozzanak a magyar nép és a magyar ifjúság felemelkedéséért. Az eddigi harcokban és munkáikban szerzett tapasztalataikat hasznosítsák az új szervezetekben. Őrködjenek afölött, hogy az ifjúság ellenségeinek ne sikerüljön az új szervezetek kialakulását, egészséges fejlődését belső viszálykeltéssel megnehezíteni.

Eredeti tisztázat. – PI Archívum. 286–22.

83

1948. március 12

A FISZ ORSZÁGOS VEZETŐSÉGÉNEK HATÁROZATA IFJÚSÁGI SZERVEZETEINEK FELOSZLATÁSÁRÓL

A Független Ifjúság országos vezetősége, országos tanácsa, valamint vármegyei vezetői együttes ülést tartottak, és elhatározták, hogy a Független Ifjúságot az egységszervezet megalakítása alkalmával feloszlatják, egyben felállítják a párt ifjúsági tagozatát,[1] melynek vezetésével *S. Nagy Zsigmond* országos elnököt és a jelenlegi országos vezetőséget bízzák meg. Elhatározták továbbá, hogy a Független Ifjúság teljes szervezeti erejével részt vesz az egységszervezet munkájában, és éppen ezért az ifjúsági tagozatnak csak az lehet a tagja, aki az

egységszervezetnek is tagja. Ebben az egységszerv[ezet]ben a kisgazda ifjúság a legkomolyabban részt vesz, és igyekszik minden erejével a magyar parasztság és a magyar ifjúság érdekeit szem előtt tartva harcolni a boldogabb jövőért.

Kis Újság, 1948. március 13. Ifjúsági tagozat alakul a Kisgazdapártban.

[1] Az EPOSZ tiltakozására az ifjúsági tagozatok nem alakultak meg a kisgazda pártszervezetekben, csak az FKP Központjában működött egy ideig ifjúsági bizottság.

84

1948. március 14–15

TUDÓSÍTÁS A BUDAPESTI CENTENÁRIUMI IFJÚSÁGI ÜNNEPSÉGEKRŐL

1848. március 15-nek 100. évfordulóján – a magyar ifjúság egységének ünnepén – hatalmas felvonulással, ünnepi fogadalomtétellel és az ifjúsági egység megvalósításával bizonyította be a magyar ifjúság a 100 éves tradíciókhoz való ragaszkodását és saját erejét.

Az Operaház erkélyéről *Tildy Zoltán* köztársasági elnök és felesége, *Dinnyés Lajos* miniszterelnök, *Rákosi Mátyás* és *Szakasits Árpád* elvtársak, *Vorosilov* marsall és a szovjet küldöttség nézte végig [a] március 15-e előestéjén rendezett fáklyás felvonulást. Az ifjúsági tömeget a SZIT gárdistái vezették, utánuk az úttörők, majd a cserkészek vonultak fel. A Kossuth Akadémia és a Rendőr Akadémia után a népi kollégiumok, majd a parasztifjúsági kongresszusra érkezett kétezer parasztfiatal vonult el a díszemelvény előtt. A nagyszerű, impozáns felvonulás után a fiatalok a Nemzeti Múzeum kertjében gyűltek össze, hogy fogadalmat tegyenek ezen a történelmi helyen, bizonyítva ezzel ragaszkodásukat a magyar nép nagyszerű tradícióihoz, hogy valóban *Petőfi, Táncsics* és *Kossuth* szellemében akarják építeni a jobb magyar jövőt.

„Én – hangzik a fogadalom –, a dicsőséges március 15-e századik évfordulóján fogadom, hogy hű leszek 1848 igazi tanításaihoz.

Fogadom, hogy az 1848-as márciusi ifjúság szellemében építem a dolgozó magyar fiatalok egységét, küzdök az ifjúság táborát megbontó kísérletek ellen, mert tudom, hogy csak egybeforott ifjúság őrizheti meg a magyar függetlenséget és szabadságot, csak egységes ifjúság fejezheti be a márciusi ifjúság kezdeményezéseit.

Fogadom, hogy amilyen hősiességgel harcoltak a márciusi ifjak hazánk függetlenségéért, olyan lelkesedéssel fogok dolgozni Magyarország újjáépítéséért, az országépítő hároméves terv megvalósításáért, hogy végre megvalósulhasson *Petőfi* és a márciusi ifjak vágya, a gazdag és boldog Magyarország.

Fogadom, hogy a márciusi ifjúsághoz méltóan fogok harcolni az országépítés és a dolgozó nép ellenségei ellen.

Fogadom, hogy *Petőfi* szellemében testvéremnek tekintem a világ összes demokratikus fiatalját. Velük együtt fogok küzdeni a világszabadságért, mert tudom, hogy szabadságunkat és függetlenségünket csak kéz a kézben, együtt védhetjük meg.

Fogadom, hogy minden tettemmel a magyar nép és a magyar nemzet érdekeit fogom szolgálni, hogy soha nem felejtem el az 1848-as márciusi ifjúság útmutatását. Fogadom, hogy *Petőfi, Kossuth* és *Táncsics* követőjeként építem és védelmezem hazámat, a szabad, független Magyar Köztársaságot."

Március 15-én reggel kezdődött meg a magyar ifjúság tömeges felvonulása a Kossuth téri nagy ünnepségre.

Reggel 9 órakor a Nemzeti Múzeum kertjében a Himnusz eléneklésével kezdődött meg az ünnepség, melyen *Nonn György* beszélt az ifjúsághoz.

– Mi, magyar fiatalok, már szabad országban, a nép országában élünk. Nem a bányák és gyárak tulajdonosai gazdagodnak a mi verejtékes munkánkból, hanem a magyar nép fiai emelik saját életük nívóját. *Petőfi* álma megvalósult: a láncokat széttörtük, s a magyar nép új országot teremt magának. – Beszélt ezután *Nonn György* a magyar ifjúság jövő feladatairól, politikai tennivalóiról.

– Ma, az első március 15-nek századik évfordulóján nyilvánítsuk ki ünnepélyesen, hogy a magyar ifjúság egysége a megvalósulás útjára lépett. Csak az egységes szervezetbe tömörült ifjúmunkások, parasztfiatalok és diákok harcolhatnak jól a hároméves terv megvalósításáért, csak ez adhat lendületet országépítő munkánknak, s ez erősítheti és védheti a magyar nép hazáját, a magyar népi demokratikus köztársaságot. Nekünk, a márciusi fiatalok utódainak és a magyar népi demokrácia építőinek úgy kell dolgoznunk, hogy a magyar ifjúság egy-

séges szervezete olyan fiatalokat neveljen a nemzetnek, akiket az áldozatos munka, a tudatos fegyelem, a nép és az emberi haladás szolgálata jellemez. És hadd fejezzem be egy Petőfi-idézettel:

Most egy a lélek, egy a szív, egy a kar
Mikor győznél, ha most sem, óh magyar!

Az ifjúsági gyűlés az ifjúsági egység éltetésével, lelkes hangulatban fejeződött be, hogy azután a magyar ifjúság százezres menete megindduljon a Kossuth térre, hogy Budapest népével együtt ünnepelhesse a 100 éves márciust.

A menetet a SZIT lelkes és fegyelmezett tömege – élen a Tanonc- és Ifjúmunkás Otthonok Szövetségének ifjúmunkásaival – vezette. A Timót utcai ifjúmunkásváros lakói otthonuk modelljét az építés és a lendület jelképeként vitték magukkal a felvonuláson. A fegyelmezett és lelkes ifjúmunkások után a MEFESZ haladó szellemű értelmiségi fiataljai vonultak fel, majd a magyar ifjúság egyik legnagyobb büszkesége, a Kossuth Akadémia, utána a Magyar Diákok Nemzeti Szövetsége, a Rendőr Akadémia hallgatói arattak nagy sikert, majd a Cserkészszövetség s a NÉKOSZ vonult el a magyar ifjúság részére feállított dísztribün előtt. A menet legszínpompásabb, lelkesítőbb része, az úttörök felvonulása következik. A serdülő fiatalok legkisebbjei együtt énekelnek s együtt lelkesednek az egész magyar ifjúsággal: Éljen az ifjúsági egység!

S a menet csak nem ér véget. Ismét iskolák, majd megint a SZIT nagyszerű példával elöljáró ifjúmunkásai. Éltetik a munkásegységet, hangoztatják a munkás-paraszt szövetség nagyszerűségét. A magyar ifjúság ereje, lelkesedése mindennél fényesebb bizonyítéka, hogy a magyar demokrácia jövője és fejlődése biztosítva van.

Szocialista Fiatalok, 1948. március 21. Megőrizzük hazánk szabadságát.

85

1948. március 16

AZ EGYSÉGES PARASZTIFJÚSÁG ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE ALAKULÓ KONGRESSZUSA

A) A KONGRESSZUS HATÁROZATAI

Az 1848-as márciusi fiatalok forradalmi tettének százesztendős évfordulójára a dolgozó parasztfiatalok képviseletében Budapestre gyűlt parasztfiatalok kongresszusa az alábbi 12 pontból álló határozatot fogadta el:

1. Örömmel vesszük tudomásul a FISZ, a MADISZ, a NISZ és a SZIM országos vezetőségeinek azon döntését, melynek értelmében a négy szervezet mint különálló szervezet megszűnik működni, és tagjait felszólította, hogy lépjenek be az egységes parasztifjúsági szervezetbe. *(Élénk taps.)*

2. A négy demokratikus ifjúsági szervezet volt tagjai és a szervezeten még kívül álló parasztfiatalok elhatároztuk, hogy megalapítjuk az Egységes Parasztifjúsági Szervezetek Országos Szövetségét,* az EPOSZ-t. *(Élénk éljenzés és taps. – Ütemes felkiáltások: Éljen az EPOSZ! – A kongresszus résztvevői felállva tapsolnak.)*

3. A népi kultúra egységes szellemű továbbfejlesztése érdekében elhatároztuk, hogy kultúrcsoportjainkat egyesítjük az EPOSZ keretein belül. *(Élénk éljenzés és taps.)*

4. Elhatároztuk sportegyesületeink egyesítését a parasztifjúság egészséges testi fejlődésének biztosítása és a falvak tömegsportjának kifejlesztése érdekében. *(Élénk éljenzés és taps.)*

5. Felhívással fordulunk a falusi pedagógusokhoz, hogy kapcsolódjanak bele egységes szervezeteink munkájába és segítsék elő ifjúságunk demokratikus nevelődését. *(Éljenzés és taps.)*

6. Kongresszusunk szükségesnek tartja, hogy minden iskolában egységes demokratikus szellemű nevelés érvényesüljön. *(Lelkes éljenzés és taps.)*

7. Parasztságunk és a parasztifjúság jobb életének megteremtésére, életszínvonalának emelésére szükségesnek tartjuk a szövetkezeti háló-

zat kiépítését, fokozottabb megsegítését és az ifjúság bekapcsolását. *(Éljenzés és taps.)*

8. Tudjuk, hogy a hároméves terv népünk életszínvonalának emelését szolgálja, ezért ifjúságunk egységével, hazafias lelkesedésével részt veszünk ebben az országépítő munkában. *(Lelkes taps.)*

9. Demokratikus honvédségünket a magunkénak tekintjük, és legjobb fiainkat adjuk oda továbbfejlesztésére és megerősítésére. *(Élénk éljenzés és taps.)*

10. Ma, amikor a világbékét az elsősorban Amerikából kiinduló imperialista erők újra veszélyeztetik, helyünk csak a békéért őszintén küzdő demokráciák táborában van. Ezért minden erőnkkel támogatjuk demokratikus kormányunk külpolitikai célkitűzéseit, és támogatjuk a Demokratikus Ifjúsági Világszövetségnek a tartós békéért folytatott törekvését. *(Élénk éljenzés és taps.)*

11. A magyar ifjúság összes erőinek, a munkás-, paraszt- és értelmiségi fiataloknak egyesítése érdekében szükségesnek tartjuk a Magyar Ifjúság Nemzeti Szövetsége mielőbbi megteremtését. *(Lelkes éljenzés és taps.)*

12. Népi demokráciánk továbbfejlődése, hazánk felvirágoztatása megköveteli a népi erők szorosabb összefogását, ezért egységben, fiatal lendülettel és hittel harcolunk a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front hatalmas, egységes népi mozgalommá való átszervezéséért. *(Élénk éljenzés és taps. – A kongresszus résztvevői felállva, hosszasan tapsolnak és ütemesen kiáltják: Népfrontot!)*

Az egységes parasztifjúsági szervezet első kongresszusa az 1948. március 16-án megválasztott ideiglenes elnökséget[1] a következő megbízatással ruházza fel:

1. Irányítsa az EPOSZ munkáját a dobogókői program szellemében.[2]

2. A választmány tagjaiból hozzon létre országos intéző bizottságot, és nevezze ki a fegyelmi bizottság tagjait.

3. Az intéző bizottság építse ki a központi, a megyei és alakítsa meg a helyi szervezeteket.

4. Készítse el a dobogókői program alapján az EPOSZ végleges programját.

5. Készítse el a szövetség működési szabályzatát.

6. Intézkedjen a második kongresszus összehívásáról még ebben az esztendőben.

7. Indítsa meg a szövetség hetilapját, a „Magvető"-t.

8. Építse ki a kapcsolatokat a kormányzat és a társadalmi szervek felé, és dolgozzon a Magyar Ifjúság Nemzeti Szövetségének megalakításáért. *(Élénk éljenzés és taps.)*

B) A KONGRESSZUS KIÁLTVÁNYA A PARASZTIFJÚSÁGHOZ

Parasztfiatalok, leányok, legények!

1848. március 15-ének százesztendős évfordulóján megszületett régi álmunk, a parasztifjúság egységszervezete. A demokratikus ifjúsági szervezetek: a Független Ifjúság, a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség, a Népi Ifjúsági Szövetség és a Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalom feloszlatták szervezeteiket, hogy létrehozzák a minden parasztfiatalt pártra, felekezetre és nemre való tekintet nélkül magában foglaló egységszervezetet, az EPOSZ-t.

Ezzel új korszak nyílt meg a magyar parasztifjúság életében. Egyesült erővel indulhatunk el végre azon az úton, mely a magyar parasztfiatalság és egész dolgozó népünk jobb jövőjének megteremtése felé vezet. Felszólítunk ezért benneteket, hogy szüntessétek meg haladéktalanul minden faluban a korábbi pártifjúsági szervezeteket. Ezek volt tagjaiból, de az egész falu parasztfiatalságának bekapcsolásával alakítsátok meg az EPOSZ helyi szervezeteit. Vegyétek fel a kapcsolatot a szövetség országos központjával, Budapest, VIII. Múzeum u. 11.

Az egységszervezet megalakításával egyidőben egyesítsétek a kultúrcsoportokat és a sportegyesületeket is. Ne hallgassatok azokra – akármilyen színezetben jelentkezzenek is –, akik az egység megteremtése ellen vannak. Egységszervezetünk segítségével tudjuk csak mai problémáinkat megoldani, gazdasági és szociális körülményeinket megjavítani, művelődési, kulturális és sportlehetőségeinket megteremteni. Egységszervezetünk segítségével tudjuk csak kihasználni azokat a lehetőségeket, amelyeket a népi demokrácia biztosít számunkra, és tudjuk egész parasztfiatalságunkat az országépítés fokozottabb szolgálatába állítani.

Parasztfiatalok! Ez az ország már a mienk, magunknak építünk és magunknak dolgozunk. Vessétek ki ezért soraitokból azokat, akik az egység ellen vannak, mert aki ma a magyar parasztfiatalság szervezeti egységének megteremtése ellen van, az elsősorban a mi ellenségünk, a parasztfiatalok ellensége, de ellensége a nemzet jobb jövőjének is.

A falusi ifjúság egységszervezetének megteremtésével el fogjuk foglalni méltó helyünket a magyar demokratikus ifjúság táborában, mely az ifjúság hitével bátran küzd a magyar népi köztársaság megerősítéséért, a boldogabb magyar jövendő kialakításáért.

Egységben a hazáért! *(Hosszan tartó lelkes éljenzés és taps.)*

Eredeti tisztázat. – PI Archívum. 286–38.

Az EPOSZ alakuló kongresszusát 2000 küldött részvételével Budapesten, a Sportcsarnokban tartották. *Nonn György* megnyitó beszéde után *Gosztonyi János* mondta el referátumát. Részletesen ismertette a parasztifjúság helyzetét, az egységszervezet megalakításának körülményeit, az EPOSZ-ra háruló új feladatokat. A kongresszuson felszólaltak: *Tildy Zoltán* köztársasági elnök, a pártifjúsági szervezetek volt vezetői, akik támogatásukról biztosították az új, egységes szervezetet. A kongresszuson üdvözlő beszédet mondott a DIVSZ, az NDSZ és a görög ifjúsági szervezet képviselője. Tizenegy küldött hozzászólása után *Drösler János* javaslatára a kongresszus megszavazta a határozatokat, megválasztotta az ideiglenes elnökséget és a 81 tagú nagyválasztmányt. *Gosztonyi János* felolvasta a kongresszus felhívását a parasztifjúsághoz, amit a küldöttek elfogadtak.

Az iratokat a kongresszus jegyzőkönyve alapján közöltük.

* Eredetileg így.

1 Az EPOSZ ideiglenes elnökségének tagjai voltak: *Nonn György* elnök, *Dobó József* társelnök, *S. Nagy Zsigmond* társelnök, *Gosztonyi János* főtitkár.

2 Lásd 71. irat.

86

1948. március 22

JEGYZŐKÖNYV A MAGYAR IFJÚSÁG NÉPI SZÖVETSÉGE ALAKULÓ ÜLÉSÉRŐL

Napirenden szerepel: a Magyar Ifjúság Országos Tanácsának átszervezése.

Jelen vannak: Borsos Sándor, Gosztonyi János NISZ–EPOSZ, *Szalai Béla* MEFESZ, *Tóth János* EPOSZ, *Lasztics Ljubomir* délszlávok, *Nádor György* úttörők, *Surányi László* cserkészek, *Dénes István, Koblencz István* SZIT, *Nonn György* tőtitkár.

Nonn bejelenti, hogy az ország politikai helyzetének megváltozása

szükségessé tette egy új ifjúsági szervezet megalakítását a magyar ifjúság irányítására. Csak az ifjúsági egységgel lehet biztosítani az ifjúság átnevelését, bekapcsolását az építőmunkába. Az ifjúság minden rétegének megvan az egységes szervezete. Ezek a szervezetek nem pártok szerint tagozódnak. Ezeket a szervezeteket elsősorban az egész demokrácia szolgálata jellemzi, és természetesen benne az ifjúság egyes rétegének védelme. Március 15-e után a három ifjúsági réteg konferenciát tartott.[1] A NÉKOSZ, a SZIT és a parasztifjúsági konferencia azt a határozatot hozták, hogy alakuljon meg az egységes ifjúsági szervezet. Erre támaszkodva és a MIOT korábbi határozatára, a következő javaslatot terjeszti be:

Létre kell hozni a magyar ifjúság egységes szervezetét. Ez lenne a *Magyar Ifjúság Népi Szövetsége.*

A Magyar Ifjúság Népi Szövetsége alakítsa meg szervezetét, válassza meg ideiglenes vezetőségét már most azzal, hogy még ebben az esztendőben össze fogja hívni az országos ifjúsági kongresszust, amely a végleges vezetőségről és az alapszabályokról dönt.

A MINSZ felső szerve a nagytanács, a választmány lesz, amely részben reprezentatív jellegű. Ebben a következőképpen vesznek részt a szervezetek:

Az EPOSZ 8 képviselővel: *Nonn György, Dobó József, Drösler János, S. Nagy Zsigmond, Tóth János, Hajdu Lajos, Béres Tibor, Gosztonyi János.*

A SZIT 7 képviselővel: *Dénes István, Koblencz István, Hollós Ervin, Péteri István, Kelen Béla, Lajtai Vera, Schultheisz Sándor.*

A MEFESZ 2 képviselővel: *Szalai Béla, Ozvári György.*

A Diákszövetség 2 képviselővel: *Várhegyi György, Kerek Gábor.*

A NÉKOSZ 2 képviselővel: *Gyenes Antal, Abód László.*

A TIOSZ 1 képviselővel: *Koós Béla.*

Az úttörőmozgalom 2 képviselővel: *Nádor György, Szendrő Sándor.*

A cserkészek 1 képviselővel: *Surányi László.*

A KIE 1 képviselővel: *Victor János.*

A délszlávok 1 képviselővel: *Lasztics Ljubomir.*

A Fiatalok Fórum Clubja 1 képviselővel: *Huber Róbert.*

A Művelődési Szövetség 2 képviselővel: *Kiss József, Mikó Zoltán.*

Az ifjúsági sportmozgalom 1 képviselővel: *Keresztes Tibor.*

Az ifjúsági szövetkezeti mozgalom 1 képviselővel: *Pál József.*

A sajtó, propaganda 1 képviselővel: *Széchy András.*

A tisztikar:
elnök: *Nonn György*
alelnökök: *S. Nagy Zsigmond, Gosztonyi János*
főtitkár: *Hollós Ervin*
főtitkárhelyettes: *Péteri Iván* [István].
A Központi Intéző Bizottság tagjai: *Nonn, Gosztonyi, Dobó, S. Nagy, Hollós, Dénes, Péteri, Szendrő, Gyenes, Szalai, Várhegyi, Kelen.*

Az Intéző Bizottság a következő osztályok, illetve bizottságok felállításáról dönt: szervezés, külügy, gazdasági, sajtó-propaganda, kulturális, építés, szociális-érdekvédelmi, központi nyilvántartás, üdülési.

A MINSZ helyi szervezeteket nem alakít, csak olyan helyeken, ahol több szervezet működik. Ilyen esetekben a MINSZ egy titkárt bíz meg a helyi bizottság vezetésével, tagjai a szervezetek képviselői. Az egyes községekben az EPOSZ viszi a MINSZ ügyeit. A MINSZ megyénként felállít bizottságokat.

A MINSZ tagszervezeteinek külön alapszabályai[k] nincsenek, csupán működési szabályzattal rendelkeznek. A MINSZ tagszervezefeinek közös, egyforma tagsági könyvük lesz, MINSZ felírással, alatta teltüntetve a rétegszervezet nevét.

Nonn ezután bejelenti, hogy az előterjesztett javaslatot a szociáldemokrata és a kommunista Ifjúsági Bizottság határozataként terjesztette be. Kéri a tanács tagjait, fogadják el a javaslatot.

Tóth: Hogyan fog működni a nagytanács?

Nonn: A nagytanács lesz a választmány, elvi kérdésekben ez dönt. Havonta legalább egyszer ülésezik. Az Intéző Bizottság feladata pedig, hogy az egyes szervezetek munkáját egyeztesse [és] a mindennapi tevékenység.

Szalai: A MIOT átszervezése szükségessé teszi az egyes szervezetek átszervezését is, így például a MEFESZ-nél is átszervezés szükséges. A MEFESZ-nek a kari egyesületek szövetségéből át kell alakulnia egyetemes szervezetté. A Központi Intéző Bizottságnak le kell majd tárgyalni ezeket a kérdéseket.

HATÁROZAT

A Magyar Ifjúság Országos Tanácsa f. év március 16-án tartott parasztifjúsági kongresszus, a munkásifjúsági konferencia és a népi kollégisták közgyűlésének határozatai alapján elhatározta a Magyar Ifjúság Népi Szövetségének megalakítását, *Nonn Györgynek*, a MIOT főtitkárának beterjesztett javaslata szerint.

Nonn bejelenti, hogy Varsóban munkásifjúsági konferencia lesz, amelynek előkészítő bizottságába egy magyart is meghívtak.

HATÁROZAT

A Tanács megbízza a SZIT-et, tegyen személyi javaslatot a varsói konferenciával kapcsolatban.

Nonn: Hivatkozik a MIOT egy régebbi határozatára, mely szerint el kell dönteni, hogy melyik volt az a szervezet, amelyik a március 15-i ünnepségen rendezésével és szervezettségével kitűnt, és ezzel kiérdemelte a jutalmul felajánlott 10 000 forintot.

HATÁROZAT

A Tanács a márciusi ünnepségeken kitűnt szervezetnek szánt 10 000 forintot négy szervezetnek juttatja. A SZIT 5000 forintot kap azzal, hogy abból 2000-et átad a TIOSZ-nak, a MEFESZ 3000 Ft-ot és az EPOSZ 2000 Ft-ot.

A tanács a márciusi ünnepségek jó szervezéséért köszönetet mond a következőknek: *Kelen Béla, Vadász* [László], *Balogh László, Siklósi Imre, Pécsi János, Lajtai Vera* (SZIT), *Sándor György* (TIOSZ), *Kurucz István* (úttörők), *Szalai Gábor* (cserkészek), *Bolgár Andor, Balogh Elek* (MEFESZ), *Hartay András* (NÉKOSZ), *Tardos András* (Diákszövetség).

A fentieket a tanács felterjeszti a centenáriumi emlékéremmel való kitüntetésre.

Eredeti tisztázat. – PI Archívum. 286–193.

[1] Lásd bevezető tanulmány 110–111. old.

FÜGGELÉK

IDŐRENDI ÁTTEKINTÉS

1944

Szeptember	
23.	A Vörös Hadsereg egységei Battonyánál átlépik a magyar határt.
Október	
6.	A Marót-csoport Budapesten felrobbantja Gömbös Gyula szobrát.
11.	Felszabadul Szeged.
15.	Horthy Miklós sikertelen kiugrási kísérlete. A németek a nyilasokat juttatják hatalomra. Megalakul a Kommunista Ifjúsági Szövetség szegedi szervezete.
19.	Felszabadul Debrecen.
20.	A KISZ szegedi szervezetének első nyilvános gyűlése.
28.	Budapesten illegálisan újjáalakul a Kommunista Párt ifjúsági szervezete Kommunista Ifjúmunkás Szövetség (KISZ) néven
November	
9.	Az MKP Központi Vezetőségének, szegedi, orosházi, hódmezővásárhelyi és makói pártszervezetének együttes ülésén Szegeden Gerő Ernő demokratikus ifjúsági szövetség létrehozását javasolja.
12.	Budapesten megjelenik a „Szabad Ifjúmunkás", a KISZ illegális lapja.
18.	Budapesten megalakul illegálisan a Magyar Ifjúság Szabadságfrontja.
30.	Megjelenik a debreceni „Néplap"-ban az MKP javaslata „Magyarország demokratikus újjáépítésének és felemelkedésének programja" címmel.

December

3. Budapesten a Marót-csoport robbantással meghiúsítja a Városi Színházba összehívott nyilas gyűlést.
Felszabadul Miskolc.
Szegeden megalakul a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front.

6. Budapesten a Kommunista Ifjúmunkás Szövetség nevét Kommunista Ifjúsági Szövetségre változtatja, lapjának új címe: „Szabad Ifjúság".

7. A debreceni „Néplap" hírt ad a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség megalakulásáról.

20. Budapesten a KISZ fegyveres akciógárdáinak egy része egyesül a Ságvári-gárdában.

21–22. Debrecenben összeül az Ideiglenes Nemzetgyűlés, és megalakul az Ideiglenes Nemzeti Kormány.

24. Sopronkőhidán a nyilasok kivégzik Bajcsy-Zsilinyszky Endrét, Kreutz Róbertet, Pataki Istvánt és Pesti Barnabást.

31. Megjelenik a „Délmagyarország"-ban a KISZ szegedi szervezetének programjavaslata a MADISZ megalakítására.

1945

Január

7. A MADISZ szegedi szervezetének alakuló gyűlése.

10. Debrecenben megalakul a MADISZ ideiglenes országos vezetősége.

15–25. Pest felszabadított kerületeiben létrejönnek az első ifjúsági szervezetek Kommunista Ifjúsági Szövetség néven.

18. A Vörös Hadsereg teljesen felszabadítja Pestet.
A kommunista ifjúsági vezetők első legális megbeszélése Pesten.

20. A Győrffy István Kollégium megkezdi működését.

22. A MADISZ alakuló ülése Pesten.

26. A nyilasok a budai Várban kivégzik Braun Évát és társait.

27. Megkezdődik a vasas ifjúmunkások szervezkedése.

Január vége A két munkáspárt megállapodik a Szakszervezeti Ifjúsági Titkárság felállításában.
A KISZ pesti szervezetei átalakulnak MADISZ-szervezetekké.
Megalakul a MADISZ Diákközpont.

Február

eleje Megalakul a MADISZ Sportközpont.

5–10. Létrejön az SZDP ifjúsági szervezete, az „Ifjúszocialista Szövetség" ideiglenes szervező bizottsága.

7. A Szakszervezeti Ifjúsági Titkárság megkezdi működését.

8. A MADISZ titkári, párt- és egyesületközi értekezlete.

9. Megjelenik a MADISZ felhívása a magyar ifjúsághoz a „Szabad Ifjúság" Budapesten kiadott első legális számában.
A MADISZ toborzó nagygyűlése a Magyar Színházban.

11. Megjelenik a MADISZ szegedi szervezetének lapja, a „Szabad Ifjúság".

13. Befejeződik Budapest felszabadítása.

15. Az SZDP vezetőségének határozata alapján az Ifjúszocialista Szövetség, Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalom elnevezéssel működik tovább.

16. Letartóztatják Béldy Alajost volt vezérezredest, országos levente-főparancsnokot.

18. A szegedi „Szabad Ifjúság" közli a MADISZ felhívását a munkás-, paraszt- és értelmiségi ifjúsághoz.

22. Megjelenik a MADISZ Sportközpont közleménye a sportolókhoz az egyesületi sporttevékenység megindításáról.

26. Megjelenik az Ideiglenes Nemzeti Kormány rendelete a fasiszta szervezetek feloszlatásáról és a fasiszta sajtótermékek megsemmisítéséről.

Március

5–18. Megnyílik a MADISZ első vezetőképző iskolája a Győrffy István Kollégiumban.

8. A Szakszervezeti Tanács határozatot hoz a szakszervezeti ifjúsági csoportok létrehozásáról.

17. Az Ideiglenes Nemzeti Kormány rendkívüli ülésen elfogadja a földreformról szóló rendeletet.

26. Megalakul a SZIM ideiglenes központi vezetősége.

28. Felszabadul Győr.
Az MKP Központi Vezetősége határozatot hoz a MADISZ időszerű feladatairól.

Április

4. Felszabadul Nemesmedves (Vas vm.). Befejeződik Magyarország felszabadítása.
Az MKP Központi Vezetőségének titkársága határozatot hoz az ifjúsági egység megteremtésének támogatásáról.

21. Az ifjúsági szervezetek és a pártok képviselőinek értekezlete az FKP székházában az ifjúsági egység kérdéseiről.

22. A SZIT első tanoncgyűlése.
23. Megalakul a MADISZ országos vezetősége Budapesten. A Debreceni Egyetemi Kör követeli Tisza István nevének törlését az egyetem elnevezéséből.

Május

1. Az ifjúsági szervezetek Budapesten és vidéken felvonulnak az első szabad május elsején.
Megjelenik a MADISZ képes hetilapja, a „Magyar Ifjúság".
5. A szegedi egyetemi ifjúság kiáltványban követeli, hogy az egyetem József Attila nevét vegye fel.
8. A német hadvezetés feltétel nélkül kapitulál.
Európában véget ér a második világháború.
Megalakul a MADISZ budapesti vezetősége.
Megjelenik az iparügyi miniszter rendelete a tanoncok testi fenyítésének eltiltásáról.
12. Megjelenik a MADISZ Diákközpont felhívása az egyetemi ifjúsághoz.
13. A MADISZ Diákközpont első középiskolai nagygyűlése Budapesten.
17. A SZIM első nagygyűlése a Sportcsarnokban.
20–21. Az MKP első országos értekezlete.
26–27. A MADISZ ifjúsági ankétja Budapesten.

Június

1–4. A Győrffy István Kollégium konferenciáján a pártok vezetői a fiatal értelmiség feladatairól beszélnek.
9–10. Megrendezik országszerte a magyar ifjúság napja ünnepségeit.
11–13. A MADISZ országos vezetőségének megbeszélése Budapesten a jugoszláv és a román ifjúsági szervezetek küldötteivel az együttműködésről.
15. Megjelenik a Magyar Szabad Szakszervezetek Országos Központjának a felhívása az újjáépítési verseny megindításáról.
16–17. A megyei székhelyeken levő MADISZ-szervezetek vezetőinek értekezlete a fővárosban.
18. A kommunista ifjúsági vezetők megbeszélése az MKP székházában.
24. Megjelenik az Ideiglenes Nemzeti Kormány rendelete a tanoncok huszonnyolc napos fizetéses szabadsága tárgyában.

Július

7. Megjelenik a MADISZ Központ felhívása a nyári újjáépítési táborokba való jelentkezésről.
Megalakul a SZIT ideiglenes központi vezetősége.
8–15. A délkelet-európai országok ifjúsági szervezeteinek első konferenciája Belgrádban. Megalakul a Balkáni Ifjúsági Tanács.
10. A MADISZ területi titkárságok vezetőinek értekezlete.
14–16. A jobboldali ifjúsági szervezetek hódmezővásárhelyi találkozója.
20. A Népbíróság halálra ítéli Béldy Alajos volt vezérezredest, országos levente-főparancsnokot.
Megnyílik a MADISZ újjáépítési tábora Szeghalmon.
28. Megjelenik a FISZ lapja, a „Független Ifjúság".
29. A FISZ első nagygyűlése Budapesten.

Augusztus

1. A MADISZ területi titkárságok vezetőinek értekezlete.
4. A „Magyar Ifjúság" leleplező cikket közöl a KALOT felszabadulás előtti működéséről.
8–12. Az egyetemi és főiskolai diákegyesületek küldötteinek konferenciája (I. diákparlamentje) Balatonlellén. Megalakul az Ideiglenes Központi Intéző Bizottság (IKIB).
13. Megjelenik a MADISZ budapesti központjának a lapja, az „Ifjúság".
16. Megjelenik az Ideiglenes Nemzeti Kormány rendelete, az általános iskola megszervezéséről.
A MADISZ országos vezetősége feloszlatja a Diákközpontot, és apparátusában létrehozza az egyetemi és középiskolai osztályt.
18–20. Az SZDP XXXIV. kongresszusa.
19–20. Az FKP országos nagyválasztmányi ülése.
22–23. A MADISZ területi, megyei titkárok értekezlete.
27. Megjelenik a MADISZ állásfoglalása a készülő választási törvényről.

Augusztus vége — Megalakul a Polgári Demokrata Párt ifjúsági szervezete, a Polgári Demokratikus Ifjúság (PDI).

Szeptember eleje — Megjelenik a „Valóság", a fiatal magyar értelmiség folyóirata.

6. A MADISZ, a FISZ, a SZIT és a SZIM vezetőinek határozata a fasiszta sajtótermékek összegyűjtésének közös megszervezéséről.
13–15. A MADISZ első országos kongresszusa.

15. A SZIT összvezetőségi értekezlete elfogadja az első háromhónapos munkatervet.
24. A Győrffy István Kollégium évnyitó ünnepsége.
25. Megalakul az MKP KV Ifjúsági Titkársága.
26. Megjelenik az Ideiglenes Nemzeti Kormány rendelete az egyetemek és főiskolák hallgatóinak igazolásáról.
29. A SZIT választási nagygyűlése.

Október

7. A felszabadulás utáni első községi (törvényhatósági) választás Budapesten.
15. Az „Ifjúság" vezércikkben ítéli el az egyetemek reakciós erőinek tevékenységét.
20. A MADISZ budapesti összgárda ülése elfogadja az ifjúság megsegítését szolgáló akcióprogramot.
23. Megjelenik a MADISZ felirata az Ideiglenes Nemzeti Kormányhoz az ifjúság helyzetének javítása érdekében.

29–november

10. Világifjúsági konferencia Londonban. Megalakul a Demokratikus Ifjúsági Világszövetség.
30. Megalakul az ifjúsági szervezetek képviselőiből az akcióbizottság az ifjúság megsegítéséért indított mozgalom egységes vezetésére.

November

4. Országgyűlési választások Magyarországon.
11. A Magyar Cserkészszövetség első közgyűlése.
14. A SZIT összvezetőségi ülése határozatot hoz: az üzemekben csak SZIT szervezhető.
17–23. Nemzetközi diákkonferencia Prágában.
19–21. A SZIM első országos kongresszusa.
22–24. Az egyetemi és főiskolai diákegyesületek II. diákparlamentje. Megalakul a Magyar Egyetemi és Főiskolai Egyesületek Szövetsége.
23–25. A FISZ első országos nagyválasztmányi ülése.
24. Ifjúsági ankét a Parlamentben.
25. A MADISZ központi ének- és zenekar bemutatkozó hangversenye az Uránia moziban.

December

2. A Magyar Szabad Szakszervezetek Országos Szövetségének első küldöttközgyűlése.

12. Tíztagú ifjúsági küldöttség átnyújtja Tildy Zoltán miniszterelnöknek az ifjúság megsegítését követelő memorandumot.
14. Veres Péter a „Szabad Szó"-ban írt vezércikkében bejelenti: megalakul a Nemzeti Parasztpárt ifjúsági szervezete.
17. A Petőfi Sándor egyetemi kollégium alakuló közgyűlése.
24. Pesti Barnabás, Pataki István, Kreutz Róbert dísztemetése a Kerepesi temetőben.

1946

Január

3. Elindul a MADISZ és a SZIT első önkéntes bányászbrigádja Tatabányára.
6–7. A MADISZ megyei titkárok értekezlete.
6. Megjelenik a MADISZ és a SZIT felhívása a budapesti fiatalokhoz az ifjúsági bányászbrigádokba való jelentkezésről.
11. Megjelenik a SZIM lapja, a „Fiatalok".
12. Molnár Erik népjóléti miniszter elnökletével bizottság alakul a gyermekvédelem megszervezésére.
14. Elindul a MADISZ és a SZIT második önkéntes bányászbrigádja Pécsre.
A két munkáspárt megállapodik a SZIT egyedüli üzemi szervezésében.
21. Elindul a MADISZ és a SZIT harmadik önkéntes bányászbrigádja Tatabányára.
28. Megjelenik a MADISZ felhívása szervezeteihez az elhagyott gyermekeket segítő akció támogatásáról.

Február

1. A Magyar Köztársaság kikiáltása.
4. Megnyílik a SZIT központi vezetőképző iskola Budapesten.
5. Létrejön az ifjúsági szervezetek közös Intéző Bizottsága a MIOT megalakítására.
9–11. A MADISZ nevelésügyi értekezlete.
12. Megalakul a NISZ országos központja.
16. Megalakul a Magyar Főiskolai Sportegyletek Egyesülete.

Március

1–2. A SZIT első kongresszusa.
4. Megalakul a Magyar Ifjúság Országos Tanácsa.
5. Létrejön a Baloldali Blokk.
7. Tömeggyűlés a Hősök terén „Ki a nép ellenségeivel a koalícióból" jelszóval.

10. Megjelenik a „Szabad Nép" leleplező cikke a FISZ-szervezetekben működő demokráciaellenes erőkről.

11–13. A Nemzeti Parasztpárt első országos nagyválasztmányi ülése.

15. Az Országos Márciusi Ifjúsági Bizottság központi ünnepi gyűlése Budapesten a Nemzeti Múzeum kertjében.

20. Megnyílik a MADISZ és a SZIT „Magyar ifjúság útja" c. kiállítása a Világifjúsági Hét alkalmából.

24–25. A MADISZ ifjúsági bányászkonferenciája.

27. Megalakul a MIOT elnöksége.

29. A MADISZ Sportközpont tisztújító közgyűlése.

Április

2. A MADISZ megyei titkárok értekezlete.

6. A SZIT összvezetőségi ülése elfogadja az öthónapos munkatervet.

7. Újjáalakul a MADISZ budapesti vezetősége.

10. Megnyílik az úttörőmozgalom első hathetes vezetőképző tanfolyama.

15. Elindul a MADISZ szegedi szervezetének önkéntes bányászbrigádja Tatabányára.

21. Megjelenik a MADISZ újabb felhívása az önkéntes ifjúsági bányászbrigádokba való jelentkezésről.

25. Megalakul a SZIT 30 tagú tanoncszervező bizottsága.

Május

1. Megjelenik a SZIT lapja, az „Ifjúmunkás".

2–30. A FISZ központi vezetősége tagzárlatot és tisztogatást rendel el szervezeteiben.

3. Leleplezik a páter Kis Szaléz által irányított gyöngyösi demokráciaellenes szervezkedést.
Megalakul a Haladószellemű Cserkészcsapatok Munkaközössége.

4. A MADISZ Petőfi Sándor diákkör megkezdi működését.

8. Ifjúsági tiltakozó gyűlés Budapesten a demokráciaellenes szervezkedések elítéléséről.

24. Elindul a SZIT önkéntes bányászbrigádja a Borsod megyei Somsály-bányába.

30–június

1. A MADISZ első országos leánytalálkozója.

31. Megjelenik a MADISZ országos vezetőségének a felhívása szervezeteihez és tagjaihoz ifjúsági munkaverseny szervezéséről.

Június

2. A magyar ifjúság napja országos ünnepségei.
Zászlót bont a magyar úttörőmozgalom.

5–26. A MADISZ meghívására hattagú szovjet ifjúsági küldöttség tartózkodik Magyarországon.

Július

4. A SZIT tanoncgyűlése sürgeti az új tanonctörvény megjelenését.

5–6. A MADISZ megyei titkárok értekezlete.

5–20. Rajk László belügyminiszter rendeletileg feloszlatja a demokráciaellenes tevékenységet folytató ifjúsági egyesületeket.

10. A Győrffy István Kollégium évzáró ünnepélyén bejelentik a népi kollégiumokat építő mozgalom megindítását.

11. Elindul a MADISZ Dózsa György brigádja Jugoszláviába az „Ifjúsági vasútvonal" építésére.

12. Megjelenik a Győrffy István Kollégium felhívása a magyar társadalomhoz a népi kollégiumokat építő mozgalom támogatásáról.

16. Megalakul a Népi Kollégiumok Országos Szövetsége.

19–augusztus

3. Magyar ifjúsági küldöttség tartózkodik Moszkvában az összszövetségi sportünnepélyeken.

19. Megjelenik az MNDSZ és a MADISZ közös felhívása a népi kollégiumokat építő mozgalom segítéséről.
Megjelenik a MADISZ felhívása a budapesti fiatalokhoz a Déli összekötő vasúti hídon való rohammunkáról.

22. Megalakul a Magyar Cserkészfiúk Szövetsége.

24. A MIOT ülésén egyetértő nyilatkozatot fogadnak el az ifjúsági egyesületeket feloszlató belügyminiszteri rendeletről.

25–30. Munkába állnak a MADISZ és a SZIT rohambrigádjai a Déli összekötő vasúti hídon.

Augusztus

1. Az értékálló pénz: a forint kibocsátása.

6. Tildy Zoltán köztársasági elnök rádióbeszéde a népi kollégiumi mozgalom társadalmi támogatásáról.

18–20. A MADISZ országos sportkongresszusa és háromnapos sportversenyei.

18–27. Nemzetközi diákkonferencia Prágában. Megalakul a Nemzetközi Diákszövetség.

29. A nemzetgyűlés 1946. XXII. tc.-ben intézkedik a nőknek az egyetemekre és főiskolákra való felvételéről.

Szeptember

6. Megjelenik a MADISZ felhívása szervezeteihez az úttörőmozgalom támogatásáról.

6–7. A MADISZ megyei titkárok értekezlete.

16. A MIOT ankétján bejelentik a Tanonc- és Ifjúmunkásotthon Építő Mozgalom megindítását.

19. A NÉKOSZ évnyitó közgyűlése.

23. Megalakul az SZDP Ifjúsági Titkársága.

29–
október 1. Az MKP III. kongresszusa.

29–
október 6. SZIM-küldöttség tartózkodik Párizsban a Szocialista Ifjúsági Internacionálé ülésén.

Október

8. Az FKP bejelenti a Magyar Kollégiumi Egyesület megalakítását.

9–12. A MADISZ második országos kongresszusa.

10–30. Országos gyűjtés a NÉKOSZ támogatására.

16. A Szakszervezeti Ifjúsági Tanács ülése elfogadja a SZIT háromhónapos tervét.

November

1–2. A NÉKOSZ-kollégiumok igazgatóinak és ifjúsági vezetőinek első országos értekezlete.

3–4. A Nemzeti Parasztpárt második országos nagyválasztmányi ülése.

5. Rajk László belügyminiszter rendeletileg feloszlatja a Katolikus Diákszövetséget.

9–10. A haladó szellemű egyetemisták konferenciája.

10–11. Az úttörőmozgalom első országos értekezlete.

14–17. A MEFESZ III. diákparlamentje.

21. Megjelenik a MADISZ országos vezetőségének javaslata a MIOT-hoz az „1848 szellemében a jobb magyar jövőért" mozgalom megindítására.
A MADISZ ankétja a parasztifjúság művelődéséről.

22. Megalakul a TIÉM központi vezetősége.

24–
december 1. Országos gyűjtés a tanoncotthonok támogatására.

December

6–8. A Balkán Ifjúsági Tanács második konferenciája Bukarestben. A MIOT-ot felveszik a tagszervezetek sorába.

14–16. A FISZ második országos nagyválasztmányi ülése.

15. Megjelenik a „Népszavá"-ban a Peyer-memorandum.
Megalakul a SZIM Ady Endre diákkör.

18–29. A SZIM országos kiállítása és vására.

19–20. A budapesti középiskolák önképzőköri diákvezetőinek konferenciája.

20. Megjelenik az úttörőmozgalom képes gyermekújságja, a „Pajtás".

1947

Január

3–9. A NÉKOSZ első országos nevelésügyi értekezlete.

4–5. A MADISZ első országos választmányi ülése.

5. Megjelenik a Belügyminisztérium közleménye a köztársaságellenes összeesküvésről.

6. A MADISZ megyei titkárok értekezlete.

8. A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium körlevele az általános iskolák igazgatóihoz az úttörőmozgalom iskolán belüli szervezésének engedélyezéséről.

17. A SZIM baloldali ifjúsági vezetőinek tiltakozó levele az SZDP vezetőségéhez a Peyer-memorandumról.

24. Megjelenik a MIOT nyilatkozata a köztársaságellenes összeesküvés elítéléséről.

26. A SZIT budapesti kultúrversenyének döntője.

30. Megalakul az Országos 48-as Ifjúsági Bizottság.

31–
február 3. Az SZDP XXXV. kongresszusa.

Február

7. Megjelenik az Országos 48-as Ifjúsági Bizottság felhívása a magyar fiatalokhoz a centenáriumi mozgalom megindításáról.

10. Párizsban aláírják a békeszerződést Magyarországgal, Romániával, Olaszországgal, Bulgáriával és Finnországgal.
Újjáalakul a MEFESZ központi vezetősége.

24. A MADISZ második országos választmányi ülése.

Március

1. Az ifjúsági tiltakozó nagygyűlés a Sportcsarnokban követeli a FISZ-szervezetek megtisztítását.

7. Megnyílik a szovjet ifjúság életét bemutató kiállítás a Nemzeti Múzeumban.

12. Megjelenik a NÉKOSZ hetilapja, a „Március Tizenötödike".

14. Megjelenik a MIOT felhívása a „Miénk az ország mozgalom", a fiatalok nyári üdültetésének megszervezéséről.

15. Az Országos 48-as Ifjúsági Bizottság nagygyűlésén, a Nemzeti Múzeum kertjében meghirdetik a centenáriumi mozgalom egyéves munkatervét.

15–16. A Népi Ifjúsági Szövetség első országos kongresszusa.

15–22. A Világifjúsági Hét ünnepségei Budapesten.

19–21. Jobboldali diáktüntetés Szegeden.

21. Megalakul a Tanonc- és Ifjúmunkásotthonok Országos Szövetsége.

27–30. A MADISZ harmadik országos választmányi ülése.

Április

23. Ünnepélyesen felavatják a TIOSZ első létesítményét, a Táncsics Mihály ifjúmunkás- és tanoncotthont.

30–május 11. Megnyílik a Magyar Ifjúsági Ipari és Kereskedelmi Vásár.

Május

4. A Nemzeti Parasztpárt harmadik országos nagyválasztmányi ülése.

24–26. A középiskolai 48-as diákbizottságok küldötteinek országos tanácskozása. Megalakul az Országos 48-as Diákbizottság.

27. Elutazik a Petőfi Sándor ifjúsági brigád Jugoszláviába a szarajevói vasútvonal építésére.
Elutazik a Dózsa György ifjúsági brigád Bulgáriába útépítésre.

Június

1–7. A magyar ifjúság napja országos ünnepségei.

1–2. A MADISZ második országos leánytalálkozója.

9–11. A MADISZ negyedik országos választmányi ülése.

28. A MEFESZ évzáró ünnepsége.

30. Elutazik az egyetemi és a főiskolai hallgatók Vasvári Pál brigádja Jugoszláviába a szarajevói vasútvonal építésére.

Július

6. A bányászifjúság országos találkozója Perecesen.

10. A NÉKOSZ évzáró közgyűlése.

25–augusztus 17. Az első Világifjúsági Találkozó (VIT) Prágában.

Augusztus

1. Megkezdődik a hároméves terv végrehajtása.

3. Ifjúsági gyűlések országszerte a hároméves terv megindulása alkalmából.
Ságvári Endre sportverseny döntői Budapesten.

11. Felavatják a Hámán Kató leánytanoncotthont.

16–17. A MADISZ választási gyűlései vidéken.

22. A SZIT választási gyűlése a Timót utcai tanonc- és ifjúmunkásotthon építésének megkezdése alkalmából.

24–31. A IX. Főiskolai Világbajnokság Párizsban.

31. Országgyűlési választások Magyarországon.

Szeptember

Megalakul a SZIM baloldali ellenközpontja.

11–13. Az FKP országos nagyválasztmányi ülése.

12. Megalakul a Dolgozók Kollégiumainak Országos Szövetsége.

13–15. A FISZ harmadik országos nagyválasztmányi ülése.

14. A NÉKOSZ évnyitó közgyűlése a Zeneakadémián.

22–24. A MADISZ ötödik országos választmányi ülése.

27–október 1. A „NÉKOSZ–DOKOSZ háború" a Szent László laktanya birtoklásáért.

29. A Szakszervezeti Ifjúsági Tanács ülése határozatot hoz a munkásifjúság politikai és szervezeti egységének erősítéséről.

Október

18. Megjelenik a SZIM baloldali ellenközpont lapja, a „Szocialista Fiatalok".

21. Megalakul a Magyar Diákok Nemzeti Szövetsége.

22. A MIOT kizárja tagjai sorából Bölcsföldi Andort, a SZIM főtitkárát.

25. Megjelenik a MADISZ, a NISZ, a SZIM és a FISZ közös nyilatkozata a parasztifjúság helyzetéről, összekötő bizottság létesítéséről.

November

1–2. A Nemzeti Parasztpárt negyedik országos nagyválasztmányi ülése.

7. A szociáldemokrata középiskolai diákok országos konferenciája.

8–9. A SZIM II. kongresszusa.

29–30. A NISZ országos konferenciája Debrecenben.

30. A Diákszövetség első nagygyűlésén meghirdetik a 48-as tanulmányi versenyt.

December

5–7. A MADISZ, SZIT, SZIM, NISZ küldötteinek dobogókői tanácskozása.

10. A négy ifjúsági szervezet vezetői ünnepélyesen aláírják a dobogókői tanácskozáson készült parasztifjúsági programot.

12. Révai József előadása a Zeneakadémián „A demokratikus nevelés szelleméről" címmel.

13–15. A MEFESZ IV. diákparlamentje.

31. Az SZDP fővárosi végrehajtó bizottsága rendkívüli ülésén állást foglal a munkásegység mellett, és követeli a SZIM jobboldali vezetőinek eltávolítását az ifjúsági mozgalomból.

1948

Január

1. Kiskőrösön rendezett Petőfi-ünnepséggel megkezdődik a centenáriumi év.

4–11. A NÉKOSZ második országos nevelésügyi konferenciája.

5–11. Megyei parasztifjúsági értekezletek a dobogókői program megvalósításának feladatairól.

7. A SZIM budapesti vezetősége határozatot hoz az SZDP fővárosi végrehajtó bizottsága állásfoglalásának a támogatásáról.

14–16. A SZIM lillafüredi össztitkári értekezlete.

15–17. A Balkáni Ifjúsági Tanács harmadik konferenciája Budapesten.

17–18. A SZIT első országos konferenciája.

Február

4. A Szakszervezeti Ifjúsági Tanács ülése a parasztfiatalokhoz szóló felhívást fogad el, amelyben felszólít az egységes parasztifjúsági szervezet megalakítására.

12–13. A MADISZ hatodik országos választmányi ülése.

19. Az MKP Politikai Bizottsága határozatot hoz a MINSZ létrehozásáról.

22. A kelet-magyarországi SZIT-csoportok küldötteinek értekezlete Debrecenben.
Az észak-magyarországi SZIT-csoportok küldötteinek értekezlete Miskolcon.

29. A Magyar Szabadságharcos Szövetség alakuló közgyűlése.
A dél-magyarországi SZIT-csoportok küldötteinek értekezlete Szegeden.

Március

1. Az MKP és az SZDP Ifjúsági Bizottságainak együttes ülése állást foglal a Magyar Ifjúság Népi Szövetsége megalakításáról.
A SZIM központi vezetősége határozatot fogad el a jobboldali ifjúsági vezetők kizárásáról.

2. A nyugat-magyarországi SZIT-csoportok küldötteinek értekezlete Győrött.

3. A MIOT ankétján a pártok és az ifjúsági szervezetek vezetői támogatják a parasztifjúság egységszervezetének megteremtését.

4. A MIOT ülésén a FISZ és a NISZ bejelenti csatlakozását a két munkáspárt Ifjúsági Bizottságainak határozatához.

6–8. Az SZDP XXXVI. kongresszusa.

9. A három kollégiumi szervezet – NÉKOSZ, DOKOSZ, MAKE – aláírja az egységokmányt az egyesülésről.

10. A NISZ országos vezetősége határozatot hoz a parasztifjúsági egységszervezethez való csatlakozásról.

11. A MADISZ országos vezetősége határozatot hoz az ifjúsági rétegszervezetekhez való csatlakozásról.

12. Megjelenik a SZIT versenyfelhívása az országos munkaversenybe való bekapcsolódásról.
A FISZ országos vezetősége határozatot hoz ifjúsági szervezeteinek feloszlatásáról.

14. Megjelenik a VKM rendelete a középiskolai diákönkormányzati szervek megalakításának engedélyezéséről.

14–15. Ifjúsági ünnepségsorozatok országszerte a centenárium alkalmából.

16. A SZIT országos munkaverseny-értekezlete.
Az Egységes Parasztifjúság Országos Szövetsége alakuló kongresszusa.
A NÉKOSZ közgyűlésén bejelentik a Győrffy István Kollégium megszűnését és a Vasvári Pál Akadémia felállítását.

22. Megalakul a Magyar Ifjúság Népi Szövetsége.

JEGYZETEK AZ IRATOKBAN ELŐFORDULÓ PÁRTOKRÓL ÉS KÜLÖNBÖZŐ SZERVEZETEKRŐL[1]

Actio Catholica: az 1920-as évek végétől a katolikus világi hivők társadalmilag szervezett részvétele a katolikus egyház hitbuzgalmi tevékenységében. 1945 után ifjúsági tagozata (bizottsága) irányította a katolikus ifjúsági egyesületek munkáját. Az AC a klerikális reakció érdekeit szolgálta.

Antibolsevista Ifjúsági Tábor: 1944 áprilisban létrehozott militarista, fasiszta szellemű ifjúsági szervezet. A szélsőjobboldali Magyar Megújulás Pártja (Imrédy-párt) irányításával a náci ifjúsági szervezet mintájára szervezték. Fennállása rövid életű volt, augusztusban beszüntette működését. 1945-ben rendeletileg feloszlatták.

Balkán Ifjúsági Tanács, BIT: (1945–1948) a délkelet-európai országok – Albánia, Bulgária, Görögország, Jugoszlávia, Románia, Trieszt – ifjúsági szervezeteinek közös tanácskozó szerve. Céljának tekintette, hogy a délkelet-európai ifjúság barátságát és együttműködését elmélyítse, és segítségére legyen a tagországok ifjúsági szervezeteinek mozgalmi tapasztalataik kicserélésében és felhasználásában. Részt vett a DIVSZ munkájában, elfogadta annak programját. 1946 decemberében felvette a MIOT-ot tagszervezetei sorába. 1948 végén feloszlott.

Baloldali Blokk: (1946–1947) az MKP, az SZDP, az NPP és a Szakszervezeti Tanács részvételével, a Függetlenségi Fronton belül létrejött népfront jellegű politikai szövetség a népi demokratikus vívmányok megvédésére és továbbfejlesztésére. Jelentős szerepet játszott a reakciós társadalmi erők visszaszorításában.

[1] A „Jegyzetek..." a ma már kevésbé ismert, főként a felszabadulás előtt alakult pártokról, ifjúsági szervezetekről tájékoztatnak, illetve rövid ismertetést tartalmaznak e kötetben előforduló egynéhány egyéb szervezetről is.

Barankovics-párt: lásd Demokrata Néppárt.

Collegium Hungaricum: tudományos kutatás és tanulmányok folytatására külföldön (Bécs, Róma, Párizs) létesített magyar intézet, többnyire ösztöndíjat élvező egyetemet végzettek vagy egyetemi hallgatók számára.

Csaba Bajtársi Egyesület: (1921–1945) nacionalista, soviniszta, fajvédő egyetemi és főiskolai ifjúsági egyesület. 1945-ben rendeletileg feloszlatták.

Cserkészszövetség, lásd Magyar...

Demokrata Néppárt: (1945–1949) katolikus polgári párt. Barankovics István képviselő alapította, a klerikális reakció érdekeit szolgálta.

Demokratikus Ifjúsági Világszövetség, DIVSZ: (1945-től) a haladó ifjúsági szervezetek egységes demokratikus nemzetközi szövetsége. A békéért, a demokráciáért, a nemzeti függetlenségért, az ifjúság egységéért, jobb életkörülményeiért folytatott közös harcra mozgósította a világ fiataljait. A MIOT kezdettől fogva részt vett a DIVSZ munkájában. Székhelye 1951-ig Párizs, 1951-től Budapest.

Diákvédő Iroda: 1920 után az egyetemeken állami támogatással létrehozott diákjóléti intézmények a szegénysorsú diákok szociális helyzetének segítésére. Politikai, faji és vallási megkülönböztetést alkalmaztak a szociális juttatások megítélésénél. 1945 után szerepét a KESZI vette át.

Egyesült Keresztény Nemzeti Liga: 1920 után nyíltan működő nacionalista, kommunistaellenes, antiszemita szervezet a „keresztény ideológia" terjesztésére. Az uralkodó osztály konzervatív körei, a katolikus és a protestáns ifjúsági szervezetek támogatták. Vezetője gróf Teleki Pál volt, akinek halála után a szervezet felbomlott.

Emericana: (1921–1946) a katolikus egyház befolyása alatt álló egyetemi és főiskolai bajtársi egyesületek országos szervezete. Hozzá tartozott a Szent Imre kollégiumok tagjait tömörítő Szent Imre Bajtársi Egyesület, a katolikus egyetemi hallgatónőket szervező Szent Margit Kör. Vallási nevelő munkáját nacionalista, kommunistaellenes szellem hatotta át. 1946-ban rendeletileg feloszlatták.

Gestapo: német fasiszta politikai titkosrendőrség, terrorszervezet. Vezetője 1933-ban Göring, 1934-től Himmler. 1945 után a nürnbergi nemzetközi bíróság háborús bűnös szervezetként bélyegezte meg, amelyet súlyos felelős-

ség terhel az emberellenes bűncselekményekért, a kínzásokért, a deportálásokért, a koncentrációs táborokért és a tömeges kivégzésekért Németországban és a németek által megszállt területeken.

Gyermekbarátok Országos Szövetsége: lásd Munkások Gyermekbarát Egyesülete.

Győrffy István Kollégium: (1942–1948) a szegény sorsú, tehetséges parasztfiatalok egyetemi tanulmányainak segítésére létrehozott intézmény. Elődje, a Bolyai János Kollégium, Győrffy István néprajztudós kezdeményezésére alakult 1939-ben. Emlékének adózva vette fel a kollégium 1942-ben a professzor nevét. A kollégium teljes autonómiát vívott ki magának, tagjainak többsége bekapcsolódott az antifasiszta mozgalomba. A német megszállás után a kollégiumot feloszlatták. A kollégisták illegalitásba vonultak, a Magyar Front irányításával németellenes propagandát folytattak az egyetemeken. Nagy szerepet játszottak a Magyar Diákok Szabadságfrontja létrehozásában. 1945-ben újjászerveződött, kezdeményezte a népi kollégiumi mozgalom megindítását.

Hungária Bajtársi Egyesület: (1921–1945) a műegyetemi hallgatók, végzett mérnökök nacionalista, soviniszta, fajvédő szellemű egyesülete. 1945-ben rendeletileg feloszlatták.

Hungarista mozgalom: lásd Magyar Nemzeti Szocialista Párt.

Katolikus Agrárifjúsági Leányszövetség, KALÁSZ: (1937–1946) a KALOT leánytagozata, a katolikus falusi leánykörök országos szervezete. 1946-ban feloszlatták.

Katolikus Agrárifjúsági Legényegyletek Országos Testülete, KALOT: (1935–1946) a katolikus egyház irányításával működő falusi legényegyletek országos szervezete. Vallási nevelő munkáját nacionalista, militarista szellem hatotta át. 1945 után újjászerveződött, demokráciaellenes tevékenységet folytatott. 1946-ban feloszlatták.

Katolikus Diákszövetség, KDSZ: (1921–1946) a katolikus egyetemi és főiskolai diákszervezetek koordinációs szervezete. Képviselte a tagszervezetek érdekeit a külföldi diákszövetségekkel és az állami szervekkel való kapcsolat fenntartásában. 1945 után újjászerveződött, részt vett a MEFESZ munkájában. Demokráciaellenes tevékenysége miatt 1946-ban rendeletileg feloszlatták.

Katolikus Leányok Országos Szövetsége, KLOSZ: (1910–1946) a katolikus egyház irányításával működő, különböző elnevezésű katolikus leánykörök országos szervezete. Hitbuzgalmi tevékenységét nacionalista, kommunistaellenes nevelés jellemezte. 1946-ban feloszlatták.

Keleti Arcvonal Bajtársi Szövetség: 1944 áprilisában létrehozott fasiszta fegyveres szervezet a keleti fronton harcolt katonákból. A Magyar Megújulás Pártja (Imrédy-párt) irányította a belső „rend" és a háború folytatásának elősegítése érdekében. Augusztusban, Imrédy bukása után a szervezet beszüntette működését. 1945-ben rendeletileg feloszlatták.

Keresztyén Ifjúsági Egyesület, KIE: (1892–1949) az angol YMCA (Young Men's Christian Association) mintájára alakult egyházközi és nemzetközi jelleggel. Magyarországon a református és az evangélikus egyház vezetésével működött. Hitterjesztési és szociális tevékenységet, nacionalista szellemű nevelést folytatott. 1944-ben németellenes ifjúsági csoportja csatlakozott a Magyar Ifjúság Szabadságfrontjához. 1945 után újraszerveződött, a MIOT tagszervezete volt.

Kommunista Ifjúsági Internacionálé, KII: (1919–1943) a Komintern irányításával működő nemzetközi ifjúsági szervezet. Elősegítette a kapitalista országokban a kommunista ifjúsági szervezetek megalakulását, nemzetközi akciókat szervezett a dolgozó ifjúság helyzetének javításáért, politikai és kulturális jogainak megvédéséért. Európa, Ázsia és Amerika sok országában voltak szekciói, 1935-ben VI. kongresszusa a fasizmus elleni harc érdekében felszólította a kommunista és a haladó ifjúsági szervezeteket az ifjúsági egységfront megteremtésére. 1943-ban, miután a III. Internacionálé feloszlott, a KII is beszüntette tevékenységét.

Kommunista Internacionálé, Komintern: (1919–1943) nemzetközi forradalmi proletárszervezet, amely különböző országok kommunista pártjait tömörítette. 1935-ben VII. kongresszusa a kommunista pártok feladatává tette az antifasiszta népfront megteremtését a fasizmus térhódítása, a háború ellen, a demokratikus társadalmi fejlődés biztosításáért. 1943-ban, a megváltozott nemzetközi helyzetre való tekintettel a Végrehajtó Bizottság kimondta feloszlatását.

Központi Egyetemi Szociális Iroda (KESZI): (1945–1948) diákjóléti szervezet, a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium diákszociális osztály irányításával működött. Ruha- és élelmiszersegélyt osztott a rászoruló egyetemi hallgatóknak, az állami ösztöndíjakat folyósította. 1947-ben sikerült

kiszorítani a KDSZ jobboldali vezetőit a szervezetből, ettől kezdve a MEFESZ érdekvédelmi tevékenységét szolgálta.

Leventeszervezet: (1921–1944) az ellenforradalmi rendszerben az állam által támogatott militarista ifjúsági szervezet a 13–21 éves fiatalok katonai kiképzésére. A leventeoktatók a kötelező foglalkozásokon az ifjúságot vakfegyelemre, fajvédő, soviniszta szellemben nevelték. Mint szervezet 1944-ben széthullott, de a nyilas hadvezetés a leventéket bevonulásra kötelezte, s a fiatalok ezreit Ausztriába és Németországba hurcolta.

Magyar Cserkészszövetség: (1912–1946) 10–18 éves fiúk, főként középiskolai diákok között szervezkedő cserkészcsapatok irányító szervezete. A cserkészmozgalom az önkéntesség alapján épült fel, nacionalista, katonás, valláserkölcsi neveléssel, az életkori sajátosságoknak megfelelő formák kialakításával – próbák, kirándulások, táborozások stb. – ifjúsági elitet akart kinevelni. 1946-ban demokráciaellenes tevékenysége miatt feloszlatták. Utóda a Magyar Cserkészfiúk Szövetsége lett, amely 1948-ban csatlakozott a Magyar Úttörők Szövetségéhez.

Magyar Diákok Szabadságfrontja: hét antifasiszta, kommunista irányítású egyetemi és főiskolai diákcsoport egységszervezete. 1944 november elején alakult, illegálisan működött. Felszólított minden egyetemi hallgatót a németek és a nyilasok elleni fegyveres harcra. November 18-án csatlakozott a Magyar Ifjúság Szabadságfrontjához.

Magyar Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Országos Szövetsége, MEFHOSZ: (1920–1946) a Horthy-korszak idején államilag támogatott diákszervezet az egyetemeken és a főiskolákon. A bajtársi egyesületek megalakulása után szerepe és jelentősége csökkent. 1946-ban feloszlatták.

Magyar Front: (1944 május–1944 november) a kommunisták kezdeményezésére alakult az illegalitásban harcoló pártok: a Békepárt, az SZDP, az FKP, az NPP és a legitimisták egy csoportja antifasiszta összefogásából. Propagandamunkát folytatott a szovjetellenes háború ellen, független, demokratikus Magyarországot követelt. 1944 novemberben közreműködésével létrejött a fegyveres ellenállás megszervezésére a Magyar Nemzeti Felkelés Felszabadító Bizottsága, amelynek tagjait Bajcsy-Zsilinszky Endrével együtt rövidesen letartóztatták. Utóda a felszabadított területeken létrejött Magyar Nemzeti Függetlenségi Front lett.

Magyar Függetlenségi Párt: (1947 július–1947 november) nyíltan antidemokratikus programmal fellépő neofasiszta párt. Az FKP-ból kilépett

Pfeiffer Zoltán képviselő alapította. Az 1947-es választások után a pártot feloszlatták.

Magyar Nemzeti Diákszövetség, MNDSZ: (1929–1946) a keresztény egyetemi és főiskolai diákszervezetek tevékenységét koordináló szervezet. Tagszervezetei voltak: a katolikus és a protestáns diákszövetségek, a Turul.

Magyar Nemzeti Szocialista Párt – Hungarista Mozgalom: (1937–1939) kis létszámú nemzetiszocialista pártok egyesüléséből létrejött, szélsőjobboldali szervezet. Szálasi Ferenc nyilas pártvezér irányította. Utóda a *Nyilaskeresztes Párt.*

Magyar Parasztszövetség: (1945–1947) gazdagparaszti érdekvédelmi szervezet. Az FKP jobboldali vezetői irányították, a munkásszakszervezetekkel szemben álló érdekképviseleti politikát folytatott. A falusi módosabb gazdák fiataljai között is szervezkedett. 1947-ben feloszlatták.

Magyar Szabadság Párt: (1946–1947) szélsőjobboldali polgári párt. Az FKP-ból kizárt Sulyok Dezső alapította. A burzsoá restaurációs törekvések érdekében lépett fel, politikai tevékenységével kudarcot vallott. Sulyok Dezső külföldre szökése után a párt feloszlott.

Márciusi Front: (1937–1939) a falukutató népi írók, a haladó szellemű antifasiszta ifjúsági csoportok összefogásából alakult. Politikai irányelveit 12 pontban foglalta össze. Követelte többek között a demokratikus szabadságjogok biztosítását, földreformot, a monopoltőke korlátozását, progreszszív adórendszert, tandíjreformot. 1939-ben felbomlott.

Munkások Gyermekbarát Egyesülete: (1917–1948) a Szociáldemokrata Párt irányításával működő egyesület a szegény sorsú gyermekek szociális támogatására. Nyaraltatást, kirándulásokat szervezett, segélyeket adott, gyermekotthonokat létesített. 1945 után a két munkáspárt együttműködése alapján a szövetség keretei között kibontakozott a gyermekek politikai nevelésére hivatott úttörőmozgalom.

Nemzeti bizottságok: (1944–1949) a felszabadított területeken létrejött népi, forradalmi szervek a koalíciós pártok tagjaiból. Nagy szerepet játszottak az új élet megindításában, a közigazgatás megszervezésében. 1944–1945-ben közigazgatási funkciókat is elláttak, később politikai szervként működtek.

Nemzeti Ellenállás Diákmozgalma, NED: az antifasiszta egyetemi hallgatók illegális szervezete. 1944 augusztusban alakult, tagjainak többségét a

Győrffy István Kollégium diákjai alkották. Röplapjaiban németellenes harcra buzdította a fiatalokat. Illegális lapja a „Szabad Diákfront" és a „Szabad Élet" volt. A NED kezdeményezte a Magyar Diákok Szabadságfrontja megalakítását.

Nemzeti Segély: (1945–1948) az MKP támogatásával alakult társadalmi szervezet. Fő feladatának tekintette Budapest élelmiszer-ellátásának társadalmi segítését, az anya- és csecsemővédelem, a tuberkolózis elleni küzdelem, a gyermekvédelem megszervezését. 1948-ban beolvadt a Magyar Vöröskereszt szervezetébe.

Nemzetközi Diákszövetség, NDSZ: (1946-tól) demokratikus nemzeti egyetemi és főiskolai diákszervezetek nemzetközi szervezete. A prágai alakuló kongresszuson elfogadott alapokmányában célkitűzésének tekintette, hogy szolgálja a világbékét, a népek barátságát, segítse a gyarmati és a félgyarmati, függő országok diákjait a gyarmatosítás, az imperializmus elleni küzdelemben, harcoljon az egyetemi oktatás demokratizálásáért, a diákok életkörülményeinek, anyagi helyzetének javításáért. Az NDSZ a DIVSZ tagja, állandó székhelye Prágában van.

Népfőiskola: (1936–1949) sajátos népművelési intézmény a 18–25 éves elemi iskolát végzett parasztfiatalok továbbképzésére. A népi írók és a falukutatók mozgalmának hatására létesítették. A téli hónapokban tartott tanfolyamokon a hallgatók társadalmi, túlnyomóan mezőgazdasági elméleti és gyakorlati ismereteket szereztek. 1945 után is működtek, a proletárdiktatúra győzelme után a népművelés más formái kerültek előtérbe.

Nyilaskeresztes Párt: (1939–1945) a hitleri fasizmus szellemét és módszereit másoló szélsőjobboldali párt. Szálasi Ferenc nyilasvezér irányításával működött, programként hirdette a német fasizmus magyarországi megvalósítását, a régi határok helyreállítását, a zsidó lakosság kiirtását, a népellenes háború támogatását minden eszközzel, a szociális demagógiát alkalmazta. A német fasiszták 1944. október 15-én fegyverrel segítették hatalomra. A nyilasok az ország még fel nem szabadított területein rémuralommal, totális mozgósítással segítették a németeket, részt vettek az ország kifosztásában, a tömeges gyilkosságokban. 1945 után a Népbíróság Szálasit és több nyilas vezetőt mint háborús főbűnöst halálra ítélte és kivégeztette.

Országos Ifjúsági Bizottság, OIB: (1929–1942) a szociáldemokrata pártszervezetek mellett működő ifjúsági csoportok irányító, vezetőtestülete. A KIMSZ erős befolyást gyakorolt tevékenységére, ifjúkommunista titkárai – Kulich Gyula, Ságvári Endre – vezetésével megvalósította a kommunista és a szociáldemokrata fiatalok akcióegységét. Részt vett az antifasiszta mozgalomban, több ifjúsági tüntetést szervezett a háború ellen. 1942-ben feloszlatták.

Pfeiffer-párt, lásd Magyar Függetlenségi Párt.

Revíziós Liga: (1927–1940) nacionalista, soviniszta szellemű szervezet. Az ellenforradalmi rendszer mozgalmat indított a trianoni béke revíziója érdekében, széles körű bel- és külföldi propagandát folytatott a régi határok helyreállítására. Ifjúsági tagozata a nagy mennyiségű propagandaanyag terjesztésében vett részt.

Schutz–Staffel, SS :(1925–1945) fasiszta terrorszervezet Németországban, különféle speciális osztagai voltak, melyek a terrorcselekmények egész sorát hajtották végre a német területeken, főleg a koncentrációs táborokban, valamint a megszállt országokban. A nürnbergi nemzetközi bíróság háborús bűnös szervezetnek bélyegezte.

Soli Deo Gloria Szövetség: (1921–1948) a református diákok vallási, nacionalista szellemű egyetemi és főiskolai szervezete. Internátusokat, menzákat, üdülőtelepet tartott fenn, szociális juttatásban részesítette szegény sorsú tagjait. Németellenes ifjúsági csoportja 1944 végén csatlakozott a Magyar Ifjúság Szabadságfrontjához. 1945 után újraszerveződött.

Sulyok-párt, lásd Magyar Szabadság Párt.

Szent István Bajtársi Egyesület: (1927–1945) a katolikus egyház pártfogásával, a Habsburg-dinasztia híveit tömörítette. 1946-ban feloszlatták.

Turul Szövetség: (1921–1945) a nacionalista, soviniszta, fajvédő szellemű egyetemi és főiskolai bajtársi egyesületek országos szervezete. 48 tagegyesülete működött, a magyar fasizmus kiszolgálója volt. Antiszemita tüntetéseket szervezett, verekedéseket provokált. 1945-ben rendeletileg feloszlatták.

Üzemi bizottságok: (1944–1948) az üzemekben, gyárakban, hivatalokban működő népi, forradalmi szervek. Fontos szerepük volt a termelés megindításában és ellenőrzésében, az újjáépítés feladatainak megoldásában. A két munkáspárt tagjai és pártonkívüliek vettek részt munkájában. 1946-tól az üzemi bizottságokba a SZIT képviselőjét is bevonták. 1948 után feladatkörét a szakszervezeti bizottságok vették át.

Volksbund: (1936–1945) a magyarországi németek szélsőségesen reakciós, fasiszta politikai szervezete. 1945-ben rendeletileg feloszlatták.

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

BBC – British Broadcasting Corporation (Angol Rádiótársaság)
BSZKRT – Budapest Székesfővárosi Közlekedési Rt.
BIT – Balkán Ifjúsági Tanács

DEK – Debreceni Egyetemi Kör
Diákszövetség – Magyar Diákok Nemzeti Szövetsége
DISZ – Demokratikus Ifjúsági Szövetség (A MADISZ rövidítése)
DIVSZ – Demokratikus Ifjúsági Világszövetség
DOKOSZ – Dolgozók Kollégiumainak Országos Szövetsége

Emericana – Szent Imre Bajtársi Egyesületek Szövetsége
EPOSZ – Egységes Parasztifjúság Országos Szövetsége

FÉKOSZ – Földmunkások és Kisbirtokosok Országos Szövetsége
FISZ – Független Ifjúsági Szövetség
FKP – Független Kisgazda-, Földmunkás és Polgári Agrárpárt
FÖJ – Freie Österreichische Jugend (Szabad Osztrák Ifjúság)

Gestapo – Geheime Staatspolizei (Titkos Államrendőrség)

GYOE – Gyermekbarátok Országos Egyesülete

IKIB – Ideiglenes Központi Intéző Bizottság
IPOK – Ipartestületek Országos Központja
ISK – Iskolák Sportköreinek Központja
ISS – International Student Service (Nemzetközi Diáksegély)
IUS – International Union of Students (Nemzetközi Diákszövetség)

KALÁSZ – Katolikus Agrárifjúsági Leányszövetség
KALOT – Katolikus Agrárifjúsági Legényegyletek Országos Testülete
KAOSZ – Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Szövetsége
KDSZ – Katolikus Diákszövetség
ker. – kerület
KESZI – Központi Egyetemi Szociális Iroda

KIE – Keresztyén Ifjúsági Egyesület
KII – Kommunista Ifjúsági Internacionálé
KIMSZ – Kommunista Ifjúmunkások Magyarországi Szövetsége
KP – Kommunista Párt
KISE – Központi Iskolai Sportegyesület
KPSZ – Katolikus Parasztifjúsági Szövetség
KISTEX – Kispesti Textilgyár
KISZ – Kommunista Ifjúsági Szövetség
KLOSZ – Katolikus Leányok Országos Szövetsége
Komintern – Kommunista Internacionálé
Komszomol – Vszeszojuznij Lenyinszkij Kommunyisztyicseszkij Szojuz Mologyozsi (Össz-szövetségi Lenini Kommunista Ifjúsági Szövetség)
KP – Központ

MABI – Magánalkalmazottak Biztosító Intézete
MADISZ – Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség
MAKE – Magyar Kollégiumi Egyesület
mb. – megbízott
MÁVAG – Magyar Állami Vas-, Acél- és Gépgyárak Rt.
MDNSZ – Magyar Diákok Nemzeti Szövetsége
MEFESZ – Magyar Egyetemi és Főiskolai Egyesületek Szövetsége
MEFHOSZ – Magyar Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Országos Szövetsége
MFSE – Magyar Főiskolai Sportegyletek Egyesülete
MINSZ – Magyar Ifjúság Népi Szövetsége
MIOT – Magyar Ifjúság Országos Tanácsa
MKP – Magyar Kommunista Párt
MKP KV – Magyar Kommunista Párt Központi Vezetősége
MLSZ – Magyar Labdarúgó Szövetség
MNDSZ – Magyar Nemzeti Diákszövetség
MNDSZ – Magyar Nők Demokratikus Szövetsége
MNFF – Magyar Nemzeti Függetlenségi Front
MOVE – Magyar Országos Véderő Egyesület

NDSZ – Nemzetközi Diákszövetség
NÉKOSZ – Népi Kollégiumok Országos Szövetsége
NISZ – Népi Ifjúsági Szövetség
NPP – Nemzeti Parasztpárt
NSB – Nemzeti Sport Bizottság

OIB – Országos Ifjúsági Bizottság
OTI – Országos Társadalombiztosítási Intézet

PB – Politikai Bizottság
PDI – Polgári Demokrata Ifjúság
PDP – Polgári Demokrata Párt
PETISZ – Pécsi Egyetemi Ifjúság Szervezete

PI Archívum – Párttörténeti Intézet Archívum
SDG – Soli Deo Gloria Szövetség
SS – Schutz-Staffel (Védosztag)

Szaktanács – Szakszervezeti Tanács
SZDP – Szociáldemokrata Párt
SZEFI – Szegedi Egyetemi és Főiskolai Ifjúság Egyesülete
SZEISZ – Szegedi Egyetemi Ifjúsági Szövetség
SZIM – Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalom
SZIT – Szakszervezeti Ifjúsági Titkárság, 1946-tól Szakszervezeti Ifjúmunkás- és Tanoncmozgalom
szocdem – szociáldemokrata
SZOT KL – Szakszervezetek Országos Tanácsa Központi Levéltár

TIÉM – Tanonc- és Ifjúmunkásotthon Építő Mozgalom
TIOSZ – Tanonc- és Ifjúmunkásotthonok Országos Szövetsége

UNRRA – United Nations Relief and Rehabilitation Administration (Egyesült Nemzetek Segélyezési és Újjáépítési Hivatala)
USAOJ – Ujedinjeni Szavez Antifasiszticske Omladine Jugoszlavije (Egyesült Jugoszláv Antifasiszta Ifjúsági Szövetség)
üb – üzemi bizottság

VAOSZ – Városi Alkalmazottak Országos Szövetsége
VKM – Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium
vm – vármegye

NÉVMUTATÓ

Aba Iván – 85, 354
Abai József – 376
Abód László – 317, 491
Abonyi József – 142
Ady Endre – 93
Alexits György – 404
Almássi János, dr. – 411
Ambrus István – 376
Angyal Zoltán – 376
Apró Antal – 369
Arnót Tibor – 455
Aschin Margit – 285
Augusztinovics Mária – 406
Ábrahám Dezső – 240
Áldor Tamás – 447
Árkosy István – 383
Babóti J. – 314
Bajcsy-Zsilinszky Endre – 13, 143, 145, 185
Balajti Sándor – 455
Balogh Elek – 493
Balogh István, páter – 317
Balogh Lajos, ifj. – 452
Balogh László – 493
Baltics, Milutin – 220
Balyó Mária – 48, 224
Barabás György – 455
Barabás József – 136
Baradlai Adrienne – 405–406
Barankovics István – 314–315
Baranyai Tibor – 60, 151–152, 205, 234, 280, 285, 316, 394–395, 451–452, 460, 463
Barta Ferenc – 240
Bartos Ernő – 383
Bartos István – 383
Battos János – 376
Bálint József – 205, 263–264, 288, 314, 317
Bálint Sándor – 314
Bán (Rozmayer) Antal – 151–152, 156–157, 280, 322–323, 359, 370, 375, 477
Bán Róbert – 366
Bánás György – 314–315
Bányai Béla – 406
Bárd András – 161
Bárdossy László – 61
Bechtler Péter – 322–323
Benda Zsuzsa – 285
Bengston, Preben – 409–410
Berecz Elemér – 455
Bernáth József – 106
Berzsenyi Dániel – 260
Bevin, Ernest – 453
Béki Ernő – 185, 405
Bérces Jenő – 60, 235, 285
Béres Tibor – 79, 235, 491
Bimbli, Aleko – 220
Biro Lívia – 136
Blatyin, Anatolij – 301, 303–306
Blum, Léon – 453
Bod Péter – 55–56
Bodnár János – 34
Bodó Zoltán – 455
Bodonyi Pál – 411, 453, 455, 478
Bodor István – 411
Bolgár Andor – 493

Boóc Imre – 188
Borsos János – 136
Borsos Rózsi – 142
Borsos Sándor – 90, 263–265, 288, 291, 316, 408–410, 423, 490
Boysson, Guy de – 96
Bölcsföldi Andor – 102, 408–409, 423, 451–452, 460
Brugovitzky Gellért – 285
Bursits Tibor – 455

Czapik Gyula – 314
Czében Alice – 455
Csanak István, dr. – 406
Csank István – 376
Csapó András – 455
Csatári Dániel – 14
Csáki Margit – 455
Császár Béla – 144
Cserhalmi László – 24
Csethő Miklós – 383
Csűrös Zoltán – 446

Darvas József – 46, 73, 206, 318
Dálnoki Miklós Béla – 139
Dávid Katalin – 447
Debreceni József – 382
Dejcző Gábor – 223
Dersi Gyula – 91
Dezsényi Rudolf – 285
Dénes István – 27, 30, 60, 67, 75, 79, 107, 184, 235, 240, 263, 265, 280, 285, 288, 291, 303, 309, 322, 343, 346, 369, 382, 394–395, 408–409, 422–423, 456, 462, 478, 490–492
Dibó Arisztid – 103, 405–406
Dinnyés Lajos – 484
Diósszilágyi Zoltán – 319
Dobó József – 107, 110, 395, 411, 431, 453, 455, 478, 490–492
Dolinszky János – 447
Domonyik Mária – 136
Dósai István – 79
Dögei Imre – 369
Dőry Zoltán – 390
Drahos Lajos – 303
Drösler János – 411, 490–491

Egri György – 291, 309, 316
Elters György – 455
Erdei Ferenc – 46, 48, 73, 122, 206, 208, 219–220
Erdélyi György – 316
Erdős Ilona – 223
Erős Ferenc – 451–452
Eszeniger Mária – 383
Esztergom Ferenc – 203

Faddy Otthmár – 48
Farkas Ilona – 136
Farkas Imre, dr. – 206
Farkas Mihály – 99, 159, 251, 369, 422
Fábián László – 455
Fehér István – 136
Fehér Miklós – 136
Feles György – 452
Fellegi Tamás – 405
Ferenczi Edmund – 321
Fésű Béla, ifj. – 455
Fikly Kálmán – 455
Finagenov, Anatolij – 306
Fjedorov, Jevgen – 232
Fomicsov kapitány – 220, 225
Forgách István – 48, 133–134
Forgács János – 452
Földes Vilmos – 447
Franco y Bohamonde, Francisco – 453
Friedenstein Éva – 136
Friedmanszki Béla – 223

Galambos (Hahnel) József – 142
Gallovich Tibor – 26, 30, 165, 289
Gábor Zoltán – 285
Gál Sándor – 411, 455
Geist Róbert – 411
Gerencsér Zsigmond – 406
Gergely Mihály – 222
Gergely Miklós – 235
Gergely Viktor – 14
Gerő Ernő – 11, 126, 147, 161
Gosztonyi János – 85, 102, 110, 354, 431, 490–492
Göncz Árpád – 317, 319
Greicz László, ifj. – 223

Grohman, Josef – 446
Grósz (Orosz) Dezső – lásd Orosz
Grősz József – 314
Grummel Rózsa – 383
Gulyás András – 383
Gulyás Ferenc – 285
Gyarmati József – 455
Gyarmati Katalin – 55
Gyebrovszki János – 222–223
Gyenes Antal – 18–19, 46, 73, 136, 141, 208, 318, 369, 422, 478, 491–492
Gyenge Zoltán – 136
Gyöngyösi János – 220
Győrffy Sándor – 53, 79, 86, 354
Gyulai Éva – 136
Gyurkó László – 406
Gyuró Béla – 447

Habna Erzsébet – 383
Hahnel (Galambos) József – lásd Galambos
Haidinger Ilona – 285
Hajdu Lajos – 495
Halász – 314
Halász György – 10, 125, 133
Halász József – 291
Hamvas István – 48
Harasztosy László – 455
Hartay András – 493
Haverla Tibor – 455
Hazai Jenő – 18–19, 24, 52, 136–137, 141–143, 146, 159, 235, 237, 251, 364
Hám Jenő – 54, 86, 90, 240, 309, 314, 317
Hám Tibor – 90
Hámori Ottó – 411
Hász István – 309
Hegedüs András – 18–19, 24, 30, 48, 79–80, 136, 141–143, 207, 222, 235, 261, 329, 331, 369, 395, 431
Hegedüs Erzsébet – 79
Hegedüs László, S. – 102
Hemela (Hidvégi) Sándor – lásd Hidvégi
Hencz Ferenc – 411
Herczeg Ferenc – 262
Herman József – 319–320, 322
Heténvi Géza – 56
Hidvégi (Hemela) Sándor – 142
Hiripi József – 143, 145
Hódi Sándor – 122
Hoffmann Béla – 383
Holló Erzsébet – 14
Hollós Ervin – 10, 16, 20, 23–24, 42, 48, 52, 54, 79, 145, 147, 159, 216, 235, 239–240, 369, 422, 478, 491–492
Horthy Miklós – 35, 126
Horváth Gyula – 383
Horváth István – 285
Horváth János – 455
Horváth Katalin – 136
Horváth Károly – 136, 280
Horváth Pál – 455
Horváth Zoltán – 206–207
Huber Róbert – 491

Imre Lajos – 40, 64–65, 89, 263–264, 317
I. István, király – 407

Jakabfy Ernő – 383
Jamrich József – 136
Jánky Kálmán – 187, 432
Jánosi Ferenc – 136
Jánosi Sándor – 205, 291, 408, 423
Járfás Teréz – 383
Jelinek Ferenc – 60, 285
Jobba István – 455
Jónás Pál – 47, 53, 56, 86, 223, 240, 263, 288, 309, 319–320
József Attila – 35, 84, 93, 343
Juhász István – 455
Juhász János – 383
Juhász Kálmán – 46, 208
Juhász Lajos – 411
Justus Pál – 249, 316, 359

Kapusztyin, Jevgenyij – 303, 305–306
Karácsony Sándor, dr. – 46, 79, 173, 208, 359
Kardos László, dr. – 24, 72–73, 105, 318

Karner Vilmos – 383
Kasza Teréz – 48
Katona Rezső – 376
Kádas (Koblencz) István – 395, 408, 423, 455, 458, 478, 490–491
Kádár János – 462
Kádár Jenő – 93, 394–395
Kállai Gyula – 79, 161
Kelemen Oszkár – 455
Kelen Béla – 364, 478, 491–493
Kende István – 32, 38, 48, 55, 160–162, 169, 187, 189, 199, 221, 235, 242, 261
Kenéz – 376
Kerek Gábor – 73, 103, 318, 404, 406, 423, 432, 491
Kerekes Ernő – 382, 406
Kerekes (Kutsera) Pál – 79, 142, 285
Keresztes Tibor – 48, 79, 224, 289, 491
Keresztúry Dezső – 80, 250, 341
Kerékgyártó Elemér – 242
Keserű János – 447
Keszelice Lajos – 136
Kétli Erzsébet – 383
Király László – 48
Kis András – 14, 48, 69, 223
Kis Szaléz, páter – 64
Kisházi Ödön – 280, 395
Kiss András – 376
Kiss Imre – 455
Kiss István, dr. – 405
Kiss József – 16, 30, 48, 79, 161, 184, 187, 491
Kiss Kálmán – 455
Kiss Károly – 159, 161
Kiss Margit – 383
Kiss Sarolta – 285
Kiss Sándor – 24, 30, 143, 159, 205
Klári Katalin – 406
Koblencz (Kádas) István – lásd Kádas
Kodolányi János – 249
Kolping, Adolf – 313, 319
Komócsin Mihály, ifj. – 10, 16, 48, 223
Komócsin Zoltán – 9–10, 123, 125, 133–134, 364
Komlós – 151
Kontra György – 405–406
Koós Béla – 18–19, 24, 48, 54, 79–80, 136–137, 140–141, 143, 146, 159, 161, 223, 235, 300, 331–332, 491
Kossa István – 79, 161, 322–323, 341, 343, 345, 395, 462
Kossuth Lajos – 139, 287, 334, 407, 438, 484–485
Kovács Imre – 90, 186
Kovács Imre – 285
Kovács István – 369
Kovács László – 136
Kovács Magda – 79
Kovács Rudolf – 136
Kovács Vilmos – 406
Köböl József – 369
Krasznai Tibor – 455
Kukk György – 14
Kulich Gyula – 12
Kurucz István – 48, 79, 223, 493
Kusa Emil – 376
Kutas István – 136
Kutsera (Kerekes) Pál – lásd Kerekes

Laczkó István – 10
Ladányi Benedek – 10
Lajtai Vera – 27, 54, 60, 223, 234–235, 256, 280, 285, 395, 458, 491, 493
Lakatos Imre – 14
Lakos János – 452, 455
Lakos (Leitner) Sándor – 30, 136
Lasztics, Ljubomir – 490–491
Láng György – 27, 60, 234–235, 280, 285
Lányi Ákos – 56
Lányi Béla – 54–55, 62, 242, 262–264, 288
László Lenke – 79
Leitner (Lakos) Sándor – lásd Lakos
Leitner Vera – 234, 280
Lelkes Lajos – 406
Lemhényi Jenő – 14
Lendvai Csaba – 89, 263–264
Lenin, V. I. – 140
Levandovszky Mária – 383
Liska Éva – 406
Litvay Tamás – 263, 288
Lőkös Gyula – 60, 234, 285
Lőrincz Tamás – 56, 447
Luca Oszkár – 383
Lukács Sándor – 432

Magyar Ferenc – 315
Magyar Jánosné – 383
Majthényi Béla – 122
Makai Imre, dr. – 48, 221
Makó András – 408
Makrai – 315
Markó István – 383
Markotány István – 136
Marosán György – 249
Matusek Tivadar – 222
Márkus József – 383
Márton Dezső – 288
Márton János, ifj. – 455
Mátrai József – 395
Mátyus László – 317
Medve Zsigmond – 53, 319
Meggyesi Sándor – 315
Mezei László – 455
Mező Zsuzsanna (Szűcs Ferencné) – 56, 240, 318–322
Mérő Ignác – 411
Mészáros Sándor – 383
Mihályi György – 452, 455
Mikó Zoltán – 410, 491
Mindszenty József – 52, 62, 454
Mizsei Béla – 317
Mlecskov, Ilja Petkov – 220
Moch, Jules – 453
Mohácsi István – 368
Molnár Erik – 281
Molnár Ernő – 455
Molnár Éva – 383
Molnár Lajos – 455
Molnár László – 79
Molnár Sándor – 455
Molnár Vilmos – 459
Molnár Zoltán – 136
Móró István – 144
Morva Zsuzsa – 102
Müller Antal – 395

Nagy András – 55, 319–320
Nagy Antal, Sz. – 455
Nagy Ferenc – 65, 185, 317, 341, 345–346, 442, 453
Nagy Gyula (KIE titkára) – 288, 309
Nagy Gyula – 383
Nagy Imre – 219
Nagy József, K. – 221
Nagy Júlia – 383
Nagy Lajos – 73, 318
Nagy Magda, K. – 56, 85, 382
Nagy Tibor – 14
Nagy Zsigmond, S. – 110, 483, 490–492
Navratil Éva – 383
Nádor György – 408, 423, 490–491
Nedeczky Anna – 383
Nedeczky Erzsébet – 383
Nedeczky László – 24
Nemes Dezső – 395
Nenni, Pietro – 372
Neruzsil István – 136
Németh Ferenc – 455
Németh János – 455
Németh Kató – 136
Németh László, író – 208, 249
Németh László – 56, 90
Németi János – 14
Németi József – 14
Nonn György – 18, 20, 58, 61–62, 64, 68–69, 75, 77, 79, 110–111, 159, 205, 208, 261, 263–265, 288, 291, 303–305, 309, 311, 322, 324, 326, 329, 369, 382, 408–410, 422–423, 462, 478, 485, 490–493
Novák György – 455
Nógrádi Sándor – 369
Nyeste Zoltán – 24, 30

Odescalchi Lajos – 143, 145
Oktyabrszkaja, Faina – 306
Olaj István – 376
Olt Károly – 369

Oltvai Ferenc – 35
Orbán László – 159, 185, 369
Orosz (Grósz) Dezső – 48
Ortutay Gyula – 104–105, 187, 434, 438, 446
Ozvári György – 91, 102, 382, 409, 422–423, 434, 447, 491
Ónodi Irma – 14

Paál Jób – 14–15
Pagella József – 455
Pakesz Gusztáv – 405–406
Palotás Mihály – 144
Pallos Bernardin – 327
Patkó Imre – 109
Pál József – 491
Páldi István – 376
Pálffy György – 79
Peredi Mária – 56, 86
Petőfi Sándor – 93, 139, 260, 333, 377, 407, 438, 484–485
Petőházi, dr. – 259
Petrák Ferenc – 24, 27, 161, 171, 234–236, 244, 280
Petrescu, Titel C. – 372
Petri Pálné – 405–406
Petrus Róbert – 376
Peyer Károly – 89–90, 249, 359, 370–374, 410
Péczeli Zoltán – 455
Pécsi Ferenc – 285
Pécsi (Pollner) János – 61, 235–237, 395, 493
Pénzes Zoltán – 455
Péteri István – 101, 107, 395, 403, 455, 462, 478, 491–492
Pfeiffer Zoltán – 442
Pintér István – 208
Pintér Péter Pál – 249
Pintér Richárd – 285
Piros László – 156
Platthy Pál – 169
Pogyor István – 250
Polgár Andor – 285
Pollner (Pécsi) János – lásd Pécsi
Pőcze Tibor – 136
Progner Róbert – 383
Pukánszki Béla – 173
Puruczki Béla – 406

Radó Antal – 14–15
Ragulszkaja, Nyina – 302, 305–306
Rajk László – 69, 73, 81, 106, 251, 341
Ramadier, Paul – 453
Raumann Kató – 285
Ravasz János – 30, 48, 222
Rácz István, B. – 24, 30, 62, 65, 88, 150, 205, 288, 317
Rácz Tamás – 394–395, 478
Rákosi Mátyás – 50, 76, 79, 110, 159, 184, 199, 223–224, 247, 280, 341, 345–346, 484
II. Rákóczi Ferenc – 407
Redlinger, Leopold – 220
Rehák Ferencné – 383
Reimann József – 223, 406
Réti Ervin – 406, 455, 478
Réti László – 161
Révai József – 46, 106, 206–208, 219, 251
Ries István – 79
Ritter Tibor – 406
Rosner György – 452
Rozmayer (Bán) Antal – lásd Bán
Rózsa József – 133

Saillant, Louis – 276
Saragat, Giuseppe – 372
Sattler Tamás – 47, 53, 56
Sági György – 285
Ságvári Endre – 12, 18, 136, 465
Sáli Tamás – 285, 455
Sámán Márton – 459
Sándor Judit – 390
Sándor György – 493
Sánta Pál – 280
Sárkány István – 56
Sárközi Sándor – 136
Scheer László – 411
Scheer Magda – 136
Schelly Ottó – 455
Scholtz Gyula – 406
Schultheisz (Somogyi) Sándor – lásd Somogyi
Schumacher, Kurt – 372
Schussbaum József – 136
Sebes István – 235, 251
Sebők Éva – 452, 455
Selinkó István – 285, 455
Siklósi Imre – 493
Sipos Gyula – 16, 133
Sipőcz Miklós – 285
Somogyi (Schultheisz) Sándor – 107, 395, 411, 453, 455, 478, 491
Soós András – 136
Soós Andrásné – 136
Soós Levente – 14
Ster József – 376
Sulyok Dezső – 91, 373, 442
Surányi Elvira – 184
Surányi László – 490–491

Szabó Ákos – 447
Szabó Árpád – 34, 173
Szabó Béla – 136
Szabó Erzsébet – 406
Szabó Ferenc, ifj. – 221
Szabó Gergely – 46, 73, 210, 318, 354, 369
Szabó Kálmán – 91, 439, 446
Szabó Lóránt – 122
Szabó Pál, S. – 309, 317
Szabó Zoltán – 30, 46, 48, 55, 79, 185, 206–207, 219, 221
Szakasits Antal – 268, 322
Szakasits Árpád – 102, 280, 341, 345–346, 383, 397, 462, 484
Szakál Géza – 136
Szalai Béla – 19, 24, 53, 91, 136, 141–142, 207, 235, 364, 408–409, 423, 444, 446–447, 478, 490–492
Szalai Gábor – 493
Szamay Lajos – 36, 186–188
Szálasi Ferenc – 135, 137, 140, 397
Szállai József – 143
Szántó Mária – 188
Szávai Nándor – 405–406
Szebenyi – 314
Szegedi Edit – 452, 455
Szendi György – 136
Szendrő Sándor – 369, 422, 478, 491–492
Szent István – lásd I. István király
Szepánszky Gábor – 61
Széchenyi István, gróf – 407
Széchy András – 30, 491
Székely Beáta – 47, 53, 176
Székely Éva – 328
Székely László – 455
Székely Tamás – 24
Szigeti Gyula – 455
Szikra Sándor – 18–19, 24, 30, 136, 138, 140–144, 146, 184, 188
Szilágyi Lajos – 411
Szilánk András – 285, 395
Szirmai István – 369, 422, 475
Szitnyikov, Anatolij – 301–303, 306
Szőke Ilona – 383
Szőllőssy Tibor – 223
Szőnyi Tibor – 369
Szűcs Ferenc – 136
Szűcs Ferenc – 455
Szűcs Ferencné – lásd Mező Zsuzsanna
Szűcs György – 317
Sztálin, J. V. – 265, 304

Takács Ferenc – 169, 171
Takács János – 285
Taller György – 142
Tamás György – 405–406
Tamás István – 235, 395
Tardos András – 18, 493
Táncsics Mihály – 484–485
Teleki Géza, gróf – 249
Tildi István – 133
Tildy Zoltán – 24, 31, 73, 79, 110, 150, 251, 291, 307, 317, 322–323, 345–346, 377, 484, 490
Tildy Zoltán, ifj. – 250
Tisza István, gróf – 34, 172–174
Tito, J. B. – 220
Toháti Éva – 383
Tóth – 405
Tóth Benedek – 73, 318

Tóth Dezső – 19, 136, 141
Tóth Ferenc – 285
Tóth Géza – 60, 285, 455, 462
Tóth János – 102, 423, 431, 490–492
Tóth Kálmán, dr. – 205
Tóth László – 235
Törköly Ferenc – 10
Török Antal – 455
Török István – 10
Török Lajos – 455
Turcsányi Lajos – 48, 79–80, 223, 327–328

Vaád Ferenc – 323
Vadász László – 493
Vajda Imre – 319–321
Varga Béla – 65, 359
Varga Elek – 152
Varga Gyula – 455
Varga Iván – 406, 452
Varga (Warscher) Sándor – 366
Varsányi – 237
Vas Zoltán – 161
Vatai László – 53, 90, 206–207, 250
Vág Ottó – 103, 406
Vágvölgyi (Wiener) Tibor – 151, 152
Vámos Adél – 328
Várhegyi György – 103, 404, 406, 478, 491–492
Várhelyi Endre – 205
Várkonyi Kató – 406
Várkonyi Mihály – 455
Várnai Ferenc – 136
Váró György, dr. – 152
Veres Péter – 79, 110, 219, 341, 345–346, 446
Vér I. Zoltán – 240
Vértes Imre – 395
Vértes Márton – 79
Victor János – 408–409, 423, 491
Vidos Tibor – 223
Vigh Péter – 56
Vincze Imre – 406
Viski László – 404, 406
Vitéz Hédi – 18–19, 136, 141–143
Vojnova, Lidia – 232
Vornyák Anna – 383
Vorosilov, K. J. – 484
Vörös János – 139, 219

Wagner József – 406
Warscher (Varga) Sándor – lásd Varga
Weich Kázmér – 285
Weinberger Gréti – 136
Weisz Frida – 136
Weisz Henrik – 136
Werner Endre – 452
Weszter Gyula – 366
Wiener (Vágvölgyi) Tibor – lásd Vágvölgyi
Wittek Géza – 285

Zala Ferenc – 369
Zalai Emil – 93, 395
Zamercev, I. T. – 442
Zentai Béla – 446
Zoltánka Viktor – 47, 56, 86, 208
Zságot Irén – 328
Zsedényi Béla – 219

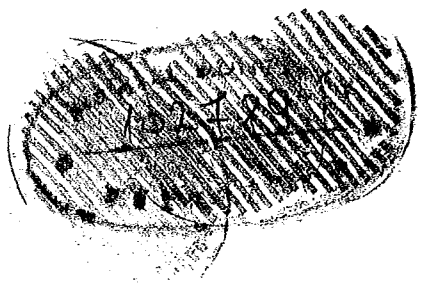

TARTALOM

Az ifjúsági mozgalom történetének fő vonásai. 1944–1948.. 9
Szerkesztői tájékoztató 113

IRATOK

1944

1. A Kommunista Ifjúsági Szövetség szegedi szervezetének jelentése a városi pártvezetőséghez megalakulásáról és működéséről (1944 október) 121
2. A KISZ szegedi szervezetének beszámolója első nyilvános gyűléséről (1944. október 20.) 123
3. Jegyzőkönyv a Magyar Kommunista Párt szegedi, orosházi, hódmezővásárhelyi és makói szervezeteinek együttes üléséről: javaslat a demokratikus ifjúsági szövetség létesítésére (1944. november 9.) 126
4. A debreceni „Néplap" cikke a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség megalakulásáról (1944. december 7.) 127
5. A KISZ szegedi szervezetének javaslata a MADISZ létrehozására és célkitűzéseire (1944. december 31.) 128

1945

6a. A MADISZ szegedi szervezetének jelentése alakuló gyűléséről és szervező munkájáról (1945. január 7–14.)..... 133

6b. A MADISZ szegedi szervezetének kiáltványa Magyarország ifjúságához (1945. január 7.) 135
7. Jegyzőkönyv a MADISZ budapesti alakuló üléséről (1945. január 22.) 136
8. Jegyzőkönyv a MADISZ ideiglenes budapesti vezetőségének üléséről (1945. január 27.) 142
9. Hollós Ervin jelentése a budapesti ifjúsági szervezkedés helyzetéről, a MADISZ ideiglenes országos vezetősége megválasztásáról (1945 január–február) 145
10. A Független Kisgazda Párt ideiglenes ifjúsági vezetőjének tervezete a pártvezetőséghez az önálló ifjúsági szervezet létrehozásáról (1945 február)..... 148
11. Az Ifjúszocialista Szövetség jelentése Bán Antalhoz a szociáldemokrata ifjúsági szervezkedés helyzetéről (1945. február 5.) 151
12. A „Szabad Ifjúság" közli a MADISZ felhívását a magyar ifjúsághoz (1945. február 9.) 153
13. A Szakszervezeti Tanács körlevele a szakszervezetekhez ifjúsági csoportok létrehozásáról (1945. március 8.) 156
14. Bán Antal levele az SZDP pécsi vezetőségéhez a pártifjúsági szervezet megalakításáról (1945. március 27.) 156
15a. A Magyar Kommunista Párt Központi Vezetőségének határozata a MADISZ tevékenységéről és feladatairól (1945. március 28.) 158
15b. Az MKP titkársági ülésének határozata (1945. április 4.) . 160
16. Kende István jelentése a MADISZ munkájáról (1945. április 10.) 162
17. A SZIT átirata Takács Ferenc iparügyi miniszterhez a tanonckövetelések ügyében (1945. április 22.) 169
18. A Debreceni Egyetemi Kör bölcsész hallgatóinak követelései az egyetemi élet demokratizálására (1945. április 23.) 172
19. Tudósítás a budapesti fiatalok május elsejei felvonulásáról (1945. május 1.) 175
20. A MADISZ Diákközpont felhívása az egyetemi ifjúsághoz (1945. május 12.) 176

21. A Magyar Kommunista Párt irányelvei a pártszervezetekhez az ifjúsági munkáról (1945. május 15.)..... 178
22. A „Magyar Ifjúság" beszámolója az ifjúsági ankétról (1945. május 26–27.)..... 185
23. Kende István beszéde a kommunista ifjúsági vezetők értekezletén a MADISZ eredményeiről, hibáiról, a kommunista fiatalok feladatairól (1945. június 18.) 189
24a. A MADISZ-központ az újjáépítés érdekében táborokba és a munkabrigádokba hívja a fiatalokat (1945. július 7.) ... 201
24b. A MADISZ-központ felhívásának hatása. Az ifjúsági rohammunka eredményei (1945. július 8–augusztus 16.) 201
25. Kísérlet a jobboldali ifjúsági szervezetek akcióegységének megteremtésére. A hódmezővásárhelyi ifjúsági találkozó határozata (1945. július 14–16.) 203
26a. Az egyetemi és főiskolai hallgatók balatonlellei konferenciája (1945. augusztus 8–12.) Nonn György jelentése [1945. szeptember 22.] 205
26b. A balatonlellei konferencia elvi nyilatkozata (1945. augusztus 12.) 208
26c. Az egyetemi ifjúság követelései a balatonlellei konferencián (1945. augusztus 12.) 211
27. A MADISZ-központ jelentése a megyei titkári értekezlet alapján az ifjúsági szövetség országos helyzetéről (1945 augusztus) 213
28a. A MADISZ első kongresszusa (1945. szeptember 13–15.) Tudósítás a kongresszus eseményeiről [1945. szeptember 22.] 219
28b. A MADISZ első kongresszusának határozatai. [1945. szeptember 22.] 225
28c. A Szovjet Ifjúság Antifasiszta Bizottságának üdvözlő távirata a MADISZ-hoz [1945. október 8.] 231
29. A SZIT jelentése a megalakulásától kezdve végzett mozgalmi tevékenységről (1945. szeptember 18.) 232
30. Jegyzőkönyv az MKP KV Ifjúsági Titkársága üléséről, a választási agitáció megszervezéséről (1945. október 1.).... 235

31a. A MADISZ felirata az Ideiglenes Nemzeti Kormányhoz az ifjúság megsegítéséért (1945. október 20.) 237
31b. Az ifjúsági szervezetek közös nyilatkozata a MADISZ-akció egységes vezetéséről (1945. október 30.) 240
32a. A DIVSZ alakuló kongresszusa (1945. október 29–november 10.). Beszámoló a magyar küldöttség munkájáról [1946 január–február] 241
32b. A DIVSZ alakuló kongresszusának felhívása a világ ifjúságához (1945. november 10.) 242
33. A SZIT levele a Hofherr-gyár üzemi bizottságához a tanoncbérek és a szakmai oktatás rendezéséről (1945. november 12.) 243
34. Az MKP KV Ifjúsági Titkárságának jelentése az ifjúságpolitikai helyzetről (1945 december) 244

1946

35a. A MADISZ- és a SZIT-fiatalok a széncsatában (1946 január–július). A MADISZ és a SZIT felhívása Nagy-Budapest ifjúságához (1946. január 6.) 255
35b. A Tatabányán dolgozó budapesti fiatalok nyílt levele az „Ifjúság" szerkesztőségéhez (1946. január 5.) 256
35c. Tudósítás a felsőgallai MADISZ-fiatalok rohammunkájáról (1946. január 20.] 257
35d. Hírek a vidéki MADISZ-szervezetek rohammunkájáról [1946 február–július) 258
35e. A szombathelyi Közkórház igazgató főorvosának köszönőlevele az ajkacsingervölgyi MADISZ-hoz (1946. július 31.) 259
36. A MADISZ országos értekezletének határozata az ifjúság megsegítéséről, a köztársasági államforma és a DIVSZ programja elfogadásáról (1946. január 6–7.) 259
37. A MÁVAG üzemi bizottság elnökének levele Lányi Béla főtitkárhoz a SZIM üzemi szervezése ellen (1946. január 30.) 262

38. Jegyzőkönyv az ifjúsági szervezetek megbízottainak értekezletéről: megállapodás a közös intéző bizottság megalakításában, annak programjában (1946. február 5.) 263
39a. A SZIT első kongresszusa (1946. március 1–2.) Részlet Dénes István titkár beszámolójából (1946. március 1.) ... 265
39b. A SZIT első kongresszusának határozatai [1946. március 5.] 281
40. A Magyar Ifjúság Országos Tanácsa felhívása a magyar ifjúsághoz megalakulásáról és célkitűzéseiről (1946. március 4.) 286
41. Tudósítás a MADISZ Sportközpont tisztújító közgyűléséről (1946. március 28.) 289
42. A demokratikus ifjúsági szervezetek tiltakozó gyűlésének határozata (1946. május 8.) 290
43. A MADISZ országos vezetőségének felhívása szervezeteihez és tagjaihoz munkaverseny szervezésére (1946. május 31.) 291
44. Az MKP KV Ifjúsági Titkárságának körlevele az ifjúsági megbizottakhoz a MADISZ és az úttörőmozgalom támogatásáról (1946 június) 293
45. Tudósítások a szovjet ifjúsági küldöttség magyarországi látogatásáról (1946. június 5–26.) 300
46. A Győrffy István Kollégium felhívása a népi kollégiumokat építő mozgalom megindítására (1946. július 10) 306
47. Jegyzőkönyv a MIOT üléséről: határozatok politikai kérdésekről, a működési szabályzat elfogadásáról (1946. július 13.) 309
48. Az MKP KV Ifjúsági Titkárságának jelentése a reakciós ifjúsági egyesületek feloszlatása után kialakult helyzetről (1946. augusztus 15.) 313
49. A szociáldemokrata ifjúsági vezetők jelentése az SZDP politikai bizottságához a Nemzetközi Diákszövetség alakuló kongresszusán részt vett magyar delegáció munkájáról (1946. szeptember 15.) 319
50. Tudósítás a Tanonc- és Ifjúmunkásotthon Építő Mozgalom megindításának értekezletéről (1946. szeptember 16.) 322

51a. A MADISZ második kongresszusa (1946. október 9–12.) Részletek az elhangzott beszámolókból [1946. október 12–18.] 324
51b. A MADISZ második kongresszusán elfogadott program [1946. október 12.] 332
51c. A MADISZ második kongresszusa nevében az országos vezetőség táviratokat küld a kormány és a pártok vezetőihez a demokratikus ifjúság követeléseiről [1946. október 25.] 341
52. A SZIT jelentése akcióprogramjának eredményeiről (1946 október–november) 342
53. A haladó szellemű egyetemisták konferenciájának kiáltványa a magyar társadalomhoz az egyetemi hallgatók követeléseiről, a MEFESZ hibáiról és feladatairól (1946. november 9–10.) 347

1947

54. Az MKP KV Ifjúsági Titkárságának jelentése az MKP Szervező Bizottságához az ifjúságpolitikai helyzetről, az aktuális feladatokról (1947. január 10.) 359
55. A SZIM baloldali ifjúsági vezetőinek állásfoglalása a Peyer-memorandumról (1947. január 17.) 370
56. A salgótarjáni nagy- és kisüzemek ifjúmunkásainak és tanoncainak memoranduma az Iparügyi Minisztériumhoz és a Szakszervezeti Tanácshoz követeléseikről (1947. január 21.) 374
57. Az Országos 48-as Ifjúsági Bizottság felhívása a magyar ifjúsághoz a centenáriumi mozgalom meghirdetéséről (1947. január 30.) 376
58. A FISZ felhívása vidéki szervezeteihez tagságának és vezetőinek felülvizsgálatáról (1947. február 8.) 379
59. A budapesti ifjúság tiltakozó nagygyűlésének határozata a köztársaságellenes összeesküvésről (1947. március 1.) 381
60. A Hutter és Lever Rt. SZIT-csoportjának levele Szakasits Árpádhoz a SZIM üzemi szervezésének megakadályozásáért (1947. március 7.) 383
61. Az MKP KV Ifjúsági Titkárságának körlevele az ifjúsági megbizottakhoz a diákpolitikáról (1947. június 9.) 384
62. A MADISZ Országos Választmányának határozata: üdvözli a Függetlenségi Front választási győzelmét, és felszólítja tagjait a centenáriumi ifjúsági mozgalom fokozottabb támogatására (1947. szeptember 24.) 387
63. A MIOT felterjesztése a köztársasági elnökhöz a centenáriumi ifjúsági mozgalom féléves eredményeiről (1947. szeptember 29.) 389
64. Sajtóbeszámoló a NÉKOSZ egyéves működésének eredményeiről (1947. október 2.) 392
65. A TIOSZ jelentése a Tanonc- és Ifjúmunkásotthon Építő Mozgalom munkájáról (1947. október 7.) 394
66. A „Szocialista Fiatalok" közli a SZIM baloldali ellenközpontjának programadó vezércikkét „Mit akarunk..." címmel (1947. október 18.) 397
67. Jegyzőkönyv a Magyar Diákok Nemzeti Szövetsége alakuló üléséről (1947. október 21.) 404
68. Jegyzőkönyv a MIOT üléséről: határozat Bölcsföldi Andornak, a SZIM főtitkárának a MIOT-ból való kizárásáról (1947. október 22.) 408
69. A SZIM baloldali ellenközpontjának memoranduma az SZDP vezetőségéhez követeléseikről (1947. november 19.). 410
70. Az MKP KV Ifjúsági Bizottságának a jelentése az ifjúsági szervezetek helyzetéről, az új ifjúságpolitikai feladatokról (1947. november 25.) 412
71. A dobogókői parasztifjúsági program (1947. december 5–7.) 423
72. A Diákszövetség szervezési osztályának jelentése a szervezet eredményeiről és terveiről (1947. december 10.) 431
73a. A MEFESZ IV. diákparlament ülése (1947. december 13–16.). Ozvári György főtitkár beszámolója (1947. december 15.) 434

73b. Szabó Kálmán felszólalása (1947. december 15.) 439
73c. Szalai Béla elnöki programbeszéde (1947. december 15.) 444

1948

74. A SZIM budapesti elnöki és titkári értekezletének határozata a jobboldali ifjúsági vezetők eltávolításáról (1948. január 7.) 451
75. A SZIM lillafüredi össztitkári értekezletének határozata a politikai és szervezeti feladatokról (1948. január 14–16.).. 452
76a. A SZIT első országos konferenciája (1948. január 17–18.) Részlet Dénes István főtitkár referátumából (1948. január 17.) 456
76b. A SZIT centnáriumi munkaterve [1948 január] 463
77. A munkásifjúság felhívása a magyar falvak fiataljaihoz az egységes parasztifjúsági szervezet létrehozásáról (1948. február 4.) 471
78. Az MKP Politikai Bizottságának határozata az egységes ifjúsági tömegszervezet megalakításának feladatairól (1948. február 19.) 474
79. Az MKP és az SZDP Ifjúsági Bizottsága együttes ülésének határozata az ifjúsági egység megvalósításáról (1948. március 1.) 476
80. A népi kollégiumok ifjúságának egységokmánya (1948. március 9.) 478
81. A NISZ országos vezetőségének határozata az egységes parasztifjúsági szervezethez való csatlakozásról (1948. március 10.) 481
82. A MADISZ országos vezetőségének határozata az ifjúsági egységszervezetek megteremtésének segítéséről (1948. március 11.) 482
83. A FISZ országos vezetőségének határozata ifjúsági szervezeteinek feloszlatásáról (1948. március 12.)..... 483
84. Tudósítás a budapesti centenáriumi ifjúsági ünnepségekről (1948. március 14–15.) 484

85. Az Egységes Parasztifjúság Országos Szövetsége alakuló kongresszusa (1948. március 16.) 487
86. Jegyzőkönyv a Magyar Ifjúság Népi Szövetsége alakuló üléséről (1948. március 22.) 490

FÜGGELÉK

Időrendi áttekintés 497
Jegyzetek az iratokban előforduló pártokról és különböző szervezetekről 512
Rövidítések jegyzéke 520
Névmutató 523